İdari ve Mali

ISSN: (e-dergi: 2822-3330)

MEVZUAT

ISSN: 2148-2047

YIL: 2024

Aylık; Bilim, Haber, Yorum, Mevzuat ve Aktüalite Dergisi

- Göreve Yeni Başlayan Belediye Başkanının Yapması Gereken Resmi İşlemler
- Belediye Başkanınının Görev, Yetki ve Sorumlulukları
- Mahalli İdareler Genel Seçimleri Sonrası Belediye Meclisinin İlk ve Takip Eden Toplantıları
- Belediye Başkanı ve Meclis Üyesi Seçilenlerin Mal Bildirimleri
- Belediye Encümeni ve İhtisas Komisyonlarının Oluşturulması, Toplantı Usulleri, Çalışmaları, Çalışma Süreleri ve Huzur Hakkı Ücretleri
- Büyükşehir Belediye Meclisinin Oluşumu
- Yerel Seçimler Sonrası Belediye Başkanları
- Büyükşehir Belediyelerinde Genel Sekreter, Genel Sekreter Yardımcısı ve Başkan Danışmanı İstihdamı ile Sosyal Güvenlikleri
- Belediye Başkan Yardımcısı İstihdamı ve Sosyal Güvenliği
- Belediyelerde Özel Kalem Müdürü Ataması
- Belediye Meclisinin Denetim Yetkisi
- Belediye Başkanı ve Belediye Encümeninin Ceza Yetkileri
- İhale İşlemlerinde Görev Alan Personellerin Mali Sorumluluğu
- Belediyelerin Danışmanlık "Hizmet Alımı" Yapıp Yapmayacakları
- Bakanlık İzni Bulunmayan Eğitim Seminerlerine İl Özel İdaresi/ Belediye Seçilmiş Üyelerinin ve Personellerinin Katılması Mümkün mü?
- Belediyelerde Temsil Ağırlama ve Tören Giderleri
- Resmi Bayramlarda Belediye Başkanları ve Diğer Belediye Görevlilerin Yetki ve Sorumlulukları
- Belediyeler Tarafından Bütçe İçi İşletme Kurulması ile Bu İşletmelerde Yürütülecek Mali İşlemler ve Sorumlular
- Seçimlerden Sonra Yapılacak Sosyal Denge Sözleşmeleri
- Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının Belediyelere Yardımları
- Belediye ve İl Özel İdarelerinde Stratejik Planlama
- Muhtarlık Müessesesinin Geçmişi: Muhtarların Görev ve Yetkileri Belediye ile İlişkileri
- Belediye Başkanı Açısından Belediye Şirketine Genel Bir Bakış

Mahalli İdareler Genel Seçimleri ÖZEL SAYISI

24. Yıl

Nisan-Mayıs-Haziran 2024, Yıl: 24, Sayı: 283-284-285

mevzuatdergi.com



EĞİTİM VE DANIŞMANLIK KONULARI

EĞİTİM VE DANIŞMANLIK

KAPSAMINDA

SUNDUĞUMUZ HİZMETLER...

Eğitimler Hakkında Detaylı Bilgi İçin 0312 229 16 60

Eğitim ve Danışmanlık Alanları

- Mali Yönetim Danışmanlığı
- Stratejik Yönetim Danışmanlığı
- Kurumsal Yönetim Danışmanlığı
- Muhasebe Danışmanlığı
- Ön Mali Kontrol Danışmanlığı
- Bütçe Danışmanlığı
- Gelir Danışmanlığı
- Gider Danışmanlığı
- Denetim Danışmanlığı
- İhale Danışmanlığı
- Performans Programı Danışmanlığı
- İç Kontrol Danışmanlığı
- İç Kontrol Uyum Eylem Planı Hazırlama Danışmanlığı
- Süreç Danışmanlığı
- Eğitim İhtiyaç Analiz Danışmanlığı
- Hassas Görev ve Risk Danışmanlığı
- Arşiv, Dosya Yönetimi ve Resmi Yazışma Danışmanlığı
- Şirket Kurulum ve Yönetim Danışmanlığı
- Evsel Katı Atık Danışmanlığı
- AB, Dünya Bankası ve Kalkınma Ajansları Proje Danışmanlığı
- İş ve Sosyal Güvenlik Mevzuatı Danışmanlığı
- Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmetler Danışmanlığı

Mevzuat Eğitim Konuları

- 5018 sayılı Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu
- 6360 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu
- Devlet Muhasebesi
- Bütçeleme ve Performans Esaslı Bütçe
- Belediye Gelirleri
- İhale ve İhale Sözleşmeleri
- Damga Vergisi Uygulamaları
- İç Kontrol
- Ön Mali Kontrol
- Harcama Belgeleri
- Taşınır Mal Yönetmeliği
- Taşınmaz Mal Yönetmeliği
- Sayıştay Denetim
- Faaliyet Raporu Hazırlama
- 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu
- Zabıta Mevzuatı
- Disiplin İşlemleri
- Memur Soruşturma Usulleri
- Kamu Zararı
- Tebligat İşlemleri
- Kabahatler Kanunu ve İdari Para Cezaları
- Belediye Para Cezaları
- Kamulaştırma Mevzuatı
- İmar Planı ve Kent Planlaması
- Resmi Yazışma Kuralları ve Arşiv Mevzuatı
- İş Yeri Açma ve Çalıştırma Ruhsatları Mevzuatı
- İş ve Sosyal Güvenlik Mevzuatı
- İş Sağlığı ve Güvenliği Mevzuatı

Kişisel Gelişim Eğitim Konuları

- Liderlik ve Etkin Yöneticilik
- Toplum Önünde Başarılı Konuşma
- Etkili İletişim
- Kurum Kültürü
- Etik İlkerleri
- Kriz Yönetimi
- Zaman ve Toplantı Yönetimi
- Ekip Çalışması
- Müzakere Teknikleri
- Stres Yönetimi
- Verimli Çalışma ve Motivasyon
- İkna Etme Yöntemleri
- Zor İnsanla Başa Çıkma
- Telefonda Etkili ve Doğru İletişim
- Prezantasyon Teknikleri

İdari ve Mali MEVZUAT
Eğitim • Danışmanlık • Yayın

Aylık; Bilim, Haber, Yorum, Mevzuat ve Aktüalite Dergisi

İdari ve Mali Mevzuat Yayıncılık İnşaat Eğitim Danışmanlık Organizasyon Turizm San. ve Tic. Ltd. Şti. Adına Sahibi

Uğur DURUŞ

"Dergimiz ayda bir yayımlanan yerel süreli yayındır"



Yazı İşleri Müdürü
Genel Yayın Yönetmeni
Uğur DURUŞ
ugurdurus73@gmail.com

Yönetim Yeri ve İletişim Bilgileri

Adres: Zübeyde Hanım Mah.
Sarma Cad. No: 11/1
İskitler-Altındağ/ANKARA
Tel : (0312) 229 16 60
Fax : (0312) 229 16 65
Gsm: 0 533 770 51 70

KEP Hesap: idarimalimevzuat@hs01.kep.tr
Web: www.mevzuatdergi.com
E-Mail: idarimalimevzuat@gmail.com
E-Mail: info@mevzuatdergi.com

Vergi Dairesi: Kızılbey
Vergi No: 925 014 29 87

Satış ve Abone Bilgileri:
Fiyatı: 750 TL
Yıllık Abonelik: 2.950 TL + (KDV)

ISSN: 2148-2047
ISSN(e-dergi): 2822-3330

Basım Tarihi : 01.04.2024



Baskı: PROJE OFSET LTD. ŞTİ.
İvedik OSB. 2284. Cadde No:72
Yenimahalle / ANKARA
Tel : (0554) 160 58 68

İçindekiler

NİSAN-MAYIS-HAZİRAN 2024 • Yıl: 24 • Sayı: 283-284-285

Mahalli İdareler Genel Seçimleri ÖZEL SAYISI



Uğur DURUŞ
İdari ve Mali Mevzuat Dergisi
Genel Yayın Yönetmeni
Göreve Yeni Başlayan Belediye Başkanının Yapması Gereken Resmi İşlemler **4**



Mustafa DÖNMEZ
İçişleri Bakanlığı
(E) Mahalli İdareler Gn. Md. Şb. Md.
Belediye Başkanınının Görev, Yetki ve Sorumlulukları **8**



Mustafa DÖNMEZ
İçişleri Bakanlığı
(E) Mahalli İdareler Gn. Md. Şb. Md.
Mahalli İdareler Genel Seçimleri Sonrası Belediye Meclisinin İlk ve Takip Eden Toplantıları **20**



Mustafa DÖNMEZ
İçişleri Bakanlığı
(E) Mahalli İdareler Gn. Md. Şb. Md.
Belediye Başkanı ve Meclis Üyesi Seçilenlerin Mal Bildirimleri **30**



Nuri ÇELİK
İçişleri Bakanlığı Başkontrolörü
Belediye Encümeni ve İhtisas Komisyonlarının Oluşturulması, Toplantı Usulleri, Çalışmaları, Çalışma Süreleri ve Huzur Hakkı Ücretleri **35**



Lamih ÇELİK
Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi
Teftiş Kurulu Başkanı
Büyükşehir Belediye Meclisinin Oluşumu **46**



Akın ŞİMŞEK
Kamu Yönetimi Uzmanı
Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Daire Başkanı
Yerel Seçimler Sonrası Belediye Başkanları **57**



Akın ŞİMŞEK
Kamu Yönetimi Uzmanı
Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Daire Başkanı
Büyükşehir Belediyelerinde Genel Sekreter, Genel Sekreter Yardımcısı ve Başkan Danışmanı İstihdamı ile Sosyal Güvenlikleri **86**



Akın ŞİMŞEK
Kamu Yönetimi Uzmanı
Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Daire Başkanı
Belediye Başkan Yardımcısı İstihdamı ve Sosyal Güvenliği **94**



Lamih ÇELİK
Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi
Teftiş Kurulu Başkanı
Belediyelerde Özel Kalem Müdürü Ataması **99**



Nuri ÇELİK
İçişleri Bakanlığı Başkontrolörü
Belediye Meclisinin Denetim Yetkisi **107**



Mustafa DÖNMEZ
İçişleri Bakanlığı
(E) Mahalli İdareler Gn. Md. Şb. Md.
Belediye Başkanı ve Belediye Encümeninin Ceza Yetkileri **114**



Halûk NALÇAKAR
İçişleri Bakanlığı
(E) Mahalli Başkontrolörü
İhale İşlemlerinde Görev Alan Personellerin Mali Sorumluluğu **126**



Halûk NALÇAKAR
İçişleri Bakanlığı
(E) Mahalli Başkontrolörü
Belediyelerin Danışmanlık "Hizmet Alımı" Yapıp Yapmayacakları **133**



Halûk NALÇAKAR
İçişleri Bakanlığı
(E) Mahalli Başkontrolörü
Bakanlık (İçişleri Bakanlığı ile Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı) İzni Bulunmayan Eğitim Seminerlerine İl Özel İdaresi/Belediye Seçilmiş Üyelerinin ve Personellerinin Katılması Mümkün mü? **138**



Mehmet ÇAPAN
İçişleri Bakanlığı
(E) Başkontrolörü
Belediyelerde Temsil Ağırlama ve Tören Giderleri **156**



Erdoğan DEDEOĞLU
Sayıştay Uzman Denetçisi
Kamu Yönetimi Uzmanı
Resmi Bayramlarda Belediye Başkanları ve Diğer Belediye Görevlilerin Yetki ve Sorumlulukları **164**



Erdoğan DEDEOĞLU
Sayıştay Uzman Denetçisi
Kamu Yönetimi Uzmanı
Belediyeler Tarafından Bütçe İçi İşletme Kurulması ile Bu İşletmelerde Yürütülecek Mali İşlemler ve Sorumlular **171**



Lamih ÇELİK
Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi
Teftiş Kurulu Başkanı
Seçimlerden Sonra Yapılacak Sosyal Denge Sözleşmeleri **180**



Ahmet SANDAL
Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
İç Denetçi, Kamu Yönetimi Uzmanı Etik Eğiticisi
Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının Belediyelere Yardımları **187**



Salim DEMİRHAN
E. Devlet Bütçe Uzmanı
Belediye ve İl Özel İdarelerinde Stratejik Planlama **195**



Cem KASAPOĞLU
Afyonkarahisar Belediyesi
Kültür ve Sosyal İşler Müdürü Etik Komisyonu Üyesi
Muhtarlık Müessesesinin Geçmişi:
Muhtarların Görev ve Yetkileri Belediye ile İlişkileri **211**



Soner ALTAŞ
Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Başmüfettişi
Belediye Başkanı Açısından Belediye Şirketine Genel Bir Bakış **221**

PRATİK BİLGİLER **228**

İdari ve Mali MEVZUAT
Eğitim · Danışmanlık · Yayın

Aylık; Bilim, Haber, Yorum, Mevzuat ve Aktüalite Dergisi

İdari ve Mali Mevzuat Yayıncılık İnşaat Eğitim Danışmanlık Organizasyon Turizm San. ve Tic. Ltd. Şti. Adına Sahibi
Uğur DURUŞ

"Dergimiz ayda bir yayımlanan yerel süreli yayındır"



Yazı İşleri Müdürü
Genel Yayın Yönetmeni
Uğur DURUŞ
ugurdurus73@gmail.com



Yönetim Yeri ve İletişim Bilgileri

Adres: Zübeyde Hanım Mah.
Sarma Cad. No: 11/1
İskitler-Altındağ/ANKARA
Tel : (0312) 229 16 60
Fax : (0312) 229 16 65
Gsm: 0 533 770 51 70

KEP Hesap: idarimalimevzuat@hs01.kep.tr
Web: www.mevzuatdergi.com
E-Mail: idarimalimevzuat@gmail.com
E-Mail: info@mevzuatdergi.com

Vergi Dairesi: Kızılbey
Vergi No: 925 014 29 87

Satış ve Abone Bilgileri:
Fiyatı: 750 TL
Yıllık Abonelik: 2.950 TL + (KDV)

ISSN: 2148-2047
ISSN(e-dergi): 2822-3330

Basım Tarihi : 01.04.2024



Baskı: PROJE OFSET LTD. ŞTİ.
İvedik OSB. 2284. Cadde No:72
Yenimahalle / ANKARA
Tel : (0554) 160 58 68



Uğur DURUŞ
İdari ve Mali Mevzuat Dergisi
Genel Yayın Yönetmeni

Göreve Yeni Başlayan Belediye Başkanının Yapması Gereken Resmi İşlemler



GİRİŞ

31 Mart 2024 tarihinde yapılan "Mahalli İdareler Genel Seçimleri" ile birlikte birçok il, ilçe ve beldelerde belediye başkan ve belediye meclis üyeleri yenilenmiştir. Özellikle ilk seçilen belediye başkanlarımıza bilgi amaçlı ve mükerrer seçilen belediye başkanlarımıza da hatırlatma amacıyla bu yazı kaleme alınmıştır. Okuyucularımıza faydalı olması dileğiyle, yeni seçilen belediye başkanlarımıza görevlerinde başarılar dileriz.

İLK YAPILMASI GEREKEN İŞLEMLER

A. İlk Hafta (7 gün) İçinde Yapılacak İşlemler

1. İl/ilçe seçim kurulundan «mazbata» alınır.
2. Önceki Başkan ile devir teslim töreni yapılır ve göreve başlanır.
3. Göreve başladığı, ilgili "mülki amirliğe", bir resmi yazı ile bildirilir.
4. İl/ilçe seçim kurulundan, belediye meclisinin "asil" ve "yedek" üyelerinin listesi, bir resmi yazı ile talep edilerek teslim alınır.
5. Belediye meclisinin, seçim sonuçlarının ilânını takip eden beşinci günde toplanması sağlanır.
6. Meclis başkanlık divanı, encümen, denetim komisyonu ve meclis ihtisas komisyonlarına üye seçimi yapılır.
7. Belediye Başkanı ve varsa belediye meclisi üyesi olan başkan yardımcılarının aylık ödenekleri ve meclis üyelerinin huzur hakkı kararı belediye meclisince alınır.
8. Meclis kararları mülki amire gönderilir.
9. Büyükşehirlerdeki ilçe belediyelerinde, imar ve bütçeye ilişkin meclis kararları Büyükşehir belediye meclisine, diğer kararlar Büyükşehir belediye başkanına gönderilir.
10. Meclis içinden atanacak başkan yardımcılarının atama işlemi yapılabilir.
11. Memur niteliğindeki başkan yardımcılarının atama işlemi yapılabilir.
12. Belediye encümeninin memur üyelerinin görevlendirmesi yapılır.
13. Başkanın encümen toplantılarına katılamadığı durumlarda, vekaletin kimde olacağı belirlenir.
14. Encümen toplantıya çağırılarak haftalık toplantı gün ve saati karara bağlanır.
15. Belediye başkanının Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirimi yapılır.
16. Başkanın ad-soyad kaşesi yaptırılarak Özel Kalem Müdürlüğü'ne veya uygun görülen birime emanet edilir.
17. Atama yetkileri genelgesi hazırlanır.

18. İhale yetkileri genelgesi hazırlanır.
19. Belediye avukatlarına vekâletname verilir.
20. Mal beyanları verilmelidir. (Belediye Başkan ve Meclis üyelerinin]
21. Noterden imza sirküleri çıkarılır ve mülki amirlik, emniyet pasaport şubesi, Büyükşehir belediyesi, belediye hesaplarının bulunduğu bankalar ve gerekli olan diğer kurum ve kuruluşlara gönderilir.

B. İlk Ay (Otuz gün) İçinde Yapılacak İşlemler

1. Belediyenin norm kadro cetveli incelenir, kadro durumu ve insan kaynakları ihtiyacı tespit edilir.
2. İhtiyaç duyulan mevkilere gerekli atamalar yapılır.
3. İmza yetkileri yönergesi hazırlanır.
4. Belediyenin mali durumu, bütçe yapısı ve bütçe performansı hakkında ayrıntılı bilgi alınır.
5. Beldenin/şehrin ihtiyaçları ve belediyenin yatırımları ve yatırım programı hakkında ayrıntılı bilgi alınır.
6. Belediye mülkleri ve nasıl değerlendirildikleri hakkında ayrıntılı bilgi alınır.
7. Belediye iştiraklerinin genel kurulları yapılarak yönetim kurullarına ve idari kademelerine gerekli atamalar gerçekleştirilir.

C. Yapılacak Diğer İşlemler

1. Bir önceki yılın "faaliyet raporu" Nisan Ayı toplantısında belediye meclisinin onayına sunulur
2. Faaliyet raporunun bir örneği Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'na gönderilir, ayrıca kamuoyuna açıklanır.
3. Bir önceki yılın "kesin hesabı" belediye encümenine Nisan Ayı içinde sunularak encümen görüşü alınır.
4. Kesin hesap, belediye meclisinin mayıs ayı toplantısında meclisin onayına sunulur.
5. Yatırım programı incelenerek gerekli değişiklikler yapılır
6. Belediye bütçesi incelenerek gerekli değişiklikler yapılır.
7. Stratejik plan incelenerek gerekli değişiklikler yapılır. (5 Yıllık stratejik plan)
8. Bir sonraki yılın performans programı, stratejik plana uygun olarak hazırlanır.
9. Belediyenin son "teftiş raporları" incelenir ve gereğinin ne ölçüde yapıldığı kontrol edilir.
10. Kent Konseyi'nin toplanması sağlanır.

KISA DÖNEMDE YAPILMASI GEREKEN İŞLEMLER

Bu bölümde belediye başkanlarımızın göreve geldiği ilk günden itibaren yapmaları gereken öncelikli işler açıklanmaktadır. Bu işlerin bir kısmı mevzuat gereği bir kısmı da belediye hizmetlerinin etkin olarak sürdürülmesi için gerekli görülmektedir.

A. BELEDİYE MECLİSİ

Belediye Meclisi'nin Toplanması ve Başkanlık Divanının Seçilmesi:

Belediye Meclisi seçim sonuçlarının ilânını takip eden beşinci gün belediye başkanının başkanlığında kendiliğinden toplanır. Birinci ve ikinci başkan vekillerini, en az iki kâtip üyeyi seçer. Başkanlık divanı seçimi 3 gün içinde tamamlanır.

Belediye Encümen Üyelerinin Seçilmesi:

İl belediyelerinde ve nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyelerde, belediye meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği üç üye, diğer belediyelerde, belediye meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği iki üye seçer.

Büyükşehirlerde ise belediye meclisinin her yılın ilk olağan toplantısında kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği beş üye seçer.

İhtisas Komisyonlarının Seçilmesi:

Belediye meclisi, üyeleri arasından en az üç en fazla beş kişiden oluşan ihtisas komisyonları kurabilir. İl ve ilçe belediyeleri ile nüfu-

su 10.000'in üzerindeki belediyelerde plân ve bütçe ile imar komisyonlarının kurulması zorunludur. Büyükşehirlerde ise İmar ve bayındırlık komisyonu, çevre ve sağlık komisyonu, plân ve bütçe komisyonu, eğitim, kültür, gençlik ve spor komisyonu ile ulaşım komisyonunun kurulması zorunludur.

Belediye Başkan Yardımcılıkları ve Ödeneklerinin Tespiti:

Norm kadrosunda belediye başkan yardımcısı bulunan belediyelerde belediye başkanı, zorunlu gördüğü takdirde, nüfusu 50.000'e kadar olan belediyelerde bir, nüfusu 50.001-200.000 arasında olan belediyelerde iki, nüfusu 200.001-500.000 arasında olan belediyelerde üç, nüfusu 500.000 ve fazla olan belediyelerde dört belediye meclis üyesini belediye başkan yardımcısı olarak görevlendirebilir."

Faaliyet Raporunun Görüşülmesi:

Faaliyet raporu nisan ayı toplantısında belediye başkanı tarafından meclise sunulur. Raporun bir örneği Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'na gönderilir ve kamuoyuna da açıklanır.

Belediye Başkanı'nın Mal Beyanını Vermesi:

Seçimle gelinen görevlerde seçimin kesinleşmesi tarihini izleyen iki ay içinde mal beyanı İçişleri Bakanlığı'na verilmesi zorunludur.

Belediye Meclis Üyelerinin Mal Beyanlarının Alınması:

Belediye Meclis üyelerinin mal bildirimleri Belediye Başkanı tarafından 2 ay içerisinde alınır.

B. BELEDİYE ENCÜMENİ

Belediye Encümeninde Mali Hizmetler Müdürü dışında görev yapacak olan müdürlerin belirlenmesi:

İl belediyelerinde ve nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyelerde, belediye meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği üç üye, malî hizmetler birim amiri ve belediye başkanının birim amirleri arasından bir yıl için seçeceği iki üye olmak üzere yedi kişiden, diğer belediyelerde, belediye meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği iki üye, malî hizmetler birim amiri ve belediye başkanının birim amirleri arasından bir yıl için seçeceği bir üye olmak üzere beş kişiden oluşur.

Büyükşehir Belediyelerinde ise Belediye Encümeni Genel sekreter, biri malî hizmetler birim amiri olmak üzere belediye başkanının her yıl birim amirleri arasından seçeceği beş üyeden oluşur.

Encümen Başkan Vekilinin Belirlenmesi:

Belediye başkanının katılamadığı toplantılarda, belediye başkanının görevlendireceği başkan yardımcısı veya encümen üyesi, encümene başkanlık eder."

Encümen Toplantısı:

Belediye encümeni, haftada birden az olmamak üzere önceden belirlenen gün ve saatte toplanır. Belediye başkanı acil durumlarda encümeni toplantıya çağırabilir.

Kesin Hesap Bütçesinin Encümene Sunulması:

Her yıl bütçesinin kesin hesabı, belediye başkanı tarafından hesap döneminin bitiminden sonra nisan ayı içinde encümene sunulur.

C. İHALELER

Belediyenin gerçekleştirilmiş ancak onaylanmamış, ilan edilmiş ancak gerçekleştirilmemiş veya dosya hazırlıkları yapılmış ve ilana gönderilecek ihaleler bulunabilir. Bunun dışında hazırlıkları bulunmayan ama kısa vadede ihale edilmesi gereken işler de bulunabilir. (Bu tür işlerde ön izin verme yetkisi belediye başkanına aittir.)

Göreve geldiğiniz ilk günlerde birimlerden mal ve hizmet alımları ile yapım işleri ihalelerine ilişkin aşağıdaki maddelerle zikredilen hususlar hakkında bilgi almanız önerilir.

a. İhalesi gerçekleştirilmiş ve onay bekleyen ihaleler,

b. İlan edilmiş ancak gerçekleştirilmemiş ihaleler,

c. İlan hazırlıkları yapılan ihaleler,

d. İhale hazırlıkları yapılması gereken işler,

D. DİĞER İŞLER

Belediye Başkanı'nın imza örnekleri bankalara ve Tapu Kadastro Müdürlüğüne gönderilmesi:

Belediyenin Banka ve Tapu Kadastro Müdürlüklerindeki işlemlerinin yapılabilmesi için Belediye Başkanı'nın imza örnekleri bankalara ve Tapu Kadastro Müdürlüğüne gönderilir.

Yetki Devri:

Belediye başkanı, görev ve yetkilerinden bir kısmını uygun gördüğü takdirde, yöneticilik sıfatı bulunan belediye görevlilerine devredebilir Görevi devraldığınız tarihten itibaren belediyenizde yetki devri ile yetkilendirilmiş kimse bulunmayacaktır. Oysa birçok iş ve işlem için yetki devri zaruridir.

Yetki devri ile ilgili olarak kurumda sizden önce yapılmış yetki devirlerini isteyiniz. Bunları inceleyiniz, inceletiniz ve en kısa sürede yetki devrilerini gerçekleştiriniz.

Evlendirme Memuruna yetki devrini ise hemen yapabilirsiniz.

Acil hizmetlerin (itfaiye, zabıta, evlendirme, cenaze hizmetleri, içme suyu, ulaşım, sağlık hizmetleri, temizlik hizmetleri vb.) aksatılmadan yürütülmesini temin etmelisiniz.

Spor Kulüp Başkanlığından İstifa:

Belediye başkanı, "profesyonel spor kulüplerinin başkanlığını yapamaz ve yönetiminde bulunamaz." Eğer profesyonel spor kulüplerinden birinde başkan iseniz hemen istifa ediniz.

Taşınır ve Taşınmaz Mallar ile Demirbaşlar:

Belediyenin elinde bulunan tüm taşınır ve taşınmaz mallar ile demirbaşların tespitini yaptırınız. Kayıtlarla karşılaştırılmasını sağlayınız. Ayrıca belediyenin kiraladığı ve kiraya verdiği yerlerle ilgili de bilgi alınız. Eğer eksiklikler var ise gerekli hukuki girişimleri başlatınız.

Faaliyetler Hakkında Bilgi:

Tüm birim amirlerine bir yazı ile yaptıkları ve yapacakları faaliyetlerle ilgili rapor hazırlaması talimatı veriniz. Bu raporları yetkin kişilerle birlikte inceleyiniz. Böylece belediyede neler yapıldığı, neleri yapmak için hazırlıkların sürdüğünü, sorunların neler olduğunu öğrenebilirsiniz.

Ödemeler:

Göreve gelir gelmez kurum içinde personel maaşları dışındaki tüm ödemeleri ikinci bir emre kadar durdurunuz. Mali Hizmetler Birim Amirinden borç listesi isteyiniz. Bu borç listesine göre öncelikleri belirleyiniz. Belli ödemelerin doğrudan birim amirince yapılmasını ama belli miktarın üzerindeki ödemelerin ise sizin onayınızdan sonra yapılmasını sağlayınız. Ancak bu durum kısa vadede söz konusu olmalıdır. İlerleyen günlerde belirlenen ilkeler doğrultusunda ödemelerin yapılmasına izin veriniz.

Personel:

Belediyeye, iştirak ve şirketlerine son dönemde alınan personelin listesini isteyiniz. Son dönemlerde işe alınmış kişiler varsa bunların ne zaman, hangi iş için alındığını inceleyiniz ve iş akitlerinin sürdürülüp sürdürülmeyeceğine karar veriniz.

Bütçe-Stratejik Plan Hazırlıkları:

Stratejik plan ve performans programının hazırlanması için görevlendirme yapılmalıdır. Haziran ayında da gider bütçelerini hazırlamak üzere birimlere çağrı yapılmalıdır.

Teftiş Raporları:

İçişleri Bakanlığı Mülkiye Müfettişleri veya Kontrolörlerince son dönemlerde yapılmış denetimler var mı? Sayıştay tarafından zimmet çıkarılmış konular var mı? Varsa bunların raporlarını yetkin kişilere inceletiniz. Gerekli görülmesi durumunda hukuki işlem başlatınız.

İç Denetim:

Belediyenizdeki iç denetçilerden denetim yapmasını isteyiniz ve raporlarını yetkin kişilerle beraber inceleyiniz. Gerekli görülmesi durumunda hukuki işlem başlatınız.



Belediye Başkanının Görev, Yetki ve Sorumlulukları

Yazar
Mustafa DÖNMEZ
İçişleri Bakanlığı
(E) Mahalli İdareler Gn. Md.
Şube Müdürü



I. GİRİŞ

Belediyeler, Anayasamızın 127 nci maddesinde ifadesini bulan belde sakinlerinin yerel ortak nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişileridir.

Belediyenin üç temel organından biri olan belediye başkanları, seçimle işbaşına gelen yerel kamu görevlileridir.

Belediye idaresinin başı ve aynı zamanda yürütme organı olan başkanlar, bu sıfatla kendilerine mevzuatla verilen görevleri yerine getirmekte, başka bir deyişle kamu hizmeti görmektedirler.

Belediye başkanlarının görev, yetki ve sorumlulukları, başta 5393 sayılı Belediye Kanunu olmak üzere, çeşitli mevzuatta yer almıştır.

Bu yazımızda, özellikle yeni seçilen belediye başkanlarına rehber olmak üzere çeşitli kanun ve diğer mevzuatla verilen görev, yetki ve sorumlulukları konu edilecektir.

II. BELEDİYE BAŞKANININ GÖREV VE YETKİLERİ

A. 5393 SAYILI BELEDİYE KANUNU İLE VERİLEN GÖREVLER VE YETKİLER

5393 sayılı Yasası'nın 38 inci maddesinde, belediye başkanının görev ve yetkileri, ayrıntılı şekilde düzenlenmiştir. Buna göre; belediye başkanının görev ve yetkileri şunlardır:

a) Belediye teşkilâtının en üst amiri olarak belediye teşkilâtını sevk ve idare etmek, belediyenin hak ve menfaatlerini korumak.

Belediye başkanı, belediye tüzel kişiliğinin başı ve yürütme organıdır.

Belediye başkanı en büyük amir sıfatıyla, belediye meclisinin ve encümenin verdiği kararları uygulatan, yasaların, tüzüklerin ve yönetmeliklerin belediyelere verdiği görevleri yapan veya yaptıran kimsedir.

Belediye başkanları, belediyelerin en büyük amiri olmak, belediye teşkilatını sevk ve idare etmek, belediyenin hak ve menfaatlerini korumak, belediye tüzel kişiliğini temsil etmek, bazı hizmet ve işlerde merkezi yönetimin aracısı olmak gibi nitelikleri sebebiyle birçok görevler ve yetkilerle donatılmıştır.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 11 inci maddesi hükmüne göre; belediye başkanları bu sıfatla belediye başkanı, idarelerinin stratejik planlarının ve bütçelerinin kalkınma planına, yıllık programlara, kurumun stratejik plan ve performans hedefleri ile hizmet gereklerine uygun olarak hazırlanması ve uygulanmasından, sorumlulukları altındaki kaynakların etkili, ekonomik

ve verimli şekilde elde edilmesi ve kullanımını sağlamaktan, kayıp ve kötüye kullanımının önlenmesinden, malî yönetim ve kontrol sisteminin işleyişinin gözetilmesi, izlenmesi ve bu Kanunda belirtilen görev ve sorumlulukların yerine getirilmesinden belediye meclisine karşı sorumludurlar.

Üst yönetici sıfatıyla belediye başkanı, bu sorumluluğun gereklerini harcama yetkilileri, malî hizmetler birimi ve iç denetçiler aracılığıyla yerine getirirler.

b) Belediyeyi stratejik plâna uygun olarak yönetmek, belediye idaresinin kurumsal stratejilerini oluşturmak, bu stratejilere uygun olarak bütçeyi, belediye faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerini hazırlamak ve uygulamak, izlemek ve değerlendirmek, bunlarla ilgili raporları meclise sunmak.

Maddenin bu bendi hükmü ile belediye başkanlarına;

- Belediyeyi stratejik plâna uygun olarak yönetmek,

- Belediye idaresinin kurumsal stratejilerini oluşturmak,

Bu stratejilere uygun olarak bütçeyi,

- Belediye faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerini hazırlamak ve uygulamak, izlemek ve değerlendirmek,

- Bunlarla ilgili raporları meclise sunmak,

görev olarak verilmiştir.

Stratejik plan, kamu idarelerinin orta ve uzun vadeli amaçlarını, temel ilke ve politikalarını, hedef ve önceliklerini, performans ölçütlerini, bunlara ulaşmak için izlenecek yöntemler ile kaynak dağılımlarını içeren planı ifade eder.

Belediye Yasası'nın 41 inci maddesine göre; belediye başkanı, mahallî idareler genel seçimlerinden itibaren altı ay içinde; kalkınma plânı ve programı ile varsa bölge plânına uygun olarak stratejik plân ve ilgili olduğu yıl başından önce de yıllık performans programı hazırlayıp belediye meclisine sunmakla yükümlü tutulmuştur.

Nüfusu 50.000'in altında olan belediyelerde stratejik plân yapılması zorunlu değildir.

Stratejik plân ve performans programı bütçenin hazırlanmasına esas teşkil edeceğinden, belediye meclisinde bütçeden önce görüşülerek kabul edilmesi gerekmektedir.

5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 11 inci maddesi ile belediyenin stratejik planını hazırlamak sorumluluğu üst yönetici sıfatıyla belediye başkanına verilmiştir.

Belediye meclisi ise, başkan tarafından hazırlanıp meclise sunulan stratejik planı görüşüp karara bağlamakla yetkili kılınmıştır. Bu durumda belediye meclisi, başkan tarafından hazırlanan stratejik planı aynen veya değiştirerek kabul etmek durumundadır.

Bu nedenle, belediye başkanları, mahallî idareler genel seçimlerinden itibaren altı ay içinde; kalkınma plân ve programları ile varsa bölge plânına uygun olarak stratejik plân ve ilgili olduğu yıl başından önce de yıllık performans plânı hazırlayıp belediye meclisine sunmak ve meclisin de başkan tarafından sunulan stratejik planı görüşüp karara bağlamakla yükümlüdür.

c) Belediyeyi Devlet dairelerinde ve törenlerde, davacı veya davalı olarak da yargı yerlerinde temsil etmek veya vekil tayin etmek .

Belediye tüzel kişiliğinin başı ve yürütme organı olması nedeniyle, belediyeyi Devlet dairelerinde ve törenlerde, davacı veya davalı olarak da yargı yerlerinde temsil etmek veya vekil tayin etmek görevi belediye başkanlarına verilmiştir.

◆ *Belediyeyi Davacı veya Davalı Olarak da Yargı Yerlerinde Temsil Etmek veya Vekil Tayin Etmek*

Belediye başkanları, belediye tüzel kişiliğinin başı olarak, belediyeyi yargı organları nezdinde davacı veya davalı olarak temsil etmek veya vekil tayin etmekle görevli ve yetkilidir.

Ancak, başkan belediyeyi yargı yerlerinde davacı veya davalı olarak bizzat temsil etmek zorunda değildir. Bu konuda, 42 nci madde kapsamında yetki devri yapamaz, fakat isterse 1136 sayılı Avukatlık Kanunu hükümleri çerçevesinde belediyenin kadrolu veya sözleşmeli avukatına, belediyenin avukatı yoksa Baroya kayıtlı bir avukata devredebilir.

◆ *Belediyeyi Devlet Dairelerinde ve Törenlerde Temsil Etmek*

Belediye başkanları, belediye idaresinin ve belde halkının temsilcisi sıfatıyla, resmi törenlerde mahallin en büyük mülki amirinin yanında yer alırlar.

16.4.2012 tarih ve 2012/3073 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile yürürlüğe konulan **Ulusal ve Resmi Bayramlar ile Mahalli Kurtuluş Günleri, Atatürk Günleri ve Tarihi Günlerde Yapılacak Tören ve Kutlamalar Yönetmeliği**'nin 3 üncü maddesinde;

- İl ve ilçelerde ulusal bayram, resmi bayramlar, mahalli kurtuluş günleri, Atatürk günleri ve diğer tarihi günlerin kutlanması, vali veya görevlendireceği vali yardımcısı veya kaymakamın başkanlığında; garnizon komutanlığı, **belediye başkanlığı**, emniyet müdürlüğü, milli eğitim müdürlüğü, gençlik hizmetleri ve spor müdürlüğü ile mülki idare amirince uygun görülecek diğer kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşları temsilcilerinin katılımından oluşacağı,

- Tören ve kutlama programı illerde valinin, ilçelerde kaymakamın onayı ile yürürlüğe gireceği,

hükme bağlanmıştır.

Tören ve kutlama komiteleri; ulusal bayram, resmi bayram ve tarihi günlerin anlam ve önemine uygun ve halkın azami derecede katılımını ve coşku ile kutlanmasını sağlayacak ve milli onur gereklerine uygun tören ve kutlama programlarını hazırlamak ve uygulanacak genel esasları belirlemek ve kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşlarının bu konuda yapacakları faaliyet ve hizmetlerde koordinasyon ve birliği sağlamakla görevli ve yetkilidir.

Anılan Yönetmeliğin 4 üncü maddesine göre; başkent dışındaki **Cumhuriyet Bayramı** törenlerinde, mülki amir, garnizon komutanı ve *belediye başkanı* tarafından çelenk konulur ve törene katılanların ve halkın bayramı kutlanır.

Aynı Yönetmeliğin 7 nci maddesine göre; başkent dışındaki **Zafer Bayramı** törenlerinde, mülki amir, garnizon komutanı ve *belediye başkanı* tarafından çelenk konulur ve tebrikleri kabul eder.

d) Meclise ve encümene başkanlık etmek.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 19 uncu maddesi uyarınca, meclise belediye başkanı başkanlık eder. Belediye başkanın katılamaması durumunda, meclis birinci başkan vekili, onun da katılamaması durumunda ikinci başkan vekili başkanlık eder. Ancak, yıllık faaliyet raporunun görüşüldüğü meclis toplantısı, meclis başkan vekilinin başkanlığında yapılır. Meclis başkanı, meclis çalışmalarında düzeni sağlamakla yükümlüdür.

Belediye meclisinin toplantı gündemini belirleme ve en az üç gün önceden meclis üyelerine bildirme görevi belediye başkanına verilmiştir. Ayrıca, gündemin çeşitli yöntemlerle halka duyurusunu belediye başkanı yapacaktır.

Yine 5393 sayılı Yasa'nın 33 üncü maddesine göre, belediye encümenine, belediye başkanı başkanlık eder. Belediye başkanının katılamadığı toplantılarda, belediye başkanının görevlendireceği başkan yardımcısı veya encümen üyesi, encümene başkanlık eder.

e) Belediyenin taşınır ve taşınmaz mallarını idare etmek

Belediye tüzel kişiliğinin temsilcisi olarak belediye başkanına, belediyeye ait taşınır ve taşınmaz malların idare görev ve yetkisi verilmiştir. Belediye başkanı, belediyenin mallarını yönetmenin yanısıra korumakla da yükümlüdür.

5018 sayılı Yasa'nın 60 ıncı maddesinin (h) bendinde; *"İdarenin mülkiyetinde veya kullanımında bulunan taşınır ve taşınmazlara ilişkin icmal cetvellerini düzenlemek"* görevi mali hizmetler birimine verilmiştir.

Belediye başkanının görevlerinden biri de, belediyeye ait taşınır ve taşınmaz malların etkili, ekonomik ve verimli şekilde kullanımını sağlamak, kayıp ve kötüye kullanılmasını önlemek için gerekli tedbirleri almaktır.

f) Belediyenin gelir ve alacaklarını takip ve tahsil etmek.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 15 inci maddesinin (d) bendinde belediyeye, *"Özel kanunları gereğince belediyeye ait vergi, resim, harç, katkı ve katılma paylarının tarh, tahakkuk*

ve tahsilini yapmak; vergi, resim ve harç dışındaki özel hukuk hükümlerine göre tahsili gereken doğalgaz, su, atık su ve hizmet karşılığı alacakların tarh, tahakkuk ve tahsilini yapmak veya yaptırmak" yetkisi verilmiştir.

5018 sayılı Yasa'nın 38 inci maddesinde; kamu gelirlerinin tarh, tahakkuk, tahsiliyle yetkili ve görevli olanların, ilgili kanunlarda öngörülen tarh, tahakkuk ve tahsil işlemlerinin zamanında ve eksiksiz olarak yapılmasından sorumlu oldukları belirtilmiştir.

Yine, aynı Yasa'nın 71 inci maddesinde; *"Kamu zararı, mevzuata aykırı karar, işlem, eylem veya ihmal sonucunda kamu kaynağında artışa engel veya eksilmeye neden olunmasıdır."* şeklinde tanımlanmıştır. Aynı maddenin (e) bendinde de, idare gelirlerinin tarh, tahakkuk veya tahsil işlemlerinin mevzuata uygun bir şekilde yapılmamasının kamu zararı oluşturacağı belirtilmiştir.

Bu görevler kapsamında belediye başkanına, belediyenin gelir ve alacaklarını takip ve tahsil etmek, zaman aşımına uğratmamak görev ve yetkisi verilmiştir.

Ancak, gelir ve alacakların takip ve tahsili bizzat belediye başkanı tarafından yapılmayacak olup, bu genel bir sorumluluktur. Belediye gelir ve alacaklarının takip ve tahsili, mali hizmetlerde bu işlerle görevli memurlar eliyle yürütülecektir. Belediye başkanı da, bu memurları izlemek ve denetlemekle yükümlüdür.

g) Yetkili organların kararını almak şartıyla sözleşme yapmak.

Sözleşme, belediye ile müşteri arasında yapılan ve ita amirince (belediye başkanı) imzalanan yazılı anlaşmayı ifade eder.

5393 sayılı Kanun'un 15 inci maddesinde, belediyenin yetki ve imtiyazları sayılmıştır. Belediye başkanı, bu yetki ve imtiyazlarla ilgili olarak yetkili organların (meclis, encümen, ihale komisyonu gibi) kararını almak koşuluyla sözleşme yapma görev ve yetkisine sahiptir.

Buna örnek verecek olursak; 5393 sayılı Yasa'nın 15 inci maddesin (e), (f) ve (g) bentlerinde belirtilen hizmetleri Danıştay'ın görüşü ve İçişleri Bakanlığı'nın kararıyla süresi kırkdokuz yılı geçmemek üzere imtiyaz yoluyla devredebilir. İmtiyaz sözleşmelerini belediye başkanı imzalar, ancak öncelikle aynı Yasa'nın 18 inci maddesinin (j) bendine göre meclis kararı alınması gerekir.[1]

5393 sayılı Yasa'nın 18 inci ve aynı Yasa'nın 38 inci maddesinin (g) bendinde ise, *"Yetkili organların kararını almak şartıyla sözleşme yapmak."* belediye başkanının görev ve yetkileri arasında sayılmıştır.

Bu hükümlere göre; belediye başkanı, meclis ve encümenin görev ve yetki alanlarına giren konularda, bu organların kararını müteakip, belediye adına sözleme imzalayabilir.

2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun 53 üncü maddesi uyarınca, belediyenin satım, kiraya verme ve mülkiyetin gayri ayni hak tesisi gibi gelir getirici ihaleleriyle ilgili olarak, ihale komisyonu kararı (encümen) ve ita amiri olan belediye başkanı onayından sonra ihaleyi kazanan yüklenici ile belediye başkanı arasında sözleşme imzalanır.

Nüfusu 10 binin altında olan belediyelerde, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 46 ncı maddesi uyarınca, belediyenin mal alımı, hizmet alımı ve yapım işleri ihalelerinde, ihale komisyonunca alınan ihale kararı ihale yetkilisi olan belediye başkanınca onaylandıktan sonra, belediye başkanı ile yüklenici arasında sözleşme imzalanır.

h) Meclis ve encümen kararlarını uygulamak.

Belediye idaresinin yürütme organı sıfatıyla belediye başkanına meclis ve encümen kararlarını uygulamak görevi verilmiştir. Belediye başkanı, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 18 inci maddesiyle meclise, 34 üncü maddesi ile de encümene verilen görevlerle ilgili alınan kararları, yine meclise ve encümene diğer kanunlarla verilen görevlerle ilgili alınan kararları uygulamakla yükümlüdür.

Belediye başkanının meclis ve encümence alınan yasaklara ve belde yararına aykırı gördüğü kararlara karşı itiraz yetkisi vardır. Bu bağlamda 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 23 üncü maddesine göre, belediye başkanı hukuka aykırı gördüğü meclis kararlarını, gerekçesini

[1] Gazi Sert, "Yeni Belediye Kanununa Göre Belediye Başkanının Görev, Yetki ve Sorumlulukları", İdari ve Mali Mevzuat Dergisi, Şubat 2005, Cilt 5, Sayı 5, s.6

de belirterek yeniden görüşülmek üzere 5 gün içinde meclise iade edebilir. Belediye meclisi iade edilen kararda, üye tam sayısının salt çoğunluğuyla ısrar ederse, karar kesinleşir. Belediye başkanı, **meclisin ısrarı ile kesinleşen kararlar aleyhine 10 gün içinde idari yargı**ya başvurabilir.

Belediye başkanının encümen kararlarına itirazı konusunda 5393 sayılı Yasa'da düzenleme yapılmamıştır. Sadece Yasa'nın 18 inci maddesinin (s) bendinde; belediye meclisine belediye başkanıyla encümen arasındaki anlaşmazlıkları karara bağlamak görevi verilmiştir. Bu hükme dayanarak, belediye başkanının hukuka ve belde yararına aykırı gördüğü encümen kararlarını meclis gündemine getirebileceği gibi, konunun meclisçe çözümlenememesi durumunda, iptal için idari yargıya başvurabilir.[2]

i) Bütçeyi uygulamak, bütçede meclis ve encümenin yetkisi dışındaki aktarmalara onay vermek.

Belediye başkanı gerek 5393 sayılı Yasa, gerekse 5018 sayılı Yasa uyarınca, belediye bütçesini uygulamakla görevli ve yetkilidir.

Bütçenin uygulanması ile ilgili olarak üst yönetici dışındaki diğer sorumlular; **harcama yetkilisi, malî hizmetler birimi** ve **iç denetçiler**dir.

5393 sayılı Belediye Kanunu ile belediye başkanına bütçede meclis ve encümenin yetkisi dışındaki aktarmalara onay vermek yetkisi verilmiştir. 5393 sayılı Yasa'nın 18/b maddesine göre bütçede kurumsal kodlama yapılan birimler ile fonksiyonel sınıflandırmanın birinci düzeyleri arasında aktarma yapmak yetkisi belediye meclisine; 34/d maddesine göre, bütçede fonksiyonel sınıflandırmanın ikinci düzeyleri arasında aktarma yapmak yetkisi belediye encümenine verildiğinden, belediye başkanının bütçede aktarma yetkisi fonksiyonel sınıflandırmanın üçüncü düzeyleri arasında olacaktır.

j) Belediye personelini atamak.

5393 sayılı Kanun'un meclisin görev ve yetkilerini düzenleyen 18 inci maddesinin (l) bendine göre; *"Norm kadro çerçevesinde belediyenin ve bağlı kuruluşlarının kadrolarının ihdas, iptal ve değiştirilmesine karar vermek"* belediye meclisinin görevleri arasında sayılmıştır.

Aynı Yasa'nın 49 uncu maddesinin ikinci fıkrasına göre; belediye personeli belediye başkanı tarafından atanır. Birim müdürlüğü ve üstü yönetici kadrolarına yapılan atamalar ilk toplantıda belediye meclisinin bilgisine sunulur.

Belediye başkanlarının belediye personelini atama yetkileri sınırsız bir yetki olmayıp, belediyelerde de diğer kamu kurum ve kuruluşlarında olduğu gibi memur ve işçi alımları ile sözleşmeli personel istihdamı belli usul ve esaslara tabidir.

Belediyelerde ilk defa bir göreve atanacak olanların 3.5.2002 tarihli ve 24744 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak 18.03. 2002 tarih ve 2002/3975 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan ***"Kamu Görevlerine İlk Defa Atanacaklar İçin Yapılacak Sınavlar Hakkında Yönetmelik" (KPSS)*** gereğince açılacak merkezi sınava girmeleri gerekir.

Ayrıca, 14.11.2017 tarihli ve 30240 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe konulan "**Mahalli İdarelere İlk Defa Atanacaklara Dair Sınav ve Atama Yönetmeliği**"ne göre belediyelerce atama yapılacak kadro unvan ve sayıları için Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'ndan önceden izin alınması ve izin alınan kadrolar için, anılan Yönetmelik hükümleri çerçevesinde açılacak sınavı kazananların belediye başkanınca ataması yapılmaktadır.

k) Belediye ve bağlı kuruluşları ile işletmelerini denetlemek.

Belediye başkanına, 5393 sayılı Kanun'un 38 inci maddesinin (k) bendi hükmü çerçevesinde, belediye ve bağlı kuruluşları ile işletmelerini denetlemek görev ve yetkisi verilmiştir.

Bu kapsamda belediye başkanı, belediye yönetiminin en üst amiri olarak belediyenin idari ve malî tüm iş ve işlemlerini her zaman denetleyebilir.

Belediye başkanı, bu denetimi bizzat kendisi yapabileceği gibi, görevlendireceği elemanlar veya iç denetçiler vasıtasıyla da yapabilir.

[2] *Sert, a.g.m., s.7*

l) Şartsız bağışları kabul etmek.

Belediyeler, bağış kabul eden kuruluşlardandır. Belediyelere, şartlı ve şartsız olmak üzere iki türlü bağış yapılabilir.

5393 sayılı Yasa'nın 15 inci maddesinin (i) bendinde, belediye idaresine bağış kabul etmek yetkisi verilmiş olup, Yasa'nın 38 inci maddesinin (l) bendine göre **şartsız bağışları kabul etmek**le belediye başkanı yetkili kılınmıştır.

Bağışlar, anılan Yasa'nın 59 uncu maddesinin (g) bendinde belediyenin gelirleri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda yapılan bağışlar nakdi olabileceği gibi, ayni de (taşınır veya taşınmaz) olabilir.

Nakdi olmayan bağışlar, ilgili mevzuatına göre değerlemeye tabi tutularak kayıtlara alınır. Nakit ise, belediye bütçesine gelir kaydedilir.

m) Belde halkının huzur, esenlik, sağlık ve mutluluğu için gereken önlemleri almak

Belediye başkanı, belediye idaresinin başı olarak, belde sınırları içinde halkın sağlık ve huzurunu korumak ve bunun için gerekli önlemleri almakla sorumlu kılınmıştır.

Belediye başkanı, bu görevini belediye hizmet birimleri ve belediye zabıtası eliyle yerine getirir. Belediye hizmet birimleri, görev alanına giren konularda belde halkının huzur, esenlik, sağlık ve mutluluğu için gereken önlemleri almakla yükümlüdürler. Belde halkının yol, su, kanalizasyon ve park bahçe gibi alt yapı hizmetlerinin belde halkının esenliğini ve mutluluğunu artıracağı kuşkusuzdur.

Bu konuda en önemli hizmet birimlerinden biri de, belediye zabıta teşkilatıdır. Belediye zabıtası zabıtasının görev ve yetkileri, 5393 sayılı Yasa'nın 51 inci maddesinde belirtilmiştir.

Bu kapsamda beldede esenlik, huzur, sağlık ve düzeni sağlamak, belediye suçlarının önlenmesi için gerekli tedbirleri almak, belediye emir ve yasaklarını uygulamak, bunlara uymayanlara ceza ve diğer yaptırımları uygulamak belediye zabıtasının görevidir.

Ayrıca, belediyeler belde halkının sağlığı, huzuru, esenliği ve düzenliliğini sağlamak amacıyla 1608 sayılı Yasa'nın 1 inci ve 5326 sayılı Kabahatler Yasası'nın 32 nci maddesi uyarınca "Belediye Emir ve Yasakları Yönetmeliği" hazırlanabilir. Bu Yönetmelikle belediye sınırları içinde belde sakinlerinin uyması gereken emir ve yasaklar belirlenir, ancak maktu para cezaları belirlenmez. Bunun yerine yönetmeliğin bir maddesine, *"Bu emir ve yasaklara uyulmadığı takdirde 5326 sayılı kabahatler Kanununun 32 nci maddesinde öngörülen idari para cezası uygulanır."* şeklinde gönderme yapılması yeterli olur. Bu şekilde hazırlanan yönetmelik, belediye meclisinde kabul edildikten sonra uygun araçlarla ilan edilerek, yürürlüğe konulur.

n) Bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak, engellilere yönelik hizmetleri yürütmek ve engelliler merkezini oluşturmak

5393 sayılı Yasa'nın 14 üncü maddesinin (a) bendinde, belediyelere yerel ortak nitelikte "sosyal hizmet ve yardım" görev ve sorumluluğu verilmiştir.

Yine aynı maddede, belediye hizmetlerinin vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulacağı, hizmet sunumunda engelli, yaşlı, düşkün ve dar gelirlilerin durumuna uygun yöntemler uygulanacağı belirtilmiştir.

Aynı Yasa'nın 15 inci maddesinin (m) bendinde; belediyelere, beldede ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi ve kayıt altına alınması amacıyla izinsiz satış yapan seyyar satıcıları faaliyetten men etmek, izinsiz satış yapan seyyar satıcıların faaliyetten men edilmesi sonucu, cezası ödenmeyerek 2 gün içinde geri alınmayan gıda maddelerini gıda bankalarına, cezası ödenmeyerek 30 gün içinde geri alınmayan **gıda dışı malları yoksullara vermek** yetkisi verilmiştir.

Ayrıca, aynı Yasa'nın 60 ıncı maddesinin (i) bendinde; *"Dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile engellilere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar"* belediyenin giderleri arasında sayılmıştır.

5393 sayılı Yasa'nın 77 nci maddesinde, "Belediye hizmetlerine gönüllü katılım" düzenlenmiş olup, söz konusu madde hükmüne göre belediye; yaşlılara, kadın ve çocuklara, engellilere, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlerin yapılmasında beldede dayanışma ve katılımı sağlamak; hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve ve-

rimliliği artırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygulamakla görevli kılınmıştır.

Buna göre; belediye başkanı, yoksul ve muhtaç vatandaşlara ayni ve nakdi yardım amacıyla, bu iş için bütçeye konulan ödenekleri kullanacak, bu tür hizmetler için beldede dayanışma ve katılımı sağlamaya yönelik girişimlerde bulunacaktır. Bu çerçevede, engellilere yönelik sosyal hizmetleri geliştirmek ve yardımda bulunmak, ayrıca bu hizmet ve yardımların geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için **engelliler merkezi oluşturmak**, belediye başkanının görevlerindendir.

Bütçesine yoksul ve muhtaç vatandaşlara yapılacak ödenek konulan **harcama birimi ve yetkilisi**, bu ödeneği kullanırken, **harcama talimatı vermeden önce belediye başkanından onay** alması gerekir.

o) Temsil ve ağırlama giderleri için ayrılan ödeneği kullanmak

Belirli makamlarda bulunan bazı kamu görevlilerine, işgal ettikleri makamın doğası gereği temsil giderlerini karşılamak amacıyla ödenek ayrılmaktadır.

Belediye idaresinin başı ve temsilcisi olan belediye başkanının, bu sıfatının gereği olarak yapacağı temsil ve ağırlama giderleri olmaktadır.

Bu nedenle, 5393 sayılı Yasa'nın 60 ncı maddesinin (k) bendinde; *"Temsil, tören ağırlama ve tanıtım giderleri"*, belediyenin giderleri arasında gösterilmiş olup, bu kapsamda temsil, tören ve ağırlama giderlerin belediye bütçesinden karşılanacağı öngörülmüştür.

Temsil, ağırlama ve tören giderlerinin konu, kapsam ve miktarının tayini belediye başkanının takdirine bağlıdır. Bu giderlerin yapılmasını gerektiren tören veya toplantıya belediye başkanının katılması şartı aranmamaktadır.

Bununla birlikte, 5393 sayılı Yasa'nın, "Belediye Bütçesi" başlıklı 61 inci maddesinde;

".....

Bütçe dışı harcama yapılamaz.

***Belediye başkanı** ve harcama yetkisi verilen diğer görevliler, bütçe ödeneklerinin verimli, tutumlu ve yerinde harcanmasından sorumludur."* şeklinde başkanlara, sorumluluk ve yetki yüklenmiştir.

Ayrıca, 4734 sayılı Yasa'nın 'doğrudan temin' başlıklı 22 nci maddesinin (d) bendi de, temsil ve ağırlama ile yakından ilgilidir. Söz konusu maddenin (d) bendi;*"Büyükşehir belediyesi sınırları dahilinde bulunan idarelerin onbeş milyar, diğer idarelerin beşmilyar Türk Lirasını aşmayan ihtiyaçları ile **temsil ağırlama faaliyetleri kapsamında yapılacak konaklama, seyahat ve iaşeye ilişkin alımlar"***ın ilan yapılmaksızın ve teminat alınmaksızın doğrudan temin usulü ile yapılabileceğini öngörmektedir. Anılan maddeye göre, temsil ağırlama giderleri kapsamında (konaklama, seyahat ve iaşe giderleri) yapılacak harcamalarda parasal limit söz konusu olmayıp, buradaki sınır belediye meclisince ve bütçe ile belediye başkanının kullanımına verilen ödenektir.

Bu bağlamda, idarelerin 4734 sayılı Yasa'nın 22 nci maddesinin (d) bendinde belirtilen **temsil ağırlama faaliyetleri kapsamında yapılacak konaklama, seyahat ve iaşeye ilişkin mal ve hizmetlerin** doğrudan temin edilmesi mümkün bulunmaktadır. İşin niteliğine göre idareler, bu bende göre yapacakları günlük ve küçük ölçekli alımlar için genel bir onay belgesi düzenleyebilecekleri gibi, her bir alım için de onay belgesi düzenleyebilirler. Ayrıca, ilgili mevzuatı çerçevesinde düzenlenmesi gerekli olan harcama belgeleri onay belgesine eklenir.

p) Kanunlarla belediyeye verilen ve belediye meclisi veya belediye encümeni kararını gerektirmeyen görevleri yapmak ve yetkileri kullanmak.

Belediye başkanına tanınan **en önemli yetkiler**den biridir. Belediyelere, 5393 sayılı Yasa'dan başka diğer yasalarla da çeşitli görevler verilmiştir. Bu kapsamda belediyelere verilen görev ve yetkiler içinde olmak şartıyla, belediye meclisi veya belediye encümeni kararını gerektirmeyen görevleri yapmak ve yetkileri kullanmak belediye başkanına aittir.

Ancak, bu hususlar kesinlikle belediye meclisinin veya belediye encümeninin görev veya yetki alanına girmemelidir.

Örneğin; belediye, belde sakinlerinin belediye hizmetleriyle ilgili görüş ve düşünceleri-

ni tespit etmek amacıyla kamuoyu yoklaması ve araştırması yapabilir. Bu konuda meclisten veya encümenden karar alması gerekmez. Çünkü, meclis veya encümene bu konuda karar almak görevi verilmemiştir.

Keza, belediye başkanının görev ve yetkileri, meclis veya encümence kısıtlanamaz. Çünkü, belediye meclislerinin görev ve yetkileri, 5393 sayılı Yasa'nın 25 inci maddesinde; encümeninin görev ve yetkileri ise 31 inci maddede sayılmıştır. Bu görev ve yetkiler arasında, belediye başkanının yasal yetkilerinin kısıtlanmasına cevaz veren bir hüküm bulunmamaktadır.

• Belediye meclisi, belediye başkanının yetkilerini kısabilir mi ?

Belediye başkanlarının görevleri, başta 5393 sayılı Yasa olmak üzere, çeşitli yasa ve diğer mevzuatta şahsına münhasıran verilmiş görev ve yetkilerdir. Bunun hiçbir makam ve merci tarafından kısılması mümkün değildir.

Bu husus, Danıştay, 1. Dairesi'nin 13.4. 1987 tarihli ve E. 1987/476, K. 1987/165 sayılı Kararı'nda; *belediye meclislerinin, belediye başkanının yetkilerini kısamayacağı* açıkça belirtilmiştir.

B. BELEDİYE BAŞKANLARINA DİĞER KANUN VE İLGİLİ MEVZUATLA VERİLEN GÖREVLER

Belediye başkanlarına 5393 sayılı Yasa'nın dışında bazı yasa, tüzük ve yönetmeliklerle, merkezi yönetimle ilgili kamu hizmetleri için görevler verilmiştir.

Bu görevlerden bazıları şunlardır.

· Belediyelerde ita amiri olarak, belediyelerin yapacakları satım işlerinde ve ihalelerde her türlü evrakı hazırlatmak ve ihaleleri yaptırmak (2886 sayılı Yasa, md. 3),

• İhale komisyonları tarafından alınan ihale kararlarını, ita amiri olarak karar tarihinden itibaren en geç 15 gün içinde onaylamak veya iptal etmek (2886 sayılı Yasa, md. 31),

• Mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinde ihale yetkilisi olarak ihaleleri yaptırmak (4734 sayılı KİK, md.6) (Nüfusu 10 binin altında olan ilçe ve belde belediyelerinde),

• Belediyelere teslim edilen mal, hizmet, yapım veya yapılan işin muayene ve kabul işlemleri için belediyelerce kurulacak "Muayene ve Kabul Komisyonları"nın kurulmasına ihale yetkilisi olarak onay vermek (Muayene ve Kabul Yönetmelikleri), (Nüfusu 10 binin altında olan ilçe ve belde belediyelerinde),

• Emlak Vergisi Kanunu'nda değişiklik yapan 3239 sayılı Kanun'la mahallin en büyük Malmüdürüne verilen görev ve yetkiler belediye başkanına verilmiştir (3239 sayılı Yasa, md. 37),

• Belediye Gelirleri Kanunu'nun uygulanmasında Vergi Usul Kanunu'nun mahallin en büyük mal memuruna verdiği görev ve yetkiler belediye başkanı tarafından yerine getirilir (Vergi inceleme yetkisi hariç) (Belediye Gelirleri Yasası, md. 108),

• Evlenecek kimselerin nikâh akitlerini ve buna ait işlemlerini yapmak (4721 sayılı Medeni Kanun, md. 97-108 ve Evlendirme Yönetmeliği, md. 7),

• İl ve ilçe hıfzısıhha meclislerine üye olarak katılmak (1593 sayılı Yasa, md.23,24),

• Belediyeye ait taşınmaz malların tescil işlemini yaptırmak (2644 sayılı Yasa, md.1),

• İl ve ilçelerde kurulan trafik komisyonlarına katılacak belediye temsilcisini belirlemek (2918 sayılı Karayolları Trafik Yasası, md.10-12),

• Ziraat odası bulunmayan yerlerde, çeltik komisyonlarına üye olarak katılmak (3039 sayılı Yasa, md.1),

• İl ve ilçelerde kurulu sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakfı mütevelli heyetine üye olarak katılmak (3294 sayılı Yasa, md.7),

• İdare (belediye) hesaplarında kayıtlı olup, zaruri veya mücbir sebeplerle takip ve tahsil imkânı kalmayan belediye alacaklarından merkezî yönetim bütçe kanununda gösterilen tutara kadar olanların kayıtlardan çıkarılmasına üst yönetici olarak karar vermek (5018 sayılı Yasa, md.79),

• Üst yönetici olarak, belediyenin stratejik planlarının ve bütçelerinin kalkınma planı-

na, yıllık programlara, kurumun stratejik plan ve performans hedefleri ile hizmet gereklerine uygun olarak hazırlanması ve uygulanmasından, sorumlulukları altındaki kaynakların etkili, ekonomik ve verimli şekilde elde edilmesi ve kullanımını sağlamaktan, kayıp ve kötüye kullanımının önlenmesinden, malî yönetim ve kontrol sisteminin işleyişinin gözetilmesi, izlenmesi ve Kanunda belirtilen görev ve sorumlulukların yerine getirilmesini sağlamak (5018 sayılı Yasa, md.11),

III. BELEDİYE BAŞKANLARININ SORUMLULUKLARI

Belediye başkanları, yasaların vermiş olduğu yetkilere dayanarak kamu görevinin ifası sırasında mevzuatın öngördüğü kurallara uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.

Sorumluluk, uyulması geren bir kurala aykırı davranışın hesabını verme ve tazminatla yükümlü tutulmasıdır.

Belediye başkanlarının sorumlulukları, başta 5393 sayılı Belediye Kanunu olmak üzere çeşitli kanunlarda yer almıştır.

1. Belediye Hizmetlerinin Belde Sınırları İçinde ve Uygun Yöntemlerle Sunulmasının Sağlanması

Belediye Yasası'nın 14 üncü maddesine göre; belediyelerin sorumluluk ve yetki alanı, belediye sınırlarıyla sınırlı olduğundan, kanunlarla belirlenen haller dışında belediye hizmetlerinin bu sınırlar içinde görülmesini sağlamalıdır.

Keza, belediyeler hizmetlerinin, vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulmasına, hizmet sunumunda özürlü, yaşlı, düşkün ve dar gelirlilerin durumuna uygun yöntemler uygulanmasına dikkat etmelidir.

2. Belediye Başkanlarının Mal Bildiriminde Bulunması

3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu'na göre, seçimle işbaşına gelinen görevlerde (belediye başkanları ve belediye meclis üyeleri gibi) seçimin kesinleşme tarihini izleyen **iki ay** içinde mal bildiriminde bulunmaları gerekmektedir.

Belediye başkanlarının mal bildirimleri İçişleri Bakanlığı'na verilecektir.

Mal bildiriminin konusunu kamu görevlilerin kendilerine, eşlerine ve velayetleri altındaki çocuklarına ait taşınmaz mallar, ödenek karşılığı çalışanlarda 1 inci derece Devlet memurlarına yapılan aylık net ödemenin 5 katından fazla olan para, hisse senetleri ve tahviller ile altın, mücevher ve diğer taşınır malları, hakları, alacak ve borçları oluşturmaktadır.

3. Belediye kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli şekilde elde edilmesi ve kullanımının sağlanması

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 11 inci maddesi hükmüne göre; belediye başkanları bu sıfatla belediye başkanı, idarelerinin stratejik planlarının ve bütçelerinin kalkınma planına, yıllık programlara, kurumun stratejik plan ve performans hedefleri ile hizmet gereklerine uygun olarak hazırlanması ve uygulanmasından, sorumlulukları altındaki kaynakların etkili, ekonomik ve verimli şekilde elde edilmesi ve kullanımını sağlamaktan, kayıp ve kötüye kullanımının önlenmesinden, malî yönetim ve kontrol sisteminin işleyişinin gözetilmesi, izlenmesi ve bu Kanunda belirtilen görev ve sorumlulukların yerine getirilmesinden belediye meclisine karşı sorumludurlar.

Üst yönetici sıfatıyla belediye başkanı, bu sorumluluğun gereklerini harcama yetkilileri, malî hizmetler birimi ve iç denetçiler aracılığıyla yerine getirirler.

4. Belediye gelirlerinin zamanında ve eksiksiz olarak toplanmasının sağlanması

5018 sayılı Yasa'nın 38 inci maddesinde; kamu gelirlerinin tarh, tahakkuk, tahsiliyle yetkili ve görevli olanların, ilgili kanunlarda öngörülen tarh, tahakkuk ve tahsil işlemlerinin zamanında ve eksiksiz olarak yapılmasından sorumlu oldukları belirtilmiştir.

Bu görevler kapsamında belediye başkanına, belediyenin gelir ve alacaklarını takip ve tahsil etmek, zaman aşımına uğratmamak görev ve yetkisi verilmiştir.

Ancak, 5018 sayılı Yasa'nın 60 ıncı maddesinin (e) bendinde; *"İlgili mevzuatı çerçeve-*

sinde idare gelirlerini tahakkuk ettirmek, gelir ve alacaklarının takip ve tahsil işlemlerini yürütmek." görevi mali hizmetler birimine de verilmiştir.

Bu bakımdan, gelir ve alacakların takip ve tahsili bizzat belediye başkanı tarafından yapılmayacak olup, bu genel bir sorumluluktur. Belediye gelir ve alacaklarının takip ve tahsili, mali hizmetlerde bu işlerle görevli memurlar eliyle yürütülecektir. Belediye başkanı da, bu memurları izlemek ve denetlemekle yükümlüdür.

5. Görevinin gereklerine uygun hareket etmesi ve kamu zararının oluşmasını engellemesi

5018 sayılı Yasa'nın 71 inci maddesine göre; kamu görevlilerinin kasıt, kusur veya ihmallerinden kaynaklanan mevzuata aykırı karar, işlem veya eylemleri sonucunda kamu kaynağında artışa engel veya eksilmeye neden olunması kamu zararı olarak kabul edilmiştir. Bu nedenle, belediye başkanı ve diğer görevlilerin mevzuatla verilen görevler kapsamında görevin gereklerine uygun hareket ederek, belediyede kamu zararının oluşmasını engelleme görev ve yetkisi verilmiştir.

İmar plan değişikliği ile ilgili kararların imar mevzuatında belirlenen usullerle onaylanmaması halinde, belediye başkanı bu karara katılmış ise *"Görevi Kötüye Kullanma"*, karara muhalif kaldığı halde, mevzuata aykırılığından dolayı 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 23 üncü maddesi uyarınca karara itiraz etmemesi halinde TCK'nın 257 nci maddesindeki ***"Görevi Kötüye Kullanma"*** suçu işlemiş olur.

Görevi kötüye kullanma suçunun niteliği, 5237 sayılı Yasa'nın 257 nci maddesinde düzenlenmiştir. Söz konusu madde hükmünde görevinin gereklerine aykırı hareket eden kamu görevlisine suçun niteliğine göre altı aydan üç yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılacağı öngörülmüştür.

5237 sayılı Yasa'nın aynı maddesinde görevi kötüye kullanma suçunun oluşması belli koşullara bağlanmıştır. Buna göre, bu suçun oluşabilmesi için ***kamu zararı, kişi veya kişilerin mağduriyeti ve kişilere haksız bir kazanç sağlama*** koşullarından en az birinin gerçekleşmiş olması öngörülmüştür.

6. İta amirliğinin gerektirdiği görev ve yetkilerin kullanılması

2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun 13 üncü maddesinin beşinci fıkrası ile; belediyelerde satım, kiraya verme, trampa, mülkiyetin gayri ayni hak tesisi işleri ihaleleri yapmakla belediye encümenleri görevlendirilmiştir.

Belediye başkanları, belediyelerin ita amiri durumundadır. Gerek belediye encümeni başkanı, gerekse ita amiri olmaları nedeniyle, belediye başkanlarına, Devlet İhale Kanunu'nun uygulanmasında birçok görevler verilmiştir. Bu kapsamda, ita amirleri ihale konusu işleri yaptırmaya yetkili olup, ihalelere ait onay belgelerini onaylamakla görevlidir. Sözleşme yapıldıktan sonra müteahhidin kendine düşen görevleri yerine getirip getirmediğini kontrol etmek ve ihtarname çekmek yetkisi ita amirlerine verilmiştir.

7. SGK'nın sigorta primleri ve diğer alacaklarının süresi içerisinde ödenmesinin sağlanması

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 5754 sayılı Kanun'la değişik "Primlerin ödenmesi" başlıklı 88 inci maddesine göre, **sigortalıların ücretlerine ait prim tutarlarını kesmek ve kendilerine ait prim tutarını da ekleyerek Kurumca belirlenecek günün sonuna kadar Sosyal Güvenlik Kurumu'na ödemek**le doğrudan işveren zorunlu kılınmıştır.

Bu kapsamda, gerek 5510 sayılı Yasa'nın *"Primlerin ödenmesi"* başlıklı 88 inci maddesinin yirminci fıkrası, gerekse 6183 sayılı Yasa'nın mükerrer 35 inci maddesi uyarınca belediyelerce haklı bir neden olmaksızın, zamanında ödenmeyen sigorta prim borçlarından dolayı belediye başkanlarının da belediye tüzel kişiliği ile birlikte müştereken ve müteselsilen sorumlu olacakları kuşkusuzdur.

IV. BELEDİYE BAŞKANININ GÖREVE BAŞLAMASI VEYA SEÇİMLERİN YENİLENMESİ

A. GÖREVE BAŞLAMASI

2972 sayılı Yasa'nın 23/b maddesine göre; büyükşehir belediye başkanlığını kazananlara il seçim kurulları, diğer başkanlıkları

kazananlara ise ilçe seçim kurulları tarafından tutanakları (mazbata) verilir.

İl seçim kurulu başkanı büyükşehir belediye başkanlığına seçileni, ilçe seçim kurulu başkanı da belediye başkanlığına seçilenleri gösteren tutanağın bir suretini o seçim çevresinde derhal alışılmış usullerle ilan ettirir.

Bu şekilde İlçe Seçim Kurulu'ndan ***"mazbata"*** adı verilen seçim tutanağını alan başkan görevine başlar.

B. BELEDİYE BAŞKANININ GÖREV SÜRESİ

Belediye başkanlarının görev süresi konusunda, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda açık bir hüküm yoktur. 5393 sayılı Yasa'nın göndermede bulunduğu 2972 sayılı Yasa'nın 8 inci maddesinde; "Mahalli İdareler seçimleri beş yılda bir yapılır..." hükmü yer almaktadır. Bu hükme göre; belediye başkanlarının görev süresi, 5 yıldır. Ancak, görev süresinin kesin olarak hangi gün sona ereceği konusunda, gerek 5393 sayılı Yasa'da, gerekse 2972 sayılı Yasa'da herhangi bir hüküm bulunmamaktadır.

Bilindiği üzere, 2972 sayılı Yasa'nın 23/b maddesi, il seçim kurulu başkanının büyükşehir belediye başkanlığına seçileni, ilçe seçim kurulu başkanının da belediye başkanlığı ve belediye meclis üyeliklerine seçilenleri gösteren tutanağın bir suretini o seçim çevresinde derhal alışılmış usullerle ilan ettireceğini, aynı Yasa'nın 26 ncı maddesi ise ilçe seçim kurulları tarafından yollanan belgelere dayanarak, seçimin genel sonucunun Yüksek Seçim Kurulu'nca ilan edileceğini öngörmektedir.

Kuşkusuz yeni seçilen bir belediye başkanının görevine hemen başlaması asıl olandır. Ancak, kimi zaman seçimi kazanan bazı belediye başkanlarının göreve başlaması, seçim kurullarından tutanağın (mazbata) alınması, beklenmeyen bir durumun ortaya çıkması, tutanak almaya geç gidilmesi ve seçim sonuçlarına itiraz gibi nedenlerle uzayabilmektedir.

Bir de bazı görevler vardır ki, devlet geleneğine uygun olarak devir teslimle yapılması icap eder. Başka bir deyişle, eski ve yeni yöneticiler arasında devir teslim töreni yapılması, demokratik geleneğin bir gereğidir. İşte belediye başkanlığı da bu tür görevlerdendir. Dolayısıyla eski başkanın, yeni seçilen belediye başkanı göreve başlamadan, mümkün olursa bir devir teslim töreni yapmadan görevden ayrılması teamülen de doğru değildir.

Nitekim, Danıştay 5. Dairesinin 30.11. 2007 gün ve E.2005/1003, K.2007/6535 sayılı Kararında; "*... idari istikrar ilkesi uyarınca idarelerde kamu hizmetinin sürekli etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesi esas olduğundan seçilen yeni başkanın seçim mazbatasını alıncaya kadar eski başkan tarafından davacının seçim öncesi görevi olan ... Belediye Başkan yardımcılığı görevine dönme isteminin onaylanmasının hukuken geçerli olduğu"*na hükmedilmiştir.

Buna göre,seçimin yapıldığı gün ile seçim sonuçlarının ilanı arasında belli bir süre geçmesi olasılığı dikkate alındığında, kamu hizmetlerinde **süreklilik ilkesi** gereğince yeni seçilen belediye başkanının mazbatasını alıp göreve başlayıncaya kadar eski başkanının göreve devam edebileceği, rutin ve acil evrakları imzalayabileceği ve bu süreye isabet tutarda ödenek alabileceği değerlendirilmektedir.

C. BELEDİYE BAŞKANLIĞI SEÇİMİNİN YENİLENMESİ

Belediye başkanlığı seçiminin seçim işlemleri nedeniyle iptal edilmesi durumunda, o seçim çevresinde yeniden seçim yapılır. .

Konuya ilişkin olarak, 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun'un "Seçimin veya tutanağın iptali" başlıklı 25 inci maddesinin ikinci fıkrasında; *"Bir seçim çevresinde yapılan seçimin, seçim işlemleri sebebiyle iptaline karar verildiği takdirde, o seçim çevresinde yeniden seçim yapılır. İl seçim kurulu, seçimin iptaline dair kararı ilan ettiği gibi kararın kesinleşmesini müteakip o çevre de seçimin yapılacağını da derhal ilan eder.",*

Aynı maddenin üçüncü fıkrasında; *"Bu ilandan sonra gelen 60 ıncı günü takip eden ilk pazar, oy verme günüdür.",* hükümleri yer almaktadır.

Yine, 2972 sayılı Kanun'un 33 üncü maddesinin ikinci fıkrasında boşalan muhtarlıklar için her yıl haziran ayının ilk pazar günü se-

çim yapılacağı; yine aynı maddenin üçüncü ve müteakip fıkralarında, seçim döneminin sona ermesinden önce ihtiyar meclisi veya heyeti üye sayısının yedeklerinin de getirilmesinden sonra üye tam sayısının, köylerde tabi üyeler hariç, yarısına düşmesi halinde ilân tarihinden sonra gelen 60'ıncı günü takip eden ilk pazar günü seçim yapılması hususu ile ihtiyar meclisi veya heyeti seçiminin yapılması gerektiği hallerde köy veya mahalle muhtarlığı da boşalmış ise haziran ayı beklenmeksizin her iki seçimin beraber yapılacağı hükme bağlanmıştır.

Söz konusu yasa hükümlerine göre; *"bir seçim çevresinde yapılan seçimin (örn. bel. bşk.) seçim işlemleri sebebiyle iptaline karar verilmesi,"* belediye başkanlığı seçiminin yenilenmesi hallerinden biri kabul edilmiştir.

Yukarıda belirtilen durumlarda yapılacak işlem, 2972 sayılı Yasa'nın 29 uncu maddesinin biriinci fıkrasının son cümlesi ile ikinci fıkrasında gösterilmiştir. Buna göre, yukarıdaki hallerde mülki amirlerin vaki boşalmaları 30 (otuz) gün içinde İlçe Seçim Kuruluna bildirmeleri üzerine, İlçe Seçim Kurulunun belediye başkanlığı için yeniden seçim yapılmasına karar vererek, durumu alışılmış usullerle ilan edeceğini, bu ilandan sonra gelen **60 ıncı günü** izleyen **ilk pazar günü**nün oy verme günü olduğunu öngörmektedir.

31 Mart 2024 Pazar günü yapılacak olan Mahalli İdareler Genel Seçimlerinin bir kısmının Yüksek Seçim Kurulunca veya il seçim kurullarınca seçim iş ve işlemlerindeki eksiklik ve usulsüzlükler nedeniyle yapılacak itiraz üzerine iptaline karar verilmesi halinde, o çevrede iptal edilecek seçimin yeniden yapılacağı ilgili il seçim kurulunca derhâl ilân edilerek, bu ilândan sonra gelen 60 ıncı günü takip eden ilk pazar günü oy verme işlemi gerçekleştirilir.

Yukarıdaki mevzuat hükümleri doğrultusunda, Yüksek Seçim Kurulu'nun 2024/825 sayılı Kararına göre; seçim işlemleri nedeniyle iptal edilen belediye başkanlığı seçimlerinin, yurt genelinde birlikteliği sağlamak amacıyla 2 Haziran 2024 Pazar günü yapılmasına karar verilmiştir.

Bu durumda belediye başkanlığı seçiminin seçim işlemleri nedeniyle iptal edilmesi durumunda yeni belediye başkanlığı seçimi yapılıncaya kadar belediye başkanlığına;

- Büyükşehir ve il belediyelerinde İçişleri Bakanı,

- Büyükşehir ilçe, ilçe ve belde belediyelerinde vali,

tarafından görevlendirme yapılır.

IV. SONUÇ

Seçimle işbaşına gelen yerel kamu görevlileri olan belediye başkanları, belediye idaresinin başı ve aynı zamanda yürütme organıdır. Bu sıfatla kendilerine yasalarla ve diğer mevzuatla verilen görevleri yerine getirirler.

Belediye başkanlarının görev, yetki ve sorumlulukları, başta 5393 sayılı Belediye Kanunu olmak üzere çeşitli mevzuatta yer almıştır.

Belediye başkanları, bu görevler bağlamında en büyük amir sıfatıyla, belediye meclisinin ve encümenin verdiği kararları uygulatır, yasaların, tüzüklerin ve yönetmeliklerin belediyelere verdiği görevleri yapar veya yaptırır.

Belediye başkanları, belediyelerin en büyük amiri olmak, belediye teşkilatını sevk ve idare etmek, belediyenin hak ve menfaatlerini korumak, belediye tüzel kişiliğini temsil etmek, bazı hizmet ve işlerde merkezi yönetimin aracısı olmak gibi nitelikleri sebebiyle birçok görevler ve yetkilerle donatılmıştır.

Öte yandan, seçimin yapıldığı gün ile seçim sonuçlarının ilanı arasında belli bir süre geçmesi durumunda, kamu hizmetlerinde **süreklilik ilkesi** gereğince yeni seçilen belediye başkanının mazbatasını alıp göreve başlayıncaya kadar eski başkanının göreve devam edebileceği, rutin ve acil evrakları imzalayabileceği ve bu süreye isabet tutarda ödenek alabileceği değerlendirilmektedir.

Bu arada hatırlatalım ki. belediye başkanlığı seçimlerinin seçim işlemleri nedeniyle iptal edilmesi durumunda, boşalan seçim çevreleri için 2 Haziran 2024 Pazar günü seçim yapılacaktır.

Unutmayalım ki, başarının yolu, bu görev ve yetkileri iyi bilmek ve sorumluluklarının bilincinde olmaktan geçmektedir.



Yazar
Mustafa DÖNMEZ
İçişleri Bakanlığı
(E) Mahalli İdareler Gn. Md.
Şube Müdürü

Mahalli İdareler Genel Seçimleri Sonrası Belediye Meclisinin İlk ve Takip Eden Toplantıları



I. GİRİŞ

Belediye, belde halkının (sakinlerinin) yerel nitelikli ortak ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisidir.

Belediyenin; belediye meclisi, belediye encümeni ve belediye başkanı olmak üzere üç temel organı vardır. Bunlardan belediye meclisi, belediyenin karar organı olup, 2972 sayılı Kanun ve diğer seçim kanunlarında gösterilen esas ve usûllere göre seçilmiş üyelerden oluşur.

Belediye meclisi, başta 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu olmak üzere, çeşitli kanun ve diğer mevzuatla verilen görev ve yetkileri yerine getirir. Bu görevlerini kanunda gösterilen tarihlerde ve kendisince belirlenen yerde toplanarak karar almak suretiyle yerine getirir.

Belediye meclisi toplantıları;

- Mahalli İdareler Genel Seçimini izleyen ilk toplantı,
- İlk toplantıdan sonraki takip eden olağan toplantılar,
- Olağanüstü toplantılar,

olmak üzere üç türdür.

Belediye meclisinin toplantı ve çalışma usulü, 5393 sayılı Belediye Kanunu ve bu Kanuna dayanılarak Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'nca çıkarılan "Belediye Meclisi Çalışma Yönetmeliği"nde düzenlenmiştir.

İşte bu çalışmada belediye meclislerinin ilk ve takip eden toplantıları ile bunlarla bağlantılı diğer konulara çeşitli yönleriyle değinilecektir.

II. BELEDİYE MECLİSİNİN TOPLANTI USUL VE ESASLARI

A. BELEDİYE MECLİSİNİN İLK TOPLANTISI VE BAŞKANLIK DİVANININ OLUŞTURULMASI

1. Belediye Meclisinin İlk Toplantısı

Belediye meclisinin ilk toplantısına ilişkin usul ve esaslar, Belediye Kanunu'nun 19 uncu maddesi, Belediye Meclisi Çalışma Yönetmeliği'nin 5 inci maddesinde düzenlenmiştir.

Söz konusu hükümlere göre; belediye meclisi, "**seçim sonuçlarının ilânını takip**

eden beşinci gün" belediye başkanının başkanlığında kendiliğinden toplanacaktır.

Bu durumda, öncelikle **"seçim sonuçlarının ilânını takip eden beşinci gün"** ibaresine bir açıklık getirelim. Maddede bahsi geçen **"seçim sonuçlarının ilânı"** ibaresini açıklığa kavuşturmak için 2972 sayılı Yasa hükümlerine bakılması gerekir.

2972 sayılı Yasa'nın 23/b maddesi, *il seçim kurulu başkanının büyükşehir belediye başkanlığına seçileni*, *ilçe seçim kurulu başkanının da belediye başkanlığı* ve *belediye meclis üyeliklerine seçilenleri* gösteren tutanağın bir suretini o seçim çevresinde derhal alışılmış usullerle ilan ettireceğini, aynı Yasa'nın 26 ncı maddesi ise ilçe seçim kurulları tarafından gönderilen belgelere dayanarak, seçimin genel sonucunun Yüksek Seçim Kurulu'nca ilan edileceğini öngörmektedir.

5393 sayılı Yasa'nın 19 uncu maddesine bu bağlamda bakıldığında, mahalli idareler seçimlerin **genel sonucunun ilânı**ndan değil, **seçim sonuçlarının ilânı**ndan söz edildiğinden, belediye meclisinin toplanacağı beşinci gün ibaresinden, belediye meclisi seçim sonuçlarının ilgili **ilçe seçim kurulunca ilânını izleyen beşinci gün** anlaşılmalıdır. Buna göre; seçim sonucu, Nisan ayının 1. günü ilân edilmişse belediye meclisi 6. gün toplanacak, 2. günü ilân edilmişse 7. gün, 3. günü ilân edilmişse 8. gün toplanacaktır. Beşinci günün hafta tatiline (cumartesi, pazar) rastlaması, o günlerde toplanılmasına engel değildir.

5393 sayılı Yasa'nın 19 uncu maddesinde, belediye meclisinin seçim sonuçlarını izleyen 5.gün **kendiliğinden** toplanacağı öngörüldüğünden, seçimden sonra yapılacak ilk meclis toplantısı için anılan Yasa'nın 21 inci maddesinde belirtilen yöntemle meclis üyelerine bir **duyuru yapılması zorunlu değildir**. Ayrıca, kanunda hangi gün toplanılacağı belirlenmesine rağmen, hangi saatte toplanılacağına ilişkin bir düzenleme de mevcut değildir. Bu nedenle, belediye başkanının meclisin toplantı gününü, saatini ve yerini belirten bir yazıyla meclis üyelerini bilgilendirmesi olası tereddütlerin giderilmesi için yararlı olacaktır. Aksi halde meclis toplantısının günü, yeri ve saati bilinmediğinden kargaşaya yol açabileceği, hatta çoğunluk bile sağlanamayacağından, divanın oluşturulamaması ve meclis çalışmalarının uzayabilmesi mümkündür. Keza, toplantıya çağrı yazısında gündemin de belirtilmesi uygun olacaktır. Böylece, meclis üyelerinin önceden gündem hakkında bilgi sahibi olmaları ve toplantıya hazırlıklı gelmelerine olanak sağlanmış olacaktır.

Belediye meclisi toplantısına belediye başkanı başkanlık eder, başkanın toplantıya katılamaması durumunda ise **en yaşlı üye** toplantıya başkanlık eder.[1]

2. Belediye Meclisinin İlk Toplantısının Gündemi

Yukarıda belirtildiği üzere, gerek 5393 sayılı Yasa'da gerekse Belediye Meclisi Çalışma Yönetmeliği'nde, yapılacak belediye meclisinin ilk toplantısının gündemine ilişkin açık bir hüküm bulunmamaktadır. Bununla birlikte, anılan Yönetmeliğin 5 inci maddesinde, ilk meclis toplantısında başkan, katılamaması durumunda ise en yaşlı üye tarafından meclisin en genç iki üyesinin geçici kâtip olarak davet olunacağı, başkanlıkça yoklama yapılarak salt çoğunluğun mevcut olup olmadığının tespit edileceği, sonra meclisin birinci ve ikinci başkan vekilleri ile en az iki kâtip üye seçeceği, kâtip üyelerin seçiminden sonra en genç iki üyenin yerlerini seçilmiş kâtip üyelere bırakacağı, ayrıca bu toplantıda encümene üye seçimi, zorunlu ihtisas komisyonlarına ve gerekirse diğer komisyonlara üye seçiminin yapılacağından söz edilmektedir.

Bu bağlamda, belediye / büyükşehir belediye meclislerinin **ilk toplantısının gündemi,** aşağıdaki konulardan oluşacaktır:

GÜNDEM

1. Meclis 1. ve 2. Başkan Vekili seçilmesi
2. Katip üyelerin (2 asıl, 2 yedek) seçilmesi
3. Encümen üyeleri seçilmesi
4. Plan ve bütçe komisyonu üyelerinin seçimi
5. İmar ve bayındırlık komisyonu üyelerinin seçimi
6. Diğer ihtisas komisyonu üyelerinin seçimi
7. Belediye başkanı faaliyet raporunun görüşülmesi
8. Denetim komisyonu raporunun görüşülmesi
9. (Varsa) diğer konular.

[1] ***BMÇY m.5 (Değişik cümle : RG-21/8/2014 - 29095)***

3. Başkanlık Divanının Oluşturulması

Toplantı açıldığında ilk olarak, başkan tarafından meclisin **en genç iki üyesi** geçici kâtip olarak davet olunur. Başkanlıkça yoklama yapılarak salt çoğunluğun mevcut olduğu tespit edildikten sonra **gündem** doğrultusunda başkanlık divanı üyelerinin seçimine geçilir. Meclis, birinci ve ikinci başkan vekillerini, en az iki kâtip üyeyi seçer. Kâtip üyeler seçildikten sonra en genç iki üye yerlerini seçilmiş kâtip üyelere bırakırlar.[2]

Meclis **başkanlık divanı seçimi üç gün** içinde tamamlanır. Başkanlık divanı seçimi bu süre içinde tamamlanmaz ise Belediye Kanunu'nun 30 uncu maddesi uyarınca işlem yapılır.[3]

Başkan vekilleri (1. ve 2. Bşk V.) ve katip üye (2 asıl, 2 yedek) seçiminde pusulalara seçilecek üye sayısı kadar isim yazılması gerekir. Fazladan isim yazılmış olması halinde oy pusulası geçersiz sayılır.

Ayrıca, bu meclis toplantısında;

› İl belediyeleri ve nüfusu 100.000›in üzerindeki belediyelerde, üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla **encümene üç üye**, diğer belediyelerde ise **iki üye,**

› İl ve ilçe belediyeleri ile nüfusu 10.000'in üzerindeki belediyelerde;

- Plan ve bütçe komisyonu,
- İmar ve bayındırlık komisyonu,
- (Gerekli görülmesi halinde) diğer komisyonlara üye seçimi

yapılır.

İhtisas komisyonları, belediye meclisi üyeleri arasından **en az üç en fazla beş** kişiden oluşur. Komisyonların bir yılı geçmemek üzere ne kadar süre için kurulacağı aynı meclis kararında belirtilir. İhtisas komisyonları, **her siyasî parti grubunun ve bağımsız üyelerin meclisteki üye sayısının meclis üye tam sayısına oranlanması** suretiyle oluşturulur.

Aynı şekilde, büyükşehirlerde büyükşehir belediye meclisi, üyeleri arasından seçilecek **en az 5**, **en çok 9** kişiden oluşan ihtisas komisyonları kurabilecektir (5216 s. K. m.15).

4. Belediye Meclisinin İlk Toplantısında Görüşülecek Diğer Konular

a) Encümen Üyelerinin Seçimi

Meclis Başkanlık divanı oluşturulduktan sonra encümen üyelerinin seçimine geçilir.

Belediye Meclisi Çalışma Yönetmeliği'nin 20 nci maddesi, encümene üye seçiminin, meclisin ilk toplantısında yapılacağını öngörmektedir. Bu bakımdan, meclisin ilk toplantısında nüfusu 100.000'in üzerinde olan belediyelerde üç, diğer belediyelerde ise iki üye gizli oyla gelecek yılın aynı ayına kadar görev yapmak üzere encümen üyesi olarak seçilir. Oy pusulalarına seçilecek üye sayısından fazla üye adı yazılması durumunda, pusula iptal edilir. Oylarda eşitlik durumunda oylama tekrarlanır, eşitlik yine bozulmazsa kur'a çekme (ad çekme) yoluna gidilir.[4]

Encümene üye seçimi için nisbi çoğunluk[5] yeterli sayılacaktır

b) İhtisas Komisyonu Üyelerinin Seçimi

Belediye meclisi, görev süresi bir yılı geçmemek üzere, nisbî çoğunlukla **en az üç, en çok beş** üyeden oluşan ihtisas komisyonları kurabilir. Büyükşehir belediyelerinde bu komisyonlar **en az beş en çok dokuz üye**den oluşturulur.

Meclis, komisyonlara üye seçiminden önce kurulacak komisyonu ve üye sayısını belirler. İl ve ilçe belediyeleri ile nüfusu 10.000'in

---

[2] Bu vesileyle belirtelim ki, meclis başkanlık divanının seçilmişlerden oluşacağı, divanda başkan yardımcısı ya da daire müdürlerinin yer alamayacağı, meclis görüşmelerinin tutanakla tespiti ve takip görevinin katip üyelerce yerine getirileceği, dolayısıyla meclis başkanlık divanında katip üyelerin yanında başka bir görevlinin de bulunamayacağı yasa gereğidir.

[3] Belediye Kanunu'nun 30 uncu maddesi; belediye meclisinin, kendisine kanunla verilen görevleri süresi içinde yapmayı ihmal etmesi ve bu durumun belediyeye ait işleri sekteye veya gecikmeye uğratması durumunda, İçişleri Bakanlığı'nın bildirimi üzerine Danıştay'ın kararı ile feshedilmesini öngörmektedir.

[4] Konuyla ilgili olarak Meclis Çalışma Yönetmeliği'nde ilk oylamada eşitlik çıkması halinde kura çekileceği belirtilmekte ise de, 5393 sayılı Kanun'un 22 nci maddesinde gizli oylamada eşitlik çıkması halinde oylamanın tekrarlanacağı, eşitliğin yine bozulmaması durumunda kura çekileceği hükmü yer almaktadır. Ancak, normlar hiyerarşisinde kanun hükmü yönetmelikten üstün olduğundan, Kanun hükmüne uyulması gerekmektedir..

[5] Nisbî çoğunluk, aynı yöndeki oyların, diğer oy topluluklarından fazla olması durumunu ifade eder (B. Mec. Çal. Yön. m.4).

üzerinde olan belediyelerde; plan ve bütçe komisyonu ile imar komisyonunun, büyükşehir belediyelerinde ise; plan ve bütçe, imar ve bayındırlık, çevre ve sağlık, eğitim, kültür, gençlik ve spor ile ulaşım komisyonunun kurulması zorunludur.

Komisyonlar, her siyasî parti grubunun ve bağımsız üyelerin meclisteki üye sayısının meclis üye tam sayısına oranlanması suretiyle oluşturulur. İhtisas komisyonlarına siyasi parti grupları aday gösterebileceği gibi, üyeler de o partiden aday olabilir. Birden fazla komisyonda görev almak mümkündür.

c) Faaliyet Raporunun Görüşülmesi

Belediye Kanunu'nun 56 ncı maddesi gereğince hazırlanması gereken faaliyet raporu, Kamu İdarelerince Hazırlanacak Stratejik Planlar ve Performans Programları İle Faaliyet Raporlarına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik [6] hükümlerine göre hazırlanır.

Bu kapsamda hazırlanan faaliyet raporunun, Nisan ayı toplantısında belediye başkanı tarafından meclise sunulacağı öngörüldüğünden, mahalli idareler seçimlerini takiben yapılacak ilk meclis toplantısında, yani Nisan ayı toplantısında kanunen belirlenmiş gündem maddelerinden biri olarak görüşülüp karara bağlanacaktır.

Bu şekilde sunulan bir önceki yıla ait faaliyet raporundaki açıklamalar, meclis üye tam sayısının **dörtte üç çoğunluğu**yla yeterli görülmezse, yetersizlik kararıyla görüşmeleri kapsayan tutanak, meclis başkan vekili tarafından mahallin mülkî idare amirine gönderilir. Vali, dosyayı gerekçeli görüşüyle birlikte Danıştaya gönderir. Yetersizlik kararı, Danıştayca uygun görüldüğü takdirde belediye başkanı, başkanlıktan düşer.[7]

Şunu da belirtelim ki, faaliyet raporunun bir örneğinin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'na gönderilmesi ve kamuoyuna da açıklanması gerekmektedir.

ç) Denetim Komisyonu Raporunun Görüşülmesi

İl, ilçe ve nüfusu 10.000'in üzerindeki belediyelerde seçimleri takiben yapılacak ilk meclis toplantısının kanunen belirlenmiş diğer bir konusu, denetim komisyonu raporunun görüşülmesidir. Belediye Kanunu'nun 25 inci maddesine göre belediyenin **bir önceki yıl gelir ve giderleri ile bunlara ilişkin hesap kayıt ve işlemlerinin denetimi** için kurulan denetim komisyonunun çalışmalarını 45 işgünü içinde tamamlayacağı ve hazırlanan raporu Mart ayının sonuna kadar meclis başkanlığına sunacağı, raporda belirtilen ve konusu suç teşkil eden hususlarla ilgili olarak meclis başkanlığınca yetkili mercilere suç duyurusunda bulunulacağı öngörülmektedir.

Denetim komisyonu raporu ile ilgili olarak, Belediye Meclisi Çalışma Yönetmeliği'nin 22 nci maddesinde denetim raporunun Mart ayının sonuna kadar meclis başkanlığına sunulacağı belirtildikten sonra, belediye başkanının Nisan ayı meclis toplantısında denetim raporunu okutmak suretiyle meclise bilgi vereceği öngörüldüğünden, denetim komisyonu çalışmasını daha önce tamamlayarak meclis başkanlığına sunmuş olsa bile bilgilendirmenin Nisan ayındaki meclis toplantısında yapılması gerekmektedir. Denetim komisyonu raporunun mecliste okunması suretiyle meclisin bilgilendirilmesi gerekmektedir. Denetim komisyonu raporunun oylanması söz konusu değildir.

d) Üye Olunan Mahalli İdare Birliklerine Temsilci Seçilmesi

5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu'nun 8 inci maddesinde doğal üyeler dışında birlik meclisinin birlik üyesi mahalli idare meclislerinin kendi üyeleri veya meclis üyeliğine seçilmeyi haiz kişiler arasından birlik tüzüğünde belirlenen sayıda (asıl ve yedek) ve gizli oyla seçecekleri üyelerden oluşacağı, bu nedenle belediye idarelerindeki görevleri sona erenlerin birlik meclisi üyeliğinin de sona ereceği öngörülmektedir. Bununla birlikte, yargı kararlarında, birlik organlarına seçilenlerin görev süresinin yeni seçilen kişilere devredilinceye kadar devam edeceği hüküm altına alınmıştır.

Bu kapsamda, 5355 sayılı Kanun'un 10 uncu maddesine göre mahalli idare birliklerinin meclisleri, seçim sonuçlarının Yüksek Seçim

---

[6] Söz konusu Yönetmelik, 22.04.2021 tarihli ve 31462 sayılı Resmî Gazet'de yayımlanmıştır.

[7] Bu vesileyle belirtelim ki, bu şekilde meclise sunulan faaliyet raporu bir önceki yıla ve başkana ait olduğundan rapordaki açıklamaların yetersiz görülerek yeni seçila miş başkanın düşürülmesi mümkün değildir. Bu nedenle, görüşmelerde bu hususa dikkat edilmesi gerekmektedir.

Kurulunca ilanından itibaren bir ay içinde toplanacak ve bu tarihe kadar önceki üyelerin görevi devam edecektir. Bu bakımdan, belediye meclisinin ilk toplantısında, birlik meclisi üyeleri belirlenebileceği gibi, bu seçim Birliğin toplantı davetini takiben de yapılabilecektir.

B. BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE MECLİSİNİN İLK TOPLANTISI

Büyükşehir belediye meclisi, büyükşehir belediyesinin karar organıdır ve ilgili kanunda gösterilen esas ve usullere göre seçilen üyelerden oluşur. Büyükşehir belediye başkanı büyükşehir belediye meclisinin başkanı olup, büyükşehir içindeki ilçe belediyelerinin başkanları, büyükşehir belediye meclisinin doğal üyesidir.

Büyükşehir ilçe belediye meclisleri ile bunların çalışma usul ve esaslarına ilişkin diğer hususlarda Belediye Kanunu hükümleri uygulanır.

Büyükşehir belediye meclislerinin **ilk toplantısı**na gelince; 5216 sayılı Yasa'nın 13 üncü maddesinde, *"Büyükşehir belediye meclislerinin her ayın ikinci haftası önceden meclis tarafından belirlenen günde mutat toplantı yerinde toplanacağı, b*ütçe görüşmesine rastlayan toplantı süresinin en çok yirmi, diğer toplantıların süresinin ise en çok beş gün olduğu" öngörülmesine karşın, büyükşehir belediye meclisinin ilk toplantısına ilişkin bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Keza, Belediye Meclisi Çalışma Yönetmeliği'nde de buna ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır.

Bu durumda *büyükşehir belediye meclisinin **ilk toplantısı ne zaman** yapılacaktır?*

5216 sayılı Yasa'nın 12 nci maddesinde, *"B***üyükşehir** *ilçe belediye meclislerinin çalışma usul ve esaslarına ilişkin hususlarda Belediye Kanunu hükümlerinin uygulanacağı"* belirtilmesine karşın, büyükşehir belediye meclisleri için bu yönde bir atıfta bulunulmamıştır. Ancak 28 inci maddede, *Belediye Kanunu ve diğer ilgili kanunların bu kanuna aykırı olmayan hükümleri ilgisine göre büyükşehir ve büyükşehir ilçe belediyeleri hakkında da uygulanacağı* öngörüldüğünden, bu konuda genel bir kural olarak 5393 sayılı Yasa hükümleri esas alınacaktır.

Bu hükümler çerçevesinde, büyükşehir belediye meclisinin ilk toplantısı, ilçe belediye meclislerinin toplantılarını izleyen hafta yapılacaktır.

Buna göre**, büyükşehir belediye meclislerinin ilk toplantısı**nı ***Nisan ayının ikinci haftası*** olan 15 Nisan 2024 Pazartesi günü kendiliğinden toplanarak yapması gerekmektedir. Esasen, büyükşehir belediye meclisinin, büyükşehir sınırları içinde kalan ilçe belediye başkanları ve meclis üyelerinin **beşte biri**nin toplamından oluşacağı ve ilçe belediye meclislerinin seçim kurulunun sonuçlarının ilanından itibaren beşinci gün kendiliğinden toplanacağı dikkate alındığında, büyükşehir belediye meclislerinin diğer belediye meclisleri gibi **seçim sonuçlarının ilânını takip eden beşinci gün** toplanması mümkün değildir.

Bu bilgiler ışığında, büyükşehir belediye meclisleri, mahalli idareler seçim sonuçlarının ilânını izleyen Nisan ayının ikinci haftasında büyükşehir belediye başkanının başkanlığında kendiliğinden toplanacak ve bu toplantıda üyeleri arasından, gizli oyla;

› Meclis 1. ve 2. Başkan Vekili,

› Kâtip üyeleri (iki asıl, iki yedek üye),

ilk **iki yıl için** görev yapmak üzere seçer.

Ayrıca, bu toplantıda;

› Belediye meclis üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla **encümene beş üye,**

› **İhtisas komisyonlarından**;

- Plan ve bütçe komisyonu
- İmar ve bayındırlık komisyonu,
- Çevre ve sağlık,
- Eğitim, kültür, gençlik ve spor komisyonu,
- Ulaşım komisyonu,
- (Gerekli görülmesi halinde) diğer komisyonlara üye seçimi,

yapılır.

Başkan vekilleri ve kâtip üye seçiminde fazladan isim yazılmış olması halinde oy pusulası geçersiz sayılır.

III. MECLİS TOPLANTILARI

A. MECLİSİN OLAĞAN TOPLANTILARI

Belediye meclis toplantısı her ayın ilk haftası, önceden kararlaştırdığı günde toplanır ve ara verilmeden tamamlanır. Ancak ilk haftanın tamamının resmi tatile rastlaması halinde takip eden ilk mesai günü toplantı günü olarak belir-

lenebilir. Resmi tatile rastlayan günlerde çalışmaya ara verilebilir.

Meclis, toplantıların haftanın hangi günü yapılacağını genel olarak belirleyebileceği gibi, her toplantının sonunda gelecek ay toplantısının hangi gün yapılacağını da kararlaştırabilir. Meclisin bu konuda karar almaması halinde **toplantı günü başkan** tarafından tayin edilir.

Büyükşehir belediye meclisi her ayın ikinci haftası toplanır. İlçe belediye meclisi toplantıları büyükşehir belediye meclisi toplantısından önce bitirilecek şekilde düzenlenir.

Meclis, başkanlık divanı, encümen ve denetim komisyonu üyeliği seçiminin yapılacağı, faaliyet raporu, bütçe ve kesin hesabı ile belli bir ayda görüşülmesi zorunlu olan konuların görüşüleceği ayların dışında bir ay tatil kararı alabilir.

Toplantı süresi bütçenin görüşüldüğü toplantılarda **yirmi**, diğer toplantılarda **beş günü** aşamaz. Bu süreler uzatılamayacağı gibi, kanunda belirtilen usul dışında olağanüstü toplantı da yapılamaz.

Meclis toplantıları açıktır (alenidir). Meclis başkanının veya üyelerden herhangi birinin gerekçeli önerisi üzerine, toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla **kapalı oturum** yapılmasına karar verilebilir.

Görüşülecek konu bulunmadığı takdirde meclis **gündemsiz** olarak toplantıya çağırılır. Birleşim açıldıktan sonra üyeler tarafından da gündem konusu önerilmediği takdirde toplantı kapatılır. Bu gün için de meclis üyelerine **huzur hakkı** ödenir.

Meclis görüşmeleri görevlilerce tutanağa geçirilir, başkan ve kâtip üyeler tarafından imzalanır. Toplantılar, meclisin kararıyla sesli ve görüntülü cihazlarla da kaydedilebilir.

B. MECLİSİN OLAĞANÜSTÜ TOPLANTILARI

5393 sayılı Kanun'un 20 nci maddesinin ilk halinde, **olağanüstü toplantı**ya yer verilmediği için belediye meclislerinin olağanüstü toplantı yapabilme imkanı bulunmamaktaydı. Bu nedenle, uygulamada bazı çok ivedi ve ertelenemez durumlarda belediye meclisi toplanamadığından, belediye idaresince yapılması gereken görevlerin aksamasına yol açmaktaydı. Bu tür olumsuzlukları gidermek için **Belediye Kanunu**'na **30.5.2007 tarihli ve 5675 sayılı Kanun**'la eklenen **ek fıkra** ile, belediye meclislerine **olağanüstü toplantı** hakkı tanınmıştır.

Söz konusu fıkraya göre, belediye başkanı;

- Acil durumlarda gerek görmesi,
- Bir yılda üç defadan fazla olmaması,
- Her toplantının bir birleşimi geçmemesi,

kaydıyla belediye meclisini toplantıya çağırabilecektir.

Olağanüstü toplantı çağrısı ve gündem **en az 3 gün** önceden meclis üyelerine yazılı olarak duyurulacak ve ayrıca mutat usûllerle ilan edilecektir.

Olağanüstü toplantılarda çağrıyı gerektiren konuların dışında hiçbir konu görüşülemeyecektir.

C. MECLİSİN MUTAT TOPLANTI YERİ VE BU YER DIŞINDA TOPLANMASI

Belediye meclisinin bir zorunluluk olmadığı sürece, mutat (alışılmış) toplantı yerinde toplanması esastır. Bu yer, belediye hizmet binası veya belediyeye ait bina ve tesislerin birinde olan yerdir.

Belediye meclisinin zorunlu durumlarda mutat toplantı yerinin dışında toplantı yapması da mümkündür. Ancak, böyle bir **zorunluluk çıkması** durumunda, **toplantı gününden en az üç gün** önceden üyelere bildirilmek ve belediye sınırları içerisinde olmak kaydıyla başkanın belirlediği yerde toplantı yapılabilir. Bu durumda, toplantıyı belde halkının da izleyebileceği göz önüne alınarak toplantının yeri ve zamanı mutat usullerle halka duyurulur. Bu duyuru, meclis toplantı salonunun girişine ve belediye ilân panosuna veya halkın yoğun olarak bulunduğu ve gelip geçtiği yerlere ilân asılarak; *gazete, hoparlör, internet, radyo ve televizyon* yayını gibi yöntemlerden *biri* veya *birkaçı* kullanılarak yapılabilir.

Ç. GÜNDEM

Her ayın ilk günündeki belediye meclis gündemi belediye başkanı tarafından belirlenerek en az üç gün önceden üyelere bildirilir ve çeşitli yöntemlerle halka duyurulur (5393 s. K. m.21).

Her ayın ilk toplantısında belediye başkanı ve meclis üyeleri belediyeye ait işlerle ilgili konuların gündeme alınmasını önerebilir. Öneri,

toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla kabul edildiği takdirde gündeme alınır.

İmar konuları ile yıllık bütçe dışında kalan gündemdeki diğer konular ile üyelerin teklifleri; toplantıya katılanların salt çoğunluğunun kabulü hâlinde komisyonlara havale edilmeksizin belediye meclisince görüşülerek karara bağlanabilir.

IV. MECLİS ÇALIŞMALARI

A. BAŞKANLIK DİVANI

1. Başkanlık Divanının Oluşumu

Yukarıda elirtildiği üzere, belediye meclisi, seçim sonuçlarının ilânını takip eden beşinci gün belediye başkanının başkanlığında kendiliğinden toplanarak, üyeleri arasından, gizli oyla meclis birinci ve ikinci başkan vekili ile en az iki kâtip üyeyi ilk iki yıl için görev yapmak üzere seçer. Başka bir deyişle, meclis başkanlık divanı oluşturulur.

Meclise belediye başkanı, katılamaması durumunda meclis birinci başkan vekili, onun da katılamaması durumunda ikinci başkan vekili başkanlık eder. Ancak yıllık faaliyet raporunun görüşüldüğü meclis toplantısı **meclis başkan vekilinin başkanlığı**nda yapılır.

2. Başkanlık Divanında Boşalma Olması

Başkanlık divanında boşalma olması durumunda kalan süreyi tamamlamak üzere yenisi seçilir.

Ülkemizde mahalli idareler genel seçimi 5 yılda bir Mart ayının son pazar günü yapılmaktadır. Bu seçim sonucunda oluşan belediye meclisleri Nisan ayında toplanmakta ve başkanlık divanı bu ayki seçimde yapılmaktadır. Buna göre; başkanlık divanı seçiminin Nisan ayında yapıldığını ve bu toplantıda seçilen meclis birinci başkan vekilinin, herhangi bir nedenle Ekim ayında istifa ettiğini varsayalım. Divandaki bu boşalma nedeniyle, meclis birinci başkan vekili seçimi belediye meclisinin Kasım ayı toplantısının ilk birleşiminde yapılacaktır.

3. İlk İki Yıldan Sonra Seçilecek Başkanlık Divanı

5393 sayılı Yasa'nın 19 uncu maddesinin yine birinci fıkrası hükmüne göre; ilk **iki yıldan sonra seçilecek başkanlık divanı yapılacak ilk mahallî idareler seçimlerine kadar görev yapacaktır**. İki yılın hesabında başkanlık divanının seçildiği ay (Nisan) esas alınacak ve ikinci yılın sonunda aynı ayda ikinci dönem başkanlık divanı seçimi yapılacaktır. Meclis tatilde ise, başkanlık divanı seçimi izleyen ayın toplantısında yapılacaktır.

Bu seçim sonucunda; ilk iki yıl için seçilen başkanlık divanı üyelerinin görev süresi iki yıl, ikinci dönem için seçilenlerin görev süresi ise mahallî idareler genel seçimine kadar devam edecektir. Başkanlık divanı üyeleri, meclis üyeleri arasından gizli oyla seçilmektedir.

B. GÖRÜŞMELER VE YÖNETİM

Başkanlık divanı yerini aldıktan sonra başkan yoklama yaptırır; toplantı yeter sayısının olduğu anlaşıldığı takdirde birleşimi açar. Gündeme geçilmeden **bir önceki birleşimde alınan kararlara** ilişkin tutanakta maddi hata bulunması durumunda, hata meclis kararı ile düzeltilerek başkanlık divanınca imzalanır.

Başkan, gündeme geçilmeden önce meclise sunulacak konular varsa bildirir, meclis başkanlığına hitaben verilmiş olan dilekçeleri kabul eder ve meclise sunar.

Üyelerin gündem dışı konuşma isteği yazılı olarak başkana bildirilir. Söz verip vermemek ve söz verildiğinde süresini ve zamanını belirlemek yetkisi başkana aittir.

Gündem konusunda ve usul hakkında leh ve aleyhte olmak üzere birer üyeye söz verilir. Yapılacak konuşmalar **en fazla on dakika** ile sınırlıdır.

Daha sonra gündem maddeleri sırası ile okunur ve görüşülür. Gündem sırasında değişiklik yapılmasına, başkan veya üyeler tarafından yapılan teklifler üzerine **gündeme madde ilave edilmesine meclis**çe karar verilir. Ancak **ilçe belediye meclislerinden gelen kararlar** ile **belediyenin birimleri**nden ve **bağlı kuruluşlarından gelen talepler** toplantı sırasında başkan tarafından gündeme eklenir.

Görüşmelerde konuşmak için önceden başkanlıktan söz istenir. İhtisas **komisyonu**na ve **siyasi parti gruplarına** söz almada öncelik tanınır. Siyasi parti gruplarına üye sayısı en çok olandan başlamak suretiyle; üyelere söz isteme sırasına göre söz verilir. Bütçe görüşmesinde komisyon raporu okunduktan sonra üyelere söz verilir.

Meclisteki konuşmalar başkana hitaben yapılır. Başkan her zaman söz hakkına sahiptir.

İhtisas *komisyonları ve siyasi parti grupları adına* yapılacak konuşmalar **20'**şer dakika, üyelerin konuşmaları ise **10 dakika** ile sınırlıdır. Bütçe ve program görüşmelerinde parti grupları için bu süreler iki kat olarak uygulanır. Meclis, bu sürelerin değiştirilmesine karar verebilir. Görüşmelerin yeterli olduğu meclisçe kabul edildiği takdirde başka üyeye söz verilmez.

Meclis toplantıları halka açıktır. Meclis başkanı veya üyelerden herhangi birinin gerekçeli teklifi üzerine kapalı oturum yapılmasına karar verilebilir. Kapalı oturumda başkan ve üyeler dışında gerektiğinde meclis kararıyla görevli bulundurulabilir.

C. MECLİSTE DÜZENİN SAĞLANMASI

Meclis başkanı, meclis çalışmalarında düzeni sağlamakla yükümlüdür. Meclis görüşmeleri sırasında söz alan üyenin konu dışına çıkması, kişiliğe dokunur söz söylemesi, diğer üyelerin hatibin sözünü kesmesi ve meclisin düzenini bozacak davranışta bulunması yasaktır. Buna aykırı davranan üyeler, başkan tarafından uyarılır, buna rağmen davranışlarında ısrar eden üye başkanın talimatıyla görevliler tarafından meclisten çıkarılır.

Meclis görüşmeleri sırasında sükûnetin bozulması durumunda başkan tarafından ilgililere ihtarda bulunulur. Görüşmelere devam edilemeyeceğinin anlaşılması halinde başkan oturuma ara verebileceği gibi, görüşmeleri bir sonraki birleşime erteleyebilir.

V. OYLAMA USULLERİ

A. OYLAMA USULLERİ

Mecliste oylama usulleri **gizli, işaretle ve açık oylama** olmak üzere üç türlüdür. Üyeler oylarını bizzat kullanırlar. Ancak, gizli oy kullanmaya fiziki bakımdan engelli olanlar tayin edecekleri kişiler eliyle oy kullanabilirler.

a) Gizli oylama : Meclis üyelerinin oy pusulasına seçeceği kişi veya kişilerin adlarını ya da bir teklif hakkında kabul, çekimser veya ret yazıp, tanıtıcı hiçbir işaret koymadan sandığa atmasıdır.

Gizli oylamalarda kullanılacak oy pusulaları zarfla birlikte başkanlıkça mühürlü şekilde düzenlenir. Oylama bittikten sonra katip üyeler tarafından sandıktan çıkan zarflar sayılır ve üye sayısından fazla olmadığı tespit edildikten sonra açılır. Oy pusulaları sayıldıktan sonra, başkanlık divanı tarafından sonuç açıklanır. Oylarda eşitlik halinde oylama bir defa daha tekrarlanır; yine eşitlik olursa meclis başkanınca kuraya başvurulur. Kura çekimi, birbirinin aynı olan ve üzerinde adlar yazılı bulunan kağıtlar bir torbaya konularak meclis başkanı tarafından çekilmek suretiyle yapılır. Torbadan çekilen isim kazanmış olur.

Başkanlık divanı, encümen üyeliği ve denetim komisyonu üyeliği seçimleri gizli oylama ile yapılır. Meclis kararı ile başka konularda da gizli oylama yapılabilir.

b) İşaretle oylama: Meclis üyesinin elini yukarı kaldırarak veya ayağa kalkarak kabul, çekimser veya ret şeklinde oyunu açıklamasıdır.

İşaretle oylamada oyları tespit etmek başkanlık divanına aittir. Çoğunluk olup olmadığı hususunda tereddüt olursa, bir defa daha oylama yapılır. Tereddüt giderilemediği takdirde ad okunmak suretiyle açık oylamaya başvurulur.

c) Açık oylama: Üzerinde üyelerin ad ve soyadları yazılı oy pusulalarının sandığa atılması veya varsa elektronik oylama mekanizmasının çalıştırılması ya da üyelerin adlarının okunması üzerine, adı okunan üyenin ayağa kalkarak kabul, çekimser veya ret demesi suretiyle yapılan oylamadır.

Sandık kullanılarak yapılan oylamada, sandık katip üyeler tarafından meclis önünde açılır. Oy pusulaları sayılır ve oy çeşitleri tutanağa ayrı ayrı geçirildikten sonra başkanlık divanı tarafından sonuç açıklanır.

İşaretle ve açık oylamalarda **eşitlik** olması halinde, **başkanın** kullandığı oy yönünde çoğunluk sağlanmış sayılır.

B. MECLİSTE GÖRÜŞÜLEN KONULARIN KABUL VEYA REDDEDİLMESİ

Mecliste görüşülen konular; mahiyetine göre salt çoğunluk, nisbî çoğunluk, nitelikli çoğunluk, oyçokluğu veya oybirliği ile kabul veya reddedilir.

Mecliste bütçe ve kesin hesap tümüyle reddedilemez. Ancak, değişiklik yapılmak suretiyle kabul edilebilir.

Reddedilen bir konu meclisin aynı toplantısında yeniden gündeme alınıp görüşülmez.

C. OTURUMA ARA VERİLMESİ VE BİRLEŞİME SON VERİLMESİ

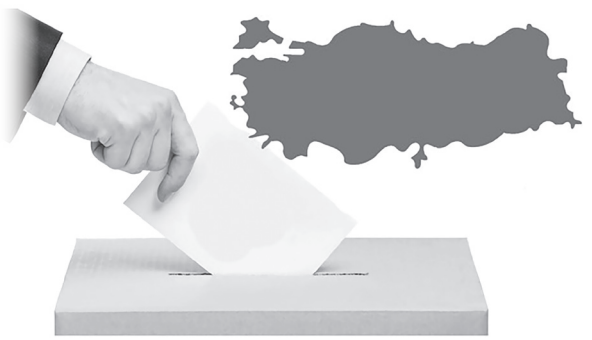
Oturuma ara ve birleşime son verme yetkisi başkana aittir. Oturuma ara verilirken gelecek oturumun saati ile birleşime son verilirken gelecek birleşimin günü ve saati başkan tarafından üyelere duyurulur ve meclis salonunun uygun bir yerine asılır.

Ç. TUTANAK DÜZENLENMESİ VE KARARLARIN YAZILMASI

Meclis görüşmeleri katip üyeler veya divanın sorumluluğundaki görevlilerce tutanağa geçirilir ve başkanlık divanı tarafından imzalanır. Toplantılar, meclisin kararıyla sesli veya görüntülü cihazlarla da kaydedilebilir.

Kararlar, tutanaklara dayalı olarak yazılır, başkan ve katip üyelerce imzalanır. Meclis kararlarına her yıl birden başlamak üzere birbirini izleyen karar numarası verilir. Belediye başkanı tarafından geri gönderildiği için yeniden görüşülen kararlara yeniden karar numarası verilir. Kararlar, bir sonraki toplantıda üyelere dağıtılır. Ayrıca, kararların aslı bir dosyada muhafaza edilir.

Kapalı oturumlarda içeri görevli alınmamış ise tutanak ve kararlar katip üyeler tarafından yazılır.



VI. MECLİS KARARLARI

A. TOPLANTI VE KARAR YETER SAYISI

Belediye meclisi, üye tam sayısının salt çoğunluğuyla toplanır ve **katılanların salt çoğunluğuy**la karar verir. Ancak, karar yeter sayısı, üye tam sayısının **dörtte birinden az** olamaz. Oylamada eşitlik çıkması durumunda meclis başkanının bulunduğu taraf çoğunluk sayılır. Gizli oylamalarda eşitlik çıkması durumunda oylama tekrarlanır, eşitliğin bozulmaması durumunda meclis başkanı tarafından kur'a çekilir.

Meclisin toplanmasında, üye tam sayısının salt çoğunluğu sağlanamadığı takdirde başkan, gün ve saatini tespit ederek **en geç üç gün içinde** toplanmak üzere meclisi tatil eder. Gelecek toplantı, üye tam sayısının **dörtte birinden az** olmayan üye sayısı ile yapılır.

Görüşmeler sırasında başkan veya üyelerden birinin talebi üzerine yapılacak yoklamada karar yeter sayısının bulunmadığı anlaşılırsa, başkan tarafından gün ve saati tespit edilerek **en geç üç gün içinde** toplanmak üzere meclisin tatil edilmesi ve gelecek toplantının üye tam sayısının **dörtte birinden az** olmayan üye sayısı olması durumunda yapılması sağlanır.

Üyeler oylarını bizzat kullanır. Gizli oy kullanmaya fizikî bakımdan engelli üyeler, tayin edecekleri kişi eliyle oy kullanabilirler.

Oylama **gizli, işaretle veya ad okunarak** yapılır. Oy verme **kabul, ret veya çekimser** şeklinde olur.

Kararlar, meclis başkanı ve kâtip üyeler tarafından imzalanır ve bir sonraki toplantıda üyelere dağıtılır.

B. MECLİS KARARLARININ KESİNLEŞMESİ

Belediye başkanı, hukuka aykırı gördüğü meclis kararlarını, gerekçesini de belirterek yeniden görüşülmek üzere beş gün içinde meclise iade edebilir (5393 s. K. m.23).

Yeniden görüşülmesi istenilmeyen kararlar ile yeniden görüşülmesi istenip de belediye meclisi üye tam sayısının salt çoğunluğuyla ısrar edilen kararlar kesinleşir.

Belediye başkanı hukuka aykırı gördüğü meclis kararlarını büyükşehir belediyelerinde yedi, diğer belediyelerde beş gün içinde gerekçesini de belirterek yeniden görüşülmek üzere meclise geri gönderebilir. Meclis üye tam sayısının salt çoğunluğuyla kararında ısrar ederse karar kesinleşir.

Belediye başkanı, meclisin ısrarı ile kesinleşen kararlar aleyhine 10 gün içinde idari yargıya başvurabilir. Meclis kararının kesinleşme tarihi, ikinci kararın tarihidir. Belediye başkanı belirtilen süreyi beklemeksizin meclis kararını mülki idare amirine gönderirse gönderme tarihinde, bu süre zarfında meclise göndermez ve herhangi bir işlem de yapmazsa

geri gönderme süresinin sonunda karar kesinleşir.

Büyükşehir ilçe belediye meclisleri tarafından alınan imara ilişkin kararlar, kararın gelişinden itibaren üç ay içinde büyükşehir belediye meclisi tarafından nazım imar plânına uygunluğu yönünden incelenerek aynen veya değiştirilerek kabul edildikten sonra büyükşehir belediye başkanına gönderilir. Üç ay içinde büyükşehir belediye meclisinde görüşülmeyen kararlar onaylanmış sayılır.

İlçe belediye meclisinin bütçeye ilişkin kararları büyükşehir belediye meclisinde kabul edildikten sonra kesinleşir. Büyükşehir belediye meclisi ilçe belediye bütçelerinde 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nda öngörülenlerin dışında değişiklik yapamaz.

Kesinleşen meclis **kararlarının özetleri yedi gün** içinde uygun araçlarla halka duyurulur.

C. MECLİS KARARLARININ YÜRÜRLÜĞE GİRMESİ

Meclisin almış olduğu kararların tam metni, kararın **kesinleştiği tarihten itibaren en geç yedi gün** içinde belediye başkanı tarafından il merkezi belediyeler ile merkez ilçeye bağlı olan belediyelerde **vali**ye, ilçe merkezi ve ilçeye bağlı belediyelerde **kaymakama** gönderilir ve uygun araçlarla halka duyurulur. Vali veya kaymakama gönderilmeyen kararlar yürürlüğe girmez.

Meclis kararları iki suret olarak mülki idare amirliğine gönderilir.

Valilik, kaymakamlık ve büyükşehir belediye başkanlığınca, teslim alınan kararın son sayfasına, karar tarihi, teslim alındığı tarih ve kayıt numarası yazıldıktan sonra kararın bir sureti belediyeye iade edilir. Bu şekilde kayıtları tamamlanan karar teslim alan makam tarafından dosyasında saklanır. Bu kararları kaydetmek üzere ilgili idareler tarafından bir defter tutulur.

VII. SONUÇ

Belediye idaresinin karar organı olan belediye meclisleri, niteliği ve görevleri itibariyle çok önemli bir konuma sahiptir.

Belediye meclisi, başta 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu olmak üzere, çeşitli kanun ve diğer mevzuatla verilen görev ve yetkileri yerine getirir. Bu görevlerini kanunda gösterilen tarihlerde ve kendisince belirlenen yerde toplanarak karar/kararlar almak suretiyle yerine getirir.

Belediye meclisi toplantıları;

- Mahalli İdareler Genel Seçimini izleyen ilk toplantı,
- İlk toplantıdan sonraki takip eden olağan toplantılar,
- Olağanüstü toplantılar,

olmak üzere üç türdür.

Belediye meclisinin ilk toplantısı, **seçim sonuçlarının ilânını takip eden beşinci gün** belediye başkanının başkanlığında kendiliğinden toplanır. Belediye meclisinin toplanacağı beşinci gün ibaresinden, belediye meclisi seçim sonuçlarının ilgili **ilçe seçim kurulunca ilânını izleyen beşinci gün** anlaşılmalıdır. Buna göre; seçim sonucu, Nisan ayının 1. günü ilân edilmişse belediye meclisi 6. gün, 2. günü ilân edilmişse 7. gün toplanacaktır. Beşinci günün hafta tatiline (cumartesi, pazar) rastlaması, o günlerde toplanılmasına engel değildir.

Büyükşehir belediye meclisinin ilk toplantısı ise, ilçe belediye meclislerinin toplantılarını izleyen hafta yapılır. Şu halde, **büyükşehir belediye meclislerinin ilk toplantıs**ı nı ***Nisan ayının ikinci haftası*** olan 15 Nisan 2024 Pazartesi günü kendiliğinden toplanarak yapması gerekmektedir

Belediye meclisinin ilk toplantısında;

- Meclis 1. ve 2.Başkan Vekilinin seçilmesi
- Katip üyelerin (2 asıl, 2 yedek) seçilmesi
- Encümen üyelerinin seçilmesi
- Plan ve bütçe komisyonu üyelerinin seçimi
- İmar ve bayındırlık komisyonu üyelerinin seçimi
- Diğer ihtisas komisyonu üyelerinin seçimi
- Belediye başkanı faaliyet raporunun görüşülmesi
- (Varsa) diğer konular,

görüşülüp karara bağlanacaktır.

Belediye meclisinin ilk veya takip eden toplantılarında Belediye Meclisi Çalışma Yönetmeliği'nde yer alan usul ve esaslara göre hareket edilmesi gerekmektedir.



Belediye Başkanı ve Meclis Üyesi Seçilenlerin Mal Bildirimleri

Yazar
Mustafa DÖNMEZ
İçişleri Bakanlığı
(E) Mahalli İdareler Gn. Md.
Şube Müdürü



1. GİRİŞ

Belediye başkanı, belediye idaresinin başı ve belediye tüzel kişiliğinin temsilcisidir. Belediye başkanı, 2972 sayılı Mahalli İdareler ve Mahalle Muhtarlıkları ile İhtiyar Heyetleri Hakkında Kanun ve diğer ilgili kanunlarda gösterilen esas ve usûllere göre seçilir. Başka bir deyişle, belediye başkanı, belediyenin seçimle işbaşına gelen ve siyasi kimliği olan kamu görevlileridir.

Belediye başkanları, belediyelerin en büyük amiri olmak, belediye teşkilatını sevk ve idare etmek, belediyenin hak ve menfaatlerini korumak, belediye tüzel kişiliğini temsil etmek gibi birçok görev ve yetkiyle donatılmıştır.

Belediye meclisi üyesi ise, belediyenin karar organı olan belediye meclisinin üyesidir. Belediye meclis üyeleri de, 2972 sayılı Kanun ve diğer ilgili kanun hükümlerine göre seçilen ve görev ile yetkileri başta 5393 sayılı Belediye Kanunu olmak üzere diğer ilgili kanunlarda düzenlenen yerel seçilmişlerdir.

Bilindiği üzere, 31 Mart 2024 tarihinde mahalli idareler genel seçimi yapılacak ve seçim sonucunda yeni belediye başkanları ve meclis üyeleri seçileceği gibi, bir kısmı da görevlerine tekrar seçilerek devam edeceklerdir.

Mevzuatımızda her tür seçimle iş başına gelen kamu görevlilerinin mal bildiriminde bulunmaları gerektiği için, belediye başkanları ve belediye meclis üyeleri seçilmiş görevliler olarak mal bildiriminde bulunmak zorundadır.

İşte bu çalışmada belediye başkanları ve belediye meclis üyelerinin mal bildiriminde bulunmaları keyfiyeti çeşitli yönleriyle değinilecektir.

2. MAL BİLDİRİMİ KAVRAMI

Anayasamızın 71 inci maddesinde, *"Kamu hizmetine girenlerin mal bildiriminde bulunmaları ve bu bildirimlerin tekrarlanma süreleri kanunla düzenlenir. Yasama ve yürütme organlarında görev alanlar, bundan istisna edilemez,"* hükmü bulunmaktadır.

İşte Anayasa'nın bu hükmüne paralel olarak, bu husus ayrı bir kanunla, yani 19.4.1990

tarihli ve 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu[1] ile düzenlenmiştir.

Bu kapsamda çıkarılan 3628 sayılı Kanun'la, rüşvet ve yolsuzluklarla mücadele cümlesinden olarak; bu Kanun'da sayılanların mal bildiriminde bulunmalarını, bildirimlerin yenilenmesini, mal edinmelerin denetimiyle, haksız mal edinme veya gerçeğe aykırı bildirimde bulunma halinde uygulanacak hükümleri, bu Kanun'da belirlenen suçlarla bazı suçlardan dolayı kamu görevlileri ve suç ortakları hakkında takip ve muhakeme usulü düzenlenmiştir.

Ayrıca, 3628 sayılı Kanun gereğince verilecek olan mal bildiriminin şeklini, düzenleniş biçimini, sayısını, neleri kapsayacağını, mercine nasıl ulaştırılacağını ve bu Kanunun uygulanmasına ilişkin diğer esas ve usulleri düzenlemek amacıyla Mal Bildiriminde Bulunulması Hakkında Yönetmelik yürürlüğe konulmuştur.[2]

Yukarıda yer verilen hükümler çerçevesinde, mal bildirimi kamu personeli olanlar ve kamu adına hizmet yürütenlerin kendisine yapılan aylık net ödemenin beş katını geçen gayrimenkullerin bağlı bulunduğu kuruma bildirmesidir.

3. MAL BİLDİRİMİNDE BULUNACAKLAR

3.1.Her Tür Seçimle İş Başına Gelen Kamu Görevlileri

Mal bildiriminde bulunacak kişi ve görevliler, 3628 sayılı Kanun'da sayma yöntemiyle belirlenmiştir. Anılan Yasa'nın 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan hükme göre; *"Her tür seçimle iş başına gelen kamu görevlileri...."* mal bildiriminde bulunmakla yükümlü kılınmışlardır.

3.2. Eşlerin Mal Bildirimi

Eşlerin her ikisinin de mal bildiriminde bulunması gereken kişiler olmaları halinde, her eş ayrı ayrı mal bildiriminde bulunmak zorundadır. Başka bir deyişle, belediye başkanı ve meclis üyelerinin eşlerinin de mal bildiriminde bulunması gereken iş veya görevlerde çalışıyorlarsa, eşlerin her biri ayrı ayrı mal bildiriminde bulunmak zorundadır.

Bu durumda **eşlerden her birinin** (Bşk + eşi), (Bel. Mec. Üyesi + eşi) ve velayeti altındaki ergin olmayan yani **onsekiz yaşını doldurmayan çocukları**nın;

- Taşınmaz malları,
- Net aylık tutarının beş katını geçen taşınır mallar,
- Hak, gelir,
- Alacak ve borçlarını

bildirirler.

Belediye başkanıyla birlikte yaşayan ve velayet hakkı sona eren çocukların mal varlıklarının bildirilmesine gerek yoktur.

4. MAL BİLDİRİMLERİ

4.1. Mal Bildiriminin Konusu

Mal bildiriminin konusu, 3628 sayılı Yasa'nın 5 inci, Mal Bildiriminde Bulunulması Hakkında Yönetmeliğin ise 8 inci maddesinde gösterilmiştir.

Buna göre, 3628 sayılı Kanun kapsamına giren görevlilerin *kendilerine, eşlerine* ve *velayetleri altındaki çocuklarına* ait bulunan;

a) Taşınmaz malları (arsa ve yapı kooperatif hisseleri dahil),

b) Kendilerine aylık ödenenler, net aylık tutarının beş katından; aylık ödenmeyenler ise Genel İdare Hizmetleri sınıfında birinci derecenin birinci kademesindeki şube müdürüne ödenen net aylığın beş katından fazla değer ve tutarındaki;

1. Para ve para hükmündeki kıymetli kağıtları,
2. Hisse senedi ve tahvilleri,
3. Altın ve mücevheratı,
4. Her türlü kara, deniz ve hava taşıt araçları, traktör, biçer-döver, harman makinası ve diğer ziraat makinaları, inşaat ve iş makinaları, hayvanlar, koleksiyon ve ev eşyaları ile diğer taşınır malları,
5. Hakları,

[1] ***Söz konusu Kanun, 4.5.1990 tarihli ve 20508 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.***

[2] ***Söz konusu Yönetmelik, 15.11.1990 tarihli ve 20696 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.***

6. Alacakları,

7. Borçları,

8. Gelirleri,

mal bildirimine konu teşkil eder.

(b) bendinde belirtilen mal, hak, alacak, borç ve gelirlerin ayrı ayrı toplam değerleri tek kalem halinde gösterilir.

Mallar, mal bildirimi tarihindeki değerleri esas alınmak suretiyle beyan olunur.

Genel İdare Hizmetleri sınıfında birinci derecenin birinci kademesindeki şube müdürüne ödenen her türlü zam ve tazminatlar dahil net aylık miktarı, aylıklara uygulanan katsayının belirlenmesini müteakip Hazine ve Maliye Bakanlığı'nca tespit ve ilan olunur.[3]

4.2. Bildirimin Zamanı

4.2.1.Mal Bildiriminin Verilme Zamanı

Mal bildiriminde bulunmaları gerekenlerin mal bildirimlerinin;

- Seçimle gelinen görevlerde seçimin kesinleşmesi tarihini izleyen iki ay içinde,

- Mal varlığında önemli bir değişiklik olduğunda bir ay içinde,

- Görevin sona ermesi halinde, ayrılma tarihini izleyen bir ay içinde,

verilmesi zorunludur (3628 s. K. m.6).

Buna göre; mal bildiriminde bulunmaları gereken belediye başkanları ve meclis üyelerinin, mahalli idareler seçiminin kesinleşmesi tarihini izleyen **2 ay** içinde, mal varlığında önemli bir değişiklik olduğunda **1 ay** içinde, görevin sona ermesi halinde ise, ayrılma tarihini izleyen **1 ay** içinde mal bildiriminde bulunmaları gerekir.

4.2.2. Ek Mal Bildirimi

Ek mal bildirimi, Mal Bildiriminde Bulunulması Hakkında Yönetmeliğin 10 uncu maddesinde düzenlenmiştir.

Bu kapsamda, 3628 sayılı Kanun uyarınca mal bildiriminde bulunmaları gerekenler, bu kapsamda belediye başkanları ve meclis üyeleri, bunların eşleri, velayeti altındaki çocukları ve kendilerinin şahsi mal varlıklarında **önemli bir değişiklik** olduğunda, değişikliği izleyen bir ay içinde yeni edindikleri mal, hak, gelir, alacak ve borçlara münhasır olmak üzere ek mal bildirimi vermek zorundadırlar.

Bu kapsamda, mal bildirimine konu malların mahiyet ve miktardaki malın iktisabı ile hak, alacak veya gelir sağlanması veya borçlanılması, mal varlığında önemli değişiklik sayılır.[4]

Örnek 1: Aylık net ödeneği 55.000 TL olan bir belediye başkanının 55.000 x 5 = 275.000 TL'den fazla mal elde edinmesi ya da borçlanması durumunda ek mal bildiriminde ve genel beyan döneminde ise genel mal beyanında bulunmak zorundadır.

Örnek 2: Aylık net ödeneği 119.670 TL olan bir belediye başkanının 500.000 TL değerinde mal edinmesi ya da borçlanması durumunda ek mal bildiriminde ve genel beyan döneminde ise genel mal beyanında bulunmak zorunda değildir. Çünkü başkanın edindiği malın değeri veya borçlanma tutarı 500.000 TL aldığı ödeneğin beş katından (119.670 x 5 = 598.350) fazla değildir.

4.2.3. Mal Bildiriminin Yenilenmesi

Mal bildiriminin yenilenmesine ilişkin hususlar, 3628 sayılı Yasa'nın 7 nci maddesinde düzenlenmiştir.

Söz konusu madde hükmüne göre; 3628 sayılı Yasa kapsamında mal bildiriminde bu-

---

[3] 3628 sayılı Yasa uyarınca yürürlüğe konulan Mal Bildiriminde Bulunulması Hakkında Yönetmeliğin 8. maddesi uyarınca Hazine ve Maliye Bakanlığı'nca ilan edilmesi gereken GİHS 1. derecenin 1. kademesindeki şube müdürüne ödenen her türlü zam ve tazminatlar dahil net aylık tutarı, 1.1.2024 tarihi itibariyle 47.440,35 TL'dir.

[4] 3628 sayılı Kanun kapsamına giren görevlilerin kendilerine, eşlerine ve velayetleri altındaki çocuklarına ait bulunan taşınmaz malları ile görevliye yapılan aylık net ödemenin, ödeme yapılmayan görevlilerin ise, 1 inci derece Devlet Memurlarına yapılan aylık net ödemenin beş katından fazla tutarındaki her biri için ayrı olmak üzere, para, hisse senetleri ve tahviller ile altın, mücevher ve diğer taşınır malları, hakları, alacakları ve gelirleriyle bunların kaynakları, borçları ve sebepleri mal bildiriminin konusunu teşkil edip, bu kapsamda, mal bildirimine konu malların mahiyet ve miktardaki malın iktisabı ile hak, alacak veya gelir sağlanması veya borçlanılması, mal varlığında önemli değişiklik sayılmaktadır.

lunmaları gereken görevlilerden olup, görevlerine devam edenler, yani belediye başkanı ve meclis üyeleri sonu (0) ve (5) ile biten yılların **en geç şubat ayı sonuna** kadar (2025 yılı için 28.02.2025 tarihine kadar) bildirimlerini yenilemek zorundadır.

Sonu (0) ve (5) ile biten beş yılda bir yapılan bildirim tekrarına genel beyan denir. Mal bildirimleri yenilenirken, önceki genel beyanda bildirilenler ile ek beyanda bildirilenlerin tamamı tek bildirimde birleştirilerek beyan yapılır.

Yeni bildirimler yetkili merci tarafından daha önceki bildirimler ile karşılaştırılır.

Örnek : Önceki genel mal beyanında 500.000 TL değerinde bir taşıt, 1.000.000 TL değerinde bir arsa, ek bildirimde ise toplam 400.000 TL tutarında nakit para beyanında bulunan kişi, 2025 yılı genel mal beyanında 500.000 TL değerinde bir taşıt, 1.000.000-TL değerinde bir arsa ile 400.000 TL tutarında nakit parayı 28.02.2025 tarihine kadar tek beyanda bildirmek zorundadır.

5. BİLDİRİMLERİN VERİLECEĞİ MERCİLER

Mal bildirimin verileceği merciler, 3628 sayılı Kanun'un 8 inci maddesinde belirlenmiştir. Söz konusu Yasa'ya göre bildirimlerin verileceği merciler;

- Belediye Başkanları için İçişleri Bakanlığı,

- Belediye Meclis Üyeleri için mensubu oldukları belediye başkanlıklarıdır.

Belediye Başkanları ve Meclis Üyelerinin mal bildirimlerinin alınması ve İçişleri Bakanlığı'na gönderilmesine ilişkin usul ve esaslar, İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü'nün 04.02.2010 tarihli ve 3834-45134 sayılı yazısında belirlenmiştir. Bu yazı gereğince;

1. Belediye meclis üyeleri mal bildirimlerini kendi belediyelerine verecekler ve verilen bu mal bildirimleri belediyelerde tutulacaktır.

2. Belediye başkanlarının mal bildirimleri İçişleri Bakanlığı'na gönderilmek üzere valiliklere verilecektir.

3. İçişleri Bakanlığı'na gönderilmek üzere valiliklerde toplanan belediye başkanlarına ait mal bildirimlerinin kapalı zarfları kesinlikle açılmayacak, gizlilik şartına uygun olarak alındığı şekliyle İçişleri Bakanlığı'na ulaştırılacaktır.

Öte yandan, görevleri sebebiyle birden fazla mal bildiriminde bulunması gerekenler asli görevlerinden dolayı bir tek mal bildiriminde bulunurlar.

6. BİLDİRİMLERİN GİZLİLİĞİ

Mal bildirimleri, özel kanunlardaki hükümler saklı kalmak kaydıyla bildirimde bulunanın özel dosyasında saklanır. Bildirimlerin içeriği hakkında, 20 nci madde[5] hükmü dışında hiçbir şekilde açıklama yapılamaz ve bilgi verilemez. Ayrıca mal bildirimlerindeki bilgiler ve kayıtlar esas alınarak içeriği hakkında yayında bulunulamaz.

Ancak, Kamu Görevlileri Etik Kurulu mal bildirimlerini gerektiğinde inceleme yetkisine sahiptir. Mal bildirimlerindeki bilgilerin doğruluğunun kontrolü amacıyla ilgili kişi ve kuruluşlar talep edilen bilgileri **en geç otuz gün** içinde Kurul'a vermekle yükümlüdürler.

7. HEDİYE VE HİBE

Mal bildiriminde bulunması gereken kamu görevlilerine kabul edecekleri hediyeler bağlamında bazı yükümlülükler getirilmiştir. Buna göre, söz konusu görevliler milletlerarası protokol, mücamele [6] veya nezaket kuralları uyarınca veya diğer herhangi bir sebeple;

- Yabancı devletlerden,

- Milletlerarası kuruluşlardan,

- Diğer milletlerarası hukuk tüzel kişiliklerinden,

- Türk uyruğunda olmayan herhangi bir özel veya tüzelkişi veya kuruluştan,

---

[5] Özel kanunlarında aksine bir hüküm bulunsa bile ilgili gerçek veya tüzel kişiler veya kamu kurum ve kuruluşları; bu Kanuna göre takip, soruşturma ve kovuşturmaya yetkili kişi ve bu Kanundaki diğer mercilerce istenen bilgileri gecikmeksizin makul sürede eksiksiz vermek zorundadır. Aksine davranan kişiler hakkında bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilir. Bu ceza, para cezasına veya tedbirlerden birine çevrilemez ve ertelenemez.

[6] Mücamele : Uluslararası münasebetlerde, devletlerin kendiliğinden uydukları nezaket ilişkileri.

aldıkları tarihteki değeri **on aylık net asgari ücret toplamını aşan hediye veya hibe** niteliğindeki eşyayı aldıkları tarihten itibaren **bir ay içinde** kendi kurumlarına teslim etmek zorundadırlar.

Ancak, yabancı devlet adamları ve milletlerarası kuruluş temsilcileri tarafından verilen imzalı hatıra fotoğraflarının çerçeveleri bu madde hükümlerine dahil değildir.

Hediyelerin bedellerinin tespiti çıkarılacak yönetmeliğe göre Hazine ve Maliye Bakanlığı'nca yapılır.

8. HAKSIZ MAL EDİNME

Kanuna veya genel ahlaka uygun olarak sağlandığı ispat edilmeyen mallar veya ilgilinin sosyal yaşantısı bakımından geliriyle uygun olduğu kabul edilemeyecek harcamalar şeklinde ortaya çıkan artışlar, 3628 sayılı Kanunun uygulanmasında haksız mal edinme sayılır (3628 s. K. m.4).

9. YAPTIRIMLAR

9.1. Ceza Hükümleri

Kanunda belirtilen sürelerde mal bildiriminde bulunmayana, bildirimlerin verileceği mercilerce ihtarda bulunulur. İhtarın kendisine tebliğinden itibaren 30 (otuz) gün içinde mazeretsiz olarak bildirimde bulunmayana **üç aya kadar hapis** cezası verilir.

Soruşturma ile ilgili olarak verilen süre zarfında mal bildiriminde bulunmayana üç aydan bir yıla kadar hapis cezası verilir.

9.2. Gerçeğe Aykırı Açıklama

Mal bildiriminin muhtevası hakkında Bildirimlerin gizliliği kuralına aykırı davranan üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Bu fiilin basın yoluyla işlenmesi halinde verilecek ceza yarı oranında artırılır.

9.3. Gerçeğe Aykırı Bildirimde Bulunma

Kanunen daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde gerçeğe aykırı bildirimde bulunana **altı aydan üç yıla** kadar hapis cezası verilir.

9.4. Kamu Hizmetlerinden Yasaklanma

3628 sayılı Kanunun 11 inci maddesi (Mal bildiriminin muhtevası hakkında Gerçeğe aykırı açıklama) ve 12 nci madde (Gerçeğe aykırı bildirimde bulunma) hükümlerinden cezalandırılanlara ceza süresi kadar; 13 üncü madde (Haksız mal edinme, mal kaçırma veya gizleme) hükmüne göre cezalandırılanlara müebbeten kamu hizmetlerinden yasaklanma cezası hükmolunmaktadır.

10. SONUÇ

Belediye idaresinin başı ve belediye tüzel kişiliğinin temsilcisi olan belediye başkanı, belediyenin karar organı olan belediye meclisinin üyeleri olan belediye meclis üyelerine, seçimle iş başına gelen kamu görevlileri olmaları hasebiyle mal bildiriminde bulunmaları zorunluluğu getirilmiştir.

Bu kapsamda, belediye başkanı ve meclis üyelerinin kendilerine, eşlerine ve velayetleri altındaki çocuklarına ait taşınmaz mallar, ödenek karşılığı çalışanlarda 1 inci derece Devlet memurlarına yapılan aylık net ödemenin 5 katından fazla olan para, hisse senetleri ve tahviller ile altın, mücevher ve diğer taşınır malları, hakları, alacak ve borçlarıyla ilgili mal bildiriminde bulunmaları gerekmektedir.

Belediye başkanı ve meclis üyeleri mal bildirimlerini;

- Mahalli idareler seçiminin kesinleşmesi tarihini izleyen 2 ay içinde,
- Mal varlığında önemli bir değişiklik olursa, bu değişiklikten itibaren 1 ay içinde,
- Görevin sona ermesinden itibaren 1 ay içinde,

verilir.

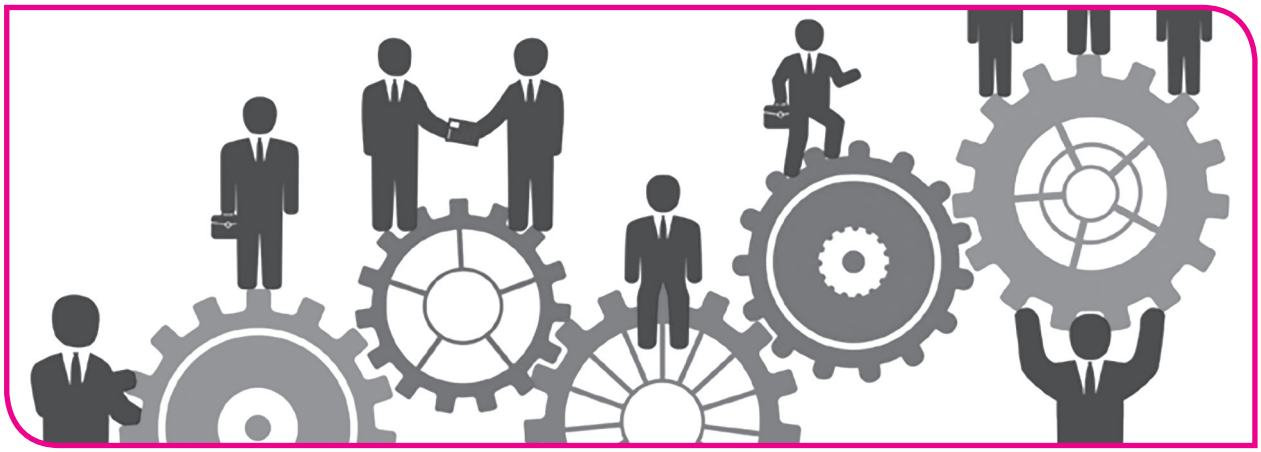
Mal bildirimi her yıl verilmez. Ancak, görevi devam edenler sonu (0) ve (5) ile biten yılların en geç şubat ayı sonuna kadar bildirimlerini yenilerler.

Belirtilen sürelerde mal bildiriminde bulunmayana bildirimlerin verileceği mercilerce ihtarda bulunulur. İhtarın tebliğinden itibaren 30 gün içinde mazeretsiz olarak bildirimde bulunmayana 3 aya kadar hapis cezası verilir.



Yazar
Nuri ÇELİK
İçişleri Bakanlığı
Başkontrolörü

Belediye Encümeni ve İhtisas Komisyonlarının Oluşturulması, Toplantı Usulleri, Çalışmaları, Çalışma Süreleri ve Huzur Hakkı Ücretleri



GİRİŞ

31 Mart 2024 tarihinde yapılan mahalli idareler seçimleri ile birlikte belediyelerde belediye başkan ve belediye meclis üyeleri seçimleri de yenilenmiştir. Dolayısıyla 5393 sayılı Belediye Kanununun 19 uncu maddesine göre belediye meclisinde başkanlık divanı oluşturulduktan sonra belediye meclisi tarafından belediye encümeni, denetim komisyonu, plan ve bütçe komisyonu, imar komisyonu ve ihtisas komisyonu üyelerinin seçimleri de yeniden yapılacaktır.

Nitekim Belediye Meclisi Çalışma Yönetmeliğinin 5 inci maddesinde meclisin ilk toplantısının nasıl yapılacağı açıklandıktan sonra, aynı maddenin son fıkrasında, "Ayrıca, bu toplantıda encümene üye seçimi, il ve ilçe belediyeleri ile nüfusu 10.000'in üzerindeki belediyelerde plan ve bütçe komisyonuyla imar ve bayındırlık komisyonu, büyükşehir belediyelerinde ise plan ve bütçe, imar ve bayındırlık, çevre ve sağlık, eğitim, kültür, gençlik ve spor komisyonu ile ulaşım komisyonlarına ve gerekli görülmesi halinde diğer komisyonlara üye seçimi yapılır." Hükmü getirilmiştir.

5393 sayılı Belediye Kanununun "Meclisin görev ve yetkileri" başlıklı 18 inci maddesinin (k) bendinde, "Meclis başkanlık divanını ve encümen üyeleri ile ihtisas komisyonları üyelerini seçmek." Görev ve yetkisi belediye meclislerine verilmiştir.

Yine aynı Kanunun 24 üncü maddesinde "Belediye meclisi, üyeleri arasından en az üç en fazla beş kişiden oluşan ihtisas komisyonları kurabilir. Komisyonların bir yılı geçmemek üzere ne kadar süre için kurulacağı aynı meclis kararında belirtilir.

İhtisas komisyonları, her siyasî parti grubunun ve bağımsız üyelerin meclisteki üye sayısının meclis üye tam sayısına oranlanması suretiyle oluşturulur. İl ve ilçe belediyeleri ile nüfusu 10.000'in üzerindeki belediyelerde plân ve bütçe ile imar komisyonlarının kurulması zorunludur.

... " Şeklinde hüküm getirilmiştir.

Bu nedenle, makalemizde belediyelerde encümenin ve ihtisas komisyonlarının oluşturulması, toplantı usulleri, çalışmaları, çalışma süreleri ve huzur hakkı ücretleri üzerinde durulacak, uygulamada tereddüt yaratan hususlar açıklanmaya çalışılacaktır.

BELEDİYE ENCÜMENİ

Belediye encümeninin oluşumu ile ilgili olarak;

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun "Büyükşehir belediye encümeni" başlıklı 16 ncı maddesinde;

"Büyükşehir belediye encümeni, belediye başkanının başkanlığında, belediye meclisinin kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği beş üye ile biri genel sekreter, biri malî hizmetler birim amiri olmak üzere belediye başkanının her yıl birim amirleri arasından seçeceği beş üyeden oluşur.

Belediye başkanının katılamadığı toplantılarda, encümen toplantılarına genel sekreter başkanlık eder.

Büyükşehir belediye encümeninin başkanı ve seçilmiş üyelerine, (12.000) gösterge rakamının Devlet memur aylıkları için belirlenen katsayı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarda aylık brüt ödenek verilir. Encümenin memur üyelerine bu miktarın yarısı ödenir." Hükmü ile büyükşehir belediye encümenlerin oluşumu ve encümenlere verilecek ödenekler düzenlenmiştir.

Yine, 5393 sayılı Belediye Kanununun 33 ncü maddesinde; "Belediye encümeni, belediye başkanının başkanlığında;

a) İl belediyelerinde ve nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyelerde, belediye meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği üç üye, malî hizmetler birim amiri ve belediye başkanının birim amirleri arasından bir yıl için seçeceği iki üye olmak üzere yedi kişiden,

b) Diğer belediyelerde, belediye meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği iki üye, malî hizmetler birim amiri ve belediye başkanının birim amirleri arasından bir yıl için seçeceği bir üye olmak üzere beş kişiden,

Oluşur.

Belediye başkanının katılamadığı toplantılarda, belediye başkanının görevlendireceği başkan yardımcısı veya encümen üyesi, encümene başkanlık eder.

Encümen toplantılarına gündemdeki konularla ilgili olarak ilgili birim amirleri, belediye başkanı tarafından oy hakkı olmaksızın görüşleri alınmak üzere çağrılabilir."

Belediye Meclisi Çalışma Yönetmeliğinin «Encümene üye seçimi» başlıklı 20 nci maddesinde; "Meclis, mahalli idareler seçiminden sonraki ilk toplantısında, üyeleri arasından gizli oyla Kanunda belirtilen sayıda encümen üyesini seçer. Seçilen bu üyeler gelecek yılın aynı ayına kadar görev yapar ve her yıl o ayda encümen seçimleri yenilenir. Süresi dolan üyeler yeniden seçilebilir.

Encümene üye seçimi nisbî çoğunluk ile yapılır. Seçimde oy pusulalarına seçilecek üye sayısından fazla isim yazılması halinde oy pusulası geçersiz sayılır. Oylarda eşitlik halinde ad çekmeye başvurulur.

Encümenin seçilmiş üyeliklerinde herhangi bir nedenle boşalma olması halinde, meclisin yapılacak ilk toplantısının ilk birleşiminde kalan süreyi tamamlamak üzere yenisi seçilir." Hükümleri getirilmiştir.

Yukarıda belirtilen madde hükümleri birlikte değerlendirildiğinde;

İl belediyeleri ile nüfusu 100.000›nin üzerinde olan belediyelerde belediye encümeni yedi kişiden, diğer belediyelerde beş kişiden oluşturulması kuralı getirilmiştir.

Belediye meclisinin kendi üyeleri arasından bir yıl süre ile görev yapmak üzere seçecekleri encümen üyelerinin seçimleri gizli oyla yapılacaktır.

Şayet seçilmiş encümen üyesinin görev süresi bir yıl dolmadan her hangi bir suretle (ölüm, seçilme yeterliliğini kaybetme, istifa vb. nedenlerle) boşalması halinde, meclisin yapılacak ilk toplantısının ilk birleşiminde kalan süreyi tamamlamak üzere yeni encümen üyesi seçimi yapılması gerekecektir.

Encümene üye seçimi nisbî çoğunluk ile yapılacak, seçimde oy pusulalarına seçilecek üye sayısından fazla isim yazılması halinde oy pusulası geçersiz sayılacak ve oylarda eşitlik halinde ad çekmeye (kura) başvurulacaktır.

Mali hizmetler birim amirinin encümene katılması zorunlu hale getirilmiş, diğer birim amirleri arasından kimlerin encümen üyesi seçileceğini belirleme yetkisi belediye başkanına verilmiştir.

Belediye başkanının encümen toplantısına katılamadığı toplantılarda, büyükşehirlerde genel sekreter, diğer belediyelerde belediye başkanının görevlendireceği başkan yardımcısı veya encümen üyesi encümene başkanlık edecektir.

Encümen toplantılarına gündemdeki konularla ilgili olarak ilgili birim amirleri, belediye başkanı tarafından oy hakkı olmaksızın görüşleri alınmak üzere çağrılabilecektir.

Diğer yandan, 5393 sayılı Belediye Kanununda encümen üyeliğinin kendiliğinden sona ermesi veya toplantılara düzenli katılmayan yada görevini savsaklayan/encümenin çalışmalarını engelleyen üyelerin üyelikten düşürülmesi veya üyelik sıfatlarının sona erdirilmesine ilişkin her hangi bir düzenleme yapılmamıştır.

Kanaatimizce, bu konuda mevzuatta düzenleme yapılması uygulamada sıkıntı yaratan bu tür sorunların giderilmesine katkıda bulunacaktır.

Belediye encümeninin toplantılarını nasıl yapacağı 5393 sayılı Belediye Kanununun **"Encümen toplantısı"** başlıklı 35 inci maddesinde belirtilmiştir.

Madde hükmünde;

"Belediye encümeni, haftada birden az olmamak üzere önceden belirlenen gün ve saatte toplanır. Belediye başkanı acil durumlarda encümeni toplantıya çağırabilir.

Encümen üye tam sayısının salt çoğunluğuyla toplanır ve katılanların salt çoğunluğuyla karar verir. Encümenin 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu uyarınca ihale komisyonu olarak yapacağı toplantılarda da bu hüküm geçerlidir. Oyların eşitliği durumunda başkanın bulunduğu taraf çoğunluk sayılır. Çekimser oy kullanılamaz.

Encümen gündemi belediye başkanı tarafından hazırlanır. Encümen üyeleri, başkanının uygun görüşü ile gündem maddesi teklif edebilir. Belediye başkanı tarafından havale edilmeyen konular encümende görüşülemez.

Encümene havale edilen konular bir hafta içinde görüşülerek karara bağlanır.

Alınan kararlar başkan ve toplantıya katılan üyeler tarafından imzalanır. Karara muhalif kalanlar gerekçelerini de açıklar.

Encümen başkan ve üyeleri, münhasıran kendileri, ikinci derece dâhil kan ve kayın hısımları ve evlatlıkları ile ilgili işlerin görüşüldüğü encümen toplantılarına katılamazlar." Şeklinde belirtilmiştir.

Dolayısıyla,

Belediye encümeni önceden belirlenen günde ve haftada en az bir defa olmak üzere toplanacaktır. Toplantı günlerinin kimin tarafından belirleneceği madde hükmünde açıkça belirtilmese de, işlem hacmine ve gündem yoğunluğuna göre encümenin kendisi tarafından haftalık toplantı sayısı

ve günleri tespit edilecektir. Ayrıca belediye başkanına da acil durumlarda belediye encümenini toplama yetkisi verilmiştir.

Belediye encümeni üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanıp katılanların çoğunluğu ile karar alacaktır. Oylamalarda kabul yada red oyu kullanılacak, çekimser oy kullanılamayacaktır.

Yine 2886 sayılı Devlet İhale Kanunun 14 ncü maddesinde yer alan "İhale komisyonları eksiksiz olarak toplanır." Hükmü belediyeler açısından "Encümenin 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu uyarınca ihale komisyonu olarak yapacağı toplantılarda da bu hüküm geçerlidir." düzenlemesi getirilmek suretiyle 2886 sayılı Kanun gereğince aynı zamanda ihale komisyonu olan belediye encümeninin gelir ihalelerinde daha kolay toplanması ve karar alması amaçlanmıştır.

Encümenin gündeminin belediye başkanı tarafından hazırlanacağı, encümen üyelerinin başkanının uygun görüşü ile gündem maddesi teklif edebilecekleri ve belediye başkanı tarafından havale edilmeyen konuların encümende görüşülemeyeceği belirtilmiştir.

Alınan kararlar başkan ve toplantıya katılan üyeler tarafından imzalanacak ve karara muhalif kalanlar mutlaka gerekçelerini de açıklayıp şerh düşeceklerdir.

Encümen başkan ve üyeleri, münhasıran kendileri, ikinci derece dâhil kan ve kayın hısımları ve evlatlıkları ile ilgili işlerin görüşüldüğü encümen toplantılarına katılamazlar hükmü getirilerek, encümen üyelerinin kendileri ve maddede belirtilen yakınlarına ait konuları takip etmeleri ve kayırmacılığın önlenmesi amaçlanmıştır.

İHTİSAS KOMİSYONLARI

5393 sayılı Kanunun **"İhtisas komisyonları"** başlıklı 24 üncü maddesinde; "Belediye meclisi, üyeleri arasından en az üç en fazla beş kişiden oluşan ihtisas komisyonları kurabilir. Komisyonların bir yılı geçmemek üzere ne kadar süre için kurulacağı aynı meclis kararında belirtilir.

İhtisas komisyonları, her siyasî parti grubunun ve bağımsız üyelerin meclisteki üye sayısının meclis üye tam sayısına oranlanması suretiyle oluşturulur. İl ve ilçe belediyeleri ile nüfusu 10.000'in üzerindeki belediyelerde plân ve bütçe ile imar komisyonlarının kurulması zorunludur.

Meclis toplantısını müteakip imar komisyonu en fazla on iş günü, diğer komisyonlar ise beş iş günü içinde kendilerine havale edilen işleri sonuçlandırır. Komisyonlar kendilerine havale edilen işlerle ilgili raporlarını bu sürenin sonunda meclise sunmadıkları takdirde, konu meclis başkanı tarafından doğrudan gündeme alınır.

İhtisas komisyonlarının görev alanına giren işler bu komisyonlarda görüşüldükten sonra belediye meclisinde karara bağlanır.

Mahalle muhtarları ve ildeki kamu kuruluşlarının amirleri ile ildeki kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversiteler, sendikalar ve gündemdeki konularla ilgili sivil toplum örgütlerinin temsilcileri, oy hakkı olmaksızın kendi görev ve faaliyet alanlarına giren konuların görüşüldüğü ihtisas komisyonu toplantılarına katılabilir ve görüş bildirebilir.

Komisyon çalışmalarında uzman kişilerden yararlanılabilir.

Komisyon raporları alenîdir, çeşitli yollarla halka duyurulur ve isteyenlere meclis tarafından maliyetlerini aşmamak üzere belirlenecek bedel karşılığında verilir.",

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun **"İhtisas komisyonları"** başlıklı 15 nci maddesinde;

"Büyükşehir belediye meclisi, üyeleri arasından seçilecek en az beş, en çok dokuz kişiden oluşan ihtisas komisyonları kurabilir.

İhtisas komisyonları, her siyasî parti grubunun ve bağımsız üyelerin büyükşehir belediye meclisindeki üye sayısının meclis üye tam sayısına oranlanması suretiyle oluşur. İmar ve bayındırlık komisyonu, çevre ve sağlık komisyonu, plân ve bütçe komisyonu, eğitim, kültür, gençlik ve spor komisyonu ile ulaşım komisyonunun kurulması zorunludur.

Meclis toplantısını müteakip imar komisyonu en fazla on işgünü, diğer komisyonlar ise beş iş günü toplanarak kendisine havale edilen işleri sonuçlandırır. Komisyon bu sürenin sonunda raporunu meclise sunmadığı takdirde, konu meclis başkanlığı tarafından doğrudan meclis gündemine alınır.

Komisyon çalışmalarında uzman kişilerden yararlanılabilir. Gündemdeki konularla ilgili olmak üzere; kurum temsilcileri, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversitelerin ilgili bölümlerinin, sendikalar (oda üst kuruluşu bulunan yerlerde üst kuruluşun, sendika konfederasyonunun bulunduğu yerde konfederasyonun) ve uzmanlaşmış sivil toplum örgütlerinin temsilcileri ile davet edilen uzman kişiler, oy hakkı olmaksızın ihtisas komisyonu toplantılarına katılabilir ve görüş bildirebilir.

İhtisas komisyonlarının görev alanına giren işler bu komisyonlarda görüşüldükten sonra büyükşehir belediye meclisinde karara bağlanır.

Komisyon raporları alenîdir, çeşitli yollarla halka duyurulur ve isteyenlere büyük- şehir belediye meclisi tarafından belirlenecek maliyet bedeli karşılığında verilir."

Belediye Meclis Çalışma Yönetmeliğinin **"İhtisas komisyonlarının oluşumu"** başlıklı 21 inci maddesinde;

"Meclis, görev süresi bir yılı geçmemek üzere, nisbî çoğunlukla en az üç, en çok beş üyeden oluşan ihtisas komisyonları kurabilir. Büyükşehir belediyelerinde bu komisyonlar en az beş en çok dokuz üyeden oluşturulur. Meclis, komisyonlara üye seçiminden önce kurulacak komisyonu ve üye sayısını belirler. İl ve ilçe belediyeleri ile nüfusu 10.000 in üzerinde olan belediyelerde plan ve bütçe komisyonu ile imar komisyonunun, büyük- şehir belediyelerinde ise plan ve bütçe, imar ve bayındırlık, çevre ve sağlık, eğitim, kültür, gençlik ve spor ile ulaşım komisyonunun kurulması zorunludur.

Komisyonlar, her siyasî parti grubunun ve bağımsız üyelerin meclisteki üye sayısının meclis üye tam sayısına oranlanması suretiyle oluşturulur. İhtisas komisyonlarına siyasi parti grupları aday gösterebileceği gibi, üyeler de o partiden aday olabilir. Birden fazla komisyonda görev almak mümkündür.

Komisyonların toplam üye sayısının meclis üye tam sayısından fazla olduğu durumlarda komisyona üye veremeyen siyasi partilerin üyeleri ile bağımsız üyeler meclis kararıyla komisyonlarda görev alabilirler.

Komisyon üyeliklerinde eksilme olduğu takdirde süreyi tamamlamak üzere yeni üye seçilir. Komisyon toplantılarına üst üste üç defa mazeretsiz olarak katılmayan üyenin üyeliği meclis kararı ile düşürülebilir. Bağlı olduğu partiden istifa eden komisyon üyesinin komisyon üyeliği de sona erer. Süreyi tamamlamak üzere ilk toplantıda aynı partiden yeni üye seçimi yapılır.

İmar ve bütçeye ilişkin konular hakkında meclis tarafından karar alınmadan önce ilgili komisyonlarda görüşülmesi zorunludur.

İhtisas komisyonları toplantılarını, meclisin toplantı süresinde veya müteakip günlerde yapar. İmar ve bayındırlık komisyonu en fazla on iş günü, diğer komisyonlar ise beş iş günü toplanarak kendisine havale edilen işleri sonuçlandırır ve raporunu meclise sunar. Rapor Kanunda öngörülen sürenin sonunda meclise sunulmadığı takdirde, konu meclis başkanı tarafından doğrudan gündeme alınır.

İhtisas komisyonları toplantılarına Kanunda belirtilen kişi, kurum ve kuruluşların katılımına ilişkin usul ve esaslar hakkında meclis önceden genel bir karar alabileceği gibi herhangi bir komisyon toplantısı için ayrıca bir karar da alabilir. Meclisin bir karar almadığı durumlarda komisyon uygun gördüğü takdirde katılım için gerekli tedbirleri alır.

Komisyonlar üyeleri arasından bir başkan ve bir başkan vekili seçer. İhtisas komisyonları üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanır ve katılanların salt çoğunluğu ile karar alır. Komisyonlar çalışmalarında uzman kişilerden de yararlanabilir.

Komisyon raporları alenîdir, çeşitli yollarla halka duyurulur ve isteyenlere belediye meclisi tarafından belirlenecek bedel karşılığında verilir.

Gerektiğinde bir konu meclis başkanınca birden fazla komisyona havale edilebilir."

Hükümleri getirilmiştir.

İhtisas Komisyonlarının Oluşumu

Yukarıda belirtilen mevzuat hükümleri birlikte değerlendirildiğinde; Belediye meclisi tarafından süresi bir yılı geçmemek üzere nisbî çoğunlukla en az üç, en çok beş üyeden oluşan ihtisas komisyonları kurulabilecektir. Kanun ve Yönetmelikte belirtilen çerçeve içerisinde hangi komisyonun kurulacağı ve üye sayılarının kaç olacağı belediye meclisleri tarafından tespit edilecektir.

Büyükşehir belediyelerinde aynı şartlarda bu komisyonlar en az beş en çok dokuz üyeden oluşturulacaktır.

İhtisas komisyonları, her siyasî parti grubunun ve bağımsız üyelerin meclisteki üye sayısının meclis üye tam sayısına oranlanması suretiyle oluşturulur. İhtisas komisyonlarına siyasi parti grupları aday gösterebileceği gibi, üyeler de o partiden aday olabilir. Birden fazla komisyonda görev almak mümkündür.

Komisyonların toplam üye sayısının meclis üye tam sayısından fazla olduğu durumlarda komisyona üye veremeyen siyasi partilerin üyeleri ile bağımsız üyeler meclis kararıyla komisyonlarda görev alabilirler.

Yine, İl ve ilçe belediyeleri ile nüfusu 10.000 in üzerinde olan belediyelerde plan ve bütçe komisyonu ile imar komisyonunun, büyükşehir belediyelerinde ise plan ve bütçe, imar ve bayındırlık, çevre ve sağlık, eğitim, kültür, gençlik ve spor ile ulaşım komisyonunun kurulması zorunlu hale getirilmiştir.

İhtisas komisyonları, her siyasî parti grubunun ve bağımsız üyelerin meclisteki üye sayısının meclis üye tam sayısına oranlanması suretiyle oluşturulur. İhtisas komisyonlarına siyasi parti grupları aday gösterebileceği gibi, üyeler de o partiden aday olabilir. Birden fazla komisyonda görev almak mümkündür.

Komisyonların toplam üye sayısının meclis üye tam sayısından fazla olduğu durumlarda komisyona üye veremeyen siyasi partilerin üyeleri ile bağımsız üyeler meclis kararıyla komisyonlarda görev alabilirler.

Kanun ve Yönetmelikte belediye başkanlarının mensubu bulunduğu siyasi parti gurubuna dahil olup olmadıkları hususunda her hangi bir açıklama bulunmamakla birlikte, İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü tarafından 5272 (5393) ve 5216 sayılı Kanunun uygulanmasına yönelik 07.04.2005 gün ve 2005/36 nolu genelgede verilen örneklerde belediye başkanı da seçildiği siyasi parti gurubuna dahil edilmiştir. Dolayısıyla ihtisas komisyonu üyeliği seçimlerinde belediye başkanları da mensubu bulunduğu siyasi parti gurubuna dahil edilerek seçim yapılacaktır.

Komisyon üyelerinin seçilmeleri ile ilgili örnekler

Öncelikle, denetim komisyonu ve diğer ihtisas komisyonlarına seçilecek üyeler her siyasi parti grubunun ve bağımsız üyelerin meclisteki üye sayısının, meclis üye tam sayısına oranlanması suretiyle belirlenecek 3 ila 5 üyeden oluşturulabilecektir. (Büyükşehir belediyelerinde ihtisas komisyonları en az 5, en çok 9 üyeden oluşturulabilir.)

Örnekler, İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü tarafından 5272 (5393) ve 5216 sayılı Kanunun uygulanmasına yönelik 07.04.2005 gün ve 2005/36 nolu genelgeden (Komisyon seçimleri ile ilgili olarak her hangi bir değişiklik yapılmadığı için) aynen alınmıştır.

Örnek 1:

Belediye Meclisi toplam üye sayısı: 32

A Partisi üye sayısı: 16

B Partisi üye sayısı: 9

C Partisi üye sayısı: 7

Parti üye sayılarının toplam üye sayısına oranları

A : 16/32 = 50.00

B : 9/32 = 28.12

C : 7/32 = 21.87

(Oranlar, birden başlamak üzere komisyonun üye sayısına kadar bölünür)

	1	2	3	4	5
A partisi	50,00	25,00	16,66	12,50	10,00
B partisi	28,12	14,06	9,37	7,03	5,62
C partisi	21,87	10,93	7,29	5,46	4,37

Buna göre, en yüksek oranlar sırasıyla 50.00, 28.12, 25.00, 21.87 ve 16.66 sayılarıdır.

Eğer 3 kişilik bir denetim komisyonu kurulacaksa; iki üye A partisine, 1 üye B partisine verilecektir. Bir komisyon 5 kişiden oluşturulduğu takdirde ise, 3 üye A partisinden, 1 üye B partisinden ve 1 üye de C partisinden alınacaktır.

Büyükşehirlerde ihtisas komisyonları en az 5, en çok 9 üyeden oluşacak ve her siyasi parti grubunun ve bağımsız üyelerin büyükşehir belediye meclisindeki üye sayısının meclis üye tam sayısına oranlanması suretiyle teşekkül ettirilecektir. Buna ilişkin hesaplama aşağıda verilen örneğe göre yapılacaktır.

Örnek 2:

Büyükşehir Belediye Meclisi toplam üye sayısı: 54

A Partisi üye sayısı: 24

B Partisi üye sayısı: 15

C Partisi üye sayısı: 9

D Partisi üye sayılı: 6

Parti üye sayılarının toplam üye sayısına oranları

A: 24/54 = 44,44

B: 15/54 = 27,77

C: 9/54 = 16,66

D: 6/54 = 11,11

(Oranlar, birden başlamak üzere komisyonun üye sayısına kadar bölünür)

	A PARTİSİ	B PARTİSİ	C PARTİSİ	D PARTİSİ
1	44,44	27,77	16,66	11,11
2	22,22	13,88	8,33	5,55
3	14,81	9,25	5,55	3,70
4	11,11	6,94	4,16	2,77
5	8,88	5,55	3,33	2,22

Buna göre, en yüksek oranlar sırasıyla 44.44, 27.77, 22.22, 16.66, 14.81, 13.88, 11.11, 11,11 ve 9.25 sayılarıdır.

Eğer 5 kişilik bir denetim komisyonu kurulacaksa; 3 üye A partisine, 1 üye B partisine, 1 üye de C Partisine verilecektir. Bir komisyon 9 kişiden oluşturulduğu takdirde ise, 4 üye A partisinden, 3 üye B partisinden, 1 üye C partisinden, 1 üye de D Partisinden alınacaktır.

Belediyelerde ihtisas komisyonlarına üye seçimi genel olarak açık oylama ile yapılacak, ancak denetim komisyonuna üye seçimi gizli oyla yapılacaktır.

Özellikle küçük belediyelerde meclis üye sayısının az olması nedeniyle kurulması zorunlu olan komisyonların oluşturulmasında güçlük yaşanabileceğinden meclis üyelerinin birden fazla komisyonda görev alması mümkündür.

Komisyonların toplam üye sayısının meclis üye tam sayısından fazla olduğu durumlarda komisyona üye veremeyen siyasi partilerin üyeleri ile bağımsız üyelerin meclis kararıyla komisyonlarda görev alabilmeleri mümkündür.

Komisyon üyeliklerinde her hangi bir nedenle eksilme olduğu takdirde kalan süreyi tamamlamak üzere yeni üye seçilir. Komisyon toplantılarına üst üste üç defa mazeretsiz olarak katılmayan üyenin üyeliği meclis kararı ile düşürülebilir. Belediye meclisinde düşürülen üyenin yerine tekrar seçim yapılmalıdır.

Bilindiği gibi Kanun ve Yönetmelikte ihtisas komisyonları için yedek üye seçimine ilişkin hüküm bulunmaması sebebiyle yedek üye seçimi yapılmayacak ve komisyon üyelerinin sayısında bir azalma olduğu takdirde, kalan süreyi tamamlamak üzere ilk meclis toplantısının ilk birleşiminde boşalan üyelikler için 5393 sayılı Kanunda belirtilen usullerle yeniden seçim yapılacaktır.

Herhangi bir meclis üyesinin partisinden istifası, başka bir partiye geçmesi veya bağımsız kalması halinde siyasî parti grubunun ve bağımsız üyelerin meclisteki üye sayısı ve oranları değişeceğinden (ancak istifaya rağmen siyasi parti gruplarına göre seçilecek ihtisas komisyonu üye sayısında değişiklik meydana gelmiyorsa yeniden seçim yapılmasına gerek yoktur.) ihtisas komisyonu seçimlerinin yeniden yapılması gerekeceğini düşünmekteyiz.

Ancak, aynı zamanda ihtisas komisyonu üyesi olan meclis üyesinin partisinden istifası, başka bir partiye geçmesi veya bağımsız kalması halinde siyasi parti gruplarına göre seçilecek ihtisas komisyonu üye sayısında değişiklik olmuyorsa, partisinden istifa eden ihtisas komisyonu üyesinin, komisyon üyeliği de düşeceğinden kalan süreyi tamamlamak üzere yerine yeniden seçim yapılacaktır.

Nitekim, İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğünce verilen 28.11.2005 tarihli ve 82832 sayılı görüşte ; "...partisinden istifa eden belediye meclisi üyesinin temsil edildiği ihtisas komisyonunda oransal dağılım bozulduğundan, istifa eden üyenin komisyon üyeliğinin de düşmesi gerektiği ve yerine kalan süreyi tamamlamak üzere ilk meclis toplantısında yenisinin seçilmesi gerektiği değerlendirilmektedir." Denilmiştir.

Zaman zaman bazı siyasi partilerin komisyonlara üye vermek istememeleri veya bazı üyelerin seçilseler bile komisyon üyeliklerinden istifa etmeleri vb. nedenlerle ihtisas komisyonların oluşturulmasında sıkıntı yaşanmaktadır.

Ancak, özellikle Kanunla belirtilen ve kurulması zorunlu olan ihtisas komisyonun öngörülen sürede kurulamaması ve komisyona işlerlik kazandırılamaması gibi durumlarda, belediye meclisinin fesih sebepleri arasında sayılan 5393 sayılı Belediye Kanununun 30 maddesinin (a) bendinde yer alan **"Kanunla kendisine verilen görevleri süresi içinde yapmayı ihmal eder ve bu durum belediyeye ait işleri sekteye ve gecikmeye uğratırsa"** hükmü gereğince belediye meclisinin feshinin istenebileceği unutulmamalıdır.

İhtisas Komisyonlarının Çalışma Süreleri

Gerek 5393 sayılı Belediye Kanunun 24 üncü maddesi ve gerekse de Belediye Meclisi Çalışma Yönetmeliğinin 21 inci maddesi gereğince;

İhtisas Komisyonları toplantılarını, meclisin toplantı süresinde veya müteakip günlerde yapar. İmar ve bayındırlık komisyonu en fazla on iş günü, diğer komisyonlar ise beş iş günü toplanarak kendisine havale edilen işleri sonuçlandırır ve raporunu meclise sunar. Rapor Kanunda öngörülen sürenin sonunda meclise sunulmadığı takdirde, konu meclis başkanı tarafından doğrudan gündeme alınır.

Belediye meclisleri konunun önemine veya aciliyetine binaen komisyonların çalışma sürelerini kısaltabilir. Raporlarının bir an önce meclise sunulmasını isteyebilir. Ancak belediye meclisi Kanunla belirlenen sürelerin üzerinde komisyonun çalışma süresini uzatamaz.

Eğer belediye meclisince komisyonun çalışması ile ilgili herhangi bir karar alınmamışsa, komisyon Kanun ve Yönetmelikle kendisine verilen süreleri kesintisiz veya aralıklarla kullanabilir.

Nitekim, İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğünün 24.01.2006 gün ve 57059 nolu mütalaalarında da;

İhtisas komisyonlarının kesintisiz olarak mı, yoksa aralıklarla mı toplanacağına iş yükünün durumuna göre Komisyon tarafından karar verileceği belirtilmiştir.

İhtisas Komisyonlarının Toplantıları, Çalışma Usulü ve Yetkileri

Öncelikle, Komisyonlar üyeleri arasından bir başkan ve bir başkan vekili seçer. İhtisas komisyonları üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanır ve katılanların salt çoğunluğu ile karar alır. Komisyonlar çalışmalarında uzman kişilerden de yararlanabilir. İhtisas komisyonları toplantılarına Kanunda belirtilen kişi, kurum ve kuruluşların katılımına ilişkin usul ve esaslar hakkında meclis önceden genel bir karar alabileceği gibi herhangi bir komisyon toplantısı için ayrıca bir karar da alabilir. Meclisin bir karar almadığı durumlarda komisyon uygun gördüğü takdirde katılım için gerekli tedbirleri alır.

Belediye meclisince bir konu gerektiğinde birden fazla komisyona havale edilebilir.

İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü tarafından 01.08.2006 tarih ve 58394 sayılı görüşte; "...belediye meclis toplantılarının 5393 sayılı Kanunun 20 nci maddesi ve yönetmeliğin 6 ncı maddesi çerçevesinde her ayın ilk haftasında kesintisiz olarak yapılacağı, ayın ilk haftası pazartesiye rastlamadığı takdirde 5 günlük toplantı süresinin meclisin takdirine göre tatil günlerinde ara verilerek tamamlanabileceği gibi, tatil günlerinde toplanılmasında da bir sakınca olmadığı, 5393 sayılı Kanunun 24 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan "Meclis toplantısını müteakip imar komisyonu en fazla on iş günü, diğer komisyonlar ise beş iş günü içinde kendilerine havale edilen işleri sonuçlandırır." ifadesinden söz konusu komisyonların meclis toplantısının bitiminden itibaren toplanabileceğinin anlaşılması gerektiği değerlendirilmektedir." Şeklinde belirtilmiştir.

Bu bağlamda, komisyonların toplantılarını meclis toplantılarının sona ermesine müteakiben yapmaları, meclis toplantılarının da aksamaması açısından yerinde olacaktır. Ancak bu durum günün farklı saatlerinde yapılan meclis ve ihtisas komisyonu toplantılarına da engel teşkil etmeyecektir.

İmar ve bütçeye ilişkin konular hakkında meclis tarafından karar alınmadan önce ilgili komisyonlarda görüşülmesi zorunludur. Ancak, kurulması zorunlu komisyonların alanına girmeyen konularda komisyon kurulması veya meclis gündemine alınan konuların komisyonlara havale edilmesi belediye meclisinin takdirindedir.

Ancak, komisyonların görev alanına giren konuların öncelikle mecliste görüşülerek komisyonlara havale edilmesi gerekmektedir.

İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü tarafından 5272 (5393) ve 5296 sayılı Kanunun uygulanmasına yönelik 07.04.2005 gün ve 2005/36 nolu genelgede de, 5272 (5393 ve 5216 sayılı Kanunlara göre belediye meclisinde bazı komisyonların kurulması zorunludur. Kurulması zorunlu olan komisyonların görev alanına giren konuların önce komisyonda daha sonra mecliste görüşülmesi gerekmektedir. Meclis kararı ile kurulan diğer komisyonları ilgilendirilen konuların da ilgili komisyonlarda görüşülmesi esastır. Ancak, kurulması zorunlu komisyonların alanına girmeyen konularda komisyon kurulması veya meclis gündemine alınan konuların komisyonlara havale edilmesi hususunun belediye meclisinin takdirinde olduğu belirtilmiştir.

5393 sayılı Belediye Kanununun 24 üncü maddesinin beşinci fıkrası gereğince; Mahalle muhtarları ve ildeki kamu kuruluşlarının amirleri ile ildeki kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversiteler, sendikalar ve gündemdeki konularla ilgili sivil toplum örgütlerinin temsilcileri, oy hakkı olmaksızın kendi görev ve faaliyet alanlarına giren konuların görüşüldüğü ihtisas komisyonu toplantılarına katılabilir ve görüş bildirebilirler.

Belediye meclisi, ihtisas komisyonu toplantıları ile ilgili olarak önceden genel bir karar alabileceği gibi, herhangi bir ihtisas komisyonu toplantısı için ayrı bir karar da alabilir. İhtisas komisyonu toplantısı için belediye meclisi tarafından alınmış herhangi bir karar yoksa, bu konuda ihtisas komisyonu kendisi de karar alabilir.

Yine Belediye Meclisi Çalışma Yönetmeliğinin 21 inci maddesinin yedinci paragrafı gereğince belediye meclisi; İhtisas komisyonları toplantılarına Kanunda belirtilen kişi, kurum ve kuruluşların katılımına ilişkin usul ve esaslar hakkında önceden genel bir karar alabileceği gibi herhangi bir komisyon toplantısı için ayrıca bir karar da alabilir. Meclisin bir karar almadığı durumlarda komisyon uygun gördüğü takdirde katılım için gerekli tedbirleri alır.

Ayrıca, Komisyon raporları alenîdir, çeşitli yollarla halka duyurulur ve isteyenlere belediye meclisi tarafından belirlenecek bedel karşılığında verilir.

Belediye Kanununun 24 üncü maddesi hükmü gereğince, ihtisas komisyonlarının gerektiğinde kurum içinden veya kurum dışından uzman kişilerden yararlanmaları mümkündür.

Fakat, ihtisas komisyonlarında çalıştırılacak uzman kişilere ödenecek ücretler konusunda Kanun ve Yönetmelikte belirleyici her hangi bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak, 5393 sayılı Kanunun 25 inci maddesinde denetim komisyonu tarafından çalıştırılacak uzman kişilere yapılacak ödemeler için öngörülen hükümlerin kıyasen aynen uygulanması ve madde hükmünde yer alan oranların aşılmaması kaydıyla belediye meclisince ücretlerin tespit edilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

Encümen ve İhtisas Komisyonu Üyelerine Huzur Hakkı Ödenmesi

5393 sayılı Belediye Kanununun 32 nci maddesinde; "Meclis başkan ve üyelerine, meclis ve komisyon toplantılarına katıldıkları her gün için, 39 uncu madde uyarınca belediye başkanına ödenmekte olan aylık brüt ödeneğin günlük tutarının üçte birini geçmemek üzere meclis tarafından belirlenecek miktarda huzur hakkı ödenir. Huzur hakkı ödenecek gün sayısı, 20, 24 ve 25 inci maddelerde belirtilen toplantı günü sayısından fazla olamaz ve meclis üyelerine aynı gün için birden fazla huzur hakkı ödenemez.

Meclis üyeleri hastalıkları süresince izinli sayılır. Ayrıca mazeretleri durumunda, bir yıl içindeki toplantı süresinin yarısını aşmamak şartıyla istekleri üzerine meclis tarafından izin verilebilir." Hükmü getirilmiştir.

Madde hükmünde;

Kanunun 20 nci maddesinde belirtilen belediye meclisi toplantıları, 24 üncü maddesinde ihtisas komisyonu toplantıları ve 25 nci maddesinde yer alan denetim komisyonu toplantılarına katılacak üyelerin huzur hakkı ücretlerinin üst limitleri belirlenmiş, bu limitlerin altında olmak kaydıyla huzur hakkı ücretlerini belirleme yetkisi belediye meclislerine verilmiştir.

Ancak ödenecek huzur hakkı ücretlerinin hiçbir suretle toplantı sürelerini aşamayacağı belirtilmiştir.

Yine, aynı gün içinde belediye meclisi ve ihtisas komisyonu toplantılarına katılan üyeye yalnız bir günlük huzur hakkı ödenebilecektir.

Konu ile ilgili olarak İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğünün 24.01.2006 gün ve 57059 nolu mütalaalarında da, "..., İki farklı komisyonda görev alan belediye meclis üyelerine, komisyon toplantıları aynı güne rastlar ve üye her ikisine de katılırsa, yalnızca bir günlük huzur hakkının ödeneceği, farklı günlerde yapılan komisyon toplantılarına katılan üyelere ise kanunda belirtilen sınırlamalar dahilinde her iki toplantı için de huzur hakkı ödenebileceği, İmar komisyonu hariç her bir komisyon için en fazla 5 günlük huzur hakkı ödenebileceği değerlendirilmektedir.» Şeklinde belirtilmiştir.

Ayrıca, İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü tarafından 5272 (5393) ve 5216 sayılı Kanunun uygulanmasına yönelik 07.04.2005 gün ve 2005/36 nolu genelgenin "Encümen Üyelerine Yapılacak Ödemeler" başlıklı maddesinde; 5272 (5393) sayılı Kanunun 36 ncı maddesi kapsamında belediye encümeni başkan ve üyelerine toplantıya katılmadıkları günler için ödenek verilmesi mümkün değildir. Bu nedenle toplantıya fiilen katıldıkları günler için cetvel düzenlenecek ve toplantıya katılmadıkları günlere isabet eden miktar aylık ödenekten düşülecektir. Encümenin memur üyelerinin izinli olduğu hallerde, yerine vekalet edenler encümen toplantısına katılmış ise, katıldıkları gün sayısı kadar ödenek verileceği belirtilmiştir.

BELEDİYE ENCÜMEN ÜYELERİ ÖDENEĞİ (01.01.2024 - 30.06.2024)
(5393 sayılı Belediye Kanununun 36 ncı md. ve 5216 sayılı Kanunun 16 ncı md.)

Ödenecek Dönem	Nüfuslarına Göre Seçilmiş Belediye Encümeni Başkan ve Üyeleri Ödeneği	Aylık Brüt Ödenek (TL)
01.01.2024 - 30.06.2024	Nüfusu 10.000'e kadar olan belediyelerde 3.500 x 0,760871	2.663,05 TL
	Nüfusu 10.001-50.000'e kadar olan belediyelerde 4.500	3.423,92 TL
	Nüfusu 50.001-200.000'e kadar olan belediyelerde 6.000	4.565,23 TL
	Nüfusu 200.001'in üzerinde olan belediyelerde ise 7.500	5.706,53 TL
	Büyükşehir belediye encümen başkanı ve seçilmiş üyelerine 12.000	9.130,45 TL

KAYNAKÇA

1. www.mahalli-idareler.gov.tr

2. Halil İbrahim BULDAŞ: İdari Mali Mevzuat Dergisinin Cilt: 8 Sayı: 8' de yayınlanan "5393 Sayılı Belediye Kanununun 24 üncü maddesi Uyarınca İhtisas komisyonu kurulması, Yetkileri ve Çalışmaları" hakkındaki makale,

3. Nuri ÇELİK: İdari Mali Mevzuat Dergisi, Şubat – Mart 2019, Yıl: 19, Sayı: 221 – 222'de yayınlanan "Belediye Encümeni ve İhtisas Komisyonlarının Oluşturulması, Toplantı Usulleri, Çalışmaları, Çalışma Süreleri ve Huzur Hakkı Ücretleri" hakkındaki makale.



Büyükşehir Belediye Meclisinin Oluşumu

Yazar
Dr. Av. M. Lamih ÇELİK
Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Teftiş Kurulu Başkanı



GİRİŞ

5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, büyükşehir belediyelerinin organlarına ilişkin düzenlemeler getirmiş, belediyelerin organları ve bunların çalışma usul ve esasları konusunda 5393 sayılı Belediye Kanunu hükümlerinin geçerli olduğunu belirtmiştir. Büyükşehir belediyesinin yönetim ve karar organları; büyükşehir belediye meclisi, büyükşehir belediye encümeni ve büyükşehir belediye başkanıdır. Büyükşehir belediye meclisi, büyükşehir belediyesinin karar organıdır ve belediye sınırları içinde kalan ilçe seçim çevreleri için tespit edilen belediye meclisleri üye sayısının her ilçe için beşte biri alınmak suretiyle tespit edilecek toplam sayı kadar üyeden oluşur.

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE MECLİSİNİN OLUŞUMU

Büyükşehir belediyesinin karar organı olan büyükşehir belediyesi meclisi il halkının yerel nitelikteki ihtiyaç ve beklentilerine yönelik iradesini ortaya konduğu demokratik bir yasal platformdur. (Güneş, 2017: 48)

Büyükşehir belediye meclisi, büyükşehir belediyesinin en yetkili karar organıdır. 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanununun Dördüncü bölümünde yer alan 12. maddeye göre, büyükşehir belediye meclisi ilgili kanunda gösterilen usul ve esaslara göre seçilen üyelerden oluşur.

Burada belirtilen ilgili kanun ise, 2972 sayılı Mahalli İdareler ve Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanundur. Bu kanunun 6.[1] ve 24.[2] maddelerine göre ise, büyükşehir belediye meclisi, belirli sayıdaki ilçe belediye meclisleri üyelerinden meydana gelmektedir. Belirtmek gerekir ise, büyükşehir sınırları içinde kalan her bir ilçe belediye meclisleri üye sayısının beşte biri alınmak suretiyle büyükşehir belediye meclisi oluşmaktadır; ayrıca, aynı yöntem ile yedek üyeler de belirlenmektedir. Bu işlem bittikten sonra, her ilçe belediyesi için

---

[1] 2972 sayılı Kanun m. 6: "a) Büyükşehir belediye meclisleri belediye hudutları içinde kalan ilçe seçim çevreleri için tespit edilen belediye meclisleri üye sayısının her ilçe için beşte biri alınmak suretiyle bulunacak toplam sayı kadar üyeden teşekkül eder. Bu hesaplamada artık sayılar nazara alınmaz. b) Yedek üyeler de aynı usulle hesaplanır"

[2] 2972 sayılı Kanun m.24: "a) Bu Kanunun 6. maddesinde tespit olunan büyükşehir belediye meclisi üyeleri, her ilçe belediyesi için seçilmiş olan asıl üyelerin seçilmiş sıralarına göre baştan başlayarak yeter sayıya kadar inilmek suretiyle bulunur. b) Yedek üyelikler de aynı usulle hesaplanır."

seçilmiş olan asıl üyeler, seçilme sıralarına göre baştan başlamak suretiyle yeter sayıya inilerek büyükşehir belediye meclisine katılacak üyeler tespit edilir. Büyükşehir belediye meclisi üyeliğine seçilenlerin ilçe belediye meclisi üyelikleri de devam etmektedir. İlave etmek gerekir ki, ilçe belediye başkanları da büyükşehir belediye meclisine doğal üye sıfatıyla katılırlar. Dolayısıyla, büyükşehir belediye meclisi için ayrıca yapılan bir seçim bulunmamaktadır[3].

İlçe belediye meclislerinden büyükşehir belediye meclisine ne kadar üye katılacağının hesabı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

İlçe Nüfusu	İlçe Üye Sayısı	Büyükşehir'e Katılacak Sayı	Doğal Üye (İlçe Belediye Bşk.)	Toplam Katılacak Üye	Ortalama temsil (nüfus/ temsilci sayısı)
10.000	9	1	1	2	5.000
10.001 – 20.000	11	2	1	3	6.666
20.001 – 50.000	15	3	1	4	12.500
50.001 – 100.000	25	5	1	6	16.666
100.001 – 250.000	31	6	1	7	35.714
250.001 – 500.000	37	7	1	8	62.500
500.001 – 1.000.000	45	9	1	10	100.000
1.000.000 'dan fazla	55	11	1	12	

Tabloya bakıldığında, ilçe belediyelerinin nüfusları arttıkça, BŞB meclisinde oransal olarak daha az üyeyle temsil edildikleri görülmektedir. Örneğin 10 bin nüfuslu bir ilçe belediyesi, birisi belediye başkanı diğeri de meclis üyesi olmak üzere BŞB meclisinde 2 üyeyle temsil edilmektedir. Bu durumda söz konusu ilçede ortalama 5 bin kişiye bir temsilci düşmektedir. Buna karşılık 500 bin nüfuslu bir ilçe belediyesi ise, BŞB meclisinde 8 üyeyle temsil edilmekte, bu durumda ortalama olarak 62.500 kişiye bir temsilci düşmektedir.

YSK, BŞB meclisine hangi üyelerin gideceği meselesinde, "kontenjandan seçilene öncelik verilmek suretiyle" diye karar vermiş ve bu üyenin ardından da aynı partinin 1. sırasındaki aday şeklinde sıralama yapmıştır (YSK; 2509 sayılı karar, 2004; ayrıca 436 sayılı karar, 2014). Bu durumda BŞB'ye gidiş sırası, "1- belediye başkanı + 2- en çok oy alan parti kontenjanında 1. sıradaki aday + 3- yine en çok oy alan parti listesinde 1. sıradaki aday + 4- ..." şeklinde olmaktadır. Bu yoruma göre, çoğu örnekte ilk üç üye aynı partiden olacaktır. Dolayısıyla partilerin oyları birbirine ne kadar yakın olursa olsun, 20 binden daha az nüfusa sahip olan ve BŞB'ye toplam 3 üye gönderecek olan ilçelerdeki bütün üyeler tek partiden olacaktır.

Örneğin bir parti sadece küçük bir ilçede varlık gösterip buradan BŞB meclise girebilirken, buna karşılık aynı ilde bir başka parti, il ölçeğinde belli oranda oy almasına rağmen BŞB meclisinde hiç temsil edilemeyebilir. Çünkü küçük nüfuslu çevre ilçelerdeki üyelikleri kazanan bir parti, büyük nüfuslu ilçelerde seçimde başarı sağlamış partiden daha fazla sayıda üyeyi BŞB meclisine sokmayı başarabilir.

Belediye meclisi üyeliklerine seçilenlerin tespiti:

2972 sayılı Kanun'un 23'üncü maddesinde;

"...belediye meclisi asıl üye sayısı aşağıdaki şekilde hesaplanır:

[3] ***ALTIPARMAK Cüneyd, Yeni Sistemde, İlçe ve Büyükşehir Belediye Meclislerinin Oluşumu http://www.yazete.com/yazilar/cuneyd-altiparmak/yeni-sistemde-ilce-ve-buyuksehir-belediye-meclislerinin-olusumu/477285/***

Bir seçim çevresinde kullanılan geçerli oy toplamının onda birine tekabül eden sayı, bütün partilerin ve bağımsız adayların aldıkları oy sayısından ayrı ayrı çıkarılır. Bu çıkarmadan sonra geriye oyu kalmayan siyasi partiler ve bağımsız adaylar üye tahsisinde hesaba katılmaz.

Yapılan çıkarmadan sonra geriye oyu kalan siyasi partilerin ve bağımsız adayların isimleri alt alta, kalan oyları da hizalarına yazılır. Bu sayılar önce bire, sonra ikiye, sonra üçe ... şeklinde devam edilmek suretiyle o seçim çevresinin çıkaracağı asıl üye sayısına ulaşıncaya kadar bölünür. Elde edilen paylar, siyasi parti ayırımı yapılmaksızın, en büyükten en küçüğe doğru sıralanır Belediye ve il genel meclisi üye tamsayısı kadar üyelikler, bu payların sahibion kalan asıl üyelikler için birbirine eşit rakamlar bulunduğu takdirde bunlar, aralarında ad çekmek suretiyle, tahsis yapılır. l0 uncu madde uyarınca kontenjan adayı gösterilen belediye meclis üyesi seçim çevrelerinde bu maddeye göre yapılan bölme işlemi kontenjan sayısı çıkarılmak suretiyle yapılır. Kontenjan adayı gösterilen bu seçim çevrelerinde geçerli oyların en çoğunu almış olan siyasi partinin kontenjan adayları belediye meclis üyeliğini kazanmış olurlar. ...Büyük şehirlerde, kontenjan adaylığından belediye meclisi üyeliğine seçilenlerden birinci sıradakiler bu Kanunun 6 ncı maddesinde belirtilen oranla sınırlı kalmak kaydı ile Büyükşehir Belediye Meclisine katılırlar." Denilmektedir.

Büyükşehir meclisine katılacak üyeler:

2972 sayılı Kanun'un 24'üncü maddesinde;

" – a) Bu Kanunun 6 ncı maddesinde tespit olunan büyük şehir meclisi üyeleri, her ilçe ve ilk kademe belediyesi için seçilmiş olan asıl üyelerin seçiliş sıralarına göre baştan başlayarak yeter sayıya kadar inilmek suretiyle bulunur. b) Yedek üyelikler de aynı usulle hesaplanır." Denilmektedir.

Yukarıda 2972 sayılı Kanunun **meclis üye seçimi** ile ilgili bazı maddelerini sıraladık. Şimdi gelin hayali bir seçim sonucunda; X ilçesinin, sınırları içerisinde yer aldığı Büyükşehir Belediye Meclisine gönderdiği Meclis üyelerinin nasıl belirlendiğini örnek üzerinden gösterelim.

Örnek: Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde bulunan ve Nüfusu 250.001-500.000 arasında olan X ilçesinde, seçime giren siyasi partilerin almış olduğu oy oranlarına göre Büyükşehir Belediye Meclisine gönderecekleri meclis üye sayısını hesaplayalım. (***Hesaplama seçim barajı %10 olarak yapılmıştır.***)[4]

Tablo 2- İlgili Kanunda belirtilen hesaplamaya göre Partilerin almış olduğu oy oranına göre Büyükşehir Meclis üye sayısı hesabı.

İlçe			Seçmen Sayısı	Geçerli Oyların % 10'u	İlçeden Gelen Meclis Üyesi Sayısı	Kontenjan Üye	Başkan Doğal Üye	Büyükşehir Meclis Üyesi Sayısı
X İlçesi			228.004	18.544	6	1	1	8
Partiler	Aldığı Oy Sayısı	Baraj Sonrası Kalan Oy	1/1	1/2	1/3	1/4	1/5	
A PARTİ	94.958	76.414	76.414	38.207	25.471	19.104	15.283	
B PARTİ	45.129	26.585	26.585	13.293	8.862	6.646	5.317	
C PARTİ	21.287	2.743	2.743	1.372	914	686	549	
D PARTİ	21.683	3.139	3.139	1.570	1.046	785	628	
BAĞIMSIZ	2.379	-16,165						

Geçerli Oy Toplamı: 185.436

[4] ***Medeni YALÇIN, Belediye Ve Büyükşehir Belediye Meclis Üyesi Seçimi-https://iscimemur.net/belediye-ve-buyuksehir-belediye-meclis-uyesi-secimi/***

X İlçesinden Büyükşehir Meclis Üyeliğine seçilen üyeler (ilgili kanunda belirtilen toplam 37 üyenin beşte biri) belirlenirken;

Örnek seçim çevresinde kullanılan geçerli oy toplamının onda birine tekabül eden sayı, bütün partilerin ve bağımsız adayın aldıkları oy sayısından ayrı ayrı çıkarılır. Bu çıkarmadan sonra geriye oyu kalmayan siyasi partiler ve bağımsız adaylar üye tahsisinin dışında bırakılır.

Sonra geriye oyu kalan siyasi partilerin kalan oyları önce bire, sonra ikiye, sonra üçe ... Şeklinde devam edilmek suretiyle o seçim çevresinin çıkaracağı asıl üye sayısına ulaşıncaya kadar bölünür.

Örneğimizde Birinci Parti olan A Partisi kontenjan üye ve bölme işleminin sonucunda oluşan **sayıların büyüklük sırasına göre** 5 üye,

B Partisi 1 üye göndermeye hak kazandı.

Yani yapılan hesaplamaya göre X İlçesinden toplamda A Partisi 6 meclis üyesi,

B Partisi 1 meclis üyesini Büyükşehir Belediye Meclisine göndermiş oldu.

Özetlemek gerekirse; Belediye meclisi asıl üye sayısı, bir seçim çevresinde kullanılan geçerli oy toplamının onda birine tekabül eden sayı, bütün partilerin ve bağımsız adayların aldıkları oy sayısından ayrı ayrı çıkarılır. Bu çıkarmadan sonra geriye oyu kalmayan siyasi partiler ve bağımsız adaylar üye tahsisinde hesaba katılmaz.

Yapılan çıkarmadan sonra geriye oyu kalan siyasi partilerin ve bağımsız adayların, kalan oyları önce bire, sonra ikiye, sonra üçe, ... şeklinde devam edilmek suretiyle o seçim çevresinin çıkaracağı asıl üye sayısına ulaşıncaya kadar bölünür. Elde edilen paylar, siyasi parti ayırımı yapılmaksızın, en büyükten en küçüğe doğru sıralanır. Belediye meclisi üye tamsayısı kadar üyelikler, bu payların sahibi olan siyasi partilere ve bağımsız adaylara, sayıların büyüklük sırasına göre tahsis olunur. Kontenjan adayı gösterilen bu seçim çevrelerinde geçerli oyların en çoğunu almış olan siyasi partinin kontenjan adayları belediye meclis üyeliğini kazanmış olurlar.

Arıkboğa tarafından Gaziantep BŞB Meclisinde Merkez ve Çevre İlçeler Arasındaki Temsil Adaletsizliği tablo ile ortaya konulmuştur;

İlçe Adı	Nüfusu	BŞB Meclis Üyesi	Toplam Nüfus	Toplam Üye Sayısı	Nüfus Payı (%)	Meclisteki Ağırlığı (%)
Karkamış	10.832	3	333.279	32	18,1	61,5
Yavuzeli	21.347	4				
Oğuzeli	29.620	4				
Araban	32.102	4				
Nurdağı	37.620	4				
İslahiye	66.170	6				
Nizip	135.588	7				
Şehitkamil*	693.901	10	1.511.159	20	81,9	38,5
Şahinbey*	817.258	10				
Toplam	**1.844.438**	**52**	**1.844.438**	**52**	**100**	**100**

Gaziantep'in merkezdeki iki ilçesi, il nüfusunun % 82'sini barındırmakta, buna karşılık BŞB meclisinde yaklaşık % 38'lik bir üye oranıyla temsil edilmektedir. Diğer bir ifadeyle, Gazian-

tep'teki merkez ilçeler 43,4 nispetinde eksil temsil edilmektedir. Buna karşılık çevredeki 7 ilçe ise, % 18'lik nüfuslarına rağmen BŞB meclisinde % 62'lik ağırlığa sahiptir.

Şanlıurfa BŞB Meclisinde oluşacak Merkez ve Çevre İlçeler Arasındaki Temsil Adaletsizliğini şöyledir;

İlçe Adı	Nüfusu	İlçe Üye	BŞB Meclis üyesi	Doğal üye (Bşk)	Toplam Nüfus	Toplam üye	Nüfus payı (%)	Meclisteki ağırlığı (%)	Ortalama temsil (nüfus/ temsilci sayısı)
Eyyübiye	400.084	37	7	1	1.069.844	24	48,32	28,24	50.010
Haliliye	392.600	37	7	1					49.075
Karaköprü	277.160	37	7	1					34.645
Akçakale	127.277	31	6	1	1.144.120	61	51,68	71,76	18.182
Birecik	93.866	25	5	1					15.644
Bozova	55.553	25	5	1					9.258
Ceylanpınar	92.147	25	5	1					15.357
Halfeti	46.312	15	3	1					11.578
Harran	98.999	25	5	1					16.499
Hilvan	43.448	15	3	1					10.862
Siverek	271.832	37	7	1					33.979
Suruç	103.621	31	6	1					14.803
Viranşehir	211.065	31	6	1					30.152
TOPLAM	**2.213.964**	**371**	**72**	**13**	**2.213.964**	**85**	**100**	**100**	

Şanlıurfa'nın merkezdeki üç ilçesi, il nüfusunun % 48'sini barındırmakta, buna karşılık BŞB meclisinde yaklaşık % 28'lik bir üye oranıyla temsil edilmektedir. Buna karşılık çevredeki 10 ilçe ise, % 51'lik nüfuslarına rağmen BŞB meclisinde % 71'lik ağırlığa sahiptir. Eyyübiye ilçesinde 50.000 kişi 1 üye ile temsil edilirken Bozova ilçesinde 9.000 kişi 1 üye ile temsil edilmektedir.

Arıkboğa'nın (2007, s. 35) belirttiği üzere, 5216 sayılı Yasa'nın tasarı metninde, BŞB üyelerinin doğrudan halk tarafından seçilmesini öngören düzenleme hayata geçmemiştir. Arıkboğa'ya göre coğrafi temsil adaletsizliğinin asıl sebebi "ilçe sayılarından" ziyade, ilçe nüfusu ve BŞB meclisine gidecek üye sayısı ile ilgilidir ve bu noktada BŞB meclisine gidecek üye sayısını belirleyen "nüfus dilimleri" oldukça sorunludur. Zira ilçe belediyeleri - nüfuslarının artmasına koşut olarak- BŞB meclislerinde oransal olarak daha az sayıda, küçük ölçekli ilçelerse daha fazla temsil edilmektedir. (Arıkboğa, 2014, s. 39)

KONTENJAN BELEDİYE MECLİS ÜYELİĞİ

Büyükşehir belediye meclis üyeliği ile ilgili uyuşmazlık sebeplerinden bir tanesi kontenjan belediye meclis üyeliğidir. Siyasi partiler 2972 sayılı Kanun ve tüzüklerinde yer alan hükümler doğrultusunda belediye meclis üye sayısı 9 ve 11 olan belediyelerde bir, 15 olan belediyelerde iki, 25 ve 31 olan belediyelerde üç, 37 olan belediyelerde dört, 45 olan belediyelerde beş, 55 olan belediyelerde altı adet kontenjan adayı gösterirler.

Aday listelerdeki sıralamaya dâhil olmadan oy pusulalarında ayrıca gösterilen kontenjan belediye meclis üyeleri, seçim çevresinde belediye meclisi üyeliği seçiminde geçerli oyların çoğunluğunu alan siyasi partinin belediye meclisindeki konumu güçlendirmeye dönük bir uygulama olarak kabul edilebilir.

Kontenjan adayı gösterilen seçim çevrelerinde belediye meclisi üyeliği seçiminde geçerli oyların çoğunluğunu alan siyasi partinin kontenjan adayları belediye meclisi üyeliğini kazanmış olurlar. Kamuoyundaki yaygın kanaatin aksine kontenjan belediye meclis üyeleri belediye başkanlığını kazanan siyasi partiden değil belediye meclisi üyeliği seçiminde çoğunluğu alan siyasi partiden seçilmektedir. Esasen belediye başkanı üzerinden belediyenin yürütme organını belediyenin karar organı karşısında güçlendirmeyi hedeflediği değerlendirilen kontenjan belediye meclis üyeliği uygulaması belediye meclisi ile belediye başkanının farklı siyasi partilerden olduğu kompozisyonlarda dengeyi belediye meclisi lehine dönüştürmektedir.

2972 sayılı Kanunun ilk halinde kontenjan belediye meclis üyelerinde ne kadarının büyükşehir belediye meclis üyesi olacağına dair hüküm yer almamaktaydı. 7.12.1988 tarihli 3507 sayılı Kanunun 5. maddesi ile 2972 sayılı Kanunun 23. maddesine eklenen hükümle büyükşehir belediyelerinde, kontenjan adaylığından belediye meclisi üyeliğine seçilenlerden ilk sıradakiler 2972 sayılı Kanunda belirtilen beşte bir oranıyla sınırlı kalmak şartıyla büyükşehir belediye meclisi üyesi olacağı ilkesi kabul edilmiştir. YSK da ilçe belediyesi meclislerine kontenjan seçilenlerden ilk sırada olanların büyükşehir belediye meclisine de üye olarak katılacağı, ilçe belediyelerini temsilen büyükşehir belediye meclisine kontenjandan seçilen birden fazla üyenin katılamayacağını kararlarında vurgulamıştır. (YSK, 20.5.2004/2087)

Kontenjandan büyükşehir ilçe belediye meclis üyesi seçilenlerden büyükşehir belediye meclis üyesi olanlarda sonradan meydana gelen boşalmaların nasıl doldurulacağı ile ilgili hususların kanun düzeyinde yeterince açık düzenlenmemesi, bu konunun YSK içtihatları ile şekillenmesine sebebiyet vermiştir. Kontenjandan büyükşehir ilçe belediye meclis üyesi seçilenlerden büyükşehir belediye meclis üyesi olanlarda sonradan meydana gelen boşalmalarda farklı hukuki durumlar söz konusu olabilmektedir. YSK büyükşehir ilçe belediye meclisine kontenjan birinci sırada seçilen büyükşehir belediye meclisi üyesinin sonradan ilçe belediye başkanı olarak seçilmesi sebebiyle büyükşehir belediye meclisinde halen göreve devam etmesi sebebiyle kendisinden boşalan büyükşehir belediye meclis üyeliğine ikinci sıradan kontenjan büyükşehir meclis üyesi seçilen kişinin değil sıradaki yedek üyenin büyükşehir belediye meclis üyesi olarak tespit edilmesi gerektiğine karar vermiştir. (YSK, 10.5.2018/442; YSK, 20.5.2004/2087)

YSK, benzer şekilde birinci sıradan kontenjan büyükşehir meclis üyesi seçilen kişinin istifası/vefatı sebebiyle ikinci sıradan kontenjan büyükşehir meclis üyesi seçilen kişinin değil sıradaki yedek üyenin büyükşehir belediye meclis üyesi olarak tespit edilmesi gerektiğine karar vermiştir. (YSK, 26.5.2007/301; YSK, 9.6.2007/374; YSK, 13.3.2017/289). YSK yukarıdaki içtihatlarında kontenjan büyükşehir meclis üyesi seçilenlerde boşalma olması durumunda ikinci sıradan kontenjan büyükşehir meclis üyesi seçilen kişinin değil sıradaki yedek üyenin büyükşehir belediye meclis üyesi olarak tespit edilmesini istikrarlı olarak uygulaması vardır.

Yasa koyucunun takdirinden kaynaklı oluşan diğer bir sorun ise nüfusu 10.000'in altında olan ilçelerde varsa kontenjandan seçilen bir üyenin büyükşehir belediye meclisi üyesi olarak belirlenmesidir. (YSK, 17.2.2014/436) Bu durumun doğal sonucu olarak büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde nüfusu 10.000'in altında olan ilçelerde büyükşehir belediye meclisine sadece ilçe belediye başkanı ve ilçe belediye meclis üyeliği seçiminde en fazla oyu alan siyasi partinin kontenjan adayı katılmaktadır.

YSK on bir üyeli belediye meclisinde seçilecek olan büyükşehir belediye meclisi üyelerinin gidiş sırası ile ilgili olarak "1- belediye başkanı + 2- en çok oy alan parti kontenjanında 1. sıradaki aday + 3- yine en çok oy alan parti listesinde 1. sıradaki aday + 4- ..." şeklinde olması gerektiğine karar vermiştir. (YSK, 17.2.2014/436, YSK, 20.4.2019/1456)

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE MECLİS ÜYELİĞİNİN SONA ERMESİ

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun ilgili maddelerine göre büyükşehir belediye meclis üyeliği aşağıdaki hallerde sona ermektedir.

a) Ölüm: Büyükşehir belediye meclis üyeliği, ölüm durumunda kendiliğinden sona erer.

b) İstifa: Büyükşehir belediye meclis üyeliği, istifa durumunda kendiliğinden sona erer. Büyükşehir belediye meclis üyeliğinden istifa dilekçesi büyükşehir belediye başkanlığına verilir ve büyükşehir belediye başkanı tarafından büyükşehir belediye meclisinin bilgisine sunulur. Bilindiği üzere istifa eden milletvekilinin milletvekilliğinin düşmesi, istifanın geçerli olduğu TBMM Başkanlık Divanınca tespit edildikten sonra, TBMM Genel Kurulunca kararlaştırılmaktadır. Benzer şekilde mülga 1580 sayılı Belediye Kanunu da belediye meclisi üyelerinin belediye meclisi üyeliğinden istifasının kabulünün de belediye meclisinin karar vereceği hüküm altına alınmasına rağmen 5393 sayılı Kanun ile belediye meclis üyeliğinden istifa dilekçesinin belediye başkanlığına verilmesi ve başkan tarafından meclisin bilgisine sunulmasıyla yetinilmiştir. (YSK, 8.1.2005/7)

Belediye meclis üyeliğinden istifa ile ilgili seçim kurullarının görevi boşalan belediye meclisi üyeliği yerine yedek üyelerden isim bildirmesi ile sınırlı olup, belediye meclis üyeliğinden istifaya ilişkin işlemin geçerliliği ve içeriği (istifanın belediye meclis üyeliğini değil belediye meclisindeki görevlerle ilgili olduğu vb.) ile ilgili uyuşmazlıklar idari makamların görev alanındadır (YSK, 26.7.2008/226). Büyükşehir belediye meclis üyelerinin seçildikleri siyasi partiden istifa ederek başka bir siyasi partiye üye olması veya seçildikleri siyasi partiden istifa ederek bağımsız kalması durumunda büyükşehir belediye meclisi üyeliklerinin boşaldığı anlamına gelmediği gibi, görevlerine devam etmelerine engel bir durum bulunmamaktadır. (YSK, 7.9.2007/828; YSK, 18.5.2016/231; YSK, 12.10.2016/519; YSK, 19.1.2017/41)

YSK, ilçe belediye meclisi üyeliğinden istifa eden, ancak büyükşehir belediye meclis üyeliğinden istifa etmeyen belediye meclis üyesi ile ilgili uyuşmazlıkta; ilçe belediye meclisi üyeliğinden istifa ile büyükşehir belediye meclisi üyeliğinden de istifa etmiş sayılacağı ve büyükşehir belediye meclisindeki görevinin de sona ermesi gerektiğine dair ilçe ve il seçim kurulu kararlarını ilçe ve il seçim kurulunun görevinin, belediye meclisi üyeliklerinde boşalma olduğu takdirde, sorulması üzerine, boşalan üyelik yerine isim bildirmekle sınırlı olduğu, ilçe ve il seçim kurullarının büyükşehir belediye meclisinde boşalma olup olmadığı konusunda değerlendirme yapma yetkisi bulunmadığına işaret ederek mezkur kararları tam kanunsuzluk içtihadı çerçevesinde kaldırılmıştır. (YSK, 14.6.2007/740)

İlçe belediye meclis üyeliklerinde ve büyükşehir belediye meclis üyeliklerinde boşalma sonrası sürece ait yasal hükümlerin farklı olmasının doğal sonucu olarak hem büyükşehir belediye meclis üyesi hem de ilçe belediye meclis üyesi iken istifa eden belediye meclis üyesinin yerine aynı siyasi partiye mensup olsa da belediye meclis üyesi ve büyükşehir belediye meclis üyesinin farklı kişilerden olması gerekmektedir. (YSK, 24.2.2015/244)

YSK büyükşehir belediye meclisi üyelerinin ilçe belediye meclisi üyelerinin seçiliş sıralarına göre bunlar arasından belirleneceği vurgulanmış ve boşalmaların siyasi parti gözetilmeksizin yedeklerden seçiliş sırasına göre tamamlanacağını istikrarlı olarak uygulamıştır. (YSK, 24.10.2000/638; YSK, 28.05.2005/247; YSK, 26.05.2007/277; YSK,2.4.2011/303; YSK,14.3.2015/351; YSK, 9.11.2016/555; YSK, 23.3.2017/148; YSK, 6.5.2018/394; YSK,3.9.2020/404; YSK, 18.02.2021/59)

Biz burada 2972 sayılı yasanın 24. Maddesine *"Boşalan üyelik hangi ilçe veya siyasi partiye ait ise davet edilecek yedek üye de, aynı ilçe ve siyasi partiden, aynı siyasi partiden yedek üye bu-*

lunmaması halinde seçiliş sırasına göre ilk sıradaki üye olur." Şeklinde bir fıkranın eklenmesini öneriyoruz.

c) Devamsızlık: Özürsüz veya izinsiz olarak arka arkaya üç birleşim günü veya bir yıl içinde yapılan toplantıların yarısına katılmayan büyükşehir belediye meclis üyesinin üyeliğinin düşmesine, savunması alındıktan sonra üye tam sayısının salt çoğunluğuyla karar verilir. Covid-19 salgını sürecinde, belediye meclis üyelerinin devamsızlıklarından kaynaklı düşme uygulamasının artması sebebiyle Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı genelgesi ile Covid-19 kaynaklı hastalık, rapor, karantina, tedbir vb. uygulamaların yasal mazeret olarak kabul edilmesi gerektiğine işaret edilmiştir.

Burada önem arz eden konulardan bir tanesi de ilçe belediye meclisi toplantılarına katılmayan buna karşın büyükşehir belediye meclis toplantılarına katılmaya devam eden meclis üyesinin, ilçe belediye meclis üyeliğinin düşmesi halinde büyükşehir belediye meclis üyeliğinin düşüp düşmeyeceği hususudur. Yakın tarihli bir uyuşmazlıkta Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı görüşünde ilçe belediye meclis üyeliği düşürülen belediye meclis üyesinin, büyükşehir belediye meclis üyeliğinin de düşeceği ve boşalan yere kalan süreyi tamamlamak üzere yedek üyenin davet edilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

d) Seçilme Yeterliliğin Kaybedilmesi:

Büyükşehir belediye meclis üyeliğine seçilme yeterliğinin kaybedilmesi durumunda, valinin bildirmesi üzerine Danıştay tarafından büyükşehir belediye meclis üyeliğinin düşmesine karar verilir. Seçilme yeterliliğin kaybedilmesi sebebiyle büyükşehir belediye meclisinde meydana gelen boşalmalar ilçe belediye meclisi üyelerinin seçiliş sıralarına göre siyasi parti gözetilmeksizin yedeklerden seçiliş sırasına göre belirlenecektir. (YSK, 22.6.2015/1460)

Kanun hükmünde kararname ile kamu görevinden ihraç edilenlerden büyükşehir belediye meclis üyeliğine seçilenlerin üyelikleri YSK kararları ile düşürülmüştür. Bu düşme kararı sebebiyle boşalan büyükşehir belediye meclis üyelikleri ile ilgili olarak YSK müstakar içtihadının aksine boşalan üyelik hangi ilçe veya siyasi partiye ait ise, o ilçe veya siyasi parti listesindeki yedek adaylar arasındaki sıraya göre doldurulması gerektiğine, eğer büyükşehir belediye meclis üyesi kontenjan adayı olarak seçilmişse aynı partiden bir sonraki kontenjan adayı ile büyükşehir belediye meclis üyeliğinin doldurulması gerektiğine karar vermiştir. (YSK, 24.4.2019/3787; YSK, 7.5.2019/4269; YSK, 20.5.2019/4569)

Yüksek Seçim Kurulu 1460 nolu kararında; "2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun'un 17'nci maddesinde; kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile sendikalar, kamu bankaları ile üst birliklerin ve bunların üst kuruluşlarının ve katıldıkları teşebbüs veya ortaklıkların yönetim ve denetim kurullarında görev alanların adaylığı konusunda bir hükme yer verilmemiştir.

Bu kişilerin adaylığı konusunda 2972 sayılı Kanun'un 36'ncı maddesi ile atıf yapılan 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nun 18, 19 ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 40'ıncı maddelerinin uygulanması gerekmektedir. 31 Mart 2024 tarihinde yapılacak mahalli idareler seçimlerinde aday olabilmek için kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile sendikalar, yönetim ve denetim kurullarında görev alanların, en geç 1 Aralık 2023 Cuma günü saat 17.00'ye kadar 2839 sayılı Kanun'un 18'inci maddesi uyarınca görevlerinden ayrılma isteğinde bulunmaları gerektiğine karar verilmiştir.

İstifa etmesi gerektiği halde istifa etmeden aday olan seçim sürecinde seçim kurullarına itiraz edilmediği için adaylığı kesinleşen ve yapılan seçim sonucunda seçilen belediye meclis üyesinin durumu ne olacaktır?

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu 24/02/2022 tarihinde E: 2022/454 K: 2022/646 sayılı yeni tarihli bir kararı ile seçilme yeterliliğe ilişkin farklı bir içtihada imza atmıştır. Ziraat Odası Yönetim Kurulu Başkan Yardımcılığına seçilen ve görevinden ayrılmadan yerel seçimlere katılarak belediye meclis üyesi olan ve halen her iki görevi birlikte yürüten kişi hakkında Valilik tarafından yapılan başvuru üzerine Danıştay 8. Dairesi "*Bu durumda, aday olma ve dolayısıyla seçilme yeterliliğini taşımadığı göreve seçilen ve belediye meclis üyesi seçildikten sonra, bu göreve aday olmaya engel olan başka bir görevi de yürüttüğü anlaşılan ...'ın, meclis üyeliği görevine devam etmesi yasal olarak mümkün bulunmadığından istemin kabulü gerektiği gerekçesiyle*," meclis üyeliğinin düşmesine karar vermiş, yapılan itiraz üzerine Danıştay İdari dava Daireleri Kurulu ise;

"Yukarıda yer verilen mevzuat hükümleri uyarınca, Danıştay tarafından belediye meclis üyeliğinden düşürülme kararı verilebilmesi için, seçilme yeterliliğinin kaybedilmesi gerekmekte olup, 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun'un göndermede bulunduğu 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nda, seçilme yeterliliğini ortadan kaldıran haller sınırlı olarak sayılmıştır.

Buna göre, adaylık döneminde itiraz edilebilecek olan kamusal bir görevden ayrılma koşulunun yerine getirilmemesinin, seçilme yeterliliğinin kaybı olarak değerlendirilmesi mümkün olmadığından, aday olma yeterliliği ile seçilme yeterliliğinin birbirinden farklı olduğu, Danıştay'ın yetkisinin sadece seçilme yeterliliğinin kaybında ortaya çıkacağı ve aday olma şartını taşımayanların durumuyla ilgili olarak 2839 sayılı Kanun›daki prosedürün işletilmesi gerekirken, bu yola gidilmediğinden, itiraz edenin belediye meclis üyeliğinden düşürülmesine ilişkin Daire kararında hukuka uyarlık bulunmamaktadır.

Danıştay Aday olma yeterliliğinin elde edilmesini bir nevi kazanılmış hak olarak değerlendiren İDDK, aday olma yeterliliği il/ilçe seçim kuruları tarafından seçim öncesi karara bağlandığından, adaylık dönemini geçerek seçilen meclis üyeleri için seçilme yeterliliğini kaybettiğinden bahsetme olanağı kalmayacaktır.

Sayıştay Adıyaman Belediyesi 2019 Yılı Sayıştay Düzenlilik Denetim Raporunda[5];

Sayıştay Temyiz Kurulunun 15.03.2017 tarih ve 42851 numaralı kararında ve gerekse de Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 24.03.2014 tarih ve 2014/1051 sayılı kararında belediyelerin kadrolu işçilerinin aynı zamanda meclis üyeliği yapamayacağı açık bir şekilde belirtilmiştir. Söz konusu kararların aşağıda yer verilen bölümlerinden de görüleceği üzere, belediyede çalışan taşeron işçilerin de meclis üyeliği görevini yürütmeleri mümkün bulunmamaktadır. Kararlarda özetle; belediyede çalışan işçinin işvereninin, belediye tüzel kişiliği olduğu, belediye başkanının, ilgili idarenin başı ve tüzel kişiliğin temsilcisi olarak işveren sıfatıyla hareket edeceği ve kurumda çalışan işçinin, işinde gereği gibi çalışıp çalışmadığı, işine devam edip etmediği, işyerindeki tutum ve davranışları gibi birçok konuda işvereninin denetim ve gözetimi altında olacağı, gerektiğinde işverenin, bu kişiye çeşitli yaptırımları uygulayabileceğinden bahsedilmiştir. Daha sonrasında belediye meclisinin, ilgili tüzel kişiliğin karar organı olarak söz konusu tüzel kişiliğin mali konulardaki iş ve işlemlerini denetlediği, belediye başkanının başkanlıktan düşürülmesine kadar uzanan yetkilerle donatıldığı, işçinin çalıştığı tüzel kişilikte aynı zamanda meclis üyesi olarak görev yapması halinde, işveren gibi hareket etmesine imkân sağlayacak bir statüye kavuşabileceği, işverenin işçi üzerindeki denetim ve yaptırım yetkilerinin kısmen de olsa kullanılamaz hale gelebileceği, işçinin işverenini denetleyebilmesi gibi iş hayatının olağan akışına aykırı bir durumla karşılaşılabileceği ve belediye meclisi üyesi olarak üstlenilen kamu görevinin yerine getirilmesin-

[5] ***https://www.sayistay.gov.tr/reports/download/3111-adiyaman-belediyesi***

de tarafsızlık ilkesinin zedelenebileceğinden söz edilmiştir. Tüm bunların yanı sıra, belediye meclisinin belirli toplantı sürelerinin olduğu, meclis üyelerinin aynı zamanda encümende ve ihtisas komisyonlarında görev aldıkları, bu oluşumların da belirli zamanlarda toplandıkları göz önünde alındığında, taşeron işçinin meclis üyesi olması halinde, hem iş akdinden doğan yükümlülüklerini, hem de meclis çalışmalarına katılma yükümlülüğünü aksatabileceği, yoğun çalışma gerektiren meclis üyeliği görevini aksatmasının meclisin işleyişini olumsuz etkileyebileceği açıktır.

Sayıştay 7.dairesinin 4.10.2016 tarih ve 126 karar 13 ilam nolu kararında[6]

"Daimi işçi kadrosunda çalışan birinin görevinden istifa etmeden aynı belediyede belediye meclis üyeliği yapamayacağı anlaşılmış olup, belediye bünyesinde sürekli işçi olarak çalışan …'ın belediye meclis üyeliğine seçilmesi ve mazbatasını alarak meclis üyeliği görevine başlaması sebebiyle, kendisine sürekli işçi olması nedeniyle yapılan toplam … TL kamu zararının sorumlularına faizleri ile birlikte (Daire Başkanı …ve Üye …'in "Belediye meclis üyeliği ve belediye işçiliği görevini bir arada yürüten …'ın, sadece belediye meclisi toplantılarına katıldığı günler için aldığı işçilik ücretinin sorumlularına ödettirilmesi gerekir." şeklindeki ayrışık görüşüne karşın), oy çokluğuyla karar verildi."

e) Belediye Başkanı Seçilme: 5393 sayılı Kanunun 45. maddesine göre belediye başkanlığının herhangi bir nedenle boşalması durumunda belediye meclis üyeleri arasından gizli oyla belediye başkanı seçilir. 2972 sayılı yasanın 17. Maddesine göre, belediye başkanlığı ve belediye meclisi üyeliği bir şahıs uhdesinde birleşemez. Bu görevlerin birisinde bulunanlardan bir diğerine seçilenler, seçim sonuçlarının kendilerine tebliğ edildiği tarihten itibaren 15 gün içinde tercih haklarını kullanırlar. Bu süre içinde tercih haklarını kullanmayanlar seçildikleri yeni görevi reddetmiş sayılırlar. Buna göre boşalma nedeniyle belediye başkanı seçilen belediye meclis üyesi 15 gün içinde belediye meclis üyeliğinden istifa etmesi gerekir aksi halde belediye başkanı görevini red etmiş sayılır.

Seçilen belediye başkanı eğer daha öncesinden büyükşehir belediye meclisi üyesi değil ise doğrudan büyükşehir belediye meclis üyesi olmaktadır. Belediye başkanı seçilen belediye meclis üyesi öncesinde büyükşehir belediye meclis üyesi ise büyükşehir belediye meclisi üyesinin sonradan ilçe belediye başkanı olarak seçilmesi sebebiyle büyükşehir belediye meclisinde halen göreve devam etmesi sebebiyle kendisinden boşalan büyükşehir belediye meclis üyeliğine seçiliş sırasına göre yedek üyenin büyükşehir belediye meclis üyesi olarak tespit edilmektedir. (YSK, 23.6.2016/141)

Sonuç olarak Büyükşehir belediye meclisi üyelerinin diğer yerel yönetim karar organlarının üyelerinden farklı olarak seçmenler tarafından doğrudan seçilmemesi büyükşehir belediye meclisinin karakteristik özelliklerindendir.

Büyükşehir belediye meclis üyelerinin doğrudan halk tarafından ve büyükşehir ilçe belediye meclis üyeleri dışından seçilmesinin faydalı olacağı ifade edilebilir

Büyükşehir belediye meclis üyeliğine ilişkin yasal düzenlemelerin atıf yoluyla diğer mevzuattan beslenmesi konuyla ilgili içtihat alanını genişletmektedir. Bu geniş içtihat alanını daraltmak ve belirlilik ilkesini temellendirmek amacıyla büyükşehir belediye meclis üyeliğine ilişkin YSK uygulamalarının kanun koyucunun eleştirel süzgecinde geçmek suretiyle 5216 sayı Kanun içerisinde ve ayrıntılı bir şekilde düzenlenmesi gerekir.

Büyükşehir belediye meclis üyelerinin büyükşehir ilçe belediyesi meclis üyeleri dışından ve doğrudan halk tarafından seçilmesi seçeneği düşünülmelidir. BŞB meclislerinin %70'inin doğ-

[6] ***https://kararlar.sayistay.gov.tr/dk/?krr=20418***

rudan ilçelerden geldiği, %30'unun da doğrudan halk tarafından seçildiği "karma model önerisi", coğrafi ve siyasi temsil adaletsizliklerini azaltma konusunda ilgi çekici bir örnektir.

Toplumun büyük bir kesimini temsil eden belirli meslek gruplarının belediye meclislerindeki temsilleri önünde de önemli engeller vardır. Belirli meslek gruplarının (üniversite öğretim elemanları vb.) görevlerinden istifa etmeden meclis üyesi olabilmelerinin önü açılabilir.

KAYNAKÇA

- Arıkboğa, E. (2007). Büyükşehirlerde kararları kim alıyor? Büyükşehir belediye meclislerinde temsil sorunu ve çözüm önerileri. Çağdaş Yerel Yönetimler, 16, 31 – 54.

- Arıkboğa, E. (2014). Büyükşehir belediye meclislerindeki temsil adaletsizliğinin coğrafi ve siyasi görünümleri. Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi, 2, 35-61.

- Arıkboğa, E. (2015). Türkiye'de dönüşen büyükşehirler ve yerel siyaset. Uyan Semerci, P. (Ed.). Yerel demokrasi sorunsalı büyükşehir belediye meclisleri yapısı ve işleyişi (1. Baskı, 49 – 71). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

- Arıkboğa, E. ve Gül, H. (2021). Türkiye'de yerel seçim sisteminin sorunları ve bazı öneriler. Şen, M. L. (Ed.), Sessiz gemi Bilal Eryılmaz'a armağan (1. Baskı, 269 – 285), İstanbul: Marmara Belediyeler Birliği Kültür Yayınları.

- Arıkboğa, E. ve Gül, H. (2022). Karar alma ve denetim işlevleri üzerinden belediye meclislerini güçlendirmek. Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, 31 (3), 1-28.

- Arıkboğa, E., Oktay, T. ve Yılmaz, N. (2007). Yeniden yapılanma sonrasında belediye meclisleri: İstanbul örneği. İstanbul: Beta Basım Yayınları.

- AYDINER, T. (2023). Cumhuriyet'in 100. Yılında Büyükşehir Belediye Meclisleri: 2024 Mahalli İdareler Genel Seçimleri Öncesi Bilanço. Gaziantep University Journal of Social Sciences, 22(Cumhuriyet'in 100. Yılı), 478-499. https://doi.org/10.21547/jss.1359903

- BÜYÜKERŞEN, Y. (2022). Büyükşehir Belediyelerinin Yerel Yönetim Sistemine Ait Yapısal Sorunları ve Çözüm Önerileri. İDEALKENT, 13 (37), 1045-1052. https://doi.org/10.31198/idealkent.1133124

- COUNCİL, City, ve Enes KÖKEN. "Büyükşehir Belediye Meclisi". Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 65, sy. 4 (Aralık 2016): 3511-28.

- ÇOLAK, Ç. D., & KÜÇÜKYILMAZ, Y. O. (2019). Büyükşehir İlçelerindeki Belediye Meclis Üyelerinin Profili Üzerine Bir Araştırma: Trabzon Örneği. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 6 (3), 682-701. https://doi.org/10.30798/makuiibf.598312

- GÜLER, F. (2023). Büyükşehir Belediye Meclisi Üyeliği Seçim Sisteminin Sebep Olduğu Sorunlar. Akademik İzdüşüm Dergisi, 8(1), 155-184.

- GÜNEŞ, Mehmet. "Yerel Demokrasi Tartışması Olarak: Büyükşehir Belediye Meclislerinde Seçim Sistemi ve Temsilde Adalet Sorunu". Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi 5/1 (Ocak 2017), 47-61.

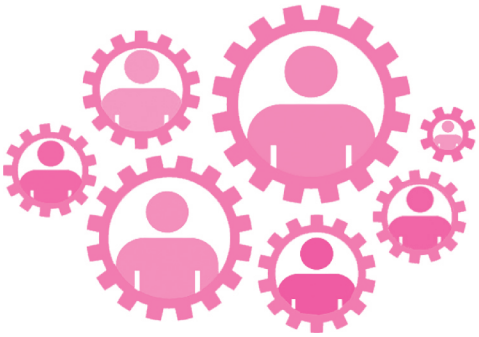
- ULUÇ, .V., ÇELİK, D., & TAŞTEKİN, Y. (2015). Büyükşehir Belediye Meclis Üyelerinin Siyasal Değerleri Üzerine Bir Araştırma: Gaziantep ve Şanlıurfa Örneği. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 20 (1), 67-84.

- mevzuatdergi.com



Yerel Seçimler Sonrası Belediye Başkanları

Yazar
Akın ŞİMŞEK
Kamu Yönetimi Uzmanı
Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı,
Daire Başkanı



I- BELEDİYE BAŞKANLARININ ÖZLÜK ve SOSYAL HAKLARI
II- EMEKLİ SANDIĞINA TABİ BELEDİYE BAŞKANLARININ İLGİ DEVAMI
III- BELEDİYE BAŞKANLARININ MAKAM, GÖREV/TEMSİL TAZMİNATI
IV- BELEDİYE BAŞKANLARININ EMEKLİLİĞE SEVK ONAYI ve EMEKLİ İKRAMİYELERİ
V- MAHALLİ İDARELER SEÇİMİ SONRASI MAL BİLDİRİMİ İŞLEMLERİ
VI- BELEDİYEDE İŞÇİ OLARAK ÇALIŞIRKEN BELEDİYE BAŞKANI SEÇİLENLERİN KIDEM TAZMİNATI

I- BELEDİYE BAŞKANLARININ ÖZLÜK ve SOSYAL HAKLARI

Ülkemizde 31 Mart 2024 tarihindeki mahalli idareler seçimleri belediye başkanlarından tekrar aday olup kazanarak göreve devam edecekler ile ilk defa belediye başkanı seçilenler için yeni bir sürecin başlangıcı olmaktadır. Belediye başkanlığına seçilenlerin gerek 5393 sayılı Belediye Kanunu gerekse 657 sayılı Kanun ile verilmiş ücret, mali ve sosyal hakları yanında özel kanunları gereğince belirlenen pasaport, lojman, silah taşıma gibi diğer hakları da merak edilen konular arasındadır. Ayrıca belediye başkanlarının sosyal güvenlik hakları çerçevesinde emeklilik ve emekliliğe bağlı yapılan makam tazminatı ile bu tazminata göre ödenen temsil veya görev tazminatları da önemli yer tutmaktadır.

Belediye başkanlarının özlük haklarının bir kısmı genel hükümler ile belirlenmiş olmakla birlikte bazıları da özel düzenlemeleri ile belirlenmiştir[1]. Sosyal güvenlik hakları da sigortalılık başlama tarihlerine göre veya varsa daha önce memuriyete başlama tarihlerine göre değişiklik arz etmektedir.

Bu ücret, mali ve sosyal hakların kullanılmasında mevzuata titizlikle riayet edilmesi özellikle Sayıştay kararlarına da dikkat edilerek işlem yapılması gerekmektedir. Aksi taktirde gerek mali gerekse idari yaptırımları içeren uygulamalarla karşı karşıya kalınabilmektedir[2].

Belediye başkanı ödeneği

Belediye başkanlarına aylık temel ödeme olarak memurlar gibi genel düzenlemelere göre aylık veya ücret ödemesi yapılmamakta olup 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 39'uncu maddesinde

[1] *Akın Şimşek, Belediye Başkan ve Yardımcıları ile Belediye Meclis Üyeleri Rehberi, Yerel Yönetimler Yayıncılık, 2023 Aralık*

[2] *Akın Şimşek, Belediye Başkanlarının Aylık Ödenek, Mali Ve Sosyal Hakları İle 2020 Ocak Katsayısının Etkisi, Mahalli İdareler Dergisi, 2020*

belirtilen ödenek verilmektedir. Bu madde gereğince belediye başkanlarına belde nüfusları esas alınmak suretiyle nüfusu;

a) 10.000'e kadar olan beldelerde 70.000,

b) 10.001'den 50.000'e kadar olan beldelerde 80.000,

c) 50.001'den 100.000'e kadar olan beldelerde 100.000,

d) 100.001'den 250.000'e kadar olan beldelerde 115.000,

e) 250.001'den 500.000'e kadar olan beldelerde 135.000,

f) 500.001'den 1.000.000'a kadar olan beldelerde 155.000,

g) 1.000.001'den 2.000.000'a kadar olan beldelerde 190.000,

h) 2.000.001'den fazla olan beldelerde 230.000,

gösterge rakamları dikkate alınarak Devlet memurları için belirlenen aylık katsayı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarda aylık brüt ödenek ödenmesi hükme bağlanmıştır. Bu düzenleme ile de nüfusu 50.001›den az olan il merkezi beldelerde bu ödeneğin hesaplanmasında nüfusu 50.001›den 100.000›e kadar olan belde belediye başkanları için belirlenen gösterge rakamı esas alınmaktadır.

Ancak 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ekli (K) Cetvelinde "IV. Diğer Ödemeler" bölümünde yer alan "5393 sayılı Belediye Kanununun 39 uncu maddesinde yer alan göstergeler, 1/1/2024-31/12/2024 tarihleri arasındaki dönemde "2.280" rakamının eklenmesi suretiyle uygulanır." hükmü gereğince belediye başkanı ödenek göstergeleri 2.280 rakamının eklenmesi suretiyle artırılarak hesap yapılmaktadır.

Ayrıca 375 sayılı Kanuna 7456 sayılı Kanunun 28'inci maddesi ile eklenen Ek 40'ıncı madde ile de aylıklarını ek 10 uncu madde ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ve 2914 sayılı Yükseköğretim Personel Kanunu hükümlerine göre alanlara; subay, sözleşmeli subay, astsubay, sözleşmeli astsubay, sözleşmeli subay ve astsubay adayları, uzman jandarma ve uzman erbaşlar ile 10/3/2011 tarihli ve 6191 sayılı Kanuna tabi personele (diğer statülerde olup aylıklarını 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanununa göre alanlar dahil); mali haklarının belirlenmesinde ek 11 inci madde, geçici 10 uncu maddenin birinci fıkrasının (a) bendi ve geçici 29 uncu madde hükümleri uygulananlara; 25/6/2001 tarihli ve 4688 sayılı Kanun kapsamına giren kamu kurum ve kuruluşlarında iş mevzuatına tabi olanlar hariç mali hakları veya ücret tavanı ilgili mevzuatı uyarınca en yüksek Devlet memurunun mali hakları ya da bu mali haklara göre belirlenmiş olan ücret veya ücret tavanları esas alınmak suretiyle tespit edilen kadro, pozisyon veya görevlerde bulunanlara (26/10/1990 tarihli ve 3671 sayılı Kanun hükümlerine tabi olanlar dahil); aylık ödenekleri 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Kanunun 39'uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan gösterge rakamları esas alınarak belirlenen belediye başkanları ile başkan yardımcılarına (haklarında 5393 sayılı Kanunun 40'ıncı maddesinin üçüncü fıkrasının uygulanmasında dikkate alınmak üzere başkan vekilleri dahil); bir yıldan az süreli çalışanlar, ayın veya haftanın bazı günleri ya da günün belirli saatleri gibi kısmi zamanlı çalışanlar, proje süreleriyle sınırlı olarak veya geçici mahiyetteki işlerde çalışanlar ve ücretleri 2914 sayılı Kanunun 16'ncı maddesinde belirtilen esaslara göre belirlenenler ile mevzuatı uyarınca ücretleri özel olarak belirlenen diğer yabancı uyruklu çalışanlar hariç olmak üzere 4688 sayılı Kanun kapsamına giren kamu kurum ve kuruluşlarının merkez, taşra ve döner sermaye teşkilatlarında istihdam edilen sözleşmeli personele (kadro karşılığı sözleşmeli dahil) (15.965) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarda ilave ödeme yapılacağı, ilave ödemeye hak kazanılmasında ve bu ödemenin yapılmasında, personelin aylık veya ücretlere ilişkin tabi olduğu hükümler uygulanacağı, bu ödemenin damga vergisi hariç herhangi bir vergi ve sigorta prim kesintisine tabi tutulmayacağı hükme bağlanmıştır.

Brüt olarak belirlenen bu ödeneklerden vergi, sigorta primi/emeklilik keseneği gibi yasal kesintiler kesilerek ödeme yapılmaktadır.

Belediye başkanının görevli, izinli ve hasta bulunduğu sürelerde ödeneği kesilmemektedir. Belediye başkanlığı yapmış olanların, personel kanunlarına tâbi bir kadroya atanmaları hâlinde belediye başkanlığında geçen süreleri memuriyette geçmiş sayılmaktadır. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu uyarınca Devlet memurları ile bakmakla yükümlü bulundukları için uygulanan sosyal hak ve yardımlar, aynı esas ve usullere göre belediye başkanları ile bakmakla yükümlü bulundukları için de uygulanmaktadır.

Belediye Başkanı Ödenekleri (01.01.2024-30.06.2024)				
Beldenin Nüfusu	**Ödenek Göstergesi**	**İlave Ödeme Göstergesi (375 sayılı KHK Ek Madde 40)**	**Memur Aylık Katsayısı**	**Aylık Brüt Ödeme (TL)**
2.000.001'den fazla	232.280	15.965	0,760871	188.882,42
1.000.001'den 2.000.000'a kadar	192.280	15.965	0,760871	158.447,58
500.001'den 1.000.000'a kadar	157.280	15.965	0,760871	131.817,10
250.001'den 500.000'e kadar	137.280	15.965	0,760871	116.599,68
100.001'den 250.000'e kadar	117.280	15.965	0,760871	101.382,26
50.001'den 100.000'e kadar*	102.280	15.965	0,760871	89.969,19
10.001'den 50.000'e kadar	82.280	15.965	0,760871	74.751,77
10.000'e kadar	72.280	15.965	0,760871	67.143,06
* Nüfusu 50.001'den az olan il merkezi beldelerde bu ödeneğin hesaplanmasında bu gösterge rakamı esas alınmaktadır.				

Huzur hakkı

Belediye meclisine belediye başkanı başkanlık eder. Belediye başkanının bulunmadığı durumlarda meclis birinci başkan vekili, onun da olmadığı durumda ikinci başkan vekili meclise başkanlık eder. Belediye başkanı toplantının herhangi bir safhasında da yerini meclis başkan vekiline bırakarak toplantıdan ayrılabilir. Ancak, yıllık faaliyet raporunun görüşüldüğü oturuma, meclis başkan vekili başkanlık yapar.

Meclis birinci ve ikinci başkan vekilinin de bulunmaması durumunda, varsa katip üyeler, yoksa en genç iki meclis üyesi tarafından imzalanmış tutanakla durum tespit edilerek toplantı yapılmaksızın meclis kapatılır.

Başkanlık divanında boşalma olması durumunda kalan süreyi tamamlamak üzere yenisi seçilir.

Belediye meclisi başkan ve üyelerine 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 32'nci maddesi uyarınca meclis ve komisyon toplantılarına katıldıkları her gün için, belediye başkanına ödenmekte olan aylık brüt ödeneğin günlük tutarının üçte birini geçmemek üzere meclis tarafından belirlenecek miktarda huzur hakkı ödenmektedir. Huzur hakkı ödenecek gün sayısı,

a) Meclis toplantısı,

b) İhtisas komisyonları,

c) Denetim komisyonu

toplantı günü sayısından fazla olamamaktadır ve meclis üyelerine aynı gün için birden fazla huzur hakkı ödenememektedir.

Belediye Meclisi Huzur Hakkı Ödenekleri (01.01.2024-30.06.2024)	
Beldenin Nüfusu	**Toplantı Başına Azami Brüt Ödenek (TL)**
2.000.001'den fazla	1963,72
1.000.001'den 2.000.000'a kadar	1625,56
500.001'den 1.000.000'a kadar	1329,66
250.001'den 500.000'e kadar	1160,58
100.001'den 250.000'e kadar	991,50
50.001'den 100.000'e kadar*	864,69
10.001'den 50.000'e kadar	695,61
10.000'e kadar	611,06
* Nüfusu 50.001'den az olan il merkezi beldelerde bu ödeneğin hesaplanmasında bu gösterge rakamı esas alınmaktadır.	

Yine 5393 sayılı Kanunun 36'ncı maddesi uyarınca da belediye encümeni başkan ve üyelerine,

a) Nüfusu 10.000'e kadar olan belediyelerde (3.500),

b) Nüfusu 10.001-50.000'e kadar olan belediyelerde (4.500),

c) Nüfusu 50.001-200.000'e kadar olan belediyelerde (6.000),

d) Nüfusu 200.001'in üzerinde olan belediyelerde ise (7.500)

gösterge rakamının Devlet memurları için belirlenen aylık katsayı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarda aylık brüt ödenek verilmektedir. Encümenin memur üyelerine bu tutarların yarısı ödenmektedir. 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun 16'ncı maddesinde de büyükşehir belediye encümeninin başkanı ve seçilmiş üyelerine, (12.000) gösterge rakamının Devlet memur aylıkları için belirlenen katsayı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarda aylık brüt ödenek verilmektedir. Encümenin memur üyelerine bu miktarın yarısı ödenmektedir.

Belediye Encümeni Huzur Hakkı Ödenekleri (01.01.2024-30.06.2024)				
Beldenin Nüfusu	**Gösterge**	**Memur Aylık Katsayısı**	**Seçilmiş Üye Toplantı Başına Brüt Ödenek (TL)**	**Memur Üye Toplantı Başına Brüt Ödenek (TL)**
Büyükşehir Belediyesi Encümeni	12.000	0,760871	9.130,45	4.565,23
200.001'den fazla	7.500	0,760871	5.706,53	2.853,27
50.001'den 200.000'e kadar	6.000	0,760871	4.565,23	2.282,61
10.001'den 50.000'e kadar	4.500	0,760871	3.423,92	1.711,96
10.000'e kadar	3.500	0,760871	2.663,05	1.331,52

Maaş katsayısı değişikliğinde belediye başkanlarına 14 günlük maaş farkı ödenir mi?

Memurlara peşin ödenen aylıkları sonrasında Ocak ve Temmuz aylarında katsayıya gelen zamların geçerlilik tarihi nedeniyle 14 günlük fark ödemesi yapılabilmektedir. Belediye başkanlarına ise 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 39'uncu maddesine göre brüt olarak aylık ödenek tespit

edilmiş olup bu ödenek 657 sayılı Kanuna tabi memurlara ödenen maaş niteliği taşımayan bir ödeme niteliğindedir. Memur maaş katsayısı artış dönemlerinde katsayı değişen ay için ödenek verildikten sonra tekrar katsayı farkı adı altında bir ödemede bulunulması mükerrer ödemeye yol açacaktır. Bu durumda memur maaş katsayısının artırıldığı aya ait 1-14 günleri arasında katsayı farkı adı altında ödeme yapılması mümkün değildir. Nitekim örnek bir olay nedeniyle konunun Sayıştay'a intikal etmesi üzerine Sayıştay Temyiz Kurulunun 05.03.2013 tarih ve 36677 tutanak numaralı kararında "*605 sayılı ilamın 2. maddesi ile Belediye Başkanı .....'a Temmuz ayı katsayı farkı adı altında maaş farkı ödenmesi nedeniyle 156,96 TL'ye tazmin hükmü verilmiştir. ..... Dilekçi her ne kadar 15 Temmuz'da katsayının ilamda iddia edildiği gibi 0,051448 olarak uygulanmadığını, 0,049486 olarak uygulandığını, yani Temmuz ayı maaşında eski memur katsayısı uygulandığını, yeni katsayının 15 Ağustos maaşında uygulandığını, bu durumda 1-14 Temmuz için katsayı farkı ödenmesinin tamamen mevzuata uygun olduğunu iddia etmekte ise de; rapor dosyası ekleri arasında yer alan ve "bilgi için" rapora alınan 16.07.2008 tarih ve 3825 numaralı ödeme emri ekinde yer alan Belediye Başkanına ait maaş bordrosu incelendiğinde; 15 Temmuz'da ödenen Temmuz ayı maaşında maaş katsayısının dilekçede iddia edildiği gibi 0,049486 olarak değil 0,051448 olarak uygulandığı ve Temmuz ayında belediye başkanına (0,051448 * 80.000 =) 4.115,84 TL brüt aylık ödendiği görülmektedir.*

Bu itibarla dilekçi iddialarının reddedilerek 605 sayılı İlam'ın *2. maddesi ile verilen tazmin hükmünün TASDİKİNE*" denilmek suretiyle aynı yönde karar verilmiştir.

Belediye başkanlarının yıllık izin kullanması

Belediye başkanlarının izin haklarının bulunduğu tartışmasız olmakla birlikte izin süreleri uygulamada bazen tartışılmaktadır. 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 39'uncu maddesinin son fıkrasında 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu uyarınca Devlet memurları ile bakmakla yükümlü bulundukları için uygulanan sosyal hak ve yardımların aynı esas ve usullere göre belediye başkanları ile bakmakla yükümlü bulundukları kişiler için de uygulanacağı hükme bağlanmıştır. 657 sayılı Kanunun 102'nci maddesi ile ise devlet memurlarının yıllık izin süresi, hizmeti bir yıldan on yıla kadar (On yıl dahil) olanlar için yirmi gün, hizmeti on yıldan fazla olanlar için otuz gün olarak belirlenmiştir. Aynı maddede zorunlu hallerde bu sürelere gidiş ve dönüş için en çok ikişer gün eklenebileceği de belirtilmiştir. Yıllık izin sürelerinin hesabında, hangi statüde olursa olsun kamu kurum ve kuruluşlarında geçen hizmet süreleri ile kamu kurum ve kuruluşlarında geçmese dahi askerlik gibi memurların kazanılmış hak aylıklarında değerlendirilen hizmet süreleri de dikkate alınmaktadır.

Belediye Kanunu'nda açık bir düzenleme yer almadığından belediye başkanlığına seçilmeden önce varsa askerlik süresi ve kamu kurumlarında işçi ve memur olarak geçen süreler toplamı 10 yıldan fazla olanların 30 gün, bu süreleri bir yıldan fazla 10 yıldan az ise 20 gün yıllık izin hakkı olduğu değerlendirilmektedir.

Nitekim İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğünden görüş sorulması üzerine bir kamu kurumuna verilen 11.02.2009 tarihli ve 3845-53402 sayılı görüş yazısında *"Belediye başkanının bir yılda kaç gün izin kullanabileceği hususunda görüş isteğinizle ilgili ilgi yazınız ve ekleri incelenmiştir.*

5393 sayılı Belediye Kanununun "Belediye başkanının özlük hakları" başlıklı 39 uncu maddesinin beşinci fıkrasında; 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu uyarınca Devlet memurları ile bakmakla yükümlü bulundukları için uygulanan sosyal hak ve yardımlar, aynı esas ve usullere göre belediye başkanları ile bakmakla yükümlü bulundukları için de uygulanır. Hükmü yer almaktadır.

657 sayılı Devlet Memurları Kanununda memurlar için öngörülen izin hakkının belediye başkanları için de uygulanması gerektiği değerlendirilmektedir." Denilmek suretiyle konuya açıklık getirilmiştir.

Durum böyle olmakla birlikte uygulamada belediye başkanının görevlerini, özellikle meclis görevlerini aksatmayacak şekilde izin kullanmasında bir sakınca olmadığına dair, bir yılda toplamda 30 gün yıllık izin hakkı olduğuna dair görüşler de bulunmaktadır.

Belediye başkanlarının yıllık izinlerini kimden alacağı ile ilgili de mevzuatta açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Uygulamada ise belediye başkanları izne ayrılacakları zaman belediye meclisine yazılı olarak vekâleti kime bırakacaklarını da içeren bir yazı ile bilgi vermektedirler ve izne ayrılmaktadırlar. İzne ayrılan belediye başkanının ayrıca bulunduğu yer mülki idare amirine de bilgi vermesi gerekmektedir.

Belediye başkanlarının hastalık izni

Belediye başkanlarının hastalık durumları doktor veya sağlık kurulu raporuyla belgelenmek şartıyla hastalık izni kullanması mümkündür. Hastalık raporlarının düzenlenmesi ise Sağlık Bakanlığı ve Sosyal Güvenlik Kurumu mevzuatı uyarınca belirlenen usul ve esaslara göre yürütülmektedir.

Belde dışında görevlendirme

Öncelikle belirtmek gerekir ki Belediye Kanunu'nda veya diğer ilgili mevzuatta belediye başkanlarının il dışına görevli olarak gittiğinde izin almasına ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır. Bu nedenle il dışına görevli olarak gidecek belediye başkanının belediye meclis üyelerinden birisini vekil olarak görevlendirmesi ve görevlendirmeyi ilgiliye tebliğ ederek ilçe mülki amiri olarak kaymakamlığa da bilgi vererek görevinden ayrılması ile görevlendirme gerçekleştirilmiş olmaktadır.

Bu kapsamda da belediye başkanlarının il dışına görevli olarak giderken ayrı bir görevlendirme onayı alınmasına gerek bulunmamaktadır. Nitekim örnek bir olaya nedeniyle konunun intikal etmesi üzerine de Sayıştay Temyiz Kurulu'nun 16.03.2012 tarih ve 34505 sayılı kararı ile de aynı doğrultuda karar verilmiştir.

Belediye başkanlarına aile yardımı ödenmesi ve kapsamı

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 39'uncu maddesinin son fıkrasında 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu uyarınca Devlet memurları ile bakmakla yükümlü bulundukları için uygulanan sosyal hak ve yardımların aynı esas ve usullere göre belediye başkanları ile bakmakla yükümlü bulundukları kişiler için de uygulanacağı hükme bağlanmıştır. Bu kapsamda belediye başkanları memurların yararlandıkları aile yardımı ödeneğinden yararlanabilmektedir. Memurlara ise her ne şekilde olursa olsun menfaat karşılığı çalışmayan veya herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşundan aylık almayan eşleri için "2.134" gösterge rakamının memur maaş katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarda aile yardımı ödenmektedir.

İçişleri Bakanlığı, Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü'nce yayımlanan 07.04.2005 tarih ve 80970 sayılı Genelge ile de aynı doğrultuda açıklamalar yapılmış ve görüş sorulması üzerine de aynı genel müdürlük tarafından 25.04.2005 tarih ve 35.72.57779 sayılı yazı ile "İlgi yazınız ile Emekli Sandığı iştirakçisi olarak görev yapmakta olan belediye başkanlarına, Belediye Kanununun 39. maddesine göre aile ve çocuk yardımı verilip verilemeyeceği konusunda görüş *talep edilmektedir.*

657 sayılı Kanunda belirtilen sosyal hak ve yardımlar kapsamında bulunan aile ve çocuk yardımı belediye başkanlarına da uygulanacaktır." Denilmek suretiyle uygulamaya açıklık getirilmiştir.

Aile yardımı, memurun her ne şekilde olursa olsun menfaat karşılığı çalışmayan veya herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşundan aylık almayan eşi ve çocukları için ödenmektedir. Aşağıdaki hallerde çocuklar için aile yardımı ödeneği verilmemektedir.

a) Evlenen çocuklar,

b) 25 yaşını dolduran çocuklar (25 yaşını bitirdiği halde evlenmemiş kız çocukları ile çalışamayacak derecede malullükleri resmi sağlık kurulu raporuyla tespit edilenler için süresiz olarak ödeneğin verilmesine devam edilmektedir.),

c) Kendileri adına ve hesabına ticaret yapan veya gerçek veya tüzel kişiler yanında her ne şekilde olursa olsun menfaat karşılığı çalışan çocuklar (Öğrenim yapmakta iken tatil devresinde çalışanlar hariç),

d) Burs alan veya Devletçe okutulan çocuklar.

Memurlara aile ve çocuk yardımı ödenmesi için bu durumların bulunması yeterli olmayıp memura aile ve çocuk yardımı ödeneğinin ödenebilmesi için mutlaka Aile Yardımı Bildiriminin kurumlarına verilmesi gerekmektedir.

Eşlerden birine çocukları için aile yardımı ödeneği veriliyor ise ve bu ödenek 657 sayılı Kanun ile belirlenen aile yardımı ödeneğinden düşük ise yalnız aradaki fark ödenmektedir. Yüksek olması durumunda ise aile yardımı ödeneği olarak ödeme yapılmamaktadır. Eşlerden birine iş akdi veya toplu sözleşme gereği çocukları için yapılan aile yardımı ödeneği daha düşük ise, yalnız aradaki fark ödenmektedir. Boşanma veya ayrılık durumunda mahkeme bu yardımın hangi tarafa ve ne oranda verileceğini de kararında belirtmektedir. Devlet memurunun, geçimini sağladığı üvey çocukları için de ödenek verilmektedir.

Memur, eş için ödenen aile yardımı ödeneğine evlendiği çocuk için ödenen yardıma da çocuğunun doğduğu tarihi takip eden ay başından itibaren hak kazanmaktadır. Diğer durumlarda ise hak kazanmaya ilişkin durumun ortaya çıktığı tarihi takip eden aybaşından itibaren aile yardımına hak kazanılmaktadır. Aybaşından önce aile yardımı ödenmesi durumunun ortaya çıkması halinde aybaşına kadar kalan günler için kısmi ödeme yapılmamaktadır.

Bu kapsamda da aile yardımı bildiriminin ödenmeye esas durumun ortaya çıktığı tarihi takip eden aybaşına kadar kurumlara verilmesi esas olmakla birlikte geç beyan nedeniyle de kişilerin kayıplarının kısmen de olsa engellenmesi amaçlanarak Kamu Görevlilerinin Geneline ve Hizmet Kollarına Yönelik Mali ve Sosyal Haklara İlişkin 2018 ve 2019 Yıllarını Kapsayan 4. Dönem Toplu Sözleşmede bu konuda düzenleme yapılmıştır.

Aile yardımının ödenmesi

Aile yardımı memurun aile yardımı ödenmesine müstahak eşi için 2134[3], çocuklarından her biri için de 250 gösterge rakamının (72'nci ay dahil olmak üzere 0-6 yaş grubunda yer alan çocuklar için bir kat artırımlı 500 gösterge) aylık katsayısı ile çarpılması sonucu elde edilecek miktar üzerinden ödenmektedir. Aile yardımı ödeneği memurlara her ay aylıkları ile birlikte ödenmektedir. Eşlerin her ikisi de memur ise bu ödenek yalnız kocaya verilmektedir. Aile yardımı ödenekleri hiç bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaksızın ödenmekte ve borç için haczedilememektedir.

Çocuklar için ödenecek aile yardımı ödeneği iki çocuk ile sınırlı iken bu sınır kaldırılmıştır.

Kamu Görevlilerinin Geneline ve Hizmet Kollarına Yönelik Mali ve Sosyal Haklara İlişkin 2024 ve 2025 Yıllarını Kapsayan 7. Dönem Toplu Sözleşmenin 43 ncü maddesi ile ilgili mevzuat ve bu Toplu Sözleşme hükümleri uyarınca çocuklar için verilmekte olan aile yardımı ödeneğinin, Özürlülük Ölçütü, Sınıflandırması ve Özürlülere Verilecek Sağlık Kurulu Raporları Hakkında Yönetmelik hükümlerine göre en az %40 engelli olan çocuklar için %50 artırımlı olarak ödenmesi öngörülmüştür.

Memurların eş için ödenen aile yardımı ödeneği;

- Eşin menfaat karşılığı çalışmaya başlaması,
- Eşin emekli olması,
- Eşinden boşanması,
- Eşin vefatı,

gibi nedenlerin ortaya çıkması halinde kesilmektedir. Çocuk için ödenen aile yardımı da çocukların da aile yardımı ödenmesine ilişkin şartlarını kaybettikleri zaman kesilmektedir. Aile yardımı ödeneği durumun ortaya çıkmasını takip eden ay başından itibaren kesilmekte olup kişilere takip eden ay başına kadar kalan süre için borç çıkartılmamaktadır.

---

[3] 3.7.2011 tarihli ve 2011/2022 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı Eki Kararın 3 üncü maddesiyle, bu maddede yer alan ve eş için ödenmekte olan aile yardımı ödeneğine esas (1.500) gösterge rakamının 1.7.2011 tarihinden itibaren (2.134) olarak uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.

Aile yardımı ödenmesinde geç beyan

Aile yardımı bildirimin geç verilmesi halinde bildirimin verildiği tarihi takip eden aybaşında ödeme başlamakta ve geçmişe yönelik bir ödeme yapılmamakta iken Kamu Görevlilerinin Geneline ve Hizmet Kollarına Yönelik Mali ve Sosyal Haklara İlişkin 2018 ve 2019 Yıllarını Kapsayan 4. Dönem Toplu Sözleşmenin 39'uncu maddesi ve devamı sözleşmelerle aile yardımı ödeneğinden geriye dönük yararlanma hakkı getirilmiştir. Bu düzenleme gereğince aile yardımından yararlanılabilecek eş ve çocuk durumunda meydana gelen değişiklikleri daha sonraki tarihlerde bildiren kamu görevlilerine ilgili mevzuatı uyarınca aile yardımı ödeneği verilmesi koşullarının mevcut olması bildirime dayanılarak aile yardımı ödeneğinden yararlanabileceği tarihten önceki üç aya kadar olan dönem için de aile yardımı ödenekleri verilecektir.

Örnek: Memur olan eşi 14 Nisan 2024 tarihinde ücretsiz izne ayrılan bir memur yeni durumuna ilişkin aile yardımı bildirimini kurumuna 10 Ağustos 2024 tarihinde verirse bu kişiye geçmişe yönelik olarak üç aylık aile yardımı ödenecektir.

İşsizlik ödeneği alan eş için aile yardımı ödenmesi

Memura aile yardımı ödemesi yapılabilmesi için eşinin menfaat karşılığı çalışmaması ve herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşundan aylık almaması gerekmektedir. 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununda işsizlik ödeneği; sigortalı işsizlere İşsizlik Sigortası Kanununda belirtilen süre ve miktarda yapılan parasal ödemeler olarak tanımlanmıştır. İşsizlik ödeneği 657 sayılı Kanun'da yer alan "herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşundan aylık" ifadesi kapsamında alınan bir aylık olmayıp süreli bir ödemedir.

Bu nedenle, memur eşinin işsizlik ödeneği alması aile yardımı ödeneğine engel değildir. Menfaat karşılığı çalışmayan, işsiz olan ve 4447 sayılı Kanun hükümleri uyarınca işsizlik ödeneği alan kişilerin bir sosyal güvenlik kurumundan aylık almasından söz edilemeyeceğinden bu durumdaki memur eşlerine aile yardımı ödeneğinin ödenmesi gerekmektedir.

İsteğe bağlı sigortalı olan eş için aile yardımı ödenmesi

Memur, eşinin herhangi bir menfaat karşılığı çalışmadan isteğe bağlı sigortalı olması durumunda aile yardımı ödeneğinden faydalanabilecektir. Ancak, evlerde kullanılan dikiş, nakış, mutfak robotu, ütü ve benzeri makine ve aletler hariç olmak üzere, muharrik kuvvet kullanmamak ve dışarıdan işçi almamak şartıyla; oturdukları evlerde imal ettikleri havlu, örtü, çarşaf, çorap, halı, kilim, dokuma mamûlleri, kırpıntı deriden üretilen mamûller, örgü, dantel, her nevi nakış işleri ve turistik eşya, hasır, sepet, süpürge, paspas, fırça, yapma çiçek, pul, payet, boncuk işleme, tığ örgü işleri, ip ve urganları, tarhana, erişte, mantı gibi ürünleri işyeri açmaksızın satan ve bu işleri hizmet akdiyle herhangi bir işverene tabi olmaksızın sürekli ve kazanç getirici nitelikte yapan isteğe bağlı sigortalı kadınların memur eşlerinin aile yardımı ödeneğinden yararlanabilmeleri mümkün değildir.

Yetim aylığı alan çocuk için aile yardımı ödenmesi

Gerek çocuklar için ödenecek aile yardımının düzenlendiği 657 sayılı Kanunun 202'nci maddesinde gerekse çocuklar için ödenen aile yardımı ödeneğinin hangi durumlarda yapılamayacağının belirlendiği 657 sayılı Kanunun 206'ncı maddesinde yetim aylığı almaya hak kazanan çocuklar için aile yardımı ödeneğinin kesileceğine ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır. Bu nedenle yetim aylığı alan çocuklar için de aile yardımı ödeneği ödenmesi gerekmektedir.

Burs alan çocuklar için aile yardımı ödenmesi

657 sayılı Kanunun 206'ncı maddesi ile burs alan veya Devletçe okutulan çocuklar için aile yardımı ödenmemesi hükme bağlanmıştır. Ancak, Kamu Görevlilerinin Geneline ve Hizmet Kollarına Yönelik Mali ve Sosyal Haklara İlişkin 2016 ve 2017 Yıllarını kapsayan 3. Dönem Toplu Sözleşmesin ve devamı sözleşmeler ile burs alan veya Devletçe okutulan çocuklar için aile yardımı ödenmesi kararlaştırılmıştır.

Aile yardımı bildiriminin verilmesi

657 sayılı Kanunun 204'üncü maddesinde aile yardımı ödeneğine hak kazanma için evlendiği tarihi veya çocukların doğduğu tarihi takip eden aybaşı ifadesi yer alsa da ödeneğin yapılabilmesi için memurun idareye bildirimde bulunması gerekmektedir. Bu nedenle aile yardımı ödeneği ancak aile yardımına hak kazanan memurun idareye bildirimde bulunması ile yapılabilecektir.

Memurun aile yardımı ödeneğinden faydalanabilmesi için idareye bildirimde bulunması şarttır. Aile yardımı ödeneği de bildirimi takip eden aybaşından itibaren ödenmeye başlanmakta ancak geç bildirimde de en fazla üç aylık geçmişe yönelik aile yardımı verilmektedir.

Aile yardımı ödeneğine hak kazanan memurların hak kayıpları yaşamamak için bu ödeneği ancak bildirim yapmaları durumunda alabileceklerini göz önünde bulundurarak gerekli durumlarda bildirimlerini gecikmeden vermeleri ya da yenilemeleri gerekmektedir.

Belediye başkanlarının ölüm yardımı ödeneği

Belediye başkanları da devlet memurları gibi sosyal haklardan yararlandığından belediye başkanlarından memur olmayan eşi ile aile yardımı ödeneğine müstahak çocuğu vefat edenlere en yüksek Devlet memuru aylığı (ek gösterge dahil) tutarında, belediye başkanının vefatı halinde ise sağlığında bildiri ile gösterdiği kimseye, eğer bildiri vermemiş ise eşine ve çocuklarına, bunlar yoksa ana ve babasına, bunlar da yoksa kardeşlerine en yüksek Devlet memuru aylığının (ek gösterge dahil) iki katı tutarında, ölüm yardımı ödeneği verilmektedir. Ölüm yardımı ödeneği, hiçbir vergi ve kesintiye tabi tutulmamaktadır.

Emekli aylığı almakta iken belediye başkanlığı yapanların aile, çocuk yardımı gibi sosyal yardım ödemeleri

Emekli aylığı almakta iken belediye başkanlığına seçilenler ile belediye başkanı iken emekliye ayrılan ve belediye başkanlığı görevine devam edenlere belediye başkanı olarak görev yaptıkları sürede kapsamda olan varsa eş ve çocukları için aile ve çocuk yardımı alabilirler. Emekli aylığı almakta iken belediye başkanlığı yapmaya devam edenlere memurlara ödenen diğer sosyal yardımlar da ödenir.

Belediye başkanlarının doğum, ölüm, evlenme gibi mazeret izni hakları

Belediye başkanları memurların mazeretleri ile sınırlı olmaksızın çeşitli mazeretleri nedeniyle belediye meclisine bilgi vermek suretiyle mazeret izni kullanabilirler. Ayrıca mazeret izni kullanan belediye başkanının durumunun belediyenin bulunduğu yer mülki idare amirine de bildirilmesi gerekmektedir.

Bu kapsamda belediye başkanlarının da memurlar gibi 657 sayılı Kanunun 104'üncü maddesi uyarınca eşinin doğum yapması halinde, isteği üzerine on gün babalık izni, kendisinin veya çocuğunun evlenmesi ya da eşinin, çocuğunun, kendisinin veya eşinin ana, baba ve kardeşinin ölümü hâllerinde isteği üzerine yedi gün mazeret izin hakkı bulunmaktadır.

Belediye başkanlarının harcırahı

Belediye başkanlarının 6245 sayılı Harcırah Kanunu kapsamında görevlendirme sayılacak durumlarda görevlerinden ayrı kalmalarında devlet memurlarına ödenen usul ve esaslar çerçevesinde gündelik, ulaşım, konaklama gideri gibi harcırah giderleri ödenmektedir.

Belediye Başkanlarının yurtiçi geçici görevlendirilmelerinde uygulanacak harcırahları kapsamında verilecek gündeliklerinin tutarı ile ilgili farklı uygulamalar ve farklı görüşler bulunmaktadır. Bu durum da uygulamada karmaşa ve tereddütlere yol açmaktadır. Ancak genel kabul görmüş uygulama 6245 sayılı Harcırah Kanunu'nun 3 ve 7'nci maddeleri ile 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 39'uncu maddesi hükümleri çerçevesinde yapılmaktadır. 6245 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde "Hizmetli" tanımı içinde kurumlarda yalnız ödenek mukabili çalışanlar da yer almaktadır. Aynı Kanunun 7'nci maddesinde de hizmetlilerin harcırahının, aldıkları aylık ücret veya ödeneklerine, gündelik ile çalışanların harcırahı da gündeliklerinin 30 katına en yakın

memur aylık tutarı üzerinden hesaplanacağı ve Belediye Başkanları gibi ödenek mukabili çalışanlar hariç olmak üzere bunların harcırahları hiçbir suretle dördüncü derecedeki memurlara verilen miktarı geçemeyeceği belirtilmiştir.

Bu kapsamda genel olarak belediyelerce de belediye başkanlarına her yıl yayımlanan Bütçe Kanunları eki (H) cetvelinde memurlara uygulanacak gündelik tutarlarından ödeneklerine en yakın aylık tutarları esas alınarak gündelik ödenmektedir.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun "Belediye başkanının özlük hakları" başlıklı 39'uncu maddesinde de Belediye Başkanlarına 10.000 rakamından başlamak üzere beldelerinin nüfus sayısı esas alınmak suretiyle sekiz gruba bölünerek 70.000-230.000 arasında belirlenen gösterge rakamları üzerinden memurlar için belirlenen aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarda aylık brüt ödenek ödenmesi öngörülmüştür.

Bütçe Kanunlarında da ödeneklerine göre aylıkları emsal alınarak ek gösterge rakamlarına göre belirlenen tutarlara göre hesaplanan en yakın aylık tutarına karşılık gelen gündelik tutarının verilmesi gerekmektedir.

Bu değerlendirmeler neticesinde de Belediye Başkanlarına Bütçe Kanunu eki (H) Cetvelinde ek göstergesi 8000 ve daha yüksek kadrolarda bulunanlar için öngörülen gündelik tutarlarının ödenmesi gerektiği düşünülmektedir.

Ancak konuyla ilgili olarak Sayıştay Temyiz Kurulu'nun 24.09.2013 tarih ve 37656 sayılı Kararını da göz ardı etmemek gerekmektedir. Bahsedilen Kararda da 2008 yılındaki bir ödemeye ilişkin olarak yapılan bir değerlendirmede ".... Belediye Başkanına her gün için, yevmiyesi (21,50-TL) kadar ödeme yapılabilecek olup, Belediye Başkanının toplam 9 günlük görev süresince alabileceği konaklama ücreti (21,50x9 gün) 193,50-TL'yi geçemeyecektir." denilmek suretiyle 2008 yılında 1-4 dereceli kadrolarda görev yapanlara ödenen 21,50 TL rakamı üzerinden Belediye Başkanlarına gündelik verilmesi gerektiği görüşü belirtilmiştir. Belediye Başkanlarına bu kapsamda 1-4 derecede bulunan memurlar için öngörülen rakamlar üzerinden gündelik ödeyen belediyeler de bulunmaktadır.

Belediye başkanı lojmanı

Kamu Konutları Yönetmeliğine ekli (2) sayılı cetvelin II. Grubunun 8. sırasının (A) bendinde görev tahsisli konut tahsis edilecekler arasında belediye başkanına da yer verilmiştir. Ayrıca Eşyalı görev tahsisli konut tahsis edilecekler arasında da 9 uncu sırada büyükşehir belediye başkanları sayılmıştır.

8 – Mahalli İdareler:

A - Belediyeler:

Belediye Başkanı, Genel Sekreter, Belediye Başkan Yardımcısı, Bağlı Kuruluş ve İşletmelerde Genel Müdür-Başkan-Müdür ve Yardımcıları, Daire Başkanı, Daire Başkan Yardımcısı, Müessese Müdürü, Savunma Sekreteri, Özel Kalem Müdürü, Baştabip, Belediye Müfettişi, Şube Müdürü, Kadrolu Avukat.

Eşyalı görev tahsisli konut tahsis edilecek makam ve rütbe sahipleri aşağıda gösterilmiştir.

A – Makam Sahipleri

…….

9 – Büyük şehir belediye başkanları.

EŞYALI GÖREV TAHSİSLİ KONUT HAKKI	Büyükşehir belediye başkanları
GÖREV TAHSİSLİ KONUT HAKKI	Diğer belediye başkanları

Belediye başkanlarına görev tahsisli olarak konut tahsis edilmektedir. Ancak Kamu Konutları Yönetmeliğinin 25'inci maddesinde, aylık kira bedeli alınmayacak konutlar içinde de belediye başkanlarına sıra tahsisli olarak tahsis edilen konutlara yer verilmemiştir. Bu nedenlerle tarafına kamu konutu lojman olarak tahsis edilen belediye başkanlarının da her yıl Maliye Bakanlığınca belirlenen esaslara göre aylık lojman kirası ödemesi gerekmektedir.

Kamu Konutları Kanunu uyarınca, eşyalı olarak tahsis edilecek görev tahsisli konutların ısınma, demirbaş eşya ve mefruşat giderleri ile aydınlatma, elektrik, su, gaz ve benzeri giderlerin, konutun 120 metrekaresine isabet eden kısmından fazlası ilgili kurum ve kuruluşça karşılanmaktadır.

Bu kapsamda eşyalı görev tahsisli lojman tahsis edilen belediye başkanları haricinde görev tahsisli olarak tahsis edilen konutun elektrik, su, ısınma gibi giderleri belediye bütçesinden karşılanamamaktadır. Nitekim Sayıştay 7. Dairesinin 30.3.2000 tarih ve 8577 sayılı kararında da "Belediye Başkanına tahsisli lojmanın yakıt giderlerinin belediye meclis kararı alınarak belediye bütçesinden karşılanmasının, 2946 sayılı Kamu Konutları Kanunu'nun 2'nci maddesine istinaden çıkarılan Kamu Konutları Yönetmeliği uyarınca mümkün olmadığına" denilmek suretiyle karar verilmiştir.

Belediye başkanlarına pasaport verilmesi

Ülkemizde yaşayan bütün vatandaşlar gibi belediye başkanlarının da pasaport kullanma hakları 5682 sayılı Pasaport Kanunu'nda belirlenen usul ve esaslara göre tespit ediliyor. Bu kanun uyarınca da verilecek pasaportlar;

- Diplomatik pasaportlar (Kırmızı pasaport),
- Hususi damgalı pasaportlar (Yeşil pasaport),
- Hizmet damgalı pasaportlar (lacivert pasaport),
- Umuma mahsus pasaportlar (Münferit veya müşterek olur),
- Yabancılara mahsus pasaportlar,

Olmak üzere sınıflandırılmıştır. Belediye başkanlarının bu Kanuna göre kullanabilecekleri pasaport hakları da belediye başkanı olarak görev yaptıkları şehrin Büyükşehir, il, ilçe ve belde statüsünde olmasına veya birinci dereceden emekliliğe hak kazanmasına göre değişmektedir.

Büyükşehir belediye başkanlarının 2012 yılına kadar hususi damgalı pasaport hakkı bulunmaktaydı. Ancak 2012 yılında 5682 sayılı Pasaport Kanunu'nda 6360 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle Büyükşehir belediye başkanları diplomatik pasaport hakkı kapsamına alındılar. Bu nedenle de muvakkat görev veya seyahat için yurtdışına giden Büyükşehir belediye başkanlarına görevlerinin veya seyahatlerinin mahiyetine göre, bir seyahate mahsus olmak üzere veya azami iki sene için diplomatik pasaport verilir.

Büyükşehir belediye başkanlarının diplomatik pasaport hakkı bulunmakta ve 5682 sayılı Pasaport Kanunu'na göre de diplomatik pasaport alabilecek durumda bulunan veya alan kimselerin sıfat veya vazifeleri devam ettiği müddetçe, eşlerine dahi diplomatik pasaport verilmesi veya bunların eşlerinin pasaportlarının refakat hanesine kayıt edilmesi mümkündür.

Diplomatik pasaport alan kimselerin sıfat ve vazifeleri devam ettiği müddetçe, ergin olmayan veya ergin olsalar dahi yanlarında yaşayıp evli bulunmayan ve iş sahibi olmayan öğrenimi devam eden çocuklarına 25 yaşının ikmaline kadar, yine ergin olsalar dahi yanlarında yaşayıp evli bulunmayan ve iş sahibi olmayan aynı zamanda bedensel, zihinsel veya ruhsal engellerinden en az biri nedeniyle sürekli bakıma muhtaç durumda olduğu resmi sağlık kurumlarının düzenlediği sağlık kurulu raporu ile belgelenen çocuklarına da hak sahibi kişinin pasaportu ile aynı süre geçerli diplomatik pasaport verilir.

İl ve ilçe belediye başkanları ile eş ve çocuklarının pasaport hakkı

5682 sayılı Pasaport Kanunu'nun 14/A maddesine göre, il ve ilçe belediye başkanlarına, görevleri süresince hususi damgalı pasaport verilmektedir. Bunlardan emeklilik veya çekilme sebepleri ile vazifelerinden ayrılmış olanlara da bu nevi pasaport verilmektedir. Hususi damgalı pasaport

alabilecek durumda bulunanların eşlerine de aynı nevi pasaport verilmektedir. Hususi damgalı pasaport almaya hakkı bulunduğu sırada vefat edenlerin dul eşlerine başkası ile evlenmemiş ise ayrı neviden pasaport verilmesi mümkündür.

Hususi damgalı pasaport alabilecek durumda bulunanların ergin olmayan veya ergin olsalar dahi yanlarında yaşayıp evli bulunmayan ve iş sahibi olmayan öğrenimi devam eden çocuklarına 25 yaşının ikmaline kadar, yine ergin olsalar dahi yanlarında yaşayıp evli bulunmayan ve iş sahibi olmayan, aynı zamanda bedensel, zihinsel veya ruhsal engellerinden en az biri nedeniyle sürekli bakıma muhtaç durumda olduğu resmi sağlık kurumlarının düzenlediği sağlık kurulu raporu ile belgelenen çocuklarına da hususi damgalı pasaport verilir.

Belde belediye başkanlarının pasaport hakkı

Belde belediye başkanlarının hususi damgalı pasaport hakları bulunmamakta iken 10.09.2014 tarihli ve 6552 sayılı Kanunun 86'ncı maddesiyle birinci derece kadro ile emekliliğe hak kazanmış olan belediye başkanlarına hususi damgalı pasaport hakkı verilmiştir. Bunlardan emeklilik veya çekilme sebepleri ile vazifelerinden ayrılmış olanlara da bu nevi pasaport verilmektedir. Bu nedenlerle sadece birinci derece kadro ile emekliliğe hak kazanmış olan belde belediye başkanları ile hak sahibi eş ve çocuklarına hususi pasaport hakkı verilmiştir.

Ancak 5682 sayılı Kanun gereğince kendilerine hususi damgalı pasaport verilmesi mümkün olmayan kimselere, Hükümetçe, hususi idarelerce veya belediyelerce resmi vazife ile dış memleketlere gönderildiklerinde veya dış memleketlerde vazifeye alındıklarında hizmet damgalı pasaport verilmektedir.

Hizmet damgalı pasaport alanların eşlerine, ergin olmayan veya ergin olsalar dahi yanlarında yaşayıp evli bulunmayan ve iş sahibi olmayan öğrenimi devam eden çocuklarına 25 yaşının ikmaline kadar, yine ergin olsalar dahi yanlarında yaşayıp evli bulunmayan ve iş sahibi olmayan aynı zamanda bedensel, zihinsel veya ruhsal engellerinden en az biri nedeniyle sürekli bakıma muhtaç durumda olduğu resmi sağlık kurumlarının düzenlediği sağlık kurulu raporu ile belgelenen çocuklarına da hak sahibi kişinin pasaportu ile aynı süre geçerli hizmet damgalı pasaport verilir.

DİPLOMATİK PASAPORT (KIRMIZI)	Büyükşehir belediye başkanları
HUSUSİ DAMGALI PASAPORT (YEŞİL)	İl ve ilçe belediye başkanları ile birinci derece kadro ile emekliliğe hak kazanmış olan belde belediye başkanları
HİZMET DAMGALI PASAPORT	Tüm belediye başkanları

Belediye başkanlarının silah taşıma hakları

Silah taşıma ve bulundurma usul ve esaslarını belirleyen 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun ve bu Kanun gereğince yayımlanan Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Yönetmelik bulunmaktadır.

Bahsedilen yönetmeliğin Silah Taşımalarına İzin Verilen Kamu Görevlileri başlıklı 8'inci maddesinin 9-numaralı bendinde belediye başkanları da kapsamda belirtilmiştir. Ayrıca aynı yönetmeliğin Taşıma Ruhsatı Verilebilecek Diğer Meslek Mensupları başlıklı 9-ü maddesinde kesinleşmiş yargı kararı üzerine görevine son verilenler hariç, en az bir dönem belediye başkanlığı yapmış olanlara da silah taşıma ruhsatı verilmesi öngörülmüştür.

Doğum yardımı ödeneği

Doğum yardımı çalışanlara kendi mevzuatları çerçevesinde bu kapsamda memurlara da 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu kapsamında verilmekteyken genel düzenleme olarak doğum yardımı ödemesi 6637 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına

Dair Kanun[4] ile evlenme ve konut yardımı uygulaması ile birlikte uygulanmaya başlanmıştır. Doğum yardımı daha önce çalışanlara memur veya işçi olup olmadıkları gibi kriterlere göre farklı tutarlarda yapılmaktaydı. Yeni düzenlemeyle doğum yardımı çok geniş bir kitleye hitap ederek düzenlenmiştir. Doğum yardımı ödenmesine usul ve esasların belirlenmesi amacıyla da 05.05.2015 tarih ve 2015/7695 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ekinde, Doğum Yardımı Yönetmeliği[5] yayımlanmıştır.

Doğum yardımı hakkından ancak başvuru yerlerine usulüne uygun başvuru yapılması şartı ile yararlanılmaktadır. Doğum yardımına ilişkin iş ve işlemler Doğum Yardımı Sistemi[6] (DYS) üzerinden yürütülmektedir. Doğum yardımı ödemesinde Kimlik Paylaşım Sisteminde (KPS) bulunan bilgiler ile vatandaş beyanından elde edilen veriler esas alınmaktadır.

Doğum yardımı için başvurular Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüklerine, Sosyal Hizmet Merkezlerine ve yurtdışında yaşayanlar için Büyükelçilikler ve Konsolosluklara yapılacaktır. Kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanlar ise doğum yardımı için çalıştıkları kurumlarına başvuracaklardır. İlgili yerlere başvurular şahsen, iadeli ve taahhütlü posta veya kargo yoluyla yapılabilecektir.

Doğum yardımına esas çocuk sırası

Doğum yardımı yapılacak ödeme miktarına esas çocuk sırasının tespiti;

a) Başvuran kişinin veya adına başvuru yapılan kişinin Kimlik Paylaşım Sistemindeki nüfus kayıt örneğinde yer alan çocuklarının doğum tarihlerine göre yapılan sıralaması,

b) Beyan esnasında, Türkiye Cumhuriyeti kimlik numaralarının veya mavi kart kütüğüne kayıtlı kimlik numaralarının bildirilmesi halinde başvuran kişinin veya adına başvuru yapılan kişinin nüfus kayıt örneğinde yer almayan çocuklarının Kimlik Paylaşım Sisteminden gerekli kontroller yapılarak sıralamaya dâhil edilmesi,

c) Çocukların doğum tarihlerinin aynı olduğu durumlarda aile kütüklerine kayıt sıralarının esas alınması,

suretiyle Doğum Yardımı Sistemi üzerinden yapılmaktadır. Doğum yardımı, 15.05.2015 tarihinde ve sonrasında gerçekleşen canlı doğumlar için verilmekle birlikte ödeme miktarına esas çocuk sırasının tespitinde, 15.05.2015 tarihinden önce doğmuş olan çocuklar da dikkate alınmaktadır. Evlat edinilen çocuklar için doğum yardımı verilmemekte ancak bu çocuklar ödeme miktarına esas çocuk sırasının tespitinde dikkate alınmaktadır.

Doğum yardımının tutarı ve ödenmesi

Doğum yardımı canlı doğan birinci çocuk için 300,00 TL, ikinci çocuk için 400,00 TL, üçüncü ve sonraki çocuklar için ise 600,00 TL olarak yapılmaktadır. Bu yardım Türk vatandaşı olan veya doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenler ve üçüncü dereceye kadar olan altsoyları olan anne veya babaya, her ikisi de Türk vatandaşı veya çıkma izni ile vatandaşlığını kaybetmiş ise anneye yapılacaktır. Doğum yardımı, anne ve babanın her ikisinin sağ ve Türk vatandaşı olması halinde anneye yapılmaktadır. Doğum yardımı;

a) Annenin Türk vatandaşı olmaması,

b) Annenin vefat etmiş olması,

hallerinden birinin gerçekleşmesi durumunda veya Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığınca belirlenecek zorunlu hallerde Türk vatandaşı babanın nüfus kayıt örneği esas alınarak babaya yapılmaktadır. Doğum yardımı, hak sahiplerinin kendilerine veya durumlarına göre tevsik edici belge sunmaları şartıyla kanuni temsilcilerine de yapılmaktadır.

---

[4] *07.04.2015 tarih ve 29319 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.*

[5] *23.05.2015 tarih ve 29364 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.*

[6] *Doğum Yardımı Sistemi (DYS): Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından oluşturulan ve doğum yardımı işlemleri için kullanılacak elektronik sistem.*

Evlat edinilen çocukların durumu

Evlat edinilen çocuklar için ayrıca ödeme yapılmamaktadır. Ancak bu çocuklar ödeme miktarına esas çocuk sırasının tespitinde dikkate alınmaktadır.

Kamuda çalışan işçilere doğum yardımı ödenmesi

Kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilen işçilerin öncelikle doğum yardımı ödenmesi için çalıştıkları kamu kurumuna başvurmaları gerekmektedir. İşçilerden, kapsamında bulundukları bireysel iş sözleşmesi veya toplu iş sözleşmesi hükümlerine göre işçinin kendisi veya eşinin doğum yapması nedeniyle işçiye bir ödeme yapılması kararlaştırılmış olanlara, kararlaştırılan tutarın bu kapsamda yapılacak ödeme tutarından daha az olması hâlinde sadece aradaki fark ödenecektir. Kararlaştırılan tutarın yapılacak doğum yardımı tutarından daha fazla olması hâlinde ise bu kapsamda ayrıca doğum yardımı ödenmeyecektir.

Örnek: Bir kamu kurumunda işçi olarak istihdam edilen bir bayanın kapsamda olduğu toplu iş sözleşmesi gereğince 350,00 TL doğum yardımı alacak olması halinde üçüncü çocuğunu doğurduğu zaman 350,00 TL doğum yardımı toplu sözleşme kapsamında kurumunca ödenecek kalan 250,00 TL ise doğum yardımı kapsamında ayrıca ödenecektir.

Örnek: Bir kamu kurumunda işçi olarak istihdam edilen bir bayanın kapsamda olduğu toplu iş sözleşmesi gereğince 450,00 TL doğum yardımı alacak olması halinde ikinci çocuğunu doğurduğu zaman 450,00 TL doğum yardımı toplu sözleşme kapsamında kurumunca ödenecek bu kişiye ayrıca bu kapsamda doğum yardımı ödenmeyecektir.

II- EMEKLİ SANDIĞINA TABİ BELEDİYE BAŞKANLARININ İLGİ DEVAMI

Belediye başkanlarından görev sürelerinde 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığına tabi olarak ilgilenmiş olanlar açısından Emekli Sandığı ile ilgilerini devam ettirme haklarının bulunması ve nihai olarak da Emekli Sandığından emekli olma haklarının kaybolmaması büyük avantajları da beraberinde getirmektedir.

İlk defa 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel sağlık Sigortası Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında sigortalı sayılan belediye başkanlarının görev süreleri dolunca aday gösterilmemeleri veya aday gösterilseler de tekrar seçilememeleri halinde sigortalılıklarını bu statüde devam ettirme haklarının bulunmayışı Emekli Sandığına tabi görev yapmış belediye başkanlarına bir ayrıcalık tanımaktadır.

Belediye başkanlarının emeklilik statülerinin belirlenmesi ile ilgili olarak 15 Ekim 2008 tarihinden sonra 5510 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesiyle birlikte ikili bir yapı ortaya çıkmıştır. Belediye başkanı seçilmeden önce 5434 sayılı Kanuna tabi olarak çalışması olanlardan belediye başkanı seçilenlerin emeklilik statüleri Emekli Sandığına tabi olarak devam ettirilmektedir. 31 Mart 2024 seçimlerinde belediye başkanlığına seçilenlerden 15 Ekim 2008 tarihinden önce memuriyeti olmayan ve Emekli Sandığına tabi çalışması olmayanlar ise ilk defa 5510 sayılı Kanuna göre 4/1-c sigortalısı olarak emeklilik statüleri belirlenecektir. Belediye başkanlığına seçilenlerden 2008 yılı Ekim ayı başından önce Emekli Sandığı iştirakçiliği bulunanların belediye başkanlığı sona erdikten sonra Emekli Sandığı ile ilgilerini devam ettirmek suretiyle emeklilik keseneklerini ve kurum karşılıklarını bu kapsamda ödemeye devam etmek isteyenler ile ilgili yasal düzenlemeye 5434 sayılı Kanunun Ek 76'ncı maddesinde yer verilmiştir.

Bu düzenlemede "*Süresi kanunlarla belirlenen görevlere atanan veya seçilenlerden görevleri sona erenlerin Sandıkla kurmuş oldukları ilgi Sandığa yapacakları başvuru tarihini izleyen aybaşından itibaren devam ettirilir.*

Bunların emekli kesenekleri görevden ayrıldıkları tarihteki emekli keseneğine esas aylık derece, kademe ve ek göstergeleri üzerinden keseneğe esas diğer unsurlarda nazara alınmak suretiyle hesaplanır ve ilgililer tarafından ait olduğu ay içinde Sandığa ödenir.

Bu suretle geçen sürenin her yıl bir kademe her üç yılda bir derece yükseltilmek ve öğrenim durumları itibariyle 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 36 ncı maddesinde belirlenen en son

yükselebilecekleri derece ve kademeyi geçmemek kaydıyla emekli keseneğine esas derece ve kademeleri yükseltilir ve ek göstergeleri bu derecelere göre ek 48 inci madde hükümleri uygulanmak suretiyle tespit edilir.

Bunlardan Sosyal Sigortalar Kurumu veya 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun geçici 20 nci maddesine tabi kurumlarda çalışanların kesenekleri kendileri, karşılıkları ise çalıştıran işverenden tahsil edilir.

Kesenek ve karşılıklarını bu maddede belirtilen sürede yatırmayanların o aya ait hizmetleri sayılmaz.

Bir süre Sandıkta ilgilendirildikten sonra veya ilgisi kurulmadan önce yaptığı ilgilenme isteğinden vazgeçenler bir defaya mahsus olmak üzere yeniden Sandıkla ilgilendirilme isteğinde bulunabilirler.

Bu suretle geçen süreler kazanılmış hak aylıklarında ve emekli ikramiyesinin hesabında dikkate alınmaz. Ancak, işçi statüsünde çalışanların 1475 sayılı İş Kanunundan doğan hakları saklıdır." denilmek suretiyle konu hüküm altına alınmıştır.

Belediye başkanlarından görevleri sona erince Emekli Sandığı ile ilişkisini devam ettirmek isteyenler için öncelikle görevin normal şekilde sona ermiş olması, kişinin talebinin olması gibi şartlar bulunmaktadır. Emekli Sandığı iştirakçiliği bulunanlardan belediye başkanlığına seçilenler hakkında 5510 sayılı kanunla yürürlükten kaldırılan hükümleri de dahil olmak üzere 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu hükümleri uygulanacağından 5510 sayılı Kanuna göre ilk defa 4/1-c sigortalısı olanlara tanınmayan bir hak olarak karşımıza çıkan uygulama ile Emekli Sandığı ile ilgilendirilen belediye başkanlarına bu görevlerinin normal süresinde sona ermesinden sonra da istekleri halinde herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna tabi çalışıp çalışmadıklarına bakılmaksızın Emekli Sandığı ile ilgilerine devam ettirmelerine imkan sağlanmıştır.

Emekli Sandığı ile ilginin devam ettirilmesi için ilk ön şart belediye başkanlığı görevinin normal süresinde sona ermesi gerektiğidir. Görevden alınma veya istifa gibi olağanüstü nedenlerle belediye başkanlığı sona erenlerin bu hakkı bulunmamaktadır.

Seçimlerin erkene alınması nedeniyle belediye başkanlığı erken sona erenler veya ertelenmesi nedeniyle belediye başkanlığı süresinden sonra sona erenlerin de Emekli Sandığı ile ilgilerinin devam ettirme hakları bulunmaktadır.

Ayrıca belediye başkanı seçilenlerden süresi sonunda görevleri sona erenlerin Emekli Sandığı ile kuracakları ilgi Sosyal Güvenlik Kurumuna yapacakları başvuru tarihini izleyen aybaşından itibaren devam ettirilecektir.

Görevde iken Emekli Sandığı ile ilgilendirilen belediye başkanları bu görevlerinin normal süresinde sona ermesinden sonra istekleri halinde herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna tabi çalışıp çalışmadıklarına bakılmaksızın emeklilik kesenekleri ve kurum karşılıklarını Sosyal Güvenlik Kurumuna yatırmak suretiyle Emekli Sandığı ile ilgilerini devam ettirebilmektedirler.

Belediye başkanlığı sona erdikten sonraki sürede kişiler 4/1-b sigortalısı(eski Bağ-Kur) olmayı gerektirir bir iş yaparlarsa veya sigortalı olmayı gerektirir bir işte çalışmazlarsa emeklilik keseneği ve kurum karşılıkları kendilerince ödenmekte ve bu süreleri emeklilik ikramiyesine esas sürelerden sayılmamaktadır.

Ancak belediye başkanlığı görevi sona erdikten sonra 4/1-a sigortalısı(eski SSK) olarak çalışanların emeklilik kesenekleri kendileri, karşılıklarını ise çalıştıran işverenleri ödemektedir. Bu şekilde Emekli Sandığı ile ilgilendirilerek emeklilik keseneği ve kurum karşılığı yatırılanlar 4/1-a veya 4/1-b sigortalılıkları nedeniyle ayrıca Sosyal Güvenlik Kurumuna sigorta primi ödememektedirler[7].

---

[7] ***Akın Şimşek, "Emekli Sandığı İştirakçisi Belediye Başkanları İçin Bir Özel Düzenleme: İlgi Devamı", Belediye Dünyası,***

Emeklilik keseneği ve kurum karşılıklarını ait olduğu ay içinde yatırmayanların o aya ait hizmetleri sayılmamaktadır.

Bir süre Emekli Sandığı ile ilgilendirildikten sonra veya ilgisi kurulmadan önce yaptığı ilgilenme isteğinden vazgeçenler bir defaya mahsus olmak üzere yeniden ilgilendirilme isteğinde bulunabilmektedirler. Bu kapsamda geçen süreler kişilerin kazanılmış hak aylıklarında ve emekli ikramiyesinin hesabında dikkate alınmamakta olup işçi statüsünde çalışanların kıdem tazminatı gibi 1475 sayılı İş Kanunundan doğan hakları saklıdır.

2008 yılı Ekim ayı başından önce Emekli Sandığı iştirakçiliği bulunan ve 5510 sayılı Kanunun geçici 4'ncü maddesi kapsamında 4/1-c sigortalısı sayılan kamu çalışanlarının farklı statülerde geçen hizmetlerinin birleştirilmesinde memuriyete girmeden önce;

- SSK, BAĞ-KUR, 506 sayılı Kanun'un geçici 20. maddesine göre kurulan emekli sandıklarına tabi olarak geçen hizmetleri ile bu kurumlarca borçlandırılan hizmet süreleri

- Ülkemiz ile sosyal güvenlik anlaşması bulunan ve anlaşmaya Emekli Sandığının da taraf olduğu ülkelerde geçen sigortalı hizmet süreleri,

- Yurt dışında geçen ve 2147-3201 sayılı Kanunlar gereğince borçlanılan hizmet süreleri,

Aynı tarihlere rastlamamak şartıyla birleştirilmek suretiyle emeklilik için gerekli hizmet sürelerinde dikkate alınmaktadır[8](2829 S.K.Md.2). Ancak hizmet süreleri toplamının emekli aylığı bağlanmasına yeterli olmaması halinde hizmetler birleştirilmemektedir(2829 S.K.Md.4).

Bu kapsamdaki kişilerin farklı statülerde geçen ve 2829 sayılı Kanun uyarınca hizmet birleştirmesinde dikkate alınacak çalışma süreleri 5434 sayılı Kanunun mülga Ek 17 ve Ek 18 nci maddeleri uyarınca emekli keseneğine esas aylıklarının tespitinde değerlendirilmektedir. Bu kapsamda farklı sosyal güvenlik statülerine göre çalışması bulunanlara birleştirilmiş hizmet süreleri toplamı üzerinden son yedi yıllık emeklilik için geçerli fiili hizmet süresi içinde fiili hizmet süresi fazla olan kurumca, hizmet sürelerinin eşit olması halinde ise eşit hizmet sürelerinin geçtiği son kurumca kendi mevzuatına göre emekli aylığı bağlanmaktadır.

Maluliyet, ölüm, 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu'na göre yaş haddinden resen emekliye ayrılma, süresi kanunla belirlenen vazifelere atanma veya seçilme ve bağlı oldukları sosyal güvenlik kurumunun kanunla değiştirilmesi hallerinde son yedi yıl fiili hizmet sürelerine bakılmaksızın iştirakçilere hizmet sürelerinden sonuncusunun tabi olduğu kurumca kendi mevzuatına göre aylık bağlanmaktadır (2829 S.K. Md.8).

Bu durumda da Emekli Sandığına tabi olarak belediye başkanlığı yapmış bir kişinin belediye başkanlığı görevi sona erdikten sonra Emekli Sandığı ile ilgi devamı sağlamadan SSK veya BAĞ-KUR sigortalısı olarak çalışmaya devam etmesi ve bu sürenin 3,5 yılı geçmesi halinde emeklilik başvurusunda bulunduğu zaman son 7 yıl içerisindeki çalışmalarına bakılacak ve tarafına SSK veya BAĞ-KUR statüsünden aylık bağlanacaktır. Emekli Sandığı emeklisi belediye başkanları ile SSK veya BAĞ-KUR emeklisi belediye başkanları arasındaki emekli maaşı tutarları farkı dikkate alındığında Emekli Sandığı emeklisi olmanın vereceği avantajı kişiler kullanamamış olacaktır[9].

Emekli Sandığına tabi olarak emekli olan belediye başkanlarının SSK veya BAĞ-KUR'a tabi olarak emekli olan belediye başkanlarına göre emekli aylıklarının tutarları açısından büyük avantajları bulunmaktadır.

Belediye başkanı olarak görev yapanların Emekli Sandığı emeklisi olmalarının en önemli avantajı emekli maaşı tutarı yönündendir.

Ekim 2012.

[8] Akın Şimşek, "Memurların Farklı Statüdeki Hizmetlerinin Birleştirilmesi", Güncel Mevzuat, Sayı 49

[9] Akın Şimşek, Belediye Başkanlığı Sona Erenlerin Emekli Sandığı İştirakçiliği, Güncel Mevzuat, Sayı 97, Ocak 2014

III- BELEDİYE BAŞKANLARININ MAKAM, GÖREV/TEMSİL TAZMİNATI

Kamu kurumlarında görev yapanlardan kadro dereceleri ve unvanlarına göre öncelikle 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile belirlenen gösterge rakamı üzerinden makam tazminatı adı altında bir ilave ödeme yapılması öngörülmüştür. Ayrıca bazı özel meslek mensuplarının makam tazminatları da kendi özel personel kanunlarında belirlenmiştir. Yargı personeline de yüksek hakimlik tazminatı adı altında belirleme yapılmıştır. Belediye başkanlarının makam tazminatına ilişkin usul ve esaslar ise 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunun ek 68 inci maddesinde belirtilmiştir. Makam tazminatı ile yüksek hakimlik tazminatı ödenmesini gerektiren görevlerde toplam 2 yıl bulunduktan sonra emekliye ayrılanlara makam veya yüksek hakimlik ve temsil veya görev tazminatları bulundukları en üst görevleri esas alınarak ödenmektedir. Örneğin; seçimler nedeni ile bir dönem belediye başkanlığı yapan kişinin daha önce veya belediye başkanlığı sonrasında kamuda makam tazminatına müstahak görevi varsa yüksek göstergeli makam tazminatının belirlenmesinde belediye başkanlığı makam tazminatı da dikkate alınacaktır.

Ancak bu tazminatların ölenlerin dul ve yetimlerine ödenmesinde iki yıl görev yapmış olma şartı aranmamaktadır. Bu tazminatlar, ölenlerin aylığa müstahak dul ve yetimlerine aylık bağlama oranları üzerinden ödenmektedir.

Belediye başkanlığı görevi yapanlardan herhangi bir sosyal güvenlik statüsünden emekli olanlara makam tazminatı ve bu tazminata bağlı olarak görev tazminatı ödenmesi hususunda büyük bir ayrım olması buna bağlı olarak adil olmayan bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktaydı[10].

İlk olarak Emekli Sandığından emekli olan belediye başkanlarına makam tazminatı ve daha sonra da bu tazminata bağlı olarak temsil veya görev tazminatı ödenmesi öngörülmüştü. 2008 yılında ise 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun geçici 4'üncü maddesiyle makam tazminatı ödenen belediye başkanlarının kapsamı biraz daha genişletilmişti. Bu durumda da 2008 yılından önce seçimle göreve gelmiş ve SSK veya BAĞ-KUR gibi diğer sosyal güvenlik statülerinden emekli olmuş belediye başkanlarının da kadınlarda 58, erkeklerde 60 yaş ve herkes için 9000 gün prim ödeme veya kadın erkek ayrımı olmaksızın herkes için 5400 gün prim ödeme ve 61 yaş şartını sağlayanlara da Emekli Sandığından emekli olan belediye başkanlarına ödenen makam tazminatı ile bu tazminata bağlı olarak verilen temsil veya görev tazminatı ödenmesine başlanmıştır. Ancak 2008 yılından sonra belediye başkanı seçilenlerden 5510 sayılı Kanuna göre veya SSK ve BAĞ-KUR'dan emekli olanlara emekli aylıkları ile birlikte makam tazminatı ve bu tazminata bağlı olarak temsil veya görev tazminatı ödenmiyordu.

Kamuoyunda ek gösterge yasası olarak bilinen ve 5 Temmuz 2022 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 7417 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile belediye başkanlığı görevi yapanlardan emekli olanlara makam tazminatı ve bu tazminata bağlı olarak temsil veya görev tazminatı ödenmesi ile ilgili önemli bir düzenleme yapılmıştır. Bu yasanın 17'nci maddesi ile 5510 sayılı Kanuna eklenen ek 21'inci madde ile seçimle göreve gelen belediye başkanlarından emekli olanlara makam tazminatı ve bu tazminata bağlı olarak temsil veya görev tazminatı ödenmesinde eşitsizlik giderilmiştir. Böylece öncelikle emekli olunan sosyal güvenlik statüsü ayrımı yapılmaksızın seçimle göreve gelen belediye başkanlarına makam tazminatı ödenmesi öngörülmüş ancak bu tazminatlardan yararlanmanın diğer şartları genel hükümlere göre belirlenmiştir.

Makam tazminatında iki yıl görev yapma şartı istisnası

Emekli Sandığı emeklilerine makam tazminatı ödenmesinde bu tazminata müstahak görevlerde en az iki yıl bulunma şartı bulunmakla birlikte dul ve yetimlere bu tazminatların ödenmesi ile

[10] *Akın Şimşek, "Belediye Başkanlığı Görevi Yapmış Olan Emeklilere Makam Tazminatı Ödenmesi ve 7417 Sayılı Kanunun Getirdikleri", İller ve Belediyeler, TBB Dergisi, Sayı 892, 893, 894, Sayfa 72-76*

12 Şubat 2000 tarihinden önce makam tazminatına müstahak görevleri sona ermiş olanlar istisna tutulmuştur.

İkinci istisnai düzenleme 5434 sayılı Kanuna 4505 sayılı Kanunun 4 üncü maddesiyle eklenen geçici 208 inci maddede yapılmıştır. Bu düzenleme gereğince Kanunun yürürlük tarihi olan 12 Şubat 2000 tarihinden önce görevleri sona ermiş olanlar için makam tazminatı, yüksek hakimlik tazminatı ile temsil tazminatı ödenmesinde iki yıllık görev süresini doldurma şartı aranmamaktadır.

Belediye başkanlarının makam tazminatı nasıl belirleniyor?

Emekli Sandığına tabi belediye başkanlarının makam tazminatları 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanununun Ek 68 inci maddesinin dördüncü fıkrası ile belirlenmiştir. Bu düzenleme gereğince Emekli Sandığından emekli aylığı bağlanan büyükşehir belediye başkanlarına 7000, il belediye başkanlarına 6000, ilçe ve ilk kademe belediye başkanlarına 3000, diğer belediye başkanlarına 1500 gösterge rakamı üzerinden makam tazminatı, buna bağlı olarak temsil veya görev tazminatı ödeniyor. Bu tazminat gösterge rakamları toplamının memur maaş katsayısı ile çarpımı neticesinde bulunan tutar da emekli aylıkları ile birlikte ayrıca ödenmektedir.

Emekli belediye başkanlarından kimlere makam tazminatı ödeniyor?

Emekli belediye başkanlarından öncelikle en az iki yıl belediye başkanlığı yapmış ve Emekli Sandığından emekli olmuş belediye başkanlarına makam tazminatı ve bu tazminata bağlı olarak verilen temsil veya görev tazminatı ödeniyor.

Ayrıca 2008 yılından önce seçimle göreve gelmiş ve en az iki yıl belediye başkanlığı yapanlardan SSK, Bağ-Kur gibi diğer sosyal güvenlik statülerinden emekli olanlardan 9000 gün prim ödeme, kadınlarda 58, erkeklerde 60 yaş şartını veya 5400 gün prim ödeme ve 61 yaş şartını sağlayanlara da Emekli Sandığından emekli olan belediye başkanlarına ödenen makam tazminatı ile bu tazminata bağlı olarak verilen temsil veya görev tazminatı ödeniyor. 2008 yılından sonra belediye başkanı seçilenlerden 5510 sayılı Kanuna göre veya SSK ve Bağ-Kur'dan emekli olanlardan büyükşehir belediye başkanları haricinde diğer belediye başkanlarının makam tazminatı bulunmuyordu.

Yeni düzenleme olan ve 7417 sayılı Devlet Memurları Kanunu İle Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 17 nci maddesi ile eklenen 5510 sayılı Kanunun ek 21 inci maddesi makam tazminatında kapsamı genişletecektir. Bu düzenleme gereğince 2023 yılı Ocak ayından itibaren öncelikle sosyal güvenlik statüsü ayrımı yapılmadan seçimle göreve gelen belediye başkanlarından emekli olanlara diğer şartları da sağlamaları halinde görev yaptıkları beldenin statüsüne göre büyükşehir, il, ilçe veya belde belediye başkanlarından Emekli Sandığı emeklilerine ödenen makam tazminatından yararlanma hakkı getirilmiştir.

Halen belediye başkanlarına ödenen makam tazminatı ve bu tazminata bağlı olarak verilen temsil veya görev tazminatı tutarları ne kadardır?

Makam tazminatına müstahak görevlerde bulunan bütün kamu çalışanları gibi belediye başkanlarının da temsil veya görev tazminatı tutarları makam tazminatından yararlanıp yaralanmadıklarına göre belirlenmektedir. Yararlanılan makam tazminatının göstergesine göre de temsil veya görev tazminatının göstergesi belirlenmektedir. Genel olarak belirtmek gerekirse de makam tazminatı göstergesi 7000 ve daha fazla olanlara temsil tazminatı ödenmekte, 7000 göstergenin altında makam tazminatı olanlara ise görev tazminatı ödenmektedir.

Bu kapsamda da 1 Ocak - 30 Haziran 2024 tarihleri arasında geçerli olarak tespit edilen memur maaş katsayısı esas alınarak belediye başkanlarına ödenen makam tazminatı ve bu tazminata bağlı olarak verilen temsil veya görev tazminatı göstergeleri ve tutarları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Unvanı	Makam Tazminatı Gösterge	Makam Tazminatı Tutar (TL)	Temsil, Görev Tazminatı Gösterge	Temsil, Görev Tazminatı Tutar (TL) (*)	Makam, Temsil, Görev Tazminatı Gösterge Toplam	Makam, Temsil, Görev Tazminatı Ödeme Toplamı (TL)
Büyükşehir Belediye Başkanı	7.000	5.326,10	17.000	12.934,81	24.000	18.260,90
İl Belediye Başkanı	6.000	4.565,23	15.000	11.413,07	21.000	15.978,29
İlçe Belediye Başkanı	3.000	2.282,61	9.000	6.847,84	12.000	9.130,45
Belde Belediye Başkanı	1.500	1.141,31	7.500	5.706,53	9.000	6.847,84

(*) Emekli aylığı almakta iken fiilen belediye başkanlığı da yapanlara emekli maaşları ile makam tazminatları ödenmekle birlikte, temsil/görev tazminatları ödenmemekte olup, belediye başkanlığı sona erince tekrar belediye başkanı seçilmeyenler ile kamuda başka görev de almayanların temsil/görev tazminatları ödenmeye başlanmaktadır.

Belediye başkanlığı yapanlardan kamuda daire başkanı, genel müdür yardımcısı gibi makam tazminatına müstahak görevlere atananların durumu

Belediye başkanlığı yapmış olanlardan kamu kurum ve kuruluşlarında daire başkanı, genel müdür yardımcısı gibi makam tazminatına müstahak görevlere atananların emeklilikte makam tazminatları belirlenirken belediye başkanlığı dâhil olmak üzere yüksek olan makam tazminatı göstergesi esas alınmaktadır.

Belediye başkanı olanlardan iki yıl görev yapmadan belediye başkanlığından ayrılanlardan kamu kurumlarında makam tazminatına müstahak bir göreve atananların emekliliklerinde makam tazminatına hak kazanmaları için gerekli iki yılın hesabında belediye başkanlığında geçen süre de dikkate alınmaktadır.

Örneğin; Bir beldede bir yıl belediye başkanlığı yapmış ve herhangi bir şekilde görevden ayrılmış bir kişinin daha sonra bir bakanlıkta daire başkanı atanması ve bir yıl da daire başkanı olarak görev yaptıktan sonra emekli olması halinde belediye başkanlığında geçen bir yıl süresi ile daire başkanlığında da geçen bir yıl süresi de dikkate alınarak makam tazminatı ve bu tazminata bağlı olarak verilen temsil veya görev tazminatı ödenecektir.

Emekli aylığı almakta iken belediye başkanlığı görevinde bulunanların makam, temsil ve görev tazminatı

Makam tazminatı kamuda görev yapanlardan belediye başkanları gibi emekli aylıkları kesilmeden çalışmaları öngörülmüş olanlara görevdeyken de emekli maaşları ile birlikte ödeniyor.

Ancak makam tazminatına bağlı olarak verilen temsil veya görev tazminatı kamuda görev yapanlardan emekli aylıkları kesilmeden çalışanlara görev yaptıkları sürece ödenmiyor. Örneğin; Halen aktif olarak görev yapan bir belediye başkanı emekli aylığını da almaya devam ediyorsa makam tazminatı da birlikte ödenmeye devam edilecektir.

Ancak belediye başkanı olarak görev yaptığı sürece makam tazminatına bağlı olarak verilen temsil veya görev tazminatı ödenmeyecektir. Belediye başkanlığı son erdiği zaman tekrar seçilmez ve kamuda herhangi bir görev de almazsa makam tazminatına bağlı olarak verilen temsil veya görev tazminatı da ödenmeye başlanmaktadır.

Makam tazminatına hak kazanmada belediye başkanı iken sigortalı olarak ilgilenmek zorunlu mu?

Emekli Sandığı emeklisi belediye başkanlarına makam tazminatı ve bu tazminata bağlı olarak verilen temsil veya görev tazminatı da ödenmesi için iki yıl belediye başkanlığı yapmış olmak yeterlidir. Makam tazminatından yararlanabilmek için öngörülen iki yıllık sürenin hesabında sigortalı olup olmadıklarına bakılmaksızın belediye başkanı olarak geçen sürelerin tamamı dikkate alınmaktadır.

Dolayısıyla belediye başkanlarının makam tazminatı ve bu tazminata bağlı olarak ödenen temsil veya görev tazminatına hak kazanmalarında aranan en az iki yıllık sürenin hesabında sigortalı olup olmadıklarına bakılmaksızın belediye başkanlığında geçen sürelerin dikkate alınması gerekmektedir. Örneğin: Emekli iken belediye başkanı seçilen bir kişi görevde iken herhangi bir sigortalılık statüsünde ilgilenmese de veya daha önce ilgilenmemiş olsa da iki yıl belediye başkanlığı görevini tamamlamış olması halinde makam tazminatına hak kazanacaktır. Ayrıca halen belediye başkanlığı dahil kamuda görev de almıyorsa makam tazminatına bağlı olarak verilen temsil veya görev tazminatına da hak kazanacaktır.

Belediye başkanlığında 65 yaşından sonra geçen süreler makam tazminatına hak kazanmada dikkate alınır mı?

Belediye başkanlığına seçilenler memuriyette genel yaş haddi olan 65 yaş nedeniyle sosyal güvenlik sisteminde sigortalı olarak ilgilendirilemiyorlar. Bu nedenle de doğal olarak 65 yaşın üzerinde belediye başkanı olarak geçen sürelerde sigorta primi ödenmesi dolayısıyla da sigortalı olması mümkün olmuyor. Belediye başkanlarının makam tazminatını düzenleyen genel yasa hükmü olan 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanununun Ek 68 inci maddesinin dördüncü fıkrasında da makam tazminatından yararlanabilmek için öngörülen iki yıllık sürenin hesabında sigortalı olup olmadıklarına bakılmaksızın belediye başkanı olarak geçen sürelerin tamamının dikkate alınacağı açıkça belirtilmiştir.

Bu nedenlerle de 65 yaşın doldurulmasından sonra da sigortalı olunması mümkün olunmayan ancak görevleri nedeniyle belediye başkanlığında geçen sürelerin makam tazminatından yararlanabilmek için öngörülen iki yıllık sürenin hesabında dikkate alınması gerekmektedir.

7417 sayılı Kanun gereğince 2023 yılı Ocak ayı sonrasında emekli belediye başkanlarına hangi şartlarla makam tazminatı ödeniyor?

Yeni düzenleme olan 7417 sayılı Kanun gereğince;

- Seçimle göreve gelmiş,
- En az iki yıl görev yapmış,
- Herhangi bir sosyal güvenlik statüsünden emekli olmuş,
- Emekli maaşı ile birlikte makam tazminatı ödenmeyen,

bütün belediye başkanı emeklilerine 2023 yılı Ocak ayından itibaren makam tazminatı ve bu tazminata bağlı olarak verilen temsil veya görev tazminatı ödenmektedir. Artık belediye başkanlarının makam tazminatının belirlenmesinde 9000 gün prim ödeme, kadınlarda 58, erkeklerde 60 yaş şartını veya 5400 gün prim ödeme ve 61 yaş gibi genel tarih, yaş ve prim günü sağlanması gibi şartları aranmamakta ve sadece herhangi bir sosyal güvenlik statüsünden emekli olmuş olması yeterli olmaktadır.

Ancak emekli aylığı almasına rağmen halen aktif olarak belediye başkanı olarak veya belediye meclis üyesi gibi görevler de dahil kamuda görev yapmakta olanların bu görevleri süresince makam tazminatına bağlı olarak ödenmesi gereken temsil veya görev tazminatları ödenmemektedir.

Emekli aylığı alan belediye başkanlarının Sosyal Güvenlik Kurumuna başvurmaları gerekiyor mu?

Yeni düzenleme gereğince uygulanın yürürlüğe girdiği 2023 yılı Ocak ayından önce herhangi bir sosyal güvenlik statüsünden emekli aylığı bağlananlardan emekli aylıkları ile birlikte makam tazminatı ödenmeyenler makam tazminatından yararlandırılmaktadır.

Bu uygulama için kişilerin Sosyal Güvenlik Kurumuna başvuru yapmalarına dair yasada herhangi bir hükme yer verilmemiş olup Sosyal Güvenlik Kurumunca kişilerin durumuna göre inceleme yapılarak makam tazminatları ödenmektedir. Ancak bu şekilde makam tazminatına hak kazanacaklara geçmişe yönelik herhangi ödeme yapılmayacaktır.

SSK'dan 5.000 gün prim ödemiş ve emekli olmuş ve halen çalışmayan bir belediye başkanına makam tazminatı ödeniyor mu?

Yeni düzenleme gereğince seçimle göreve gelmiş, en az iki yıl görev yapmış, SSK'ya 5.000 gün prim ödemiş ve emekli olmuş ve halen bir işte çalışmayan bir belediye başkanına 2023 yılı Ocak ayından itibaren yaşlılık aylığı ile birlikte makam tazminatı ve bu tazminata bağlı olarak verilen temsil veya görev tazminatı da ödenmeye başlanmıştır.

SSK'dan 3600 gün prim ödeme ile kısmi yaşlılık aylığı alan bir belediye başkanına makam tazminatı ödenecek mi?

Yeni düzenleme gereğince seçimle göreve gelmiş, en az iki yıl görev yapmış, SSK'ya 3600 gün prim ödemiş ve yaş haddinden kısmi emekli olmuş ve halen bir işte çalışmayan bir belediye başkanına 2023 yılı Ocak ayından itibaren yaşlılık aylığı ile birlikte makam tazminatı ve bu tazminata bağlı olarak verilen temsil veya görev tazminatı da ödenmektedir.

BAĞ-KUR'dan 5400 gün prim ödeme ile kısmi yaşlılık aylığı alan bir belediye başkanına makam tazminatı ödenecek mi?

Yeni düzenleme gereğince seçimle göreve gelmiş, en az iki yıl görev yapmış, Bağ-Kur'a 5400 gün prim ödemiş ve yaş haddinden kısmi emekli olmuş ve halen bir işte çalışmayan bir belediye başkanına 2023 yılı Ocak ayından itibaren yaşlılık aylığı ile birlikte makam tazminatı ve bu tazminata bağlı olarak verilen temsil veya görev tazminatı da ödenmektedir.

2008 yılından önce belediye başkanlığı yapmış ve halen makam tazminatı alan belediye başkanlarının haklarında yeni düzenleme ile bir farklılık olacak mı?

Yeni düzenleme ile daha önce makam tazminatı ve bu tazminata bağlı olarak verilen temsil veya görev tazminatından yararlanamayan belediye başkanlarının yararlanmaları hakkı getirilmektedir. Dolayısıyla halen makam tazminatı ve bu tazminata bağlı olarak verilen temsil veya görev tazminatından yararlananlar için herhangi bir düzenleme yapılmamış olup durumları değişmeyecektir.

IV- BELEDİYE BAŞKANLARININ EMEKLİLİĞE SEVK ONAYI ve EMEKLİ İKRAMİYELERİ

5510 sayılı Kanun ile kamu çalışanlarının emekliye sevk onaylarında Emekli Sandığı uygulamasına göre çok az bir değişiklik yapılmış olup, belediye başkanlarının emekliye sevk onaylarının alınması da bunlardan birisidir. Emeklilik ikramiyesinin ödenmesinde ise usul ve esaslarda paralellik sağlanmış olmakla birlikte 5510 sayılı Kanuna göre ilk defa 4/1-c kapsamında sigortalı olan belediye başkanları ile haklarında 5434 sayılı Kanun uygulanacak belediye başkanlarının emekli ikramiyelerinin ödenmesine ilişkin mevzuatları farklıdır.

Belediye başkanlarının emekliye sevk onayları 5434 sayılı Kanun uygulamasında onayı alacak kurum açısından çok anlamsız bir uygulamayı da beraberinde getiriyordu. Belediyeler bir kamu kurumu olmasına rağmen kendi başkanının emeklilik onayını alamıyordu. Eski sistemde Emekli Sandığına tabi görev yapan belediye başkanlarının emekliye sevk onaylarının alınmasında 5434 sayılı Kanunun Ek 26'ncı maddesinin (c) bendine göre işlem yapılıyordu. Buna göre belediye başkanlarının istek, maluliyet ve yaş haddi gibi durumlarda emekliye sevk onayları daha önce Emekli Sandığı ile ilgilendikleri en son kurumun en yüksek amirinin, bunlardan bu görevlerinden önce iştirakçiliği olmayanların son defa görev yaptıkları yer başkanının onayı ile alınmaktaydı.

Bilindiği gibi, 5434 sayılı Kanunun Mülga Ek 26'ncı maddesi ile ilgililerin 5434 sayılı Kanun kapsamında gerçekleştirilecek emeklilik işlemlerinin yapılabilmesi bazı esaslara bağlanmıştı. Söz konusu düzenleme ile belediye başkanlarının, istek, maluliyet ve yaş haddi hallerinde daha önce 5434 sayılı Kanunla ilgilendikleri en son kurumun en yüksek amiri veya bunlardan bu görevlerin-

den önce iştirakçiliği olmayanların son defa görev yaptıkları yer başkanı tarafından alınacak emekliye sevk onayı esas alınarak emeklilik işlemleri gerçekleştirilmekteydi.

5510 sayılı Kanun ile bu uygulama mantıklı bir zemine yerleştirilmiştir. 5510 sayılı Kanunun 48'inci maddesi ile bu karmaşaya son verilerek anılan madde gereğince 4'üncü maddenin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında olanların yaşlılık, malullük veya vazife malullüğü işlemleri, belediye başkanları için belediye encümeninin, onayı ile tekemmül etmektedir. Özel kanun hükümleri hariç olmak üzere yetkili makamın emekliye sevk onayı, talep tarihinden itibaren bir ayı geçemez. Bu suretle artık belediye başkanlarının emekliye sevk onaylarının belediye encümeninin onayı ile alınması imkânı sağlanmıştır.

Bu düzenleme 2008 yılı Ekim ayı başından önce Emekli Sandığı iştirakçiliği bulunması nedeniyle 5434 sayılı Kanuna göre işlemleri devam ettirilen belediye başkanları da dahil olmak üzere 2008 yılı Ekim ayı başından sonra emekliye ayrılacak bütün belediye başkanlarının emeklilik onaylarının alınmasında geçerlidir. Burada belediyeler açısından ise belediye başkanlarının emekli ikramiyelerinin ödenmesinde artık ikramiyenin belediye bütçesinden ödenmesi gündeme gelmektedir. Çünkü özel bütçeli kurumların memurlarının emeklilik ikramiyeleri Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından kişilere ödenmesini müteakip emeklilik onayını veren kurumdan tahsil edilmektedir. Bu durumda da belediye başkanının emeklilik onayı belediyeden alındığından emeklilik ikramiyesi de Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından kişiye ödenmesini müteakip ilgili belediyeden tahsil edilecektir.

Memur olarak görev yapanlara memuriyette geçen süreleri için emeklilik ikramiyesi ödenmesi hususu 2008 yılı Ekim ayı başından önce Emekli Sandığı iştirakçiliği bulunanlar ile 2008 yılı Ekim ayı başından sonra 5510 sayılı Kanuna göre ilk defa 4/1-c kapsamında sigortalı olanlar açısından farklı mevzuatlarla düzenlenmiştir.

Bu konuda 2008 yılı Ekim ayı başından önce Emekli Sandığı iştirakçiliği bulunan ve bu kapsamda 5510 sayılı Kanunun geçici 4'üncü maddesine göre 4/1-c sigortalısı sayılanlar için 5434 sayılı Kanunun 89'ncu maddesi, 5510 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra ilk defa 4/1-c kapsamında sigortalı olarak çalışmaya başlayanlar için ise 5434 sayılı Kanunun 5754 sayılı Kanunun 75'nci maddesi ile eklenen Ek 82'nci maddesi uyarınca işlem yapılmaktadır.

Emekli Sandığı iştirakçiliği bulunan belediye başkanlarının emeklilik ikramiyesine hak kazanma esasları

Emekli Sandığı iştirakçiliği bulunan memurlar açısından memurlara emeklilik ikramiyesi ödenmesi konusu 5434 sayılı Kanunun 89'uncu maddesinde hüküm altına alınmıştır.

5434 sayılı Kanunun 89'uncu maddesinin 16.06.2010 tarih ve 5997 sayılı Kanunun 14'üncü maddesi ile değişik birinci fıkrası ile ilgili Anayasa Mahkemesi'nin 12 Mayıs 2011 tarihli toplantısı neticesinde ortaya çıkan 2010/81 Esas sayılı kararında aynen "*5997 sayılı Bazı Kanunlarda ve 190 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 14. maddesiyle, 8.6.1949 günlü, 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu'nun 89. maddesinin değiştirilen birinci fıkrasının ikinci cümlesinin "Son defa bu Kanun veya 5510 sayılı Kanunun geçici 4 üncü maddesi hükümlerinin uygulanmasını gerektiren görevlerde çalışmakta iken emekliye ayrılan ve ..." bölümünün Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE*" denilmek suretiyle konu hüküm altına alınmış olup söz konusu karar 9 Temmuz 2011 tarihli Resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu karar ile istifa eden memurların emekli ikramiyesinde mevzuatta tekrar boşluğa yol açılmıştır. Anayasa Mahkemesi'nin bu iptal kararı neticesinde 5434 sayılı Kanunun 89'ncu maddesi 17.01.2012 tarih ve 6270 sayılı Kanunun 1 nci maddesi ile değiştirilerek Emekli Sandığına tabi memurlara emekli ikramiyesi ödenmesinde son defa 4/1-c sigortalısı olma şartı kaldırılarak madde metni yeniden düzenlenmiştir.

Durum böyle iken 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu'nun 89 ncu maddesinin dördüncü fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...verilecek emekli ikramiyesinin hesabında 30 fiili hizmet yılından fazla süreler ..." İbaresi nedeniyle memurlara 30 yıldan fazla çalışma süreleri için emeklilik ikramiyesi ödenmemekteydi. Hatta emekli olan memur kamu kurumunda işçi olarak çalışmış ve kıdem tazminatı veya iş sonu tazminatı almışsa bu tazminatların ödenmesine ait yıllar da 30 yıldan düşülmekteydi. Bu düzenleme Anayasa Mahkemesinin 07 Ocak 2015 tarihli

Resmi Gazetede yayımlanan 25.12.2014 tarih ve K: 2014/195 sayılı Kararı ile iptal edilmiştir. Karar da geçiş süreci de öngörülmediğinden yayımı tarihi itibariyle de yürürlüğe girmiştir. Artık Emekli Sandığına tabi çalışması olan memurlara 15 Aralık 2014 tarihinden sonra SSK veya BAĞ-KUR'dan da emekli olsalar görevlerinden kıdem tazminatına hak kazanacak şekilde ayrılmış olmaları şartıyla 30 yıl kısıtlaması bulunmaksızın memuriyette geçen ve varsa kapsamdaki diğer çalışma yılları için emekli ikramiyesi ödenmektedir.

5434 sayılı Kanunun 89'uncu maddesinde yapılan bu son değişiklik ve Anayasa Mahkemesinin 07 Ocak 2015 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 25.12.2014 tarih ve K: 2014/195 sayılı Kararı gereğince hizmet sürelerinin tamamı Emekli Sandığına tabi geçenlerden emekli, adi malullük veya vazife malullüğü aylığı bağlanan veyahut toptan ödeme yapılan memurlara, her tam fiili hizmet yılı için aylık bağlamaya esas tutarın bir aylığı emekli ikramiyesi olarak verilmektedir. Ancak bu kapsama girmemekle birlikte Emekli Sandığı iştirakçiliği bulunanlardan SSK, BAĞ-KUR veya 506 sayılı Kanunun geçici 20'nci maddesi kapsamında bulunan banka ve diğer kurum ve kuruluşların emekli sandıklarına tabi sigortalılığı bulunması nedeniyle 2829 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumlarına Tabi Olarak Geçen Hizmetlerin Birleştirilmesi Hakkında Kanunun 8 inci maddesi uyarınca[11] birleştirilen hizmet süreleri üzerinden emeklilik, yaşlılık ya da malullük aylığı bağlananlara ise memuriyette geçen çalışmalarının, 1475 sayılı İş Kanununun 14 üncü maddesinde belirtilen kıdem tazminatına hak kazanma şartlarına uygun olarak sona ermiş olması şartıyla memuriyette geçen süreleri için emekli ikramiyesi ödenmektedir[12].

Ödenecek emekli ikramiyesi, memuriyette geçen her tam fiili hizmet yılı ile sınırlı olarak görevden ayrıldıkları tarihteki emeklilik keseneğine esas aylık tutarı üzerinden ve aylığın başlangıç tarihindeki katsayılar dikkate alınarak ödenmektedir. 2829 sayılı Kanunun 12'nci maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesi ile üçüncü fıkrasının son cümlesinin bu düzenlemeye aykırı hükümleri uygulanmamaktadır.

Böylece sözü edilen 2829 sayılı Kanunun 12'nci maddesinin "Kendilerine bu Kanunun 8 inci maddesi uyarınca birleştirilen hizmet süreleri üzerinden aylık bağlananlara, T.C. Emekli Sandığına tabi daire, kuruluş ve ortaklıklarda prim veya kesenek ödemek suretiyle geçen sürelerinin toplamı üzerinden, 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu hükümlerine göre emekli ikramiyesi ödenir." Hükmünü içeren birinci fıkrasının birinci cümlesi ile aynı maddenin "Bu fıkraya göre emekli ikramiyesi ödenmesinde, birinci fıkra hükümleri de dikkate alınır." Hükmünü içeren üçüncü fıkrasının son cümlesinin uygulama yeri kalmamıştır.

Bu düzenlemeler gereğince memuriyetten istifa edenlere sadece Emekli Sandığına tabi geçmiş hizmet süresi üzerinden aylık bağlananlara emeklilik ikramiyesi başka hiçbir şarta bağlı olmaksızın ödenmektedir. Burada bahsedilen husus emeklilik için gerekli hizmet süresini tamamladıktan sonra emeklilik yaşını beklemek için istifa edenleri ilgilendirmektedir. Memuriyetten istifa edenlerden memuriyetten önce veya sonra SSK veya BAĞ-KUR'a tabi çalışması olması nedeniyle 2829 sayılı Kanuna göre hizmet birleştirmesi yaparak taraflarına emekli aylığı bağlananlara ise memuriyette geçen süreleri için emekli ikramiyesi ödenmesinde memuriyetin 1475 sayılı İş Kanunu'nun 14'üncü maddesinde belirtilen kıdem tazminatına hak kazanma şartlarına uygun olarak sona ermiş olması şartı aranmaktadır.

---

[11] 2829 sayılı Kanunun 8 nci maddesi gereğince, birleştirilmiş hizmet süreleri toplamı üzerinden, kişilere son yedi yıllık fiili hizmet süresi içinde fiili hizmet süresi fazla olan kurumca (SSK, Bağ-Kur, Emekli Sandığı), hizmet sürelerinin eşit olması halinde ise eşit hizmet sürelerinden sonuncusunun tabi olduğu kurumca(SSK, Bağ-Kur, Emekli Sandığı), kendi mevzuatına göre aylık bağlanmakta ve ödenmektedir.

Ancak, malullük, ölüm, 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanununa göre yaş haddinden re'sen emekli olma süresi kanunla belirlenen vazifelere atanma veya seçilme ve bağlı oldukları kurumun kanunla değiştirilmesi hallerinde ilgililere hizmet sürelerinden sonuncusunun tabi olduğu kurumca, kendi mevzuatına göre aylık bağlanmaktadır.

[12] Akın Şimşek, "İstifa Eden Memurun Emekli İkramiyesi", Bek. Mahalli İdareler, Sayı: 219, Kasım 2012, Ankara

İlk defa 4/1-c sigortalısı olan belediye başkanlarının emeklilik ikramiyesine hak kazanma esasları

İlk defa 4/1-c kapsamında sigortalı olan memurların emeklilik ikramiyeleri için 5434 sayılı Kanunun 5754 sayılı Kanunun 75'inci maddesi ile eklenen Ek 82'nci maddesi uyarınca işlem yapılacaktır. Bu düzenlemeye göre genel olarak, 5510 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra ilk defa 4/1-c kapsamında sigortalı olarak çalışmaya başlayanlardan;

- 5510 sayılı Kanun hükümlerine göre aylık bağlanan ve uzun vadeli sigorta kolları açısından sigortalı çalışma sürelerinin tamamı 4/1-c sigortalısı olarak geçmiş olanlara,
- 5510 sayılı Kanunun 4/1-a, 4/1-b ve 4/1-c sigortalılık hallerinin birden fazlasına tabi olarak çalışmış olmakla birlikte, anılan Kanun hükümlerine göre aylık bağlandığı sırada son defa uzun vadeli sigorta kolları açısından 4/1-c sigortalısı olarak çalışmakta olanlara,
- 5510 sayılı Kanun hükümlerine göre aylık bağlandığı sırada uzun vadeli sigorta kolları açısından zorunlu olarak sigortalı olunması gereken bir işte çalışmamakla birlikte, uzun vadeli sigorta kolları açısından son olarak 4/1-c sigortalısı olarak çalışmış olanlara,
- Yaşlılık toptan ödemesi yapılmış olup uzun vadeli sigorta kolları açısından son olarak 4/1-c sigortalısı olarak çalışmış olanlara,
- Uzun vadeli sigorta kolları açısından 4/1-c sigortalısı olarak çalışmakta iken ölenlerin ölüm aylığı bağlanan veya ölüm toptan ödemesi yapılan hak sahiplerine,
- Ölüm tarihi itibariyle uzun vadeli sigorta kollarına tabi olarak çalışmamakla birlikte, uzun vadeli sigorta kolları açısından son olarak 4/1-c sigortalısı olarak çalışmış olanların ölüm aylığı bağlanan veya ölüm toptan ödemesi yapılan hak sahiplerine,

Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından kamu idarelerinde aynı Kanuna göre 4/1-a ve 4/1-c statüsünde geçen sigortalılık sürelerinden her ne suretle olursa olsun daha önce iş sonu tazminatı veya bu mahiyette olmakla birlikte başka bir adla tazminat ödenen süreleri ile kıdem tazminatı ya da emekli ikramiyesi ödenmiş olan süreleri hariç olmak üzere uzun vadeli sigorta kollarına tabi olarak geçen süreleri esas alınarak emekli ikramiyeleri eski hükümlere yani 5434 sayılı Kanunda belirtilen usul ve esaslara göre hesaplanarak ödenecektir. Ancak, 5510 sayılı Kanunun 4/1-a sigortalısı olarak geçen uzun vadeli sigorta kolları bakımından sigortalılık süreleri esas alınarak emekli ikramiyesi ödenebilmesi için,

- İş kanunlarına tabi olarak çalışmış olanların iş sözleşmelerinin kıdem tazminatı ödenmesini,
- Sözleşmeli personel statüsünde çalışmış olanların ise hizmet sözleşmelerinin ilgili mevzuatına göre iş sonu tazminatı veya aynı mahiyette olmakla birlikte başka bir adla ödenen tazminata hak kazanılmasını gerektirecek şekilde sona ermiş olması şarttır. Durum böyle olunca 5510 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra ilk defa 4/1-c kapsamında sigortalı olarak çalışmaya başlayanların tabi olduğu 5434 sayılı Kanunun Ek 82'nci maddesinin de yürürlükten kaldırılması gerekecektir. Ancak uygulamanın bu şekilde devam etmesi halinde ilk defa 4/1-c sigortalısı olarak belediye başkanlığı yapmış bir kişi belediye başkanlığı görevi sona erdikten sonra 4/1-b (eski BAĞ-KUR) veya 4/1-a (eski SSK) sigortalısı olarak çalışmaya devam edip emeklilik talebinde bulunursa son defa 4/1-c sigortalısı olmadığından tarafına 4/1-c sigortalısı olarak geçen süreleri için emeklilik ikramiyesi ödenmeyecektir.

Emekli ikramiyesi ödeme esasları

Emekli Sandığına tabi çalışması olan belediye başkanları ve diğer kamu görevlileri ile Ekim 2008'den sonra ilk defa 4/1-c sigortalısı olan belediye başkanları ve diğer kamu çalışanlarına emekli ikramiyesinin ödenmesine ilişkin ortak usul ve esaslar 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanununun 17.01.2012 tarih ve 6270 sayılı Kanunun 1'inci maddesi[13] ile değişik 89'uncu maddesinde düzenlenmiştir. Anılan düzenleme gereğince genel olarak, emekli, adi malullük veya vazife malullüğü aylığı bağlanan veyahut toptan ödeme yapılan iştirakçilere, her tam fiili hizmet yılı için, aylık bağlamaya esas tutarların bir aylığı emekli ikramiyesi olarak verilmektedir. Memuriyette bir yılı tamamlamadan ayrılanlara her ne halde olursa olsun emeklilik ikramiyesi verilmemektedir.

[13] *26.01.2012 tarih ve 28185 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.*

Verilecek emekli ikramiyesinin hesabında, 30 fiili hizmet yılından fazla sürelere emeklilik ikramiyesi ödenmesine ilişkin sınırın Anayasa Mahkemesince iptal edilerek kaldırılması nedeniyle Emekli Sandığı iştirakçiliği bulunan, ilk defa 4/1-c sigortalısı olan belediye başkanları ile diğer kamu kamu görevlilerinin tamamına kamu kurumlarında geçen çalışmaları işçin emekli ikramiyesi ödenmesinde çalışmalarının tamamı dikkate alınacaktır. Bu şekilde ödenen emeklilik ikramiyesi ödendikçe onayı veren kurumca, Sayıştay ve Danıştay başkanlarının ise kendi kurumlarınca, yazı ile istenilmesi üzerine en çok iki ay içinde faturası karşılığında Sosyal Güvenlik Kurumuna ödenmektedir.

Emekli ikramiyesi ödenmesine esas hizmetin tespitinde kıdem tazminatına hak kazanma şartları

Gerek Emekli Sandığına tabi gerekse ilk defa 4/1-c sigortalısı olarak çalışması olan belediye başkanları ve diğer kamu görevlilerinden kamu idarelerinde 4/1-a (SSK) statüsünde geçen sürelerinden her ne suretle olursa olsun daha önce iş sonu tazminatı veya bu mahiyette olmakla birlikte başka bir adla tazminat ödenen süreleri ile kıdem tazminatı ya da emekli ikramiyesi ödenmiş olan süreleri hariç olmak üzere 4/1-a (SSK) sigortalısı olarak çalışılmış ve kıdem tazminatı almaya hak kazanacak şekilde işlerinden ayrılmış olmaları şartıyla bu süreleri içinde emeklilik ikramiyesi ödenmektedir.

Çalışanların kıdem tazminatına hak kazanmalarına ilişkin usul ve esaslara 1475 sayılı İş Kanunu'nun 14'üncü maddesinde yer verilmiştir. Bu düzenlemeye göre genel olarak İş Kanunu'na tabi çalışan işçilerin kıdem tazminatları, hizmet sözleşmelerinin;

- İşverenleri tarafından ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan haller ve benzeri sebepler[14] dışında,
- Kendileri tarafından haklı bir nedenle[15] derhal,
- Muvazzaf askerlik hizmeti dolayısıyla,
- Bağlı bulundukları kanunla kurulu kurum veya sandıklardan yaşlılık, emeklilik veya malullük aylığı yahut toptan ödeme almak amacıyla,
- Yaşlılık aylığı bağlanması için öngörülen sigortalılık süresini ve prim ödeme gün sayısını tamamlayarak yaşlılık aylığı bağlanması için gerekli yaşı[16] beklemek üzere kendi istekleri ile işten ayrılmaları nedeniyle,

Sonlanması veya kadının evlendiği tarihten itibaren bir yıl içerisinde kendi arzusu ile sona ermesi veya işçinin ölümü sebebiyle son bulması halinde işçinin işe başladığı tarihten itibaren hizmet sözleşmesinin devamı süresince her geçen tam yılı için işverenince işçiye otuz günlük ücreti tutarında kıdem tazminatı ödenmektedir.

Ayrıca 1475 sayılı Kanunun 14'üncü maddesinin birinci fıkrasının (4) numaralı alt bendi 08.09.1999 tarihinde 4447 sayılı Kanunla değiştirildiğinden yalnızca yaşlılık aylığı bağlanması için öngörülen sigortalılık süresini ve prim ödeme gün sayısını tamamlayarak kendi istekleri ile iş akdini sonlandıranlara kıdem tazminatı ödenmesine 08.09.1999 tarihinden itibaren başlanmıştır. Bu nedenle, 08.09.1999 tarihinden önce çalışmaya başlayanlar için aylığa hak kazanma koşullarından yaş dışında en az 15 yıllık sigortalılık süresi ve 3600 gün prim ödeme gün sayısı, 08.09.1999 tarihinden sonra çalışmaya başlayanlar için ise, yaş koşulu dışında kalan 7000 gün prim ödeme gün sayısını veya 25 yıllık sigortalılık süresini ve 4500 gün prim ödeme gün sayısını tamamladıktan sonra iş akdini kendi istekleri ile sonlandıranlar kıdem tazminatından yararlandırıldıklarından, aynı durumda olan memurlara da emeklilik ikramiyesi ödenmesi gerekecektir.

---

[14] 4857 sayılı İş Kanunu'nun 25/II fıkrasında sayılı sebepler.

[15] 4857 sayılı İş Kanunu'nun 24. maddesinde sayılı sebepler.

[16] Sigortalıların 506 Sayılı Kanunun 60. maddesinin birinci fıkrasının (A) bendinin (a) ve (b) alt bentlerinde öngörülen yaşlar dışında kalan diğer şartları veya aynı Kanunun Geçici 81 inci maddesinde belirlenen kriterlere göre tabi oldukları yaşları kastedilmektedir.

Belediye başkanlarının emekliliğe sevk onaylarının belediye encümeni kararı ile olması sonrasında daha önce memuriyet hizmeti olan belediye başkanlarının emeklilik ikramiyeleri yönünden bir yük ortaya çıkmış görünmektedir.

Belediye başkanlarının memuriyette geçen süreleri ve belediye başkanlığı süreleri ile belediyede veya başka kamu kurumlarında işçi olarak geçmiş ve kıdem tazminatı ödenmemiş çalışma süreleri için emeklilik ikramiyesi ödenmesinde özellikle işçi olarak geçen sürelerin hesabı büyük önem arz etmektedir.

Kıdem tazminatı ödenmemiş işçilikte geçen sürelere emeklilik ikramiyesi ödenmesinde bu işlerden kıdem tazminatı almaya müstahak şekilde görevden ayrılma şartı aranmaktadır. Burada ortaya çıkan en önemli hususlardan bir tanesi belediyede işçi olarak çalışmakta iken seçimler nedeniyle işinden ayrılan bir kişinin belediye başkanı seçilmesi halinde belediyede geçen süreleri için kıdem tazminatı ödenip ödenmeyeceği hususudur. Bu husus çok tartışmalı bir konu olsa da kişi isteği ile işinden ayrıldığından ve isteği ile işinden ayrılanlara özel durumları haricinde kıdem tazminatı da ödenmediğinden bu kişiye belediyede işçi olarak geçen çalışma süreleri için kıdem tazminatı ödenmemesi esas alınmaktadır.

V- MAHALLİ İDARELER SEÇİMİ SONRASI MAL BİLDİRİMİ İŞLEMLERİ

Yerel seçimler neticesinde ilk defa göreve başlayan belediye başkanları ve belediye meclis üyelerinin göreve başlamalarını müteakip mal bildirimlerini vermeleri, yeniden seçilenlerin de mevcut mal bildirimlerini yenilemeleri gerekmektedir.

Mal bildiriminin Anayasal dayanağını Anayasanın "Mal bildirimi" başlıklı 71'inci maddesi oluşturmaktadır. Bu düzenlemede kamu hizmetine girenlerin mal bildiriminde bulunmaları ve bu bildirimlerin tekrarlanma sürelerinin kanunla düzenleneceği, yasama ve yürütme organlarında görev alanların bundan istisna edilemeyeceği hükme bağlanmıştır.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na tabi memurlar açısından Kanunun 14 ve 125'inci maddelerinde düzenlenmiştir. Bu Kanunun "Mal bildirimi" başlıklı 14'üncü maddesinde Devlet memurlarının, kendileriyle, eşlerine ve velayetleri altındaki çocuklarına ait taşınır ve taşınmaz malları, alacak ve borçları hakkında, özel kanunda yazılı hükümler uyarınca, mal bildirimi verecekleri, aynı Kanunun 125/D-j maddesinde de belirlenen durum ve sürelerde mal bildiriminde bulunmamak kademe ilerlemesinin durdurulması cezasını gerektiren fiil ve haller içerisinde sayılmıştır. 657 sayılı Kanun uyarınca kademe ilerlemesinin durdurulması fiilin ağırlık derecesine göre memurun, bulunduğu kademede ilerlemesinin 1-3 yıl durdurulmasıdır.

Bu kapsamda 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu[17] çıkarılmıştır. Aynı Kanununun 23'üncü maddesi ile de 1609 sayılı Bazı Cürümlerden Dolayı Memurlar ve Şerikleri Hakkında Takip ve Muhakeme Usulüne Dair Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

Mal Bildiriminde Bulunulması Hakkında Yönetmelik[18] ile de 3628 sayılı Kanun gereğince verilecek olan mal bildiriminin şekli, düzenleniş biçimi, sayısı, neleri kapsayacağı, yetkili merciine nasıl ulaştırılacağı ve 3628 sayılı Kanunun uygulanmasına ilişkin diğer esas ve usuller düzenlenmiştir.

Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçiş ile birlikte 3628 sayılı Kanunda gerekli uyum değişiklikleri yapılmış olmakla birlikte Kanunda yapılan değişiklikler ile ilgili olarak Mal Bildiriminde Bulunulması Hakkında Yönetmelikte henüz değişiklik yapılmamıştır[19].

Mal bildirimin zamanında veya usulüne uygun olarak verilmemesi ile ilgili olarak mal bildirimlerinin zamanında verilmemesi nedeniyle yapılan ihtara rağmen verilmemesi, gizli bilgilerin açıklanması gibi nedenlerle kişiler fiile göre üç aydan üç yıla kadar hapis cezasına maruz kalabilmektedir. İlk mal bildiriminin zamanında verilmesi yanında eş ve çocuklara ilişkin malların edinilmesi, artması gibi durumlarda da ilave mal bildirimlerinin zamanında verilmesi ile cezai yap-

[17] *04.05.1990 tarih ve 20508 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.*

[18] *15.11.1990 tarih ve 20696 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.*

[19] *Akın Şimşek, Mustafa Bağçacı, Memurlarda Soruşturma, Yargılama, Disiplin, Yerel Yönetimler Yayınevi, 2020*

tırımlara maruz kalmanın önüne de geçilmiş olacaktır. Mal bildirimine dair yeni ve ek bildirimler yetkili merciler tarafından daha önceki bildirimler ile karşılaştırılmaktadır. Yapılan karşılaştırma sonucunda gerçeğe aykırı bildirimde bulundukları veya haksız mal edindikleri, kaçırdıkları veya gizledikleri anlaşılanlar hakkında yetkili mercilerce Cumhuriyet başsavcılıklarına suç duyurusunda bulunulmaktadır. Kamu görevlilerinin mal bildirimi uygulamasında mevzuata veya genel ahlaka uygun olarak sağlandığı ispat edilemeyen mallar veya kişilerin sosyal yaşantısı bakımından geliriyle uygun olduğu kabul edilemeyecek harcamalar şeklinde ortaya çıkan artışlar haksız mal edinme kabul edilmektedir.

Yerel seçimler sonrası seçilenlerin mal bildirimleri

Yerel yöneticilerin bu kapsamda da belediye başkanları ile belediye meclis üyelerinin mal bildiriminde bulunmalarına ilişkin olarak kanuni düzenlemelere mal bildiriminde bulunacakların bildirimlerine, bildirimlerini yenilenmelerine, mal edilmelerin denetimiyle, haksız mal edinme veya gerçeğe aykırı bildirimde bulunma halinde uygulanacak hükümleri, bu kapsamda belirlenen suçlarla bazı suçlardan dolayı kamu görevlileri ve suç ortakları hakkında takip ve muhakeme usulünü düzenlemek amacıyla çıkarılan 3628 sayılı "Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu[20]"nda yer verilmiştir[21]. Ayrıca 3628 sayılı Kanun gereğince verilecek olan mal bildiriminin şeklini, düzenleniş biçimini, sayısını, neleri kapsayacağını, merciine nasıl ulaştırılacağını ve bu Kanunun uygulanmasına ilişkin diğer esas ve usulleri düzenlemek ve uygulamaya yol göstermek amacıyla "Mal Bildiriminde Bulunulması Hakkında Yönetmelik[22]" çıkarılmıştır.

Seçimle gelinen görevlerde bulunanlar bu kapsamda da belediye başkanları ve belediye meclis üyeleri ilk mal bildirimlerini seçimin kesinleşme tarihini izleyen iki ay içinde vermek zorundadır. Belediye Başkanlığı veya Belediye Meclis Üyeliği görevi sona erenler de ayrılma tarihini izleyen bir ay içinde yine mal bildirimini vermek zorundadır.

Mal bildirimi vermek zorunda olanlar görevleri devam ettiği sürece sonu (0) ve (5) ile biten yıların en geç şubat ayı sonuna kadar bildirimlerini yenilemek zorundadırlar. Bu kapsamda 31 Mart 2024 mahalli idareler seçimlerinde seçilerek görevlerine başlayan Belediye Başkanları ile Belediye Meclis Üyeleri ilk mal bildirimlerini verdikten sonra gelecek yıl yani 2025 yılı Şubat ayı sonuna kadar mal bildirimlerini yenilemek zorundadırlar. Bu mahalli idareler seçim dönemi 2028 yılında biteceğinden bu dönem içinde mevcutlarda beyanı gerektiren bir değişim olmadığı sürece normal şartlarla başka mal bildirimi yenilemesine gerek kalmayacaktır.

Belediye Başkanları ve Belediye Meclis Üyelerinin eşleri, velayeti altındaki çocukları ve kendilerinin şahsi mal varlıklarında önemli bir değişiklik olduğunda, değişikliği izleyen bir ay içinde yeni edindikleri mal, hak, gelir, alacak ve borçlara münhasır olmak üzere ek mal bildirimi vermek zorundadırlar.

Mal bildiriminde bulunacak belediye başkanlarının ve belediye meclis üyelerinin, kendilerine, eşlerine ve velayetleri altındaki çocuklarına ait bulunan;

a) Taşınmaz malları (arsa ve yapı kooperatif hisseleri dahil),

b) Kendilerine aylık ödenenler, net aylık tutarının beş katından; aylık ödenmeyenler ise Genel İdare Hizmetleri sınıfında birinci derecenin birinci kademesindeki şube müdürüne ödenen net aylığın beş katından fazla değer ve tutarındaki;

1) Para ve para hükmündeki kıymetli kâğıtları, hisse senedi ve tahvilleri, altın ve mücevheratı,

2) Her türlü kara, deniz ve hava taşıt araçları, traktör, biçer-döver, harman makinesi ve diğer ziraat makineleri, inşaat ve iş makineleri, hayvanlar, koleksiyon ve ev eşyaları ile diğer taşınır malları,

---

[20] 4.5.1990 tarih ve 20508 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

[21] Akın Şimşek, "Belediye Başkanı ve Meclis Üyelerinin Mal Bildirimi Yükümlülükleri ve Yaptırımlar", Mahalli İdareler Dergisi, Nisan 2014

[22] 15.11.1990 tarih ve 20696 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

3) Hakları, alacakları, borçları, gelirleri,

mal bildirimine konu teşkil etmektedir. Mallar, mal bildirimi tarihindeki değerleri esas alınmak suretiyle beyan olunur. Her dönemde Genel İdare Hizmetleri sınıfında birinci derecenin birinci kademesindeki şube müdürüne ödenen her türlü zam ve tazminatlar dahil net aylık miktarı, aylıklara uygulanan katsayının belirlenmesini müteakip Maliye Bakanlığınca tespit ve ilan edilmektedir. Bu kapsamda bu tutar 2024 yılı Ocak ayı itibariyle 47.440,35 TL'dir.

Seçimle göreve gelenlerle ilgili olarak mal bildirimine ilişkin düzenlemeler uyarınca muhtarlar ve ihtiyar heyeti üyeleri hariç, her tür seçimle iş başına gelen kamu görevlileri ile Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar mal bildirimi vermek zorundadır. Bu kapsamda da belediye başkanları ile belediye meclis üyeleri mal bildiriminde bulunmak zorundadır.

Belediye Başkanları mal bildirimlerini İçişleri Bakanlığı'na, Belediye Meclis Üyeleri ise Belediye Başkanlarına vermek zorundadır. İçişleri Bakanlığı, Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü'nün 04.02.2010 tarih ve 3834-45134 sayılı yazısı ile de Belediye Başkanları ve Belediye Meclis Üyelerinin mal bildirimlerinin alınması ve İçişleri Bakanlığı'na gönderilmesine ilişkin usul ve esaslar açıklanmıştır. Bu yazı gereğince de;

1- Belediye Meclis Üyeleri mal bildirimlerini kendi belediyelerine verecekler ve verilen bu mal bildirimleri belediyelerde tutulacaktır.

2- Belediye Başkanlarının mal bildirimleri İçişleri Bakanlığına gönderilmek üzere valiliklere verilecektir.

3- İçişleri Bakanlığına gönderilmek üzere valiliklerde toplanan Belediye Başkanlarına ait mal bildirimlerinin kapalı zarfları kesinlikle açılmayacak, gizlilik şartına uygun olarak alındığı şekliyle İçişleri Bakanlığına ulaştırılacaktır.

Mal bildiriminin zamanında verilmesi ile ilgili olarak ilgili mevzuatı uyarınca belirlenen sürelerde mal bildiriminde bulunmayanlara bildirimlerin verileceği mercilerce önceliklerde ihtarda bulunulmaktadır. Bu kapsamda mal bildirimini zamanında vermeyen Belediye Meclis Üyelerine Belediye Başkanı tarafından uyarıda bulunulması gerekmektedir. Mal bildirimini zamanında vermeyen Belediye Başkanlarına ise İçişleri Bakanlığı (Valilikler) tarafından uyarıda bulunulmaktadır. Mal bildirimini zamanında verdiği için kendisine uyarıda bulunulanların ihtarın kendisine tebliğinden itibaren otuz gün içinde bildirimde bulunması zorunludur.

Mazeretsiz olarak otuz gün içinde bildirimde bulunmayana üç aya kadar hapis cezası verilmektedir. Hakkında yürütülen bir soruşturma nedeniyle verilen süre zarfında mal bildiriminde bulunmayanlara ise üç aydan bir yıla kadar hapis cezası verilmektedir. Mal bildiriminin içeriği hakkında uygulanan gizlilik kurallarına aykırı davrananlar da üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılmaktadırlar. Bu fiilin basın yoluyla işlenmesi halinde verilecek ceza yarı oranında artırılmaktadır. Kanunen daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde gerçeğe aykırı bildirimde bulunanlara altı aydan üç yıla kadar hapis cezası verilmektedir.

Mal bildiriminin içeriği hakkında yasak olan hususları açıklayanlar ile gerçeğe aykırı mal bildiriminde bulunanlara ceza süresi kadar kamu hizmetlerinden yasaklanma cezası uygulanmaktadır. Süresinde mal bildiriminde bulunulmamasının cezası haricinde diğer cezalar tecil edilemiyor ve şahsi hürriyeti bağlayıcı olanlar para veya tedbire çevrilemiyor.

Belediye başkanları ile belediye meclis üyelerinden asli görevleri üzerlerinde olmak kaydıyla yönetim kurulu veya danışma kurulu üyeliği gibi ikinci bir görevi yürütenler ya da bu görevleri vekâleten tedvir edenler, sadece asli görevlerinden dolayı tek mal bildiriminde bulunurlar. Ancak mal bildiriminde bulunulan yer, ikinci görev nedeniyle mal bildiriminde bulunulması gereken diğer kuruma da bilgi vermek zorundadır. Kişilerin de aynı şekilde ikinci görev yerlerine bilgi vermesi uygulamayı kolaylaştıracaktır.

Belediye başkanı ile belediye meclis üyelerinin eşleri de mal bildirimi vermek zorunda olan görev veya işlerde bulunuyorlarsa eşlerin her biri ayrı ayrı mal bildiriminde bulunulması gerek-

mektedir. Bu durumda eşlerden her birinin eşi ile velayeti altındaki çocuklarının da mallarını yine kendi bildirimlerinde belirtmeleri gerekmektedir.

Belediye başkanları ile belediye meclis üyeleri milletlerarası protokol, karşılıklı iyi niyet veya nezaket kuralları gereğince veya diğer herhangi bir sebeple yabancı devletlerden, milletlerarası kuruluşlardan, milletlerarası hukuk tüzel kişiliklerinden, Türk uyruğunda olmayan herhangi bir gerçek veya tüzel kişi veya kuruluştan, aldıkları tarihteki değeri on aylık net asgari ücret toplamını[23] aşan her hediye veya hibe niteliğindeki eşyayı, aldıkları tarihten itibaren bir ay içinde kendi kurumlarına teslim etmek zorundadırlar. Ancak, yabancı devlet adamları ve milletlerarası kuruluş temsilcileri tarafından verilen imzalı hatıra fotoğraflarının çerçeveleri bu kapsamda değerlendirilmemektedir.

Belediye başkanları ile belediye meclis üyeleri ve eşlerine bu kapsamda verilen hediye veya hibe niteliğindeki eşyayı alanların bu eşya değerinin on aylık net asgari ücret toplamını aşan değerde olduğunu belirlemesi halinde, yurtiçinde aldıkları tarihten, yurtdışında yurda dönüşleri tarihinden itibaren ongün içinde bulundukları il defterdarlığına (takdir komisyonu başkanlığına) değer takdiri için kurumları vasıtasıyla göndermeleri gerekmektedir. Hediye veya hibe niteliğindeki bu eşyanın (yabancı devlet adamları ve milletlerarası kuruluş temsilcileri tarafından verilen imzalı hatıra fotoğraflarının çerçeveleri hariç) gerçek değerinin takdiri ile net asgari ücretin on aylık toplamını aşıp aşmadığı, 213 sayılı Vergi Usul Kanununun değişik 72'nci maddesine göre kurulan takdir komisyonunca en geç on gün içinde tespit edilerek ilgiliye ve bağlı bulunduğu kuruma bildirilmektedir. Kıymet takdirinden sonra takdir komisyonu tarafından ilgilisine geri verilen hediye veya hibe niteliğindeki eşyadan değeri net asgari ücretin on aylık toplamını aşanlar, ilgilisi tarafından en geç on gün içinde kendi kurumlarına verilmelidir. Bu eşyalar, kurumca sergilenmek veya başka bir şekilde muhafaza edilmek suretiyle değerlendirilebilir veya ilgisi sebebiyle diğer bir kuruma tevdi edilebilir.

VI- BELEDİYEDE İŞÇİ OLARAK ÇALIŞIRKEN BELEDİYE BAŞKANI SEÇİLENLERİN KIDEM TAZMİNATI

Çalışanların kıdem tazminatına hak kazanmalarına ilişkin usul ve esaslara 1475 sayılı İş Kanunu'nun 14 ncü maddesinde yer verilmiştir. Bu düzenlemeye göre genel olarak İş Kanununa tabi çalışan işçilerin kıdem tazminatları, hizmet sözleşmelerinin;

- İşverenleri tarafından ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan haller ve benzeri sebepler dışında,
- Kendileri tarafından haklı bir nedenle derhal,
- Muvazzaf askerlik hizmeti dolayısıyla,
- Bağlı bulundukları kanunla kurulu kurum veya sandıklardan yaşlılık, emeklilik veya malullük aylığı yahut toptan ödeme almak amacıyla,
- Yaşlılık aylığı bağlanması için öngörülen sigortalılık süresini ve prim ödeme gün sayısını tamamlayarak yaşlılık aylığı bağlanması için gerekli yaşı beklemek üzere kendi istekleri ile işten ayrılmaları nedeniyle,

Sonlanması veya kadının evlendiği tarihten itibaren bir yıl içerisinde kendi arzusu ile sona ermesi veya işçinin ölümü sebebiyle son bulması halinde işçinin işe başladığı tarihten itibaren hizmet sözleşmesinin devamı süresince her geçen tam yılı için işverenince işçiye otuz günlük ücreti tutarında kıdem tazminatı ödenmektedir.

İşçi iken belediye başkanı seçilmek suretiyle kendi isteği ile hizmet akdini fesheden kişiye, işçilikte geçen sürelere ilişkin kıdem tazminatı ödenmesi mümkün değildir. Ancak belediye başkanlığına aday olmadan önce kıdem tazminatı ödenmesine müstahak şekilde iş sözleşmesini fesih etmiş olanların hakları saklıdır.

---

[23] 2023 yılı Aralık ayı itibarıyla net asgari ücretin 11.402,32 TL olduğu dikkate alınarak bu tutar 2023 yılı için 114.023,20 TL olarak uygulanacaktır.



Yazar
Akın ŞİMŞEK
Kamu Yönetimi Uzmanı
Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı,
Daire Başkanı

Büyükşehir Belediyelerinde Genel Sekreter, Genel Sekreter Yardımcısı ve Başkan Danışmanı İstihdamı ile Sosyal Güvenlikleri

1. GİRİŞ

Belediye ifadesinin geçmişte kent, kasaba, yerleşim yeri gibi anlamlarda kullanılan şimdi ise küçük yerleşim yerlerini ifade eden belde kelimesinden yola çıkılarak birçok tanımlaması karşımıza çıkmaktadır. Genel olarak belediye, il, ilçe, kasaba, belde vb. yerleşim merkezlerinde temizlik, aydınlatma, su, toplu taşıma ve esnafın denetimi gibi kamu hizmetlerine bakan, başkanı ve üyeleri halk tarafından seçilen, tüzel kişiliği olan örgüt; uray, şehremaneti olarak tanımlanmaktadır[1]. Belediyeler ile ilgili olarak yürürlükteki genel mevzuat olarak karşımıza çıkan 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda ise "Belde" belediyesi bulunan yerleşim yeri, "Belediye" ise belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi olarak tanımlanmıştır.

Büyükşehir belediyesi tanımı 5216 sayılı Kanunda "Sınırları il mülki sınırı olan ve sınırları içerisindeki ilçe belediyeleri arasında koordinasyonu sağlayan; idarî ve malî özerkliğe sahip olarak kanunlarla verilen görev ve sorumlulukları yerine getiren, yetkileri kullanan; karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisi" şeklinde yapılmıştır. Büyükşehir belediyesi teşkilatında genel sekreterlik birimi ve bu birim içerisinde genel sekreter ve genel sekreter yardımcıları bulunmaktayken diğer belediyelerde ise belediye başkan yardımcıları bulunmaktadır. Büyükşehir belediyelerinde ayrıca başkana yardımcı olmak üzere başkan danışmanları çalıştırılmasına da imkan sağlanmıştır.

Bu makalede büyükşehir belediyelerinde genel sekreter, genel sekreter yardımcısı ve başkan danışmanı istihdamı ile sosyal güvenlik hakları ve işlemlerinden bahsedilecektir.

2. GENEL SEKRETERLİK OLUŞUMU

Büyükşehir belediyesi teşkilatına 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun 21'inci maddesinde yer verilmiştir. Bu düzenleme gereğince büyükşehir belediyesi teşkilatı norm kadro esaslarına uygun olarak genel sekreterlik, daire başkanlıkları ve müdürlüklerden oluşmaktadır. Birimlerin kurulması, kaldırılması veya birleştirilmesi büyükşehir belediyesi meclisinin kararı ile olmaktadır. Büyükşehir belediyesinde başkan yardımcısı bulunmamaktadır.

Hizmetlerin etkili ve verimli bir şekilde yürütülebilmesi için, genel sekretere yardımcı olmak üzere, norm kadroya uygun olarak genel sekreter yardımcısı atanabilmektedir.

Genel sekreter yardımcısı sayıları ise Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmelik ile belirlenmiştir.

[1] *https://sozluk.gov.tr/*

3. GENEL SEKRETER VE GENEL SEKRETER YARDIMCILIĞINA ATAMA VE GÖREVLERİ

Büyükşehir belediyelerinde 5216 sayılı Kanunun 22'nci maddesi gereğince belediye personeli büyükşehir belediye başkanı tarafından atanıyor olmakla birlikte aynı maddenin ikinci fıkrasında genel sekreter ataması ile ilgili olarak özel düzenleme bulunmaktadır. Bu düzenleme gereğince büyükşehir belediyelerinde genel sekreter, belediye başkanının teklifi üzerine Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı tarafından atanmaktadır. Bu kapsamda genel sekreter yardımcıları ise büyükşehir belediye başkanı tarafından atanmaktadır.

Büyükşehir belediyelerinde genel sekreterlerin yönetsel görevlerinin yanında 5216 sayılı Kanun ile verilmiş ayrı görevleri de bulunmaktadır. Bu kapsamda büyükşehir belediyesi kendisine verilen görev ve hizmet alanlarında, ilgili mevzuatta belirtilen usullere göre sermaye şirketleri kurabilmektedirler ve genel sekreter ile belediye ve bağlı kuruluşlarında yöneticilik sıfatını haiz personel bu şirketlerin yönetim ve denetim kurullarında görev alabilmektedirler.

Ayrıca büyükşehir belediye encümeni, belediye başkanının başkanlığında, belediye meclisinin kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği beş üye ile biri genel sekreter, biri malî hizmetler birim amiri olmak üzere belediye başkanının her yıl birim amirleri arasından seçeceği beş üyeden oluşmaktadır. Belediye başkanının katılamadığı toplantılarda, encümen toplantılarına genel sekreter başkanlık etmektedir.

4. GENEL SEKRETER YARDIMCISI SAYILARININ TESPİTİ

Belediyelerde istihdam edilen personel sayıları belediyeler ve bağlı kuruluşları ile belediye ve il özel idarelerinin üye oldukları mahalli idare birliklerinde istihdam edilen memur, sözleşmeli personel, sürekli işçi ve geçici iş pozisyonlarında çalıştırılanları kapsayan ve kamu kaynaklarının etkili ve verimli kullanılması, yerel hizmetlerin dengeli dağılımının temin edilmesi, belediyeler tarafından sunulan hizmetlerde kalitenin artırılması, ihtiyaç duyulan nitelik, unvan ve sayıda personel istihdamının sağlanması amacıyla çıkarılan Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmelik ve eki cetveller ile belirlenmektedir.

Bu kapsamda da büyükşehir belediyelerinde genel sekreter yardımcısı sayıları yönetmelik eki tasnif cetvellerine göre norm kadro sayıları da dikkate alınarak belirlenmektedir.

Büyükşehir Belediyeleri Genel Sekreter Yardımcısı Sayıları				
A-1 (0-999.999) Grubunda Yer Alan Belediyeler				
Sıra No	**Belediye**	**Genel Sekreter**	**Genel Sekreter Yardımcısı**	**Belediye Türü**
1	ERZURUM	1	4	Büyükşehir
2	ESKİŞEHİR	1	4	Büyükşehir
3	MALATYA	1	4	Büyükşehir
4	MARDİN	1	4	Büyükşehir
5	ORDU	1	4	Büyükşehir
6	TRABZON	1	4	Büyükşehir
A-2 (1.000.000-1.999.999) Grubunda Yer Alan Belediyeler				
Sıra No	**Belediye**	**Genel Sekreter**	**Genel Sekreter Yardımcısı**	**Belediye Türü**
1	AYDIN	1	4	Büyükşehir
2	BALIKESİR	1	4	Büyükşehir
3	DENİZLİ	1	4	Büyükşehir
4	DİYARBAKIR	1	4	Büyükşehir
5	HATAY	1	4	Büyükşehir

6	KAHRAMANMARAŞ	1	4	Büyükşehir
7	KAYSERİ	1	4	Büyükşehir
8	MANİSA	1	4	Büyükşehir
9	MERSİN	1	4	Büyükşehir
10	MUĞLA	1	4	Büyükşehir
11	SAKARYA	1	4	Büyükşehir
12	SAMSUN	1	4	Büyükşehir
13	TEKİRDAĞ	1	4	Büyükşehir
14	VAN	1	4	Büyükşehir
A-3 (2.000.000-2.999.999) Grubunda Yer Alan Belediyeler				
Sıra No	**Belediye**	**Genel Sekreter**	**Genel Sekreter Yardımcısı**	**Belediye Türü**
1	ADANA	1	4	Büyükşehir
2	ANTALYA	1	4	Büyükşehir
3	GAZİANTEP	1	4	Büyükşehir
4	KOCAELİ	1	4	Büyükşehir
5	KONYA	1	4	Büyükşehir
6	ŞANLIURFA	1	4	Büyükşehir
A-4 (3.000.000-4.999.999) Grubunda Yer Alan Belediyeler				
Sıra No	**Belediye**	**Genel Sekreter**	**Genel Sekreter Yardımcısı**	**Belediye Türü**
1	BURSA	1	5	Büyükşehir
2	İZMİR	1	5	Büyükşehir
A-5 (5.000.000-7.499.999) Grubunda Yer Alan Belediyeler				
Sıra No	**Belediye**	**Genel Sekreter**	**Genel Sekreter Yardımcısı**	**Belediye Türü**
1	ANKARA	1	5	Büyükşehir
A-6 (7.500.000 VE ÜZERİ) Grubunda Yer Alan Belediyeler				
Sıra No	**Belediye**	**Genel Sekreter**	**Genel Sekreter Yardımcısı**	**Belediye Türü**
1	İSTANBUL	1	7	Büyükşehir

5. GENEL SEKRETER VE GENEL SEKRETER YARDIMCILARININ ÜCRET VE DİĞER MALİ HAKLARI, SİGORTALILIK STATÜSÜ VE EMEKLİLİK HAKLARI

Büyükşehir belediyelerinde görev yapan genel sekreter ve genel sekreter yardımcılarının ücret ve mali hakları ile sosyal haklar ve bu kapsamda da emeklilik yönünden haklarında uygulanacak hükümlere 5216 sayılı Kanunun "Personel istihdamı" başlıklı 22'nci maddesinde yer verilmiştir. Bu düzenleme gereğince büyükşehir belediyelerinde;

- Genel sekreter kadrosuna atananlar, genel idare hizmeti sınıfına dahil bakanlık genel müdürleri,

- Genel sekreter yardımcısı kadrosuna atananlar bakanlık müstakil daire başkanları,

için ilgili mevzuatında öngörülen ek gösterge, makam, görev ve temsil tazminatları ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 152'nci maddesi uyarınca ödenen zam ve tazminatlardan aynen yararlanmaktadırlar. Bu kapsamda emekliliklerinde de emsal kadroları için belirlenen haklardan yararlanmaktadırlar. Büyükşehir belediyelerinde genel sekreter ve genel sekreter yardım-

cılarının emekliliğe esas ek gösterge ve makam tazminatları ile bu tazminata bağlı olarak ödenen temsil veya görev tazminatlarına aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Büyükşehir Belediyeleri Genel Sekreter ve Genel Sekreter Yardımcılarının Emeklilik Ek Gösterge ve Makam, Temsil/Görev Tazminatları				
UNVANI	**Ek Gösterge**	**Makam Tazminatı**	**Temsil Tazminatı**	**Görev Tazminatı**
Genel Sekreter	7.000	7.000	17.000	-
Genel Sekreter Yardımcısı	4.400	3.000	-	9.000

Bu tabloda yer alan gösterge rakamlarının emekliliğe yansıması 2008 yılı Ekim ayı başından önce Emekli Sandığı iştirakçiliği bulunanlardan bu görevlere atananlar ile bu tarihten sonra ilk defa 5510 sayılı Kanuna göre 4/c sigortalısı olanlar açısından farklılık arz etmektedir.

Memurlar 5510 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesiyle 2008 yılı Ekim ayı başından sonra sosyal güvenlik açısından ikiye ayrılmıştır. Bunlardan birincisi 2008 yılı Ekim ayı başından önce Emekli Sandığı iştirakçiliği bulunması nedeniyle haklarında 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu hükümleri uygulanan memurlardır. İkincisi ise ilk defa 2008 yılı Ekim ayı başından sonra memuriyete başlayan ve haklarında 5510 sayılı Kanun hükümleri uygulanan memurlar olup bunların mevzuatlarına göre prime esas kazançlarının tespitinde ortaya çok farklı durum çıkmaktadır. Bu kapsamda memurlar arasında prime esas kazancın tespitine esas alınan unsurlardan gösterge aylığı derece kademesi, tazminat unsuru ile makam tazminatı ve bu tazminata bağlı olarak ödenen temsil veya görev tazminatının prime yansıma usul ve esasları tamamen farklı olup ek gösterge, taban ve kıdem aylık unsurlarının prime yansımasına ilişkin usul ve esaslar ise aynen devam etmektedir. Prime esas kazançların tespitindeki bu farklılık emekli aylığı miktarlarını da etkilemekte ve özellikle makam tazminatı ile bu tazminata bağlı olarak ödenen temsil veya görev tazminatının miktarı açısından ilk defa 4/c sigortalısı olanlar aleyhinde büyük miktarda farklar oluşacaktır.

Büyükşehir belediyelerinde genel sekreter ve genel sekreter yardımcısı kadrosuna atananlar emsali olarak belirlenen ve yine emsalinin emeklilikle ilgili mevzuatında öngörülen ek gösterge, makam, görev ve temsil tazminatları ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 152'nci maddesi uyarınca ödenen zam ve tazminatlarından aynı usul ve esaslar dahilinde yararlandırılmaktadırlar.

Bu kapsamda büyükşehir belediyelerinde genel sekreter ve genel sekreter yardımcısı olarak atananların 2008 yılı Ekim ayı başından önce Emekli Sandığı iştirakçilikleri varsa emeklilik keseneğine esas aylıkları 5434 sayılı Kanuna göre tespit edilerek emekli kesenekleri/primleri kesilecek, bu tarihten önce Emekli Sandığı iştirakçilikleri yoksa prime esas kazançları 5510 sayılı Kanunun 80'nci maddesine göre tespit edilerek primleri kesilecektir. Sonuç olarak da taraflarına kesenek/prim kesilen mevzuata göre yani 5434 veya 5510 sayılı Kanuna göre emeklilik/yaşlılık aylığı bağlanacaktır.

5.1- Emekli Sandığı İştirakçiliği Bulunanların Emeklilik Hakları

Emekli Sandığına tabi memurların emeklilikleri halinde bağlanacak emekli aylığının ne şekilde tespit edileceği hususuna genel olarak 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanununun "Emekli Aylığı" başlıklı 41'inci maddesinde yer verilmiş olup ek 48, ek 67, ek 68 ve ek 70 gibi maddeleri ile de ilave düzenlemelerle bazı unsurlar ile usul ve esaslar getirilmiştir.

Bu düzenlemeler neticesinde Emekli Sandığı iştirakçilerine emekli, adi malullük, vazife malullüğü aylığı bağlanması ve bunların hak sahibi dul ve yetimlerinin aylıklarının hesaplanmasında esas alınan unsurları;

- İştirakçilerin aylık derece ve kademelerine ait gösterge rakamı ile personel kanunlarına göre belirlenen ek gösterge rakamının bütçe kanunu ile tespit edilen katsayı ile çarpımı sonucu bulunan gösterge ve ek gösterge aylığı tutarları,

- Taban aylığı tutarı,

- Kıdem aylığı tutarı,

- Tazminat aylığı olarak adlandırılan ve ilgililerin yararlanmakta oldukları ek gösterge rakamlarına göre değişen oranlar esas alınarak ve zam, tazminat ve ödenekler ile benzeri ödemeler toplamına karşılık gelmek üzere 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na tabi en yüksek Devlet memuru aylığı (ek gösterge dahil) brüt tutarı,

Oluşturmaktadır. Sayılan bu tutarların toplamından oluşan "Emekli Aylığı Bağlanmasına Esas Aylık Tutarının", emekliliğe esas fiili ve itibari hizmet süresi toplamı 25 yıl olanlar için %75'i, 25 yıldan fazla olanlara her tam yıl için %1 fazlası, eksik her tam yıl için ise %1 eksiği üzerinden bulunan aylık bağlama oranı esas alınarak ödenecek emekli aylığı hesaplanmaktadır. Bu hesaplamada aylık bağlama oranının tespitine ilişkin toplam fiili hizmet süresi içerisinde yer alan ay kesirleri tam ay sayılmak suretiyle, her ay emekli aylığı bağlanmasına esas aylık tutarının %1'inin onikide biri yine aylık bağlama oranının tespitine esas alınmaktadır.

Ayrıca, 5434 sayılı Kanunun Ek 68. maddesinin; "Makam tazminatı ile yüksek hakimlik tazminatı ödenmesini gerektiren görevlerde toplam iki yıl bulunduktan sonra emekliye ayrılanlara makam veya yüksek hakimlik ve temsil veya görev tazminatları bulundukları en üst görevleri esas alınarak ödenir. ..." hükmü uyarınca makam veya yüksek hakimlik tazminatına müstahak görevlerde en az 2 yıl süreyle bulunduktan sonra emekliye ayrılanlara, 5434 sayılı Kanunun 41 ve Ek 70. maddeleri esas alınarak hesaplanan emekli, adi malullük, vazife malullüğü, dul ve yetim aylıkları ile birlikte herhangi bir kesintiye tabi tutulmaksızın müstahak oldukları en yüksek gösterge rakamı esas alınarak makam veya yüksek hakimlik tazminatı ile bu tazminatların gösterge rakamları esas alınarak temsil veya görev tazminatları ödenmektedir.

Emekli Sandığı iştirakçiliği bulunan memurların emeklilik keseneklerine, emekli keseneğine esas aylık derece ve kademelerinin gösterge rakamlarına personel kanunlarına göre hak kazanılan ek gösterge eklenmek suretiyle bulunacak rakamın her yıl belirlenen memur maaş katsayısı ile çarpımı sonunda bulunacak tutar esas alınmaktadır.

Ancak atandıkları kadro, görev ya da derecede en az altı ay görev yapmaksızın ek göstergesi daha düşük bir kadro, görev ya da dereceye atananlar emekliliklerinde bu yüksek ek göstergeden yararlanamamaktadırlar. Ayrıca daha önce atanmış oldukları kadro, görev veya aylık almış oldukları dereceler için belirlenmiş olan ek göstergelerden daha düşük ek gösterge ödenmesi gereken veya ek göstergesi olmayan bir kadro, görev veya dereceye atananlar daha önceden yararlanmış oldukları ek gösterge rakamı ile halen bulundukları kadro, görev veya dereceye ilişkin ek gösterge rakamı arasındaki farktan kaynaklanan kesenek ve karşılık tutarının tamamının aylıklarından kesilmesi suretiyle emeklilikte yüksek olan ek göstergeden aylık almaları imkanı sağlanmıştır.

Bu düzenlemeler çerçevesinde büyükşehir belediyelerinin genel sekreter ve genel sekreter yardımcısı kadrolarına atananlardan 2008 yılı Ekim ayı başından önce Emekli Sandığı iştirakçiliği bulunanlardan bu görevlere atandıkları tarihi takip eden aybaşından itibaren aylıklarından emsali için belirlenmiş ek gösterge rakamları üzerinden emeklilik keseneği kesilmeye başlanacaktır. Ancak bu görevlerde altı ay bulunmadan ve emsali için belirlenen ek göstergelerden altı ay emeklilik keseneği kesilmeden görevden alınanlara veya görevlerinden ayrılanların emsalleri için daha önceki görevlerinden daha yüksek ek gösterge rakamı belirlenmiş olsa dahi emekliliklerinde bu ek gösterge rakamlarından yararlanma imkanları kalmayacaktır.

Emekli Sandığı iştirakçiliği bulunan kamu görevlilerine emekliliklerinde makam tazminatı ödenebilmesi için öncelikle kişilerin makam tazminatına müstahak görevlerde en az iki yıl çalışmış olmaları gerekmektedir. Bu şekilde makam tazminatına müstahak görevlerde toplam iki yıl veya daha fazla çalışanlara bu sürelerinde görev yaptıkları unvanlarında en yüksek makam tazminatı göstergesi üzerinden makam tazminatı emekli aylıkları ile birlikte hiçbir kesintiye tabi tutulmak-

sızın ve aylık bağlama oranına[2] bağlı kalınmaksızın ödenmektedir. Toplam iki yıl süre ile makam tazminatına müstahak görevlerde veya unvanlarda çalışmayanlara ise emekliliklerinde makam tazminatı ödemesi yapılmamaktadır. Bu şekilde kişilere makam tazminatı ödenince bu tazminata bağlı olarak temsil veya görev tazminatları da ayrıca ödenmektedir.

5.2- İlk Defa 4/c Sigortalısı Olanların Emeklilik Hakları

İlk defa 5510 sayılı Kanuna göre sigortalı olanların prime esas kazançlarının hesabına ilişkin usul ve esaslara 5510 sayılı Kanunun 80'inci maddesinde yer verilmiş olup ve düzenleme gereğince aylıklarını personel kanunlarına göre alan sigortalılar için;

1) İlgili kanunları uyarınca aylık gösterge ve ek göstergeler üzerinden ödenen aylık tutarları,

2) Memuriyet taban aylık ve kıdem aylık tutarları,

3) Makam, temsil ve görev tazminatları, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 152. maddesi uyarınca ödenen tazminatlar[3], 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanununun ek 17. maddesinin (A) bendinde yer alan cetvelde belirtilen oranlar üzerinden ödenen hizmet tazminatı[4], 2914 sayılı Yükseköğretim Personel Kanununun 12. maddesi uyarınca ödenen üniversite ödeneği, 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununun 106. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca ödenen ek ödeme tutarları,

Esas alınmaktadır. Aylıklarını personel kanunlarına göre almayan sigortalılar ile diğer sigortalılar için ise mevzuatlarında kendilerine emsal gösterilmiş sigortalıların prime esas kazançlarına göre tespit edilmektedir. Bu kapsamda ilk defa 4/c sigortalısı olanlardan büyükşehir belediyelerinde;

- Genel sekreter kadrosuna atananların, genel idare hizmetleri sınıfına dahil bakanlık genel müdürlerinin,

- Genel sekreter yardımcısı kadrosuna atananların bakanlık bağımsız daire başkanlarının,

Prime esas kazançları emsal alınarak prime esas kazançları tespit edilecek ve bu kazançlar üzerinden sigorta primi kesilerek Sosyal Güvenlik Kurumuna gönderilecektir.

İlk defa 5510 sayılı Kanuna göre 4/c sigortalısı olanların ek göstergelerinin prime esas kazançlarında dikkate alınmasında sadece 657 sayılı Kanun veya kendi personel kanunlarına göre belirlenen ek gösterge rakamları esas alınmakta olup Emekli Sandığı iştirakçiliği bulunan memurlarda olduğu gibi altı ay gibi şartlar bulunmamaktadır. Sigorta primine tabi tutulan bu ek göstergelerde emekli aylığına Emekli Sandığı emeklileri gibi doğrudan yaşlılık aylıklarına yansımamakta sadece yaşlılık aylığı bağlanırken tespit edilen ortalama prime esas kazanç içerisinde yer almaktadır.

Dolayısıyla ilk defa 5510 sayılı Kanuna göre 4/c sigortalısı olanların ek göstergelerinin prime esas kazançlarında dikkate alınmasında Emekli Sandığı iştirakçiliği bulunan memurlarda olduğu gibi altı ay gibi şartlar bulunmamaktadır.

İlk defa 5510 sayıl Kanuna göre 4/c sigortalısı olanların prime esas kazançlarına 5434 sayılı Kanunun Ek 70'inci maddesinde olduğu gibi nazari olarak tespit edilen bir tazminat tutarı ilave edilmemekte olup fiilen taraflarına 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 152'nci maddesi uyarınca ödenen özel hizmet tazminatı, eğitim, öğretim tazminatı, din hizmetleri tazminatı, emniyet

---

[2] Aylık bağlama oranı memurların emeklilik keseneğine esas aylıkları dikkate alınarak emeklilikte geçerli hizmet sürelerine göre belirlenen ve 20 yıla kadar yüzde 70 ve 20 yıldan fazla her yıl için bir puan artırılarak belirlenen oranı ifade etmektedir.

[3] Bölge, kurum, birim, çalışma mahalli, görevin niteliği ve benzeri kriterlere dayalı olarak asıl tazminatlara ilave, ek veya ayrıca ödenen tazminatlar hariç

[4] 28.02.1982 tarihli ve 2629 sayılı Kanun ile 17.11.1983 tarihli ve 2955 sayılı Kanuna göre tazminat veya üniversite ödeneği alanların sadece rütbelerinin karşılığı hizmet tazminatları

hizmetleri tazminatı, mülki idare amirliği özel hizmet tazminatı, denetim tazminatı, adalet hizmetleri tazminatı veya personel kanunlarına göre bu nitelikte ödenen tazminatlar esas alınmaktadır.

5434 sayılı Kanuna açısından emekli aylığının asli unsuru olarak belirlenmemiş ve dolayısıyla prim (kesenek ve karşılık) konusu olmamış olan ve çıkış amacı zaman içerisinde emekli veya görev aylıklarında görülen yetersizlikleri giderme olarak belirtilebilecek makam ve temsil veya görev tazminatları herhangi bir kesinti olmaksızın emekli aylığı ile yapılan bir ödemedir.

İlk defa 4/c sigortalılarında prime esas kazancın bir unsuru olan makam tazminatı ile bu tazminata bağlı olarak ödenen temsil veya görev tazminatı Emekli Sandığı iştirakçiliği bulunan memurların emeklilik keseneğine esas aylıklarına doğrudan yansıtılmamaktadır. Dolayısıyla Emekli Sandığı iştirakçiliği bulunanların bu tazminat ödemelerinden emeklilik keseneği kesilmemekte iken ilk defa 5510 sayılı Kanuna göre 4/c sigortalısı olanlara yapılan bu tazminat ödemeleri doğrudan prime esas kazançlarına dahil edilmekte ve bu kapsamda da bu tazminatlardan prim kesilmektedir.

Makam, temsil veya görev tazminatlarının, bu şekilde hesaplanacak prime esas kazancın ve bu kapsamda bağlanacak emeklilik/yaşlılık aylığının bir unsuru olması bu tazminatların yaşlılık aylıklarına yansımasının aylık bağlama oranında olmasına yol açacaktır ki, bağlanan aylıklar açısından makam, temsil ve görev tazminatı ödenmesi öngörülen görevlerde bulunmuş olanlara bağlanmış ve bağlanacak aylık miktarları açısından bir farkın ortaya çıkması da kaçınılmaz olacaktır. Çünkü T.C. Emekli Sandığı Kanunu makam, temsil ve görev tazminatlarının herhangi bir kesintiye tabi tutulmaksızın tamamının emekli aylığı ile birlikte ayrıca ödenmesine imkân tanırken, 5510 sayılı Kanuna göre makam tazminatının emekli aylığına yansıması aylık bağlama oranında olacaktır.

İlk defa 5510 sayılı Kanuna göre 4/c sigortalısı olanların yaşlılık aylığının hesabına ilişkin usul ve esaslara 5510 sayılı Kanunun 29'uncu maddesinde yer verilmiştir. Bu düzenlemeye göre ilk defa 5510 sayılı Kanuna göre sigortalı olarak çalışmaya başlayanların yaşlılık aylığı yaşlılık aylığı bağlanması sırasında tespit edilen ortalama aylık kazancı ile aylık bağlama oranının çarpımı sonucunda bulunan tutar olacaktır. Ortalama aylık kazanç ise sigortalının her yıla ait prime esas kazancının, kazancın ait olduğu yıldan itibaren aylık talep tarihine kadar geçen yıllar için, her yıl gerçekleşen güncelleme katsayısı ile güncellenerek bulunan kazançlar toplamının, itibarî hizmet süresi ile fiilî hizmet süresi zammı hariç toplam prim ödeme gün sayısına bölünmesi suretiyle hesaplanan ortalama günlük kazancın otuz katı olarak belirlenecektir. Aylık bağlama oranı, sigortalının malullük, yaşlılık ve ölüm sigortalarına tâbi geçen toplam prim ödeme gün sayısının her 360 günü için yüzde 2 olarak uygulanacak ve aylık bağlama oranı yüzde 90'ı geçememektedir.

6- BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNDE BAŞKAN DANIŞMANI İSTİHDAMI

Büyükşehir belediyelerinde başkan danışmanı çalıştırılmasına ilişkin usul ve esaslara 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun 20'nci maddesinde yer verilmiştir. Bu düzenleme gereğince nüfusu iki milyonu aşan büyükşehir belediyelerinde on, diğer büyükşehir belediyelerinde beşi geçmemek üzere başkan danışmanı görevlendirilebilmektedir. Danışman olarak görevlendirileceklerin en az dört yıllık yüksek öğrenim kurumlarından mezun olması gerekmektedir.

Büyükşehir belediyelerinde bu kapsamda danışman olarak görevlendirilme, memuriyete geçiş, sözleşmeli veya işçi statüsünde çalışma dahil kişiler açısından herhangi bir hak teşkil etmemektedir. Danışmanların görev süreleri sözleşme süresi ile sınırlı olup bu süre belediye başkanının görev süresini aşamamaktadır.

Bu kapsamda görevlendirilen danışmanlara, her türlü ödemeler dâhil, büyükşehir belediyesi genel sekreterine ödenen brüt aylık miktarının yüzde 75'ini aşmamak üzere belediye meclisinin belirlediği miktarda brüt ücret ödenmektedir.

Danışmanlara ödenecek ücrete genel sekretere ödenen sosyal denge tazminatının ödenip ödenmeyeceği hususunda yaşanan tereddüt nedeniyle Devlet Personel Başkanlığının, 5216 sayılı

Büyükşehir Belediye Kanununun 20 inci maddesine göre danışman olarak görev yapanlara, 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 15 inci maddesine göre sosyal denge tazminatı ödenip ödenemeyeceğine dair 06 Şubat 2014 tarih ve 439 sayılı görüş yazısında ilgili mevzuat hükümlerine yer verildikten sonra "*.... yukarıda yer verilen hüküm ve açıklamalar çerçevesinde, Belediyenizde 5216 sayılı Kanunun 20'nci maddesi uyarınca danışmanlık görevinde bulunanların 4688 sayılı Kanunun uygulanması bakımından kamu görevlisi statüsünde bulunmamaları nedeniyle, sosyal denge tazminatı ödemesinden yararlanamayacakları, ancak danışmanların ücretinin tespitinde esas alınan brüt tutara, büyükşehir belediyesi genel sekreterine ödenen sosyal denge tazminatı miktarının da dahil edilmesi gerektiği mütalaa edilmektedir.*" denilmek suretiyle görüş bildirilmiştir. Bu görüş doğrultusunda da büyükşehir belediyelerinde 5216 sayılı Kanunun 20'nci maddesi kapsamında görevlendirilen başkan danışmanlarının ücretlerinin tespitinde esas alınan brüt tutara, büyükşehir belediyesi genel sekreterine ödenen sosyal denge tazminatı miktarının da dahil edilmesi gerekmektedir.

Büyükşehir belediyelerinde görevlendirilen başkan danışmanlarına 375 sayılı KHK'nın Ek 40. maddesinde düzenlenen ilave ödemenin verilemeyeceği hakkında Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğünün 16.11.2023 tarih ve 7967727 sayılı görüş yazısında da ilgili mevzuat hükümlerine yer verildikten sonra "*... konuya ilişkin olarak Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanlığı Personel ve Prensipler Genel Müdürlüğünün 16/11/2023 tarihli ve E-74073113-045.02-189893 sayılı görüş yazısında, "Büyükşehir Belediyesinde danışman olarak görev yapanların brüt ücretinin hesaplanmasında, 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 40* ıncı *maddesi çerçevesinde yapılan ilave ödemenin dikkate alınmaması gerektiği değerlendirilmektedir" denilmiştir.*" denilmek suretiyle görüş bildirilmiştir.

Büyükşehir belediyelerinde 5216 sayılı Kanunun 20'nci maddesi kapsamında görevlendirilen başkan danışmanlarının sosyal güvenlikleri ve bu kapsamda sigortalılık statüleri ile ilgili olarak da mevzuatta açık bir düzenleme yer almamaktadır. Ancak gerek çalışma koşulları, ücret belirleme esasları, mevzuatta görevlendirilmelerine ilişkin usul ve esaslar ile özellikle T.C. Maliye Bakanlığı, Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğünün İçişleri Bakanlığına vermiş olduğu 20 Şubat 2006 tarih ve 2363 sayılı görüş yazısında da belirtildiği üzere 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun 20'nci maddesine göre görevlendirilecek başkan danışmanlarının sigortalılık açısından 5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında (eski 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu) sigortalı olarak sigortalılık statülerinin belirlenmesi ve tescillerinin 4/a sigortalısı olarak yapılması gerekmektedir. Bu doğrultuda da prime esas kazançlarının varsa genel sekretere ödenen sosyal denge tazminatı nispetinin de dahil edilerek hesaplanması gerekmektedir.

SSK, Bağ-Kur veya Emekli Sandığı olmak üzere herhangi bir sosyal güvenlik kurumundan emekli aylığı almakta iken başkan danışmanı olarak görevlendirilenlerin 5335 sayılı Kanunun 30 uncu maddesi gereğince göreve başlar başlamaz Sosyal Güvenlik Kurumuna bilgi verilerek bu görevleri süresince emekli aylıklarının da kesilmesinin sağlanması gerekmektedir.

7- SONUÇ

Büyükşehir belediyelerinde diğer belediyelere göre teşkilatlanma farklı öngörülmüş ve özellikle belediye başkan yardımcısı kadrosu bulunmamaktadır. Genel sekreterlik şeklinde örgütlenmiş teşkilat içerisindeki yapıda norm kadro durumuna göre belirlenmiş sayıda genel sekreter yardımcısı da bulunmaktadır. Bütün memurlarda olduğu gibi büyükşehir belediyelerinde genel sekreter ve genel sekreter yardımcılarının sigortalılık statülerinin belirlenmesinde 2008 yılı Ekim ayı başından önce kişilerin yedek subay, vekil öğretmen, vekil imamlık gibi 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanununa tabi çalışması olup olmadığının mutlaka araştırılması ve buna göre sigortalılık tescilinin 5434 sayılı Kanuna göre mi, 5510 sayılı Kanuna göre mi yapılacağının net olarak belirlenmesi gerekmektedir. Sigortalılık statüsünün net olarak belirlenmemesi halinde kişilerin emeklilik keseneğine esas aylık/prime esas kazanç hesabında dolayısıyla da Sosyal Güvenlik Kurumuna gönderilecek emeklilik keseneği ve kurum karşılığı/sigorta primi tutarlarında da yanlışlık olacaktır.



Belediye Başkan Yardımcısı İstihdamı ve Sosyal Güvenliği

Yazar
Akın ŞİMŞEK
Kamu Yönetimi Uzmanı
Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı,
Daire Başkanı

1. GİRİŞ

Belediyelerden büyükşehir belediyelerinde belediye başkan yardımcısı bulunmamakta diğer belediyelerde ise belediye başkan yardımcısı istihdam edilmektedir. Büyükşehir belediyelerinde ise genel sekreterlik bulunmakta ve genel sekreter ile norm kadro sayısına göre genel sekreter yardımcıları istihdam edilmektedir.

Ülkemizde 31 Mart 2024 tarihindeki yerel seçimler belediye meclis üyelerinde değişimi de beraberinde getiriyor. Belediye meclis üyelerindeki değişim doğrudan meclis üyeleri arasından görevlendirilecek belediye başkan yardımcılarını da etkileyecektir.

Belediye başkan yardımcıları atama veya görevlendirme yoluyla göreve gelmekte olup iki durumda sosyal güvenlik hakları farklılık arz etmektedir.

Bu makalede belediye başkan yardımcısı istihdamı ile belediye başkan yardımcılarının atama veya görevlendirme usullerine göre sosyal güvenlik haklarından bahsedilecektir.

2- KADROLU BELEDİYE BAŞKAN YARDIMCILIĞINA ATAMA

Belediyelerde istihdam edilen personel sayıları belediyeler ve bağlı kuruluşları ile belediye ve il özel idarelerinin üye oldukları mahalli idare birliklerinde istihdam edilen memur, sözleşmeli personel, sürekli işçi ve geçici iş pozisyonlarında çalıştırılanları kapsayan ve kamu kaynaklarının etkili ve verimli kullanılması, yerel hizmetlerin dengeli dağılımının temin edilmesi, belediyeler tarafından sunulan hizmetlerde kalitenin artırılması, ihtiyaç duyulan nitelik, unvan ve sayıda personel istihdamının sağlanması amacıyla çıkarılan Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmelik ve eki cetveller ile belirlenmektedir. Belediyenin ve bağlı kuruluşlarının norm kadroları, bu ilke ve standartlar çerçevesinde belediye meclisi kararıyla belirlenmektedir.

Büyükşehir belediyelerinde genel sekreter, belediye başkanının teklifi üzerine Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı tarafından atanmaktadır. Diğer kadrolara atamalar ise büyükşehir belediye başkanı tarafından yapılmaktadır.

Büyükşehirler haricindeki diğer belediyelerde ise 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 49'uncu maddesi gereğince belediye personeli, belediye başkanı tarafından atanmaktadır. Birim müdürlüğü ve üstü yönetici kadrolarına yapılan atamalar ise ilk toplantıda belediye meclisinin bilgisine sunulmaktadır.

Bu kapsamda da belediye başkan yardımcısı kadrolarına atama belediye başkanı tarafından yapılmaktadır.

Belediyelerde belediye başkan yardımcısı sayıları yönetmelik eki tasnif cetvellerine göre norm kadro sayıları da dikkate alınarak belirlenmektedir.

BELEDİYELERİN NORM KADRO TASNİF GRUPLARINA GÖRE BELEDİYE BAŞKAN YARDIMCISI KADRO SAYILARI					
GRUBU	B1, C2, C3, C4, C5, D4, D5, D6, D7, D8, D9,	B2, C6, C7, D10, D11	B3, B4, B5, C8, C9, C10, D12, D13, D14, D15	B6, B7, B8, C11, C12, C13,	C14, C15, C16, C17, C18, C19,
KADRO SAYISI	1	2	3	4	5
Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmelik eki, Ek–1: Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Tasnif Cetvellerinden alınmış olup belediyeler aynı cetvellerde görülebilir.					

Böylece belediyelerde Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmelik çerçevesinde belediyelerin özelliklerine ve belirlenmiş gruplarına göre tespit edilen belediye başkan yardımcısı sayıları dikkate alınarak belediye başkanı tarafından kadrolu belediye başkan yardımcısı atanabilmektedir.

Kadrolu belediye başkan yardımcısı atamalarında dikkat edilmesi gereken en önemli husus kadronun derecesine göre gerekli öğrenim durumu ve bu öğrenim durumuna göre 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 68/B maddesinde belirlenmiş hizmet sürelerine dikkat edilmesi gerektiğidir.

657 sayılı Kanunun 68/B maddesi uyarınca Eğitim ve Öğretim Hizmetleri Sınıfı ile Sağlık Hizmetleri ve Yardımcı Sağlık Hizmetleri Sınıfı hariç, sınıfların 1, 2, 3 ve 4'üncü derecelerindeki kadrolarına, derece yükselmesindeki süre kaydı aranmaksızın, atanmasındaki usule göre daha aşağıdaki derecelerden atama yapılabilmektedir. Ancak, bu şekilde bir atamanın yapılabilmesi için kişinin;

a) Birinci dereceli kadrolardan ek göstergesi 5300 ve daha yukarıda olanlar için en az 12 yıl,

b) Birinci ve 2'nci dereceli kadrolardan ek göstergesi 5300'den az olanlar için en az 10 yıl,

c) 3'üncü ve 4'üncü dereceli kadrolar için en az 8 yıl,

hizmetinin bulunması ve yükseköğrenim görmüş olması şartı bulunmaktadır. Dört yıldan az süreli yükseköğrenim görenler için bu sürelere iki yıl ilave edilmektedir. Bu sürelerin hesabında; 217 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 2'nci maddesi kapsamına dahil kurumlarda fiilen çalışılan süreler ile Yasama Organı Üyeliğinde, belediye başkanlığında, belediye ve il genel meclisi üyeliğinde, kanunlarla kurulan fonlarda, muvazzaf askerlikte, okul devresi dâhil yedek subaylıkta ve uluslararası kuruluşlarda geçen sürelerin tamamı ile yükseköğrenim gördükten sonra özel kurumlarda veya serbest olarak çalışılan sürenin; Başbakanlık ve bakanlıkların bağlı ve ilgili kuruluşlarının müsteşar ve müsteşar yardımcıları ile en üst yönetici konumundaki genel müdür ve başkan kadrolarına atanacaklar için tamamı, diğer kadrolara atanacaklar için altı yılı geçmemek üzere dörtte üçü dikkate alınmaktadır.

Bu kapsamda birinci derece Belediye Başkan Yardımcısı kadrosuna atama yapılabilmesi için kişilerin yükseköğrenim mezunu olmaları, dört yıldan az yükseköğrenim görenlerin kapsamda en az 12 yıl hizmetinin olması, dört yıl ve daha fazla süre yükseköğrenim görenlerin ise kapsamdaki hizmet sürelerinin en az 10 yıl olması gerekmektedir.

Emekli iken belediye başkan yardımcısı kadrosuna atananlar için 65 yaş şartı bulunmaktadır. Bu nedenle 65 yaşını doldurmuş bulunanlar belediye başkan yardımcısı kadrosuna atanamamaktadırlar.

3- KADROLU BELEDİYE BAŞKAN YARDIMCILARININ SOSYAL GÜVENLİĞİ

Öncelikle belirtmek gerekir ki kadrolu belediye başkan yardımcısı olarak atananlar 2008 yılı Ekim ayı başına kadar 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu'na tabi olmaktayken bu tarihten sonra 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel sağlık Sigortası Kanununun yürürlüğe girmesiyle birlikte bu Kanunun 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında sigortalı sayılmışlardır. Kadrolu belediye başkan yardımcılığına atanan kişinin sigortalılık tescilinde özellikle dikkat edilmesi gereken husus 15 Ekim 2008 tarihinden önce yedek subay, vekil öğretmen gibi geçici görevler de dahil olmak üzere Emekli Sandığına tabi çalışması olup olmadığının belirlenmesidir.

Kişinin 15 Ekim 2008 tarihinden önce Emekli Sandığına tabi çalışması varsa sigortalılık tescili 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun geçici 4'üncü maddesi gereğince 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanununa göre yapılacaktır. Kişinin bu tarihten önce Emekli Sandığına tabi çalışması bulunmuyorsa sigortalılık tescili ilk defa 5510 sayılı Kanunun 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine göre yapılacaktır. Sigortalılıkları bu şekilde tespit edilen belediye başkan yardımcılarının emeklilik keseneğine esas aylıkları/prime esas kazançları da tescil durumlarına göre belirlenecektir.

Emekli Sandığına tabi sigortalılık tescili yapılan belediye başkan yardımcılarının varsa daha önceki SSK veya Bağ-Kur gibi sigortalı süreleri hemen emeklilik keseneğine esas aylık intibaklarında değerlendirilerek emeklilik kesenekleri hesaplanacaktır. İlk defa 4/1-c sigortalısı olarak sigortalılık tescili yapılan kadrolu belediye başkanlarının ise daha önceki varsa SSK veya Bağ-Kur sigortalısı süreleri intibaklarında değerlendirilmeyecek sadece emekliliğe hak kazandıklarında birleştirilmek üzere dosyalarında saklanacak ama mutlaka Sosyal Güvenlik Kurumu Hizmet Takip Programına (HİTAP) veri girişleri yapılacaktır.

Emekli iken belediye başkan yardımcısı kadrosuna atananların emekli aylıkları ve emekliliğe bağlı emekli aylığı ile birlikte ödenen varsa makam, temsil veya görev tazminatlarının tamamı kesilmektedir. Bunların sigortalılık tescillerinde 15 Ekim 2008 tarihinden önce yedek subay, vekil öğretmen gibi geçici görevler de dahil olmak üzere Emekli Sandığına tabi çalışması olup olmadığına göre değerlendirme yapılacaktır. Emekli Sandığına tabi hizmeti olanların 5434 sayılı Kanuna göre, olmayanların ise ilk defa 4/c sigortalısı olarak sigortalılık tescilleri yapılacaktır. Kadrolu belediye başkanlarında bu durum isteğe bağlı değil zorunludur.

Emekli Sandığından emekli iken belediye başkan yardımcısı kadrosuna atananların geçmiş bütün hizmetleri intibaklarında değerlendirilecek ve yeniden emekliliklerinde geçmiş bütün hizmet süreleri dikkate alınacaktır.

SSK veya Bağ-Kur'dan emekli iken kadrolu belediye başkan yardımcısı atananların emekli aylıkları dondurulacak ve görevlerinden ayrıldıklarında güncellenerek yeniden ödenmeye başlanacaktır. Emeklilik öncesi geçen çalışma süreleri sonraki süreleri ile birleştirilmeyecek ve görevleri sona erdiğinde sadece son hizmetleri dikkate alınarak değerlendirme yapılacaktır.

4- BELEDİYE MECLİS ÜYELERİ ARASINDAN BELEDİYE BAŞKAN YARDIMCISI GÖREVLENDİRİLMESİ

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun "Norm Kadro ve Personel Politikası" başlıklı 49'uncu maddesinde norm kadrosunda belediye başkan yardımcısı bulunan belediyelerde norm kadro sayısına bağlı kalınmaksızın belediye başkanı zorunlu gördüğü takdirde;

- Nüfusu 50.000'e kadar olan belediyelerde bir,
- Nüfusu 50.001-200.000 arasında olan belediyelerde iki,
- Nüfusu 200.001-500.000 arasında olan belediyelerde üç,
- Nüfusu 500.000 ve fazla olan belediyelerde dört,

Belediye meclis üyesinin belediye başkan yardımcısı olarak görevlendirebileceği belirtilmiştir.

Bu şekilde görevlendirilen meclis üyelerine belediye başkanına verilen ödeneğin 2/3'ünü aşmamak üzere belediye meclisi tarafından belirlenecek aylık ödenek verilmektedir. Bu kişiler taleplerine göre bir sosyal güvenlik kurumu ile ilişkilendirilmekte ve bu şekilde görevlendirme memuriyete geçiş, sözleşmeli veya işçi statüsünde çalışma dâhil ilgililer açısından herhangi bir hak teşkil etmemektedir.

Bu kapsamda görevlendirilen belediye başkan yardımcılarının görev süresi belediye meclisinin görev süresini aşamamakta, sosyal güvenlik prim ve benzeri giderlerden kurum karşılıkları belediye bütçesinden karşılanmaktadır.

5- BELEDİYE MECLİS ÜYELERİ ARASINDAN GÖREVLENDİRİLEN BELEDİYE BAŞKAN YARDIMCILARININ SOSYAL GÜVENLİĞİ

Belediye meclis üyeleri arasından belediye başkanı tarafından belediye başkan yardımcısı olarak görevlendirilenler görevleri sırasında talepte bulunmaları halinde talep tarihlerini takip eden aybaşından itibaren 4/c sigortalısı olarak emeklilikle ilgilendirilmektedirler. Belediye meclisi üyeleri arasından belediye başkan yardımcısı olarak görevlendirilenlerin 4/c sigortalısı olmaları halinde sigortalılık statüleri 2008 yılı Ekim ayı başından önce Emekli Sandığına tabi çalışması olup olmamasına göre değişkenlik arz etmektedir.

Diğer sigortalılık hallerine (4/a ve 4/b) çalışanlar ise yine talepte bulunmaları halinde diğer sosyal güvenlik kurumlarına tabi çalışmalarını sonlandırarak bu sigortalılık hallerinin sonlandığı tarihi takip eden aybaşından itibaren 4/c sigortalısı olarak ilgilendirilmektedirler.

Belediye meclis üyeleri arasından belediye başkan yardımcısı olarak görevlendirilenlerden istekleri üzerine 4/c sigortalısı olanların görev sürelerinin sona ermesiyle birlikte bu kapsamdaki 4/c sigortalılıkları da sona ermektedir.

2008 yılı Ekim ayı başından önce Emekli Sandığı iştirakçiliği bulunanlardan bu kapsamda belediye başkan yardımcısı olarak görevlendirilenler 4/c sigortalısı olmak isterlerse talepleri üzerine 5434 sayılı Kanun hükümlerine göre 4/c sigortalısı olmaktadırlar. Bunların emeklilikleri ile ilgili olarak özel bir düzenleme yapılmadığından intibakları normal devlet memurları gibi yapılmaktadır. Kazanılmış ve emeklilik keseneğine esas aylıklarının tespit edilmesinden sonra durumlarına göre varsa ek gösterge gibi diğer haklardan da yararlandırılmaktadırlar.

2008 yılı Ekim ayı başından önce SSK veya Bağ-Kur sigortalılığı bulunan veya hiçbir sigortalılığı bulunmayanlardan bu kapsamda belediye başkan yardımcısı olarak görevlendirilenler 4/c sigortalısı olmak isterlerse talepleri üzerine ilk defa 5510 sayılı Kanunun 4/c sigortalısı olarak tescilleri yapılmaktadır.

Ancak, belediye meclis üyeleri arasından belediye meclis üyesi olarak görevlendirilenlerden zorunlu olarak sigortalı olmayı gerektiren işleri olanların bu sigortalılık statülerinin sona ermediği sürece talepte bulunsalar dahi 4/c sigortalısı olarak sigortalılık tescilleri yapılmamaktadır.

Belediye başkan yardımcılarının sigortalı sayılması taleplerine bağlı olduğundan, 5510 sayılı Kanuna göre 4/c sigortalısı olmak için talepte bulunmayıp, 4/a sigortalısı olmak için talepte bulunan belediye başkan yardımcılarının talepleri kabul edilerek 4/a sigortalısı sayılacaklardır. 5510 sayılı Kanunun 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında talepte bulunmamakla birlikte herhangi bir sigortalılığı olmayanlardan belediyelerce prim ödenen belediye başkan yardımcılarının 2008 yılı Ekim ayından sonraki süreleri de (a) bendi kapsamında sigortalılık sayılacaktır[1].

[1] *Sosyal Güvenlik Kurumu, Sigorta Primleri Genel Müdürlüğü, "Sigortalılık İşlemleri" konulu, 2013/11 sayılı Genelge*

Emekli Sandığı, Sosyal Sigortalar Kurumu, Bağ-Kur ve 506 sayılı Kanunun geçici 20'nci maddesinde sayılan sosyal güvenlik kurumlarından veya 5510 sayılı Kanuna göre emeklilik, yaşlılık veya malullük maaşı almakta iken belediye meclisi üyeleri arasından belediye başkan yardımcılığına seçilenler yaşlılık aylıklarını kestirmek suretiyle de olsa hiçbir şekilde sigortalı olarak emeklilikle ilgilendirilememektedirler[2].

Seçimle göreve geldikleri için emekli belediye meclis üyelerinin emekli maaşları kesilmemekte ve aynı şekilde belediye meclis üyeleri arasından görevlendirilen belediye başkan yardımcısının emekli ise emekli maaşı da kesilmemektedir. Ancak, emekli maaşı yanında görev veya temsil tazminatı alan belediye meclis üyelerinin bu tazminatları görevleri süresince kesildiğinden emekli iken belediye meclis üyeleri arasından görevlendirilen belediye başkan yardımcılarının da kamuda görev aldıkları için varsa görev veya temsil tazminatları kesilmektedir. Örneğin, belediye başkanlığı yapmış ve emekli olmuş bir kişinin belediye meclis üyesi seçilmesi halinde emekli maaşı kesilmeyecek ama görev tazminatı kesilecektir. Aynı şekilde bu kişi belediye başkan yardımcısı olarak da görevlendirilirse görev tazminatı kesilecektir ama emekli maaşı ödenmeye devam edilecektir.

Emekli aylığı almakta iken belediye başkan yardımcısı olarak görevlendirilenler 5335 sayılı Kanunun 30'uncu maddesinde sayılan istisnalar içinde yer aldıklarından emekli aylıkları kesilmediğinden bu görevde bulundukları sürece ve (4/a) sigortalısı olmak için talepte bulunmaları halinde sosyal güvenlik destek primine tabi tutulacaklardır[3].

6- BELEDİYE MECLİS ÜYELERİ ARASINDAN GÖREVLENDİRİLEN BELEDİYE BAŞKAN YARDIMCILARININ KIDEM TAZMİNATI

4857 sayılı İş Kanunu'nun 2'nci maddesinde de belirtildiği üzere bir iş sözleşmesine dayanarak çalışan gerçek kişiye işçi, işçi çalıştıran gerçek veya tüzel kişiye yahut tüzel kişiliği olmayan kurum ve kuruluşlara işveren, işçi ile işveren arasında kurulan ilişkiye iş ilişkisi denmektedir. İşçilere kıdem tazminatı ödenmesi ile ilgili mevzuat olan 1475 sayılı İş Kanunu'nun 14'üncü maddesi ile de işçi işveren ilişkisi kurulanlar arasında sonlanan hizmet akitlerine göre değerlendirme yapılarak kıdem tazminatına hak kazanma koşulları belirlenmiştir. Bu mevzuatların birlikte değerlendirilmesi neticesinden belediye meclis üyeleri arasından görevlendirilmek suretiyle yürütülen belediye başkan yardımcılığı görevi İş Kanunu hükümlerine göre yapılmış bir hizmet akdi ile yürütülen görev olmayıp özel bir kanun nedeniyle kendi talebine bağlı olarak sigortalı olarak tescili yapılmaktadır. Bu kapsamdaki belediye başkan yardımcıları İş Kanunu çerçevesinde işçi olarak değerlendirilemeyeceği gibi kişi ile belediye arasında kurulan ilişki de işçi-işveren ilişkisi olmamaktadır. Bu nedenlerle de belediye meclis üyeleri arasından görevlendirilen ve sigorta primleri belediyeler tarafından karşılanan belediye başkan yardımcılarına bu görevleri nedeniyle kıdem tazminatı ödenmemesi gerekmektedir. Nitekim, Sayıştay Temyiz Kurulunun 13 Eylül 2011 tarih ve 33603 sayılı kararı da bu yöndedir.

7- SONUÇ

Belediyelerde kadrolu belediye başkan yardımcısı olarak atananlar zorunlu olarak 4/c sigortalısı olmakla birlikte belediye meclis üyeleri arasından görevlendirilen belediye başkan yardımcılarına sosyal güvenlikleri kapsamında sigortalılık statülerini seçim hakkı verilmiştir. belediye meclis üyeleri arasından görevlendirilen belediye başkan yardımcılarının sigortalılık statüsü tercih etme hakkı bulunmakla birlikte emekli aylığı almakta iken bu şekilde görevlendirilenlerin ise bu kapsamda uzun vadeli sigorta kollarına tabi olarak sigortalı olmayı tercih etme hakları ise bulunmamaktadır.

---

[2] *Akın Şimşek, Belediye Başkan ve Yardımcılarının Sigortalılığı, İller ve Belediyeler, Haziran/Temmuz 2010, Sayı 746/747*

[3] *Sosyal Güvenlik Kurumu 2013/11 sayılı Genelge.*



Yazar
Dr. Av. M. Lamih ÇELİK
Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Teftiş Kurulu Başkanı

Belediyelerde Özel Kalem Müdürü Ataması



GİRİŞ

Kamu personel rejiminde vazifeyi üstlenecek kişilerde aranacak görevin gerektirdiği üstün niteliklerin varlığı ve görev ile ilgili siyasi güven ihtiyacının zorunluluğuna binaen istisnai memuriyet müessesi teşkil edilmiştir. İstisnai memurluklar, isminden de anlaşılacağı üzere istisnai bir niteliktedir. İstisnai memuriyet kadroları 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 59. maddesinde tahdidi olarak sayılmıştır. İstisnai statüde olan bu memurluklara atanmada idareye tanınan takdir yetkisi ve bu atamalarda liyakat ilkesinin yeri ziyadesiyle önemlidir.

1961 Anayasası md. 107/2 metninde düzenlenen "Memurların nitelikleri, atanmaları, ödev ve yetkileri, hakları ve yükümleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir." şeklindeki hükme istinaden 23 Temmuz 1965 tarihinde 657 sayılı DMK yürürlüğe konulmuştur.

İstisnai memuriyet kadroları, 657 s. DMK md. 59/1'de zikredilmiştir. DMK md.61/1'de ise bu kadrolara mezkûr Kanun'un "atanma, sınavlar, kademe ilerlemesi ve derece yükselmesi" dışında kalan bütün hükümlerinin uygulanacağı düzenlenmiştir.

DMK kabul edildiği tarihte, istisnai memuriyet kadroları "Cumhurbaşkanlığı Dairesi memurluklarına, Cumhuriyet Senatosu, Millet Meclisi, Başbakanlık, Bakanlıklar özel kalem müdürlüklerine, valiliklere, büyükelçiliklere, elçiliklere, daimî temsilciliklere, Diyanet İşleri Müşavere Heyeti üyeliklerine, Millî İstihbarat Teşkilâtına" yapılacak atamalarla sınırlı iken günümüze çeşitli değişiklikler yapılarak istisnai memur kadroları sürekli artırılmıştır.

Özel Kalem Müdürlüklerinin Hukuki Durumu:

Özel kalem müdürlüğü kadroları, 657 sayılı Kanunun 59. maddesine göre; istisnai memuriyet kadrolarındandır. Özel kalem müdürü kadrolarına yapılan atamalarda, 657 sayılı Kanunun atanma, sınavlar, kademe ilerlemesi ve dereceye yükselmesine ilişkin hükümleriyle bağlı olmaksızın tahsis edilmiş derece aylığı ile memur atanabilir. Bu şekilde atanan memurların bulundukları bu kadrolar emeklilik aylığının hesabında ve diğer memurluklara naklen atanmalarında herhangi bir sınıf için kazanılmış hak sayılmaz. Bu görevlerde bulunan memurların emeklilik kıdemleri yürümekte devam eder.

Özel Kalem Müdürlüğü Kadrosu Bulunan Belediyeler:

Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmelik hükümlerine göre,

1- Büyükşehir belediyeleri,

2- İl belediyeleri ve

3- Nüfusu 150.000'in üzerinde sayılan belediyelerde (büyükşehir ilçe ve ilçe belediyeleri)

özel kalem müdürü istihdam edilebilmektedir.

Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmeliğe göre, Özel Kalem Müdürü kadrosu büyükşehir belediyeleri, il belediyeleri, C-9 ve üzeri gruplarda bulunan büyükşehir ilçe belediyeleri ve D-14 ve üzeri gruplarda bulunan ilçe belediyeleri için öngörülmüştür. Norm kadrosunda özel kalem müdürü öngörülmeyen belediyeler, bu kadroyu ihdas edememektedirler.

Ancak, belediye meclisi bu kadroyu ihdas ederken Memur kadro Kütüğünde ise özel kalem müdürü kadrosu 1-4 üncü derece olarak öngörüldüğünden belediye meclisinin 1-4 derece dışında bir derecede özel kalem müdürü kadrosu ihdası mümkün değildir. İhdas edilen kadrolara atama belediye başkanı tarafından yapılmakta ve atama sonrası yapılan ilk meclis toplantısında meclisin bilgisine sunulmaktadır. Bu atamada belediye meclisinin söz konusu atamayı onaylama ya da reddetme gibi bir yetkisi yoktur. Bu tamamen bilgilendirme amacını taşımaktadır.

İstisnai memurlarda, asil memur olmak için aranan, adaylık devresi içerisinde başarılı olma veya olumlu sicil alma şartı aranmaz. Bu kadrolara atananlar, atandığı tarihten itibaren asil memur statüsünde değerlendirilirler ve başka kadrolara geçmeleri halinde adaylık hükümlerine tabi tutulmazlar. İstisnai bir kadroya atananlar, atandıkları kadro derecesinin birinci kademesinde bulunurlar ve atandıkları kadro için haklarında 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun kademe ilerlemesi ve derece yükselmesine ilişkin hükümleri uygulanmaz.

İstisnai memur atamalarında açılacak kadroların ilanı da idarenin takdir yetkisi sınırları içerisindedir. Danıştay, 10.2.2009 tarih ve K. 2009/502 E. 2007/2093 sayılı kararında yer alan "…boş bulunan bir kadroya kamu yararı ve hizmet gereklerini gözeterek en uygun kişiyi atama konusunda, gerekli nitelikleri taşıyanlar arasında tercihte bulunma hak ve yetkisine sahip olan davalı idarenin, …bu kadroların boşalması halinde atama yapmadan önce boş kadroları duyurmaya zorlanmasına olanak bulunmadığı açıktır." şeklindeki ifadelerinden de ilan usulünün, idarenin takdiri yetkisi sınırları içerisinde kaldığı ve kadronun ilanının zorunlu olmadığı anlaşılmaktadır.

Özel Kalem Müdürlüğüne Atanmada Aranacak Şartlar:

DMK md. 60/1 hükmünde istisnai memuriyete yapılacak atamalarda, aynı Kanun'un 48. maddesinde yer alan genel şartların aranacağı belirtilmiştir. DMK md.60/2'de ise kuruluş kanunlarındaki veya Cumhurbaşkanlığı kararnamelerindeki özel hükümlerin saklı olduğu belirtilmiştir.

Genel Şartlar DMK'nın 48. maddesinin 1. fıkrasının (A) bendinde memuriyete kabulde genel şartlar şöyle sıralanmıştır:

- Türk vatandaşı olmak,

- DMK md. 40'taki yaş şartlarını taşımak,

5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu'na göre genel olarak 65 yaşının doldurulması, memurun görevle ilişiğin kesilmesini gerektirir. İstisnai memurlarında 5434 sayılı Kanun'un 40. maddesindeki sayılan görevler bakımından öngörülen yaş hadlerini doldurmaları halinde ilgili kanun hükümleri uyarınca görevleri sona erecektir. Mezkur Kanun maddesine göre 65 yaşını dolduranların açıktan veya naklen atanmaları mümkün değildir.

- DMK md. 41'deki öğrenim şartlarını taşımak,

- Kamu haklarından mahrum bulunmamak,

DMK'ya göre, Devlet memurluğuna girmek isteyen kişilerin kamu haklarından mahrum olmamaları gerekir. TCK'nun 53'üncü maddesine göre, "kasten işlemiş olduğu suçtan dolayı hapis cezasına mahkûmiyetin kanuni sonucu olarak, sürekli, süreli veya geçici bir kamu görevinin üstlenilmesinden yoksun bırakılır. Kişi işlemiş bulunduğu suç dolayısıyla mahkûm olduğu hapis cezasının infazı tamamlanıncaya kadar bu hakları kullanamaz." Devlet Personel Başkanlığı; "kamu haklarından yasaklı olduğu süre boyunca memuriyetinin askıda olduğu ve bu süre zarfında maaşının ödenmesine imkân bulunmadığı," görüşündedir. (24/01/2014-25964)

Özel Kalem Müdürlüğü kadrosunda görev yapmakta iken istifa eden bir personelin 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 97 inci maddesinde belirtilen 6 aylık süreyi doldurmadan Devlet memuriyetine dönemez (Devlet Personel Başkanlığı görüşü: *29/09/1993-8. Bülten. 24. Sayfa)*

- Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işle-

nen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile devletin güvenliğine karşı suçlar, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından mahkûm olmamak.

657 sayılı DMK'nın 48'inci maddesinin inceleyeceğimiz ikinci kısmı; "(...) affa uğramış olsa bile;

1- Devletin güvenliğine karşı suçlar (Yeni 5237 sayılı TCK m. 302, m. 303, m. 304, m. 305, m. 306, m. 307, m. 308 -Eski 765 sayılı TCK m. 125, m. 126, m. 127, m. 128, m. 129),

2- Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar (Yeni 5237 sayılı TCK m. 309, m. 310, m. 311/ m. 312/ m. 313/ m. 314/ m. 315/ m. 316 - Eski 765 sayılı TCK m.146, m.147 m. 149, m. 150, m. 156, m. 157, m. 168, m. 170, m. 171),

3- Zimmet (Yeni 5237 sayılı TCK m. 247 - 249 - Eski 765 sayılı TCK m. 202)

4- İrtikâp (Yeni 5237 sayılı TCK m. 250 - Eski 765 sayılı TCK m. 209),

5- Rüşvet (Yeni 5237 sayılı TCK m. 252 - Eski 765 sayılı TCK m. 211, m. 212, m. 213, m. 214)

6- Hırsızlık (Yeni 5237 sayılı TCK m.141 - 142 - Eski 765 sayılı TCK m. 491, m. 492 m. 493),

7- Dolandırıcılık (Yeni 5237 sayılı TCK m. 157 - 158 - Eski 765 sayılı TCK m. 503, m. 504, m. 505, m. 521/a),

Danıştay 12.D.,T. 9.7.2008, E.2007/2534, K.2008/45, sayılı kararında;, dolandırıcılık suçundan dolayı hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilen kişinin memur olma şartını yitirmediğine karar vermiştir.

8- Sahtecilik (Yeni 5237 sayılı TCK m.197, m.199, m. 202, m. 204, m. 207, m. 210 - Eski 765 sayılı TCK m. 316, m. 318, m. 320, m. 322, m. 332, m. 333, m. 339, m. 342, m. 345, m. 348),

9- Güveni kötüye kullanma (Yeni 5237 sayılı TCK m. 155 - Eski 765 sayılı TCK m. 508, m. 510)

10- Hileli iflas (Yeni 5237 sayılı TCK m. 161 - Eski 765 sayılı TCK m. 506),

11- İhaleye fesat karıştırma (Yeni 5237 sayılı TCK m. 235 - Eski 765 sayılı TCK m. 205, m. 366, m. 368),

12- Edimin ifasına fesat karıştırma (Yeni 5237 sayılı TCK m. 236 - Eski 765 sayılı TCK m. 205, m. 366, m. 368),

13- Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama (Yeni 5237 sayılı TCK m. 282)

14- Kaçakçılık suçlarından (Kaçakçılık suçları esas itibariyle 7.1.1932 tarih ve 1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun ile düzenlenmişti. Bu Kanun, 10.7.2003 tarih ve 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu ile yürürlükten kaldırılmıştır. Ancak, 4926 sayılı Kanun da 31.3.2007 tarih ve 5607 sayılı yeni Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu tarafından yürürlükten kaldırılmıştır.) mahkûm olmak" şeklinde memuriyete engel olarak ismen sayılan suçlardır.

Sabıka kaydı tek başına yorum yapmak için yeterli olmayabilir bu nedenle söz konusu mahkeme kararları temin edilmeli ve ceza verilen maddenin ne olduğu yukarıda verdiğimiz bilgilerle karşılaştırması yapılmalıdır.

Danıştay da, benzer düzenlemeyi içeren Devlet Memurları Kanununun 48/A-5'inci maddesiyle ilgili olarak 13.10.1997 tarihli bir kararında, vergi kaçakçılığı suçunun maddede belirtilen kaçakçılık suçu niteliğinde olmadığına ve vergi kaçakçılığı suçundan mahkûmiyetin memuriyete engel teşkil etmediğine karar vermiştir. (Danıştay 12. Daire: 13.10.1997 gün ve E. 1995/9515, K. 1997/2121)

Devlet personel başkanlığının (29/06/2015-4449) görüşü "Danıştay İdari Dava Dairelerinin 17/11/2011 tarihli ve E:2007/2368 ve K:2011/1214 sayılı Kararında "Memnu hakların iadesi kararı, 657 sayılı Kanunun anılan 48/A5 inci maddesinde sayılan yüz kızartıcı suçlar dışında kalan suçlar bakımından devlet memuru olabilme koşulları yönünden ehliyetsizliği geleceğe dönük olarak ortadan kaldırmakta..." hükmüne yer verilmiştir. Yukarıda yer verilen hüküm ve açıklamalar çerçevesinde, 657 sayılı Kanunun 48/A-5 maddesinde sayılan nitelikli suçlar arasında yer alan "kaçakçılık" suçundan mahkum olmanız sebebiyle, hakkınızda yasaklanmış hakların geri verilmesi kararı verilse dahi Devlet memuru olarak atanabilmenizin mümkün bulunmadığı mütalaa edilmektedir."

Bu suçlardan mahkûmiyeti olanların almış oldukları cezanın miktarı ve nevine bakılmaz. Yani, mahkûmiyet bu suçlardan dolayı bir günlük hapis cezası da olsa aldığı hapis cezası paraya çevrilse bile ve hapis cezası infaz edilmiş ve hak

yoksunluğu ile ek hak yoksunluğuna ilişkin süreler geçmiş olsa ve hatta bu ceza affa dahi uğrasa, yine de özel kalem müdürü kadrosuna ataması olmayacaktır. Bu suçlar bakımından kanun koyucu için önemli olan cezanın miktarı değil mahkûmiyetin kendisidir.

- Devlet personel başkanlığının Adli para cezasının memuriyete engel olup olmadığı hk. (25/04/2017-2460) İlgilinin; hakkında verilen hapis cezası adli para cezasına çevrilmiş, memnu hakların iadesi kararı alınmış ve adli sicil kaydı silinmiş olsa dahi, işlemiş olduğu suçun 657 sayılı Kanunun 48/A-5 inci maddesinde sayılan nitelikli suçlar arasında yer alması halinde atamasının yapılamayacağı, -İşlemiş olduğu suçun, 657 sayılı Kanunun 48/A-5 inci maddesinde sayılan nitelikli suçlar arasında yer almaması, ancak, adli para cezasına çevrilen hapis cezasının bir yıl olması halinde, hakkında memnu hakların iadesi (yasaklanmış hakların geri verilmesi) kararı alınması kaydıyla atamasının yapılabileceği, -İşlemiş olduğu suçun, 657 sayılı Kanunun 48/A-5 inci maddesinde sayılan nitelikli suçlar arasında yer almaması ve adli para cezasına çevrilen hapis cezasının bir yıldan az olması halinde atamasının yapılabileceği, mütalaa edilmektedir.

3682 sayılı Adli Sicil Kanunu'nun 4778 sayılı Kanunla değişik 8. maddesinin (b) bendi, basit ve nitelikli zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma ve dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlar ile beş yıldan fazla ağır hapis ve hapis cezasına mahkumiyetlerde cezanın çekildiği veya ortadan kalktığı veya oluştuğu tarihten itibaren ilgilinin on yıl içinde evvelce verilen ceza cinsinden bir cezaya veya daha ağır bir cezaya mahkum olunmadığı takdirde adli sicildeki kaydının silinmesini öngörmekte olup, Türk Ceza Kanunu karşısında özel bir Kanun olan 657 sayılı Kanunun 48/A-5. maddesi ile Türk Ceza Kanunu'nun aksine belli suçlar açısından bu suçlar affa uğramış olsalar bile süresiz hak yoksunluğu getirecek bir düzenleme yapıldığından, adli sicil kaydının silinmesi, yüz kızartıcı suçtan dolayı ortaya çıkan hak yoksunluğunu ortadan kaldıracak nitelikte bulunmamaktadır. (Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu E. 2007/2368 K. 2011/1214 T. 17.11.2011)

Özel kalem müdürü kadrosuna atanacak kişinin farklı yargılamalardan dolayı mahkûm olduğu ayrı ayrı cezaların toplamının 1 yıl ve üzerinde olması engel teşkil etmez. Ayrıca verilen hükmün, engel hal oluşturması için kesinleşmiş olması gerekir.

"Hakkında kesinleşmemiş bir mahkeme kararı bulunan kişilerin sanık olarak adlandırılması gerektiği, mahkum (hükümlü) olarak nitelendirilemeyeceği açıktır.5607 sayılı Kanuna Muhalefet suçu nedeniyle almış olduğu mahkumiyet hükmü henüz kesinleşmeyen davacının, bu aşamada 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 48. maddesinin (A/5) bendinde yer alan, "kaçakçılık suçlarından mahkum olmamak" şartını taşımadığından söz edilemeyeceğinden, bu nedenle arama kurtarma teknisyeni kadrosuna atamasının yapılmamasına ilişkin dava konusu işlemde hukuka uyarlık yoktur." (Danıştay 12. D. E. 2015/1719 K. 2015/5491 T. 22.10.2015)

Maddede "kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına (...) mahkûm olmamak" denildiği için, taksirle yani gerekli dikkat ve özeni göstermediği için isteyerek yaptığı davranış sonucunda gerçekleşen istemediği sonuç nedeniyle işlediği bir suç karşılığında alınan mahkûmiyetin süresi ne olursa olsun kişinin memur olmasına engel veya kişi memur ise memuriyetten çıkarılmasına sebep sayılamayacaktır. Danıştay 12. D. E. 1995/2322 K. 1995/3059 T. 7.12.1995

Askeri suç kapsamında askeri mahkemelerce verilen hapis cezaları dikkate alınmaz. (Danıştay 12. Daire 2009/1922 E., 2011/3449 K.)

Devlet personel başkanlığı "16 yaşındayken kasten yaralama suçundan 2 yıl 9 ay 10 gün hapis cezası alan, bu cezası infaz edilen ve adli sicil belgesinde "adli sicil kaydı" ve "adli sicil arşiv kaydı" bulunmadığı belirtilen kişinin, Devlet memuru olup olamayacağı sorusuna cevaben; kamu kurumları açısından 18 yaşından küçüklerle ilgili adli sicil ve arşiv kayıtları bir bakıma hükmen yok sayılmıştır. Bu kapsamda, söz konusu mahkumiyetin 657 sayılı Kanunun 48/A-5 maddesi kapsamında memuriyete engel teşkil etmediği mütalaa edilmektedir. (01/04/2013-1506)

Aynı davada içtima sonucu bir suçtan dolayı 8 ay, bir diğer suçtan 10 ay hapis cezası alan bir memur toplamda 18 ay ceza almış olup, memuriyetine son verilmesi gerekecekken bu cezalardan biri adli para cezasına çevrilirse; TCK'nin 50'nci maddesinin 5'inci fıkrasında ki "Uygulamada asıl mahkûmiyet, bu madde hükümlerine göre çevrilen adlî para cezası veya tedbirdir" hükmüne göre artık uygulamadaki asıl mahkûmiyet hapis

cezası değil adli para cezası olarak kabul edileceğinden, kişinin aldığı mahkûmiyetlerden biri 1 yıl veya üzeri hapis cezasına ulaşmadığı için taşeron işçisinin belediye şirketinde işçi olma talebi bu gerekçeyle red edilmeyecektir. (Devlet Personel Başkanlığı görüşü-28/02/2011-3347)

Devlet Personel Başkanlığına göre ;" hapis cezasının ertelenmesinin mahkûmiyeti ortadan kaldırmadığı, bu kapsamda söz konusu suçlardan dolayı kesinleşmiş bir mahkûmiyet kararı bulunması halinde memurun görevine son verilmesi gerektiği mütalaa edilmektedir." (20/07/2011-13274) Ancak ertelenmiş hapis cezası alan kişi yasaklanmış hakların iadesi kararı almışsa özel kalem müdürü kadrosuna atanabilir.

Ceza Muhakemesi Kanununun 231'inci maddesinin 5'inci fıkrasında, "hükmün açıklanmasının geri bırakılması, kurulan hükmün sanık hakkında bir sonuç doğurmamasını ifade eder" denilmiştir. Danıştay'a göre de; "sanık hakkındaki hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına hükmedilmesi karşısında, hükmün sanık hakkında hukuki sonuç doğurmayacağından davacının memuriyetine engel bir mahkûmiyet hükmünün bulunduğundan söz etme olanağı kalmamıştır." (Danıştay 12. D.T. 9.7.2008, E.2007/2534, K.2008/4502)

- Askerlikle ilgisi bulunmamak, askerlik çağına gelmemiş bulunmak, askerlik çağına gelmiş ise muvazzaf askerlik hizmetini yapmış yahut ertelenmiş veya yedek sınıfa geçirilmiş olmak, - DMK md. 53 hükümleri saklı kalmak kaydı ile görevini devamlı yapmasına engel olabilecek akıl hastalığı bulunmamak. 48. maddede belirlenen bu şartlar yalnızca istisnai memuriyetler için değil tüm memuriyetler için aranmıştır.

Belediye Memurlarından birinin Atanması:

Belediyede çalışan memurlar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan memurlar arasından yapılacak atamalarda her hangi bir yerden izin alınmasına gerek yoktur. Ancak, başka kurumlardan yapılacak atamalarda belediye personel giderlerinin 5393 sayılı Kanunun 49. maddesindeki sınırı aşması halinde anılan Kanunun Geçici 1. maddesi uyarınca Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığından izin alınması gerekmektedir.

Belediye başkanının memur personeli özel kalem müdürlüğüne vekaleten ataması durumunda;

- İlgilinin özel kalem müdürlüğüne asaleten atanma şartlarını taşıması, - Vekaletin 657 sayılı Kanunun 86 ncı maddesine istinaden yapılmış ve bu hususun onayda belirtilmiş olması, - Vekalet görevinin asili atamaya belediye başkanı/vekili tarafından verilmesi, Hallerinin birlikte gerçekleşmesi halinde personele vekalet ücreti ödenebilir." (Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü Sayı: E-53773008-622.02- 4576957 19/09/2022)

"5393 sayılı Belediye Kanununun 49 uncu maddesi kapsamında sözleşmeli personel olarak çalışmakta iken 657 sayılı Kanunun 59 uncu maddesi kapsamında özel kalem müdürü kadrosuna ataması yapılan personelin sözleşmeli personel olarak geçen hizmet sürelerinin kazanılmış hak aylığında değerlendirilemeyeceği mütalaa edilmektedir." (Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü Sayı: E-53773008-622.02-7561276 04/10/2023)

Açıktan Atama (işçi veya herhangi görevi olmayan birisi)

Çevre, Şehircilik ve iklim değişikliği Bakanlığı Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğünce çıkarılan 03.06.2009 tarih ve B.05.0. MAH.0.08.01.00/900-14626 sayılı Genelge'de, "özel kalem müdürlüğü kadrolarına atanacakların, öncelikle belediyede çalışan memurlar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan memurlar arasından seçilmesinin esas olduğu, memurlar arasından yapılacak atamalarda, Bakanlık izninin alınmayacağı, özel kalem müdürlüğü kadrolarına yapılacak açıktan atamaların ise Bakanlık izni ile yapılacağı..." düzenlenmiştir. Ancak bahsedilen düzenleme sonrasında yayımlanan 11.9.2018 tarih ve 2018/7 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi'nde, DMK 59 ve 61/A maddelerine göre yapılacak açıktan atama işlemleri için Cumhurbaşkanlığından izin alınması usulünün benimsendiği ifade edilmiştir. 2018/7 sayılı Genelge'nin yayımlanması sonrasında da "belediyelerin özel kalem müdürlüğüne açıktan yapılacak atamalar için Cumhurbaşkanlığından izin alınması" gerekliliğine değinilmiştir. Bu genelge yürürlükte kalkmadığı halde Çevre, Şehircilik ve iklim değişikliği Bakanlığı Yerel Yönetimler Genel

Müdürlüğünce 2023 yılında çıkarılan Belediye Ve Bağlı Kuruluşları İle Bunların Üyesi Oldukları Mahalli İdare Birlikleri Personel İstihdam Rehberi'nde[1]" Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmelik çerçevesinde özel kalem müdürü kadrolarına, Bakanlığımızdan izin alınmak suretiyle atamaya yetkili amir tarafından atama yapılabilmektedir." Bilgisine yer verilmiştir. Güncel duruma göre atama bakanlık izni ile yapılacaktır.

Burada Özel kalem müdürü kadrosuna atanmasında Cumhurbaşkanı veya bakanlık genelgesiyle izin alınması şartı getirilebilir mi? Sorusuna cevap vermek gerekir;

Anayasası'nın 128'inci maddesinde, … memurların nitelik, atanma, ödev, yetki, hak ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işlerinin kanunla düzenleneceği belirtilmiştir. Yürütme organı daha önce kanunla düzenlenmemiş bir alanda kanuna dayanmadan, tüzük, yönetmelik veya başka bir isimle düzenleyici işlem yapması mümkün değildir. (Kamu Denetçiliği Kurumu (Ombudsmanlık) Şikayet no: 2015/4570 - 29/02/2016) (aynı doğrultuda bkz Anayasa Mahkemesi E: 2013/72 K: 2013/126 T: 31.10.2013 -RG: 2401/ 2014- 28892- Anayasa Mahkemesi E: 2013/77 K: 2014/4 T: 16.1.2014 -RG: 04/03/2015- 29285)

657 sayılı yasada olmayan özel kalem müdürü kadrosuna atama yapılırken bakanlıktan izin alma şartının genelgeyle konulmasının Anayasanın 128.maddesine aykırı olduğu görüşündeyiz

Özel Kalem Müdürlüklerinden Başka Kadrolara Atama:

Özel kalem müdürlüklerine atanma, atananlar açısından her hangi bir kazanılmış hak teşkil etmez. Açıktan yapılan atamalarda, atanan kişi Devlet memuru statüsünü almaktadır. Bu kişiler, bu kadrodan alındıklarında mükteseplerine (kazanılmış hak aylık derecelerine) uygun memuriyet kadrolarına atanabilirler. Bu gibiler için, adaylık durumu söz konusu değildir.

Adaylık sürelerini tamamlamadan da, başka kadrolara nakledilebilirler.

"İstisnai memuriyet kadrolarına atananlar hakkında asalet tasdiki uygulamasının yapılamayacağı ve bu memurların aday memur olarak geçirilmesi gereken asgari süreyi doldurmadan istisnai memuriyet dışındaki diğer kadrolara atanmaları halinde de adaylık hükümlerine tabi tutulamaz (Devlet Personel Başkanlığı görüşü: 10/09/2008-17599)

Mahalli İdareler Personelinin Görevde Yükselme Unvan Değişikliği Esaslarına Dair Yönetmeliğin 20. maddesinin (ç) bendinde yer alan "istisnai memurluklarda çalışanlar veya çalışmış olanların, bu Yönetmelik kapsamındaki kadrolara atanacakları kadro için öngörülen şartları taşımaları kaydıyla atanabilecekleri "şeklindeki düzenleme hukuka uyarlı bulunmadığından, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'nun 1.4.2010 tarih ve YD. İtiraz No: 2010/70 sayılı kararı ile yürütmesinin durdurulmasına karar verilmiştir. Yürürlüğün durdurulmasından sonra ise 7/5/2014 tarih ve 28993 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Yönetmelik ile yürürlükten kaldırılmıştır.

Özel kalem müdürlüğü kadrosuna atanmış olmak, görevde yükselmeye tabi bir kadroya gerekli şartları taşısa bile görevde yükselme sınavına girmeden atanmaları söz konusu olamayacaktır.

Sayıştay 6. Dairesi 13.10.2020 tarih ve 2020/752-12 nolu kararına göre; 657 sayılı Devlet Memurlar Kanunu'nun "İstisnai memurluklar" başlıklı 59'uncu maddesinin 2'nci fıkrasında Özel Kalem müdürlüğünde bulunan kişiler için diğer memurluklara naklen atanmalarında herhangi bir sınıf için kazanılmış hak sayılmaz denilse de uygulamada memurluğa atama idarenin takdirindedir. Yukarıda belirtilen Yönetmelik maddesi Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 01.04.2010 tarihli kararı ile durdurulduğundan dolayı bu kişi mühendis kadrosuna yerine ancak memur kadrosuna atanabilir.

Yönetmeliğe göre mühendisliğe atanma unvan değişikliğine tabidir. Naklen atanarak gelen kişinin geldiği kurumda bulunduğu kadrosu ne ise atanacağı kurumda da kadrosu aynı/eşdeğer olmalıdır. Unvan değişikliği gereken mühendis kadrosuna unvan değişikliği sınavına girmeden atama yapılması 18.04.1999 tarih ve 23670 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Görevde

[1] *Bu Rehbere yerelyonetimler.csb.gov.tr internet adresinden ulaşılabilir.*

Yükselme ve Unvan Değişikliği Esaslarına Dair Genel Yönetmelik ile Mahalli İdareler Personelinin Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Esaslarına Dair Yönetmeliği'ne aykırıdır.

Yönetmeliğe aykırı olarak sınav yapılmadan mühendisliğe yapılan atama kazanılmış hak oluşturmaz. Kazanılmış hakkın varlığından söz edebilmek için, hakkın yürürlükteki hukuk kurallarına uygun olarak tesis edilen bir işlemle elde edilmesi gerekmektedir. Hukuka aykırı olarak tesis edilen işlemlerin kazanılmış hak doğurması mümkün değildir. (aynı doğrultuda bkz. Sayıştay 6. dairesi 15.06.2023 tarih ve 296 ilam nolu kararı[2])

Sayıştay 6. Dairesi 28.12.2021 tarih ve 2021/843 nolu kararına göre; "Özel Kalem Müdürlüğüne atama usulü istisnai bir usul olup kişiler için kazanılmış hak oluşturmadığından bahsi geçen kişinin Özel Kalem Müdürlüğü yapmış olması, Görevde Yükselme Yönetmeliğine tabi bir kadro olan ve sınavda başarılı olma ile mevzuatta öngörülen hizmet süresi şartı bulunan Programcı kadrosuna atanabilmesine imkan vermez."

Sayıştay 4. Dairesi 24.10.2023 tarih ve 286 ilam nolu karar ile [3]"Görevde yükselmeye tabi kadrolar arasında sayılan müdür kadrosuna gerekli şartlar taşımadan yapılan atama işleminden belediye başkanının tek başına sorumlu tutulması gerekir."

Danıştay kararlarında, istisnai memur atamalarında takdir yetkisinin varlığı hususunda içtihat birliği bulunmaktadır. Buna karşılık Danıştay, istisnai memuriyete atanan kişilerin görevden alınarak başka kadrolara naklinin gerçekleşmesi durumunda idareye mutlak bir takdir yetkisi tanınmadığı yönünde görüş benimsemektedir. Danıştay bir kararında bu durumu, "İstisnai memuriyet olarak sayılan görevlere atama konusunda idareye takdir yetkisi tanınmış ise de, bu memuriyetlerde çalışan kişilerin görevden alınmaları konusunda idarenin mutlak bir takdir yetkisinin bulunmadığı, bu konuda tesis edilecek işlemlerin de, diğer idari işlemler gibi yetki, şekil, sebep, konu ve amaç yönlerinden yargı denetimine tabi olacağı kuşkusuzdur."[4] şeklinde ifade etmiştir. Bu doğrultuda Danıştay, personelin istisnai memurluk görevinden alınarak başka kadrolara atanmasını tesis eden işlemlerde, "...idarece görevden alınmalarına gerekçe olarak gösterilen sebeplerin yanı sıra; nitelikleri, geçmiş hizmetleri, bu görevlerdeki başarıları gibi hususların..." da dikkate alınması gerektiğini belirtmektedir.

İdarenin "İdare kendilerine verilen görev, amaç ve hedefleri doğrultusunda insan kaynakları planlaması yapmalı ve işe alım ile yükselmede liyakat ve ehliyete dayalı istihdama..." önem vermesi gerekliliği belirtilmiştir. Kamu Denetçisi Kurumu bu ilke doğrultusunda, 15.5.2020 tarih ve 2020/7420-S.20.11706 sayılı kararında "... mevzuatta tanımlanan bir görev olmamakla birlikte birim sorumluluğu pozisyonuna yapılacak görevlendirmelerin, atanacak kişinin kadro ve eğitim durumu da dikkate alınarak, çalışma barışını bozmayacak şekilde yapılması yönünde..." idareye tavsiyede bulunulması gerekliliği sonuç ve kanaatine varmıştır.

Sayıştay Raporlarında Özel Kalem Müdürü

Sayıştay tarafından Ekim 2017 tarihinde yayımlanan "Erzurum Büyükşehir Belediyesi 2016 Yılı Düzenlilik Denetim Raporu"nda, yapılan denetimler neticesinde kamu idaresince tesis edilmiş istisnai memuriyete ilişkin atamalarda hukuka aykırılıklar tespit edilmiştir. İstisnai memuriyet kadrosu niteliğindeki özel kalem müdürlüğü kadrosuna ataması yapılan kişilerin, belli bir zaman zarfı sonrasında sınavsız olarak "sınavla girilebilecek memur kadrolarına naklen atanmaları", yapılan denetim sonucunda bahsi geçen raporda tespit edilmiştir.[5]

Denetim raporunda öne sürülen iddialara Erzurum Büyükşehir Belediyesince, merkezi idarelerin ve mahalli idarelerin genel uygulamalarına aykırı hareket edilmediği ve bahsi geçen uygulamanın genel nitelikte olduğu Danıştay 1. Dairesi tarafından verilen 20.12.1996 tarih ve K. 1996/243 numaralı kararı da örnek gösterilerek itiraz niteliğinde bir cevap verilmiştir

Danıştay 1. Dairesi'nce ilgili görüş yazısında, "...Esasen Devlet Personel Başkanlığı'nın gö-

[2] ***https://kararlar.sayistay.gov.tr/dk/?krr=37507***

[3] ***https://kararlar.sayistay.gov.tr/dk/?krr=37935***

[4] ***Danıştay 2. Daire, K. 2019/4299; Danıştay İDDK, K. 2017/3426; Danıştay 5. Daire, K. 2014/2469.***

[5] ***Sayıştay Başkanlığı, Erzurum Büyükşehir Belediyesi 2016 Yılı Düzenlilik Denetim Raporu (Ankara, 2017), 30–32.***

rüşü doğrultusunda, 657 sayılı Kanunun 50. maddesi gereğince, Devlet Memuru olabilmek için yapılacak memuriyet sınavını kazanmış olmak asıl olup, memur istihdamının bu yolla sağlanması gerekmektedir. İstisnai memuriyet görevleri ise, hizmetinden yararlanılmak istenenlerin, Devlet Memurları Kanunu'nun atanma, sınavlar, kademe ilerlemesi ve derece yükselmesine ilişkin hükümlerine tabi olmadan hizmet alınabilmelerini sağlayarak, memuriyet statüsünde istihdama ilişkin prosedürün bir kısmını hizmet gereği olarak ortadan kaldıran bir uygulama olduğundan, bu imkanın Devlet Memuru teminine yönelik bir uygulamaya dönüştürülmesinin, düzenlemenin maksadına uygun olmadığı..." ifade edilmiştir

İstanbul Beşiktaş Belediyesi 2019 Yılı Sayıştay Düzenlilik Denetim Raporu'nda da "özel kalem müdürü olarak açıktan atanan kişilerden bazıları diğer memuriyet kadrolarına sınavsız atanmış ve bu şekilde özel kalem müdürlüğü kadrosu memuriyete sınavsız girişin bir yolu olarak..." kullanıldığı tespitinde bulunulmuştur.[6]

Sayıştay Genel Kurulunun 04.04.2005 tarih 5119/1 No-lu kararında; "...devlet memurluğu alımı için duyurulan sınava katılarak başarılı olmuş ve atamayı bekleyen kişiler aleyhine haksız bir durum yarattığı, ayrıca, sınavlarda başarılı olarak atanmayı bekleyenler varken, istisnai memurluk kadrolarının sınavsız devlet memurluğu teminine yönelik uygulamaya dönüştürülmesi, bu memuriyete atanmada tanınan kolaylığın istismarı anlamına geldiği..." hükmü gereği, özel kalem müdürlüğü kadrosunun, devlet memuru teminine yönelik bir uygulamaya dönüştürüldüğünü ve bu memuriyete atanmada tanınan kolaylığın devlet memurluğu sınavlarına girip başarılı olarak atama bekleyenlerin aleyhine olacak şekilde istismar edildiğini göstermektedir.

Sonuç olarak kamu personel yönetiminde istihdam açısından temel mevzuat olan DMK'da sınav ile atama esas, sınavsız atama ise istisnadır. İstisnai memuriyet kadrolarına sınavsız atanma usulü, liyakat ilkesine aykırı bir durum değildir. Bu usul, memurluğa girişte farklı bir formül olup özel ve farklı nitelik aranan görevlere uyan kişileri getirme ve yetenekli kişileri değerlendirme amacıyla oluşturulmuş idareye esneklik kazandıran bir yöntemdir. Atama yapılırken atanan kişilerin niteliklerine dikkat edilmesi halinde yararlı olduğu görüşündeyiz.

KAYNAKÇA

- BAYBURTLU, Arif: "Devlet Memurlarının Naklen Atanmalarında İdarenin Takdir Yetkisinin Yargısal Denetimi", Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kırıkkale, 2011.

- ÇOLAK, Nusret İlker: "Kamu Görevlilerinin Naklen Atanma Kriterleri", Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi, c. IX, S.1-2, Haziran 2005.

- DAŞTAN, Deniz: "Takdir Yetkisi, Yargısal Denetim ve Yerindelik", İstanbul Barosu Dergisi, c. 77, S. 2, 2006.

- SAĞLAM, Mehmet: "Personel Hukukuna İlişkin Anayasal İlkeler ve Anayasa Mahkemesi Uygulaması", Danıştay Dergisi, S. 109, 2005.

- SAĞLAM, Mehmet: Devlet Memurlarının Naklen Atanmaları ve Nakil İşlemlerinin Yargısal Denetimi, "y.y.", Ankara, 2000.

- SEZER, Yasin: "Kamu Hizmetine Girme Hakkı ve Liyakat İlkesi Açısından İstisnai Memurluklar", Selçuk 258 Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, c. 11, S. 3- 4, 2003

- KOCAMAN, Habip: "Hukuki Tarihçesiyle İstisnai Memuriyet ve TBMM Örneği", YASADER, S. 4, Ocak-Şubat-Mart 2007.

- KÖSE, Ömer: "Devlet Memurluğuna Atanma ve Statünün Kaybedilmesi Hallerinde Danıştay'ın Tutumu", I. Ulusal İdare Hukuku Kongresi (1-4 Mayıs 1990), (İkinci Kitap: Kamu Yönetimi), Ankara, Danıştay Yayınları, 1991.

- Yıldız, Günay. Devlet Memurları Kanunu'nda Liyakat İlkesi Çerçevesinde İstisnai Memurluklar. Ankara: Gazi Üniversitesi, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2015.

- https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=Br_XTptK8CZ70f0JGX9xEu TslzoPGFCaU_onTyCHUWO5yWR8Hry3yebGfsmwj3kw

[6] ***T.C. Sayıştay Başkanlığı, İstanbul Beşiktaş Belediyesi 2019 Yılı Sayıştay Düzenlilik Denetim Raporu'nda (Ankara, 2020), "BULGU 43: Özel Kalem Müdürlüğü Kadrosunun Memuriyete Sınavsız Giriş Yöntemi Olarak Kullanılması", 95; T.C. Sayıştay Başkanlığı, Ankara Mamak Belediyesi 2021 Yılı Sayıştay Düzenlilik Denetim Raporu (Ankara, 2022), "BULGU 26: Özel Kalem Müdürlüğü Kadrosunun Memuriyete Sınavsız Giriş Yöntemi Olarak Kullanılması", 50- 52.***



Yazar
Nuri ÇELİK
İçişleri Bakanlığı Başkontrolörü

Belediye Meclisinin Denetim Yetkisi



1. GENEL OLARAK

Anayasanın 127. maddesine göre Mahalli idareler; il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileridir.

5393 sayılı Belediye Kanunun 3. maddesine göre; belediyelerin belediye başkanı, belediye meclisi ve belediye encümeni olmak üzere üç organı bulunmaktadır. 5393 sayılı Kanun belediyelerin görev, yetki ve işleyişine ilişkin önemli yenilikler getirmiş olup, bunlardan biri de belediyelerin denetim şekline ilişkin değişikliklerdir. Bu yazıda belediye meclisinin bilgi edinme ve denetim yetkisi üzerinde durulacaktır.

2. BELEDİYE KANUNUNDA YER ALAN DÜZENLEME

5393 sayılı Belediye Kanunun 26. maddesinde;

"Belediye meclisi, bilgi edinme ve denetim yetkisini faaliyet raporunu değerlendirme, denetim komisyonu, soru, genel görüşme ve gensoru yoluyla kullanır.

Meclis üyeleri, meclis başkanlığına önerge vererek belediye işleriyle ilgili konularda sözlü veya yazılı soru sorabilir. Soru, belediye başkanı veya görevlendireceği kişi tarafından sözlü veya yazılı olarak cevaplandırılır.

Meclis üyelerinin en az üçte biri, meclis başkanlığına istekte bulunarak, belediyenin işleriyle ilgili bir konuda genel görüşme açılmasını isteyebilir. Bu istek meclis tarafından kabul edildiği takdirde gündeme alınır.

Belediye başkanınca meclise sunulan bir önceki yıla ait faaliyet raporundaki açıklamalar, meclis üye tam sayısının dörtte üç çoğunluğuyla yeterli görülmezse, yetersizlik kararıyla görüşmeleri kapsayan tutanak, meclis başkan vekili tarafından mahallin mülkî idare amirine gönderilir.

Vali, dosyayı gerekçeli görüşüyle birlikte Danıştay'a gönderir.

Yetersizlik kararı, Danıştay'ca uygun görüldüğü takdirde belediye başkanı, başkanlıktan düşer.

Meclis üye tam sayısının en az üçte biri oranındaki üyenin imzasıyla belediye başkanı hakkında gensoru önergesi verilebilir. Gensoru

önergesi, meclis üye tam sayısının salt çoğunluğunun oyu ile gündeme alınır ve üç tam gün geçmedikçe görüşülemez.

Gensoru önergesinin karara bağlanmasında dördüncü fıkraya göre işlem yapılır."

Düzenlemesi yer almaktadır.

3. BELEDİYE MECLİSİNİN DENETİM YETKİSİ

Belediye meclisi, bilgi edinme ve denetim yetkisini faaliyet raporunu değerlendirme, denetim komisyonu, soru, genel görüşme ve gensoru yoluyla kullanır.

3.1. Soru

Belediye meclis üyeleri, her ay toplanacak belediye meclis toplantısında, meclis başkanlığına önerge vererek belediye işleriyle ilgili sözlü veya yazılı soru sorabilir. Soru, belediye başkanı yada görevlendireceği kişi tarafından yazılı yada sözlü olarak cevaplandırılır. Belediye başkanı, meclis üyeleri tarafından sorulan soruları en geç bir sonraki meclis toplantısında cevaplamalıdır. Sözlü cevapların meclis toplantısında cevaplanması, yazılı cevapların ise meclis toplantısı dışında da cevaplanması mümkündür.

3.2. Genel Görüşme

Meclis üyelerinin en az üçte biri, meclis başkanlığına istekte bulunarak, belediyenin işleriyle ilgili bir konuda genel görüşme açılmasını isteyebilir. Bu istek meclis tarafından kabul edildiği takdirde gündeme alınır.

3.3. Faaliyet Raporunu Değerlendirme

Faaliyet raporu nisan ayı toplantısında belediye başkanı tarafından meclise sunulur. Raporun bir örneği İçişleri Bakanlığına gönderilir ve kamuoyuna da açıklanır.

Belediye başkanınca meclise sunulan bir önceki yıla ait faaliyet raporundaki açıklamalar, meclis üye tam sayısının dörtte üç çoğunluğuyla yeterli görülmezse, yetersizlik kararıyla görüşmeleri kapsayan tutanak, meclis başkan vekili tarafından mahallin mülkî idare amirine gönderilir.

Kaymakamlar meclis başkan vekili tarafından kendisine gelen meclisin yetersizlik kararıyla görüşmeleri kapsayan tutanağı geciktirmeksizin valiye ulaştırır.[1]

Vali, dosyayı gerekçeli görüşüyle birlikte Danıştay'a gönderir.

Yetersizlik kararı, Danıştay'ca uygun görüldüğü takdirde belediye başkanı, başkanlıktan düşer.

3.4. Gensoru

Belediye başkanının yaptığı işlemlerin hukuka uygun olmadığı konusunda ciddi emare olması durumunda meclis üyeleri, bu işlemlerle ilgili olarak belediye başkanı hakkında gensoru önergesi verebilirler. Gensoru, belediye iş ve işlemleriyle ilgili açıklayıcı bilgi istenmesidir.

Gensoru, meclis üye tam sayısının en az üçte biri oranındaki meclis üyesinin imzası ile yazılı olarak verilebilir.

Örnek olarak: bir belediye meclisinin belediye başkanı dahil oniki üyesi varsa en az dört kişinin imzası ile gensoru önergesi verilebilir.

Gensoru önergesinin kabul edilmesi ve gündeme alınması için, meclis üye tam sayısının salt çoğunluğunun kabul oyu gerekir. Örneğin; belediye başkanı dahil bir belediye on üyesi varsa en az altı kişinin kabul oyu ile gensoru önergesi gündeme alınabilir.

Meclis üye tam sayısının salt çoğunluğu ile gündeme alınan gensoru önergesi üç tam gün geçmedikçe mecliste görüşülemez. Örneğin; ayın 15'inde gündeme alınması kararlaştırılan gensoru önergesi, en erken ayın 19'unda görüşülebilir. Bu üç tam günlük süre meclis toplantı süresini aşıyorsa gensoru önergesi gelecek meclis toplantısında görüşülür.

Üç tam günlük süre içinde belediye başkanının gensoruda yer alan konularla ilgili vereceği cevabı hazırlaması gerekir.[2]

Gündeme alınarak görüşülen gensoru önergesi hakkında, belediye başkanının açıklamaları ve meclise sunduğu bilgiler, meclis üye tam sayısının dörtte üç (3/4) çoğunluğuyla yeterli görülmezse yetersizlik kararıyla görüşmeleri kapsayan tutanak, meclis başkan vekili tarafından mahallin mülki idare amirine gönderilir. Vali, dosyayı gerekçeli görüşüyle birlikte Danıştay'a gönderir. Yetersizlik kararı, Danıştay'ca uygun görüldüğü takdirde belediye başkanı, başkanlıktan düşer.

Örneğin; başkan dahil üye tam sayısı 38 olan bir belediye meclisinde görüşülen gensoru

[1] ***GÜNGÖR Hayrettin; Belediyenin organları Meclis Encümen Başkan, İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Kontrolörleri Derneği Yayını, Ankara 2013,s.100.***

[2] ***GÜNGÖR;age,s.103.***

önergesi hakkında yetersizlik kararı verilebilmesi için en az en az 29 üyenin oyu gerekir.

Gensoruya ilişkin yetersizlik kararının somut gerekçelere dayanması gerekir. Belediye başkanının belediyeyi zarara uğrattığı veya kişisel menfaat sağladığı konusu somut bir bilgi ve belgeye dayanmalı, gensoru önergesinde öne sürülen iddiaların belediye başkanının düşürülmesini gerektirecek nitelikte olması gerekir.[3]

3.5. Denetim Komisyonu

Belediye idaresinin başı ve belediye tüzel kişiliğinin temsilcisi olan belediye başkanının bir yıl boyunca yürüttüğü iş ve işlemlerin, belediyenin karar organı olan belediye meclisi tarafından denetlenmesi hem hesap verilebilirliğin ve hem de mali saydamlığın sağlanması bakımından önem taşımaktadır.

Belediye meclisi her yıl Ocak ayı toplantısında denetim komisyonu oluşturmak suretiyle belediye başkanlığının hesap iş ve işlemlerini denetim komisyonu marifetiyle denetler.

Bu açıdan denetim komisyonu önemli bir işlev görmektedir. Denetim komisyonu aşağıda ayrı bir başlık altında ayrıntılı olarak açıklanacaktır.

4. DENETİM KOMİSYONLARININ KURULMASI VE ÇALIŞMA ESASLARI

5393 sayılı Belediye Kanunun 25. maddesinde;

"İl ve ilçe belediyeleri ile nüfusu 10.000'in üzerindeki belediyelerde, belediye meclisi, her Ocak ayı toplantısında belediyenin bir önceki yıl gelir ve giderleri ile bunlara ilişkin hesap kayıt ve işlemlerinin denetimi için kendi üyeleri arasından gizli oyla ve üye sayısı üçten az beşten çok olmamak üzere bir denetim komisyonu oluşturur. Komisyon, her siyasî parti grubunun ve bağımsız üyelerin meclisteki üye sayısının meclis üye tam sayısına o ranlanması suretiyle oluşur.

Komisyon, belediye başkanı tarafından belediye binası içinde belirlenen yerde çalışır ve çalışmalarında kamu personelinden ve gerektiğinde diğer uzman kişilerden yararlanabilir.

Denetim komisyonu toplantılarına, belediye ve bağlı kuruluşları dışındaki kamu kurum ve kuruluşlarından görevlendirilenlere (1.000); kamu personeli dışındaki diğer uzman kişilere büyükşehir belediyelerinde (3.000), diğer belediyelerde (2.000) gösterge rakamının Devlet memurlarına uygulanan aylık katsayıyla çarpımı sonucu bulunacak miktarı geçmemek üzere, belediye meclisince belirlenecek miktarda günlük ödeme yapılır. Denetim komisyonunun emrinde görevlendirilecek kişi ve gün sayısı belediye meclisince belirlenir. Uzman kişilerde aranacak nitelikler belediye meclisinin çalışmasına dair yönetmelikte düzenlenir.

Komisyon belediye birimleri ve bağlı kuruluşlarından her türlü bilgi ve belgeyi isteyebilir. Bu istekler gecikmeksizin yerine getirilir.

Komisyon, çalışmasını kırkbeş işgünü içinde tamamlar ve buna ilişkin raporunu Mart ayının sonuna kadar meclis başkanlığına sunar.

Konusu suç teşkil eden hususlarla ilgili olarak meclis başkanlığı tarafından yetkili mercilere suç duyurusunda bulunulur." Düzenlemesi yer almaktadır.

4.1. Hangi Belediyelerde Denetim Komisyonu Oluşturulmalıdır?

Yukarda yer verilen düzenleme gereği;

- İl belediyelerinde,

- İlçe belediyelerinde,

- Nüfusu 10.000'in üzerinde olan belediyelerde, denetim komisyonu kurulması zorunludur.

Kanun koyucu, il ve ilçe belediyelerinde nüfusa bakılmaksızın; diğerlerinde ise nüfusun 10.000'in üzerinde olması şartıyla, denetim komisyonunun kurulmasını zorunlu kılmıştır. Nüfusu 10.000'in altında olan belediyelerde ise denetim komisyonlarının kurulması zorunlu olmayıp, istenirse kurulabilecektir.

Oluşturulan denetim komisyonu 5393 sayılı Belediye Kanununun 25. maddesinin ikinci fıkrasına göre, belediye başkanı tarafından belediye binası içinde belirlenen yerde çalışmalarını yapmak zorundadır. Denetim komisyonunun belediye meclisinin ocak ayı toplantısında seçilmesi ve çalışmalarını şubat ayı sonuna kadar olmak üzere azami 45 gün içinde bitirmesi gerekmektedir.

4.2. Denetim Komisyonun Oluşumu

5393 sayılı Belediye Kanununun "Meclis toplantısı" başlıklı 20'nci maddesinde belediye meclisinin her ayın ilk haftası, önceden karar-

[3] ***Danıştay 8. Dairesinin 30.05.2001 gün ve E: 2001 /1393, K: 2001/2677 sayılı kararı.***

laştırılan günde toplanacağı belirtilmiştir. Buna göre, ocak ayının ilk haftasında yapılan belediye meclisi toplantısında denetim komisyonu oluşturulacaktır. Belediye meclisi, öncelikle denetim komisyonunun kaç kişiden oluşacağına karar verecektir. Belediye meclisinin alacağı karar doğrultusunda, denetim komisyonu üç, dört veya beş kişiden oluşturulabilecektir.

Belediyelerde (büyükşehir belediyeleri dahil) oluşturulacak denetim komisyonu konusu, 5393 sayılı Belediye Kanununda düzenlenmiştir. Buradan hareketle, büyükşehir belediyelerinde oluşturulacak denetim komisyonunun üye sayısı da, 5393 sayılı Kanunun 25'inci maddesinde yer aldığı üzere üç ile beş kişi arasında olacaktır.

Denetim komisyonu;

- Belediye meclisi üyeleri arasından,
- Belediye meclisi üyelerince,
- Gizli oyla
- Her siyasî parti grubunun ve bağımsız üyelerin meclisteki üye sayısının meclis üye tam sayısına oranlanması suretiyle, oluşturulur.

Belediye meclis üye tam sayısına belediye başkanı dahil olduğundan, denetim komisyonunun oluşumu için yapılacak hesaplamalarda belediye başkanı dahil meclis üye tam sayısı dikkate alınacaktır.[4]

Denetim komisyonunda, istifa veya ölüm nedeniyle meydana gelen boş üyelikler için yeniden seçim yapılmalıdır.[5]

Belediye Meclisi Çalışma Yönetmeliğinin "Denetim komisyonunun oluşumu" başlıklı 22. maddesinde denetim komisyonuna üye seçiminde ihtisas komisyonlarına üye seçimindeki usul ve esasların uygulanacağı belirtilmiştir.

4.3. Denetim Komisyonu Üyelerinin Huzur Hakkı

5393 sayılı Belediye Kanunun "Huzur ve İzin Hakkı" başlıklı 32. maddesinde; "Meclis başkan ve üyelerine, meclis ve komisyon toplantılarına katıldıkları her gün için, 39 uncu madde uyarınca belediye başkanına ödenmekte olan aylık brüt ödeneğin günlük tutarının üçte birini geçmemek üzere meclis tarafından belirlenecek miktarda huzur hakkı ödenir. Huzur hakkı ödenecek gün sayısı, Belediye Kanununun 20, 24 ve 25 inci maddelerinde belirtilen toplantı günü sayısından fazla olamaz ve meclis üyelerine aynı gün için birden fazla huzur hakkı ödenemez.

Meclis üyeleri hastalıkları süresince izinli sayılır. Ayrıca mazeretleri durumunda, bir yıl içindeki toplantı süresinin yarısını aşmamak şartıyla istekleri üzerine meclis tarafından izin verilebilir." hükmüne yer verilerek denetim komisyonu üyelerine verilecek huzur hakkı konusu netliğe kavuşturulmuştur.

Buna göre, denetim komisyonu üyelerine belediye başkanına ödenmekte olan aylık brüt ödeneğin günlük tutarının üçte birini geçmemek üzere meclis tarafından belirlenecek miktarda huzur hakkı ödenecektir. Huzur hakkı fiilen çalışılan günlerle sınırlı olup bu süre 45 günü geçemez. Denetim komisyonu üyeleri aynı gün içinde belediye meclisi, denetim komisyonu ve ihtisas komisyonu toplantılarına katıldığı takdirde, aynı gün için birden fazla huzur hakkı ödenemeyecektir.

Denetim komisyonunun, görevini tamamlamasına rağmen sadece ödenek almak için toplantı yapması, özellikle denetim komisyonu üyelerinden beklenen etik bir davranış değildir. Yine denetim komisyonunun, çalışmalarını her türlü etkiden uzak ve objektif olarak yürütmesi, komisyonun kuruluş amacına uygun olacaktır.

Denetim komisyonunun çalışmalarını şubat ayının sonuna kadar tamamlaması kanuni bir zorunluluktur. Komisyonun ocak ayı toplantısında oluşturularak görevlerini şubat ayı sonuna kadar tamamlayacak, komisyonunun toplantı sayısı ve çalışma süresinin, iş yüküne göre komisyon tarafından belirlenecek, çalıştıkları gün sayısı kadar huzur hakkı ödenecektir.[6] Kanunda bu komisyonun çalışma süresi şubat ayı sonu ile sınırlandırıldığından, şubat ayı sonrasında toplantılar için huzur hakkı ödenmesine imkan bulunmamaktadır.[7]

Denetim komisyonunun bir yıl süre ile faaliyetine devam etme imkânı bulunmamaktadır.[8]

---

[4] ***Mahalli İdareler Genel Müdürlüğünce verilen 27.06. 2006 tarihli ve 81337 sayılı görüş***

[5] ***Mahalli İdareler Genel Müdürlüğünce verilen 05. 04.2005 tarihli ve 80947 sayılı görüş***

[6] ***Mahalli İdareler Genel Müdürlüğünce verilen 10.02. 2005 tarihli ve 80351sayılı görüş***

[7] ***Mahalli İdareler Genel Müdürlüğünce verilen 05.04. 2005 tarihli ve 80955 sayılı görüş***

[8] ***Mahalli İdareler Genel Müdürlüğünce verilen 01.03. 2005 tarihli ve 80351 sayılı görüş***

4.5. Denetim Komisyonunun Görevi

Denetim komisyonlarının yetkileri, denetimin kapsamı, komisyonun kurulmasına ilişkin meclis kararının uygulanması konularında tereddütler oluşabilmektedir.

Kanunda, denetim komisyonunun, belediyenin bir önceki yıl gelir ve giderleri ile bunlara ilişkin hesap kayıt ve işlemlerinin denetimi amacıyla kurulacağı belirtilmiştir.

Uygulamadaki tereddütleri gidermek amacıyla İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü 04.06.2007 tarih ve B.05.0. MAH.0.65.001/80000-14234 sayılı Genelgeyi yayımlamıştır. Söz konusu genelgeyi dikkate alarak denetim komisyonun görevini ve uygulamada tereddüt oluşturan hususları maddeler halinde açıklayacak olursak;

1- Komisyonların denetim yetkileri, bir önceki yıl gelir ve giderleri ile bunlara ilişkin hesap kayıt ve işlemler ile sınırlı olup, cari yıl iş ve işlemleri komisyonların yetki alanı dışında kalmaktadır. Başka bir ifadeyle bir önceki 1 Ocak-31 Aralık dönemine ait;

- Gelirler
- Giderler
- Gelir ve giderlere ilişkin hesap ve işlemlerin denetimi komisyonca yapılacaktır.

1- Komisyonların gelir ve giderlerle ilgili incelemeleri sırasında, gelirin tahsiline ve giderin yapılmasına ilişkin belge ve bilgiler ile bunlara esas teşkil eden diğer işlemleri de incelemesi mümkündür. Bu esaslar haricinde işlem yapılması veya idarenin takdir yetkisini sınırlandıracak şekilde komisyon kararı alınmasına imkan bulunmamaktadır. Komisyon, incelemelerini yaparken idarenin takdir alanına giren konularda denetim yapamayacaktır.

2- Komisyonlar, il özel idareleri, belediyeler ve bunlara bağlı işletme ve müesseseler ile su, kanalizasyon, doğal gaz, ulaşım ve benzeri hizmetleri yürüten bağlı kuruluşlarda inceleme yapacaktır. İl özel idareleri ve belediyeler ile bunların bağlı kuruluşlar tarafından Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre kurulmuş veya sermaye katılımında bulunulmuş ticari şirketler denetim komisyonlarının yetki alanı dışında bulunmaktadır. Buna göre belediye denetim komisyonlarının görev alanını;

- belediyeler,
- belediyelere bağlı işletme ve müesseseler,
- Su, kanalizasyon, doğal gaz, ulaşım ve benzeri hizmetleri yürüten bağlı kuruluşlar, oluşturur.

Belediyeler ile bunların bağlı kuruluşlar tarafından Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre kurulmuş veya sermaye katılımında bulunulmuş ticari şirketlerde ise denetim komisyonunun görev yapma imkanı yoktur.

Isparta Belediye Başkanlığın 25.1.2006 tarih ve 741 sayılı yazısına hitaben yazılan, İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğünün 22/03/2006 tarih ve B050MAH006001 - 521.2006.32.5 / 57505 sayılı görüş yazısının son kısmında; "Denetim Komisyonu, belediyenin bir önceki yıl gelir ve giderleri ile hesap ve işlemlerinin denetimini yapacak olup, yetkilerinin kapsamı, belediyenin gelir ve giderleri ile bunlara ilişkin işlemlerdir. Bu çerçevede; yapılan her harcama denetlenebilecektir. Ancak belediyenin bağlı kuruluşları ile şirketlerinin denetiminin mümkün olmadığı değerlendirilmektedir." denilmektedir.

4- İl özel idareleri, il ve ilçe belediyeleri ile nüfusu 10.000' in üzerindeki belediyelerde denetim komisyonu kurulması mecburidir Bu sebeple, denetim komisyonu kurulmasına ilişkin meclis kararlarının, vali veya belediye başkanı tarafından bir daha görüşülmek üzere meclise iade edilerek kanunda öngörülen çalışma süresinin kısaltılmasına imkan bulunmamaktadır. Bu kapsamda denetim komisyonu kurulması mecburi olmayan belediyelerde, komisyon kurulursa, bu kararı vali veya belediye başkanı bir daha görüşülmek üzere meclise iade edebilecektir.

5- Denetim komisyonları tarafından denetimlerle ilgili olarak istenecek her türlü bilgi ve belgenin komisyonlara verilmesi ve denetimi kolaylaştıracak her türlü tedbirin alınması zorunludur.

6- Denetim komisyonlarında görevlendirilecek kamu personelinin belirlenmesinde Bakanlık ve Türkiye Ortadoğu Amme İdaresi (TODAİE) tarafından eğitime tabi tutularak, "yerel yönetim mali danışmanı" ve "yerel yönetim uzmanı" olarak sertifika verilen il özel idaresi ve belediye personeline öncelik verilecektir.

4.6. Denetim Komisyonunun Çalışma Usulüne İlişkin Esaslar

Denetim komisyonu, belediye binası içinde belediye başkanı tarafından belirlenen yerde ça-

lışmalarını yapar. Denetim komisyonu, çalışmalarında uzman kişi ve kuruluşlardan yararlanabileceği gibi kamu kuruluşları personelinden de yararlanabilir. Denetim komisyonunda kimlerin ne kadar süre ile görevlendirileceğine ise belediye meclisi karar verecektir.

Komisyon belediye birimleri ve bağlı kuruluşlarından her türlü bilgi ve belgeyi isteyebilir. Bu istekler gecikmeksizin yerine getirilir.

Denetim komisyonuna çalışmalarını yapmak üzere belediye binası içinde bir yer tahsis edilmesi gerekecektir. Kanun, çalışma yeri tahsis etme görevini belediye başkanına vermiştir. Denetim komisyonunun çalışma mekanı, belediye hizmet binasındaki diğer çalışma yerlerinin özelliklerine uygun olması gerekir. Ayrıca denetim komisyonuna, çalışması süresince gerekli araç, gereç ile kırtasiye malzemesinin de belediyece temin edilmesi gerekecektir. Denetim komisyonun da, makul ve karşılanabilir isteklerde bulunması ve belediye imkanlarını zorlayan taleplerde bulunmaması gerekmektedir.

Komisyon, çalışmasını kırk beş işgünü içinde tamamlar ve buna ilişkin raporunu, Mart ayının sonuna kadar meclis başkanlığına sunar. Başkan, Nisan ayı meclis toplantısında denetim raporunu okutmak suretiyle meclise bilgi verir.

Denetim komisyonunun kırkbeş günlük çalışma süresi, komisyonun teşekkülüne ilişkin meclis kararının yürürlüğe girmesi ile başlar.

Kanun burada komisyonun çalışmasını tamamlaması ve düzenlenecek raporun meclis başkanlığına sunulması, şeklinde iki ayrı süre belirlemiştir.

Komisyon, çalışmasını en geç kırkbeş güne kadar tamamlar. Bu sürenin kısaltılması mümkün iken, uzatılması kesinlikle mümkün değildir. Bu süre içinde, raporun yazılmış veya yazım aşamasına getirilmiş olması gerekir. Denetim komisyonu, kırkbeş günden sonra denetim yapamaz, bilgi ve belge isteyemez. Denetim komisyonu kırkbeş günlük sürenin bitimi ile 31-Mart arasındaki sürede, rapor üzerindeki eksiklikleri giderebilir ve rapora son halini verebilir. Ancak, bu süredeki çalışmalar denetim komisyonu toplantılarından sayılıp üyelere ücret ödenemez.

Komisyon raporu sonucu, konusu suç teşkil eden hususlarla ilgili olarak meclis başkanlığı tarafından yetkili mercilere suç duyurusunda bulunulur. Suç duyurusu için meclis kararının gerekip gerekmediği hususu ise kanunda düzenlenmemiştir. İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü 07.04.2007 tarih ve B050MAH006001 - 521.2006.57.5 / 57596 sayılı görüş yazısında; "Suç duyurusunda bulunma hususunda ayrıca meclis kararı alınmasının gerekmediği, denetim komisyonu raporunun meclis başkanlığına intikalinden itibaren gereğinin meclis başkanlığınca yapılması gerektiği" ifade edilmiştir.

4.7. Denetim Komisyonunda Uzman Çalıştırılması

Bir kısım belediye işlerinin denetimi belediye meclis üyeleri tarafından yapılabilecek olsa da, esasen denetim ihtisas gerektiren bir iştir. Bu nedenle, denetim komisyonu, çalışmalarında uzman kişilere ihtiyaç duyabilecektir. Bunu dikkate alan kanun koyucu, denetim komisyonunun göreviyle ilgili konularda;

- Uzman kişilerden,
- Uzman kuruluşlardan,
- Kamu kuruluşları personelinden,

Yararlanmasına imkan tanımıştır. Uzman kişi; bireysel olarak çalışan ve belli bir alanda uzmanlığı olan kişileri, uzman kuruluşlar ise; kamu kuruluşu niteliğindeki meslek kuruluşları, esnaf ve sanayi odaları, denetim ve benzer konularda faaliyeti olan özel hukuk tüzel kişiliklerini ifade etmektedir.

5393 sayılı Belediye Kanununun 25'inci maddesi hükmüne göre, denetim komisyonu emrinde görevlendirilecek kişi ve gün sayısının belediye meclisince belirlenmesi gerekmektedir.

Örnek: Belediye meclisince, denetim komisyonunda görevlendirilecek (3) uzman kişi denetim komisyonunca belirtilen ... işleri yapmak üzere (10) gün süre ile çalışmak üzere görevlendirilmiştir, şeklinde bir karar alınması gerekecektir. Belediye meclisinin böyle bir kararı olmadan, komisyonda uzman kişi görevlendirilmesi mümkün değildir.

4.8. Denetim Komisyonunda Görevlendirilenlere Ödenecek Ücret

Denetim komisyonunda görevlendirilenlerden;

- Belediye ve bağlı kuruluşları dışındaki kamu kurum ve kuruluşlarından görevlendirilenlere (1.000);

- Kamu personeli dışındaki diğer uz*man kişilere büyükşehir belediyelerinde (3.000),*

- Diğer belediyelerde (2.000)

Gösterge rakamının Devlet memurlarına uygulanan aylık katsayıyla çarpımı sonucu bulunacak miktarı geçmemek üzere, belediye meclisince belirlenecek miktarda günlük ödeme yapılacaktır.

Denetim komisyonu çalışmalarında yararlanılan belediye personeline ücret ödenip ödenmeyeceği hususu;

Denetim komisyonunun belediye idaresi altında bu idarenin bir parçası olarak faaliyet gösterdiği, görevleri gereği olarak bu komisyonun çalışmalarından yararlandığı belediye memurlarına bu nedenle herhangi bir ücret ödenemeyeceği, ancak 6245 sayılı Harcırah Kanunu kapsamında yapacakları işler ile mesai saatleri dışında yapacakları çalışmalar için ilgili mevzuata göre ödeme yapılabileceği belirtilmektedir.

Denetim komisyonunda çalıştırılacak uzman kişilerde aranacak şartlar Belediye Meclisi Çalışma Yönetmeliğinin 23. maddesinde belirtilmiştir. Denetim komisyonu çalışmalarında görevlendirilecek kişilerde aranacak şartlar şunlardır:

1) Kamu kurum ve kuruluşlarından görevlendirilecek kişilerde; kamu kurum ve kuruluşlarında denetim elemanı veya en az beş yıl kurumlarının gelir, gider veya bunlara ilişkin hesap kayıt ve işlemlerinin yürütüldüğü birimde çalışıyor olması gerekir.

2) Kamu personeli dışındaki kişilerde; kamu kurum ve kuruluşlarının gelir, gider veya bunlara ilişkin hesap kayıt ve işlemlerinin yürütülmesinde en az beş yıl çalışmış olmak ya da maliye, muhasebe, işletme, iktisat, kamu yönetimi veya benzer alanlarda en az lisans düzeyinde eğitim almış ve denetim yapabilecek bilgi ve tecrübeye sahip olması gerekir.

Ancak siyasi partilerin genel merkez, il, ilçe ve belde teşkilatlarında halen görevli olan kişiler, denetim komisyonlarında uzman olarak görevlendirilemez.

Ayrıca İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü 04.06.2007 tarih ve B.05.0. MAH.0.65.001/80000-14234 sayılı Genelgesi gereği, denetim komisyonlarında görevlendirilecek kamu personelinin belirlenmesinde "yerel yönetim mali danışmanı" ve "yerel yönetim uzmanı" sertifikası olan il özel idaresi ve belediye personeline öncelik verilecektir.

4.9. Denetim Komisyonu Raporu ve Yapılacak İşlemeler

5393 sayılı Belediye Kanununun 25. maddesinin altıncı fıkrasına göre denetim komisyonu tarafından hazırlanan raporun, belediye meclisine sunularak belediye başkanı tarafından Nisan ayı meclis toplantısında okutturulmak suretiyle meclisin bilgisine sunulacağı, konusu suç teşkil eden hususlarla ilgili olarak meclis başkanlığı tarafından yetkili mercilere suç duyurusunda bulunulacağı[9] belirtilmektedir. Kanunun 25. maddesi kapsamında oluşturulan denetim komisyonunca Şubat ayı sonuna kadar tamamlanan çalışmalara dair raporun izleyen ayın onbeşine kadar meclis başkanlığına sunulacağı ve konusu suç teşkil eden hususlarla ilgili olarak meclis başkanlığı tarafından yetkili mercilere suç duyurusunda bulunulacağından, denetim komisyonu raporlarının mutlaka mecliste görüşüleceği[10] belirtilmektedir.

Denetim komisyonu raporu ayrıca meclis gündemine alınarak, kabulü veya reddi konusunda bir oylama yapılmaz.

Denetim komisyonu, raporunu meclis başkanlığına sunduktan sonra, eğer raporda konusu suç teşkil eden hususlar varsa, bunlarla ilgili olarak meclis başkanlığı tarafından yetkili mercilere suç duyurusunda bulunulur. Konu, 4483 sayılı Kanun kapsamına giren nitelikte bir suç içeriyorsa yetkili mercilere, 3628 sayılı Kanun kapsamına giren bir suç ise bu durumda yetkili Cumhuriyet Başsavcılıklarına suç duyurusunda bulunulur.

Konusu suç teşkil etsin veya etmesin, kamu zararı sebebiyle sorumlusundan mali tazmini gereken hususlarda da belediye başkanı, ilgililer hakkında gerekli yasal takibi yapmak ve kamu zararını tahsil etmekle yükümlüdür.

Denetim komisyonu çalışmaları sonucunda konusu suç teşkil eden hususlarla ilgili olarak meclis başkanlığı tarafından yetkili mercilere suç duyurusunda bulunulacağı, suç duyurusunda bulunma hususunda ayrıca meclis kararı alınmasının gerekmediği, denetim komisyonu raporunun meclis başkanlığına intikalinden itibaren gereğinin meclis başkanlığınca yapılması gerektiği[11] belirtilmektedir.

---

[9] Mahalli İdareler Genel Müdürlüğünce verilen 08.08. 2006 tarihli ve 81802 sayılı görüş

[10] Mahalli İdareler Genel Müdürlüğünce verilen 10.02. 2005 tarihli ve 80350 sayılı görüş

[11] Mahalli İdareler Genel Müdürlüğünce verilen 07.04. 2006 tarihli ve 57596 sayılı görüş



Belediye Başkanı ve Belediye Encümeninin Ceza Yetkileri

Yazar
Mustafa DÖNMEZ
İçişleri Bakanlığı
(E) Mahalli İdareler Gn. Md.
Şube Müdürü

1. GİRİŞ

Ceza mevzuatı, toplumsal düzeni korumayı ve düzenin barış içinde devamı için hukuka aykırı fiilleri ve bunların hangilerinin suç olarak tanımlanması gerektiğini belirler.

Belediye idarelerine verilen çok sayıda görev ve yetkilerin kullanılması sırasında uygulamada kimi zaman idareye karşı hukuka aykırılıklar meydana gelebilmektedir. Bu anlamda verilen görevlerin, hizmetin gereklerine uygun ve sağlıklı biçimde yerine getirebilmesi için idareye ceza ve yaptırım uygulama yetkisi tanınmıştır.

İdarî cezalar, bireyleri kanunlara uymaya ve saygılı olmaya zorlamak için verilir. İdarelerce, para cezası uygulanabilmesi için kanuni dayanağının bulunması ve bu cezaların usulüne uygun olarak ilan edilmiş olması gerekir.

İdarelere çeşitli kanunlarla tanınan ceza verme yetkileri arasında *"para cezası", "faaliyetten men" ve "meslekten çıkarma cezası"* gibi idarî cezalar sayılabilir.

Bu çalışmamızda, belediyelerin uygulayacağı idarî yaptırımları vermeye belediye organların yetkileri, bu cezaların niteliği ve miktarı üzerinde durulacaktır.

2. CEZA VERME YETKİSİNİN ESASLARI

A. GENEL OLARAK

İdarî cezalar, tek yanlı, birel idarî işlemlerdir. İlgilisi hakkında olumsuz hukuki sonuçlar doğurması nedeniyle yükümlendirici işlemlerdir.[1] İdarî cezalar, ceza hukukunca düzenlenen cezalardan ayrıdır. Ceza hukukunca düzenlenen cezalar mahkemelerce uygulanırken, idarî cezalar kural olarak idarî kararlarla verilir.[2]

Anayasa Mahkemesi'nin 23.5.2001 tarihli ve E:2001/232 K:2001/89 sayılı Kararına göre, idarî para cezası uygulanırken beş ilkenin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Bu ilkeler;

- Belirlilik
- Öngörülebilirlik
- Eşitlik
- Cezaların yasallığı ve hukuki güvenlik
- Obektifliktir.

Eski ceza mevzuatındaki suçlar arasındaki "cürüm" ve "kabahat" ayırımı terk edildiği için, temel ceza olarak, hapis cezası benimsenmiştir. Cürüm ve kabahat ayırımının kaldırılmasıyla, suç ve kabahatlerin ayrı kanunlarla düzenlenmesi benimsenmiştir.

Kabahatleri suç olmaktan ve ceza yasalarının kapsamı dışına çıkarma eğiliminin bir sonucu olarak eski Türk Ceza Kanunu'nda yer alan kabahatlere, yeni Türk Ceza Kanunu'nda yer verilmeyerek ayrı bir yasa olarak düzenlenmiştir. Bu kapsamda çıkarılan 5326 sayılı Kabahatler Kanunu ile, bu fiiller idarî suç haline getirilmiştir. Bu durum kuşkusuz, kişinin lehinedir. Çünkü bu cezalar, adli sicile kaydedilmez ve ödenmediği takdirde hapis cezasına dönüştürülmez.

[1] *Zehra Odyakmaz, Ümit Kaymak; İdare Hukuku, Kuram Kitap, Kocaeli 2018, s.149*

[2] *A. Şeref Gözübüyük, Yönetim Hukuku, 25. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2007, s.336*

B. KABAHATLER KANUNU'NUN ESASLARI

Kamu düzenini ihlal eden fiillerin ceza hukuku anlamında suç olmaktan çıkarılması sonucunda idareye yaptırım uygulama yetkisi tanınmıştır. Bu kapsamda, kimi özel kanunlarda yer alan bazı fiiller karşılığında idarî yaptırımlar öngörülerek, onlar da kabahate dönüştürülmüştür. Bunun sonucu olarak, bu fiiller karşılığında da, genellikle parasal nitelikte yaptırımlar öngörülmüştür.

Bu kapsamda, 2005 yılında yürürlüğe konulan 30.3.2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nda[3]: kabahat deyiminden kanunun, karşılığında idarî yaptırım uygulanmasını öngördüğü haksızlık anlaşılacağını hüküm altına almıştır. Esasen kabahat de suçlar gibi birer haksızlıktır; fakat karşılığında ceza veya güvenlik tedbiri yerine idarî yaptırımlar öngörülmüştür.[4]

Kabahatler karşılığında öngörülen idarî yaptırımlara ilişkin kararların yerine getirilmesi bakımından derhal uygulama kuralı geçerlidir.

Kabahate teşebbüs cezalandırılmaz. Ancak, teşebbüsün de cezalandırılabileceğine dair ilgili kanunda hüküm bulunan haller saklıdır.

Kabahatin işlenişine birden fazla kişinin iştirak etmesi halinde bu kişilerin her biri hakkında, fail olarak idarî para cezası verilecektir.

Kabahate iştirak için kasten ve hukuka aykırı işlenmiş bir fiilin varlığı yeterlidir. Kabahatin işlenişine iştirak eden kişi hakkında, diğerlerinin sorumlu olup olmadığı gözönünde bulundurulmaksızın idarî para cezası verilir.

Bir fiil hem kabahat hem de suç olarak tanımlanmış ise, sadece suçtan dolayı yaptırım uygulanabileceği, ancak suçtan dolayı yaptırım uygulanamayan hallerde kabahat dolayısıyla yaptırım uygulanması benimsenmiştir.

Kabahatler karşılığında uygulanacak olan idarî yaptırımlar, idarî para cezası ve idarî tedbirlerden ibarettir.

İdarî tedbirler, mülkiyetin kamuya geçirilmesi ve ilgili kanunlarda yer alan diğer önlemlerdir.

1. İdarî Para Cezası

İdarî ceza, bireyler ve toplulukların idarî düzenlemelere aykırı davranışlarından dolayı idareye tanınmış olan yaptırım uygulama yetkisi kapsamında verilen cezalardır.

İdarî para cezası, kanunda alt ve üst sınırı gösterilmek suretiyle de belirlenebilir. Bu durumda, idarî para cezasının miktarı belirlenirken işlenen kabahatin haksızlık içeriği ile failin kusuru ve ekonomik durumu birlikte göz önünde bulundurulur.

Mahalli idareler tarafından verilen idarî para cezaları kendi bütçelerine gelir kaydedilir. Kişinin ekonomik durumunun müsait olmaması halinde, idarî para cezasının, ilk taksitinin peşin ödenmesi koşuluyla, bir yıl içinde ve dört eşit taksit halinde ödenmesine karar verilebilir. Taksitlerin zamanında ve tam olarak ödenmemesi halinde, idarî para cezasının kalan kısmının tamamı tahsil edilir.

Mahalli idareler tarafından verilen idarî para cezaları, ilgili kanunlarında aksine hüküm bulunmadığı takdirde, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre kendileri tarafından tahsil olunur.

Kabahat dolayısıyla idarî para cezası veren kamu görevlisi, ilgilinin rıza göstermesi halinde bunun tahsilatını derhal kendisi gerçekleştirir. Kanunlarında ödeme süresi düzenlenmemiş olan idarî para cezaları, tebliğinden itibaren bir ay içinde ödenir. İdarî para cezasının ödeme süresi içinde ödenmesi halinde, cezadan %25 oranında indirim yapılır. Ödeme yapılması, kişinin bu karara karşı kanun yoluna başvurma hakkını etkilemez.

İdarî para cezaları her takvim yılı başından geçerli olmak üzere o yıl için 4.1.1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesi hükümleri uyarınca tespit ve ilân edilen yeniden değerleme oranında artırılarak uygulanır.[5] İdarî para cezalarının

---

[3] Söz konusu Kanun, 31.3.2005 tarihli ve 25772 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış, 5328 sayılı Yasa gereği 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

[4] Zeynel T. Kangal, Kabahatler Hukuku, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul - 2011, s.1-2

[5] Bu kapsamda, Hazine ve Maliye Bakanlığı'nca 25.11.2023 tarihli ve 32380 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 554 Sıra No'lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ile 2024 yılında uygulanacak idarî para cezalarına esas yeniden

hesaplanmasında ve ödenmesinde, bir Türk Lirası›nın (1 TL) altında kalan tutarlar dikkate alınmaz.

2. Mülkiyetin Kamuya Geçirilmesi

Kabahatin konusunu oluşturan veya işlenmesi suretiyle elde edilen eşyanın mülkiyetinin kamuya geçirilmesine, ancak kanunda açık hüküm bulunan hallerde karar verilebilir (5326 s. K. m.18).

Mülkiyetin kamuya geçirilmesine ilişkin karar, eşyanın;

- Kullanılmaz hale getirilmesi,
- Niteliğinin değiştirilmesi,
- Ancak belli bir surette kullanılması,

Koşullarından birinin yerine getirilmesine bağlı olarak belli bir süre geciktirilebilir. Belirlenen süre zarfında koşulun yerine getirilmemesi halinde eşyanın mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilir.

Mülkiyetin kamuya geçirilmesine ilişkin karar kesinleşinceye kadar ilgili kamu kurum ve kuruluşu tarafından eşyaya elkonulabileceği gibi; eşya, kişilerin muhafazasına da bırakılabilir.

Eşyanın mülkiyeti, kanunda açık hüküm bulunan hallerde ilgili kamu kurum ve kuruluşuna, aksi takdirde Devlete geçer.

Eşyanın mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilebilmesi için fail hakkında idarî para cezası veya başka bir idarî yaptırım kararı verilmiş olması şart değildir.

Kaim değerin[6] mülkiyetinin kamuya geçirilmesine de karar verilebilir.

Mülkiyeti kamuya geçirilen eşya, başka suretle değerlendirilmesi mümkün olmazsa imha edilir.

Mülkiyetin kamuya geçirilmesine ilişkin karar, kesinleşmesi halinde yerine getirilir.

3. BELEDİYE İDARÎ PARA CEZALARI

İdarî para cezası**,** devletin idarî kurumları tarafından verilen para cezalarıdır. *İdarî para cezası* verebilecek kurumlardan biri de, belediyelerdir.

Belediyeler, belde halkının sağlık, huzur ve refahını temin amacıyla, şehrin düzenini bozulmaktan korumak için mevzuata aykırı eylemlerde bulunanlar ile, belediye emir ve yasaklarına aykırı davrananları men etmek ve idarî para cezası vermek yetkisine sahiptir.

Bu kapsamda, belediyelerce verilecek idarî para cezaları başta 5393 sayılı Belediye Yasası olmak üzere, 1608 sayılı Yasa ve çeşitli yasalarda düzenlenmiştir.

Belediyeler, üç ana grupta para cezası verebilmektedir. Bunlar;

- Belediye emir ve yasaklarına aykırı hareket edenlere verilen para cezaları,

- Özel kanunların öngördüğü para cezaları,

- Kabahatler Kanunu uyarınca verilen para cezaları,

olarak üç grupta toplanabilir.

Belediyelerce verilecek idarî para cezalarının konusu, miktarı ve ödemeye ilişkin diğer hususlar, ilgili kanunlarda belirlenmiştir. İdarî para cezalarının artırılmasına ilişkin usul ve esaslar ise, 4.11.2004 tarihli ve **5252 sayılı Türk Ceza Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun**'da düzenlenmişir.

İdarî para cezaları ve yaptırımların ne şekilde uygulanacağı ise, Kabahatler Kanunu'nun 5560 sayılı Kanun'la değişik 3 üncü maddesinde gösterilmiştir. Yapılan düzenleme ile; 5326 sayılı Kanunu'nun, kanun yolu dışındaki diğer genel hükümlerinin tüm idarî para cezaları hakkında uygulanması saklı tutulmuştur. Ancak, idarî para cezalarının düzenlendiği kanunlarda; kanun yoluna ilişkin özel bir düzenlemenin bulunması halinde ilgili kanun hükmü, buna ilişkin özel bir düzenlemenin bulunmaması halinde ise 5326 sayılı Yasa'nın kanun yoluna ilişkin hükümleri uygulanacaktır.

Bu kapsamda idarî yaptırım kararlarında bulunması gereken hususlar, kararların ilgililere tebliğ usulü, özel kanununda hüküm bulunmaması koşuluyla idarî yaptırım kararlarına karşı kanun yoluna ilişkin hükümler (başvuru yolu ve süresi, itiraz yolu ve süresi), ödeme usulü, takip ve tahsili usulü, indirim, taksitlendirme, zamanaşımı, idarî para cezalarının gelir kaydedileceği kamu idareleri gibi düzenlemeler genel hükümler olup, ilgili kanunlarda aksine

değerleme oranı 2023 yılı için % 58,46 (elli sekiz virgül kırk altı) olarak tespit edilmiştir.

[6] Kaim değer, geçerli olan bir şeyin geçersiz hale gelmesiyle onun yerine geçen değeri ifade eder.

hüküm bulunsa dahi Kabahatler Kanunu hükümleri uygulanacaktır.

Örneğin, 3194 sayılı İmar Kanunu uyarınca verilen idarî para cezalarında ödeme süresi, 30 gün olarak belirlenmiştir. İmar para cezasına itiraz konusunda ise, 3194 sayılı Yasa'da bir düzenleme mevcut olmadığından, 5326 sayılı Yasa'ya bağlı olarak kanun yolu hükümleri uygulanacağından, peşin ödeme indirimi kanun yoluna başvuru süresi olan 15 gün içerisinde yapılan ödemelere uygulanacaktır.

İdarî para cezaları ile ilgili bir diğer önemli husus da, bu cezalarının belediyenin hangi organı tarafından verileceği hususudur. 5326 sayılı Yasa'nın 32 nci maddesi dışında belediyeleri ilgilendiren diğer maddelerinde cezaların kimin tarafından verileceği *(belediye zabıtası görevlileri)* açıkça belirtilmiştir. Anılan Yasa'nın 32 nci maddesine göre cezanın kimin tarafından verileceği hususu, 1608 sayılı Yasa'da 5728 sayılı Yasa ile yapılan değişiklikten sonra açıklığa kavuşmuş ve bu maddeye göre cezanın belediye encümenince verileceği belirtilmiştir. Belediye cezası içeren diğer yasalarda, cezanın hangi organ tarafından verileceğinin açıkça belirtilmemesi durumunda, cezaya ilişkin karar 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 15/b ve 34/e maddeleri gereğince yine belediye encümenince verilecektir.

4. BELEDİYE BAŞKANININ CEZA YETKİLERİ

Kabahatler Kanunu'ndan önce belediyelerin cezalandırma yetkisi; genel yetki olarak 1580 yayılı Belediye Kanunu ve konuyla ilgili kimi kanunlarda düzenlenmişti. Ancak bu temel yasa 24.12.2004 tarihinde yürürlükten kaldırılmıştır.

Esasen, belediyelerde ceza vermeye yetkili organ her kanunun özel düzenlemesine göre belirlenir. Eğer kanunda hüküm yok ise, Kabahatler Kanunun 22/2. maddesi uyarınca *"kamu kurum ve kuruluşunun en üst amiri bu konuda yetkilidir".* Ancak burada bir çelişkiyi belirtmek gerekirse, özel kanun ceza verecek organı belirlememişse Kabahatler Kanununa göre *"en üst amir"* cezayı verecektir. Belediyede en üst amir kimdir sorusunun cevabı ise; idarî yönden belediye başkanıdır. Ancak 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 34/e maddesine göre ceza vermeye yetkili organ *"encümen"*dir. Bu durumda her ne kadar, idarî cezanın özel kanunu her ceza için farklı ise de burada Belediye Kanunu da özel kanun saymak ve ceza verecek amirin (kanunda aksi hüküm yok ise) *"encümen"* olduğunu kabul etmek gerekir.[7]

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 38 inci maddesinin (h) bendinde; *"Meclis ve encümen kararlarını uygulamak"* belediye başkanının görev ve yetkileri arasında sayılmıştır.

Bu yetkiler meyanında aynı Yasa'nın 18 inci maddesi ile meclise, 34 üncü maddesinin (e) bendiyle, *"Kanunlarda öngörülen cezaları vermek"*, (h) bendindeki *"Umuma açık yerlerin açılış ve kapanış saatlerini belirlemek"* gibi görevler kapsamında alınan kararları uygulamak belediye başkanının yükümlülüğüne verilmiştir.

Esasen, belediye başkanının doğrudan yaptırım uygulama yetkisi bulunmamaktadır. Ancak, belediye başkanının, belediye meclisi ve encümenin de başkanı olduğu için ceza ve yaptırım uygulama konusunda açık sorumlulukları bulunmaktadır.

1. Emre Aykırı Davranış

Kabahatler Kanunu'nun 32 nci maddesine göre; yetkili makamlar tarafından kamu güvenliği, kamu düzeni veya genel sağlığın korunması amacıyla, hukuka uygun olarak verilen emre aykırı hareket eden kişiye idarî para cezası verilecektir.

Kabahatler Kanunu'nun gerekçesinde de belirtildiği üzere söz konusu kabahat ile ilgili idarî yaptırım uygulayabilmek için[8];

a) Kanunda açık bir hüküm bulunmalıdır. İlgili kanunda açıkça hüküm bulunan durumlarda bu maddeye dayanarak yaptırım uygulanabilir.

b) Yetkili makamlar tarafından hukuka uygun bir biçimde verilmiş bir emir olacak,

c) Bu emir, **kamu güvenliği** ve **kamu düzeni** veya **genel sağlığın korunması** amacıyla verilmiş olacak,

d) Bu emir, usulen ilan edilecektir.

1608 sayılı Yasa'nın 2 nci maddesine göre,

---

[7] ***https://ermumcu.av.tr/belediyelerin-kabahatler-kanunu-uyarinca-verdigi-cezalar***

[8] ***M. Lamih Çelik, a.g.e.,s.71***

belediyeler kamu güvenliği, kamu düzeni veya genel sağlığın korunması amacıyla genel düzenleyici işlem niteliğinde emir yayınlayabilir.

Aynı doğrultuda 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 51 inci maddesinde; beldede esenlik, huzur, sağlık ve düzenin sağlanması görevi belediye zabıtasına verilmiş olup, bu amaçla, belediye meclisi tarafından alınan ve belediye zabıtası tarafından yerine getirilmesi gereken emir ve yasaklarla bunlara uymayanlar hakkında mevzuatta öngörülen ceza ve diğer yaptırımları uygulama görevi de belediye zabıtasına verilmiştir.

2. Tütün Mamullerinin Tüketilmesi

5326 sayılı Yasa'nın 39 uncu maddesine göre; "***Kamu hizmet binalarının kapalı alanlarında*** *tütün mamulü tüketen kişiye,* ***ilgili idarî birim amirinin yetkili kıldığı kamu görevlileri*** *tarafından 50 TL idarî para cezası verilir. Bu fıkra hükmü, tütün mamulü tüketilmesine tahsis edilen alanlarda uygulanmaz.*

Toplu taşıma araçlarında tütün mamulü tüketen kişiye, 50 TL idarî para cezası verilir. Kabahatin özel hukuk kişileri tarafından işletilen toplu taşıma araçlarında işlenmesi halinde bu ceza ilk başvurulan kolluk birim yetkilileri tarafından verilir. Kamuya ait toplu taşıma araçlarında işlenmesi halinde idarî para cezası verme yetkisi bakımından birinci fıkra hükmü uygulanır..."

Bu kapsamda, belediye hizmet binalarının kapalı alanlarında tütün mamulü tüketen kişiye, belediye başkanının yetkili kıldığı görevli tarafından idarî para cezası verilecektir.

5. BELEDİYE ENCÜMENİNCE VERİLEN PARA CEZALARI

A. BELEDİYE MECLİSİ KARARLARINA MUHALEFET VEYA MEVZUATIN MEN VEYA EMRETTİĞİ FİİLLERİ İŞLEMEK

1608 sayılı Kanun'un değişik 1 inci maddesi, *"Belediye meclis ve encümenlerinin kendilerine kanun, nizam ve talimatnamelerin verdiği vazife ve salahiyet dairesinde ittihaz ettikleri kararlara muhalif hareket edenlerle belediye kanun ve nizam ve talimatnamelerinin men veya emrettiği fiilleri işleyenlere veya yapmayanlara belediye encümenince Kabahatler Kanununun 32 nci maddesi hükmüne göre idarî para cezası ve yasaklanan faaliyetin menine karar verilir. Bu kararda ilgili kişiye bir süre de verilebilir.*

Belediye encümeni kararında belli bir fiilin muayyen bir süre zarfında yapılmasını da emredebilir. Emredilen fiilin ilgili kişi tarafından yapılmaması hâlinde, masrafları yüzde yirmi zammı ile birlikte tahsil edilmek üzere belediye tarafından yerine getirilir.

Bu madde hükümleri ilgili kanunda ayrıca hüküm bulunmayan hâllerde uygulanır." hükmüne dönüşmüştür.

Söz konusu hükmünden de anlaşılacağı üzere, 1608 sayılı Kanun çeşitli yaptırımlar öngörmektedir. 5393 sayılı Kanun'da belediyelere, görev ve yetki alanları içerisinde yasak koymak ve söz konusu yasaklara uymayanlara ceza vermek yetkisi verilmiştir.

Söz konusu emir ve yasaklar belediye meclisi tarafından onaylanan yönetmelikler ile düzenlenmektedir. Bu bakımdan, bu emir ve yasakların uygulamaya konulması için bunların önce ilgili birimlerce yönetmelik şeklinde hazırlanması ve belediye başkanınca meclise sevk edilerek görüşülmesi gerekir. Bu yönetmelikler arasında Belediye Emir ve Yasaklar Yönetmeliği, Zabıta Yönetmeliği gibi yönetmelikleri saymak mümkündür.

Dolayısıyla, bu gibi yönetmeliklere aykırı eylem ve işlemlerde bulunanlara belediyenin idarî para cezası verme yetkisi bulunmaktadır.

a) Para Cezası

1608 sayılı Yasa'nın 1 inci maddesi hükmüne göre, belediye encümenince;

- Belediye meclis ve encümenlerinin kendilerine kanun, tüzük ve yönetmeliklerin verdiği görev ve yetki çerçevesinde aldıkları kararlara aykırı hareket edenlere,

- Belediye kanun, tüzük ve yönetmeliklerinin men veya emrettiği fiilleri işleyenlere veya yapmayanlara,

5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 32 nci maddesi hükmüne göre idarî para cezasına karar verileceği öngörülmektedir.[9]

[9] ***Bu para cezası, 1608 sayılı Yasa çerçevesinde belediye encümeni tarafından verilecektir. Belediye zabıtası, emre aykırılığı idarî yaptırım tutanağı ile tespit edecektir. Yapılan bu tespite göre, belediye encümeni, ilgiliye emre aykırılık kabahatinden dolayı para cezası uygulayacaktır.***

Bu durumda; 1608 sayılı Yasa'nın 1 inci maddesi çerçevesinde gerek belediye meclis ve encümenince alınan kararlara aykırı hareket edenlere, gerekse belediye mevzuatının men veya emrettiği fiilleri işleyenlere veya yapmayanlara, 5326 sayılı Yasa'nın 32 nci maddesindeki;*"Yetkili makamlar tarafından kamu güvenliği, kamu düzeni veya genel sağlığın korunması amacıyla, hukuka uygun olarak verilen emre aykırı hareket eden kişiye 100 TL idarî para cezası verilir."* hükmü uyarınca **belediye encümen**lerince idarî para cezası verilecektir.

Söz konusu Yasa gereği verilecek para cezası 2024 yılında 2.052 TL olarak uygulanacaktır.

b) Yasaklanan Faaliyetin Meni

1608 sayılı Kanun'un değişik 1 inci maddesine göre, belediye meclis ve encümenlerinin kendilerine kanun, tüzük ve yönetmeliklerin verdiği görev ve yetki çerçevesinde aldıkları kararlara muhalif hareket edenler ile belediye kanun, tüzük ve yönetmeliklerinin men veya emrettiği fiilleri işleyenlere veya yapmayanlara belediye encümenince Kabahatler Kanunu'nun 32 nci maddesi hükmüne göre idarî para cezası yanında, yasaklanan faaliyetin menine karar verilecektir.

Bilindiği üzere, 1608 sayılı Kanun'un değişiklik öncesindeki uygulamasında, 3 ila 5 gün meslek ve sanattan men edilmesi yaptırımı öngörülmekteydi. Yapılan değişiklikle, yasaklanan faaliyetin ne kadar süreyle men edileceğine belediye encümenince karar verilecektir. Başka bir deyişle, bu konuda takdir yetkisi belediye encümenine bırakılmıştır.

Bu arada şunu da belirtelim ki, **yasaklanan faaliyetin meni** ibaresiyle ne kastedilmektedir ? Bu konu, pek açık değildir. Kanun'un lafzına bakılırsa yasak olan bir faaliyetin men edilmesi söz konusu ki, yasaklanan faaliyet, zaten men edilmiş demektir. Bu durumda mevzuatla veya meclis kararıyla yasaklanmış bir fiilin ayrıca encümen kararıyla men edilmesi, malumu ilandan öteye gitmeyecektir.

Örneğin, ruhsatı olmadığı halde bir kuruyemişçinin alkollü içecek satması yasaktır. Bu fiili işleyen işyeri sahibi için belediye encümeni ne karar vermelidir ? Madde lafzından hareketle, yasaklanan faaliyet olan alkollü içecek satılmasının men edilmesidir. Ancak bu kararın bir yaptırımı ve caydırıcılığı olmayacaktır.[10]

Netice itibariyle, yasaklanan faaliyetin men edilmesi yaptırımı, zabıtanın tespit etmiş olduğu yasak fiil ne ise, kararın tebliğinden itibaren yapılmamasını içermektedir. [11]

Ayrıca, belirtelim ki, yasaklanan faaliyetin meni, nitelik itibariyle kabahatlere uygulanan bir yaptırım değildir, bir idarî **işlemdir. Bu nedenle, bu tür kararlara karşı yargı yolu, idare mahkemelerinde açılacak iptal davasıdır.**

Yasaklanan faaliyetin meni, nitelik itibariyle kabahatlere uygulanan bir yaptırım değildir; bir idarî işlemdir. Bu nedenle encümen kararında idarî para cezasıyla birlikte faaliyetin menine karar verilmiş ise, bu karara karşı 60 gün içerisinde idare mahkemesinde iptal davası açılmalıdır.[12]

Ancak encümen kararıyla sadece idarî para cezası verilmiş ise bu karara karşı 15 gün içinde sulh ceza mahkemesine itiraz edilmesi gerekir.[13]

c) Fiilin Yapılması İçin Süre Verilmesi

Belediye encümeni, 1608 sayılı Yasa'nın 1 inci maddesi hükümlerine aykırılık halinde, ceza vermek yerine, bunun giderilmesi için kabahati işleyene belirli bir süre de verilebilecektir.

Bu meyanda belediye encümeni, kararında belli bir fiilin muayyen bir süre içerisinde yapılmasını da emredebilir. Emredilen fiilin ilgili kişi tarafından yapılmaması hâlinde, **masrafları % 20 zammı ile** birlikte tahsil edilmek üzere belediye tarafından yerine getirilir.

2. Yolcu Nakil Araçları Ücret Tarifesine Uymamak

1608 sayılı Kanun'un 5728 sayılı Kanun'la değişik 2 nci maddesine göre; belediyelerin karar organları veya ilgili komisyonlar tarafından mevzuata uygun olarak belirlenen *yolcu nakil araçlarına ilişkin ücret tarifelerine uymayan*

---

[10] Veli Böke, M. Lamih Çelik, Zabıtanın Cep Kitabı, 4. Baskı, Türkiye Belediyeler Birliği, Ankara 2016, s.93

[11] A.k., s.94

[12] Uyuşmazlık Mahkemesi (Hukuk), 2.3.2009 günlü, E.2008/253, K.2009/45

[13] Uyuşmazlık Mahkemesi (Hukuk), 17.11.2008 günlü, E.2008/61, K.2009/291

kişi, belediye encümeni tarafından ikiyüzelli Türk Lirasından beşbin Türk Lirasına kadar idarî para cezasıyla cezalandırılacaktır.

Bu kapsamda verilecek para cezaları; 2024 yılında en az 4.135 TL, en fazla 83.709 TL olarak uygulanacaktır.

B. BELEDİYE EMİR VE YASAKLARINA AYKIRI HAREKET EDENLERE VERİLEN PARA CEZALARI

1. Genel ve Yasal Durum

5393 sayılı Belediye Yasası'nın 13 üncü maddesinde; *"Belediye sınırları içinde oturan, bulunan veya ilişiği olan her şahıs, belediyenin, kanunlara dayanan kararlarına, emirlerine ve duyurularına uymakla ve belediye vergi, resim, harç, katkı ve katılma paylarını ödemekle yükümlüdür."*,

15 inci maddesinin (b) fıkrasında ise, *"Kanunların belediyeye verdiği yetki çerçevesinde yönetmelik çıkarmak, emir vermek, belediye yasakları koymak ve uygulamak..."*, belediyenin yetki ve imtiyazları arasında yer almaktadır.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 15 inci maddesinin (b) fıkrasında, *"Kanunların belediyeye verdiği yetki çerçevesinde yönetmelik çıkarmak,* ***emir vermek, belediye yasakları koymak*** *ve uygulamak..."*, belediyenin yetki ve imtiyazları arasında yer almaktadır.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun encümenin görevlerini düzenleyen 34 üncü maddesinin (e) bendine göre, *"Kanunlarda öngörülen cezaları vermek"* belediye encümenlerinin görev ve yetkileri arasında yer almıştır.

Belediye cezası içeren kanunlarda, cezanın hangi organ tarafından verileceği açıkça belirtilmemesi durumunda, 5393 sayılı Kanun'un 34 üncü maddesinin (e) bendine göre, belediye encümenince karara bağlanır.

Belediye meclisleri ve encümenleri, başta 5393 sayılı Belediye Kanunu olmak üzere, çeşitli kanunlarla kendilerine verilen görevleri yerine getirirken, beldenin düzeni, sağlığı ve esenliğiyle ilgili çeşitli kararlar alabilirler.

2. Belediyelerde Emre Aykırı Davranış Uygulaması

1608 sayılı Kanun'un 1 inci maddesinin üçüncü fıkrasında geçen ***"Bu madde, ancak ilgili kanunda açıkça hüküm bulunan hallerde uygulanabilir."*** hükmü bağlamında 5326 sayılı Kanun'un 32 nci maddesinin uygulanabilmesi için ilgili kanunda açıkça anılan Kanun'un 32 nci maddesine göre ceza verileceği yazılı olmalı veya idareye ceza uygulamaya cevaz veren bir hüküm bulunmalıdır. Tek başına bir emir bulunması ve bu emre uymamak bu maddenin uygulanmasına yetmez; kanunla o emre uymamanın kabahat olduğunun belirlenmesi de gerekir.

Ayrıca, emre aykırı davranıştan ceza verilebilmesi için belediye meclisi veya encümeninin aldığı kararların uygun vasıtalarla halka duyurulması gerekir.

Örnek 1- 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 21 inci maddesinin dördüncü fıkrasında; *"Belediyeler veya valilikler mahallin ve çevrenin özelliklerine göre yapılar arasında uyum sağlamak, güzel bir görünüm elde etmek amacıyla dış cephe boya ve kaplamaları ile çatının malzemesini ve rengini* ***tayin etmeye yetkilidir****. Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce yapılmış olan yapılar da bu hükme tabidir."* hükmü yer almaktadır.

Ancak, 3194 sayılı Yasa'da bu hükme uymayanlara herhangi bir ceza öngörülmemiştir. Bu bakımdan, anılan Yasanın 21 inci maddesi uyarınca dış cephe boya ve kaplamaları ile çatının malzemesini ve rengini tespit edip ilan edilen meclis kararına uymayanlara 5326 sayılı Yasa'nın 32 nci maddesine göre idarî para cezası verebilir.

Örnek 2- 2429 sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanun'un 2 nci maddesinde; *"…. Bu Kanunda belirtilen Ulusal Bayram ve genel tatil günleri; Cuma günü akşamı sona erdiğinde müteakip Cumartesi gününün tamamı tatil yapılır. Mahiyetleri itibariyle sürekli görev yapması gereken kuruluşların özel kanunlarındaki hükümler saklıdır.*

29 Ekim günü özel işyerlerinin kapanması zorunludur." hükmü yer almaktadır.

Belediye Zabıta Yönetmeliği'nin 10/a-5 maddesinde ise; *"Cumhuriyet Bayramında iş yerlerinin kapalı kalması için gerekli uyarıları yapmak, tedbirleri almak, bayrak asılmasını sağlamak."* Zabıtanın görevleri arasında yer almıştır. Söz konusu madde hükmüne göre; Cumhuriyet Bayramında işyerlerinin kapalı kalması gerekmektedir. Bu kapsamda, 2429 sayılı Ka-

nun'da işyerini açan kimselere nasıl bir ceza verileceği öngörülmemiştir.

İşte belediye meclisinin bu yönde bir karar alması ve bunun usulünce ilan edilmesi durumunda, Kabahatler Kanunu'nun 32 nci maddesi uyarınca para cezası verilebilecektir.

Şu halde, belediye meclisi tarafından beldenin düzeni veya genel sağlığın korunması amacıyla, hukuka uygun olarak alınmış ve uygun araçlarla halka duyurulmuş kararlara[14] aykırı hareket eden kişilere idarî para cezası verilebilecektir.

6. BELEDİYE ENCÜMENİNCE VERİLEN PARA CEZALARI

A. ÖZEL KANUNLAR UYARINCA VERİLEN PARA CEZALARI

Belediyeleri ilgilendiren kimi kanunlarda çeşitli yasaklayıcı ve cezaî hükümler yer almaktadır. Bu kapsamda belediyelerin özel kanunlar gereğince yetkili olduğu bazı temel para cezaları şunlardır:

1- 831 Sayılı Sular Hakkında Kanun

28.4.1926 tarihli ve 831 sayılı Sular Hakkında Kanun'un Ek 7 nci maddesine göre; içme suları kaynaklarına ve su yollarına zarar verecek ve sağlık şartlarını bozacak şekilde tarla açmak, hayvan bırakmak ve sulamak belediye meclisleri tarafından yasak edilebilir.

Belediye meclisleri, su kaynaklarının, su yollarının ve su depolarının korunması amacıyla çeşitli önlem ve kararlar alabilirler. Bu konuda çeşitli yasaklar koyabilirler. Bu yasaklara uyulmadığı takdirde, 1608 sayılı Yasa'nın 1 inci maddesine göre, ceza uygulaması gerekmektedir.

1608 sayılı Yasa'nın 1 inci maddesinde; *"Belediye meclis ve encümenlerinin kendilerine kanun, nizam ve talimatnamelerin verdiği vazife ve salahiyet dairesinde ittihaz ettikleri kararlara muhalif hareket edenlerle belediye kanun ve nizam ve talimatnamelerinin men veya emrettiği fiilleri işleyenlere veya yapmayanlara belediye encümenince Kabahatler Kanununun 32 nci maddesi hükmüne göre idarî para cezası ve yasaklanan faaliyetin menine karar verilir. Bu kararda ilgili kişiye bir süre de verilebilir."* hükmü yer almaktadır.

Buna göre; 1608 sayılı Yasa'nın 1 inci maddesi çerçevesinde gerek belediye meclis ve encümenince alınan kararlara aykırı hareket edenlere, gerekse belediye mevzuatının men veya emrettiği fiilleri işleyenlere veya yapmayanlara, 5326 sayılı Yasa'nın 32 nci maddesindeki; *"Yetkili makamlar tarafından adlî işlemler nedeniyle ya da kamu güvenliği, kamu düzeni veya genel sağlığın korunması amacıyla, hukuka uygun olarak verilen emre aykırı hareket eden kişiye 100 TL idarî para cezası verilir."* hükmü uyarınca belediye encümenlerince 100 TL idarî para cezası verilecektir.

Söz konusu Yasa uyarınca verilecek para cezası 2024 yılında 2.052 TL olarak uygulanacaktır.

2- 1593 Sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu

a) 24.4.1930 tarihli ve 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nun 23.1.2008 tarihli ve 5728 sayılı Kanun'la değişik 283 üncü maddesine göre; bu Kanunda yazılı belediye vazifelerine ilişkin olup, 266 ncı maddede gösterilen sıhhi zabıta nizamnamesinde belirtilen yasaklara *(Her şehir ve kasaba belediyesi bu kanunun mer'iyeti tarihinden itibaren bir sene zarfında o şehir veya kasabanın ihtiyaçlarına göre bu kanunun gösterdiği sıhhi hususlara ait bu zabıta talimatnamesi tertip eder. Bu nizamname, meskenlerin ihtiva etmeleri lazım gelen asgari müştemilatı, umumi ve müşterek ikametgahlardaki ikamet şeraitini, gıda maddeleri satılan veya sair temizliğe mütaallik işlerle iştigal edilen mahallerin, han, otel, misafirhane, eğlence mahalleriyle bütün umumi yerlerin sıhhi şartlarını ve umumiyetle şehrin sıhhat ve temizliğine taallük eden hususlara ait riayetleri lazımgelen kaideleri ihtiva eder.)* aykırı hareket edenlerle mecburiyetlere riayet etmeyenler, 1608 sayılı Yasa gereğince cezalandırılır.

Sağlık zabıta yönetmeliğinde yazılı yasaklara aykırı hareket edenlerle yapılması gerekenlere uymayanlar hakkında 1608 sayılı Yasa'ya istinaden belediye encümenince verilecek para cezası 2024 yılında: 2.052 TL,

---

[14] İdarî yaptırım kararı tutanağına ihlal edilen belediye meclis kararının tarih ve sayısı yazılır. (M. Lamih Çelik, Zabıta Rehberi, Şanlıurfa Belediyesi Kültür Yayını, 2007, s.71)

b) 1593 sayılı Kanun'un 23.1.2008 tarih ve 5728 sayılı Kanun'la değişik 299 uncu maddesi uyarınca; defin ruhsatiyesi olmadan cenaze defneden mezar bekçileri veya ölü sahipleri Kabahatler Kanunu'nun 32 nci maddesine göre cezalandırılır.

Söz konusu yasağa aykırı hareket edenler hakkında 5326 sayılı Yasa'ya istinaden belediye encümenince verilecek para cezası 2024 yılında: 2.052 TL,

c) 1593 sayılı Kanun'un 23.1.2008 tarih ve 5728 sayılı Kanun'la değişik 301 inci maddesi uyarınca; müsaadesiz olarak bir şehir ve kasabadan diğerine ölü nakledenler, Kabahatler Kanunu'nun 32 nci maddesine göre cezalandırılır.

Söz konusu yasağa aykırı hareket edenler hakkında 5326 sayılı Yasa'ya istinaden belediye encümenince verilecek para cezası 2024 yılında: 2.052 TL olarak uygulanacaktır.

3- 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu

5.12.1951 tarihli ve 5846 sayılı Yasa'nın 23.1.2008 tarih ve 5728 sayılı Yasa ile değişik 81 inci maddesinin yedinci fıkrasına göre, bu Yasa kapsamında korunan, yasal olarak çoğaltılmış, bandrollü nüshaların yol, meydan, pazar, kaldırım, iskele, köprü ve benzeri yerlerde satışı yasaktır. Bu yasağa aykırı hareket edenler, Kabahatler Kanunu'nun 38 inci maddesinin birinci fıkrasına göre cezalandırılır.

Söz konusu para cezası 2024 yılında 977 TL olarak uygulanacaktır.

4- 6301 Sayılı Öğle Dinlenmesi Kanunu

2.3.1954 tarihli ve 6301 sayılı Öğle Dinlenmesi Kanunu'nun 23.1.2008 tarih ve 5728 sayılı Temel Ceza Kanunlarına Uyum Amacıyla Çeşitli Kanunlarda ve Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'la değişik 7 nci maddesine göre, bu Kanun hükümlerine aykırı olarak müstahdem ve işçilere öğle dinlenmesi yaptırılmaması halinde işveren veya işveren vekillerine, belediye encümenince 100 TL idarî para cezası verilmesi hükme bağlanmıştır.

Söz konusu para cezası 2024 yılında en az ve en fazla 1.613 TL olarak uygulanacaktır.

Ayrıca, bu Kanun'un 5 inci maddesindeki, bu Kanun hükümlerinin uygulanması sebebiyle müstahdem veya işçi kazançlarını veya bu kimselere ait diğer hakları daha aşağı hadlere indiren işveren veya işveren vekiline, belediye encümenince müstahdem veya işçilerin uğradıkları zararın iki katı kadar idarî para cezası verilecektir.

5- 7126 Sayılı Sivil Savunma Kanunu

9.6.1958 tarihli ve 7126 sayılı Yasa'nın 23.1.2008 tarih ve 5728 sayılı Yasa ile değişik 47 nci maddesine göre, bu Yasa hükümlerine göre tatbiki ilan olunan sivil savunma tedbirlerine riayet etmeyen bütün vatandaşlarla resmi veya özel daire, müessese ve teşekküllerin mesul amirlerine, fiilleri suç oluşturmadığı takdirde, Kabahatler Kanunu'nun 32 nci maddesinin birinci fıkrasına göre cezalandırılır.

Söz konusu para cezası 2024 yılında 2.052 TL olarak uygulanacaktır.

6- 2872 Sayılı Çevre Kanunu

9.8.1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 20 nci maddesinde, idarî nitelikteki cezalar sayılmıştır. Bu Kanun'un 24 üncü maddesi, Kanunda öngörülen idarî yaptırım kararlarını verme yetkisini Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'na tanımıştır.

Ancak, bu yetki, anılan Yasa'nın 12 nci maddesinin birinci fıkrasındaki,*"Kanun **hükümlerine uyulup uyulmadığını denetleme yetkisi, Bakanlığa aittir. Gerektiğinde bu yetki, anılan Bakanlıkça il özel idarelerine, çevre denetim birimlerini kuran belediye başkanlıkları**na, ... devredilir. Denetimler, Bakanlığın belirlediği denetim usul ve esasları çerçevesinde yapılır."* **hükmü** uyarınca, denetim yetkisinin devredildiği kurum ve merciler tarafından da kullanılabilecektir. Dolayısıyla idarî yaptırım yetkisi, çevre denetim birimlerini kuran ve yetki devri yapılan belediyelerce de kullanılabilecektir.

Ayrıca, Belediye Zabıta Yönetmeliği'nin 10 uncu maddesi ile; 2872 sayılı Çevre Kanunu'na ve ilgili yönetmeliklere göre çevre ve insan sağlığına zarar veren, kişilerin huzur ve sükûnunu, beden ve ruh sağlığını bozacak şekilde **gürültü** yapan fabrika, işyeri, atölye, eğlence yerleri gibi müesseseleri tutanak düzenleyerek yetkili mercilere bildirmek ve bu konuda kendisine verilen görevleri yerine getirmek zabıtaya görev olarak verilmiştir.

2872 sayılı Yasa'nın 14 üncü maddesine göre, kişilerin huzur ve sükununu, beden ve ruh

sağlığını bozacak şekilde ilgili yönetmeliklerle belirlenen standartlar üzerinde gürültü ve titreşim oluşturmak yasaktır. Bu kapsamda anılan Yasa'nın 14 üncü maddesine istinaden hazırlanan **Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliği,** 4.6.2010 tarih ve 27601 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu Yönetmeliğin 5 inci maddesinin (b) bendi; *"Bir motorlu araç üzerinde veya içinde; korna veya ses çıkaran başka bir cihazın zorunlu haller dışında gürültü rahatsızlığına neden olacak şekilde çalınması yasaktır."* **hükmünü getirmiştir.**

Eğlence yerleri ve rekreasyon alanlarından kaynaklanan çevresel gürültü düzeyi ve gürültünün önlenmesine ilişkin kriterler Yönetmeliğin 24 üncü maddesinde belirtilmiştir. Söz konusu Yönetmeliğin (g) bendine göre; *"Kapalı eğlence yerlerinin dış giriş kapıları üzerine "Dikkat: içerideki ses düzeyi insan sağlığına zararlıdır." şeklinde ışıklı ikaz levhalarının asılması zorunludur."* hükmü yer almaktadır.

Söz konusu Yönetmelik'te yer alan gürültü kaynakları bazında yaşanan sorunlar nedeniyle oluşan şikayetlerin değerlendirilmesi veya programlı veya programsız yapılacak denetimlerde; belediye sınırları ve mücavir alan içerisinde Çevre Kanunu'na istinaden **yetki devri yapılan belediyeler**ce, yetki devri yapılmadığı takdirde ise Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüklerince işbirliği ve koordinasyon içinde yapılır (2872 s. K. m.39).

2872 sayılı Yasa'nın 14 üncü maddesine göre çıkarılan yönetmelikle belirlenen önlemleri almaya veya standartlara aykırı şekilde gürültü veya titreşime neden olanlara, 2024 yılında konutlar için 7.667 TL, ulaşım araçları için 23.155 TL, işyerleri ve atölyeler için 77.372 TL, fabrika, şantiye ve eğlence gürültüsü için 232.264 TL idari para cezası uygulanacaktır.

26.04.2006 tarihli ve 5491 sayılı Çevre Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un yürürlüğe girmesiyle, bu Kanun gereği yapılacak denetim ve idarî yaptırım yetkisinin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'nda olması, gerektiğinde yetkinin Bakanlıkça; il özel idarelerine, çevre denetim birimlerini kuran belediye başkanlıklarına veya yasada belirtilen diğer kurum ve kuruluşlara devredilir.

7- 3194 Sayılı İmar Kanunu

3.5.1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 42 nci maddesinde belirtilen ve imar mevzuatına aykırılık teşkil eden fiil ve hallerin tespit edildiği tarihten itibaren on iş günü içinde belediye encümenince sorumlular hakkında, üstlenilen her bir sorumluluk için ayrı ayrı olarak bu maddede belirtilen idarî müeyyideler uygulanır.

• Yasa'nın 1 inci fıkrasına göre; ruhsat alınmaksızın veya ruhsata, ruhsat eki etüt ve projelere veya imar mevzuatına aykırı olarak yapılan **yapının sahibine, yapı müteahhidi**ne veya **aykırılığı altı iş günü** içinde idareye bildirmeyen ilgili **fenni mesul**lere yapının mülkiyet durumuna, bulunduğu alanın özelliğine, durumuna, niteliğine ve sınıfına, yerleşmeye ve çevreye etkisine, can ve mal emniyetini tehdit edip etmediğine ve aykırılığın büyüklüğüne göre, 1.000 TL (2024 yılı 5.249,65 TL)'den az olmamak üzere, aşağıdaki idarî para cezaları uygulanır.

Bakanlıkça belirlenen yapı sınıflarına ve gruplarına göre yapının inşaat alanı üzerinden hesaplanmak üzere, mevzuata aykırılığın **her bir metrekaresi** için;

I. Sınıf	A Grubu yapılara	44,875875 TL
	B Grubu yapılara	74,793126 TL
II. Sınıf	A Grubu yapılara	119,669005 TL
	B Grubu yapılara	164,544883 TL
III. Sınıf	A Grubu yapılara	269,255262 TL
	B Grubu yapılara	299,172510 TL
IV. Sınıf	A Grubu yapılara	344,048388 TL
	B Grubu yapılara	373,965640 TL
	C Grubu yapılara	463,717396 TL
V. Sınıf	A Grubu yapılara	568,427772 TL
	B Grubu yapılara	688,096780 TL
	C Grubu yapılara	777,848534 TL
	D Grubu yapılara	942,393415 TL

8- 2559 Sayılı Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu

4.7.1934 tarihli ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu'nun 1.12.2004 tarihli ve 5259 sayılı Kanun'la yeniden düzenlenen 6 ncı maddesine göre, umuma açık istirahat ve eğlence yerlerinden;

a) Faaliyetten geçici olarak men edildiği halde süresinden önce açılan,

b) Açık ve kapalı bulunacağı saatlere uymayan,

c) Bu Kanun'un 12 nci maddesinde belirtilen *(Kanunî istisnalar saklı kalmak üzere, eğlence, oyun, içki ve benzeri amaçlı umuma açık ve açılması izne bağlı yerlerde onsekiz yaşından küçükler çalıştırılamayacağı; polis bar, pavyon, gazino, meyhane gibi içkili yerler ile kıraathane ve oyun oynatılan benzeri yerlere yanlarında veli ve vasileri olsa bile onsekiz yaşını doldurmamış küçüklerin girmesini menedeceği hk.)* yasaklara uymadığı tespit edilen,

d) Mevzuat hükümlerine aykırı olarak işletilen,

İş yerlerinin işletmecilerine 500 TL ile 1.000 TL arasında **idarî para cezası** verilir.

Bu maddede öngörülen idarî para cezaları, belediye sınırları içinde belediye encümeni tarafından verilir. Verilen idarî para cezalarına ilişkin kararlar, ilgililere 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre tebliğ edilir. Bu cezalara karşı tebliğ tarihinden itibaren en geç yedi gün içinde yetkili idare mahkemesine itiraz edilebilir. İtiraz, idarece verilen cezanın yerine getirilmesini durdurmaz. İtiraz üzerine verilen karar kesindir. İtiraz, zaruret görülmeyen hallerde evrak üzerinde inceleme yapılarak en kısa sürede sonuçlandırılır. İdarî para cezaları, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil olunur.

Bu maddede belirtilen aynı fiillerin, bir yıl içinde tekrarı halinde, en son uygulanan para cezası bir kat artırılarak uygulanır.

Bu kapsamda 2024 yılında verilecek para cezası, en az 11.716 TL, en fazla 23.553 TL olarak uygulanacaktır.

9- 4925 Sayılı Karayolu Taşıma Kanunu

Terminallerdeki belediye zabıta birimleri, 10.7.2003 tarihli ve 4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu ve Karayolu Taşıma Yönetmeliği'nin kendilerine yüklediği görev ve yetkileri doğrudan yerine getirir ve kullanırlar.

Uygulanacak idari para cezaları, 4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu'nun 2.8.2013 tarihinde yürürlüğe giren 6495 sayılı Kanun'la değişik 26 ncı maddesinde belirtilmiştir.

....

c) Taşıma hizmetlerini kabul edilebilir bir neden olmaksızın veya zorunlu haller dışında yapmaktan kaçınan taşımacılara (m.5/6): 5.679 TL

ç) Bir taşımacının diğer bir taşımacının taşıma faaliyetini engellemesi hâlinde (m.5/7): 1.608 TL,

d) Yolcu ve eşya taşımaları, kanunlara ve taşımacı ile yolcu ve gönderen arasındaki sözleşmelere uygun olarak yapılır. Yolcu taşımaları biletsiz veya taşıma sözleşmesiz, eşya taşımaları taşıma senetsiz yapılamaz (m.6/1). Buna aykırı davranan taşımacılara: 5.679 TL

- Taşımacı, yolcu ve eşyanın güvenlik içinde taşınmasından sorumludur. Yolcu ve gönderenler de taşımacının güvenlik yönünden almış olduğu tedbirlere uymak zorundadırlar (m.6/3).

- Taşımacı, çevre kirliliğini önleme, çevre ve insan sağlığını koruma amacıyla yürürlüğe konulan mevzuat hükümlerine uymak zorundadır (m.6/4).

Bu hükümlere aykırı davranan taşımacılara: 3.397 TL

e) Taşımacı, yolcuların sağlıklı, rahat ve güvenli bir yolculuk yapmasını sağlayacak tedbirleri almak, yolcu ve eşyayı taahhüt ettiği yere kadar götürmekle yükümlüdür (m.7/1). Buna aykırı davranan yolcu taşımacılarına: 11.409 TL

f) Acentelik ve taşıma işleri komisyonculuğu yetki belgesine sahip olanlar taşımacı yetki belgesi almadan kendi ad ve hesaplarına taşıma yapamaz ve yaptıramazlar.

Taşıma işleri komisyoncularının, kendi namlarına eşya taşıtabilmeleri için bu taşımaları bir müvekkil hesabına yapmaları zorunludur. Yolcu taşımacılığında komisyonculuk yapılamaz (m.10).

Bu hükümlere aykırı davranan acente ve taşıma işleri komisyoncularına : 7.674 TL

g) Ücret ve zaman tarifesi düzenlemeyenlere veya ücret ve zaman tarifelerine uymayanlara veya değişik ücret ve zaman tarifeleri uygulayanlara (m.11) 1.682 TL, ücret ve zaman tarifelerini görülebilecek şekilde iş yeri, terminal ve bilet satış yerlerinde bulundurmayanlara (m.11) 663 TL idari para cezası verilir.[15]

[15] Aynı kabahat için 48 saat geçmeden ikinci bir ceza verilmez.

j) Terminal ve ara durak dışında yolcu indirip bindiren taşımacılara (m.32/1) 1.524 TL idari para cezası verilir.

Bu kapsamda idarî para cezaları terminallerde, belediye zabıta görevlilerince verilir.

4925 sayılı Kanun'a göre verilen idari para cezaları tebliğinden itibaren **bir ay** içinde ödenir.

7. BELEDİYE PARA CEZASI NİTELİĞİNDE OLUP DA, MAHKEMELERCE VERİLEN PARA CEZALARI

Ceza hükümleri içeren ve belediyeleri yakından ilgilendiren birçok yasa, tüzük ve yönetmelik bulunmakta olup, bu mevzuatlarla belediyelere birçok görev ve yetki verilmiştir. Ancak bu mevzuattaki cezaları karara bağlamak Adliye Mahkemelerinin yetkisi dahilinde bulunmaktadır.

Bu bölümde yer alan yasalar şunlardır:

- 30.7.1966 tarihli ve 775 sayılı Gecekondu Kanunu,
- 21.7.1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu
- 11.1.1989 tarihli ve 3516 sayılı Ölçüler ve Ayar Kanunu.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 38 inci maddesinin (c) bendine göre, *"Belediyeyi Devlet dairelerinde ve törenlerde, davacı veya davalı olarak da yargı yerlerinde temsil etmek veya vekil tayin etmek."* hükmü yer almaktadır. Bu madde hükmüne göre, mahkemelerde belediye lehine dava açmak ve belediye aleyhine açılan davalarda belediyeyi savunmak, belediye başkanının görevidir. Belediye başkanları da, mahkemelerde davacı ve davalı olarak belediyeyi temsil etme görevini avukatlara devredebilirler.

Dolayısıyla bu tür davalarda, yargılama sırasında müdahil olarak davaya belediye başkanı veya görevlendireceği avukat katılacaktır.

8. İDARİ PARA CEZALARINA KARŞI BAŞVURU (İTİRAZ) YOLU

İdarî para cezası ve mülkiyetin kamuya geçirilmesine ilişkin idarî yaptırım kararına karşı, kararın tebliği veya tefhimi[16] tarihinden itibaren en geç 15 (onbeş) gün içinde, sulh ceza mahkemesine başvurulabilir. Bu süre içinde başvurunun yapılmamış olması halinde idarî yaptırım kararı kesinleşir.

Mücbir sebebin varlığı dolayısıyla bu sürenin geçirilmiş olması halinde bu sebebin ortadan kalktığı tarihten itibaren en geç 7 (yedi) gün içinde karara karşı başvuruda bulunulabilir. Bu başvuru, kararın kesinleşmesini engellemez; ancak, mahkeme yerine getirmeyi durdurabilir.

Başvuru, bizzat kanunî temsilci veya avukat tarafından sulh ceza mahkemesine verilecek bir dilekçe ile yapılır. Başvuru dilekçesi, iki nüsha olarak verilir.

9. SONUÇ

İdarî para cezası, kamu idarelerinin kendi mevzuatında öngörülen kurallara aykırı eylemlerde bulunanlara verilen para cezalardır. Bu kapsamda, idarî para cezası uygulamaya yetkili kurumlardan biri de, belediyelerdir.

Belediyelerce uygulanacak idarî yaptırımlar, idarî para cezası ve idarî tedbirler olmak üzere ikiye ayrılır.

İdarî cezalar, bireyleri kanunlara uymaya ve saygılı olmaya zorlamak için verilir. İdarî tedbirler, mülkiyetin kamuya geçirilmesi ve ilgili kanunlarda yer alan diğer önlemlerdir.

Belediyelerce verilecek idarî para cezaları başta 5393 sayılı Belediye Yasası olmak üzere, 1608 sayılı Yasa ve çeşitli yasalarda düzenlenmiştir.

İdarî para cezaları, belediyenin hangi organı tarafından verileceği hususunda, gerek 5393 sayılı Yasa'da, gerekse 1608 sayılı Yasa'da 5728 sayılı Yasa ile yapılan değişiklikten sonra açıklığa kavuşmuş ve idari cezaların belediye encümenince verileceği belirtilmiştir.

Belediye cezası içeren diğer yasalarda, cezanın hangi organ tarafından verileceğinin açıkça belirtilmemesi durumunda da, cezaya ilişkin karar 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 15/b ve 34/e maddeleri gereğince yine belediye encümenince verilecektir.

[16] ***Mahkeme kararının tefhimi; mahkemenin son duruşmasında verilen nihai kararın duruşma sırasına hazır bulunan tarafa sözlü olarak bildirilmesi demektir.***



İhale İşlemlerinde Görev Alan Personellerin Mali Sorumluluğu

Başyazar
Halûk NALÇAKAR
İçişleri Bakanlığı E. Başkontrolörü

1. GİRİŞ

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu çerçevesinde gerçekleştirilen mal veya hizmet alımları ile yapım işleri belediyelerin bütçelerinde önemli bir gider kalemi teşkil etmektedir. Bu nedenle söz konusu işler hem ihale hem de sözleşme süreci belediye görevlileri açısından mali sorumluluk doğurma potansiyeli yüksek alanlardan biridir. Çalışmamızda söz konusu alımların sözleşme süreçlerinde mali sorumluluğa neden olabilecek uygulamalarda görevlilerin sorumluluk sınırı ele alınacak, konu 5018 sayılı Kanunun 71. maddesinde belirlenen kamu zararı boyutuyla Sayıştay Kararları çerçevesinde değerlendirilecektir.

2. GENEL OLARAK KAMU ZARARININ BELİRLENMESİ VE SORUMLULARIN TESPİTİ

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 71. maddesinde kamu zararı; kamu görevlilerinin kasıt, kusur veya ihmallerinden kaynaklanan mevzuata aykırı karar, işlem veya eylemleri sonucunda kamu kaynağında artışa engel veya eksilmeye neden olunması şeklinde tanımlanmıştır.

Anılan madde çerçevesinde kamu zararından ve mali sorumluluktan bahsedebilmek için;

1) Kamu görevlilerinin kasıt, kusur veya ihmallerinden kaynaklanan mevzuata aykırı karar, işlem veya eylemin bulunması;

2) Mevzuata aykırı karar, işlem veya eylem sonucunda kamu kaynağında artışa engel veya eksilmeye neden olunması,

3) Kamu kaynağında artışa engel veya eksilmeye neden olunması ile mevzuata aykırı karar, işlem veya eylem arasında bir illiyet bağının olması gerekmektedir.

Ayrıca 5018 sayılı Kanunun sorumluluk sistemi çerçevesinde mali sorumluluk söz konusu olabilmesi için mutlaka kasıt, kusur ve ihmalin bulunması gerekmektedir.

5018 sayılı Kanunun 71. maddesi ile Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte hangi hallerin kamu zararını oluşturacağı belirlenmiş olup, bu durumlar şunlardır:

-Yapılan iş, alınan mal veya hizmet karşılığı olarak ilgili mevzuatında belirtilen ya da mevzuatında öngörülen karar, onay, sözleşme ve benzeri belgelerde belirlenen tutardan fazla ödeme yapılması,

- İlgili mevzuatında öngörülen haller dışında, iş yaptırılmadan, mal veya hizmet alınmadan önce ödeme yapılması,

- Transfer niteliğindeki giderlerde, fazla veya yersiz ödemede bulunulması,

- İlgili mevzuatı gereğince görevlendirilen komisyon veya kişilerce rayiç bedelinden daha yüksek fiyatla iş yaptırılması, mal veya hizmet alınması,

- Kamu idarelerine ait malların kiraya verilmesi, tahsisi, yönetimi, kullanımı ve elden çıkarılması işlemlerinin mevzuata uygun bir şekilde yapılmaması,

- Görevlilere teslim edilen taşınırların zarara uğraması,

- İdare gelirlerinin tarh, tahakkuk veya tahsil işlemlerinin mevzuata uygun bir şekilde yapılmaması,

- Kamu idaresinin yükümlülüklerinin mevzuatına uygun bir şekilde yerine getirilmemesi nedeniyle kamu idaresine faiz, tazminat, gecikme zammı, para cezası gibi ek malî külfet getirilmesi,

- Mevzuatında öngörülmediği halde ödeme yapılması.

Sayıştay Genel Kurulunun 14.6.2007 tarih ve 5189/1 sayılı Kararında Sayıştay'ca yapılan incelemeler sonucunda kamu zararı tespit edildiğinde ve kamu kaynağının verimli, etkin ve ekonomik kullanılmadığı saptandığında, 10.12.2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu çerçevesinde sorumlu tutulacak görevli ve yetkililer belirlenmiştir.

Kamu zararına ilişkin bu kısa değerlendirmenin ardından belediyelerin sözleşme süreçlerinde mali sorumluluğa neden olan somut durumlara ilişkin açıklamalara geçebiliriz. Bu noktada üst yönetici olan belediye başkanlarının sorumluluğu ile harcama yetkilisi durumunda olan daire başkanı ya da müdürlerin sorumluğu önem arz etmektedir. Ayrıca gerçekleştirme görevlileri ve muhasebe yetkilisi durumunda bulunanlar ile yapı denetim heyeti ve kabul komisyonlarında yer alanların sorumluluk sınırı da incelememiz aşısından önem arz eden başka bir husustur.

Aşağıda anılan kişilerin sorumluluk sınırına ilişkin emsal olabilecek Sayıştay kararlarına yer verilmiştir.

3. İHALE İŞLEMLERİNDEN DOLAYI MALİ SORUMLULUĞUN SAYIŞTAY KARARLARI ÇERÇEVESİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

3.1. Kesin teminat ve ek kesin teminatların güncellenerek gelir kaydedilmemesine yönelik işlemden üst yönetici belediye başkanının sorumlu olmadığı hk.

Sayıştay Temyiz Kurulunun 15.3.2017 tarih ve 42859 tutanak sayılı Kararı.

...5393 sayılı Kanun'un 38'inci maddesinin (f) işaretli bendi ile belediye başkanlarına verilen görevlerden biri de; belediyenin gelir ve alacaklarını takip ve tahsil etmektir. Bu bağlamda, belediye başkanları belediye idaresinin başı ve üst yöneticisi olarak belediyenin hem gelirlerini hem de giderlerini mevzuat hükümlerine göre tarh tahakkuk, tahsil edilmesinden ve hak sahiplerine zamanında ödenmesinden mali yönden değil, idari yönden sorumlu tutulmuşlardır.

Bu bağlamda, verdiği karar ve talimatlar, doğrudan iş ve işlem sürecine dayanak oluşturmadığı sürece, üst yönetici olan Belediye Başkanının sorumluluğu idari/siyasi nitelikli olup, mali sorumluluğu bulunmamaktadır.

Buna göre, sözleşme feshine istinaden kesin teminat ve varsa ek kesin teminatın gelir kaydedilmesi ve 4735 sayılı Kanunun 22'nci maddesinde yer alan "19, 20 ve 21 inci maddelere göre sözleşmenin feshedilmesi halinde, kesin teminat ve varsa ek kesin teminatlar alındığı tarihten gelir kaydedileceği tarihe kadar Devlet İstatistik Enstitüsünce yayımlanan aylık toptan eşya fiyat endeksine göre güncellenir. Güncellenen tutar ile kesin teminat ve varsa ek kesin teminatların tutan arasındaki fark yükleniciden tahsil edilir" hükmü uyarınca işlem yapılmasının Mali Hizmetler Müdürlüğüne bildirildiği ve Belediye Başkan Vekilince Olur verilen 25.05.2012 tarih ve 259 sayılı yazıya rağmen Üst Yöneticinin sorumlu tutulması mümkün değildir.

3.2. Teslim edilmesi gereken etlerin teknik Şartnamede öngörülen miktarların altında olması nedeniyle yapılan ödemlerden harcama yetkilisi ve gerçekleştirme görevlisinin de sorumlu olduğu hk.

Sayıştay Temyiz Kurulunun 16.2.2017 tarih ve 35458 tutanak sayılı Kararı.

...Yukarıda yer alan hükümler uyarınca 5018 sayılı Kanunun 71 inci maddesi anlamında kamu zararı niteliğinde bulunan yüklenicinin taahhüt ettiği et miktarına uyulmaması, buna karşın ödemelerin sözleşme ile birim fiyatlar üzerinden tam olarak yapılması sonucu doğan sorumluluk, teknik şartname ile belirlenen gramajlara uyulup uyulmadığını tespit etmekle görevli Kontrol Teşkilatı üyeleri, Muayene Komisyonu üyeleri ile birlikte ödeme emri belgesini düzenleyip harcama sürecindeki diğer belgelerin doğruluğundan ve mevzuata uygunluğundan da sorumlu olan gerçekleştirme görevlileri ile harcama sürecinde tek ve tam yetkili olan, giderin yapılmasına karar vermekten ödeme aşamasına kadar tüm işlemleri emir ve talimatı çerçevesinde yürüten ve maiyetindekileri ve onların eylem ve işlemlerini gözetmek ve denetlemekle yükümlü olan harcama yetkilisine ait bulunmaktadır.

Bu itibarla, ... Ltd. Şti. yükleniminde bulunan "Malzeme Dahil 4 Kap Yemek Hizmeti Alımı" ihalesi kapsamında yüklenici tarafından taahhüt edilen kırmızı/beyaz et miktarının Teknik Şartnamede öngörülen miktarların altında olduğu halde ödemelerin sözleşme birim fiyatlar

üzerinden tam yapılması sonucu oluşan ..... TL kamu zararından;

3.3. Araçların şartnameye uygun olmamasından dolayı kesilmesi gereken cezadan gerçekleştirme görevlisinin de sorumlu olduğu hk.

Sayıştay Temyiz Kurulunun 3.5.2017 tarih ve 43054 tutanak sayılı Kararı.

...İlama konu somut olayda, yüklenici tarafından teslim edilmiş olan araçlara ilişkin olarak kontrol komisyonunca düzenlenen listede, araçlarından bir kısmının sözleşmeye aykırı özellikler taşıdığı açıkça görülebilmektedir. Ödeme emri belgesi üzerinde imzası bulunan harcama yetkilisi ve gerçekleştirme görevlisince, bir nevi kontrol komisyonu tutanağı olan söz konusu belge üzerinde yapılacak basit bir kontrolde, bahse konu aykırılıkların anlaşılması mümkün görülmektedir.

Maddenin dördüncü fıkrasında ise, gerçekleştirme görevlilerinin bu Kanun çerçevesinde yapmaları gereken iş ve işlemlerden sorumlu oldukları ifade edilmiştir.

3.4. Hak sahibi olmayan bir firmaya muhasebe yetkilisi imzası ile yapılan ödemeden tek başına muhasebe yetkilisinin sorumlu olduğu hk.

Sayıştay Temyiz Kurulunun 25.12.2012 tarih ve 35986 tutanak sayılı Kararı.

...Muhasebe yetkilisinin sorumluluğunun kapsamı gerek 5018 sayılı Kanunda gerekse Sayıştay Genel Kurulunun 5189/1 sayılı kararında açıkça ortaya konulmuştur.

5018 sayılı Kanunun "Muhasebe hizmeti ve muhasebe yetkilisinin yetki ve sorumlulukları" başlıklı 61 inci maddesinde:

"Muhasebe hizmeti; gelirlerin ve alacakların tahsili, giderlerin hak sahiplerine ödenmesi, para ve parayla ifade edilebilen değerler ile emanetlerin alınması, saklanması, ilgililere verilmesi, gönderilmesi ve diğer tüm malî işlemlerin kayıtlarının yapılması ve raporlanması işlemleridir. Bu işlemleri yürütenler muhasebe yetkilisidir. Memuriyet kadro ve unvanlarının muhasebe yetkilisi niteliğine etkisi yoktur.

Muhasebe yetkilisi, bu hizmetlerin yapılmasından ve muhasebe kayıtlarının usulüne uygun, saydam ve erişilebilir şekilde tutulmasından sorumludur.

.....

Muhasebe yetkilileri ödeme aşamasında, ödeme emri belgesi ve eki belgeler üzerinde;

a) Yetkililerin imzasını,

b) Ödemeye ilişkin ilgili mevzuatında sayılan belgelerin tamam olmasını,

c) Maddi hata bulunup bulunmadığını,

d) Hak sahibinin kimliğine ilişkin bilgileri,

Kontrol etmekle yükümlüdür.

Muhasebe yetkilileri, ilgili mevzuatında düzenlenmiş belgeler dışında belge arayamaz. Yukarıda sayılan konulara ilişkin hata veya eksiklik bulunması halinde ödeme yapamaz." denilmiştir.

5189/1 sayılı Sayıştay Genel Kurulu Kararının "5- Muhasebe Yetkilisinin Görev ve Sorumlulukları" başlıklı maddesinde de:

Muhasebe yetkilisinin, usul ve mevzuatına göre tahakkuk ettirilmiş gideri hak sahibine ödemek ve ödeme yaparken hak sahibinin kimliğini kontrol etmekle görevli olduğu, 5018 sayılı Kanunun 61'inci maddesinde ve Muhasebe Yetkililerinin Eğitimi, Sertifika Verilmesi ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 23 ve 29'uncu maddelerinde hüküm altına alınmıştır. Muhasebe yetkilisi mutemetlerinin hesabına bakmak ve onları aklamak, Kanunun 61'inci maddesinin son fıkrasına göre, muhasebe yetkilisinin görevi olduğundan, gideri hak sahibine ödemeden doğan sorumlulukta mutemetlerin, Sayıştay'a karşı sorumlu kabul edilmemesi gerekmektedir. Bu nedenle, hak sahibi olmayan kişilere ödeme yapılması nedeniyle ortaya çıkan kamu zararından, doğrudan ve tek başına muhasebe yetkilisinin sorumlu tutulması gerektiğine oybirliğiyle, karar verilmiştir.

Rapor dosyası ve eki belgeler tekrar incelendiğinde de ..... Sağlık Ürünleri A.Ş. adlı firmaya 13.08.2007 tarih ve 4160 nolu Saymanlık İşlem Fişiyle 84.620,25 TL., 31.08.2007 tarih ve 4637 nolu Saymanlık İşlem Fişiyle 84.620,25 TL. ödenerek mükerrer ödeme gerçekleştirilmiştir. Gerek Saymanlık İşlem Fişinin gerekse bankaya yapılan gönderme emirlerinde yalnız Muhasebe Yetkilisi .... ait isim, soyad ve imza yer almaktadır.

Dolayısıyla ödenmemesi gereken 84.620,25 TL. 4637 nolu Saymanlık İşlem Fişiyle ödenmiştir. Hak sahibi olmayan bir firmaya mu-

hasebe yetkilisi imzası ile ödemesi gerçekleştirilmiştir.

Bu itibarla muhasebe yetkilisinin sorumluluğa ilişkin itirazlarının reddedilmesine,

3.5. Gerçekleştirme görevlisinin imzasının olmadığı evraktan dolayı imzası bulunan harcama yetkilisi ile birlikte muhasebe yetkilisinin de sorumlu olduğu hk.

Sayıştay Temyiz Kurulunun 10.01.2012 tarih ve 34208 tutanak sayılı Kararı.

...1172 sayılı ilamın 1, 2, 5 ve 6 ncı maddelerine ilişkin olarak gerçekleştirme görevlisinin imzası bulunmaması nedeniyle muhasebe yetkilisinin de sorumlu olması gerektiği yönünde karar verilmiştir.

...

Gerek 5018 sayılı Kanun gerekse bahse konu genel kurul kararında yetkililerin imzasının tamlığından muhasebe yetkilisinin sorumlu olduğu esasının getirildiği, ilama konu 1, 2, 5, 6 ncı maddelerinde gerçekleştirme görevlisinin imzasının olmadığı dolayısıyla imzası bulunan harcama yetkilisi ile birlikte muhasebe yetkilisinin de sorumlu olacağının açık olduğu,

Bu itibarla dilekçinin 1172 sayılı ilamın 1, 2, 5, 6 ncı maddelerine ilişkin olarak sorumluluk bulunmadığı yönündeki itirazının reddine karar verildi.

3.6. Geçici Kabul Tutanağında malzemelerin eksikliğinden geçici kabul komisyonunda bulunanların sorumlu olduğu hk.

Sayıştay Temyiz Kurulunun 03.11.2015 tarih ve 40984 tutanak sayılı Kararı.

...Diğer taraftan; işin geçici kabulü 03.06. 2011 tarihinde yapılmış olup, gerçekte eksik olmasına rağmen, Geçici Kabul Tutanağında malzemelerin eksiksiz teslim alındığı belirtilmiştir. Geçici kabul komisyonunda bulunanların bu beyanlarından dolayı sorumlulukları vardır. Ancak, Geçici Kabul Tutanağına itibar etmek durumunda olan diğer şahısları (Harcama Yetkilisi (Genel Sekreter) ... ile hakedişi düzenleyen ve onaylayanlardan Geçici Kabul Komisyonu dışındakileri ve ödeme emri belgesini düzenleyen Gerçekleştirme Görevlisini) sorumlu tutmak mümkün değildir.

3.7. Geçici Kabul Tutanağında malzemelerin eksikliğinden geçici kabul tutanağına itibar etmek durumunda olan hak edişi düzenleyen, onaylayan ve ödeme emri belgesini düzenleyen gerçekleştirme görevlisinin sorumlu olmadığı hk.

Sayıştay Temyiz Kurulunun 03.11.2015 tarih ve 40984 tutanak sayılı Kararı.

Diğer taraftan; işin geçici kabulü 03.06. 2011 tarihinde yapılmış olup, gerçekte eksik olmasına rağmen, Geçici Kabul Tutanağında malzemelerin eksiksiz teslim alındığı belirtilmiştir. Geçici kabul komisyonunda bulunanların bu beyanlarından dolayı sorumlulukları vardır. Ancak, Geçici Kabul Tutanağına itibar etmek durumunda olan diğer şahısları (Harcama Yetkilisi (Genel Sekreter) ... ile hakedişi düzenleyen ve onaylayanlardan Geçici Kabul Komisyonu dışındakileri ve ödeme emri belgesini düzenleyen Gerçekleştirme Görevlisini) sorumlu tutmak mümkün değildir.

3.8. Hakediş ödemesinden gelir vergisi tevkifatı yapılmamasından geçici kabul komisyonu üyelerinin sorumlu tutulmayacağı hk.

Sayıştay Temyiz Kurulunun 28.04.2015 tarih ve 40646 tutanak sayılı Kararı

...153 sayılı ilamın 56. maddesinin (B) fıkrası ile İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından yüklenici Gülçubuk İnşaat'a yaptırılan "İzmir Banliyö Sisteminin Geliştirilmesi Projesi 8'inci Etap 1. Kısım Çiğli Depo ve Atölye Tesisleri İkmal İnşaatı Yapım İşi" yıllara sari olmasına rağmen hakediş ödemesinden gelir vergisi tevkifatı yapılmaması nedeniyle 13.450,00 TL'ye tazmin hükmü verilmiştir.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun;

"Harcama talimatı ve sorumluluk" başlıklı 32. maddesinde;

"Bütçelerden harcama yapılabilmesi, harcama yetkilisinin harcama talimatı vermesiyle mümkündür. Harcama talimatlarında hizmet gerekçesi, yapılacak işin konusu ve tutarı, süresi, kullanılabilir ödeneği, gerçekleştirme usulü ile gerçekleştirmeyle görevli olanlara ilişkin bilgiler yer alır.

Harcama yetkilileri, harcama talimatlarının bütçe ilke ve esaslarına, kanun, tüzük ve yönetmelikler ile diğer mevzuata uygun olmasından, ödeneklerin etkili, ekonomik ve verimli kullanılmasından ve bu Kanun çerçevesinde yapmaları gereken diğer işlemlerden sorumludur.",

"Giderin gerçekleştirilmesi" başlıklı 33. maddesinde;

"Bütçelerden bir giderin yapılabilmesi için iş, mal veya hizmetin belirlenmiş usul ve esaslara uygun olarak alındığının veya gerçekleştirildiğinin, görevlendirilmiş kişi veya komisyonlarca onaylanması ve gerçekleştirme belgelerinin düzenlenmiş olması gerekir. (Değişik son cümle: 22/12/2005-5436/10 md.) Giderlerin gerçekleştirilmesi; harcama yetkililerince belirlenen görevli tarafından düzenlenen ödeme emri belgesinin harcama yetkilisince imzalanması ve tutarın hak sahibine ödenmesiyle tamamlanır.

Gerçekleştirme görevlileri, harcama talimatı üzerine; işin yaptırılması, mal veya hizmetin alınması, teslim almaya ilişkin işlemlerin yapılması, belgelendirilmesi ve ödeme için gerekli belgelerin hazırlanması görevlerini yürütürler.

(Ek üçüncü fıkra: 22/12/2005-5436/10 md.) Elektronik ortamda oluşturulan ortak bir veri tabanından yararlanmak suretiyle yapılacak harcamalarda, veri giriş işlemleri gerçekleştirme görevi sayılır. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin esas ve usuller Maliye Bakanlığınca belirlenir.

Gerçekleştirme görevlileri, bu Kanun çerçevesinde yapmaları gereken iş ve işlemlerden sorumludurlar." hükümleri yer almaktadır.

14.06.2007 tarih ve 5189/1 sayılı "5018 sayılı Kanun Çerçevesinde Sorumlu Tutulacak Görevli ve Yetkililerin Belirlenmesi Hakkında Sayıştay Genel Kurul Kararı"nın "sorumlular" başlıklı 3. bölümünün "Gerçekleştirme Görevlileri"nin sorumluluğunu belirleyen 4. kısmının "Kurul, Komisyon veya Benzeri Bir Organca Düzenlenen Gerçekleştirme Belgelerinde Sorumluluk" başlıklı (c) bendinde;

"5018 sayılı Kanunun 33'üncü maddesi uyarınca mali işlemin gerçekleştirilmesinde görevli olanların sorumluluğu, bu işlemleri yetkili ve görevli olarak yapmalarına ve yapılan giderin bu kişilerce düzenlenen belgeye dayanılarak yapılması hususlarına göre belirlenmektedir.

Bu nedenle mevzuatına göre oluşturulan kurul, komisyon veya benzeri bir organ tarafından düzenlenen keşif, rapor, tutanak, karar veya ödemeye esas benzeri belgelerden doğacak sorumluluğa, işlemi gerçekleştiren ve bu belgeyi düzenleyip imzalayan kurul üyelerinin de dahil edilmeleri ve bu işlem nedeniyle harcama yetkilisiyle birlikte sorumlu tutulmaları gerektiğine" karar verilmiştir.

Yapım İşleri Genel Şartnamesi (YİGŞ)'nin "Geçici kabul" başlıklı 41. maddesinin 5. fıkrasında yer alan;

"Kabul komisyonu, gerçekleştirilen işlerin nev'ini, niteliğini, sözleşme ve ekleri ile teknik gereklere ve iş sırasında onaylanan değişikliklere uygunluğunu ve kabule hazır olup olmadığını, yüklenici veya vekili ile birlikte inceler. Yapılan inceleme neticesinde;

a) Kabul komisyonu, kabule engel nitelikte olmamakla birlikte yapılan işte kusur ve eksiklikler tespit ederse; gördüğü kusur ve eksikliklerin ayrıntısını gösterir bir liste düzenler ve bunların giderilmesi için gerekli olan süreyi tespit eder. Belirlenen sürenin sonunda, yüklenici bulunsun veya bulunmasın, işin son durumu, yapı denetim görevlisi tarafından düzenlenecek bir tutanakla tespit edilir ve idareye iletilir,

...hükümleriyle geçici kabul komisyonunun görev ve sorumlulukları düzenlenmiştir.

Bu hükümler gereği mali işlemin gerçekleştirilmesinde görevli olanların sorumluluğu, bu işlemleri yetkili ve görevli olarak yapmalarına ve yapılan giderin bu kişilerce düzenlenen belgeye dayanılarak yapılması hususlarına göre belirlenmektedir.

Bu nedenle geçici kabul komisyonu tarafından düzenlenen tutanaktan doğacak sorumluluğa, işlemi gerçekleştiren ve bu belgeyi düzenleyip imzalayan kurul üyelerinin de dahil edilmeleri ve bu işlem nedeniyle harcama yetkilisiyle birlikte sorumlu tutulmaları gerekmektedir.

Yapım İşleri Genel Şartnamesinin 41. maddesi gereği komisyon üyelerinin gerçekleştirilen işlerin nev'ini, niteliğini, sözleşme ve ekleri ile teknik gereklere ve iş sırasında onaylanan değişikliklere uygunluğunu ve kabule hazır olup olmadığını inceleme, yapılan işte kusur ve eksiklikler tespit ederse gördüğü kusur ve eksikliklerin ayrıntısını gösterir bir liste düzenleyip bunların giderilmesini temin etme, işi kabule uygun gördüğü takdirde geçici kabul tutanağı düzenleme gibi görevleri bulunmaktadır. Bu hususlara ilişkin olarak geçici kabul komisyonu tarafından düzenlenen tutanaktan doğacak sorumluluğa, işlemi gerçekleştiren ve bu belgeyi düzenleyip imzalayan kurul üyelerinin de dahil edilmeleri gerekmektedir.

Ancak, anılan görevlerin kapsamı içerisinde yıllara sari inşaat ve onarma işlerinde hakediş ödemelerinden tevkifat yapılması bulunmamaktadır. Kurul üyelerinin yıllara sari işlerde gelir vergisi tevkifatı yapılması konusunda yetkileri olmadığı gibi, yetkilerinin olmadığı bir hususta sorumlu tutulmaları da mümkün değildir. Geçici kabul komisyonu üyelerinin hakediş rapor ve ödemeleri üzerinde imzaları da bulunmamaktadır.

3.9. Hakediş ödemesinden gelir vergisi tevkifatı yapılmamasından muhasebe yetkilisinin sorumlu olduğu hk.

Sayıştay Temyiz Kurulunun 27.01.2015 tarih ve 39964 tutanak sayılı Kararı.

…Dilekçi her ne kadar muhasebe yetkilisi olarak kendisinin kamu zararından sorumlu tutulamayacağını belirtmişse de;

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 38'inci maddesinde;

"Gelirlerin Toplanması Sorumluluğu

Madde 38. Kamu Gelirlerinin tarh, tahakkuk, tahsiliyle yetkili ve görevli olanlar, ilgili kanunlarda öngörülen tarh, tahakkuk ve tahsil işlemlerinin zamanında ve eksiksiz olarak yapılmasından sorumludur." denilmektedir.

21.01.2006 tarih 26056 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Muhasebe Yetkililerinin Eğitimi, Sertifika Verilmesi ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 23 üncü maddesinde;

"Muhasebe yetkilisinin görev ve yetkileri

Madde 23: Muhasebe yetkilisinin görev ve yetkileri aşağıda belirtilmiştir.

a) Gelirleri ve alacakları ilgili mevzuatına göre tahsil etmek, yersiz ve fazla tahsil edilenleri ilgililerine iade etmek.

...

k) Diğer mevzuatla verilen görevleri yapmak." denilmektedir.

Buna göre muhasebe yetkilileri ilgili maddede tek tek sayılan görevlere ilave olarak diğer mevzuatla verilen görevleri yapmakla da yükümlüdür.

213 sayılı Vergi Usul Kanununun 11 inci maddesinde;

"Vergi Kesenlerin Sorumluluğu:

Madde 11 – Yaptıkları veya yapacakları ödemelerden vergi kesmeye mecbur olanlar, verginin tam olarak kesilip ödenmesinden ve bununla ilgili diğer ödevleri yerine getirmekten sorumludurlar…." denilmektedir.

Yukarıda açıklanan düzenlemelere göre muhasebe yetkilisi, vergi kanunlarına göre vergiye tabi işlemlere ilişkin yaptıkları ödemelerden gerekli vergi tevkifatını yapmakla yükümlüdür.

Bu itibarla, dilekçinin sorumluluk itirazının REDDİNE,

3.10. Fiyat farkı hesabındaki maddi hatadan muhasebe yetkilisinin sorumlu olmadığı hk.

Sayıştay 1. Dairesinin 03.03.2016 tarih ve 10536 karar sayılı Kararı.

…Asıl ilamın 27 nci maddesiyle; ….. tarihinde ihale edilen ve ….. yükleniminde bulunan, ….. TL ihale bedelli, ….. Hizmet Binası İnşaatı Yapım işine ait 08.07.2010 tarih ve 4 numaralı hakediş raporunda yer alan fiyat farkı hesabında maddi hata yapılması nedeniyle fazla ödemede bulunulması sonucu ….. TL'sı için tazmin hükmolunmuştu.

Bu hüküm, Sayıştay Temyiz Kurulunun 10.03.2015 tarihli ve 40123 tutanak sayılı kararıyla, sorumluluk yönünden bozulmuştur.

Bahse konu hakediş raporundaki fiyat farkı hesabının tekrar incelenmesi sonucunda; fazla fiyat farkı ödemesinin, güncel indeksin hatalı alınmasından kaynaklandığı ve hesaplamada maddi hata bulunmadığı anlaşılmıştır.

Bu itibarla;

…

Muhasebe yetkilisi ….. sorumluluğunun bulunmadığına,

Yükleniciye hatalı fiyat farkı ödenmesinden kaynaklanan …… TL'lık kamu zararının;

Gerçekleştirme görevlileri ….. ile harcama yetkilisi ….. müştereken ve müteselsilen 6085 sayılı Sayıştay Kanununun 53 üncü maddesi gereği işleyecek faizleri ile tazminen tahsiline,

3.11. Kesin teminat ve ek kesin teminatların güncellenerek gelir kaydedilmemesine yönelik işlemden muhasebe yetkilisinin sorumlu olmadığı hk.

Sayıştay Temyiz Kurulunun 22.3.2017 tarih ve 42892 tutanak sayılı Kararı.

...Bu bağlamda, yüklenicilerin taahhütlerini sözleşme ve ihale dokümanı hükümlerine göre yerine getirmemeleri nedeniyle tasfiye edilen işlerde teminat tutarlarının güncellenmemesine dayanan tazmin hükmünde, kati teminat mektuplarının nakde çevirme işlemlerini yapan Yapı İşleri ve Teknik Daire Başkanlığı tarafından gönderilen ... tarih ve ... sayılı yazıda "güncelleme" yapılıp yapılmadığına ilişkin herhangi bir ibare bulunmadığı göz önüne alındığında muhasebe yetkilisinin bunu kendiliğinden dikkate alacağı ya da alması gerektiğinden söz edilemez.

Kaldı ki, 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun Mali Hizmetler Birimi başlıklı 60 ncı maddesinin (e) ve Strateji Geliştirme Birimlerinin Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 'Strateji geliştirme birimlerinin görevleri' başlıklı 5 inci maddesinin (k) fıkralarında yer alan:

"İlgili mevzuatı çerçevesinde idare gelirlerini tahakkuk ettirmek, gelir ve alacaklarının takip ve tahsil işlemlerini yürütmek."

Hükmü gereği yükseköğretim kurumlarında gelirlerin tahakkuku konusunda sorumlu birim strateji geliştirme daire başkanlıkları olup, muhasebe yetkilisinin tahakkukla ilgili bir sorumluluğu bulunmamaktadır.

Bu itibarla, ilama konu olayda tahsil edilebilir hale gelmemiş bir gelir söz konusu olup, bu gelirin tahsil edilememiş olmasından dolayı muhasebe yetkilisinin sorumlu tutulmasında mevzuata uyarlık bulunmamaktadır.

Dolayısıyla, yeniden kurulacak illiyet bağı neticesinde; söz konusu gelirin ilk aşamadan itibaren tahsil edilebilir hale gelmemiş olmasında kusuru bulunanlara sorumluluk yüklenmesini sağlamak üzere yeni bir tespit yapılmasına ihtiyaç bulunmaktadır.

Sonuç itibariyle, mevcut haliyle sadece muhasebe yetkilisine sorumluluk yükleyen tazmin hükmü tesisinde hukuki isabet görülmediğinden; 6085 sayılı Sayıştay Kanununun 55 inci maddesinin 7 nci fıkrası uyarınca temyiz dilekçesindeki iddiaların kabulüyle 92 sayılı İlamın 3. maddesiyle verilen ... TL'nin tazminine ilişkin hükmün sorumluluk yönünden BOZULMASINA ve yukarıda belirtilen açıklamalar doğrultusunda (muhasebe yetkilisinin uhdesinden kaldırılmak suretiyle) sorumlulukların yeniden tespit edilerek yeni bir hüküm kurulmasını teminen dosyanın hükmü veren DAİREYE GÖNDERİLMESİNE; oy birliğiyle,

3.12. Yapım İşleri Genel Şartnamesinin sözleşme ve eklerine uymayan işler, hatalı kusurlu ve eksik işlerden harcama yetkilisi ve gerçekleştirme görevlisinin de sorumlu olduğu hakkında.

Sayıştay Temyiz Kurulunun 1.2.2017 tarih ve 42689 tutanak sayılı Kararı.

...Bu minvalde, Yapı İşleri ve Teknik Daire Başkanı olarak ...'nın Harcama Yetkilisi olması bir yana, hakediş raporlarını ve (üniversitedeki tüm yapım işlerinde olduğu gibi) geçici ve kesin kabul tutanaklarını onaylamış ve Yapı İşleri ve Teknik Daire Başkan Yardımcısı (ilamda İhale Bütçe Şube Müdürlüğü Daire Başkan Yardımcısı) olarak ...'ın Gerçekleştirme Görevlisi olması bir yana, Yapı Denetim Heyeti Başkanı sıfatıyla hakediş raporlarını ve (üniversitedeki tüm yapım işlerinde olduğu gibi) geçici ve kesin kabul tutanaklarını imzalamış olmaları hasebiyle; ilama konu olayda kendilerine sorumluluk tevcih edilmesinde mevzuata aykırılık bulunmamaktadır.

Tüm bu açıklamalar çerçevesinde, sorumluluk itirazında bulunan harcama yetkilisi ve gerçekleştirme görevlilerinin sorumluluğa dâhil edilmesinde mevzuata aykırılık bulunmadığından; SORUMLULUK İTİRAZINA İLİŞKİN TALEBİN REDDİNE;

3.13. Yapım İşleri Genel Şartnamesinin sözleşme ve eklerine uymayan işler, hatalı kusurlu ve eksik işlerden yapı denetim görevlilerinin ve geçici ve kesin kabul komisyonu üyelerinin sorumluluğu konusunda bir tereddüt bulunmadığı hakkında.

Sayıştay Temyiz Kurulunun 1.2.2017 tarih ve 42689 tutanak sayılı Kararı.

...Bu hususlar, yapım işlerine ilişkin ihale eki Yapım İşleri Genel Şartnamesinin sözleşme ve eklerine uymayan işler, hatalı kusurlu ve eksik işler ile geçici ve kesin kabule ilişkin maddeleri ile birlikte değerlendirilecek olursa; bazı imalatların yapılmadığı halde yapılmış gibi gösterilerek yükleniciye ödeme yapılmasını ilgilendiren, İdarece de zaten tespit edilmiş olan ve kamu zararına yol açıldığı noktasında bir itirazda bulunulmayan ilam konusu olayda yapı denetim görevlilerinin ve geçici ve kesin kabul komisyonu üyelerinin sorumluluğu konusunda bir tereddüt bulunmamaktadır.



Belediyelerin Danışmanlık "Hizmet Alımı" Yapıp Yapamayacakları

Başyazar
Halûk NALÇAKAR
İçişleri Bakanlığı E. Başkontrolörü

Gerek mahalli idare seçimlerini takip eden veya ilerleyen süreçlerde belediye başkanlarının/harcama yetkililerinin onayı ile belediye hizmetlerinin etkin ve verimli yürütülmesi yanında sorunlara çözüm önerileri, bilgi aktarımı, yürürlükte olan veya yürürlüğe girecek mevzuat konusunda belediye yetkilisini/ilgili personeli yazılı veya sözlü bilgilendirme, sorularına sözlü/yazılı cevap verme, idarenin karşılaştığı sorunlara çözüm önerileri sunma, mevcut evrakların kontrol ettirilerek hatalı hususlarla ilgili rapor düzenletilmesi, ihale şartnameleri hazırlatılması, yaklaşık maliyet/ muhammen bedel tespiti yapılması, 4734 sayılı Kanunun 48. maddesinde sayılan işlerle ilgili olarak gerçek veya tüzel kişilerden danışmanlık hizmet alımları yaptıkları gözlemlenmektedir.

Bu tür bir danışmanlık hizmet alımı bazı uzmanlarca uygun görülmemekte, bazılarınca da uygun görülmemektedir. Bu tür alımı uygun görmeyen görüşler ana hatlarıyla

- Danışmanlığın herkesçe yapılabilecek işlerden olmadığı, danışmanlığın kariyer bir meslek birikimi gerektirdiği,

- Kamu görevlileri hakkında idari ve cezai sonuçlar doğurabileceği,

- Gizli kalması gereken idari bilgilerin yetkisiz kişilerin eline geçmesine sebebiyet vereceği,

gibi öngörülere dayanmakta, ancak böyle bir hizmet alımının yapılamayacağı ile ilgili olarak kabul edilebilir herhangi mevzuat veya yargı kararı gösterememektedirler. Yukarıda sayılan ret gerekçelerini önemsememek mümkün değildir. Belediyelerce danışmanlık hizmet alımı yapılabileceğini savunan bir uzman olarak ileri sürülen bu çekincelere dikkat edilmesinin ve bu tür sakıncaların meydana gelmemesine özen gösterilmesinin gerekliliğine bende katılmaktayım. Ancak, bu varsayımlarla konuyu tamamen ret etmek ve bu yönde bir danışmanlık hizmeti alımı yapılamayacağını öne sürmek mevcut yasal düzenlemeler, yargı kararları ile tasarruf tedbirleri konulu son Cumhurbaşkanlığı Genelgesi ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının bu hususla ilgili uygulamaları karşısında bir mana ifade etmemektedir.

Bu girizgahtan sonra; konu ile ilgili kanaatlerimizi içeren açıklamalarımız aşağıda yer almaktadır:

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun "Tanımlar" başlıklı 4. maddesinde Danışman; *"Danışmanlık yapan, bilgi ve deneyimini idarenin yararı için kullanan, danışmanlığını yaptığı işin yüklenicileri ile hiçbir organik bağ içinde bulunmayan, idareden danışmanlık hizmeti karşılığı dışında hiçbir kazanç sağlamayan ve danışmanlık hizmetlerini veren hizmet sunucuları"* şeklinde tanımlanmıştır.

Aynı Kanunun "Danışmanlık hizmetleri" başlıklı 48. maddesinde de; *Mimarlık ve mühendislik, etüt ve proje, harita ve kadastro, her ölçekte imar planı, imar uygulama, ÇED raporu hazırlanması, plan, yazılım geliştirme, tasarım, teknik şartname hazırlanması, denetim ve kontrolörlük gibi teknik, mali, hukuki veya benzeri alanlardaki hizmetler* in danışmanlık hizmeti olduğu ve danışmanlık hizmet sunucularından alınabileceğini hüküm altına almıştır.

Aynı madde de; Danışmanlık hizmetlerin sadece belli istekliler arasında ihale usulü ile ihale edileceği, Ancak yaklaşık maliyeti 13.maddenin (b) bendinin (2) numaralı alt bendinde

hizmet alımları için öngörülen üst limit tutarının dört katının altında kalan danışmanlık hizmetlerinin, hizmet alımı ihalesiyle (açık ihale, pazarlık usulü veya doğrudan temin) gerçekleştirilebileceği hüküm altına alınmıştır.

Kamu İhale Kanunu'nun 63. maddesinin (e) bendinde; *"İdarelerce kanun, tüzük ve yönetmeliklere göre istihdam edilen personelin yeterli nitelik veya sayıda olmaması halinde, bu Kanunda belirtilen hizmetler için ihaleye çıkılabilir.* ***Ancak danışmanlık hizmet alım ihalelerinde, istihdam edilen personelin yeterli nitelik veya sayıda olmaması şartı aranmaz."*** hükmü yer almaktadır.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun "Danışmanlar" başlıklı 20. maddesinde; *"Nüfusu ikimilyonu aşan büyükşehir belediyelerinde on, diğer büyükşehir belediyelerinde beşi geçmemek üzere başkan danışmanı görevlendirilebilir. Danışman olarak görevlendirileceklerin en az dört yıllık yüksek öğrenim kurumlarından mezun olması şarttır. Danışman olarak görevlendirilme, memuriyete geçiş, sözleşmeli veya işçi statüsünde çalışma dahil, ilgililer açısından herhangi bir hak teşkil etmez. Danışmanların görev süreleri sözleşme süresi ile sınırlıdır. Ancak bu süre belediye başkanının görev süresini aşamaz.*

Danışmanlara, her türlü ödemeler dâhil, büyükşehir belediyesi genel sekreterine ödenen brüt aylık miktarının % 75'ini aşmamak üzere belediye meclisinin belirlediği miktarda brüt ücret ödenir." hükmü yer almaktadır.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun "Belediyenin Giderleri" başlıklı 60. maddesinin (ı) bendinde: Danışmanlık hizmetleri karşılığı yapılacak ödemeler belediyenin giderleri arasında sayılmıştır.

Yine aynı Kanunun "Belediye Başkanının Görev ve Yetkileri" başlıklı 38. maddesinin (a), (b) ve (i) bentlerinde: *"a) Belediye teşkilâtının en üst amiri olarak belediye teşkilâtını sevk ve idare etmek, belediyenin hak ve menfaatlerini korumak.*

b) Belediyeyi stratejik plâna uygun olarak yönetmek, belediye idaresinin kurumsal stratejilerini oluşturmak, bu stratejilere uygun olarak bütçeyi, belediye faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerini hazırlamak ve uygulamak, izlemek ve değerlendirmek, bunlarla ilgili raporları meclise sunmak.

i) Bütçeyi uygulamak, bütçede meclis ve encümenin yetkisi dışındaki aktarmalara onay vermek" denilmiştir.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun "Üst Yönetici" başlıklı 11. maddesinde; *Bakanlıklarda ve diğer kamu idarelerinde en üst yönetici, il özel idarelerinde vali ve belediyelerde belediye başkanı üst yöneticidir.* ***(Mülga ikinci cümle: 3/10/2016-KHK-676/69 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7070/55 md.) (Ek cümle: 2/7/2018-KHK-703/213 md.)*** Bakanlıklarda en üst yönetici Cumhurbaşkanı tarafından belirlenir.

Üst yöneticiler, idarelerinin stratejik planlarının ve bütçelerinin kalkınma planına, yıllık programlara, kurumun stratejik plan ve performans hedefleri ile hizmet gereklerine uygun olarak hazırlanması ve uygulanmasından, sorumlulukları altındaki kaynakların etkili, ekonomik ve verimli şekilde elde edilmesi ve kullanımını sağlamaktan, kayıp ve kötüye kullanımının önlenmesinden, malî yönetim ve kontrol sisteminin işleyişinin gözetilmesi, izlenmesi ve kanunlar ile Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde belirtilen görev ve sorumlulukların yerine getirilmesinden Bakana; mahallî idarelerde ise meclislerine karşı sorumludurlar.

Üst yöneticiler, bu sorumluluğun gereklerini harcama yetkilileri, malî hizmetler birimi ve iç denetçiler aracılığıyla yerine getirirler. hükmü yer almaktadır.

Aynı Kanunun 31. ve 32. maddeleri, üst yöneticinin bu sorumluluğunu harcama yetkilileri aracılığıyla yerine getireceğini, harcama yetkililerinin harcama talimatının bütçe ilke ve esaslarına, kanun, tüzük ve yönetmelikler ile diğer mevzuata uygun olmasından ödeneklerin etkili, ekonomik ve verimli şekilde kullanılmasından sorumlu olduğunu ortaya koymuştur.

Cumhurbaşkanlığının 30 Haziran 20121 tarih ve 31527 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 29.06.2021 tarihli ve 2021/14 sayılı "Tasarruf Tedbirleri" başlıklı Genelgesinde yer alan *"Kamu kurum ve kuruluşları, hizmet kalitesinin artırılması amacıyla ihtiyaç*

duyulan araştırma, geliştirme, eğitim vb. ihtiyaçlarını öncelikle kendi personeli veya ilgili diğer kurumların bilgi ve tecrübe sahibi personelinden faydalanarak karşılayacak, zorunlu olmadıkça danışmanlık hizmeti satın almayacaklardır." hükmü doğrultusunda, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, hazırlamış olduğu **2021/14 Sayılı Tasarruf Tedbirleri Genelgesi Kapsamında Danışmanlık Hizmeti Satın Alınması Hususunda İzin Verilmesi İçin Gerekli Evraklar** başlıklı formun **(Form: 1)** belediyelerce doldurularak kendilerinden danışmanlık hizmeti alınması hususunda izin talebinde bulunulmasını istemiştir.

Konuya net bir açıklama getiren Sayıştay Temyiz Kurulunun 26.06.2012 tarih ve Dosya No: 34843, Tutanak No:35318 sayılı Kararı Şöyledir:

"3. daire

3) 1438 sayılı ilamın 11. maddesi ile Memurlar eliyle yürütülmesi gereken işler için hizmet satın alınması nedeniyle 56.640,00 TL'ye tazmin hükmü verilmiştir.

Dilekçi dilekçesinde özetle;

Kamu İhale Kanunu'nun 63. maddesinin (e) bendinde "İdarelerce kanun, tüzük ve yönetmeliklere göre istihdam edilen personelin yeterli nitelik veya sayıda olmaması halinde, bu Kanunda belirtilen hizmetler için ihaleye çıkılabilir. Ancak danışmanlık hizmet alım ihalelerinde, istihdam edilen personelin yeterli nitelik veya sayıda olmaması şartı aranmaz." hükmünün yer aldığını,

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun Belediyenin Giderleri başlıklı 60. maddesinin I bendinde:

"l) Avukatlık, danışmanlık ve denetim hizmetleri karşılığı yapılacak ödemeler." denildiğini,

Yine aynı kanunun "Belediye Başkanının Görev ve Yetkileri" başlıklı 38. maddesinin a, b ve i bentlerinde:

"a) Belediye teşkilâtının en üst amiri olarak belediye teşkilâtını sevk ve idare etmek, belediyenin hak ve menfaatlerini korumak.

b) Belediyeyi stratejik plâna uygun olarak yönetmek, belediye idaresinin kurumsal stratejilerini oluşturmak, bu stratejilere uygun olarak bütçeyi, belediye faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerini hazırlamak ve uygulamak, izlemek ve değerlendirmek, bunlarla ilgili raporları meclise sunmak.

i) Bütçeyi uygulamak, bütçede meclis ve encümenin yetkisi dışındaki aktarmalara onay vermek" denildiğini,

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun Üst Yönetici başlıklı 11. maddesinde belediye başkanının belediyenin üst yöneticisi olduğunun, üst yöneticilerin idarelerinin stratejik planlarının ve bütçelerinin kalkınma planına, yıllık programlara, kurumun stratejik plan ve performans hedefleri ile hizmet gereklerine uygun olarak hazırlanması ve uygulanmasından, sorumlulukları altındaki kaynakların etkili, ekonomik ve verimli şekilde elde edilmesi ve kullanımını sağlamaktan, kayıp ve kötüye kullanımının önlenmesinden, malî yönetim ve kontrol sisteminin işleyişinin gözetilmesi, izlenmesi ve bu Kanunda belirtilen görev ve sorumlulukların yerine getirilmesinden Bakana; mahallî idarelerde ise meclislerine karşı sorumlu olduğunun belirtildiğini,

Aynı Kanun'un 31 ve 32. maddeleri gereğince üst yöneticinin bu sorumluluğunu harcama yetkilileri aracılığıyla yerine getireceğini, harcama yetkililerinin harcama talimatının bütçe ilke ve esaslarına, kanun, tüzük ve yönetmelikler ile diğer mevzuata uygun olmasından ödeneklerin etkili, ekonomik ve verimli şekilde kullanılmasından sorumlu olduğunu,

Belediye teşkilatının en üst amiri olarak Belediye Başkanının yukarıda belirtilen ilgili kanun maddeleri gereğince belediye hizmetlerinin etkin ve verimli yürütülmesi yanında sorunlara çözüm önerileri, bilgi aktarımı, yürürlükte olan veya yürürlüğe girecek mevzuat konusunda belediye yetkilisini yazılı veya sözlü bilgilendirme, sorulara cevap verme, idarenin karşılaştığı sorunlara çözüm önerileri sunma ve norm kadro çalışmalarında görüş ve önerileri kapsayan hizmet alımı yapılmasını uygun görerek, 4734 sayılı kanunun 21/f maddesi hükümlerine göre hizmet alımı ihalesi oluru verdiğini,

Danışmanlık Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliği'nin 7. maddesinde "İdare,

danışmanlık hizmeti almak üzere ihaleye çıkacağı işin tanımını hazırlar. İş tanımında verilen hizmetlerin kapsamı, işin bütçesine uygun şekilde belirlenir. İş tanımı, hizmetin amacını, kapsamını, ulaşılmak istenen sonuçları ve ilgili çalışmalar ile temel bilgiler de dahil olmak üzere hizmetin geçmişine ilişkin çalışmaları açıkça ve anlaşılır bir biçimde ifade eder." hükmünün yer aldığını, Söz konusu hizmetin kapsamının teknik şartnamede açıkça belirtildiğini, iş tanımı yapılarak danışmanlık hizmeti alındığını,

İhale konusu hizmetin memur eliyle yürütülecek işlerden olmadığını, şartname incelendiğinde tanımı yapılan işin uzmanlık gerektirdiğini, memur eliyle yürütülen rutin işlemlerden olmadığının görüleceğini, bu anlamda mevzuata bir aykırılık bulunmadığını, mevzuata aykırı olmayan bir işlem nedeniyle kamu zararının doğmasının da mümkün olmadığını,

Bütçede bu iş için kullanılabilir ödeneğin mevcut olduğunu, 30/03/2007 tarihinde harcama talimatı verilerek ihale sürecinin başlatıldığını ve mevzuata uygun olarak sonuçlandırıldığını, 12/04/2007 tarihinde sözleşme imzalanarak, sözleşme hükümleri uyarınca hak edişlerin hazırlanarak ödemelerin gerçekleştirildiğini,

Bahse konu sözleşmenin İçişleri Bakanlığı Mülkiye Müfettişlerince 23/08/2007 tarihinde hazırlanan 61/69-144/57-64/57 sayılı rapor gereğince karşılıklı olarak feshedildiğini belirterek tazmin hükmünün kaldırılmasını istemiştir.

Sayıştay Savcılığı daire kararının onanması yönünde görüş bildirmiştir.

Kamu İhale Kanunu'nun 62. maddesinin (e) bendinde; "İdarelerce kanun, tüzük ve yönetmeliklere göre istihdam edilen personelin yeterli nitelik veya sayıda olmaması halinde, bu Kanunda belirtilen hizmetler için ihaleye çıkılabilir. Ancak danışmanlık hizmet alım ihalelerinde, istihdam edilen personelin yeterli nitelik veya sayıda olmaması şartı aranmaz." denilmekte,

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun Belediyenin Giderleri başlıklı 60. maddesinin I bendinde ise:

"l) Avukatlık, danışmanlık ve denetim hizmetleri karşılığı yapılacak ödemeler." denilerek danışmanlık hizmet alımı Belediyenin giderleri arasında sayılmıştır.

Yukarıda ifade edilen mevzuat hükümlerinden de anlaşılacağı üzere Belediyenin danışmanlık hizmeti alması için istihdam edilen personelin yeterli nitelik veya sayıda olmaması şartı aranmamaktadır. Ayrıca danışmanlık hizmetleri açıkça belediyenin giderleri arasında sayılmıştır. Diğer yandan rapor dosyası incelendiğinde; bütçede bu iş için kullanılabilir ödeneğin mevcut olduğu, 30.03.2007 tarihinde harcama talimatı verilerek ihale sürecinin başlatıldığı ve mevzuata uygun olarak ihalenin sonuçlandırıldığı, 12.04.2007 tarihinde sözleşme imzalanarak, sözleşme hükümleri uyarınca hakedişlerin ödendiği görülmüştür.

Bu itibarla dilekçi iddialarının kabulü ile 1438 sayılı ilamın 11. maddesiyle verilen tazmin hükmünün KALDIRILMASINA,

Karar verildiği 26.06.2012 tarih ve 35318 sayılı tutanakta yazılı olmakla işbu ilam tanzim kılındı."

denilmektedir.

Yukarıda yer alan mevzuat hükümleri, Cumhurbaşkanlığı Genelgesi, Bakanlığın uygulaması ve Sayıştay Temyiz Kurulu Kararı birlikte incelendiğinde belediyelerimizce Danışmanlık hizmeti alınmasının önünde yasal bir engel olmadığı, sadece Bakanlıktan izin alınarak Danışmanlık hizmeti satın alınabileceği ortaya konulmaktadır.

Belediyelerce, danışmanlık hizmeti alınmasının önünde yasal bir engel olmadığını açıkça ortaya koyduktan sonra, uygulamaya ve konuya geniş bir perspektiften baktığımızda bazı tereddüt yaratan durumların, uygulama yanlışlarının olduğu görülmektedir. Bu konulara da değinmekte yarar bulunmaktadır. **Bu hususta ki eleştiri ve önerilerimi taraflara şu şekilde açıklamak isterim:**

Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde yer alan *"Kamu kurum ve kuruluşları, hizmet kalitesinin artırılması amacıyla ihtiyaç duyulan araştırma, geliştirme, eğitim vb. ihtiyaçlarını öncelikle kendi personeli veya ilgili diğer kurumların bilgi ve tecrübe sahibi personelinden faydalanarak karşılayacak, zorunlu olmadıkça danışmanlık hizmeti satın almayacaklardır."* hükmü dikkatlice incelendiğinde ***zorunlu olmadıkça danışmanlık hizmeti satın almayacaklardır***

cümlesinin önceki cümleye **virgül** ile bağlandığı görülmektedir.

Yazılı cümlelerde birbiri ardınca sıralanan eş görevli kelime ve kelime grupları arasına konulan, kısa bir durmayı göstermek için kullanılan noktalama işaretine **virgül** (,) denir. Peki, eş görevli kelime ve kelime grubu ne demektir. Cümlede birbiri ardınca sıralanan, virgülle ayrılmış birden fazla yapıca benzer ad, sıfat, zarf ve çekimli fiil grubuna **eş görevli kelime ve kelime grubu** denir. Bir başka deyişle Sıralı cümleleri **(art arda sıralanan birbiriyle bağlantılı cümleleri)** birbirinden ayırmak için konur.

Yukarıda yer alan temel gramer bilgisi ışığında konuya bakıldığında, ***zorunlu olmadıkça danışmanlık hizmeti satın almayacaklardır*** cümlesi virgül ile öndeki cümleye bağlandığından, zorunlu olmadıkça alınmayacak danışmanlık hizmetlerinin sadece *Kamu kurum ve kuruluşlarının, hizmet kalitesinin artırılması amacıyla ihtiyaç duyulan araştırma, geliştirme, eğitim vb. ihtiyaçları için* geçerli olduğu, genele şamil olmaması gerektiği anlaşılmaktadır.

Ancak, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının uygulamasına bakıldığında izin alınarak yapılması istenilen danışmanlık hizmeti çerçevesinin bizim anladığımız dışında genele teşmil edilerek uygulandığı, tüm danışmanlık hizmet alımları için belediyelerce izin başvurusunda bulunulmasının istenildiği görülmektedir.

İzin talebinin genele teşmil edilmesinin belediye iş ve işlemlerinde aksamaların oluşmasına, hizmetlerin zamanında yerine getirilmesinde engeller oluşmasına, ödeneklerin etkili, ekonomik ve verimli şekilde kullanılmasında sıkıntılara yol açabileceği aşikardır. Bakanlığın söz konusu izin hususunu genele teşmil ederek uygulamaya devam etmesi halinde, 4734 sayılı Kanunun 48. maddesinde sayılan;

- *Mimarlık ve mühendislik,*
- *Etüt ve proje,*
- *harita ve kadastro,*
- *her ölçekte imar planı, imar uygulama,*
- *ÇED raporu hazırlanması,*
- *plan,*
- *yazılım geliştirme,*
- *tasarım,*
- *teknik şartname hazırlanması,*
- *denetim ve kontrolörlük*

gibi teknik, mali, hukuki veya benzeri alanlardaki hizmetlerin alımının tamamında da Bakanlıktan izin talebinde bulunulma zorunluluğu gibi reel bir durum ortaya çıkmaktadır. Örneğin yapılması gerekli bir yapım işinin teknik şartnamesinin/yaklaşık maliyetinin hazırlanması veya beldenin imar planının yaptırılması gerekliliğinde, ÇED raporu hazırlanma zorunluluğu gibi durumlarda, bunlar danışmanlık hizmet tanımı içinde yer alan işler olduğundan Bakanlıktan bu işler için ön izin mi alınacaktır? Böyle bir durumun ayrıca üst yönetici, **ihale yetkilisi, harcama yetkilisi** tanımları açısından da değerlendirilmesi, ödenekleri kullanmaya, ihale yapmaya karar verme yetkisinin kısıtlanması manasına geldiğinin göz ardı edilmemesi gerektiğini de düşünmekteyim.

Sonuç olarak; Yapılmasında yasal herhangi bir sakınca bulunmayan danışmanlık hizmet alımlarının gerçekleştirilmesinde belediyelerimiz, bu hizmet alımını yaptıkları gerçek ve tüzel kişilerin neden tercih edildiğini, bu kişilerin gerekli bilgi/mesleki/eğitim donanımına sahip olup olmadıklarını, hizmet alımın neleri kapsadığını, hizmet tanımın ne olduğunu mutlaka ortaya koymalıdırlar. Yoksa, birilerine belli bir mali kaynak aktarımına yönelik, belediye mevzuatı hususunda herhangi bir eğitimi, bilgi birikimi ve deneyimi olmayan gerçek/tüzel kişilerden danışmanlık hizmet alımı yapılmamasına özen göstermelidirler. Daha somut bir ifade kullanmak gerekirse; Belediyelerimiz danışmanlık hizmeti alımında Sayıştay denetçiliği, mülkiye müfettişliği, İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Kontrolörlüğü gibi mesleki geçmişi olan kişileri tercih etmelidirler.

Yararlanılan Kaynaklar

- "Belediyelerde İş ve İşlemlerin Hizmet Alımı Suretiyle Denetlettirilip Denetlettirilemeyeceği" Osman Can YENİCE - İçişleri Bakanlığı Başkontrolörü, Yerel Yönetim ve Denetim, Mart 2019, Cilt: 24, Sayı: 3
- Sayıştay Temyiz Kurulu Kararı.
- gramer.net



Başyazar
Halûk NALÇAKAR
İçişleri Bakanlığı E. Başkontrolörü

Bakanlık (İçişleri Bakanlığı ile Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı) İzni Bulunmayan Eğitim Seminerlerine İl Özel İdaresi/Belediye Seçilmiş Üyelerinin ve Personellerinin Katılması Mümkün mü?



İl Özel İdaresi ile Belediyelerin başkanları, meclis üyeleri ve personelleri değişen mevzuat karşısında görev, yetki ve sorumluluklarının neler olduğunu öğrenmek, kendilerini geliştirmek, izlemeleri gerekli yasal yollar ile ilgili bilgi sahibi olmak amaçlarıyla kamu kurumlarının, birliklerin, derneklerin, şirketlerin Türkiye'nin değişik yörelerinde düzenlenen eğitim seminerlerine katılmakta, idarenin bütçesinden de katılım bedeli olarak eğitim programını düzenlenen hizmet sunucusuna bir bedel ödemektedirler.

Sayıştay denetçileri veya İçişleri Bakanlığı denetim elemanlarınca (mülkiye müfettişleri/mahalli idareler kontrolleri) yapılan denetimlerde, söz konusu eğitim seminerleri ile ilgili olarak, eğitimi düzenlenen hizmet sunucusunun, eğitim semineri düzenlemek için Bakanlıklardan izin almadan bu semineri düzenlediği gerekçesiyle, seminerlere katılım bedeli olarak idare bütçesinden ödenen giderler hakkında bazen kamu zararı tespitinde bulunulduğu gözlemlenmektedir.

Kamu zararı miktarının tespitinde seminere katılanlara ödenmesi gereken harcırah miktarı dikkate hiç alınmamakta, yapılan ödemeden hakedilen harcırah miktarları düşüldükten sonra kalan miktarın kamu zararı yazılması gerekliliğine hiç dikkat edilmemekte, genelde yapılan ödemenin tamamı kamu zararı olarak yorumlanmaktadır.

Eğitim faaliyetleri ile ilgili olarak İçişleri Bakanlığı, bilahare de Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından neredeyse birbirinin aynısı iki Genelge yayımlanmıştır.

İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğünce yayımlanan "Eğitim Faaliyetleri" başlıklı 21.02.2007 tarih ve B.05.0.MAH.0.65.001/80000-4539 sayılı 2007/26 No'lu Genelgede;

"3152 sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun 1 ve 2 nci maddelerine göre; mahalli idarelerin yönlendirilmesi, bun-

larla ilgili düzenlemelerin yapılması ve bu idarelerin merkezi idare ile olan ilişkilerinin yürütülmesi İçişleri Bakanlığının görevleri arasında bulunmaktadır. Aynı Kanunun 11 inci maddesi uyarınca da; mahalli idarelerin iş ve işlemlerine dair çeşitli kanun, tüzük ve yönetmeliklerle Bakanlığa verilmiş olan görev ve hizmetleri yapmak, takip etmek, sonuçlandırmak ve geliştirmek; mahalli idare yatırım ve hizmetlerinin kalkınma planları ile yıllık programlara uygun şekilde yapılmasını gözetmek; mahalli idarelerin geliştirilmesi amacıyla araştırmalar yapmak, mahalli idareler personelinin hizmet içi eğitimini ve uygulanmasını takip etmek ve planlamasını yapmak konusunda Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü yetkilidir.

Belirtilen kanun hükümlerine istinaden; mahalli idare personeline dönük olarak uygulanacak olan eğitim programları arasında koordinasyonun sağlanması, eğitim ihtiyacının yerinde ve zamanında karşılanması, kamu kurum ve kuruluşlarınca uygulamaya konulan eğitim amaçlı projelerden beklenen verimin elde edilmesi, mükerrer eğitim uygulamalarının önlenmesi ve kamu kaynaklarının yerinde ve etkin şekilde kullanılmasının temini amacıyla; il özel idaresi, belediye ve mahalli idare birlikleri ile bunlara bağlı kurum ve kuruluşların seçilmiş ve atanmış personeline yönelik olarak uygulanan eğitim, kurs, konferans, seminer ve benzeri adlar altındaki faaliyetlerin yürütülmesinde bundan böyle aşağıda belirtilen usul ve esaslara göre hareket edilmesi uygun görülmüştür:

1**. Mahalli idare birliği, dernek, vakıf, şirket ve benzeri kuruluşlarca düzenlenen eğitim ve benzeri hizmetlere mahalli idare personelinin katılımı ve bütçeden ödeme yapılabilmesi için, söz konusu faaliyeti düzenleyecek kurum ve kuruluşlar tarafından, eğitim veya faaliyet programı, programda görev alacak kişiler, programın uygulanacağı yer ve katılımcı ücreti de belirlenerek **önceden Bakanlıktan izin alınacaktır.

***2**. Düzenlenen programda, Bakanlık personelinin veya başka kamu görevlilerinin konferansçı olarak görev alması halinde, bir kişiye bir günde en fazla dört saat üzerinden ödeme yapılacak ve bir saatlik ücretin net tutarı, memur maaş katsayısının 1500 rakamı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarı geçmeyecektir.*

***3**. Eğitime katılacak belediye personeli başına ödenecek tutar, konaklama dahil günlük olarak, memur maaş katsayısının 2500 rakamı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarı geçmeyecektir. Konaklama ücretinin eğitim ücretine dâhil olması halinde personele ulaşım giderleri ve 1/3 oranında harcırah ödenecektir.*

***4**. Uygulanan her türlü eğitim programı sonunda; katılan kişi sayısı ve anlatılan konulara ait metin veya sunuları ihtiva eden sonuç raporu eğitimi düzenleyen kuruluş tarafından en geç 15 gün içerisinde yazılı ve elektronik ortamda Bakanlığa gönderilecektir.*

***5**. İl özel idaresi, belediye ve mahalli idare birlikleri ile bunlara bağlı kurum ve kuruluşlar eğitim faaliyetlerine personel göndermeden önce Bakanlık iznini arayacaktır. Eğitim veren kuruluşlarca gönderilecek izin yazıları, gerektiğinde Bakanlıktan teyit edilecektir. Bundan böyle, Bakanlık tarafından izin verilen eğitim programı ve uygulayıcı kuruluş Mahalli İdareler Genel Müdürlüğünün **www.mahalli-idareler.gov.tr** internet adresinde ilan edilecektir. Dolayısıyla, Bakanlıktan izin alınmadan yürütülen eğitim faaliyeti için, bu faaliyeti düzenleyen kuruluşa ve personele mahalli idare bütçesinden ödeme yapılmayacaktır.*

***6**. Düzenlenecek faaliyetle ilgili olarak Bakanlıktan konferansçı talep edilmesi halinde bu husus yapılacak başvuruda ayrıca belirtilecektir. Faaliyetin ve personelin uygun olması halinde Bakanlıktan da eğitici görevlendirilebilecektir.*

***7**. Bu tür faaliyetler sadece yurt içinde düzenlenecek olup, yurt dışında bu tür faaliyet düzenlenmesi için talepte bulunulmayacaktır.*

***8**. Mahalli idare personeline dönük olarak, bakanlıklar ile bakanlıkların bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşları ile üniversiteler tarafından düzenlenecek olan eğitim programları, bu kurumların mevzuatı uyarınca Bakanlıktan izin alınmadan yürütülebilecektir.*

Bilgilerinizi ve iliniz dahilinde bulunan mahalli idarelere gerekli duyurunun yapılarak uygulamanın titizlikle takibini rica ederim." denilmiştir.

Bakanlık bilahare 2007/26 No'lu Genelgenin uygulanması ile ilgili olarak yayımladığı 24.01.2008 tarih ve B050MAH 076000/2478/50000 sayılı Genelgesinde de;

*"Bilindiği üzere Bakanlığımızın 2007/26 sayılı Genelgesinde, **mahalli idare birliği**, dernek,*

vakıf, şirket ve benzeri kuruluşlarca düzenlenen eğitim, kurs, konferans, seminer ve benzeri adlar altındaki faaliyetlere, mahalli idare personelinin katılımı ve bütçeden ödeme yapılabilmesi için, söz konusu ***faaliyeti düzenleyecek kurum ve kuruluşlar tarafından, önceden Bakanlığımızdan izin alınacağı hüküm altına alınmıştır.***

Mezkûr Genelgenin uygulama sonuçlarının değerlendirilmesi neticesinde, 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanununun 3 üncü maddesinin (b) bendinde "Birden fazla mahallî idarenin, yürütmekle görevli oldukları hizmetlerden bazılarını birlikte görmek üzere kendi aralarında kurdukları kamu tüzel kişisi" olarak tanımlanan mahalli idare birlikleri bakımından Genelgede aşağıdaki değişikliklerin yapılması uygun görülmüştür.

1*- Mahalli idare birliklerinin kamu tüzel kişisi olmaları ve üyelerine dönük olarak kurs, konferans, seminer ve benzeri adlar altında eğitim faaliyeti yapmaları tüzükleri gereği olduğundan, bu birlikler yapacakları eğitim faaliyetleri için bundan böyle Bakanlığımızdan izin almayacaklardır.*

2*- Mahalli idarelerin eğitim programlarının Bakanlığımızca koordine edilmesi nedeniyle, mahalli idare birlikleri tarafından düzenlenecek eğitim faaliyetleri ile ilgili olarak, faaliyetten en az 15 gün önce eğitim faaliyetinin konusu, , programda görev alacak kişiler, programın uygulanacağı yer ve katılımcı ücreti de belirlenerek Bakanlığımıza önceden bilgi verilecektir.*

3*- Mahalli idare birlikleri tarafından yapılacak eğitim faaliyetlerinde, eğitime katılacak mahalli idare personeli başına ödenecek tutar, konaklama dahil günlük olarak, memur maaş katsayısının 2500 rakamı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarı geçmeyecektir. Konaklama ücretinin eğitim ücretine dâhil olması halinde personele ulaşım giderleri ve 1/3 oranında harcırah ödenecektir.*

4*- Düzenlenen programda, Bakanlık personelinin veya başka kamu görevlilerinin konferansçı olarak görev alması halinde, bir kişiye bir günde en fazla dört saat üzerinden ödeme yapılacak ve bir saatlik ücretin net tutarı, memur maaş katsayısının 1500 rakamı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarı geçmeyecektir.*

Bilgilerinizi ve konunun iliniz dahilindeki mahalli idareler ile mahalli idare birliklerine duyurulmasını rica ederim." şeklinde açıklamada bulunmuştur.

10/07/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 97. maddesinin birinci fıkrasının (o) bendi ile mahalli idareleri ve bunların merkezi idare ile olan alaka ve münasebetlerinin düzenleme görevi Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına verilince, Bakanlık Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğünce yayınlanan **"Eğitim Faaliyetleri" başlıklı 30.11.2021 tarih ve 71188846/2334292 sayılı 2021/21 No'lu Genelgede;**

"10/07/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 97 nci maddesinin birinci fıkrasının (o) bendi ile mahalli idareleri ve bunların merkezi idare ile olan alaka ve münasebetlerini düzenleme görevi Bakanlığımıza verilmiştir. Aynı Kararnamenin 100 üncü maddesi uyarınca da Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü, mahalli idareler personelinin hizmet içi eğitimini planlamak ve uygulanmasını takip etmek konusunda yetkilendirilmiştir.

Belediyeler, bağlı idareleri ve bunların üyesi olduğu mahalli idare birlikleri personelinin hizmet içi eğitimlerinin koordine edilmesi ve mahalli idare birlikleri, dernek, vakıf, şirket ve benzeri kuruluşların bu kapsamdaki personele yapacakları eğitim faaliyetleri ile ilgili olarak gerekli iş ve işlemler Bakanlığımızca yürütülecektir.

Bu itibarla belediyeler, bağlı idareleri ve bunların üyesi olduğu mahalli idare birlikleri personelinin eğitim ihtiyacının yerinde ve zamanında karşılanması, mükerrer eğitim uygulamalarının önüne geçilerek kamu kaynaklarının ekonomik, etkili ve verimli bir şekilde kullanılması amacıyla; bahsi geçen idarelerin seçilmiş ve atanmış personeline yönelik olarak uygulanan eğitim, kurs, konferans, seminer ve benzeri adlar altındaki faaliyetlerin yürütülmesinde aşağıda belirtilen usul ve esaslara göre hareket edilmesi uygun görülmüştür.

1. *Dernek, vakıf, şirket ve benzeri kuruluşlarca düzenlenecek eğitim ve benzeri faaliyetlere belediyeler, bağlı idareleri ve bunların üyesi olduğu mahalli idare birlikleri personelinin katı-*

labilmesi ve söz konusu idarelerin bütçelerinden harcama yapılabilmesi için faaliyeti düzenleyecek kuruluşların Bakanlığımızdan izin alması gerekmektedir.

***2.** Bakanlığımıza yapılacak izin başvurularında; Ek-l'de yer alan formun eksiksiz bir şekilde doldurulması, eğitim veya faaliyet programının Bakanlığımıza gönderilmesi gerekmektedir.*

***3.** Düzenlenecek faaliyet ile ilgili olarak Bakanlığımızdan eğitici talep edilmesi halinde bu husus yapılacak başvuruda ayrıca belirtilecektir. Faaliyetin ve personelin uygun olması halinde Bakanlığımızdan da eğitici görevlendirilebilecektir.*

***4.** Düzenlenecek faaliyette, Bakanlık personelinin veya başka kamu görevlilerinin görev alması halinde, bir kişiye bir günde en fazla dört saat üzerinden ödeme yapılacak ve bir saatlik ücretin net tutarı, memur maaş katsayısının 1500 gösterge rakamı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarı geçmeyecektir.*

***5.** Eğitim programına katılacak belediye personeli başına ödenecek günlük tutar, konaklama dâhil memur maaş katsayısının 2500 gösterge rakamı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarı geçmeyecektir. Konaklama ücretinin eğitim ücretine dâhil olması halinde personele ulaşım giderleri ve 1/3 oranında harcırah ödenecektir.*

***6.** Dernek, vakıf, şirket ve benzeri kuruluşlarca düzenlenen eğitim programının tamamlanmasından itibaren eğitimi düzenleyen kuruluş tarafından 15 gün içerisinde programa katılan personel sayısı ve faaliyete ilişkin eğitim dokümanlarını ihtiva eden sonuç raporu ile Ek-2'de yer alan form Bakanlığımıza yazılı olarak ve yerelegitimsube@csb.gov.tr e-posta adresine elektronik ortamda gönderilecektir. Belediyeler, bağlı idareleri ve bunların üyesi olduğu mahalli idare birliklerinin üyelerine yönelik olarak kurs, konferans, seminer ve benzeri adlarla eğitim faaliyetinde bulunmaları tüzükleri gereği olduğundan, bu birliklerin yapacakları eğitim faaliyetleri için Bakanlığımızdan izin almalarına gerek bulunmamaktadır. Ancak mahalli idarelerin hizmet içi eğitimini planlamak ve uygulanmasını takip etmek görevi Bakanlığımızca yürütüldüğünden;*

a. Belediyeler, bağlı idareleri ve bunların üyesi olduğu mahalli idare birliklerince yıllık eğitim planları, her yıl kasım ayı sonuna kadar Bakanlığımıza yazılı olarak ve yerelegitimsube@csb.gov.tr e-posta adresine elektronik ortamda gönderilecektir.

b. Belediyeler, bağlı idareleri ve bunların üyesi olduğu mahalli idare birlikleri tarafından düzenlenen eğitim programının tamamlanmasından itibaren 15 gün içerisinde programa katılan personel sayısını ve faaliyete ilişkin eğitim dokümanlarını ihtiva eden sonuç raporu ile Ek-2'de yer alan form Bakanlığımıza yazılı olarak ve yerelegitimsube@csb.gov.tr e- posta adresine elektronik ortamda gönderilecektir.

***7. Belediyeler, bağlı idareleri ve bunların üyesi olduğu mahalli idare birliklerinin eğitim faaliyetlerine personel göndermeden önce Bakanlık iznini aramaları gerekmektedir.** Bakanlık tarafından izin verilen eğitim programı ve uygulayıcı kuruluşlar Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğünün verelyonetimler.csb.gov.tr internet adresinde ilan edilecektir.*

***8.** Bilgilerini ve konunun iliniz dâhilindeki belediyelere, bağlı idarelerine ve bunların üyesi olduğu mahalli idare birliklerine duyurularak uygulamanın bu esaslara göre yürütülmesinin sağlanması hususunda gereğini rica ederim."* denilmiştir.

Bu genelgeler doğrultusunda da; yapılan denetimlerde Bakanlık izni olmadığı halde eğitim seminerlerine katılım sağlanıp ödemede bulunulduğu gerekçesi ile kamu zararları tespitinde bulunulmuştur.

Kamu zararı tespiti yapılan eğitim seminerlerinin konularına bakıldığında eğitim konularının; 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu, 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu, 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, 5393 sayılı Belediye Kanunu, 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, 3194 sayılı İmar Kanunu gibi il özel idarelerince ve belediyelerce yürütülen hizmet ve işlemlerde hayati öneme haiz kanunlara ilişkin eğitimler olduğu, bu eğitimlerinde genelde konularında uzman fiilen görevde veya emekli mahalli idareler konusunda tecrübeli denetim elemanlarınca verildiği görülmektedir.

Malum olunduğu üzere;

Anayasa'nın 127. maddesinin 5. fıkrasında; *"Merkezi idare, mahalli idareler üzerinde, mahalli*

hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahalli ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla, kanunda belirtilen esas ve usuller dairesinde idari vesayet yetkisine sahiptir." denilerek merkezi idarenin mahalli idareler üzerinde kanunda belirtilen kapsam çerçevesinde vesayet yetkisine sahip olduğu hükme bağlanmıştır.

10/07/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 97. maddesinin birinci fıkrasının (o) bendi ile mahalli idareleri ve bunların merkezi idare ile olan alaka ve münasebetlerini düzenleme görevi Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına verilmiştir. Aynı Kararnamenin 100. maddesi uyarınca da Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü, mahalli idareler personelinin hizmet içi eğitimini planlamak ve uygulanmasını takip etmek konusunda yetkilendirilmiştir.

3152 sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 1. ve 2. maddelerinde de mahalli idarelerin yönlendirilmesi, bunlarla ilgili düzenlemelerin yapılması ve bu idarelerin merkezi idare ile olan ilişkilerinin yürütülmesinin İçişleri Bakanlığının görevleri arasında bulunduğu belirtildikten sonra 11. maddesinde, mahalli idarelerin iş ve işlemlerine dair çeşitli kanun, tüzük ve yönetmeliklerle Bakanlığa verilmiş olan görev ve hizmetleri yapmak, takip etmek, sonuçlandırmak ve geliştirmek; mahalli idare yatırım ve hizmetlerinin kalkınma planları ile yıllık programlara uygun şekilde yapılmasını gözetmek; mahalli idarelerin geliştirilmesi amacıyla araştırmalar yapmak, mahalli idareler personelinin hizmet içi eğitimini ve uygulanmasını takip etmek ve planlamasını yapmak konusunda Mahalli İdareler Genel Müdürlüğünün yetkili olduğu ifade edilerek İçişleri Bakanlığın mahalli idareler üzerindeki vesayet yetkisinin kapsamı belirlenmiştir.

İdari vesayet; *merkezi yönetimin, yerel yönetimlerin icra-i kararlarını onama, geri çevirme ve bazı durumlarda da değiştirerek onama yetkisidir.*

Başka bir anlatımla, merkezi yönetime, yerinden yönetim organları ve onların çalışmaları üzerinde, kamu yararını korumak amacıyla yasa ile verilen yetkilerin bütünüdür. Bu yetki, yerel yönetimlerin yetkisini ortadan kaldıracak ve etkisiz kılacak biçimde kullanılamayacağı gibi, kanunda öngörülen vesayet denetimine ilişkin sınırların yorum yoluyla genişletilmesine de hukuken imkân bulunmamaktadır.

İçişleri Bakanlığının veya Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının mahalli idareler üzerindeki vesayet yetkisini, Anayasa›nın ve İlgili Bakanlıkların Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunlarının hükümleri gereğince yukarıda zikredilen hükümlerinde belirtilen kapsam çerçevesinde kullanması mümkün olup, bu kapsam dışında mahalli idarelerin yetkilerinde sınırlamalar meydana getirmesi mümkün değildir. Bu itibarla, Bakanlıkların mahalli idareler üzerindeki vesayet yetkisinin kapsamını belirleyen Bakanlıkların Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunlarının ilgili hükümlerinde Bakanlıklara, **mahalli idarelerin personeli için seminer hizmeti satın alması konusunda sınırlama getirme yetkisi verilmediğinden, anılan genelgelerle il özel idaresi/belediyelerin seçilmiş temsilcileri ve personeli için seminer hizmeti satın alması konusunda sınırlama getirilmesi hukuka uygun değildir.**

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunun 43. maddesinde İl Özel İdaresi bütçesinden personel ve seçilmiş üyeler için eğitim harcaması yapılması özel idarenin giderleri arasında sayılmıştır.

5393 sayılı Belediye Kanununun 60. maddesinin 1. fıkrasının (b) bendinde de; belediyenin personeline ve seçilmiş organlarının üyelerine ödenen maaş, ücret, ödenek, huzur hakkı, yolluklar, **hizmete ilişkin eğitim harcamaları** ile diğer giderler, (n) bendinde ise; kültürel etkinlikler için yapılan giderler belediyenin giderleri arasında sayılmıştır.

Bu hükümler doğrultusunda da il özel idaresi bütçelerine ve belediye bütçelerine eğitim/eğitim seminerleri/kurslar için gerekli ödenekler konulmaktadır.

6245 sayılı Harcırah Kanunu'nun 37. maddesinde, "*Mesleki bilgilerini artırmak amacıyla memuriyet mahalli dışında açılan kurs veya okullara gönderilenlere, bu Kanuna göre geçici görev gündeliği verilir.*" denilerek memuriyet mahalli dışında açılan kurs ve seminerlere katılanlara

harcırah ödeneceği hükme bağlanmış, böylelikle İl özel İdaresi ve Belediye Personelinin eğitim ve kurslara katılabileceği Harcırah Kanunu ile de ortaya konulmuştur.

Bakanlıkların Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanunlarında; Gerek 5302 sayılı Yasanın 43. maddesi, gerekse de 5393 sayılı Yasanın 60. maddesi ile verilen eğitim harcamasının kısıtlanması ya da eğitim harcaması yapabilmek için izin alınması gibi bir düzenleme olmadığı açık olup, Bakanlıkların Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunlarının ilgili maddelerinde belirtilen hususun sadece mahalli idareler personelinin hizmet içi eğitimlerini takip etmek ve tamamen işbirliğine yönelik bir düzenleme olduğu ve bu maddelerin hiçbir şekilde 5302 ve 5393 sayılı Kanunlarla verilen **"eğitim harcaması"** gideri yapabilme yetkisini kaldıran bir içerik arz etmediği aşikardır.

Ayrıca Bakanlık genelgeleriyle ortaya çıkan bu durum; Türkiye'nin 21 Kasım 1988'de imzaladığı ve 1991 yılında 3723 sayılı "Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanuna" istinaden 92/3398 sayılı BKK ile onaylanarak 1993'den beri yürürlükte olan Avrupa Yerel yönetimler Özerklik Şartında yer alan; *"Yerel makamlara verilen yetkiler tam ve münhasırdır. Kanunda öngörülen durumların dışında, bu yetkiler merkezi idare veya bölgesel makamlar tarafından zayıflatılamaz veya sınırlandırılamaz"* hükmüne de aykırılık teşkil etmektedir.

Şu hususunda açıklanmasında yarar görmekteyim: *Genelgelerin Anayasa, Kanun, Tüzük ve Yönetmelik şeklinde hiyerarşik sıralamaya tabi olan mevzuat karşısında hukuki bir geçerliliği var mıdır? Ya da hukuki durumu nedir?*

İdare, 1982 Anayasasında düzenlenmiş olan Kanun, Kanun Hükmünde Kararname, Tüzük ve Yönetmelikler dışında **genelge,** sirküler, talimat, **tebliğ, yönerge,** v.b. gibi isimler altında düzenleyici işlemler yapmaktadır. Doktrinde yaygın olarak bu işlemlere (genelge**,** sirküler, talimat, tebliğ, yönerge, v.b.) Anayasa da isimleri geçmediği için, **"Adsız Düzenleyici İşlemler"** denilmektedir.

Bu tip işlemlerle ilgili olarak karşımıza çıkan sorunlardan biri bunların normlar hiyerarşisinde yerinin tespit edilmesidir. Doktrinde bazı yazarlar bunların, Anayasa da düzenlenmemiş olmasından dolayı, Anayasada düzenlenmiş olan düzenleyici işlemlerin altında yer aldığını söylemekte iken; diğer başka yazarlar ise bunların yönetmeliklerle aynı düzeyde bulundukları kanısındadırlar.

Adsız düzenleyici işlemlerin işlevleri bakımından yönetmeliklerden farklı olduğu açıktır ve hukuk devleti ilkesi gereğince normlar hiyerarşisinde yönetmeliklerin adsız düzenleyici işlemlerin üstünde yer aldığının kabul edilmesi gerekmektedir.

İdare hukukunda **"Genelge"** hiyerarşik amirlerin, özellikle bakanların, sahip oldukları hiyerarşi gücüne dayanarak astlarına, onların uygulamakla yükümlü oldukları kanun hükümlerinin yorumlanması ve uygulanması konusunda verdikleri emir ve talimatlardır. Bunlar da yönetmelikler gibi genel ve soyut niteliktedirler.

Ancak **Adsız Düzenleyici İşlem olan Genelgeler** yönetmeliklerden farklı olarak, yeni bir kural koyamazlar. Kanunlarda bulunan kurallara yeni bir şey ekleyemezler. Yaptıkları tek şey zaten mevcut olan kanun hükümlerini açıklamak, yorumlamak ve bunların nasıl uygulanacağını göstermekten ibarettir**.**

Kısacası "genelge", bir Bakanın kendi personeline verdiği bir emirdir. Bakanı ve emrin muhatabı olan personel dışında kimseyi ilgilendirmez. Genelgelere vatandaşların hakları ve ödevleriyle ilgili bir hüküm konulamaz. Zaten genelgeler, vatandaşlara hitaben değil, memurlara hitaben yazılır. Genelgeler, vatandaşların haklarını ve ödevlerini ilgilendirmediği içinde Resmî Gazetede yayınlanmazlar.

Genelgeler, birer **"icraî işlem"** değil, **"iç düzen işlemi"** oldukları için bunlara karşı idarî yargıda iptal davası da açılması da gerekli değildir. Ancak genelge ile icrai bir işlem tesis ediliyor ve bu işlemde iç düzeni aşıyorsa, bu durumda idari yargıda iptal davası da açılması da gerekli hale gelebilir.

Açıkçası genelgenin kendisi bir **"hukuk kuralı"** değildir. Zaten genelgelerin metinleri de, format olarak, kanun, kararname ve yönetmeliklerde olduğu gibi madde madde değil, düz bir metin olarak kaleme alınır.

Bu genelgelerin hukuka aykırı olmasının sebebi, bunların normlar hiyerarşisine dâhil olmamasıdır. Normlar hiyerarşisinde sadece **"hukuk normları"** bulunur. Bir hukuk normu ise **icraî bir işlemdir;** vatandaşlara hitap eder; vatandaşların hak ve ödevlerini etkiler; onlar üzerinde hukukî sonuç doğurur.

Genelge ise **icraî bir işlem değildir;** vatandaşlara hitap etmez; vatandaşların hak ve ödevleri üzerinde bir sonuç doğurmaz. Bu nedenle genelgeler birer **"hukuk normu"** değildir ve dolayısıyla normlar hiyerarşisinin bir parçasını da oluşturmazlar.

Ayrıca, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğünce çıkarılan 30/11/2021 gün ve 2021/21 sayılı Genelge de Resmi Gazetede yayınlanmamıştır. Vatandaşların haklarını ve ödevlerini etkileyen düzenlemelerin mutlak Resmî Gazetede yayınlanması gerekir. **Bu yayınlanma zorunluluğun başlıca üç nedeni vardır.**

Birincisi; Vatandaşların resmen bilgilendirilme ihtiyacıdır. Davranışları düzenlenen vatandaşlar, bu düzenlemeyi bilsinler ki davranışlarını ona göre ayarlayabilsinler.

İkincisi; Düzenlemenin **"mevsuk (authentique) metni"**nin bilinmesi ihtiyacıdır. Düzenleme Resmî Gazetede değil, çeşitli özel gazetelerde yayınlanırsa, ortaya farklı farklı metinler çıkabilir.

Üçüncüsü ise; Hukukun uygulanmasında bir ön koşul olarak ***"kanunu bilmemek mazeret sayılmaz"*** ilkesi geçerlidir. Bu ilkenin geçerli olabilmesi için ise, kanunun ya da mevzuatın ya da bir düzenlemenin kimsenin aksini iddia edemeyeceği, isteyen herkesin ulaşabileceği resmî bir dergide yayınlanması gerekir. Hukuk normu, muhataplarına yöneltilmiş bir emirdir. Bu emrin sonucunu doğurması için muhatabına ulaştırılması, ona bildirilmesi gerekir. Normun belirsiz sayıda muhatabı var ise, bu ulaştırmanın bilinen yolu o normun Resmî Gazetede yayınlanmasıdır.

Bahse konu Bakanlık genelgelerinde özel idareler ve belediyelerin eğitim faaliyetleri ile ilgili düzenleme ve yasak getirilmiş bulunmaktadır. ***Genelge, yönerge, sirkü v.b ne ad ve nam adı altında olursa olsun bu tür adsız düzenleyici işlemler ile idare tarafından yasaklama getirilmez ve kanunun tanımadığı bir yetki de genelge ve yönerge ile düzenlenemez.***

Hukukun şekil olduğu dahi söylenebilir. Zira "hukuk" denen şey, hukuk normlarından oluşmuş bir bütündür. Bir normun bir **"hukuk normu"** olabilmesi için ise, her şeyden önce, bu normun hukukun öngördüğü şekle bürünerek ortaya çıkmış olması gerekir. Hukukun öngördüğü şekilde konulmamış bir metin, bir hukuk normu olamaz.

Her halükârda **hukukta şekil, esastan önce gelir**. Şekil, hukukun birinci şartıdır. Bir normun, bir işlemin, bir sözleşmenin geçerli olup olmadığı önce onun şekli açısından, sonra da esası, yani içeriği açısından incelenir.

Öngörülen şekilde değil de, bir başka şekilde işleme konulmuş norm, yapılmış işlem, akdedilmiş sözleşme, hukuken geçerli değildir; ayrıca bu normun, işlemin veya sözleşmenin içeriğine bakılmaz. Yürütme organı tarafından meydana getirilen düzenlemeler, genel olarak ***idarenin düzenleyici işlemleri*** başlığı altında hukuk dünyasında yerini almaktadır.

İdarenin düzenleyici işlemleri esas itibari ile tüzükler ve yönetmeliklerdir. Ancak pratikte, tüzük ve yönetmeliklere ek olarak kaide kararnameleri ile birlikte ***genelge, tebliğ, ilan ve yönerge*** *gibi isimler taşıyan düzenleyici işlemlerin yapıldığı da görülmektedir.* Derleyici bir yaklaşımdan hareketle **adsız düzenleyici işlemler** denilen bu işlemler, şayet tüzük ve yönetmelik unsur ve şartlarını taşıyor ise geçerli işlemler olarak kabul edilmektedir.

1982 Anayasası'nda da düzenleme yetkisi kanunlar çerçevesinde ve kanunlara uygun olarak kullanılır. Düzenleme yetkisinin türev ve ikincil nitelikte olduğu, Anayasa'nın ilgili maddelerinden de çıkarılabilir.

Örneğin; yönetmeliklerin düzenlendiği Anayasa'nın 124. maddesi yönetmeliklerin ancak kanunların ve tüzüklerin uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla çıkarılabileceğini hükme bağlamıştır. Yine Anayasa'nın 8. maddesinde, yürütme yetkisi ve görevinin anayasa ve kanunlara uygun olarak kullanılıp yerine getirileceği belirtilmektedir.

Türk hukukunda anayasal bir dayanağı bulunmayan, ancak uygulamada örnekleri ile sıkça

karşılaşılan adsız düzenleyici işlemler kategorisi yine de varlığını sürdürmektedir.

Danıştay'a göre, *"Yönetmelikler, yasa tekniğine uygun olmaması ve güçlükler bulunması nedeniyle yasal düzenlemelerde yer almayan ancak idarenin işleyişi ve kamu yararı için önceden belirlenmesi zorunlu bulunan teknik konu ve ayrıntıları, yasal çerçeve içerisinde kalmak koşuluyla düzenleyebilir. Kamu idaresi tarafından görev alanına giren konularda yönetmelikler yapılırken yasanın bütününe bağlı kalınması zorunlu olduğu gibi, yasayı ve yasanın amacını aşar veya yasa konu-su alanlara girer nitelikte düzenleme yapma olanağı da bulunmamaktadır."*

Gerçekten de idare, yasama organının çıkardığı kanunların uygulanmasını sağlamak üzere kanunun sınırları içinde kalmak ve ona uygun olmak şartıyla, ayrıntıları düzenlemek üzere kural koyucu işlemler yani *genelge, özelge, yönerge, talimat, sirkü* vb. işlem çıkarabilir. Bu kabulün de temelinde yasama organının her şeyi yasa ile düzenlemesinin imkânsız olduğu gerçeği bulunmaktadır.

Gerçekten de yasama organının tüm konuları ayrıntılarıyla düzenlemesi mümkün olmadığına göre, idarenin yasal sınırlar içinde kalmak koşulu ile bu düzenlemeleri yapabileceğini kabul etme zorunluluğu söz konusudur. **Kaldı ki, idarenin takdir yetkisinin varlığı kabul edildiğine göre, idarenin bu takdir yetkisinin herkes için eşit bir şekilde kullanılmasına ve böylece hukuki belirliliği sağlamasına yarayacak düzenlemeleri yapması hukuk devleti ilkesinin de bir gereği olarak kabul edilebilir.**

Bahse konu Bakanlık genelgeleriyle, çeşitli düzenleme ve yasak getirilmiş bulunmaktadır. Yukarıda da izah edildiği gibi ***genelge, yönerge, sirkü v.b ne ad ve nam adı altında olursa olsun bu tür adsız düzenleyici işlemler ile idare tarafından yasaklama getirilmez ve kanunun tanımadığı bir yetki de genelge ve yönerge ile düzenlenemez.***

Tüm açıklamalara rağmen konuyla ilgili olarak özel idarelerde ve belediyelerde yapılan denetimlerde, ilgili Bakanlıklardan izin alınmadan düzenlenmiş eğitim seminerlerine/ programlarına katılan seçilmiş üyeler ve personeller için eğitim/seminer hizmet sunucusuna bütçeden ödenen tutarların kamu zararına alındığı, bu konuda Sayıştay Dairelerince kararlar verildiği görülmektedir.

Bu durum, mahalli idare seçilmiş üyelerince ve personellerince yürütülen hizmet ve işlemlerde hayati öneme haiz mevzuatı, konusunda uzman kişilerden öğrenilmesine engel olmakta, merkezi idarenin kamu zararı korku ve baskısı idarelerin bu eğitimlere katılmasına izin vermemektedir.

Bu düzenlemeler ile ortaya konulan yasaklayıcı durumun ortadan kaldırılması ise, bizzat tarafımca ve başkalarınca da kaleme alınan makalelerle giderilmeye çalışılsa da, ortada herkesin (denetim elemanının, ilgili idare personelinin) kabul edeceği ve uymak zorunda olacağı bir emsal yargı kararı da bulunmadığı için giderilememektedir. Önceki makalelerimizde sunmuş olduğumuz söz konusu yasaklamanın Anayasaya, yasalara aykırı olduğunu ortaya koyan **Sayıştay 6. Dairesinin 26.02.2019 tarih ve 639 sayılı Kararı da,** Daire Kararı olduğu için **genele teşmil edilmesinin/emsal karar olarak kabul edilmesinin mümkün olamayacağı** gerekçesiyle gerekli etkiyi yapamamıştır.

Peki emsal karar nedir? Önceden verilmiş bir mahkeme kararının, benzer bir hukuki uyuşmazlıkta yüksek oranda uygulanabilme olanağıdır. Yargıtay kararları, Sayıştay Temyiz Kurulu veya Genel Kurul Kararları, Danıştay Dava Daireleri Kararları gibi yüksek yargı kararlarının emsal olma özelliği yüksektir. Emsal kararların bu özelliği nedeniyle; taraflar karar aşamasına gelmemiş bir davada/hukuki uyuşmazlıkta kendi lehlerine olan bu kararları kullandıkları görülmektedir.

Emsal kararlar verildiği dosya açısından, alt dereceli mahkemelerin kararlarının hukuka uygun olmasını sağlaması yanında, diğer dosyalar açısından emsal olma özelliği taşımakta ve hatta bazı emsal kararlar ilgili tüm dosyalar açısından bağlayıcı olabilmektedir.

Emsal karardan bahsedebilmek için mutlaka yüksek dereceli mahkeme tarafından verilmesi gerekmemektedir. Ancak üst mahkemelerin -örneğin Yargıtay, Danıştay veya Sayıştay- emsal kararlarının, örnek/emsal karar olarak kabul görmesi daha olasıdır.

Üst dereceli mahkemelerin verdikleri kararlar, bu kararın verildiği dosya açısından alt dereceli mahkemeyi bağlayıcı ise de benzer hukuki durumlarda yani emsal karar olarak kullanılacağı zaman mutlaka bağlayıcı olarak kabul edilmeleri şart değildir. Ancak, bu emsal kararların hilafına alınan kararların çok da güçlü kararlar olamayacağı da aşikardır.

Her ne kadar emsal karar mahkemeleri mutlaka bağlayıcı nitelikte değil ise de, ilk derece ve istinaf mahkemeleri, önlerindeki uyuşmazlıkları, Yüksek Yargının daha önce başka dosyalarda vermiş oldukları emsal kararlara uygun olarak karar vermeyi büyük çoğunlukla tercih etmektedir. Bu tercihin nedeni gerek Yüksek Yargının, son sözü söyleyecek üst mahkeme olmasından gerekse Yüksek Yargı kararlarının yıllara dayanan, hukuki gerekçesi sağlam yerleşik uygulamaya dayanmasından kaynaklanmaktadır.

Yapılan tüm bu açıklamalar ışığında; Bakanlıklardan izin alınmadan yapılan bir eğitim seminerine katılan .... özel idaremizin seçilmiş insanlarının ve personellerinin katılım bedelinin bütçeden ödenmesi üzerine Sayıştay 1. Dairesi tarafından verilen tazmin kararı, Sayıştay Temyiz Kurulunca bozularak tekrar 1. Daire gönderilmiş, 1. Daire kararında ısrar etmiş, konu tekrar Sayıştay Temyiz Kurulunda görüşülmüş ve yeniden 1. Dairece verilen tazmin kararı ikinci defa ortadan kaldırılmış, bunun üzerine de Sayıştay 1. Dairesi 22.02.2022 tarih ve 10855 sayılı Kararı ile tazmin hükmünün kaldırılmasına karar vermiştir.

Emsal karar niteliğindeki Sayıştay Temyiz Kurulunun söz konusu 18.11.2020 tarih ve 48502 Tutanak No'lu, 46280 Dosya No'lu kararı aşağıdadır:

"Konu: *İzin alınmaksızın düzenlenen eğitim seminerine katılan personele ilişkin giderlerin bütçeden ödenmesi.*

377 sayılı Ek İlamın 1. maddesi ile; İçişleri Bakanlığından izin alınmaksızın ... İşletmesince düzenlenen eğitim seminerine katılan personele ilişkin giderlerin bütçeden ödenmesi sonucu ortaya çıkan ... TL kamu zararının sorumlulardan tazminine hükmedilmiştir.

Temyiz Dilekçesi

Harcama Yetkilisi olarak sorumluluğuna hükmedilen ... ve Gerçekleştirme Görevlisi olarak sorumluluğuna hükmedilen ... tarafından sunulan aynı mahiyetteki temyiz dilekçesinde özetle;

Temyiz Kurulu kararında vurgulanan 6245 sayılı Harcırah Kanunu kapasımda ödemesi yapılacak tutarın kamu zararı hesabından düşülmesi gerektiği hükmünün dikkate alınmadığı,

Yapılan Harcama 5302 sayılı Yasa'nın 43. maddesi ile verilen yani kanunla verilen yetki ve göreve istinaden kamu menfaati gereği yapılmış olup bu durumun yasaya bir aykırılık oluşturmadığı,

5302 sayılı İl Özel idaresi Kanunu'nun 43. maddesi (b) bendinde;

"İl özel idaresinin personeline ve seçilmiş organlarına ödenen maaş, ücret, yolluklar, hizmete ilişkin eğitim harcamaları ile diğer giderler"nin İl Özel İdaresinin yapabileceği giderler arasında sayıldığı,

Eğitim konularının; 5018 sayılı Kamu Mali yönetimi ve Kontrol Kanunu, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu, 4735 sayılı Kamu ihale Sözleşmeleri Kanunu, 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu, 3194 sayılı İmar Kanunu gibi İl Özel İdarelerince yürütülen hizmet ve işlemlerde hayati öneme haiz kanunlara ilişkin eğitimler olduğu,

Her ne kadar ilamda; 3152 sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun l. ve 11.maddesi (c) bendine atıf yapılarak, İçişleri Bakanlığı'nın mahalli daireler personelinin yönlendirilmesine ve eğitimlerinin planlanmasına ilişkin görevleri gerekçe gösterilerek İçişleri Bakanlığının 2007/26 sayılı genelgesinin buna uygun çıkarıldığından bahsedilmekte ise de genel bir yönlendirme ve planlama yapma yetkisinin ayrı özel bir tüzel kişilik olan ve İçişleri Bakanlığı'na vesayet denetimi dışında bir bağı olmayan il özel idaresinin kendi kanunundan gelen eğitim ve personel giderinin ödeme yetkisini kaldıran hükümler olarak düşünülmesinin mümkün olmadığı,

3152 sayılı Kanunun 11. maddesinin (e) fıkrasına atıf yapılmışsa da; belirtilen maddede 5302 sayılı Yasanın 43. maddesi ile verilen eğitim harcamasının kısıtlanması ya da eğitim harcaması yapabilmek için izin alınması gibi bir düzenleme olmadığı açık olup, bu maddede belirtilen mahalli idareler personelinin hizmet içi eğitimini takip

etmek tamamen işbirliğine yönelik bir düzenleme olduğu ve bu maddenin hiçbir şekilde 5302 sayılı Kanunda verilen 'eğitim harcaması' gideri yapabilme yetkisini kaldıran bir içerik arz etmediği,

2007/26 sayılı Genelgenin 'Türkiye'nin taraf olduğu ve halen yürürlükte olan Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartına'da aykırı olduğu, şöyle ki; Türkiye'nin 21 Kasım 1988'de imzaladığı ve 1991 yılında 3723 sayılı "Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanuna" istinaden 92/3398 sayılı BKK ile onaylanarak 1993'den beri yürürlükte olan Avrupa Yerel yönetimler Özerklik Şartında;

"Yerel makamlara verilen yetkiler tam ve münhasırdır. Kanunda öngörülen durumların dışında, bu yetkilerin merkezi idare veya bölgesel makamlar tarafından zayıflatılamaz veya sınırlandırılamaz" hükmü öngörüldüğü,

Ne 5302 sayılı İl Özel İdaresi'nin 43. maddesinde ne de 3152 sayılı Kanunda ne de 5018 sayılı Kanunda İl Özel İdaresi bütçesinden personel ve seçilmiş üyeler için eğitim harcaması yapılmasında İçişleri Bakanlığından izin alma gibi bir kanun hükmünün mevcut olmadığı, kanunlarda bulunmayan bir kısıtlamanın genelge yoluyla getirilmesi de gerek Anayasa'ya gerekse Uluslararası Anlaşmalara aykırılık teşkil etmekte olup bu bakımdan Anayasa'ya aykırı bir genelge hükmü esas alınarak kamu zararı doğduğundan bahsedilemeyeceği,

Nihai olarak, **Sayıştay Temyiz Kurulunun 06.05.2008 tarihli, 30137 sayılı kararındaki:** *"Mahalli idare personelinin, değişen mevzuat karşısında yetiştirilmesini ve eğitim ihtiyacının zamanında karşılanmasını sağlamak, verimliliği arttırmak, yeni yayımlanan mevzuat ve uygulamaları hakkında bilgi vermek amacıyla... Demeği tarafından düzenlenen ve eğitimci olarak kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapan personelin katıldığı eğitim seminerlerine katılım bedeli olarak belediye bütçesinin diğer hizmet alınılan harcama kaleminden yapılan ödemelerde mevzuata aykırılık bulunmadığı"* hükmü de emsal gösterilerek tazmin hükmünün bozulması talep edilmektedir.

Başsavcılık Mütalaası

Harcama yetkilisi olarak sorumluluğuna hükmedilen ... ve gerçekleştirme görevlisi olarak sorumluluğuna hükmedilen ... tarafından sunulan aynı mahiyetteki temyiz dilekçesine istinaden Başsavcılık Mütalaasında aynen;

"Temyize konu ilamda; ... İl Özel İdaresi'nin muhtelif birimlerindeki personel ile Haziran 2014 tarihinde düzenlenen ve ...' in yapmış olduğu eğitim seminere İçişleri Bakanlığının izni olmaksızın katılımı nedeniyle bütçeden yapılan eğitim giderlerinin İçişleri Bakanlığının 2007/26 sayılı genelgesine aykırı olduğu gerekçesiyle ... TL kamu zararına neden olunduğu gerekçesiyle tazmin hükmü verilmiştir.

1. Dairenin 21.03.2016 ve 113 sayılı ilamın 2. maddesindeki tazmin hükmünün, sorumlularca temyiz edilmesi üzerine;

Sayıştay Temyiz Kurulunca verilen 03.05.2017 tarihli 43035 ve 43036 tutanak numaralı bozma kararlarındaki bozma gerekçeleri değerlendirilerek, Sayıştay 1. Dairesi tarafından karar verilmiş ve bu kararlarda da savunmada ileri sürülen hususlar karşılanmıştır.

Bu nedenlerle temyiz talebinin reddi ile ... İl Özel İdaresi 2014 yılı hesabının Sayıştay 1. Dairesi tarafından yargılanması sonucunda çıkarılan 18.07.2019 tarih ve 377 numaralı ilamın;

1. maddesi ile verilen tazmin hükmünün, tasdikine karar verilmesinin uygun olacağı mütalâa edilmektedir."

Denilmektedir.

İşbu dosyayla duruşma talebinde bulunan ...'e 05.11.2020 tarihinde duruşma günü bildirilmiş olmasına karşın duruşmaya katılmadığından, kendisi hakkında Hukuk Muhakemeleri Kanununun 369. maddesi hükmü uyarınca dosya üzerinde ve gıyabında,

Duruşmaya katılan Harcama Yetkilisi sıfatı ile sorumluluğa iştiraki bulunan ...'nın katılımı ile yapılan duruşmada ise, ilama konu eğitim programına katılımın sadece il genel meclisi üyelerince sağlandığı, kişilerin ailelerinin katılımı ve aile fertlerinin harcamalarına ilişkin bütçeden herhangi bir ödeme yapılmadığı hususu temyiz dilekçesinde belirtilen hususlara ek olarak ifade edilmiş,

Duruşmaya katılan Sayıştay Savcısı önceki mütalaalarında belirtiği hususları belirterek daire kararının onanması yönünde görüş belirtmiştir.

Duruşma talebinde bulunan ... ile Sayıştay Savcısının sözlü açıklamalarının dinlenmesinden ve dosyada mevcut belgelerin okunup incelenmesinden sonra,

GEREĞİ GÖRÜŞÜLDÜ:

Sayıştay 1. Dairesince 113 sayılı asıl ilamın 2'nci maddesi ile 3152 sayılı Kanunun verdiği yetkiyle, mahalli idareler personeline, özel kuruluşlar vasıtasıyla temin edilecek olan hizmet içi eğitimi ve bu eğitimin uygulanmasını, takip etme ve planlama görevinin düsturlarını oluşturduğu 2007/26 sayılı İçişleri Bakanlığı Genelgesine aykırı olarak, idare tarafınca, İçişleri Bakanlığından izin alınmaksızın ilgili dernekçe düzenlenen eğitim seminerine katılan personele ilişkin giderlerin bütçeden ödenmesi sonucu ortaya çıkan ... TL kamu zararının sorumlulardan tazminine hükmedildiği,

İlgili ilam hükmü temyize konu edilmiş ve 03.05.2017 tarih ve 43035 sayılı kararında "... Kamu İdarelerini Geliştirme Derneği İktisadi İşletmesinin, Antalya'da yapmış olduğu eğitim faaliyetine ilişkin katılımcıların ulaşım, konaklama ve iaşe giderlerinin 6245 sayılı Harcırah Kanunu uyarınca belirlenen sınırlar dâhilinde ödenebileceği göz önünde bulundurularak kamu zararının yeniden tespitini teminen 113 sayılı İlam'ın 2'nci maddesi hükmünün BOZULARAK DAİRESİNE TEVDİİNE" karar verildiği,

Bunun üzerine ilgili dairece yapılan görüşmede,

"2007/26 sayılı Genelge ile İçişleri Bakanlığı, 3152 sayılı Kanun'un verdiği yetkiyle, mahalli idareler personeline, özel kuruluşlar vasıtasıyla temin edilecek olan hizmet içi eğitimi ve bu eğitimin, uygulanmasını, takip etme ve planlama görevinin düsturlarını oluşturmuş, uygulamayı disipline etmiş ve konuyla ilgili olarak mahalli idareleri yönlendirdiği, bu şekilde İçişleri Bakanlığı, kanunun verdiği yetki ve görev alanı içinde hareket etmiş olduğundan; söz konusu genelgenin, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartına ve Anayasanın 127'nci maddesine aykırılığından söz edilemeyeceği,

Diğer taraftan, 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun "İl özel idaresinin giderleri" başlıklı 43'üncü maddesinin (b) bendinde; "İl özel idaresinin personeline ve seçilmiş organlarının üyelerine ödenen maaş, ücret, ödenek, huzur hakkı, yolluklar, hizmete ilişkin eğitim harcamaları ile diğer giderler" hükmüne yer verilmek suretiyle il özel idare personeli ve seçilmiş organlarının üyelerine ait eğitim harcamalarının, bütçeden ödenmesine imkân tanınmış olduğu,

5302 sayılı Kanun'un 43'üncü maddesi, genel anlamda il özel idarelerinin, hangi giderleri yapabileceğini belirleyen ve giderlerin yapılmasına yetki veren bir madde olup; mevzuatın imkân verdiği veya zorunlu kıldığı giderleri içermekte olduğu, ülke genelinde il özel idare personeline yönelik tüm hizmete ilişkin eğitimlerin teminine ve bunlara ilişkin giderlerin, bütçeden ödenmesini ihtiva etmediği, dolayısıyla, söz konusu Genelge, bu madde hükümlerine de aykırılık teşkil etmemekte olduğu,

Netice itibariyle, Kanun hükmüne uygun olarak çıkarılan Genelgeye aykırı olarak İçişleri Bakanlığından izin alınmaksızın ... nce düzenlenen eğitim seminerine katılan personele ilişkin ödemelerin mevzuata aykırı olduğu,

Bu itibarla, İçişleri Bakanlığından izin alınmaksızın ... nce düzenlenen eğitim seminerine katılan personele ilişkin giderlerin bütçeden ödenmesi sonucu ortaya çıkan ... TL kamu zararının tazminine hükmedilmek suretiyle temyize konu edilen 113 sayılı ilamın 2'nci maddesinde verilen hükümde 377 sayılı Ek İlamın 1. Maddesinden anlaşılacağı üzere Dairece ilk kararında direnildiği anlaşılmıştır.

Bunun üzerine ilgili ilam hükmüne karşı sorumlularca temyiz kanun yoluna başvurulmuş olup, dilekçilerce sunulan temyiz dilekçesinde; 5302 sayılı İl Özel idaresi Kanunu'nda ilama konu eğitim harcamalarının kendi bütçelerinden karşılanmasına cevaz verildiği, ancak İçişleri Bakanlığının 2007/26 sayılı genelgesinde aranan şekil şartının, kamu tüzel kişilik olan ve İçişleri Bakanlığı'na vesayet denetimi dışında bir bağı olmayan il özel idaresinin kendi kanunundan gelen eğitim ve personel giderinin ödeme yetkisini kaldıran hüküm olmadığı, ayrıca söz konusu genelgenin Türkiye'nin taraf olduğu ve halen yürürlükte olan Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartına da aykırı olduğu,

Söz konusu eğitim faaliyeti katılımcılarının ulaşım, konaklama ve iaşe giderlerinin 6245 sa-

yılı Harcırah Kanunu gereği karşılanabileceğinden bahisle kamu zararı tutarının yanlış belirlendiği de ifade edilmek suretiyle ilam hükmünün kaldırılması talep edilmektedir.

Dosya ve ilgili belgeler üzerinde yapılan inceleme neticesinde;

İlgili dernek tarafınca Antalya'da organize edilen eğitim faaliyetine ... İl Özel İdaresi çalışanlarının ve İl Genel Meclisi üyelerinin katılım giderlerinin (konaklama dahil) 06.06.2014 tarih ve 20144/111 karar numaralı İl Genel Meclis kararına istinaden 2483 ve 2539 numaralı ödeme emri ile Özel İdare bütçesinden karşılandığı görülmektedir.

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 43'üncü maddesinde İl özel idaresinin giderleri sayılmış olup; il özel idaresinin personeline ve seçilmiş organlarının üyelerine ödenen maaş, ücret, ödenek, huzur hakkı, yolluklar, hizmete ilişkin eğitim harcamaları da bu giderler arasında sayılmaktadır.

3152 sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 11'inci maddesinin (e) bendiyle, "Mahalli idareler personelinin hizmet içi eğitimini ve uygulanmasını takip etmek, Eğitim Daire Başkanlığıyla işbirliği yaparak planlamak" Mahalli İdareler Genel Müdürlüğünün görevleri arasında sayılmakta olup bu hükme istinaden çıkarılan 2007/26 sayılı İçişleri Bakanlığı Genelgesinde ise:

" (...) mahalli idare personeline dönük olarak uygulanacak olan eğitim programları arasında koordinasyonun sağlanması, eğitim ihtiyacının yerinde ve zamanında karşılanması, kamu kurum ve kuruluşlarınca uygulamaya konulan eğitim amaçlı projelerden beklenen verimin elde edilmesi, mükerrer eğitim uygulamalarının önlenmesi ve kamu kaynaklarının yerinde ve etkin şekilde kullanılmasının temini amacıyla; il özel idaresi, belediye ve mahalli idare birlikleri ile bunlara bağlı kurum ve kuruluşların seçilmiş ve atanmış personeline yönelik olarak uygulanan eğitim, kurs, konferans, seminer ve benzeri adlar altındaki faaliyetlerin yürütülmesinde bundan böyle aşağıda belirtilen usul ve esaslara göre hareket edilmesi uygun görülmüştür:

1. Mahalli idare birliği, dernek, vakıf, şirket ve benzeri kuruluşlarca düzenlenen eğitim ve benzeri hizmetlere mahalli idare personelinin katılımı ve bütçeden ödeme yapılabilmesi için, söz konusu faaliyeti düzenleyecek kurum ve kuruluşlar tarafından, eğitim veya faaliyet programı, programda görev alacak kişiler, programın uygulanacağı yer ve katılımcı ücreti de belirlenerek **önceden Bakanlıktan izin alınacaktır.**

(....)."

Denilmektedir.

Söz konusu genelge hükmü ile ilgili kanun hükümlerinin uygulanmasını sağlamak amacıyla, kanunun esası sınırları içinde kalınarak yapılacak işin genel bir çerçevesi çizilmekte; eğitimcilere ödenecek ücretlerden eğitimin sonunda elde edilen bulguların bir raporla Bakanlığa iletilmesine kadar bir dizi usule ilişkin düzenleme yapılmaktadır.

Netice itibariyle, 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun "İl özel idaresinin giderleri" başlıklı 43'üncü maddesinin (b) bendinde; "İl özel idaresinin personeline ve seçilmiş organlarının üyelerine ödenen maaş, ücret, ödenek, huzur hakkı, yolluklar, hizmete ilişkin eğitim harcamaları ile diğer giderler" hükmüne yer verilmek suretiyle il özel idare personeli ve seçilmiş organlarının üyelerine ait eğitim harcamalarının, bütçeden ödenmesine imkân tanınmaktadır. Mezkûr genelge hükmü gereği İçişleri Bakanlığından izin alınma şartı bu hususun esasına ilişkin bir düzenleme mahiyetinde olmayıp, idarelerce, düzenlenen eğitim programlarına katılımın usulüne ilişkin bir düzenlemedir. Somut olayda bu şart sağlanmayarak ilgili genelge hükmüne aykırı hukuki işlem gerçekleştirilmiş olsa da, söz konusu usulsüzlük kamu zararına sebebiyet vermemekte ve işlemi esastan hukuka aykırı hale getirmeyecektir. Dolayısıyla, söz konusu eğitime katılan personellerin eğitim harcamalarının özel idare bütçesinden karşılanması ile 5302 sayılı İl Özel idaresi Kanununun 43'ncü madde hükmü mucibince idarenin görev ve yetkisi dahilinde yasal cevazı olan bir işlem söz konusu olmuştur.

Dilekçi tarafından dilekçesinde emsal olarak verilen 30137 tutanak numaralı Temyiz Kurulu Kararında "...yolda geçen günler dışındaki ikamet yevmiyesi hizmet satın alma suretiyle belediye bütçesinden karşılandığından bu seminerlere katılım için görevlendirilen persone-

le ikamet edilen günler için ayrıca 1/3 oranında yevmiye ödenmesi mükerrerliğe yol açacağından mevzuata uygun bulunmadığı..." esası üzerine hüküm tesisi ile ilgili olup somut olay ile alakalı bir husus olmadığından, verilecek hükmün esasını etkiler mahiyette bulunmamaktadır.

Bu itibarla; 377 sayılı Ek İlamın 1'inci maddesi ile verilen tazmin hükmünün 6085 sayılı Sayıştay Kanununun 55 inci maddesinin 7'nci fıkrası uyarınca BOZULMASINA ve (tazmin hükmünün kaldırılması gerektiğine yönelik) yukarıda belirtilen hususların tekrar değerlendirilmesini teminen yeni hüküm tesisi için dosyanın hükmü veren DAİREYE GÖNDERİLMESİNE, (...'ın daire kararının tasdiki gerekir şeklindeki, ...'ın ilam hükmünün bozulması gerektiğine ilişkin karşı oy gerekçelerine karşı) oy çokluğuyla,

Karar verildiği 18.11.2020 tarih ve 48502 sayılı tutanakta yazılı olmakla işbu ilam tanzim kılındı.

....."

Sayıştay Temyiz Kurulunun yukarıda yer alan kararına istinaden de ilgili Sayıştay Dairesi (1. Daire) 22.02.2022 tarihli 10855 Karar No'lu, 436 İlam No'lu Kararında;

"Karar No: 10855

İlam No: 436

Tutanak Tarihi: 22.02.2022

... İl Özel İdaresi 2014 yılı hesabının ... tarihinde Dairemizde yargılanması sonucunda düzenlenen ... tarihli ve ... sayılı ilamın ... maddesiyle, İçişleri Bakanlığından izin alınmaksızın, ... İşletmesince düzenlenen eğitim seminerine katılan personele ilişkin giderlerin İl Özel İdare bütçesinden ödenmesi sonucu kamu zararı oluştuğu gerekçesiyle ... TL için tazmin hükmü verilmişti.

Tazmin hükmünün temyiz edilmesi üzerine Sayıştay Temyiz Kurulunca verilen ... ve ... tutanak numaralı bozma kararlarında; ... İşletmesinin ...'da yapmış olduğu eğitim faaliyetine ilişkin katılımcıların ulaşım, konaklama ve iaşe giderlerinin 6245 sayılı Harcırah Kanunu uyarınca belirlenen sınırlar dahilinde ödenebileceğinin göz önünde bulundurulması gerektiği belirtilerek kamu zararının yeniden tespitini teminen söz konusu tazmin hükmünün bozularak dosyanın dairemize tevdiine karar verilmişti.

Temyiz Kurulunun bozma kararından sonra Dairemizde yapılan yargılama sonucunda; Temyiz Kurulunun bozma kararına uyulmayarak ilk kararda ısrar edilmiş ve düzenlenen ... tarihli ve ... sayılı ek ilamın ... maddesiyle tekrar ... TL kamu zararının sorumlularına ödettirilmesine karar verilmişti.

Tazmin hükmünün sorumlularca tekrar temyiz edilmesi üzerine Sayıştay Temyiz Kurulunca verilen ... tarihli ve ... tutanak numaralı bozma kararında ise:

"...

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 43'üncü maddesinde İl özel idaresinin giderleri sayılmış olup; il özel idaresinin personeline ve seçilmiş organlarının üyelerine ödenen maaş, ücret, ödenek, huzur hakkı, yolluklar, hizmete ilişkin eğitim harcamaları da bu giderler arasında sayılmaktadır.

3152 sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 11'inci maddesinin (e) bendiyle, "Mahalli idareler personelinin hizmet içi eğitimini ve uygulanmasını takip etmek, Eğitim Daire Başkanlığıyla işbirliği yaparak planlamak" Mahalli İdareler Genel Müdürlüğünün görevleri arasında sayılmakta olup bu hükme istinaden çıkarılan 2007/26 sayılı İçişleri Bakanlığı Genelgesinde ise:

" (...) mahalli idare personeline dönük olarak uygulanacak olan eğitim programları arasında koordinasyonun sağlanması, eğitim ihtiyacının yerinde ve zamanında karşılanması, kamu kurum ve kuruluşlarınca uygulamaya konulan eğitim amaçlı projelerden beklenen verimin elde edilmesi, mükerrer eğitim uygulamalarının önlenmesi ve kamu kaynaklarının yerinde ve etkin şekilde kullanılmasının temini amacıyla; il özel idaresi, belediye ve mahalli idare birlikleri ile bunlara bağlı kurum ve kuruluşların seçilmiş ve atanmış personeline yönelik olarak uygulanan eğitim, kurs, konferans, seminer ve benzeri adlar altındaki faaliyetlerin yürütülmesinde bundan böyle aşağıda belirtilen usul ve esaslara göre hareket edilmesi uygun görülmüştür:

1. Mahalli idare birliği, dernek, vakıf, şirket ve benzeri kuruluşlarca düzenlenen eğitim ve benzeri hizmetlere mahalli idare personelinin katılımı ve bütçeden ödeme yapılabilmesi

için, söz konusu faaliyeti düzenleyecek kurum ve kuruluşlar tarafından, eğitim veya faaliyet programı, programda görev alacak kişiler, programın uygulanacağı yer ve katılımcı ücreti de belirlenerek önceden Bakanlıktan izin alınacaktır.

(….)."

Denilmektedir.

Söz konusu genelge hükmü ile ilgili kanun hükümlerinin uygulanmasını sağlamak amacıyla, kanunun esası sınırları içinde kalınarak yapılacak işin genel bir çerçevesi çizilmekte; eğitimcilere ödenecek ücretlerden eğitimin sonunda elde edilen bulguların bir raporla Bakanlığa iletilmesine kadar bir dizi usule ilişkin düzenleme yapılmaktadır.

Netice itibariyle, 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun "İl özel idaresinin giderleri" başlıklı 43'üncü maddesinin (b) bendinde; "İl özel idaresinin personeline ve seçilmiş organlarının üyelerine ödenen maaş, ücret, ödenek, huzur hakkı, yolluklar, hizmete ilişkin eğitim harcamaları ile diğer giderler" hükmüne yer verilmek suretiyle il özel idare personeli ve seçilmiş organlarının üyelerine ait eğitim harcamalarının, bütçeden ödenmesine imkân tanınmaktadır. Mezkûr genelge hükmü gereği İçişleri Bakanlığından izin alınma şartı bu hususun esasına ilişkin bir düzenleme mahiyetinde olmayıp, idarelerce, düzenlenen eğitim programlarına katılımın usulüne ilişkin bir düzenlemedir. Somut olayda bu şart sağlanmayarak ilgili genelge hükmüne aykırı hukuki işlem gerçekleştirilmiş olsa da, söz konusu usulsüzlük kamu zararına sebebiyet vermemekte ve işlemi esastan hukuka aykırı hale getirmeyecektir. Dolayısıyla, söz konusu eğitime katılan personellerin eğitim harcamalarının özel idare bütçesinden karşılanması ile 5302 sayılı İl Özel idaresi Kanununun 43'ncü madde hükmü mucibince idarenin görev ve yetkisi dahilinde yasal cevazı olan bir işlem söz konusu olmuştur.

…

Bu itibarla; … sayılı Ek İlamın … maddesi ile verilen tazmin hükmünün 6085 sayılı Sayıştay Kanununun 55 inci maddesinin 7'nci fıkrası uyarınca BOZULMASINA ve (tazmin hükmünün kaldırılması gerektiğine yönelik) yukarıda belirtilen hususların tekrar değerlendirilmesini teminen yeni hüküm tesisi için dosyanın hükmü veren DAİREYE GÖNDERİLMESİNE" karar verilerek dosya Dairemize gönderilmiştir.

6085 sayılı Sayıştay Kanunu'nun "Temyiz" başlıklı 55'inci maddesinin yedinci ve sekizinci fıkralarında; "(7) Temyiz Kurulu temyiz olunan hükmü olduğu gibi veya düzelterek tasdik eder, bozar ya da Kurul üye tamsayısının üçte iki çoğunluğu ile kaldırır. Bozma halinde evrak, yeniden karara bağlanmak üzere o kararı veren daireye gönderilir.

Daire ilk kararında ısrar eder ve bu ısrar üzerine temyiz olunarak tekrar temyiz kurulunca bozma kararı verilirse daire bu karara uymak zorundadır." hükümleri yer almaktadır.

Bu itibarla; 6085 sayılı Kanun'un 55'inci maddesinin sekizinci fıkrası hükmü gereğince Daire, Temyiz Kurulunun ikinci bozma kararına uymak zorunda olduğundan, söz konusu Temyiz Kurulu kararları doğrultusunda … TL için ilişilecek husus bulunmadığına,

Anılan Kanunun 55'inci maddesi uyarınca işbu ilamın tebliğ tarihinden itibaren altmış gün içerisinde Sayıştay Temyiz Kurulu nezdinde temyiz yolu açık olmak üzere oy çokluğuyla karar verildi."

Şeklinde karar alarak vermiş olduğu tazmin hükmünü kaldırmış, Temyiz Kurulu Kararına uymuştur.

Yukarıda yer verdiğimiz emsal karar niteliğindeki Sayıştay Temyiz Kurulu kararına uygun biçimde verilmiş, belediyelerimizi ilgilendiren Sayıştay 6. Dairesi 26.02.2019 tarih ve 639 sayılı Kararında da;

"**Konu:** …..... Akademi tarafından düzenlenen eğitim seminerlerine katılan belediye personeli için İçişleri Bakanlığının 21.02.2007 tarih ve 2007/26 sayılı Genelgesinde belirtilen tutardan daha yüksek tutarda ödeme yapılması sonucu ……. TL kamu zararına neden olunduğu iddiasına ilişkindir.

Duruşmaya Katılanlar: Talepte bulunulmadığından duruşma yapılmamıştır.

Savunmalar: …….. yapmış oldukları ortak mahiyetteki savunmalarında özetle:

Sorguda, Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü'nün 21.02.2007 tarih ve 2007/26 sayılı Genelgesinde yer alan; *"l. Mahalli idare, birliği, dernek,*

vakıf, şirket ve benzeri kuruluşlarca düzenlenen eğitim ve benzeri hizmetlere mahalli idare personelinin katılımı ve bütçeden ödeme yapılabilmesi için, söz konusu faaliyeti düzenleyecek kurum ve kuruluşlar tarafından, eğitim veya faaliyet programı, programda görev alacak kişiler, programın uygulanacağı yer ve katılımcı ücreti de belirlenerek önceden Bakanlıktan izin alınacaktır ..." şeklindeki düzenleme gerekçe gösterilerek İçişleri Bakanlığı'ndan izin alınmadan eğitim faaliyeti düzenlenmesinin mümkün olamayacağı ve dolayısıyla düzenlenen eğitim faaliyeti kapsamında kamu harcaması yapılamayacağının ileri sürüldüğü,

Anayasamın 127'nci maddesinin beşinci fıkrasında yer alan; "*Merkezi idare, mahalli idareler üzerinde, mahalli hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahalli ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla, kanunda belirtilen esas ve usuller dairesinde idari vesayet yetkisine sahiptir. "* şeklindeki hükme göre idari vesayetin, merkezi idarenin, mahalli idareler üzerinde, mahalli hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahalli ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla, kanunda belirtilen esas ve usuller dairesinde sahip olduğu yetki olduğu, idari vesayet yetkisinin, hiyerarşik denetimde olduğu gibi genel bir yetki olmayıp, kanunla çerçevesi çizilen sınırlar içerisinde kullanılması gereken istisnai bir yetki olduğu,

İstisnailik ve kanunilik idari vesayetin en belirgin iki temel özelliği olduğu, bu bağlamda vesayetin, merkezi idareye «görev» değil «yetki» olarak verildiğinden mutlak bir kullanım zorunluluğu da içermediği, Anayasa›da belirtilen amaç ve çerçeve içinde kalmak koşuluyla bu yetkinin kapsam ve sınırım belirleme yetkisinin ise yasa koyucuya ait olduğu, Anayasa›nın 127›nci maddesinin beşinci fıkrasının öngördüğü «idari vesayet» in, merkezden yönetimin yerel yönetimler üzerinde yapabileceği ve yasa ile düzenlenmesi gereken bir denetim yetkisi olduğu, ancak, bu yetkinin, sınırsız ve takdire bağlı olmayıp, *"..... Mahalli hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahalli ihtiyaçların gereği gibi karşılanması..."* amaçlarına yönelik olduğu, ayrıca, idari vesayet yetkisinin, merkezden yönetimin elinde sadece salt ve biçimsel bir denetim ve otorite aracı olarak düşünülemeyeceği,

Sorguda, İçişleri Bakanlığından izin almaksızın düzenlenen eğitim seminerine katılan personele ilişkin giderlerin kamu zararı olduğuna dair değerlendirmeye verildiği, Mahalli İdareler Genel Müdürlüğünün 21.02.2007 tarih ve 2007/26 sayılı Genelgesinde, *"Mahalli İdare Birliği, demek, vakıf, şirket ve benzeri kuruluşlarca düzenlenen eğitim ve benzeri hizmetlere mahalli idare personelinin katılımı ve bütçeden ödeme yapılabilmesi için, söz konusu faaliyeti düzenleyecek kurum ve kuruluşlar tarafından. eğitim veya faaliyet programı, programda görev alacak kişiler, programın uygulanacağı yer ve katılımcı ücreti de belirlenerek önceden Bakanlıktan izin alınacaktır."* hükmünün yer aldığı, her ne kadar idarenin işlemi bu genelgeye aykırılık teşkil ediyor ise de; bu aykırılık sebebi ile tazmin kararı verilebilmesi için, mevzuata aykırı işlem neticesinde bir zararında doğmasının gerektiği, izin alma işlemi, usule müteallik bir işlem olduğu, izin alınmaması sebebi ile bir zararın doğmayacağı, dolayısıyla bu durumda, kamu zararı şeklinde bir karar ve hüküm verilemeyeceği, söz konusu açıklamalar dikkate alındığı zaman seminere ilişkin işlemin mevzuata uygun olduğu.

ifade edilmiştir.

Denetçi Görüşü: Denetçi tarafından Raporun sonuç kısmında özetle;

Sorumlular tarafından gönderilen ortak nitelikteki savunmalarda, İçişleri Bakanlığından izin alınmaksızın düzenlenen eğitim seminerine katılan personele ilişkin giderlerin kamu zararı olduğuna dair değerlendirmenin uygun olmadığı, izin alma işleminin usule müteallik bir işlem olduğu ve İçişleri Bakanlığından izin alınmamasının kamu zararına sebebiyet vermeyeceğinin ifade edildiği,

Savunmalarda her ne kadar İçişleri Bakanlığından izin almaksızın düzenlenen eğitim seminerine ilişkin kamu zararına hükmedilemeyeceği değerlendirmesine yer verilmişse de, sorguda izinsiz yapılan eğitim seminerinin kamu zararı oluşturacağına dair bir değerlendirmenin yapılmadığı.

Kamu zararı oluştuğuna dair sorguda belirtilen husus, İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılan Eğitim Faaliyetleri Genelgesinde yer alan eğitime katılacak personele ödenebilecek tavan tutarın aşılması ile ilgili olduğu,

Bu itibarla, eğitime katılacak personele ödenebilecek tavan tutarın aşılması sonucu oluşan ……. TL tutarındaki kamu zararının Harcama Yetkilisi …….. ile Gerçekleştirme Görevlisi …….. müştereken ve müteselsilen ödettirilmesinin uygun olacağını,

belirtilmiştir.

Savcı Görüşü: Savcı tarafından verilen görüşte, "Belediyece, ……. Akademi tarafından düzenlenen eğitim seminerine faza ödeme yapılması ilgili olarak, konu hakkındaki ilgili mevzuat hükümlerinde belirlenen tutarın üzerinde, ödeme yapılması sonucu doğan kamu zararının.. Raporda belirtilen sorumlular adına ortaklaşa ve zincirleme tazmin hükmolunmasının uygun olacağı düşünülmektedir." denilmiş olmakla,

GEREĞİ GÖRÜŞÜLDÜ:

Dosya kapsamındaki bilgi ve belgelerin incelenmesi sonucunda;

…….. Danışmanlık tarafından düzenlenen eğitim seminerlerine katılan belediye personeli için İçişleri Bakanlığının 2.1.02.2007 tarih ve 2007/26 sayılı Genelge'sinde belirtilen tutardan daha yüksek tutarda ödeme yapılması suretiyle …….. TL kamu zararına neden olunduğu iddia edildiği görülmüşse de,

Anayasa'nın 127'nci maddesinin beşinci fıkrasında; *"Merkezi idare, mahalli idareler üzerinde, mahalli hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahalli ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla, kanunda belirtilen esas ve usuller dairesinde idari vesayet yetkisine sahiptir."* denilerek merkezi idarenin mahalli idareler üzerinde kanunda belirtilen kapsam çerçevesinde vesayet yetkisine sahip olduğu hükme bağlanmıştır.

3152 sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 1 ve 2'nci maddelerinde de mahalli idarelerin yönlendirilmesi, bunlarla ilgili düzenlemelerin yapılması ve bu idarelerin merkezi idare ile olan ilişkilerinin yürütülmesinin İçişleri Bakanlığının görevleri arasında bulunduğu belirtildikten sonra 11'inci maddesinde, mahalli idarelerin iş ve işlemlerine dair çeşitli kanun, tüzük ve yönetmeliklerle Bakanlığa verilmiş olan görev ve hizmetleri yapmak, takip etmek, sonuçlandırmak ve geliştirmek; mahalli idare yatırım ve hizmetlerinin kalkınma planları ile yıllık programlara uygun şekilde yapılmasını gözetmek; mahalli idarelerin geliştirilmesi amacıyla araştırmalar yapmak, mahalli idareler personelinin hizmet içi eğitimini ve uygulanmasını takip etmek ve planlamasını yapmak konusunda Mahalli İdareler Genel Müdürlüğünün yetkili olduğu ifade edilerek İçişleri Bakanlığın mahalli idareler üzerindeki vesayet yetkisinin kapsamı belirlenmiştir.

İdari vesayet; merkezi yönetimin, yerel yönetimlerin icra-i kararlarını onama, geri çevirme ve bazı durumlarda da değiştirerek onama yetkisidir. Başka bir anlatımla, merkezi yönetime, yerinden yönetim organları ve onların çalışmaları üzerinde, kamu yararını korumak amacıyla yasa ile verilen yetkilerin bütünüdür. Bu yetki, yerel yönetimlerin yetkisini ortadan kaldıracak ve etkisiz kılacak biçimde kullanılamayacağı gibi, kanunda öngörülen vesayet denetimine ilişkin sınırların yorum yoluyla genişletilmesine de hukuken imkân bulunmamaktadır.

İçişleri Bakanlığının da mahalli idareler üzerindeki vesayet yetkisini, Anayasa›nın ve 3152 sayılı Kanun›un yukarıda zikredilen hükümlerinde belirtilen kapsam çerçevesinde kullanması mümkün olup, bu kapsam dışında mahalli idarelerin yetkilerinde sınırlamalar getirmesi mümkün değildir. Bu itibarla, İçişleri Bakanlığının mahalli idareler üzerindeki vesayet yetkisinin kapsamını belirleyen 3152 sayılı Kanun›un yukarıda belirtilen hükümlerinde, mahalli idarelerin personeli için seminer hizmeti satın alması konusunda sınırlama getirme yetkisi verilmediğinden, anılan Genelgeyle belediyelerin personeli için seminer hizmeti satın alması konusunda sınırlama getirilmesi hukuka uygun değildir.

Diğer taraftan ödeme emri belgeleri ve eki belgeler incelendiğinde; Antalya Belek'te düzenlenen seminere katılan belediye personeli için organizasyonu yapan …… Danışmanlık firmasına belediye bütçesinin hizmet alımları harcama kaleminden fatura karşılığı ödeme yapılmıştır.

Düzenlenen seminer için yapılan ödemede ders veren uzmanların ücreti, ders notları, konaklama, yeme içme, yol giderleri, yazışmalar ve diğer giderler dahil belirlenen bir ücret ilgili şirkete ödenmiştir. Memurlara sadece harcırah ödenmiş olsa idi, ders veren uzmanlara ödenen, doküman ücretleri nereden karşılanırdı. Adı geçen firmaya yapılan ödemenin dışında ilgililere herhangi bir harcırah ödemesi yapılmamıştır.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 60'ncı maddesinin bilinci fıkrasının (b) bendinde; belediyenin personeline ve seçilmiş organlarının üyelerine ödenen maaş, ücret, ödenek, huzur hakkı, yolluklar, hizmete ilişkin eğitim harcamaları ile diğer giderler, (n) bendinde ise; kültürel etkinlikler için yapılan giderler belediyenin giderleri arasında sayılmıştır.

Bu çerçevede konu incelendiğinde, belediye personelinin, değişen mevzuat karşısında yetiştirilmesini ve eğitim ihtiyacının zamanında karşılanmasını sağlamak, verimliliği artırmak, yeni yayımlanan mevzuat ve uygulamaları hakkında bilgi vermek amacını taşıyan eğitim, kurs, konferans, seminer ve benzeri adlar altındaki faaliyetlere **personelinin katılımını sağlamak belediyelerin kendi takdirinde olduğu açıktır.** Bahse konu olayda da söz konusu takdir çerçevesinde seminer hizmeti alınmış ve karşılığında bedeli ödenmiştir.

Açıklanan gerekçelerle, ... Danışmanlık Şirketi tarafından düzenlenen eğitim seminerlerine katılan belediye personeli için katılım ücreti ödenmesi hususunun mevzuatına uygun olduğu anlaşıldığından ..... TL ile ilgili olarak ilişilecek bir husus bulunmadığına 6085 sayılı Sayıştay Kanunu'nun 55'inci maddesi uyarınca İşbu İlamın tebliğ tarihinden itibaren altmış gün içerisinde Sayıştay Temyiz Kurulu nezdinde temyiz yolu açık olmak üzere oy çokluğuyla, karar verildi."

denilmiştir.

Yukarıda yer alan mevzuat hükümleri, açıklamalar, Sayıştay Temyiz Kurulu Kararı ve Sayıştay Kararları ışığında;

Bakanlıkların mahalli idareler üzerindeki vesayet yetkisini, Anayasa'nın ve Kuruluş ve Teşkilat Kanunlarında yer alan hükümlerle, mahalli idarelerin yetkilerinde adsız düzenleyici işlemler olan genelge ve yönergelerle sınırlamalar meydana getirmesi Anayasa'ya, Hukuka, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartına aykırıdır.

Bakanlıkların Kuruluş ve Teşkilat kanunlarında mahalli idarelere kanunlar ile verilmiş yetkilerde kısıtlamalar ve yasaklamalar meydana getirmesi yönünde kendilerine verilmiş bir yetki de bulunmamaktadır.

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 43. maddesinde, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 60. maddesinde, eğitim faaliyetlerine/kurslarına/seminerlerine katılım giderleri, bu idarelerinin giderleri arasında sayılmıştır. Bu giderlerinin yapılmasının belli şartlara bağlanması, kısıtlanması, izne tabi tutulması veya yapılmaması ancak kanunla düzenlenebilir.

"Adsız Düzenleyici İşlemler" olarak adlandırılan anılan Genelgelerle belediyelerin/ özel idarelerin seçilmiş temsilcilerinin ve personelinin, Eğitim konularının; 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu, 4735 sayılı Kamu ihale Sözleşmeleri Kanunu, 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu, 3194 sayılı İmar Kanunu gibi İl Özel İdarelerince ve Belediyelerce yürütülen hizmet ve işlemlerde hayati öneme haiz kanunların ve bu kanunlara bağlı ikincil mevzuatın olduğu, eğitimin konunun uzmanlarınca verildiği eğitim seminerlerine/programlarına katılabilmeleri için;

Eğitim programını düzenleyen hizmet sunucusunun, eğitim programı için Bakanlıklardan (İçişleri Bakanlığı ile Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı) izin almasının zorunlu kılınması, eğer bu izin alınmamışsa, mahalli idarelerin seçilmiş temsilcilerinin ve personellerinin bu eğitime katılmalarının, bütçeden ödeme yapılmasının yasaklanmasının hiçbir geçerli hukuki dayanağı bulunmamaktadır.

İl Özel İdaresi/Belediye seçilmiş temsilcilerinin ve personelinin, değişen mevzuat karşısında yetiştirilmesini ve eğitim ihtiyacının zamanında karşılanmasını sağlamak, verimliliği artırmak, yeni yayımlanan mevzuat ve uygulamaları hakkında bilgi vermek amacını taşıyan eğitim, kurs, konferans, seminer ve benzeri adlar altındaki faaliyetlere katılımını sağlamanın kendi kanunlarında yer alan hükümler gereğince

özel idarelerin/belediyelerin kendi takdirinde olduğu açıktır.

Kaldı ki; Yukarıda tırnak içinde tüm açıklamaları ve açıklıkları ile yer alan Sayıştay Temyiz Kurulu ve Sayıştay Daire Kararlarında da aynı şekilde, eğitim faaliyetlerine katılıp, katılmama iradesinin özel idarelerin/belediyelerin kendi takdirinde olduğu, izin alınması halinde yapılan ödemelerin kamu zararı olarak kabulünün mümkün olmadığı gibi bizimle benzer ve aynı paralelde düşüncelere yer verilmiştir.

Sayıştay kararları incelendiğinde;

Genelgelerle mahalli idarelerin yetkileri üzerinde bir kısıtlama meydana getirilemeyeceği,

Söz konusu genelgelerde yer alan hükümler ile ilgili kanun hükümlerinin uygulanmasını sağlamak amacıyla, kanunun esası sınırları içinde kalınarak yapılacak işin genel bir çerçevesinin çizilmekte olduğu; eğitimcilere ödenecek ücretlerden eğitimin sonunda elde edilen bulguların bir raporla Bakanlıklara iletilmesine kadar bir dizi usule ilişkin düzenlemeler yapıldığını,

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun "İl özel idaresinin giderleri" başlıklı 43. ve 5393 sayılı Belediye Kanunun "Belediyenin Giderleri" başlıklı 60. maddesi hükümleriyle, söz konusu idarelerin personeline ve seçilmiş organlarının üyelerine ödenen maaş, ücret, ödenek, huzur hakkı, yolluklar, hizmete ilişkin eğitim harcamaları ile diğer giderlerin il özel idare/belediye personeli ve seçilmiş organlarının üyelerine ait eğitim harcamalarının, bütçeden ödenmesine imkân tanındığı,

Mezkûr genelge hükümleri gereği Bakanlıklardan izin alınma şartının bu hususun esasına ilişkin bir düzenleme mahiyetinde olmadığı, idarelerce, düzenlenen eğitim programlarına katılımın usulüne ilişkin bir düzenleme olduğu,

Bu şart sağlanmayarak ilgili genelgeler hükümlerine aykırı hukuki işlem gerçekleştirilmiş olsa da, söz konusu usulsüzlüğün **kamu zararına sebebiyet vermediğini, işlemi esastan hukuka aykırı hale getirmeyeceğini,**

Eğitime katılan personellerin/seçilmiş temsilcilerin eğitim harcamalarının özel idare/belediye bütçesinden karşılanmasının 5302 sayılı İl Özel idaresi Kanununun 43. ve 5393 sayılı Belediye Kanununun 60. maddesi hükmü mucibince idarenin görev ve yetkisi dahilinde yasal cevazı olan bir işlem olduğu,

Dolayısıyla, Bakanlıklardan izin almadan katılılan eğitim seminerleri için bütçeden ödeme yapılmasının **kamu zararı olarak kabul edilmemesi** gerektiği

Yönünde açıklamalarının/kararın yer aldığı görülmektedir.

Sonuç itibarıyla; Özel İdarelerin/Belediyelerin kendi personellerinin, seçilmiş üyelerinin değişen mevzuat karşısında yetiştirilmesini ve eğitim ihtiyacının zamanında karşılanmasını sağlamak, verimliliği artırmak, yeni yayımlanan mevzuat ve uygulamaları hakkında bilgi vermek amacını taşıyan eğitim, kurs, konferans, seminer ve benzeri adlar altındaki faaliyetlere katılımını sağlamak belediyelerin kendi yetkisinde olup, Bakanlık genelgeleri gereğince izin alınmadığından bahisle kamu zararı tespitinde bulunulmasının mümkün olmadığı, bu tür kamu zararı tespitlerinin mevzuata aykırı olduğu, Bakanlıklarımızın genelgelerinde yer alan yasal dayanağının olmadığına inandığımız bu tür düzenlemeleri kaldırmalarının, yapılan denetimlerde de denetim elemanlarının somut olay ile ilgili olarak kamu zararı tespitinde bulunmamaları gerektiği kanaatini taşımaktayız.

YARARLANILAN KAYNAKLAR:

1- Sayıştay.gov.tr

2- NALÇAKAR Haluk, "Belediyelerde Temsili, Ağırlama ve Tören Giderleri ve Alım Usulleri" İdari ve Mali Mevzuat Dergisi'nin Şubat-Mart 2019, Yıl: 19, Sayı: 221-222'de yayınlanmıştır.

3- NALÇAKAR Haluk, "İçişleri Bakanlığı İzni Bulunmayan Eğitim Seminerlerine Belediye Personelinin Katılması Mümkün mü?" İdari ve Mali Mevzuat Dergisi'nin Ocak-Şubat 2021, Yıl: 21, Sayı: 244-245' de yayınlanmıştır.

4- Mehmet ÇAPAN "Belediyelerde Temsil Ağırlama ve Tören Giderleri ile Eğitim Hizmeti Alımına İlişkin Olarak Genelgeler ile Düzenleme Yapılabilir mi?" https://mevzuatdergi.com/ manset/belediyelerde-temsil-agirlama-202209211640.

5- https://www.hukukwork.com/blog/52/emsal-karar-yargitay-kararlari-nedir-ne-ise-yarar/



Yazar
Mehmet ÇAPAN
İçişleri Bakanlığı E. Başkontrolörü

Belediyelerde Temsil Ağırlama ve Tören Giderleri

1. GİRİŞ

Anayasanın 127. maddesi gereği mahalli idareler; il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir. Bu kapsamda belediyeler, belde sakinlerinin mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişileridir.

5393 Sayılı Belediye Kanunu'nun 14. maddesi belediyelerin görev ve sorumluluklarını düzenlemekte olup, maddede anılan sorumlulukların yerine getirilebilmesi için yapılması gereken giderler de aynı Kanunun 60. maddesinde düzenlenmiş bulunmaktadır.

Söz konusu maddede sayılan giderlerden biri de temsil, tören, ağırlama ve tanıtım giderleridir. Yazımızda belediye bütçesinde yapılacak temsil, ağırlama ve tören giderleri ile bunların alım usulleri üzerinde durulacaktır.

2. BELEDİYELERDE TEMSİL, AĞIRLAMA VE TÖREN GİDERLERİ

Türk Dil Kurumuna göre **temsil;** birinin veya bir topluluğun adına davranma, **ağırlama ise;** misafirlere bulunduğu yörenin töre ve geleneklerini en iyi şekilde yansıtacak izzet-i ikramda bulunma anlamlarına gelmektedir.[1]

657 sayılı Kanunun 147. maddesinde temsil giderleri; ***"Belirli yetki ve sorumluluk makamlarını işgal eden memurlara temsili mahiyette ve görevleri icabı olarak yaptıkları gerçek giderleri karşılamak üzere ilgili kurumların bütçelerine bu maksat için konulan ödenekten özel yönetmeliği hükümleri gereğince ödenen para***" şeklinde ifade edilmiştir.

Belediyelerde temsil giderleri belediye başkanının bulunduğu konumunun gereği olarak gelen misafirlere yapılan ikram, belirli kişilere verilen yemek, karşılama, plaket v.b giderleri,

Ağırlama giderlerinin ise; Belediye tüzel kişiliği adına, beldenin misafiri durumunda olan; Cumhurbaşkanı, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı, Başbakan ve Bakanlar Kurulu üyeleri, Hükümet Merkezi veya diğer illerin protokolüne dahil kişiler, yabancı ülke temsilcileri veya konuklar, sanat, bilim, kültür ve spor dallarında temayüz etmiş kişiler, basın mensupları ve beldenin kalkınmasında katkısı olanlar veya olacağı anlaşılanlar ile bu kişilerin eşleri ve refakatindeki görevliler için geleneklere ve davetin şümulüne göre, **ağırlama, konuklama, konutlandırma ve bu işlerle ilgili olarak hazırlıkların gerektirdiği giderlerle ziyafet, kokteyl, hediye, çiçek, bahşiş ve taşıma** giderleri şeklinde yapılan giderleri,

Kapsar.

Anılan harcamalara ilişkin olarak İçişleri Bakanlığı tarafından 25.04.1984 tarih ve 1984-27302 sayılı ***"Belediye Bütçesinden Yapılacak Temsil, Ağırlama ve Tören Giderleri Yönergesi"***[2] çıkarılmıştır.

Söz konusu Yönerge Sayıştay Başkanlığının istişari mütalaası alınmadan yürürlüğe konulduğundan, Sayıştay denetim ve yargılaması açısından fazla önem arz etmeyen bir düzenle-

[1] *http:/vww.tdk.gov.tr*

[2] *Yazımızın devamında Yönerge olarak anılacaktır.*

me olmasına rağmen, bahse konu yönerge Belediyelerde Temsil, Tören ve Ağırlama Giderleri ile ilgili olarak tek düzenleyici metin olarak 1984 yılından bu güne kadar hala uygulanmakta olup, buna ilişkin hemen hemen tek düzenleyici zayıf bir metin konumumda bulunmaktadır.

Mülga 832 sayılı Sayıştay Kanununun "Mali konularla ilgili tüzükler ve yönetmelikler hakkında istişari mütalaa" başlıklı 105. maddesinde, *"Bakanlıklar ve Sayıştay'ın denetimine giren diğer idare ve kurumlarca mali konularda düzenlenecek yönetmeliklerle tüzükler, Sayıştay'ın istişari mütalaası alındıktan sonra yürürlüğe konulabilir."* hükmü yer almasına rağmen anılan düzenleme Yönerge olarak çıkartılmış, bu nedenle de Sayıştay'ın istişari mütalaası alınmamıştır.

Konuya ilişkin Sayıştay Genel Kurulu 22.12.1980 tarih ve 4101/1 sayılı kararında; Bakanlıklar ve Sayıştay'ın denetimine giren diğer idare ve kurumlarca, adı yönetmelik olmamakla beraber mali konulara ilişkin olmak üzere hazırlanan ve yönetmelik niteliğinde bulunan düzenleyici tasarrufların yürürlüğe konulabilmesi için, "*19/12/2010 tarih ve 27790 Sayılı Resmi Gazetede Yayımlanan 6085 Sayılı Sayıştay Kanununun (832 Sayılı Kanunun 105. Maddesi) 25. maddesinin 4. fıkrası* hükmü uyarınca, *Sayıştay'ın istişari mütalaasının alınması gerekeceğine karar verilmiştir."*

Ayrıca Sayıştay Genel Kurulunun 27.04.1981 tarih ve 4120/1 sayılı kararıyla, mali konudaki bir yönetmeliğin, 832 sayılı yasanın 105. maddesi **(6085 Sayılı Kanununun 25. maddesinin 4. fıkrası) uyarınca Sayıştay'ın** mütalaası alınmadan, **Anayasanın 160. maddesine uyulmak suretiyle yayımlanması halinde, anılan maddedeki şekil şartına uyulmamış olması nedeniyle sakat olmakla beraber, yetkili organlarca iptal edilinceye kadar yü**rürlükte bulunduğu **da kabul edilmiştir.**

Sayıştay Genel Kurulunun 27.04.1981 tarih ve 4120/1 sayılı kararında; *"Sayıştay'ın bu konudaki işlevi yönetmeliklerin yürürlüğe konulmasından önce olduğuna göre, artık, bu tür yönetmelikler hakkında 832 sayılı yasanın 105. maddesi uyarınca istişari mütalaa verilmesine mahal ve yasal zorunluluk bulunmadığı;*

832 Sayılı Yasanın 105 inci maddesi amir bir hüküm olduğundan, mali konulardaki yönetmelikleri Sayıştay mütalaası almadan yayımlamak suretiyle anılan yasa hükmünün ihlaline yol açan görevliler hakkında gereğinin yapılması için, keyfiyetin, ilgili kurumlara duyurulması; bundan böyle mali konularda düzenlenecek yönetmeliklerde Sayıştay mütalaasının alındığına dair bir ibareye yer verilmesinin usul ittihaz edilmesinin temini için başbakanlık nezdinde girişimde bulunulması; Sayıştay mütalaası alınmadan yürürlüğe konulan yönetmelikler hakkında, denetlemeler sırasında, 832 sayılı yasanın 25 ve 31. maddelerine göre denetçiler tarafından müzekkere yazılması mümkün ise de, ayrıca, yasalara aykırılık yönünden, ilgilerine göre kısa dönemde inceleme gruplarınca izlenip, yasaya aykırı yönlerinin Genel Kurulca saptanmasından sonra keyfiyetin ilgililere duyurulmasına karar verilmiştir."

Bu meyanda, Sayıştay Genel Kurulunun 02.11.2000 tarih ve 4971/2 sayılı kararında; "Sayıştay görüşü alınmaksızın yayımlanarak yürürlüğe konulan, ancak bilahare ilgili idareler tarafından görüş istemiyle Sayıştay'a gönderilen mali konulardaki yönetmelikler hakkında, eski (832 sayılı Kanunun 105'inci) yeni 6085 Sayılı Sayıştay Kanununun 25. maddesinin 4. fıkrası uyarınca istişari mütalaa verilmesinin mümkün olmadığı, dolayısıyla aynı konuda daha önce verilmiş olan 27.4.1981 tarih ve 4120/1 sayılı Genel Kurul Kararının değiştirilmesine de lüzum ve mahal bulunmadığına karar verilmiş bulunmaktadır." Denilmiştir.

Nihayet Sayıştay Genel Kurulunun 02.11.2000 tarih ve 4971/2 sayılı kararında; Sayıştay görüşü alınmaksızın yayımlanarak yürürlüğe konulan, ancak bilahare ilgili idareler tarafından görüş istemiyle Sayıştay'a gönderilen mali konulardaki yönetmelikler hakkında, 832 sayılı kanunun 105'inci maddesi uyarınca istişari mütalaa verilmesinin mümkün olmadığı, dolayısıyla aynı konuda daha önce verilmiş olan 27.4.1981 tarih ve 4120/1 sayılı Genel Kurul Kararının değiştirilmesine de lüzum ve mahal bulunmadığına karar verilmiştir.

Yürütmenin yaygın düzenleyici işlemlerinden birisi, mali hüküm içeren yönetmelikler-

dir. Mali hüküm içeren düzenleyici işlemlerin de yönetmelik vasfı kazanabilmeleri için yetki, şekil, sebep, konu ve amaç yönlerinden hukuka uygun olmaları gerekir. Söz konusu yönetmeliklerin yürürlüğe girmesi için Sayıştay'ın istişari mütalaasına sunulması gerekmektedir. Mali hüküm içeren yönetmeliklerde istişari mütalaa, yürürlük şartı olmanın yanında şekil ve usul şartı olarak da bir gereklilik arz etmektedir.

30/06/2021 tarih ve 31527 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Tasarruf Tedbirleri **Genelgesinin kapsamına bakıldığında;** 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli (I), (II), (III) ve (IV) sayılı cetveller kapsamındaki kamu idareleri ve bu idarelere bağlı, ilgili ve ilişkili kamu kurum ve kuruluşları ile İl özel idareleri, belediyeler ve bunların bağlı kuruluşları ile kurdukları birlik, müessese ve işletmeler, Sayılarak kapsama **Belediyeler ve bunların bağlı kuruluşları ile kurdukları birlik, müessese ve işletmeler de** dahil edilmiş ancak, doğal afetlerde, salgın hastalıklarda ve orman yangınlarında acil olarak yapılması gereken mücadele ve müdahaleler, iç ve dış güvenlik ile istihbarat hizmetlerinin gerektirdiği zorunlu olan harcamalar bu Genelgenin kapsamı dışında tutulmuştur.

Tasarruf tedbirlerinde kapsama dahil belediyeler ve bunların bağlı kuruluşları ile kurdukları birlik, müessese ve işletmeler aşağıda belirtilen genel ilkelere uyacaklardır:

a) Kamu hizmetleri, bütçe sınırları içinde kalınarak ayrılan kaynakların üzerinde harcama yapılmasına yol açılmadan azami tasarruf anlayışı içinde yerine getirilecektir. Yılı ve takip eden yılların bütçelerinde ilave yük oluşturacak şekilde faaliyet genişlemesine ve iş artışına gidilmeyecektir.

b) Kamu kurum ve kuruluşları kendi kuruluş mevzuatında belirtilen faaliyet alanları ile doğrudan ilgili olmayan herhangi bir harcama veya taahhütte bulunmayacak, ihale şartname ve sözleşmelerine alım konusuyla ilgisi olmayan unsurları dâhil etmeyeceklerdir.

c) Kamu kurum ve kuruluşları, yapacakları alımlarda ölçek ekonomisinden yararlanarak ihtiyaçların daha düşük maliyetlerle karşılanması amacıyla ortak alım yoluyla tedarikin yaygınlaştırılması için azami gayret göstereceklerdir.

Genelgenin içeriğinde yer alan temsil, tören ve ağırlama giderlerine ve uygulanmasına ilişkin açıklama ve önerilerimiz şu şekildedir:

3. TEMSİL VE AĞIRLAMA GİDERLERİ

Temsil giderleri görevle ilgili olmak şartıyla aşağıda sayılan hususlarda yapılabilir:

a) Belde'de başarılı çalışmaları görülenler için toplantılar düzenlenmek,

a) Kupa ve benzeri teşvik uygulamalarında bulunmak,

b) Gerçek ve tüzel kişilere plaket, ödül ve hediye vermek, çiçek göndermek,

c) Belde'de göreve başlayan veya ayrılan protokole dâhil kişiler için toplantılar düzenlenmek ve hediye vermek, için yapılır.

Kamu kaynaklarının maksadına uygun azami tasarruf prensiplerine riayet edilerek kullanılması her kamu kurumu ve görevlisi için bir görev ve aynı zamanda bir mecburiyettir.

Bu anlayışla; kamu kurum ve kuruluşlarının harcamalarında tasarruf sağlanması, bürokratik işlemlerin azaltılması ve kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli kullanımına ilişkin olarak aşağıdaki tedbirlerin alınması gerekli görülmüştür.

Ağırlama giderleri beldenin misafiri durumunda olan;

a) Cumhurbaşkanı, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı, Başbakan ve Bakanlar Kurulu Üyeleri,

b) Hükümet Merkezi veya diğer illerin protokole dâhil kişiler,

c) Yabancı Ülke Temsilcileri veya konuklar,

d) Sanat, bilim, kültür ve spor dallarında temayüz etmiş kişiler,

e) Basın mensupları,

f) Beldenin kalkınmasında katkısı olanlar veya olacağı anlaşılanlar

ile bu kişilerin eşleri ve refakatindeki görevliler için, geleneklere ve davetin şümulüne göre, ağırlama, konuklama, konutlandırma ve bu işlerle ilgili olarak hazırlıkların gerektirdiği

giderlerle ziyafet, kokteyl, hediye, çiçek, bahşiş ve taşıma giderleri şeklinde yapılır. Ayrıca temsil ve ağırlama kapsamında yapılan toplantı ve ağırlamalara belde protokolüne dahil mülki ve askeri erkan ve eşleri de davet edilebilir.

4. TÖREN GİDERLERİ

Aşağıda belirtilen törenlerin gerektirdiği giderlerin tümü veya bir kısmı, tören komitesinin kararı ile ödenebilir:

a) Resmi ve dini bayramlar ile anma günleri,

b) Beldenin kurtuluş günleri,

c) Festival ve fuarlar,

d) Beldenin sosyal, ekonomik ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunacak temel atma ve açılış günleri,

e) Milli mücadeleye ait önemli günler,

Ayrıca yukarıdaki temsil, ağırlama ve tören giderlerine ilişkin belirtilen giderler dışında kalan ve yapılması belde için gerekli olan veya mahalli örf, adet ve sosyal yaşantı için de gerekli sayılan etkinlik ve törenler için *(nişan, nikah, ölüm gibi)* de harcama yapılabilir.

Bu meyanda 30/06/2021 tarih ve 31527 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Tasarruf Tedbirleri Genelgesinde; **"TEMSİL, TÖREN, AĞIRLAMA VE TANITIM GİDERLERİ" başlığında belirtilen;**

a) Uluslararası toplantılar ile millî bayramlar hariç açılış, konferans, seminer, yıl dönümü ve benzeri kutlama ve organizasyonlara ilişkin faaliyetler nedeniyle gezi, kokteyl, yemek ve benzeri davetler düzenlenmeyecek,

b) Hediye verilmeyecek ve diğer adlar altında ödeme yapılmayacak,

c) Temsil ve ağırlama ödenekleri, zorunlu haller dışında kullanılmayacak,

d) Yılbaşı ve bayram dönemlerinde kamu görevlileri tarafından gönderilecek tebrik, telgraf ve benzeri posta hizmetlerine ilişkin kâğıt, baskı, posta ve benzeri giderler hiçbir şekilde kurum ve kuruluşların bütçesinden ödenmeyecek,

e) Mevzuat gerekleri dışında kurum ve kuruluşların tasarrufları altında bulunan kaynaklardan ajanda, takvim, plaket, hatıra, hediye, eşantiyon basım ve dağıtımı türü işler yaptıramayacak,

f) Kamu kurum ve kuruluşlarınca mevzuattan kaynaklanan zorunluluklar gereği yapılan veya kurum faaliyetleri ile doğrudan ilgili olan tanıtım giderleri hariç olmak üzere basın ve yayın organlarına ilan-reklam verilmeyecektir.

5. TEMSİL, AĞIRLAMA VE TÖREN GİDERLERİNDE HARCAMA YETKİLİLİĞİ

5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunun "Harcama Yetkisi ve Yetkilisi" başlıklı 31. maddesinde, bütçeyle ödenek tahsis edilen her bir harcama biriminin en üst yöneticisinin harcama yetkilisi olduğu, Kanunların verdiği yetkiye istinaden yönetim kurulu, icra komitesi, komisyon ve benzeri kurul veya komite kararıyla yapılan harcamalarda, harcama yetkisinden doğan sorumluluğun kurul, komite veya komisyona ait olduğu ve harcama yetkililerinin bütçede öngörülen ödenekleri kadar, ödenek gönderme belgesiyle kendisine ödenek verilen harcama yetkililerinin ise tahsis edilen ödenek tutarında harcama yapabileceği hüküm altına alınmış bulunmaktadır.

Aynı Kanunun "Harcama Talimatı Ve Sorumluluk" başlıklı 32. maddesinde ise, bütçelerden harcama yapılabilmesi, harcama yetkilisinin harcama talimatı vermesiyle mümkün olduğu, harcama talimatlarında hizmet gerekçesi, yapılacak işin konusu ve tutarı, süresi, kullanılabilir ödeneği, gerçekleştirme usulü ile gerçekleştirmeyle görevli olanlara ilişkin bilgiler yer alacağı, harcama yetkililerinin, harcama talimatlarının bütçe ilke ve esaslarına, kanun, tüzük ve yönetmelikler ile diğer mevzuata uygun olmasından, ödeneklerin etkili, ekonomik ve verimli kullanılmasından ve bu Kanun çerçevesinde yapmaları gereken diğer işlemlerden sorumlu olduğu hüküm altına alınmıştır.

Yine 5393 sayılı Belediye Kanunun "Harcama Yetkilisi" başlıklı 63. maddesinde belediye bütçesiyle ödenek tahsis edilen her bir harcama biriminin en üst yöneticisinin harcama yetkilisi olduğu düzenlenmiştir.

Bütün bunlara rağmen 5393 sayılı Kanunun 38. maddesinde temsil ve ağırlama giderleri için ayrılan ödeneği kullanmak belediye başkanının görev ve yetkileri ara-

sında sayılmış olduğundan, söz konusu ödeneklerin kullanılmasında belediye başkanı harcama yetkilisi olacaktır.

6. TEMSİL, AĞIRLAMA VE TÖREN GİDERLERİNİN BELGELENDİRİLMESİ

Mahalli İdareler Harcama Belgeleri Yönetmeliğinin 37. maddesinde temsil ve ağırlama ve tören giderleri olarak yapılacak her türlü mal ve hizmet alımı ile yapım işlerine ilişkin giderlerin ödenmesinde, Yönetmeliğin ilgili maddelerinde belirtilen belgelerin aranacağı hüküm altına alınmıştır.

Yabancı konuk ve heyetlerin ağırlanması amacıyla görevlendirilecek personel ve mihmandarlar tarafından yapılan temsil ve ağırlama giderlerinin ödenmesinde;

a) Harcama talimatı,

b) Fatura, perakende satış fişi veya ödeme kaydedici cihazlara ait satış fişi ve adisyon,

c) Mihmandar Hesap Cetvelinin ödeme belgesine ekleneceği düzenlenmiştir.

Ayrıca Yönetmelik gereği ziyafete ilişkin temsil ve ağırlama giderlerinin ödenmesinde alınacak harcama talimatında, davetli ve misafirlerin sayısı ile mihmandarın yapacağı harcamaların neleri kapsayacağı belirtilecektir.

7. TEMSİL, AĞIRLAMA VE TÖREN GİDERLERİ KAPSAMINDA YAPILACAK ALIMLARIN USULÜ VE ÖZELLİK ARZ EDEN DURUMLAR

Temsil, ağırlama ve tören giderleri belediye bütçesinden harcama yapılmasını gerektirmekte olduğundan temsil, ağırlama ve tören giderlerine yönelik mal ve hizmet alımlarının 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu çerçevesinde yapılması gerektirmektedir.

Bu nedenle söz konusu alımların 4734 sayılı Kanununda belirtilen ihale usulleri çerçevesinde temin edilmesi gerekmekte olup, Temsil, Ağırlama Ve Tören Giderleri açısından 4734 sayılı Kanunun 22. maddesi önem arz etmektedir.

4734 sayılı Kanunun 22. maddesinde belirtilen hallerde ihtiyaçların doğrudan teminle karşılanması mümkün olup, söz konusu maddeye göre yapılacak alımlarda, ihale komisyonu kurma ve Kanunun 10. maddesinde sayılan yeterlik kriterlerini arama zorunluluğu bulunmaksızın, ihale yetkilisince görevlendirilecek kişi veya kişiler tarafından piyasa fiyat araştırması yapılarak ihtiyaçlar temin edilebilecektir.

4734 sayılı Kamu İhale Kanunun 22/d maddesi gereği doğrudan teminle yaptırılabilecek işlerden birisi de, Büyükşehir belediyesi sınırları dahilinde bulunan idarelerin 622.756,00-TL, diğer idarelerin 207.453,00-TL aşmayan ihtiyaçları ile temsil ağırlama faaliyetleri kapsamında yapılacak konaklama, seyahat ve iaşeye ilişkin alımlardır.

Anılan bentte iki hususun düzenlenmiş olduğu görülmektedir. Bunlardan birisi Büyükşehir belediyesi sınırları dahilinde bulunan idarelerin 622.756,00-TL, diğer idarelerin 207.453,00-TL sını aşmayan ihtiyaçlarının temini, ikinci husus ise temsil ağırlama faaliyetleri kapsamında yapılacak konaklama, seyahat ve iaşeye ilişkin alımlardır. Temsil ağırlama faaliyetleri kapsamında yapılacak konaklama, seyahat ve iaşeye ilişkin alımların burada düzenlenmiş olmasının nedeni ihale koşullarında söz konusu alımların mümkün olamamasıdır. Madde gerekçesinde bu husus; "...kapsam ve miktarı çoğunlukla ulusal ve uluslararası teamüllere göre belirlenen ve yaklaşık maliyetinin önceden tespiti çoğunlukla mümkün olmadığı gibi diğer ihale usulleri ile temin edilmesi de mümkün olmayan temsil ağırlama kapsamında yapılacak konaklama, seyahat ve iaşeye ilişkin mal ve hizmet alımlarının da doğrudan temin yöntemiyle yapılması sağlanmaktadır." şeklinde ifade edilmiştir.

Bu noktada "temsil ağırlama faaliyetleri kapsamında yapılacak konaklama, seyahat ve iaşeye ilişkin alımların" madde de zikredilen parasal sınıra tabi olmadığını söylemeliyiz. Yine bütün temsil ağırlama giderleri değil sadece "temsil ağırlama faaliyetleri kapsamında yapılacak konaklama, seyahat ve iaşeye ilişkin alımlar" parasal sınır olmaksızın temin edilebilecektir. Bu kapsamda örneğin temsil ağırlama faaliyeti kapsamında alınacak hediyelik eşyaların parasal sınıra tabi olmaksızın alınması mümkün değildir.

Ayrıca 4734 sayılı Kamu İhale Kanunun 62. maddesinin (ı) bendinde; "Bu Kanunun 21 ve 22 nci maddelerindeki parasal limitler dahilinde yapılacak harcamaların yıllık toplamı, idarelerin bütçelerine bu amaçla konulacak

ödeneklerin %10'unu Kamu İhale Kurulunun uygun görüşü olmadıkça aşamaz." hükmü yer almaktadır.

4734 sayılı Kanunun 21 ve 22. maddeleri incelendiğinde 21/f ve 22/d bentlerinde parasal limit öngörüldüğü, diğer bentler için herhangi bir limit öngörülmediği görülecektir. Bu nedenle Kanunun 62/2 maddesi gereği % 10 limitini takip edilirken sadece 21/f ve 22/d bendine göre yapılacak harcamalar esas alınacak olup, 21 ve 22. maddelerin diğer bentlerine göre yapılacak harcamalar limite dahil edilmeyecektir.

4734 sayılı Kanunun 22. maddesinin (d) bendinde yer alan, "temsil ağırlama faaliyetleri kapsamında yapılacak konaklama, seyahat ve iaşeye ilişkin alımlar" için yukarda izah edildiği üzere parasal limit öngörülmemiş olduğundan, % 10 limitinin hesabında temsil ağırlama faaliyetleri kapsamında yapılacak konaklama, seyahat ve iaşeye ilişkin alımlar dikkate alınmayacaktır. Burada dikkat edilmesi gereken husus, temsil ağırlama faaliyetleri kapsamında yapılacak bütün harcamaların değil, sadece *"konaklama, seyahat ve "iaşeye"* ilişkin alımlar" limit hesabına dahil edilmeyeceğidir.

Doğrudan temin ile yapılan alımlarda alım yapılacak kişinin ihalelere katılmaktan yasaklı olup olmadığının kural olarak teyit edilmesi gerekli değildir. Ancak, Kamu İhale Genel Tebliğinin "Yasaklılık teyidi" başlıklı 31 inci maddesinde; "4734 sayılı Kanunun 22 nci maddesi uyarınca doğrudan temin yoluyla alım yapılması halinde alım yapılacak kişi ya da firmanın ihalelere katılmaktan yasaklı olup olmadığı teyit ettirilmeyecektir. Ancak, anılan Kanunun 22 nci maddesinin (d) bendinde belirtilen parasal limit dahilinde yapılan alımlarda, alım yapılacak gerçek veya tüzel kişinin Kurumun internet sayfasındaki yasaklılar listesinde bulunup bulunmadığının kontrol edilmesi ve yasaklı olduğunun belirlenmesi durumunda, söz konusu kişiden alım yapılmaması gerekmektedir." açıklaması yer almaktadır.

Söz konusu açıklama uyarınca doğrudan teminin sadece 22/d bendine göre belirlenen limit dahilinde yapılan alımlarda, alım yapılacak kişinin ihalelere katılmaktan yasaklı olup olmadığının teyit edilmesi gerekmektedir. Bahsi geçen kişinin yasaklı olduğunun anlaşılması halinde bu kişiden alım yapılmamalıdır. Anılan düzenlemede "Kanunun 22 nci maddesinin (d) bendinde belirtilen parasal limit dahilinde yapılan alımlarda" teyit zorunluluğu getirilmiş olduğundan, parasal limite tabi olmayan "temsil ağırlama faaliyetleri kapsamında yapılacak konaklama, seyahat ve iaşeye ilişkin alımlar" için teyit gerekli değildir.

8. SONUÇ:

Anayasanın 127. maddesi gereği mahalli idareler; il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir. Bu kapsamda belediyeler, belde sakinlerinin mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişileridir.

5393 Sayılı Belediye Kanunu'nun 14. maddesi belediyelerin görev ve sorumluluklarını düzenlemekte olup, maddede anılan sorumlulukların yerine getirilebilmesi için yapılması gereken giderler de aynı Kanunun 60. maddesinde düzenlenmiştir.

Belediyelerde temsil giderleri belediye başkanının bulunduğu konumunun gereği olarak gelen misafirlere yapılan ikram, belirli kişilere verilen yemek, karşılama, plaket v.b giderleri,

Ağırlama giderlerinin ise; Belediye tüzel kişiliği adına, beldenin misafiri durumunda olan; Cumhurbaşkanı, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı, Başbakan ve Bakanlar Kurulu üyeleri, Hükümet Merkezi veya diğer illerin protokolüne dahil kişiler, yabancı ülke temsilcileri veya konuklar, sanat, bilim, kültür ve spor dallarında temayüz etmiş kişiler, basın mensupları ve beldenin kalkınmasında katkısı olanlar veya olacağı anlaşılanlar ile bu kişilerin eşleri ve refakatindeki görevliler için geleneklere ve davetin şümulüne göre, **ağırlama, konuklama, konutlandırma ve bu işlerle ilgili olarak hazırlıkların gerektirdiği giderlerle ziyafet, kokteyl, hediye, çiçek, bahşiş ve taşıma** giderleri şeklinde yapılan giderleri,

Kapsar.

Anılan harcamalara ilişkin olarak İçişleri Bakanlığı tarafından 25.04.1984 tarih ve 1984-27302 sayılı ***"Belediye Bütçesinden Yapılacak Temsil, Ağırlama ve Tören Giderleri Yönergesi"***[3] çıkarılmıştır.

Söz konusu Yönerge Sayıştay Başkanlığının istişari mütalaası alınmadan yürürlüğe konulduğundan, Sayıştay denetim ve yargılaması açısından fazla önem arz etmeyen bir düzenleme olmasına rağmen, bahse konu yönerge Belediyelerde Temsil, Tören ve Ağırlama Giderleri ile ilgili olarak tek düzenleyici metin olarak 1984 yılından bu güne kadar hala uygulanmakta olup, buna ilişkin hemen hemen tek düzenleyici bir metin konumumdadır.

Temsil giderleri görevle ilgili olmak şartıyla aşağıda sayılan hususlarda yapılabilir:

a) Belde'de başarılı çalışmaları görülenler için toplantılar düzenlenmek,

d) Kupa ve benzeri teşvik uygulamalarında bulunmak,

e) Gerçek ve tüzel kişilere plaket, ödül ve hediye vermek, çiçek göndermek,

f) Belde'de göreve başlayan veya ayrılan protokole dâhil kişiler için toplantılar düzenlenmek ve hediye vermek, için yapılır.

Kamu kaynaklarının maksadına uygun azami tasarruf prensiplerine riayet edilerek kullanılması her kamu kurumu ve görevlisi için bir görev ve aynı zamanda bir mecburiyettir.

Bu anlayışla; kamu kurum ve kuruluşlarının harcamalarında tasarruf sağlanması, bürokratik işlemlerin azaltılması ve kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli kullanımına ilişkin olarak aşağıdaki tedbirlerin alınması gerekli görülmüştür.

Ağırlama giderleri beldenin misafiri durumunda olan;

g) Cumhurbaşkanı, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı, Başbakan ve Bakanlar Kurulu Üyeleri,

h) Hükümet Merkezi veya diğer illerin protokole dâhil kişiler,

i) Yabancı Ülke Temsilcileri veya konuklar,

j) Sanat, bilim, kültür ve spor dallarında temayüz etmiş kişiler,

k) Basın mensupları,

l) Beldenin kalkınmasında katkısı olanlar veya olacağı anlaşılanlar

ile bu kişilerin eşleri ve refakatindeki görevliler için, geleneklere ve davetin şümulüne göre, ağırlama, konuklama, konutlandırma ve bu işlerle ilgili olarak hazırlıkların gerektirdiği giderlerle ziyafet, kokteyl, hediye, çiçek, bahşiş ve taşıma giderleri şeklinde yapılır. Ayrıca temsil ve ağırlama kapsamında yapılan toplantı ve ağırlamalara belde protokolüne dahil mülki ve askeri erkan ve eşleri de davet edilebilir.

9. KONUYA İLİŞKİN SAYIŞTAY KARAR ÖZETLERİ

Sayıştay Temyiz Kurulu Kararı

Tutanak No: 30005

Tutanak Tarihi: 11.03.2008

Özet: Davetiye gönderilmesi, bayram kutlaması ilanları için yapılan harcamaların belediyeyi temsilen ve amirin takdir yetkisi içinde mutalaa edilebilecek türden harcamalar olduğu hk.

Sayıştay Temyiz Kurulu Kararları

Tutanak No: 29510

Tutanak Tarihi: 18.09.2007

Özet: Bu hükümler uyarınca, belediye başkanı tarafından belde sakinlerinin bayramlarını kutlamak üzere bayram tebriği, bayram tebrik zarfı ve kartpostal bastırılması belediyeyi temsilen yapılan, geleneklere ve sosyal yaşantıya uygun ve amirin takdir yetkisi içinde mütalaa edilebilecek türden harcamalar olduğundan belediye bütçesinden karşılanması mümkün bulunmaktadır.

Ancak gelen konuklara verilmek üzere, Belediye Başkan Yardımcıları için belediye bütçesine ekli (R) cetveli Tüketim Malları ve Malzemeleri alımlarına ait Kırtasiye, Baskı ve Yayın Giderleri harcama kaleminde bulunan ödenekten karşılanan kartvizit bastırılmasının 1580 sayılı Belediye Kanunu ya da diğer kanunlarda belediyeye yüklenmiş bir kamu görevinin yerine getirilmesi amacına yönelik olmadığından; söz konusu gidere ilişkin ödemenin bütçeden karşılanması mümkün bulunmamaktadır.

[3] *Yazımızın devamında Yönerge olarak anılacaktır.*

Sayıştay Temyiz Kurulu Kararları

Tutanak No: 29569

Tutanak Tarihi: 16.10.2007

Özet: Geçici görevle memuriyet mahalli dışına gönderilen belediye memur ve hizmetlilerine ödenen konaklama ve yemek bedellerinin temsil ağırlama kapsamında değerlendirilemeyeceği hk.

Sayıştay Temyiz Kurulu Kararları

Tutanak No: 29501

Tutanak Tarihi: 18.09.2007

Özet: Geçici görevli belediye başkanı, meclis üyeleri ve memurların otel faturalarının ve yemek bedellerinin temsil ağırlama tertibinden ödenmesinin mümkün olmadığı hk.

Sayıştay Temyiz Kurulu Kararları

Tutanak No: 31079

Tutanak Tarihi: 19.01.2010

Özet: Belediye başkanının belediyeyi temsilen katılmış olduğu nişan, nikah ve düğün törenlerinde altın hediye etmesi, bu Yönetmeliğin 10 maddesinde düzenlenen mahalli örf adet ve sosyal yaşantı için gerekli sayılan etkinlikler kapsamında bulunduğundan yapılan harcamada mevzuata aykırılık görülmemiştir.

Sayıştay Temyiz Kurulu Kararları

Tutanak No: 30613

Tutanak Tarihi: 03.02.2009

Özet: Belediye tarafından halk günü adı altında düzenlenen etkinlik sırasında halka dağıtılan ekmek ve kuru pasta bedelinin Belediye bütçesinden ödenmesinin mümkün olduğu hk.

Sayıştay Temyiz Kurulu Kararları

Tutanak No: 30609

Tutanak Tarihi: 03.02.2009

Özet: Yeni alınan araçlar için kurban olarak kesilmek üzere satın alınan büyük baş hayvan bedeli ve bu hayvanın kesim ücreti ile söz konusu araçların hizmete sokulması nedeniyle yapılan törene katılan protokol heyetine ve belediye personeline yemek verilmesinin mümkün olduğu hk.

Temyiz Kurulu Kararı

Tutanak No: 28548

Tutanak Tarihi: 28.03.2006

Özet: 24 Kasım Öğretmenler Günü için Ümraniye Belediyesi sınırları içerisinde görev yapmakta olan öğretmenlere hediye edilmek üzere çanta alınmasının mümkün olduğu hk.

Sayıştay Temyiz Kurulu Kararı

Tutanak No: 35990

Tutanak Tarihi: 25.12.2012

Özet: Belediye Bütçesinden Yapılacak Temsil Ağırlama ve Tören Giderleri Yönergesi hükümleri çerçevesinde 1 Mayıs İşçi Bayramı ve 1 Eylül Dünya Barış günlerinin kutlanması için verilen ilan ve duyuru bedellerinin belediye bütçesinden ödenebileceği hakkında.

Sayıştay Temyiz Kurulu Kararı

Tutanak No: 33980

Tutanak Tarihi: 29.11.2011

Özet: Resmi ve dini bayramlar ile anneler günü, öğretmenler günü gibi anma günlerinde yerel gazetelere verilen kutlama ilanları için yapılan harcamaların, Belediyeyi temsilen yapılan ve amirin takdir yetkisi içinde mutalaa edilebilecek türden harcamalar olduğu hakkında.

Sayıştay Temyiz Kurulu Kararı

Tutanak No: 30005

Tutanak Tarihi: 11.03.2008

Özet: Davetiye gönderilmesi, bayram kutlaması ilanları için yapılan harcamaların belediyeyi temsilen ve amirin takdir yetkisi içinde mütalaa edilebilecek türden harcamalar olduğu hakkında.

Sayıştay Temyiz Kurulu Kararı

Tutanak No: 29510

Tutanak Tarihi: 18.09.2007

Özet: Belediye başkanı tarafından belde sakinlerinin bayramlarını kutlamak üzere bayram tebriği, bayram tebrik zarfı ve kartpostal bastırılmasının belediyeyi temsilen yapılan, geleneklere ve sosyal yaşantıya uygun ve amirin takdir yetkisi içinde mütalaa edilebilecek türden harcamalar olduğundan belediye bütçesinden karşılanabileceği ancak gelen konuklara verilmek üzere, Belediye Başkan Yardımcıları için kartvizit bastırılmasının belediyeye yüklenmiş bir kamu görevinin yerine getirilmesi amacına yönelik olmadığından; söz konusu gidere ilişkin ödemenin bütçeden karşılanmasının mümkün olmadığı hakkında.



Yazar
Erdoğan DEDEOĞLU
Sayıştay Uzman Denetçisi
Kamu Yönetimi Uzmanı

Resmi Bayramlarda Belediye Başkanları ve Diğer Belediye Görevlilerin Yetki ve Sorumlulukları



Ulusal ve resmi bayram günleri yanında mahalli kurtuluş günleri, Atatürk günleri ve tarihi günler şüphesiz ki; birlik ve beraberlik duygularımızı bir arada coşkuyla geçirdiğimiz anlarımızdır.

Ulusal ve resmi bayramlar, mahalli kurtuluş günleri, Atatürk günleri ve tarihi günlerin kutlanmasını sağlamak amacıyla yapılacak törenlerde belediye başkanlarının ve diğer belediye görevlilerinin mevzuatımızdaki yetki ve sorumluluklarını bilmeleri de önem taşımaktadır.

Konuyla ilgili mevzuat hükümleri incelendiğinde;

2429 sayılı Ulusal Bayramlar ve Genel Tatiller Hakkında Kanunun 2 nci maddesi gereğince, Resmi bayram günlerinin 23 Nisan gününde Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, 19 Mayıs gününde Atatürk'ü Anma ve Gençlik ve Spor Bayramı ve 30 Ağustos gününde Zafer Bayramı, olduğu belirtilmiştir.

Ulusal ve Resmi Bayramlar ile Mahalli Kurtuluş Günleri, Atatürk Günleri ve Tarihi Günlerde Yapılacak Tören ve Kutlamalara ilişkin düzenlemeler 05.05.2012 tarih ve 28283 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Ulusal ve Resmi Bayramlar ile Mahalli Kurtuluş Günleri, Atatürk Günleri ve Tarihi Günlerde Yapılacak Tören ve Kutlamalar Yönetmeliği ile düzenlenmektedir.

Bu Yönetmelik; ulusal bayram Cumhuriyet Bayramı ve resmi bayramlar Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, Atatürk'ü Anma ve Gençlik ve Spor Bayramı, Zafer Bayramı ile mahalli kurtuluş günleri, Atatürk günleri ve tarihi günlerin kutlanmasını sağlamak amacıyla yapılacak törenleri kapsamaktadır.

Yönetmeliğin uygulanması sırasında oluşan tereddütlerin giderilmesinde başkentteki tören ve kutlamalarda Dışişleri Bakanlığı, Başkent dışındaki tören ve kutlamalarda ise İçişleri Bakanlığının yetkili olduğu 9 uncu madde ile esasa bağlanmıştır.

Yönetmeliğin uygulanmasında; ulusal ve resmi bayramlar ile mahalli kurtuluş günleri, Atatürk günleri ve tarihi günlerde yapılacak tören ve kutlamaların başkentte yapılacak olanlar için ayrı düzenlemeler, diğer il ve ilçeler için ayrı düzenlemeler içerdiği görülmektedir.

Tören ve Kutlama İlkeleri;

Tören ve kutlama ilkeleri Yönetmeliğin 2 nci maddesinde belirlenmiştir. Bu ilkeler;

1) Cumhurbaşkanının bulunduğu taşra tören ve kutlamalarında Başkent programı uygulanır.

2) Dış temsilciliklerimizde yapılacak tören ve kutlamalar, Dışişleri Bakanlığı Protokol Genel Müdürlüğünce verilecek talimata göre düzenlenir.

3) Merkezinde birden fazla ilçe bulunan illerde ve bu ilçelerde kutlamalar, il kutlama komitesinin hazırlayacağı programa göre yapılır.

4) Başkent dışında Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı, Başbakan veya Bakanların törene katılması durumunda;

a) Cumhuriyet Bayramı ve Zafer Bayramı tebrikatını, mahalli mülki amir ile birlikte kabul eder ve önde yer alırlar.

b) Şeref tribününde mahalli mülki amirden önce yer alırlar; bu durumda ekli (1) sayılı listede yer alan kişilere şeref tribününün durumuna göre mahalli mülki amir ve belediye başkanından sonra sıra ile yer verilir.

c) Tören geçişini mahalli mülki amir ve belediye başkanı ile birlikte şeref tribününde ayakta kabul ederek selamlar; Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı ile Başbakanın katılmadığı, birden fazla Bakanın bulunduğu durumlarda Resmi Gazetedeki Bakanlar Kurulu listesinde önde olan Bakan selamlamaya katılır.

ç) Tensipleri halinde çelenkleri mülki idare amiri ve belediye başkanı ile diğerlerinden önce konulur.

5) Çelenkler, bayramın bitim saatinde ilgili kurumun mensupları tarafından tören yapılmadan kaldırılır. Aksi halde belediye görevlileri veya kolluk tarafından tören yapılmadan kaldırılır.

6) Bayramların dışında anıtlara çelenk koymak isteyen kuruluş, kişi veya kişi toplulukları kırksekiz saat önceden mülki idare amirinden izin almak zorundadır. İzin alınmadan konulduğu görülen çelenkler, kolluk tarafından kaldırılır.

7) Hava muhalefeti gibi zaruri hallerde, bayram programının bir kısmının veya tamamının en kısa sürede yapılmak üzere ertelenmesine mülki idare amirince karar verilir.

8) Bayramın başlangıç ve bitiş saatleri arasında resmi kurumlar bayraklarla donatılır.

9) Yönetmelikte yer almayan hususlarda mülki idare amirince gerekli düzenlemeler yapılır.

Şeklinde yer almakla birlikte, Konuyla ilgili olarak; İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğünün 29.06.2012 tarih ve 2012/25 sayılı Genelgesinde;

"2) Ulusal ve Resmi Bayramlarda Törenler

a) Başkent dışında tebrikatın kabulü; Başkent dışında TBMM Başkanı, Başbakan veya Bakanların törene katılması durumunda Cumhuriyet Bayramı ve Zafer Bayramı tebrikatını, mahalli mülki amir ile birlikte kabul eder ve önde yer alırlar.

Milletvekilleri, Yönetmeliğin ekinde yer alan (1) Sayılı Listeye uygun olarak tebrikata ilk sırada girerler. Milletvekillerinin tebrikata girişlerinde soyadlarına göre alfabetik sıraya uyulur.

Ancak, tebrikat yapılan il veya ilçede başkent protokol (öndegelim) listesinde milletvekillerinden önde gelen zevatın bulunması halinde, bu zevat milletvekillerinden önce başkent protokol listesindeki sıralamaya göre tebrikata girerler.

Ayrıca, Başkent protokol listesinde yer alan kişilerin ilde bulunması halinde bunların yeri mülki idare amirince Başkent protokolü esas alınarak belirlenir.

İlçelerde tebrikata giriş sırası ildeki sıraya göre belirlenir.

b) Halkın bayramının kutlanması sırasında; ortada mülki idare amiri, sağında garnizon komutanı ve solunda belediye başkanı bulunur.

c) Cumhuriyet ve Zafer Bayramı tören geçişi; ortada mülki idare amiri, sağında garnizon komutanı ve solunda belediye başkanı olduğu halde şeref tribününden ayakta selamlanır. Tören geçişinde TBMM Başkanı, Başbakan veya Bakan bulunması durumunda, tören geçişini mahalli mülki amir, garnizon komutanı ve belediye başkanı ile birlikte şeref tribününde ayakta selamlarlar. TBMM Başkanı ile Başbakanın katılmadığı, birden fazla Bakanın bulunduğu durumlarda Resmi Gazete'deki Bakanlar Kurulu listesinde önde olan Bakan selamlamaya katılır.

ç) Protokole dahil zevatın şeref tribününde oturma sırası aşağıdaki şekilde olacaktır.

aa) Başkent dışında TBMM Başkanı, Başbakan veya Bakan bulunması durumunda, bu kişiler şeref tribününde mahalli mülki amirden önce yer alır. Bu durumda Yönetmeliğinin ekindeki (1)

Sayılı Listede yer alan kişilere şeref tribününün durumuna göre mahalli mülki amir, garnizon komutanı ve belediye başkanından sonra sıra ile yer verilir.

bb) Şeref tribününün ilk sırasında tören geçişini kabul edenler için yer bulunuyor ve başka koltuk koyma imkanı yok ise milletvekilleri ikinci sıranın en ortasındaki yer ile onun sağ ve solundaki yerlere TBMM'ndeki öncelik sırasına veya alfabetik soyadı sırasına göre oturacaklardır.

cc) Şeref tribününün ilk sırasında tören geçişini kabul edenlerin oturacağı yer bulunuyor ve başka koltuk koyma imkanı var ise milletvekilleri TBMM'ndeki protokol önceliklerine veya soyadlarına göre alfabetik sıra ile mülki idare amirinin sağında, belediye başkanının solunda sayılarına göre yerlerini alacaklardır. Ancak, tribünde başkent protokol listesinde milletvekillerinden önde gelen zevatın bulunması halinde bu zevat mülki idare amirinin sağında ve belediye başkanının solunda milletvekillerinden önce bu sıralamaya göre yerlerini alacaklardır.

Tören geçişi anında tören geçişini kabul edenler ayağa kalkarak ve biraz ileri çıkarak tören geçişini selamlayacaklardır."

Şeklinde belirtilmiştir.

Tören ve Kutlama Komiteleri;

Yönetmeliğin üçüncü maddesine göre tören ve kutlama komiteleri;

1) Başkentte;

a) Cumhuriyet Bayramı törenleri programının hazırlanması ve uygulanması Dışişleri Bakanlığı Protokol Genel Müdürlüğünce, İçişleri Bakanlığıyla koordine edilerek yürütülür.

b) Zafer Bayramı törenleri, Dışişleri Bakanlığı Protokol Genel Müdürlüğünce, Genelkurmay Başkanlığıyla koordine edilerek yürütülür.

2) İl ve ilçelerde ulusal bayram, resmi bayramlar, mahalli kurtuluş günleri, Atatürk günleri ve diğer tarihi günlerin kutlanması, vali veya görevlendireceği vali yardımcısı veya kaymakamın başkanlığında; belediye başkanlığı, emniyet müdürlüğü, milli eğitim müdürlüğü, gençlik hizmetleri ve spor müdürlüğü ile mülki idare amirince uygun görülecek diğer kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşları temsilcilerinin katılımıyla oluşan komite tarafından düzenlenir.

3) Tören ve kutlama programı illerde valinin, ilçelerde kaymakamın onayı ile yürürlüğe girer.

4) Tören ve kutlama komitelerinin görev ve yetkileri şunlardır:

a) Ulusal bayram, resmi bayram ve tarihi günlerin anlam ve önemine uygun ve halkın azami derecede katılımını ve coşku ile kutlanmasını sağlayacak ve milli onur gereklerine uygun tören ve kutlama programlarını hazırlamak ve uygulanacak genel esasları belirlemek.

b) Kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşlarının bu konuda yapacakları faaliyet ve hizmetlerde koordinasyon ve birliği sağlamak.

Kutlama komitelerinde yer alan belediye başkanlıkları;

Belediye Bütçesinden Yapılacak Temsil-Ağırlama ve Tören Giderleri Yönergesinin;

9. maddesinde belirtilen;

"Aşağıda belirtilen törenlerin gerektirdiği giderlerin tümü veya bir kısmı, tören komitesinin kararı ile ödenebilir:

a) Resmi ve dini bayramlar ile anma günleri,

....."

hükmü gereğince, ulusal bayram, resmi bayramlar, mahalli kurtuluş günleri, Atatürk günleri ve diğer tarihi günlerin kutlanmasına ilişkin giderleri komite kararı doğrultusunda ödeyebilmektedirler.

Konuyla ilgili olarak;

Sayıştay 7. Dairesinin 03.02.2000 gün ve 8557 sayılı kararında,

"Resmi ve dini bayramlar ile anma günleri ve beldenin kurtuluş günü gibi günler ile festival ve fuar açılışı dolayısıyla mahalli gazeteye verilen kutlama ve tebrik mesajları ile ilgili ilan bedellerinin belediye bütçesinden ödenmesinde, "Belediye Bütçesinden Yapılacak Temsil Ağırlama ve Tören Giderleri Yönergesi"nin 9'uncu maddesi hükmü karşısında mevzuata aykırılık bulunmadığı"

Sayıştay 5. Dairesinin 07.03.2006 tarih ve 11029 sayılı kararında;

"Temsil Ağırlama ve Tören Giderleri Yönergesinin 3'üncü ve 9'uncu maddelerinde yer

alan hükümler karşısında, Cumhuriyetin 80'inci yılı kutlamaları çerçevesinde Atatürk ile ilgili kitap bastırılıp eğitim kurumları, sivil toplum kuruluşları ve muhtarlıklara dağıtılması için yapılan harcamaların mevzuata aykırı olmadığı,"

Sayıştay Temyiz Kurulunun 25.12.2012 tarihli (35990 sayılı tutanak) kararında;

"1247 sayılı ilamın 24 üncü maddesiyle, 1 Mayıs İşçi Bayramı ve 1 Eylül Dünya Barış günlerinin kutlanması için verilen ilan ve duyuru bedellerinin belediye bütçesinden karşılandığı gerekçesiyle tazmin hükmü verilmiştir.

Belediye Bütçesinden Yapılacak Temsil Ağırlama ve Tören Giderleri Yönergesi'nin 3. maddesinde, "Temsil-ağırlama ve tören giderlerinin konu kapsam ve miktarının tayini Belediye Başkanının takdirine tabidir" hükmü bulunmaktadır.

Aynı yönergenin 4. maddesinde ise, temsil giderlerinin görevle ilgili olmak şartıyla gerçek ve tüzel kişilere vekalet, ödül ve hediye vermek, çiçek göndermek suretiyle yapılabileceğine ilişkin düzenleme bulunmaktadır.

Belediye Bütçesinden Yapılacak Temsil Ağırlama ve Tören Giderleri Yönergesi, temsil ağırlama ve tören giderlerinin konu, kapsam ve miktarının tayinini Belediye Başkanı takdirine bırakmış olduğundan bu takdire istinaden Belediye Başkanı milli ve dini bayramlar ile diğer özel günler için gazetelere ödenen ilan yayım bedelinin belediye bütçesinden ödenmesinde mevzuata aykırılık bulunmamaktadır.",

Sayıştay Temyiz Kurulunun 21.05.2013 tarihli (37194 sayılı tutanak) kararında;

"İlçede yaşayan vatandaşların milli ve dini günlerini kutlama amacıyla bastırılan kutlama kartlarının basım ve dağıtım bedellerinin Belediye bütçesinden ödenmesi nedeniyle 111.208,34 TL.ye tazmin hükmü verilmiştir.

"……5393 sayılı Belediye Kanununun "Belediyenin giderleri" başlıklı 60. maddesinin (k) bendinde temsil, tören, ağırlama ve tanıtım giderleri belediye giderleri arasında sayılmıştır. Belediye bütçesinde yer alan temsil ağırlama ve tören giderlerinin sarf esas ve usullerini düzenleyen Belediyelerde Temsil, Ağırlama ve Tören Giderleri Yönergesinin 3.maddesinde de; "Temsil-ağırlama ve tören giderlerinin konu, kapsam ve miktarının tayini Belediye başkanının takdirine tabidir...." ve Yönergenin "Tören Giderleri" başlıklı 9. maddesinde;

"Aşağıda belirtilen törenlerin gerektirdiği giderlerin tümü veya bir kısmı, tören komitesinin kararı ile ödenebilir:

a) Resmi ve dini bayramlar ile anma günleri,

b) Beldenin kurtuluş günleri,

c) Festival ve fuarlar,

d) Beldenin sosyal, ekonomik ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunacak temel atma ve açılış günleri,

e) Milli mücadeleye ait önemli günler,"

"Diğer Tören Giderleri" başlıklı 10. maddesinde ise;

"Yukarıdaki maddelerde belirtilen giderler dışında kalan ve yapılması Belde için gerekli olan veya mahalli örf, adet ve sosyal yaşantı için de gerekli sayılan etkinlik ve törenler için (nişan, nikâh, ölüm gibi) harcama yapılabilir." denilmiştir.

Bu hükümler uyarınca, belde sakinlerinin resmi, dini ve özel günlerinin kutlanması ile sosyal-güncel olayların ilanı ve reklamı için yapılan toplu SMS gönderim bedelleri belediyeyi temsilen yapılan, geleneklere ve sosyal yaşantıya uygun ve amirin takdir yetkisi içinde mütalaa edilebilecek türden harcamalar olduğundan belediye bütçesinden karşılanması mümkün bulunmaktadır."

Şeklinde karar verilmiştir.

Atatürk Anıt veya Büstüne Çelenk Konulması:

Yönetmeliğin yürürlüğe girmesinden sonra Atatürk anıt veya büstüne çelenk konulmasına ilişkin getirilen düzenlemeler nedeniyle çelenk koyma törenlerinde bir takım sorunlar yaşanması ulusal basına yansımışsa da, Yönetmeliğin "Ulusal Bayram" başlıklı İkinci Bölümü ve "Resmi Bayramlar" başlıklı Üçüncü Bölümünde, bayramların kutlanmasını sağlamak amacıyla yapılan törenler ile kutlamalar açık bir şekilde düzenlenmiştir. Bu kapsamda ;

- Yönetmeliğin 4 üncü maddesine göre Cumhuriyet Bayramı törenlerinde Atatürk anıt veya büstüne, mülki idare amiri ve belediye başkanı tarafından,

- Yönetmeliğin 5 inci maddesine göre Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı törenlerinde Atatürk anıt veya büstüne Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından,

- Yönetmeliğin 6 ncı maddesine göre Atatürk'ü Anma ve Gençlik ve Spor Bayramı törenlerinde Atatürk anıt veya büstüne gençlik hizmetleri ve spor müdürlüğü, bulunmaması halinde mülki amirin görevlendireceği bir müdürlük tarafından,

- Yönetmeliğin 7 nci maddesine göre Zafer Bayramı törenlerinde Atatürk anıt veya büstüne mülki idare amiri ve belediye başkanı tarafından,

Çelenk konulması esasa bağlanmıştır.

Bu doğrultuda; Ulusal ve Resmi Bayramlarda, adı geçen kuruluşların dışında Atatürk anıt veya büstüne çelenk konulmasına izin verme yetkisinin mülki amir takdirinde olmadığı açıktır.

Ancak, mahalli kurtuluş günleri, Atatürk'ü anma günleri (10 Kasım gibi), şehit ve gaziler günü ile diğer tarihi günlerin kutlama programlarında Atatürk anıt veya büstüne çelenk koymak isteyen kişi, kuruluş veya kişi topluluklarının kırk sekiz (48) saat önceden mülki amire başvurmaları durumunda çelenk sunmaları mümkün olabilecektir.

Yönetmeliğin 2 nci maddesi gereğince izin alınmadan konulduğu görülen çelenkler, kolluk tarafından kaldırılır.

Konuyla ilgili olarak; İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğünün 29.06.2012 tarih ve 2012/25 sayılı Genelgesinde;

"1) Ulusal ve Resmi Bayramlarda Çelenk Düzeni

a) 2429 sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanun ile 05.05.2012 tarih ve 28283 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Ulusal ve Resmi Bayramlar ile Mahalli Kurtuluş Günleri, Atatürk Günleri ve Tarihi Günlerde Yapılacak Tören ve Kutlamalar Yönetmeliğinin 1 nci maddesinde; Cumhuriyet Bayramı ulusal bayram; Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, Atatürk'ü Anma ve Gençlik ve Spor Bayramı ile Zafer Bayramı resmi bayramlar olarak tanımlanmıştır.

Yönetmeliğin "Ulusal Bayram" başlıklı İkinci Bölümü ve "Resmi Bayramlar" başlıklı Üçüncü Bölümünde, bayramların kutlanmasını sağlamak amacıyla yapılacak törenler ile kutlamalar açık bir şekilde düzenlenmiştir. Bu kapsamda Yönetmeliğin "Atatürk'ü Anma ve Gençlik ve Spor Bayramı törenleri" başlıklı 6 ncı maddesinin 4 üncü fıkrasında; "Atatürk anıt veya büstüne gençlik hizmetleri ve spor müdürlüğü, bulunmaması halinde mülki amirin görevlendireceği bir müdürlük tarafından çelenk konulur. Çelenk konulduktan sonra İstiklal Marşı ile birlikte bayrak göndere çekilir." denilerek yalnızca bir çelengin konulacağı vurgulanmıştır.

Aynı Yönetmeliğin 2 nci maddesinin 6 ncı fıkrasında ise; Bayramların dışında anıtlara çelenk koymak isteyen kuruluş, kişi veya kişi topluluklarının kırksekiz saat önceden mülki idare amirinden izin almak zorunda olduğu ve izin alınmadan konulduğu görülen çelenklerin kolluk tarafından kaldırılacağı vurgulanmıştır.

Bu hükümler birlikte değerlendirildiğinde; ulusal ve resmi bayramların kutlanmasında önceden mülki idare amirinden izin alınmak suretiyle anıtlara konulacak çelenk sayısının arttırılmasının mümkün olmadığı ve bu konuda mülki idare amirlerinin izin verme yetkilerinin bulunmadığı anlaşılmaktadır.

b) Başkent dışındaki illerde çelenkler; ulusal bayramın kanunla ve resmi bayramların programla belirtilmiş başlama saatinde sunuş yerlerine konulur. Örneğin, Cumhuriyet Bayramında çelenkler, bayramın kanunen başladığı 28 Ekim günü saat 13.00'de konulur.

c) Çelenk koyma töreni esnasında; ortada mülki idare amiri, belediye başkanı bulunur. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı, Başbakan veya Bakanların başkent dışında törene katılması durumunda, tensipleri halinde çelenkleri mülki idare amiri ve belediye başkanı ile diğerlerinden önce konulur."

Belirtilen hususların dikkate alınması gerekmektedir.

Yönetmelikte yer alan hükümler; Cumhuriyet Bayramı törenleri, Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı törenleri, Zafer Bayramı törenleri olarak ayrı birer başlık altında yer almakla birlikte ayrıca, mahalli kurtuluş günleri, Atatürk günleri ve diğer tarihi günler bir başlık altında yer almıştır. Bu doğrultuda;

Cumhuriyet Bayramı Törenleri

Cumhuriyetin ilan edildiği 29 Ekim günü ulusal bayramdır. Türkiye'nin içinde ve dışında

Devlet adına yalnız 29 Ekim günü tören yapılır. Bayram 28 Ekim günü saat 13.00'te Başkentte yapılan yirmibirpâre top atışı ile başlar ve 29 Ekim günü saat 24.00'te son bulur.

Cumhuriyet Bayramı törenleri aşağıdaki şekilde uygulanır:

a) Başkentte Cumhuriyet Bayramı törenleri:

1) Anıtkabir'e Cumhurbaşkanı tarafından çelenk konulur ve İstiklal Marşı ile birlikte bayrak göndere çekilir.

2) Cumhurbaşkanı tarafından Cumhurbaşkanlığında tebrikat kabul edilir.

3) Cumhurbaşkanı tarafından törene katılanların ve halkın bayramı kutlanır.

4) İstiklal Marşı ile bayrağın göndere çekilmesini müteakip tören geçişi ve programda yer alan diğer faaliyetler uygulanır.

5) Cumhuriyet Bayramı kabul töreni Cumhurbaşkanı tarafından düzenlenir.

b) Başkent dışında Cumhuriyet Bayramı törenleri:

1) Atatürk anıt veya büstüne mülki idare amiri ve belediye başkanı tarafından çelenk konulur. Mahallin en büyük mülki idare amirliğine ait çelenk anıtın alt kaidesinin tam ortasına, belediyeye ait çelenk ise soluna konulur. Çelenk konulduktan sonra İstiklal Marşı ile birlikte bayrak göndere çekilir.

2) Mülki idare amiri tarafından tebrikat, ekli (1) sayılı listede yer alan sıraya göre makamında kabul edilir.[1]

3) Mülki idare amiri tarafından, beraberinde belediye başkanı olduğu halde, törene katılanların ve halkın bayramı kutlanır, İstiklal Marşı ile birlikte bayrak göndere çekilir.

4) Mülki idare amiri tarafından bayramın anlam ve önemini belirten konuşma yapılır.

5) Tören geçişi mülki idare amiri ve belediye başkanı tarafından şeref tribününden selamlanır.

6) Programda yer alan diğer faaliyetler uygulanır.

7) Cumhuriyet Bayramı kabul töreni vali tarafından düzenlenir.

Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı törenleri

Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı 23 Nisan günü saat 08.00'de başlar ve saat 24.00'te son bulur.

Milli Eğitim Bakanı, günün anlam ve önemini belirten mesajını medya aracılığıyla bildirir.

---

[1] ***Sayılı Liste Başkent Dışındaki İllerde Tebrikata Giriş Sırası***

1. ***TBMM üyeleri***
2. ***Mahallin en büyük komutanı, general ve amiraller***
3. ***Büyükşehir belediye başkanı, bakan yardımcısı, il belediye başkanı***
4. ***Cumhuriyet başsavcısı, adli yargı adalet komisyonu başkanı, bölge adliye ve bölge idare mahkemesi başkanları, bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcısı, idare ve vergi mahkemeleri başkanları, üniversite rektörleri, baro başkanı***
5. ***Vali yardımcıları, kaymakamlar, il genel kolluğunun en üst amirleri, il genel meclisi başkanı ile ilçe belediye başkanları***
6. ***Rektör yardımcıları, fakülte dekanları, enstitü ve yüksekokul müdürleri***
7. ***Genel ve özel bütçeli kuruluşların üst yöneticileri***
8. ***Valilikçe belirlenecek sayıda silahlı kuvvetler mensupları***
9. ***Hakimler, savcılar, noter odası başkanı***
10. ***İktidar partisi, ana muhalefet partisi ve Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunan diğer partilerin (alfabetik sıraya göre) il başkanları***
11. ***Dekan yardımcıları, enstitü ve yüksekokul müdür yardımcıları***
12. ***Resmî Gazetedeki Bakanlar Kurulu listesindeki sıraya göre bakanlıkların bölge ve il teşkilatındaki amir, başkan ve müdürleri, il milli eğitim müdürlüğünce belirlenecek ilköğretim ve ortaöğretim okul müdürleri***
13. ***Kamu bankalarının müdürleri, KİT ve TRT üst yöneticileri***
14. ***Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunmayan siyasi partilerin il başkanları (alfabetik sıraya göre)***
15. ***İl genel meclisi ve belediye meclisi üyeleri***
16. ***O yerdeki mesleki kuruluşlar ve en fazla üyeye sahip basın kuruluşunun temsilcileri***
17. ***Özel banka müdürleri***
18. ***Kamu yararına çalışan dernek başkanları, Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıf başkanları***

NOT:

1. ***Başkent protokol listesinde yer alan kişilerin ilde bulunması halinde bunların yeri mülki idare amirince Başkent protokolü esas alınarak belirlenir.***
2. ***İlçelerde tebrikata giriş sırası ildeki sıraya göre belirlenir.***

Milli Eğitim Bakanı bir il törenine katılır.

Atatürk anıt veya büstüne milli eğitim müdürlüğü tarafından çelenk konulur. Çelenk konulduktan sonra İstiklal Marşı ile birlikte bayrak göndere çekilir.

Kutlama komitelerince hazırlanan programda yer alan diğer faaliyetler uygulanır.

Programda tören geçişi ve tebrikata yer verilmez.

Atatürk'ü Anma ve Gençlik ve Spor Bayramı törenleri

Atatürk'ü Anma ve Gençlik ve Spor Bayramı 19 Mayıs günü, Atatürk'ün 19 Mayıs 1919'da Samsun'da karaya çıktığı saat olan 07.00'de başlar ve saat 24.00'te son bulur.

Gençlik ve Spor Bakanı, günün anlam ve önemini belirten mesajını medya aracılığıyla bildirir.

Gençlik ve Spor Bakanı bir il törenine katılır.

Atatürk anıt veya büstüne gençlik hizmetleri ve spor müdürlüğü, bulunmaması halinde mülki amirin görevlendireceği bir müdürlük tarafından çelenk konulur. Çelenk konulduktan sonra İstiklal Marşı ile birlikte bayrak göndere çekilir.

Kutlama komitelerince hazırlanan programda yer alan diğer faaliyetler uygulanır.

Programda tören geçişi ve tebrikata yer verilmez.

Zafer Bayramı törenleri

Zafer Bayramı, 30 Ağustos günü saat 07.00'de başlar ve saat 24.00'te son bulur. Saat 12.00'de Başkentte yirmibir pâre top atışı yapılır.

Zafer Bayramı törenleri aşağıdaki şekilde uygulanır:

a) Başkentte Zafer Bayramı törenleri:

1) Anıtkabir'e Cumhurbaşkanı tarafından çelenk konulur ve İstiklal Marşı ile birlikte bayrak göndere çekilir.

2) Cumhurbaşkanı tarafından Cumhurbaşkanlığında tebrikat kabul edilir.

3) Cumhurbaşkanı tarafından törene katılanların ve halkın bayramı kutlanır.

4) İstiklal Marşı ile birlikte bayrağın göndere çekilmesini müteakip tören geçişi ve programda yer alan diğer faaliyetler uygulanır.

5) Zafer Bayramı kabul töreni Cumhurbaşkanı tarafından düzenlenir.

b) Başkent dışında Zafer Bayramı törenleri:

1) Atatürk anıt veya büstüne mülki idare amiri ve belediye başkanı tarafından çelenk konulur. Mahallin en büyük mülki amirliğine ait çelenk anıtın alt kaidesinin tam ortasına, belediyeye ait çelenk ise soluna konulur. Çelenk konulduktan sonra İstiklal Marşı ile birlikte bayrak göndere çekilir.

2) Mülki idare amiri beraberinde belediye başkanı olduğu halde tebrikatı, ekli (1) sayılı listede yer alan sıraya göre makamında kabul eder.

3) Mülki idare amiri tarafından, beraberinde belediye başkanı olduğu halde, törene katılanların ve halkın bayramı kutlanır, İstiklal Marşı ile birlikte bayrak göndere çekilir.

4) Tören geçişi mülki idare amiri ve belediye başkanı tarafından şeref tribününden selamlanır.

5) Programda yer alan diğer faaliyetler uygulanır.

6) Zafer Bayramı kabul töreni vali tarafından düzenlenir.

Mahalli Kurtuluş Günleri, Atatürk Günleri ve Diğer Tarihi Günler

Mahalli kurtuluş günleri, Atatürk günleri ve diğer tarihi günlerin kutlama faaliyetleri; Başkentte Ankara Valiliği, Başkent dışında valilikler ve kaymakamlıklarca oluşturulacak kutlama komiteleri tarafından belirlenir. Programda, günün anlam ve önemine uygun olarak yapılacak bilimsel toplantı, konferans, sergi, yarışma, tiyatro, halk oyunları, gösteriler ve konser gibi faaliyetler yer alır. Programda tören geçişi ve tebrikata yer verilmez.

KAYNAKÇA

1- DEDEOĞLU Erdoğan, "Resmi Bayramlarda Belediye Başkanları ve Diğer Belediye Görevlilerinin Yetki ve Sorumlulukları" İdari ve Mali Mevzuat Dergisi'nin Şubat-Mart 2019, Yıl: 19, Sayı: 221-222'de yayınlanmıştır.

2- mevzuatdergi.com



Yazar
Erdoğan DEDEOĞLU
Sayıştay Uzman Denetçisi
Kamu Yönetimi Uzmanı

Belediyeler Tarafından Bütçe İçi İşletme Kurulması ile Bu İşletmelerde Yürütülecek Mali İşlemler ve Sorumlular

1- GİRİŞ

Belediyelerin hukukî statüsünü yeniden düzenleyen 5393 Sayılı Belediye Kanununa göre Belediye; Belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organları seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi olarak tanımlanmıştır.

Başka bir tanımlamayla belediye, Anayasanın 127 nci maddesinde ve diğer kanunlarda öngörülen esas ve sınırlar çerçevesinde mahallî müşterek ihtiyaçların karşılanması hususunda, karar organının alacağı kararla harekete geçebilen, harcama yapabilen, borçlanabilen ve her türlü hukukî ehliyete, idarî ve malî özerkliğe sahip bir kamu tüzel kişisidir.

İdarî ve malî özerklik, mahallî idarelerin, mahallî müşterek ihtiyaçları karşılamak amacıyla yetkili organlarının kararı ile kanunlara uygun olarak serbestçe karar alma, teşkilatlanma, personel istihdamı, borçlanma ve benzeri alanlardaki yetkilerini ifade etmektedir.

5393 sayılı Belediye Kanununun 14 ncü maddesinde belediyelerin görev ve sorumlulukları, 15 nci maddesinde ise yetkileri ve imtiyazları ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

Belediyelerin kendilerine kanunla verilen görev ve sorumluluklarını yerine getirmek için kullandıkları bir takım yetkiler ve imtiyazları bulunmaktadır. Bu yetki ve imtiyazlardan biri de belediyelerin bazı hizmetleri yapmak için bütçe içinde işletme kurabilmeleridir.

Bu makalemizde belediyelerin görevleri ile ilgili bazı hizmetleri yapmak için bütçe içinde işletme kurmaları ile bu işletmelerde yürütülecek mali işlemler ve sorumlular konusu incelenecektir.

2- BELEDİYELERİN BÜTÇE İÇİ İŞLETME KURMASI İLE İLGİLİ YASAL DÜZENLEMELER

Belediyelerle ilgili temel yasal düzenlemeler 5393 Sayılı Belediye Kanunu'nda yer almaktadır. Bu kanunda belediyelerin görev, yetki ve sorumlulukları, organlarına ilişkin hükümler, gelirleri, giderleri ve bütçesi ile belediyelerle ilgili diğer hususlar ayrıntılı olarak yer almaktadır. Belediyeler tarafından bütçe içi işletme kurulması ile ilgili temel düzenlemeler de bu Kanunda düzenlenmektedir.

Belediyeler tarafından bütçe içi işletme kurulması ile ilgili olarak 5393 sayılı Belediye Kanununun;

Belediyenin yetkileri ve imtiyazları başlıklı 15 nci maddesinde belediyelerce; içme, kullanma, endüstri ve atık su hizmetleri, toplu taşıma hizmetleri ve toplu konut uygulaması, spor amaçlı tesis, park bahçe bitkileri üretimi gibi hizmetler, toptancı ve perakendeci hâlleri, otobüs terminali, fuar alanı, mezbaha, yat limanı ve iskele hizmetleri ile ilgili bütçe içi işletme kurulabileceği,

Meclisin görev ve yetkileri başlıklı 18 nci maddesinde bütçe içi işletme ile 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununa tâbi ortaklıklar kurulmasına veya bu ortaklıklardan ayrılmaya, sermaye artışına ve gayrimenkul yatırım ortaklığı kurulmasına belediye meclisi tarafından karar verileceği,

İşletme tesisi başlıklı 71 nci maddesinde de; Belediyenin, özel gelir ve gideri bulunan hizmetlerini Çevre ve Şehircilik Bakanlığının izniyle bütçe içinde işletme kurarak yapabileceği,

Hükümleri yer almaktadır.

Görüleceği üzere özellikle Belediye Kanununun 71 nci maddesinde belediyelere, ancak özel gelir ve gideri bulunan hizmetler için Çevre ve Şehircilik Bakanlığından izin almak kaydıyla bütçe içi işletme kurma yetkisi verildiği açıkça belirtilmiştir.

Bu düzenleme ile belediyelere; su, toplu taşıma hizmetleri, toplu konut uygulaması gibi özel gelir ve gideri bulunan hizmetleri Çevre ve Şehircilik Bakanlığından izin almak kaydıyla bütçe içi işletme kurmak suretiyle yerine getirme imkanı sağlanmıştır.

Madde hükmü 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 12.nci maddesinde yer alan "Genel yönetim kapsamındaki idarelerin bütçeleri; merkezi yönetim bütçesi, sosyal güvenlik kurumları bütçeleri ve mahalli idareler bütçeleri olarak hazırlanır ve uygulanır. Kamu idarelerince bunlar dışında herhangi bir ad altında bütçe oluşturulmaz." Hükmüne paralel olarak düzenlenmiştir.

Madde ile belediyenin özel gelir ve gideri bulunan hizmetleri, bütçe dışında ayrı bütçeli işletmeler şeklinde yürütmeleri uygulamasına son verilmiştir. Bu tür işletmeler ancak bütçe içinde kurulabilecek, bütçe dışında kurulamayacaktır.

3- BELEDİYELER TARAFINDAN BÜTÇE İÇİ İŞLETME KURULMASI

İşletme; Türk Ticaret Kanununa göre kurulmayan, şirket niteliği taşımayan, belediyeden ayrı bir tüzel kişiliği olmayan ve belediye tüzel kişiliği içerisinde yer alan, özel geliri ve özel gideri bulunan iktisadi bir kuruluştur.

Belediyeler tarafından işletme kurulması ile ilgili olarak 5393 sayılı Belediye Kanununun "İşletme tesisi" başlıklı 71 nci maddesinde *"Belediye, özel gelir ve gideri bulunan hizmetlerini* Çevre ve Şehircilik *Bakanlığı'nın izniyle bütçe içinde işletme kurarak yapabilir."* hükmü yer almaktadır.

Kanun'un bu maddesi ile belediyelere ancak özel gelir ve gideri bulunan hizmetler için Çevre ve Şehircilik Bakanlığından izin almak kaydıyla bütçe içi işletme kurma yetkisi verilmiştir.

Bu düzenleme ile belediyelere; su, toplu taşıma hizmetleri, toplu konut uygulaması gibi özel gelir ve gideri bulunan hizmetleri, Çevre ve Şehircilik Bakanlığından izin almak kaydıyla bütçe içi işletme kurmak sureliyle yerine getirme imkanı sağlanmıştır.

Belediyeler, başta 5393 sayılı Belediye Kanunu olmak üzere mevzuatla kendilerine verilen görevler çerçevesinde, beldelerine ve belde halkına daha iyi ve kaliteli hizmet sunmak amacıyla belediye bütçesinden pay aktarmak suretiyle bütçe içi işletmeler kurabilecektir.

Belediyeler tarafından bütçe içi işletme kurulabilmesi için Belediye Kanununun 18.nci maddesinin (i) bendine göre belediye meclisinden karar alınması gerekmektedir.

Belediye bütçesi içerisinde kurulan işletmeler; belediyelerin kurdukları su, mezbaha, ekmek fabrikası, akaryakıt ve benzeri teşebbüslerdir. Belediye tüzel kişiliği içinde yer alan bu tür işletmeler, diğer birimler gibi işletilecektir.

Belediyeler tarafından kurulacak işletmelerle ilgili İçişleri ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca müşterek bir yönetmelik hazırlanmıştır. 08.03.2011 tarih ve 27868 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe konulan ve adı "Mahalli İdareler Bütçe İçi İşletme Yönetmeliği" olan sözkonusu Yönetmelik ile mahalli idareler bütçesi içinde oluşturulacak işletmelerin, kuruluş ve işleyişine dair usul ve esaslar düzenlenmiştir.

Yönetmeliğe göre kurulacak işletme, büyükşehir belediyelerinde, İşletme ve İştirakler Daire Başkanlığı veya Şube Müdürlüğü; diğer belediyelerde ise, İşletme Müdürlüğü veya İşletme ve İştirakler Müdürlüğü şeklinde ayrı bir hizmet birimi olarak kurulabileceği gibi, mevcut bir hizmet birimi içinde de kurulabilecektir.

İşletme, teşkilat yapısı içinde ayrı birim olarak kurulmuş ise İşletme ve İştirakler Daire Başkanı/Daire Başkanı/Şube Müdürü/İşletme Müdürü/İşletme ve İştirakler Müdürü; başka birim içinde faaliyette bulunuyor ise bu birimin en üst yöneticisi, işletmenin harcama yetkilisi olacaktır.

Bütçelerinde harcama birimi sınıflandırılamayan veya harcama yetkilisinin belirlenmesinde güçlük bulunan mahalli idarelerde işletmenin harcama yetkilisi, üst yöneticinin önerisi ve il özel idareleri için İçişleri Bakanlığının belediyeler için Çevre ve Şehircilik Bakanlığının uygun görüşü ile belirlenecektir.

İşletmenin gerçekleştirme görevlileri, harcama talimatı üzerine, işletmeyle ilgili işin yaptırılması, mal ve hizmetin satın alınması ve tesellümü, belgelendirilmesi ve ödeme için gerekli belgelerin hazırlanması görevlerini yürüteceklerdir.

Harcama yetkilisi, yardımcıları veya kendisine en yakın yönetim kademesinde bulunan görevliler arasından birini veya birden fazlasını, diğer görevlilerce düzenlenen gerçekleştirme belgelerini toplamak, kontrol etmek ve bunları düzenleyeceği bir ödeme emri belgesine bağlamak suretiyle işlemin taahhüt ve tahakkuk aşamalarını tamamlayarak ödemeye hazır duruma getirmek üzere ayrıca gerçekleştirme görevlisi olarak görevlendirebilecektir.

Mahalli idarenin muhasebe hizmetlerini yürüten muhasebe yetkilisi işletmenin de muhasebe yetkilisidir. İşletmenin hesabı, muhasebe yetkilisi tarafından, mahalli idare kesin hesabına dahil edilerek ilgili mercilere verilir. İşletmenin iş hacminin zorunlu kılması halinde bu işler için ayrı bir muhasebe yetkilisi yardımcısı görevlendirilebilir.

İşletme faaliyetlerinin muhasebe işlemleri 10/3/2006 tarihli ve 26104 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hükümlerine göre mahalli idarenin muhasebe biriminde tutulur.

İşletme faaliyetlerinde, mali işlemlerin gerçekleştirilmesinde ve muhasebeleştirilmesinde ödeme belgesine bağlanacak kanıtlayıcı belgelerde 15/8/2007 tarihli ve 26614 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Mahalli İdareler Harcama Belgeleri Yönetmeliği hükümleri uygulanır.

İşletmede kadro işlemleri hususunda, işletmenin kurulduğu mahalli idareye göre 10/6/2007 tarihli ve 26548 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan İl Özel İdaresi Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmelik veya 22/2/2007 tarihli ve 26442 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Belediye ve Bağlı Kuruluşlar ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmelik hükümleri uygulanır.

İşletmenin ihale iş ve işlemleri 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ve 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu ile bu kanunlara dayanılarak yayımlanan yönetmeliklerin hükümlerine göre yürütülecektir.

4. BELEDİYELER TARAFINDAN BÜTÇE İÇİ İŞLETME KURULMASI İLE İLGİLİ İÇİŞLERİ BAKANLIĞI GÖRÜŞLERİ

Belediyeler tarafından mevzuat uygulamaları ile ilgili olarak zaman zaman yaşanan bazı tereddütler üzerine İçişleri Bakanlığına görüş sorulmakta ve uygulama Bakanlıktan alınan görüşler doğrultusunda yürütülmektedir.

Belediyeler tarafından bütçe içi işletme kurulması ile ilgili olarak ta içişleri Bakanlığından muhtelif zamanlarda görüşler sorulmuş olup verilen bu görüşlerden ikisine aşağıda yer verilmiştir.

İçişleri Bakanlığı tarafından bütçe içi işletme kurulması ile ilgili verilen görüşlerden ilki Karabük Belediyesine verilen bir görüştür. Bu görüş aynen şöyledir.

"T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü

SAYI : B050MAH065000/12021-8273721.11.2005
KONU : İşletme

KARABÜK BELEDİYE BAŞKANLIĞINA

İLGİ : 11.10.2005 tarihli ve 4704 sayılı yazınız.

Belediye bünyesinde bulunan su, otobüs ve fırın işletmesine kanalizasyon, arıtma ve drenaj hizmetlerinin dahil edilip edilemeyeceği konusundaki ilgi yazınız incelenmiştir.

a) Anılan işletmenin bütçesinin, belediye bütçesi içinde gösterilmek suretiyle yapılabileceği,

b) İşletmeye dahil edilecek olan kanalizasyon, arıtma ve drenaj hizmetleri için 5393 sayılı Belediye Kanununun 71 inci maddesindeki "Belediye, özel gelir ve gideri bulunan hizmetlerini İçişleri Bakanlığının izniyle bütçe içinde işletme kurarak yapabilir" hükmü uyarınca Bakanlık onayı alınması gerektiği,

c) Söz konusu işletmenin kaldırılması halinde, mevcut kadrolarının belediye bünyesinde ihtiyacı olan birimlere verilebileceği, değerlendirilmektedir.

Bilgilerinizi rica ederim."

İçişleri Bakanlığının bu görüşünde, belediye bünyesinde bulunan su, otobüs ve fırın işletmesine kanalizasyon, arıtma ve drenaj hizmetlerinin dahil edilebilmesi için;

- Sözkonusu işletmenin bütçesinin, belediye bütçesi içinde gösterilmesi gerektiği,
- İşletmeye dahil edilecek olan kanalizasyon, arıtma ve drenaj hizmetleri için İçişleri Bakanlığının onayının alınması gerektiği,
- Söz konusu işletmenin kaldırılması halinde, mevcut kadrolarının belediye bünyesinde ihtiyacı olan birimlere verilebileceği, belirtilmiştir.

İçişleri Bakanlığı tarafından bütçe içi işletme kurulması ile ilgili verilen görüşlerden ikincisi Bilecik Belediyesine verilen görüştür. Bu görüş aynen şöyledir.

"T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü

SAYI : B050MAH0650002/8040615.2.2005
KONU : İşletme

BİLECİK BELEDİYE BAŞKANLIĞINA

İLGİ: 7.2.2005 tarihli ve 1/73 sayılı yazınız.

İlgi yazınız incelenmiştir.

Belediye bünyesinde bulunan Su-Otobüs işletmesinin meclis kararı ile kurulduğu düşünülmektedir. Bu bakımdan, kurulduğu usulle, yani meclis kararı ile fesh edilmesi gerekmektedir.

Bu işletmenin belediyeden ayrı bir tüzel kişiliği bulunmadığından, meclis kararında belirtilmek suretiyle bina, arsa, araç-gereç, taşınır ve taşınmaz malları ile personelinin devri uygun mütalaa edilmektedir.

Bilgilerinizi rica ederim."

İçişleri Bakanlığının bu görüşünde, belediye bünyesinde bulunan Su-Otobüs işletmesinin belediye meclisi kararı ile fesh edilmesi gerektiği,

Ayrıca bu işletmenin belediyeden ayrı bir tüzel kişiliği bulunmadığından, meclis kararında belirtilmek suretiyle bina, arsa, araç-gereç, taşınır ve taşınmaz malları ile personelinin devrinin uygun olduğu, belirtilmiştir.

5- BELEDİYELER TARAFINDAN KURULAN BÜTÇE İÇİ İŞLETMELERDE YÜRÜTÜLECEK MALİ İŞLEMLER

a) Bütçe işlemleri

Mahalli İdareler Bütçe İçi İşletme Yönetmeliğine göre bütçe içinde kurumsal sınıflandırmada; işletme mahalli idare teşkilat şemasında ana hizmet birimi olarak yer alıyorsa kendi kodunda, herhangi bir hizmet birimi içinde yer alıyorsa o hizmet birimi altında kodlanacaktır.

Bütçe içi işletme adına ayrılan ödenekler, fonksiyonel sınıflandırılmada ekonomik işler ve hizmetler kodunda gösterilecek, işletmenin iktisadi ve ticari işlerine ilişkin giderler dışında kalan personel giderleri, sosyal güvenlik kurumuna devlet primi giderleri, mal ve hizmet alımı giderleri ve sermaye giderleri ile transferleri mahalli idare bütçesinden yapılacaktır.

İşletme ödeneğinin iktisadi ve ticari işler için nakit sermaye olarak kullanılacak kısmı ise ekonomik sınıflandırmada borç verme kodunda gösterilecek, bu ödenek işletme adına açılmış bir özel hesaba aktarılmak suretiyle kullanılacaktır.

İşletme ödeneğinden kullanılmayan kısmı yıl sonunda iptal edilecek, işletme faaliyetlerinden sağlanan gelir fazlası veya kâr mahalli idare bütçesine gelir kaydedilecektir. İşletme tarafından ticari faaliyetin ve iktisadi teamüllerin gerektirdiği kısa vadeli borçlanmalar dışında, finansman amacı ile borçlanma yapılamayacaktır.

b) Muhasebe işlemleri

Mahalli İdareler Bütçe İçi İşletme Yönetmeliğine göre işletme faaliyetlerinin muhasebe işlemleri 10/3/2006 tarihli ve 26104 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hükümlerine göre mahalli idarenin muhasebe biriminde tutulacaktır. Muhasebe birimi, mahalli idarenin muhasebe hizmetlerini yürüten birimidir.

Bütçe içi işletmenin Kurumlar Vergisine tabi faaliyetleri, hesap planı bakımından, sadece bütçe işlemlerinin muhasebeleştirilmesi ve raporlanmasına ilişkin olarak Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hükümlerine tabidir.

İşletmenin ticari mal ve hizmet alım satımlarına ilişkin (Kurumlar Vergisine tabi) faaliyetleri için, 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 175 inci ve mükerrer 257 nci maddeleri hükümleri uyarınca belirlenen muhasebe standartları, tek düzen hesap planı ve mali tabloların çıkarılmasına ilişkin usul ve esaslar çerçevesinde defter tutulacaktır. Mahalli idare bütçesi içinde yapılan personel ve diğer yönetim ve donatım giderleri kurum kazancının tespitinde ve Kurumlar Vergisi beyannamesinin düzenlenmesinde ayrıca dikkate alınacaktır.

Yönetmeliğe göre işletme faaliyetlerinde, mali işlemlerin gerçekleştirilmesinde ve muhasebeleştirilmesinde ödeme belgesine bağlanacak kanıtlayıcı belgelerde 15/8/2007 tarihli ve 26614 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Mahalli İdareler Harcama Belgeleri Yönetmeliği hükümleri uygulanacaktır.

c) Avans işlemleri

Mahalli İdareler Bütçe İçi İşletme Yönetmeliğine göre gerçekleştirme ve ödeme belgeleri ile ilgili işlemlerin tamamlanması beklenilmeyecek ivedi veya zorunlu giderler için harcama yetkilisinin uygun görmesi ve karşılığı ödeneğin saklı tutulması kaydıyla görevlendirilecek mutemede üst sınırı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ile belirlenen tutarda avans verilebilecektir.

İşletmenin ticari faaliyetleri için işletme kasasından verilen avanslarda bu tutar beş katına kadar yükseltilebilir. Her mutemet aldığı avanstan harcadığı tutara ilişkin harcama belgelerini,

avansın alındığı tarihi izleyen bir ay içinde muhasebe servisine vermek ve üzerinde kalan avans bakiyesini iade etmekle yükümlüdür. Mali yıl sonunda alınan avanslar bir aylık süreye bakılmaksızın mali yılın son günü tamamen kapatılacaktır.

d) İhale işlemleri

Mahalli İdareler Bütçe İçi İşletme Yönetmeliğine göre işletmenin ihale iş ve işlemleri 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ve 5/1/2002 tarihli ve 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu ile bu kanunlara dayanılarak yayımlanan yönetmeliklerin hükümlerine göre yürütülecektir.

6- BELEDİYELER TARAFINDAN KURULAN BÜTÇE İÇİ İŞLETMELERDE SORUMLULAR

a) Üst Yönetici

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve kontrol Kanununun "Üst yöneticiler" başlıklı 11. maddesine göre; Bakanlıklarda ve diğer kamu idarelerinde en üst yönetici, il özel idarelerinde vali ve belediyelerde belediye başkanı üst yöneticidir. Bakanlıklarda en üst yönetici Cumhurbaşkanı tarafından belirlenir.

Üst yöneticiler, idarelerinin stratejik planlarının ve bütçelerinin kalkınma planına, yıllık programlara, kurumun stratejik plan ve performans hedefleri ile hizmet gereklerine uygun olarak hazırlanması ve uygulanmasından, sorumlulukları altındaki kaynakların etkili, ekonomik ve verimli şekilde elde edilmesi ve kullanımını sağlamaktan, kayıp ve kötüye kullanımının önlenmesinden, malî yönetim ve kontrol sisteminin işleyişinin gözetilmesi, izlenmesi ve kanunlar ile Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde belirtilen görev ve sorumlulukların yerine getirilmesinden Bakana; mahallî idarelerde ise meclislerine karşı sorumludurlar.

Üst yöneticiler, bu sorumluluğun gereklerini harcama yetkilileri, malî hizmetler birimi ve iç denetçiler aracılığıyla yerine getirirler.

Bu hükümlerden anlaşılacağı üzere belediyeler tarafından kurulan bütçe içi işletmelerde üst yönetici belediye başkanıdır.

b) Harcama Yetkilisi

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun "Harcama yetkisi ve yetkilisi" başlıklı 31. maddesine göre; Bütçeyle ödenek tahsis edilen her bir harcama biriminin en üst yöneticisi harcama yetkilisidir.

Ancak, teşkilât yapısı ve personel durumu gibi nedenlerle harcama yetkililerinin belirlenmesinde güçlük bulunan idareler ile bütçelerinde harcama birimleri sınıflandırılmayan idarelerde harcama yetkisi, üst yönetici veya üst yöneticinin belirleyeceği kişiler tarafından; mahallî idarelerde İçişleri veya Çevre ve Şehircilik Bakanlığının, diğer idarelerde ise Hazine ve Maliye Bakanlığının uygun görüşü üzerine yürütülebilir

Kanunların veya Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin verdiği yetkiye istinaden yönetim kurulu, icra komitesi, komisyon ve benzeri kurul veya komite kararıyla yapılan harcamalarda, harcama yetkisinden doğan sorumluluk kurul, komite veya komisyona ait olur.

Genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinde; idareler, merkez ve merkez dışı birimler ve görev unvanları itibarıyla harcama yetkililerinin belirlenmesine, harcama yetkisinin bir üst yönetim kademesinde birleştirilmesine ve devredilmesine ilişkin usûl ve esaslar Hazine ve Maliye Bakanlığınca belirlenir. Harcama yetkisinin devredilmesi, yetkiyi devredenin idarî sorumluluğunu ortadan kaldırmaz.

Harcama yetkilileri bütçede öngörülen ödenekleri kadar, ödenek gönderme belgesiyle kendisine ödenek verilen harcama yetkilileri ise tahsis edilen ödenek tutarında harcama yapabilir.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve kontrol Kanununun "Harcama talimatı ve sorumluluk" başlıklı 32. nci maddesine göre de; Bütçelerden harcama yapılabilmesi, harcama yetkilisinin har-

cama talimatı vermesiyle mümkündür. Harcama talimatlarında hizmet gerekçesi, yapılacak işin konusu ve tutarı, süresi, kullanılabilir ödeneği, gerçekleştirme usulü ile gerçekleştirmeyle görevli olanlara ilişkin bilgiler yer alır.

Harcama yetkilileri, harcama talimatlarının bütçe ilke ve esaslarına, kanun ve diğer mevzuata uygun olmasından, ödeneklerin etkili, ekonomik ve verimli kullanılmasından ve bu Kanun çerçevesinde yapmaları gereken diğer işlemlerden sorumludur.

Kamu idaresi bütçesinde ödenek tahsis edilen ve harcama yetkisi bulunan birim harcama birimidir. Bu kapsamda belediyeler tarafından kurulan bütçe içi işletmeler de birer harcama birimidirler.

Mahalli İdareler Bütçe İçi İşletme Yönetmeliğine göre belediye tarafından kurulan bütçe içi işletme, teşkilat yapısı içinde ayrı birim olarak kurulmuş ise bu işletmenin başında bulunan İşletme ve İştirakler Daire Başkanı / Daire Başkanı / Şube Müdürü / İşletme Müdürü / İşletme ve İştirakler Müdürü harcama yetkilisidir.

Belediye tarafından kurulan bütçe içi işletme, başka birim içinde faaliyette bulunuyor ise bu birimin en üst yöneticisi işletmenin de harcama yetkilisidir.

Bütçelerinde harcama birimi sınıflandırılamayan veya harcama yetkilisinin belirlenmesinde güçlük bulunan mahalli idarelerde işletmenin harcama yetkilisi, üst yöneticinin önerisi ve İl özel idareleri için İçişleri Bakanlığının, belediyeler için Çevre ve Şehircilik Bakanlığının uygun görüşü ile belirlenir.

c) Gerçekleştirme görevlileri

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve kontrol Kanununun "Giderin gerçekleştirilmesi " başlıklı 33. ncü maddesine göre; Bütçelerden bir giderin yapılabilmesi için iş, mal veya hizmetin belirlenmiş usul ve esaslara uygun olarak alındığının veya gerçekleştirildiğinin, görevlendirilmiş kişi veya komisyonlarca onaylanması ve gerçekleştirme belgelerinin düzenlenmiş olması gerekir. Giderlerin gerçekleştirilmesi; harcama yetkililerince belirlenen görevli tarafından düzenlenen ödeme emri belgesinin harcama yetkilisince imzalanması ve tutarın hak sahibine ödenmesiyle tamamlanır.

Gerçekleştirme görevlileri, harcama talimatı üzerine; işin yaptırılması, mal veya hizmetin alınması, teslim almaya ilişkin işlemlerin yapılması, belgelendirilmesi ve ödeme için gerekli belgelerin hazırlanması görevlerini yürütürler.

Elektronik ortamda oluşturulan ortak bir veri tabanından yararlanmak suretiyle yapılacak harcamalarda, veri giriş işlemleri gerçekleştirme görevi sayılır. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin esas ve usûller Maliye Bakanlığınca belirlenir.

Gerçekleştirme görevlileri, bu Kanun çerçevesinde yapmaları gereken iş ve işlemlerden sorumludurlar.

Mahalli İdareler Bütçe İçi İşletme Yönetmeliğine göre bütçe içi işletmenin gerçekleştirme görevlileri, harcama talimatı üzerine, işletmeyle ilgili işin yaptırılması, mal ve hizmetin satın alınması ve tesellümü, belgelendirilmesi ve ödeme için gerekli belgelerin hazırlanması görevlerini yürüteceklerdir.

Bütçe içi işletmenin harcama yetkilisi, yardımcıları veya kendisine en yakın yönetim kademesinde bulunan görevliler arasından birini veya birden fazlasını, diğer görevlilerce düzenlenen gerçekleştirme belgelerini toplamak, kontrol etmek ve bunları düzenleyeceği bir ödeme emri belgesine bağlamak suretiyle işlemin taahhüt ve tahakkuk aşamalarını tamamlayarak ödemeye hazır duruma getirmek üzere ayrıca gerçekleştirme görevlisi olarak görevlendirebilecektir.

d) Muhasebe yetkilisi

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve kontrol Kanununun "Muhasebe hizmeti ve muhasebe yetkilisinin yetki ve sorumlulukları" başlıklı 61. maddesine göre; Muhasebe hizmeti; gelirlerin ve alacakların tahsili, giderlerin hak sahiplerine ödenmesi, para ve parayla ifade edilebilen değerler ile emanetlerin alınması, saklanması, ilgililere verilmesi, gönderilmesi ve diğer tüm malî işlemlerin kayıtlarının yapılması ve raporlanması işlemleridir. Bu işlemleri yürütenler muhasebe yetkilisidir. Memuriyet kadro ve unvanlarının muhasebe yetkilisi niteliğine etkisi yoktur.

Muhasebe yetkilisi, bu hizmetlerin yapılmasından ve muhasebe kayıtlarının usulüne uygun, saydam ve erişilebilir şekilde tutulmasından sorumludur. 9.12.1994 tarihli ve 4059 sayılı Kanun hükümleri saklı kalmak kaydıyla, genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinin muhasebe hizmetleri Maliye Bakanlığınca yürütülür. Muhasebe yetkilileri gerekli bilgi ve raporları düzenli olarak kamu idarelerine verirler.

Muhasebe yetkilileri ödeme aşamasında, ödeme emri belgesi ve eki belgeler üzerinde;

a) Yetkililerin imzasını,

b) Ödemeye ilişkin ilgili mevzuatında sayılan belgelerin tamam olmasını,

c) Maddi hata bulunup bulunmadığını,

d) Hak sahibinin kimliğine ilişkin bilgileri,

Kontrol etmekle yükümlüdür.

Muhasebe yetkilileri, ilgili mevzuatında düzenlenmiş belgeler dışında belge arayamaz. Yukarıda sayılan konulara ilişkin hata veya eksiklik bulunması halinde ödeme yapamaz. Belgesi eksik veya hatalı olan ödeme emri belgeleri, düzeltilmek veya tamamlanmak üzere en geç bir iş günü içinde gerekçeleriyle birlikte harcama yetkilisine yazılı olarak gönderilir. Hataların düzeltilmesi veya eksikliklerin giderilmesi halinde ödeme işlemi gerçekleştirilir.

Muhasebe yetkilileri işlemlerine ilişkin defter, kayıt ve belgeleri muhafaza eder ve denetime hazır bulundururlar.

Muhasebe yetkilileri, 5018 sayılı Kanunun 34 üncü maddesinin ikinci fıkrasındaki ödemeye ilişkin hükümler ile 61. maddesinin üçüncü fıkrasında belirtilen ödemeye ilişkin kontrol yükümlülüklerinden dolayı sorumludurlar. Muhasebe yetkililerinin bu Kanuna göre yapacakları kontrollere ilişkin sorumlulukları, görevleri gereği incelemeleri gereken belgelerle sınırlıdır.

Mahalli İdareler Bütçe İçi İşletme Yönetmeliğinde muhasebe yetkilisi; Mahalli idarenin muhasebe hizmetlerinin yapılmasından ve muhasebe kayıtlarının usulüne uygun, saydam ve erişilebilir şekilde tutulmasından sorumlu olan yetkili olarak tanımlanmıştır.

Yönetmeliğe göre belediyenin muhasebe hizmetlerini yürüten muhasebe yetkilisi aynı zamanda işletmenin de muhasebe yetkilisidir. İşletmenin hesabı, muhasebe yetkilisi tarafından, mahalli idare kesin hesabına dahil edilerek ilgili mercilere verilecektir.

Bütçe içi işletmenin iş hacminin zorunlu kılması halinde bu işler için ayrı bir muhasebe yetkilisi yardımcısı görevlendirilebilir. Muhasebe yetkilisi yardımcılarının görevlendirilmesine ve yetkilendirilmesine ilişkin hususlar, 21/1/2006 tarihli ve 26056 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Muhasebe Yetkilisi Adaylarının Eğitimi, Sertifika Verilmesi ile Muhasebe Yetkililerinin Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik hükümleri çerçevesinde belirlenecektir.

e) Muhasebe yetkilisi mutemedi

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve kontrol Kanununun "Muhasebe hizmeti ve muhasebe yetkilisinin yetki ve sorumlulukları " başlıklı 61. nci maddesine göre; Muhasebe yetkilisi adına ve hesabına para ve parayla ifade edilebilen değerleri geçici olarak almaya, vermeye ve göndermeye yetkili olanlar muhasebe yetkilisi mutemedidir. Muhasebe yetkilisi mutemetleri doğrudan muhasebe yetkilisine karşı sorumludurlar. Muhasebe yetkilisi mutemetlerinin görevlendirilmeleri,

yetkileri, denetimi, tutacakları defter ve belgeler ve diğer hususlara ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenecektir.

Mahalli İdareler Bütçe İçi İşletme Yönetmeliğine göre de; Muhasebe yetkilisi adına ve hesabına para ve parayla ifade edilebilen değerleri geçici olarak almak, muhafaza etmek, vermek veya göndermek ve bu işlemlerle ilgili olarak doğrudan muhasebe yetkilisine karşı sorumlu olmak üzere muhasebe yetkilisi mutemedi görevlendirilir.

Muhasebe yetkilisi mutemedi olarak seçilen görevlilerin adı, soyadı, görev yeri, unvanı, imzası, görev ve yetkileri ilk görevlendirmede muhasebe yetkilisine yazılı olarak bildirilir. Muhasebe yetkilisi mutemetleri, 2/6/1934 tarihli ve 2489 sayılı Kefalet Kanununa göre kefalete tabidirler.

7- SONUÇ

Belediyelerin kendilerine kanunla verilen görev ve sorumluluklarını yerine getirmek için kullandıkları yetki ve imtiyazlardan biri de belediyelerin bazı hizmetleri yapmak için bütçe içinde işletme kurabilmeleridir.

Belediyeler tarafından işletme kurulması ile ilgili temel düzenlemeler 5393 sayılı Belediye Kanununda düzenlenmiş olup bu Kanuna göre belediyeler, ancak özel gelir ve gideri bulunan hizmetler için Çevre ve Şehircilik Bakanlığından izin almak kaydıyla bütçe içi işletme kurabileceklerdir.

Bu düzenleme ile belediyelere; su, toplu taşıma hizmetleri, toplu konut uygulaması gibi özel gelir ve gideri bulunan hizmetleri, İçişleri Bakanlığından izin almak kaydıyla bütçe içi işletme kurmak suretiyle yerine getirme imkanı sağlanmıştır.

Belediyeler, başta 5393 sayılı Belediye Kanunu olmak üzere mevzuatla kendilerine verilen görevler çerçevesinde, beldelerine ve belde halkına daha iyi ve kaliteli hizmet sunmak amacıyla belediye bütçesinden pay aktarmak suretiyle bütçe içi işletmeler kurabilecektir.

Belediyeler tarafından kurulacak bütçe içi işletmelerin kuruluş ve işleyişine dair usul ve esaslar İçişleri Bakanlığı ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından müşterek hazırlanan Mahalli İdareler Bütçe İçi İşletme Yönetmeliğinde düzenlenmiştir.

Belediyeler tarafından kurulacak bütçe içi işletmelerin bütçe işlemleri, muhasebe işlemleri ve avans işlemleri bu Yönetmelik hükümlerine, ihale iş ve işlemleri 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ve 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu hükümlerine göre yürütülecek, işletme faaliyetlerinde, mali işlemlerin gerçekleştirilmesinde ve muhasebeleştirilmesinde ödeme belgesine bağlanacak kanıtlayıcı belgelerde Mahalli İdareler Harcama Belgeleri Yönetmeliği hükümleri, kadro işlemleri hususunda ise Belediye ve Bağlı Kuruluşlar ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmelik hükümleri uygulanacaktır.

Ayrıca işletme faaliyetlerinin yürütülmesinde ve mali işlemlerinin gerçekleştirilmesinde yetkili ve sorumlu olanlar da Mahalli İdareler Bütçe İçi İşletme Yönetmeliğinde belirlenmiştir.

KAYNAKÇA

1- 5393 sayılı Belediye Kanunu

2- 08.03.2011 tarih ve 27868 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Mahalli İdareler Bütçe İçi İşletme Yönetmeliği

3- 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve kontrol Kanunu

4- İçişleri Bakanlığı genelgeleri

5- ZÜLÜFLÜ Hafize, "Belediyelerde Şirket ve Bütçe İçi İşletme Kurulması İşlemleri" İdari ve Mali Mevzuat Dergisi'nin Şubat-Mart 2019, Yıl: 19, Sayı: 221-222'de yayınlanmıştır.

6- mevzuatdergi.com



Seçimlerden Sonra Yapılacak Sosyal Denge Sözleşmeleri

Yazar
Dr. Av. M. Lamih ÇELİK
Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi
Teftiş Kurulu Başkanı

1. GİRİŞ

Sosyal Denge Sözleşmesi Sosyal denge sözleşmesi, işçi statüsü dışında kalan kamu görevlilerini yani 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi sözleşmeli ve kadrolu kamu görevlilerini kapsayan, sui generis "kendine özgü" bir toplu sözleşme olarak tanımlanmaktadır. Sosyal denge sözleşmeleri 1990'lı yıllardan itibaren yapılsa da mevzuatımıza 2012 yılında yapılan düzenleme ile girmiştir. 11.04.2012 tarih ve 28261 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 6289 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu ile 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede 04.04.2012 tarihinde yapılan düzenlemeler ve değişiklikler sonrası yasal mevzuatımıza girmiştir.

Bilindiği üzere belediyeler ve bağlı kuruluşları ile il özel idarelerinin kadro ve pozisyonlarında istihdam edilen kamu görevlilerine sosyal denge tazminatı adı altında ek bir ödeme yapılabilmektedir.

Anayasa'nın 53 ve 128 inci maddelerinde 2010 yılında yapılan değişiklikle memurlar ve diğer kamu görevlilerine toplu sözleşme yapma hakkı verilmiştir. Bunla birlikte ilk defa kamu görevlileri sendikaları toplu sözleşme hakkını elde etmiş ve Kanunun ismi "Kamu Görevlileri Sendikaları Kanununun" iken "Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu" şeklinde değiştirilmiştir.

Bu düzenlemeler çerçevesinde 375 sayılı KHK'ya ek 15 inci madde eklenerek 915 belediyeler, bağlı kuruluşlar ve il özel idarelerinin kadro ve pozisyonlarında istihdam edilen kamu görevlilerine sosyal denge tazminatı ödenebileceği düzenlenmiş, geçmişte çeşitli adlar altında yapılan sözleşmelerin belli koşullarda devamına imkân sağlanmış, bu sözleşmelere istinaden yapılan ödemeler konusunda da af getirilmiştir.

SDS İmzalayabilecek Belediyeler

4688 sayılı Kanun'un 32 nci maddesinin başlığı "Mahalli idarelerde sözleşme imzalanması" olmasına rağmen maddede belediye ve il özel idarelerinden, 375 sayılı KHK'nın ek 15 inci maddesinde ise belediyeler ve bağlı kuruluşları ile il özel idarelerinden söz edilmek suretiyle SDS imzalayacak idareler belirlenmiştir. Bu hükümlerde mahalli idare birlikleri sayılmamıştır. 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu'nun 22 nci maddesinde bütçe ve diğer mali hükümler ile teşkilat ve personel istihdamı konularında bu Kanun'da hüküm bulunmayan hallerde Belediye Kanunu ile Belediye Kanunu'na aykırı olmamak kaydıyla birlik tüzüğü hükümlerinin uygulanacağı belirtilmektedir. Bu hükümden hareketle, mahalli idare birliklerinin de sosyal denge tazminatı sözleşmesi imzalayabileceği belirtilmektedir.

Kanun, mahalli idarelerin borçluluk durumuna göre bir ayrıma gitmiştir. Vadesi geçmiş vergi, sosyal güvenlik primi ile Hazine Müsteşarlığı'na olan borç toplamının gerçekleşen en son yıl bütçe gelirlerinin yüzde onunu aşması, ödenmemiş aylık ve ücret borcu bulunması veya gerçekleşen en son yıla ilişkin toplam personel giderinin, gerçekleşen en son yıl bütçe gelirlerinin belediyelerde yüzde otuzunu, il özel idaresinde yüzde yirmi beşini aşması hallerinde sosyal denge sözleşmesi yapılamayacaktır.

Personel giderleri için Kanun'da öngörülen oranlar, Yerel Yönetim Hizmet Koluna İlişkin Toplu Sözleşme ile yüzde otuz oranı, yüzde otuz beş; yüzde yirmi beş oranı, yüzde otuz olarak uy-

gulanacaktır. Sözleşmenin yapılmasından sonra Kanunda öngörülen borçluluk koşullarının oluşması durumunda mevcut sözleşme kendiliğinden hükümsüz kalacak ve bu sözleşmeye istinaden ödeme yapılamayacaktır.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 49 uncu Maddesi'nin dokuzuncu fıkrası "Belediyenin yıllık toplam personel giderleri, gerçekleşen en son yıl bütçe gelirlerinin 213 sayılı Vergi Usul Kanununa göre belirlenecek yeniden değerleme katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarın yüzde otuzunu aşamaz." ibaresi ile belediye personelinin giderlerinin yapılması ve belirtilen oranı aşması halinde personel istihdam edemeyeceğine ilişkin hüküm belirtmiştir.

Mali duruma ilişkin ön şartların hepsinin aynı anda bulunması da gerekmez. Sadece birinin varlığı da sözleşme imzalanmasının önünde engel olacaktır. Düzenlemede koşullar arasında "virgül" ve "veya" bağlacının kullanılmış olmasından bu sonuca ulaşılmaktadır. Diğer yandan sözleşme imzalamaya engel olan belediyenin vadesi geçmiş vergi veya sigorta borcunun olması değil, bu borçların gerçekleşen en son yıl bütçe gelirlerinin yüzde onunu aşması halidir.

Vadesi geçmiş vergi ve sigorta borcu olmakla birlikte borçlar yapılandırılmış ve yapılandırma koşullarına göre ödenmekte ise bu durumun SDS imzalanmasına engel olmayacağı değerlendirilmektedir.

Sosyal denge sözleşmesi yapabilmek için gereken ön koşullardan diğeri, ödeme süresi geçtiği halde ödenmemiş aylık ve ücret borcu bulunmamasıdır. Burada bahsedilen belediye personeline ödenmesi gereken aylık ve ücretlerdir. Belediye personel şirketlerine ödenen bedeller hesaba dâhil edilmeyecektir

SDS yapmak takdire bırakılmıştır. Bu husus, Kanun'da tercih edilen fiilin "yapılabilir" şeklinde ifade edilmesinden anlaşılmaktadır. Bu konuda belediyelere yetki verilmiş ancak zorunlu tutulmamıştır.

SDS Sözleşmelerinden Kimler Yararlanabilir?

Sosyal denge sözleşmeleri, idarelerin kadro ve pozisyonlarında istihdam edilen memurlar ve diğer kamu görevlileri için imzalanabilmektedir.

4688 sayılı Kanun'un kapsamının belirtildiği 2 nci maddesinde de bu Kanun'un işçi statüsü dışında çalışan kamu görevlileri hakkında uygulanacağı belirtilmektedir. Buna göre 4857 sayılı yılı İş Kanunu'na tabi olarak çalışan işçiler, SDS sözleşmesinden yararlanamayacaktır.

Tam zamanlı sözleşmeli personelin memur kadrosu karşılığı çalışıyor olması, bu personelin sözleşme kapsamında olduğuna zemin hazırlamıştır. Diğer yandan 4688 sayılı Kanun'un 2 nci maddesindeki "işçi statüsü dışındaki kamu görevlileri" ibaresi de ödenir yorumunu kolaylaştırmıştır. Ancak kısmi zamanlı çalışan sözleşmeliler için ise SDS ödenmesi uygun olmayacaktır.

Devlet Personel Başkanlığı'nca İçişleri Bakanlığı'na gönderilen görüşte "meclis üyesi başkan yardımcılarının belediyelerde norm kadro sayısına bağlı kalınmaksızın görevlendirildikleri ve kamu kurum ve kuruluşların kadro veya pozisyonunda istihdam edilmeyenlerin 4688 sayılı Kanun kapsamında kamu görevlisi olarak değerlendirilemeyeceği" gerekçesi ile meclis üyesi başkan yardımcılarına SDS ödenemeyeceği belirtilmiştir. Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü de; "Belediyeler ve bağlı kuruluşlarında kadro ve pozisyonlarında istihdam edilen kamu görevlilerine sosyal denge tazminatı ödenebileceği düzenlenmiştir. Ancak belediyelerin kadro veya pozisyonlarında istihdam edilmeyen belediye meclis üyeleri arasından seçilmiş belediye başkan yardımcısına sosyal denge tazminatı ödenmeyeceği hususu Sayıştay kararları ile yerleşik hale gelmiştir. Örneğin, Sayıştay Temyiz Kurulunun 22/1/2020 tarihli ve 47152 sayılı kararında, "Madde hükmünden de anlaşılacağı üzere, sosyal denge tazminatı belediyede kadro ve pozisyonlarında istihdam edilen kamu görevlilerine ödenebilecektir. Meclis üyeleri arasından atanan başkan yardımcıları herhangi bir kadro veya pozisyon karşılığında görev yapmamaklardır ve belediye başkan yardımcılığı görevleri belediye başkanının görev süresi ile sınırlıdır. Bu bağlamda söz konusu kişilere sosyal denge tazminatı ödenebilme olanağı bulunmamaktadır. Bunlara ödeme yapılabileceğine dair toplu iş sözleşmesine konulan hüküm ise geçersizdir.

Sayıştay 4. D. E: 2021/274-17 T: 07.12. 2021 sayılı kararında; "mevzuat hükümlerin-

den anlaşılacağı üzere, sosyal denge tazminatı, belediyeler ve bağlı kuruluşları ile il özel idarelerinin "kadro ve pozisyonlarında" görev yapan kamu görevlilerine ödenebilecektir.

Madde metninde geçen "kadro ve pozisyonlarında istihdam edilen kamu görevlileri" ifadesi memur ve sözleşmeli personeli belirtmekte olup, büyükşehir belediye başkanı ise bu ifade kapsamında bir kadro veya pozisyonda görev yapmamaktadır.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun "Belediye başkanının özlük hakları" başlıklı 39 uncu maddesinde; belediye başkanına belde nüfuslarına göre belirlenmiş gösterge rakamının Devlet memurları için belirlenen aylık katsayı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarda aylık brüt ödenek ödeneceği ifade edilmiştir. Yine aynı maddede belediye başkanlığı yapmış olanların, personel kanunlarına tâbi bir kadroya atanmaları hâlinde belediye başkanlığında geçen sürelerinin memuriyette geçmiş sayılacağı düzenlenmiştir.

Söz konusu madde hükmünün, belediye başkanlığı makamında görev yapanların belediyenin kadro ve pozisyonlarında yer almadığı hususunu açıklar nitelikte olduğu, bu makamın personel kanunlarına tabi bir kadro olmadığı ayrıca belediye başkanlarına hizmetleri karşılığında maaş yerine ödenek verildiği anlaşılmaktadır.

Bu bağlamda, 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin Ek 15 inci maddesi gereğince, belediyenin bir kadro veya pozisyonunda istihdam edilmeyen büyükşehir belediye başkanına sosyal denge tazminatı ödenmesi mümkün değildir."

Sayıştay 2. D. E: 2020/35635-4 T: 19.11. 2020 sayılı kararında; "Yapılan incelemede; … tarihinde Belediye ile …SEN arasında imzalanan sosyal denge sözleşmesine istinaden, belediyenin memur personeli, tam zamanlı çalışan sözleşmeli personeli, Belediye Başkanları … ve …, meclis üyeleri arasından görevlendirilen Belediye Başkan Yardımcısı … ve memur Belediye Başkan Yardımcısı …'ya da, sosyal denge tazminatı ödendiği görülmüş olup Belediye Başkanı ve Belediye Meclis Üyeleri arasından görevlendirilen Başkan Yardımcısı 4688 Kanun kapsamında kamu görevlisi tanımına girmediğinden, bu kişilere sosyal denge tazminatı ödenmesi mümkün değildir."

Sayıştay 1. D. E: 2021/10848-1 T: 09.12. 2021 sayılı kararında; "sosyal denge tazminatı sadece belediyeler ve bağlı kuruluşları ile il özel idarelerinin kadro ve pozisyonlarında istihdam edilen kamu görevlilerine ödenebilir. Maddede başka kurumlardan belediye ve il özel idarelerinde yukarıda belirtilen haliyle görevlendirilen memurlara da sosyal denge tazminatının ödenebileceğine ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır."

SDS Sözleşmesinin Süresi

4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanununun 32 nci maddesinin ikinci fıkrasında;

"Yapılacak sözleşme, **toplu sözleşme dönemi ile sınırlı** *olarak uygulanır ve sözleşme süresi hiçbir şekilde izleyen mahalli idareler genel seçimi tarihini geçemez. Mahalli idareler genel seçim tarihini izleyen üç ay içerisinde de* **toplu sözleşme dönemiyle sınırlı** *olmak üzere sözleşme yapılabilir. Bu sözleşmeye dayanılarak yapılan ödemeler kazanılmış hak sayılmaz."* denilmektedir.

Madde metninden anlaşılacağı üzere sosyal denge sözleşmesinin süresini sınırlayan iki husus vardır. Bunlardan birincisi toplu sözleşme dönemi, diğeri ise izleyen mahalli idareler genel seçimi tarihidir.

Toplu sözleşmeden kasıt 7. Dönem toplu sözleşme olup bu sözleşme 1/1/2024 tarihinde yürürlüğe girmiş ve 31/12/2025 tarihine kadar devam edecektir.

İçinde bulunduğumuz tarih itibariyle izleyen mahalli idareler genel seçimi ise 31 Mart 2024 tarihinde yapılacaktır.

Dolayısıyla mezkur maddede yer alan "*sözleşme süresi hiçbir şekilde izleyen mahalli idareler genel seçimi tarihini geçemez."* Hükmü gereğince şuan yürürlükte olan sosyal denge sözleşmelerinin tamamı 31/3/2024 tarihinde son bulacak ve 1/4/2024 tarihinden itibaren 3 ay içerisinde yeni bir sosyal denge tazminatı sözleşmesinin yapılması gerekecektir.

Yapılacak olan sosyal denge sözleşmelerinin **azami süresi ise 31/12/2025** tarihidir. Zira yapılacak sözleşme, toplu sözleşme dönemi ile sınırlı olmak zorundadır.

Sayıştay 4. D. E: 2021/274-12 T: 07.12. 2021 sayılı kararında; "söz konusu mevzuat hükmü uyarınca yapılacak sosyal denge sözleş-

mesinin geçerlilik süresi hiçbir şekilde mahalli idare seçimlerinin tarihini geçemeyecek olup, sözleşmeye dayanılarak yapılan ödemeler kazanılmış hak sayılmamaktadır.

Öte yandan, ... Belediyesi ile ... Sendikası arasında imzalanan ve 01.01.2018-31.03.2019 tarihleri arasında geçerli olan Toplu İş Sözleşmesi'nin "Yürürlük ve süre" başlıklı 17 nci maddesinde,"...Yeni bir sosyal denge sözleşmesi imzalanana kadar süresi sona eren bu sosyal denge sözleşmesindeki tüm maddeler kazanılmış hak olarak devam eder..."İfadesi yer almakla birlikte, 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu'nun yukarıda anılan 32 inci madde hükmü uyarıca, İdare ile adı geçen sendika arasında imzalanan sözleşmede yer verilen, "ödemelerin kazanılmış hak sayılacağına" ilişkin madde hükmü kanuna aykırılık teşkil etmektedir."

Adana Seyhan Belediyesi 2019 Yılı Sayıştay Düzenlilik Denetim Raporunda[1] "mahalli idareler seçiminden sonra üç ay içerisinde toplu sözleşme dönemi ile sınırlı olarak yeni bir sözleşmenin yapılmaması, açıkça kanuna aykırılık teşkil etmekte ayrıca sözleşmede yer alan eski sözleşme hükümlerinin yeni sözleşme imzalanıncaya kadar geçerli olacağı hükmü ile yine Kanuna aykırı olarak sözleşme ile kazanılmış hak oluşturulmaya çalışılmıştır."

Sözleşme Yapılmasını Belediye Başkanın Teklif Etmesi ve Meclisin Kabul Etmesi Gerekmektedir

4688 sayılı Kanun'un 32 nci maddesindeki "... sosyal denge tazminatının ödenmesine belediyelerde belediye başkanının teklifi üzerine belediye meclisince karar verilmesi halinde... sözleşme yapılabilir..." şeklindeki hükümden belediyelerde sözleşme yapma konusunda zorunluluk değil bir takdir olduğu anlaşılmaktadır. Kanun, koşulları belirleyerek belediyelere yetki vermekte ancak mecburiyet getirmemektedir.

Kanundaki bu düzenlemeye göre sosyal denge sözleşmesi teklifinde bulunup bulunmama 5393 sayılı Kanun'a göre belediyeyi sevk ve idare ile görevli belediye başkanının; teklifi kabul edip etmeme konusunda da belediye meclisinin takdiri bulunmaktadır.4688 sayılı Kanun'da "... teklifi üzerine belediye meclisince, ... karar verilmesi halinde..." şeklinde kullanılan ibarede nitelikli çoğunluk öngörülmediği anlaşılmaktadır. Bu halde belediye meclisinin toplantı ve karar yeter sayılarına ilişkin olağan çoğunluklar yeterli sayılacaktır.

Sosyal denge tazminatının tavan tutarı nedir, nasıl hesaplanır, yasal kesintiler nelerdir?

Sosyal denge tazminatıyla ilgili olarak 375 sayılı KHK'nın ek 15. maddesinde *"4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanununa göre yapılan toplu sözleşmede belirlenen tavan tutarı geçmemek üzere..."* denilmektedir.

Atıf yapılan toplu sözleşme 7. Dönem toplu sözleşme olup bu toplu sözleşmenin Yerel Yönetim Hizmet Koluna İlişkin Toplu Sözleşme bölümünün **"Sosyal denge tazminatı"** başlıklı birinci maddesinde *"... ödenebilecek sosyal denge tazminatı aylık tavan tutarı, en yüksek Devlet memuru aylığının (ek gösterge dahil) %120'sidir."* hükmü yer almaktadır.

İş bu sebeple mahalli idarelerde ödenecek sosyal denge tazminatının tavan oranı yüzde 120'dir.

Bu tutar 2024 ve 2025 yılları için en yüksek Devlet memuru aylığının (ek gösterge dâhil) %120'sidir.

Sosyal denge tazminatı tavanı (9500 X Memur Maaş Katsayısı X 120 / 100) formülüyle hesaplanır.

2024 yılı birinci dönem katsayılar ile hesaplarsak;

Bu tutar (9500 X 0,760871 X 120 / 100)= **8.673,93 TL**'dir.

İstanbul Şişli Belediyesi 2019 Yılı Sayıştay Düzenlilik Denetim Raporunda[2]" Geçici 14'üncü madde kapsamında idarelere tanınan icazet, 15.03.2012 tarihinden önce imzalanan ve 11.04.2012 tarihinde de yürürlükte olan sözleşmeler uyarınca ödenen ortalama aylık tutarların tavan olarak dikkate alınabilmesidir. Söz konusu düzenleme uyarınca dikkate alınabilecek tutarı oluşturan rakamlar ise, mezkûr sözleşmelerin

[1] ***https://seyhan.bel.tr/upload/sayistay-raporlari/2019.pdf***

[2] ***https://www.sayistay.gov.tr/reports/download/3204-istanbul-sisli-belediyesi***

geçerli olduğu en son tarih itibariyle ödenen rakamlardır. Geçici 14'üncü maddenin istisna düzenlemelerine ilişkin son tarihlerin sürekli uzatılması, eski sözleşmelerin hem konu hem de rakamsal olarak sürekli yenilenmesi anlamına gelmemektedir. Ancak, İdare söz konusu icazeti geniş bir imkan hükmünde yorumlamış ve eski sözleşmedeki tavan tutarları yıllar itibariyle kendi tasarrufuna göre güncellemiş ve tazminat oranlarını mevcut mevzuatın düzenlemesine aykırı olarak sürekli arttırmıştır. Bu durumda, 2019 yılında ödenen tutarlar; 15.03.2012 tarihinden önce imzalanan ve 11.04.2012 tarihinde de yürürlükte olan sözleşmeler uyarınca ödenen ortalama aylık tavan tutarlar (rakamlar) olmadığı gibi, dönemler itibariyle yapılan Toplu Sözleşmelerdeki tavan tutarlarla da uyarlı olmamıştır. Dolayısıyla, İdarenin 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu'nun Geçici 14'üncü maddesiyle ilgili değerlendirmesi isabetli görülmemiştir."

Mahalli idarelerde çalışan memur personele ödenecek sosyal denge tazminatından gelir ve damga vergisi kesilirken, bu kurumlarda çalışan sözleşmeli personele ödenen sosyal denge tazminatından ise gelir vergisi[3], damga vergisi ve sigorta primi kesilecektir.

İstanbul Zeytinburnu Belediyesi 2020 Yılı Sayıştay Düzenlilik Denetim Raporunda;[4] "sosyal denge tazminat ödemesi 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin Ek 15'inci maddesinde düzenlenmiştir. Ne söz konusu maddede ne de bu maddede atıf yapılan 4688 sayılı Kanun'un ilgili maddelerinde, sosyal denge ödemesinin gelir vergisinden istisna edildiğine dair bir hüküm mevcuttur. İdarenin hesap ve işlemleri incelendiğinde; memur personele yapılan sosyal denge tazminat ödemelerinin ilgili personelin gelir vergisi matrahına dâhil edilmediği tespit edilmiştir. Söz konusu denetim tespiti sonrasında, İdare tarafından; 2021 mali yılı itibarıyla maaş programı içerisinde gerekli teknik düzeltmelerin yapılarak ilgili ödemenin gelir vergisi matrahına eklenmesinin sağlandığı ve kayıtların bu doğrultuda yapılmakta olduğu ifade edilmiştir."

İstanbul Sarıyer Belediyesi 2019 Yılı Sayıştay Düzenlilik Denetim Raporunda[5] "Belediye ve bağlı kuruluşlarda çalışan sözleşmeli personele temel olarak üç çeşit ödeme yapılmaktadır. Bunlar; sözleşme ücreti, ek ödeme ve sosyal denge ödemesidir. Sözleşme ücretinin prime esas kazanca dâhil olduğu konusunda herhangi bir tereddüt bulunmamaktadır. 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin Ek 9'uncu maddesi uyarınca ödenen ek ödeme hakkında ise aynı maddenin dokuzuncu fıkrası ile istisna hükmü getirilmiş ve bu ödemenin prime esas kazanç tutarına dâhil edilmeyeceği hüküm altına alınmıştır. Sosyal denge tazminat ödemesi 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin Ek 15'inci maddesinde düzenlenmiştir. Ne söz konusu maddede ne de bu maddede atıf yapılan 4688 sayılı Kanun'un ilgili maddelerinde bu ödemenin prime esas kazancın tespitinde istisna edildiğine dair bir hüküm mevcuttur. Bu nedenle sözleşmeli personele yapılan sosyal denge tazminatı ödemelerinin prime esas kazancın tespitinde dikkate alınarak prim matrahına eklenmesi gerekmektedir."

Sosyal denge tazminatı, bütün personele eşit verilebileceği gibi, tavan tutarı aşmamak kaydıyla, görev yapılan birim ve iş hacmi, görevin önem ve güçlüğü, görev yerinin özelliği, çalışma süresi, kadro veya görev unvanı ile derecesi gibi kriterlere göre farklı olarak da belirlenebilir. Kriterler tahdidi değildir. Bu husus, "... gibi kriterler" ibaresinden anlaşılmaktadır. Belediyelerin sosyal denge sözleşmesi yapma ve bu sözleşmenin içeriğini yetkili sendika ile belirleme konusunda takdir hakkına sahip bulunduğu göz önüne alındığında çalışanların performansını arttırma ve ücret dengesinin gözetilmesi amacıyla teşvik amaçlı verilen tazminatın, bazı kriterler göz önü-

[3] ***Gelir İdaresi Başkanlığı Manisa Vergi Dairesi Başkanlığı Özelge Tarihi: 16.08.2012 Özelge Sayısı: B.07.1.GİB.4.45.15.01-120[40.01.09]-97" idarenizde çalışan memur ve toplu sözleşmeli personele ödenecek sosyal denge tazminatlarına ilişkin olarak 4688 sayılı Kanun, Gelir Vergisi Kanunu ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede herhangi bir istisna hükmüne yer verilmediğinden, bahse konu ödemelerin ücret sayılarak, Gelir Vergisi Kanununun 61, 63, 94, 103 ve 104 üncü maddeleri kapsamında gelir vergisi tevkifatına tabi tutulması gerekmektedir."***

[4] ***https://www.sayistay.gov.tr/reports/download/3867-istanbul-zeytinburnu-belediyesi***

[5] ***https://www.sayistay.gov.tr/reports/download/3201-istanbul-sariyer-belediyesi***

ne alınmadan verilmesi söz konusu ödemeyi teşvik amacından uzaklaştırarak düzenli bir ödeme haline getirecek ve bu şekilde ödemenin amacından uzaklaşmasına yol açacaktır.

Nitekim, başka bir belediyede geçici olarak görevlendirilmiş olan personel için daha az oranda sosyal denge tazminatı ödenmesini öngören sözleşme hükmünün iptali amacıyla açılan davada mahkeme "... sosyal denge tazminatı sözleşmesi ile personele ödenecek olan sosyal denge tazminatı tutarının personelin görev yaptığı birim ve iş haczi, görevin önem ve güçlüğü, görev yerinin özelliği, çalışma süresi, kadro veya görev unvanı ile derecesi gibi kriterlere göre belirleneceği belirtilerek ödenecek tazminatta bir farklılığa gidilebileceğinin kurala bağlandığı, bu yapılırken de sözleşmenin taraflarına kamu hizmetinin daha iyi yürütülmesini teşvik, personelin verimli çalışmasının amaçlandığı, dolayısıyla personelin görev yerinde alacağı sosyal denge tazminatı tutarı ile başka bir yerde geçici olarak görevlendirilmesi nedeniyle alacağı tazminat tutarının farklı olması durumunun anılan düzenlemeye aykırı olmadığı açıktır...." denilerek ek kriter belirlenerek farklı tazminat ödenmesinin imkan dahilinde olduğuna karar verilmiştir.

Ancak, sosyal denge tazminatının farklı oranlarda ödenmesinde eşitlik, hakkaniyet ve adaletin gözetilmesi iyi yönetim anlayışının gereklerinden olacaktır.

İzmir Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava dairesi E: 2019/335 K: 2019/1563 T: 02.07.2019 sayılı kararında; "ilgili belediye ve il özel idaresi ile ilgili belediye ve il özel idaresinde en çok üyeye sahip kamu görevlileri sendikası arasında imzalanan sözleşme çerçevesinde kamu görevlilerine sosyal denge tazminatı ödenebileceği, sosyal denge tazminatının aylık tutarının, görev yapılan birim ve iş hacmi, görevin önem ve güçlüğü, görev yerinin özelliği, çalışma süresi, kadro veya görev unvanı ile derecesi gibi kriterlere göre farklı olarak belirlenebileceği, söz konusu kriterler dışında, yeni kriterler belirlenmek suretiyle sosyal denge tazminatından kesinti yapılması hususunda idarelere takdir yetkisi verilmediği anlaşılmaktadır.

Bu durumda disiplin cezasına konu eylemler için uygulanacak yaptırımların mevzuatta belirlendiği, üst hukuk normunda idari düzenlemelerle ya da sözleşmelerde disiplin cezasının uygulanması dışında gelir mağduriyetine yol açacak şekilde düzenleme getirilmesine olanak sağlayan bir yetkinin davalı idareye tanınmaması karşısında, disiplin cezası sebep gösterilerek davacının maaşından haksız yere kesilmiş olan 975,71 TL sosyal denge tazminatının davacıya ödenmesi gerekmektedir."

İzmir Urla Belediyesi 2022 Yılı Sayıştay Düzenlilik Denetim Raporunda[6] "ancak yetkili sendika ile İdare arasında 15.01.2022-15.01.2023 tarihlerini kapsayacak şekilde düzenlenen Sosyal Denge Tazminatı Sözleşmesi'nde çalışanların lojman, kamp, etüt, spor, kültür ve benzeri tesislerden ücretsiz yararlanacağı, 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Gününde çalışan kadınların ücretli izinli sayılacağına ilişkin düzenlemelere yer verildiği tespit edilmiştir. Sözleşmede yer alan söz konusu düzenlemeler sosyal denge tazminatının uygulanmasına ilişkin olmayıp belediyede çalışan memur ve kamu görevlilerine ek sosyal ve mali haklar getirmiştir. Sosyal denge sözleşmesinde yer verilen mali haklar dışındaki düzenlemeler mevzuata aykırılık teşkil etmekte olup, sosyal denge sözleşmelerinde mevzuatında yer almayan hususların düzenlenmemesi gerekmektedir."

Sosyal denge tazminatı sözleşmesi kimler arasında imzalanır?

375 sayılı KHK'nın ek 15 inci maddesinde *"... ilgili belediye ve il özel idaresi ile ilgili belediye ve il özel idaresinde en çok üyeye sahip kamu görevlileri sendikası arasında anılan Kanunda öngörülen hükümler çerçevesinde yapılabilecek sözleşmeyle belirlenir."* denilmekteyken, 4688 sayılı Kanunun 32 nci maddesinin birinci fıkrasında ise;

27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 15 inci maddesi hükümleri çerçevesinde sosyal denge tazminatının ödenmesine belediyelerde belediye başkanının teklifi üzerine belediye meclisince, il özel idaresinde valinin teklifi üzerine il genel meclisince karar verilmesi halinde, sözleşme döneminde verilecek sosyal denge tazminatı tutarını belirlemek

[6] ***https://www.urla.bel.tr/Upload/file/files/2022%20y%C4%B1l%C4%B1%20say%C4%B1%C5%9Ftay%20denetim%20raporu.pdf***

üzere ilgili mahalli idarede en çok üyeye sahip sendikanın genel başkanı veya sendika yönetim kurulu tarafından yetkilendirilecek bir temsilcisi ile belediyelerde belediye başkanı, il özel idaresinde vali arasında toplu sözleşme sürecinin tamamlanmasını izleyen üç ay içerisinde sözleşme yapılabilir."

Denilmektedir.

Buna göre; Sosyal denge tazminatının ödenmesine belediyelerde belediye meclisi, il özel idarelerinde ise il genel meclisi karar vermektedir. Dolayısıyla mahalli idareler seçimlerinden sonra yapılacak ilk meclis toplantısında veya yasal süre içerisinde kalmak kaydıyla takip eden meclis toplantılarında ilgili personele sosyal denge tazminatı ödenmesine ilişkin karar alınmalıdır.

Sosyal denge tazminatının ödenmesine meclis karar verirken ödenecek tutar ise ilgili mahalli idarede en çok üyeye sahip sendika yetkilisi ile belediyelerde belediye başkanı, il özel idarelerinde vali arasında yapılacak sosyal denge tazminatı sözleşmesiyle belirlenecektir.

Mevzuata Aykırı Yapılan Sosyal Denge Tazminatı Ödemelerinden Kimlerin Sorumlu Olacağı

Belediye açısından, sosyal denge tazminatı sözleşmesi imzalama ve ödeme sürecinde karar ve görev alanlar; belediye meclis üyeleri, belediye başkanları, harcama yetkilileri ve gerçekleştirme görevlileridir.

4688 sayılı Kanun'un 32 nci maddesi çerçevesinde sosyal denge tazminatı ödenmesine belediye başkanının teklifi üzerine belediye meclisince karar verilmektedir. Meclislerce verilen kararlarda, mevzuatta belirtilen tavan tutarının üzerinde ödeme yapılmasına ilişkin hüküm bulunması durumunda, oluşabilecek kamu zararlarından meclis üyelerinin de sorumlu tutulabileceği değerlendirilmektedir.

Belediye başkanlarının mevzuata aykırı meclis kararlarını uygulayarak bu çerçevede sözleşme yapmaları durumunda ya da meclis kararında bu yönde hükümler bulunmasa da tavanı aşan hükümler içeren sözleşmelere imza atmaları durumunda, oluşabilecek kamu zararından sorumlu tutulabilecekleri değerlendirilmektedir.

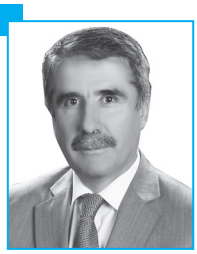
Sayıştay 7. D. E.: 2020/411-2 T: 10.12. 2020 sayılı kararında "Belediyesi ile yetkili sendika arasında düzenlenen sosyal denge sözleşmesi doğrultusunda belediye başkan yardımcısı ve müdürlere mevzuatta belirlenen tavan tutarların üzerinde sosyal denge tazminatı ödenmesi nedeniyle oluşan kamu zararından, belediyeyi temsilen sözleşmeyi imzalayarak yürürlüğe koyan belediye başkanı sorumlu olup, söz konusu sözleşmeyi imzalayan diğer kamu görevlileri, harcama yetkilileri ve gerçekleştirme görevlilerinin sorumluluğu bulunmamaktadır."

5018 sayılı Kanun'un 32 nci maddesinde harcama yetkililerinin, harcama talimatlarının bütçe ilke ve esaslarına, kanun, tüzük ve yönetmelikler ile diğer mevzuata uygun olmasından sorumlu oldukları; Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanan İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin Usul ve Esasların 12 nci maddesinde ise ödeme emrini düzenlemekle görevlendirilen gerçekleştirme görevlilerinin ödeme emri belgesi ve eki belgeler üzerinde ön mali kontrol işlemini yapacakları ifade edildiğinden; harcama yetkilisi ve gerçekleştirme görevlilerinin mevzuata aykırı imzalanmış sözleşmeleri uygulayarak ödeme evraklarını imzalamaları durumunda, oluşabilecek kamu zararından sorumlu tutulabilecekleri değerlendirilmektedir.

Uyuşmazlıkların Mahkemelerde Gideceği

Sosyal denge tazminatı ödemelerine ilişkin sözleşmelerinden kaynaklanan uyuşmazlıklar adli yargı / iş mahkemelerinde mi yoksa idari yargı mahkemelerinde mi çözülecektir. Bu konu adli ve idari yargı mercilerinin vermiş oldukları kararlar neticesinde görev uyuşmazlığına konu edilmiş olup Uyuşmazlık Mahkemesine taşınmıştır.

Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümünün 2013/23 Esas ve 2013/1753 Karar No.lu Kararında sözleşmelere ilişkin olarak; ortada özel hukuk hükümlerine tabi sözleşmeden doğan hukuki bir ilişkinin varlığının kabul edilemeyeceği; sözleşmelerin kamusal yetkilere dayalı olarak ve idari usul ve esaslara göre re'sen ve tek yanlı biçimde belirlendiği, dolayısıyla sosyal denge tazminatlarından kaynaklanan ihtilafların idari bir işleme ilişkin olduğu ve idare mahkemelerinde giderileceği belirtilmiştir.



Yazar
Ahmet SANDAL
Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
İç Denetçi, Kamu Yönetimi Uzmanı
Etik Eğiticisi

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının Belediyelere Yardımları



GİRİŞ

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Belediyelerimize mali, teknik ve idari anlamda yardım ve katkı sağlayan en önemli kurumlarından başında gelmektedir. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı yanında Hazine ve Maliye Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı ile İçişleri Bakanlığı vb gibi Bakanlıklar da Belediyelere mali, teknik ve idari anlamda destek sağlamaktadır.

Hangi Bakanlık ve hangi kurum Belediyelerimize mali, teknik ve idari anlamda yardım, katkı ve destek sağlarsa sağlasın, bunlar Belediyelerimiz için çok büyük önem taşımaktadır.

Bu yazıda, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından Belediyelere sağlanan idari, mali ve teknik yardımlar ayrıntılı olarak anlatılacaktır.

I- ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞININ BELEDİYELERE HİBE (KARŞILIKSIZ) YARDIMLARI

1- Çevre Gelirlerinin Takip ve Tahsili ile Tahsilat Karşılığı Öngörülen Ödeneğin Kullanımı Hakkında Yönetmeliğe Göre Yapılan Yardımlar

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığınca çevre kirliliğinin önlenmesi ve çevrenin iyileştirilmesi için Bakanlık bütçesinde öngörülen ödenekten belediyelere karşılıksız yardımlar (hibe) yapılmaktadır. Söz konusu yardımlara ilişkin usul ve esaslar, 09.08.1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanununun 18 inci maddesi hükmüne dayanılarak hazırlanan 03.04.2007 tarihli ve 26482 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan

Çevre Gelirlerinin Takip ve Tahsili ile Tahsilat Karşılığı Öngörülen Ödeneğin Kullanımı Hakkında Yönetmelikte düzenlenmiştir. Bu Yönetmelik birkaç değiştirilmiştir. En son değişiklik 23.12.2020 tarih ve 31343 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

Sözkonusu yönetmeliğin amaç, kapsam ve dayanak maddeleri aynen şöyledir:

a) Bu Yönetmeliğin amacı; çevrenin korunması, çevre kirliliğinin önlenmesi, çevrenin iyileştirilmesi ve çevre ile ilgili yatırımların desteklenmesi için bütçeye gelir kaydedilecek çevre katkı payı, geri kazanım katılım payı ve diğer gelirlerin tahsili ile Bakanlık bütçesinde öngörülen ödenekten yapılacak harcamalara ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

b) Bu Yönetmelik, Bakanlık bütçesinde öngörülen ödenekten çevre ile ilgili olarak yapılacak harcamalar ve karşılıksız yardımların harcama usulleri ile gelirlerin tahsilatı ve bütçe kaydına yönelik usul ve esasları kapsar.

c) Bu Yönetmelik, 9/8/1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanununun 3 üncü, 18 inci, 24 üncü, Ek 11 inci, Ek 13 üncü maddeleri ile 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 97 nci ve 103 üncü maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

2- Sözkonusu Yönetmeliğe Göre Belediyelere Hangi Konularda ve Hangi Projelerde Yardım Sağlanmaktadır?

Belediyelere sağlanacak yardımların hangi konularda ve hangi projelerde olacağı Çevre Gelirlerinin Takip ve Tahsili ile Tahsilat Karşılığı Öngörülen Ödeneğin Kullanımı Hakkında Yönetmeliğin 7. maddesinde sayılmıştır.

Buna göre, çevre için ayrılan ödenekler;

a) Çevre koruma ve çevre kirliliğini önleme projelerinde,

b) Mahalli idareler ve belediyelerce ihtiyaç duyulan çöp toplama aracı, vidanjör, arazöz, yol süpürme aracı ve Bakanlıkça uygun görülecek ve yönetmeliğin konusu kapsamında kullanılacak diğer araç ve ekipmanlara yönelik harcamalarda,

c) Çevre düzenlemesi projelerine yönelik harcamalarda ve sıfır atık sisteminin oluşturulmasında,

kullanılır.

Yukarıda belirtilen 3 kapsamda Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığınca çevre harcamaları için Belediyelere mali yardım mümkündür. Bu yardımları hibe şeklinde, yani karşılıksızdır.

Bu 3 kapsamdaki mali yardımları belediyeler nasıl temin edeceklerdir? Bu hususu aşağıda açıklayalım.

3- Karşılıksız Yardımların Alınması İçin Gereken Bilgi ve Belgeler ve Bakanlıkça Değerlendirmeler

Çevre Gelirlerinin Takip ve Tahsili ile Tahsilat Karşılığı Öngörülen Ödeneğin Kullanımı Hakkında Yönetmeliğin 9. maddesinde mali yardımların alınması için gerekli belgeler tek tek belirtilmiştir. Buna göre gerekli belgeleri iki ayrı kapsamda şu şekilde tasnif etmek mümkündür.

Mali yardım talebinde bulunanlardan;

a) Bakanlığa hitaben yazılan müracaat yazısı,

b) Birlikler, belediyeler ve il özel idareleri için encümen kararı veya meclis kararı,

c) Keşif özeti ve metraj cetveli,

ç) Proje,

d) Taahhütname,

istenir.

Yardım talep edenlerden, yardımın belirtilen konularda kullanılacağına, başka bir iş için kullanılmayacağına ve başkasına hiçbir suretle devredilmeyeceğine ve Bakanlıkça bildirilecek diğer şartlara uyulacağına dair bir taahhütname önceden alınır.

Yardım talebinde bulunanlar gerekli belgeleri usulüne uygun şekilde hazırlayarak ilgili Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğüne veya Çevre Yönetimi Genel müdürlüğe verir. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğünce, belgeler üzerinde gerekli incelemeler yapılır ve varsa eksikleri tamamlattırılarak projenin gerekliliği ve uygulanabilirliğine ilişkin görüşleri ile birlikte Genel Müdürlüğe gönderilir.

Genel Müdürlük belgeler üzerinde gerekli kontrol ve incelemeleri yapar. Bakanlığın ilgili diğer birimlerinin görev alanına girmekte ise görüşlerini almak üzere ilgili birime gönderir. İlgili birim projenin gerekliliğine ve uygulanabilirliğine ilişkin görüşlerini Genel Müdürlüğe gönderir.

Söz konusu yardıma ilişkin başvurular ait olduğu yıl içerisinde Bakanlıkça değerlendirilerek kabulüne veya reddine karar verilir. Yardımlar Bakan Onayı ile yapılır.

4- Yardım Yapılması Usulü

Çevre Gelirlerinin Takip ve Tahsili ile Tahsilat Karşılığı Öngörülen Ödeneğin Kullanımı Hakkında Yönetmeliğin 12. maddesinde yarımların usulü belirtilmiştir. Buna göre, Bakanlıkça uygun bulunan ve Bakan tarafından onaylanan, genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri ile bunlar tarafından oluşturulan birliklere ait proje veya yapım işi için ihale edilmesi halinde proje ihale bedelinin en çok yüzde kırk beşine kadar, Bakanlık tarafından hazırlanan tip projelerde ise keşif özetinde Bakanlıkça belirlenen miktarın en çok yüzde ellisine kadar yardım verilebilir. Çevre veya toplum sağlığı açısından önem ve aciliyet gösteren yatırımlarda, genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri ile bunların oluşturdukları birlik bütçelerinin, yatırımların acilen tamamlanmasında yetersiz kalması halinde bu oran Bakan Onayı ile yükseltilebilir.

Genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri ile bunlar tarafından oluşturulan birliklere ait, keşif özetinde yer alan bedel veya ihale bedeli 10.000.000 Türk Lirasını geçen yapım projeleri için Bakanlıkça yapılan yardımlar üç bölümde verilir.

a) İlk aşamada; söz konusu projeye ilişkin öngörülen tutarın %10'una kadar, proje inşaatı başlamadan ve ihale öncesinde,

b) İkinci aşamada; projeye ilişkin yapılan harcamaların, öngörülen yardım miktarının %50'si oranına geldiği zaman; Bakanlıkça yapılabilecek öngörülen toplam yardım tutarından, ilk aşamada yapılan yardım tutarı düşülerek kalan yardım tutarının yarısı,

c) Üçüncü aşamada; öngörülen toplam yardım miktarından kalan tutar 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ve ilgili mevzuat kapsamında ilgili idarece inşaat tamamlandığı zaman ödenir.

(3) Bakanlıkça, genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri ile bunlar tarafından oluşturulan birliklere yardım yapılabilmesi için;

a) Bakanlık bütçesinde bu amaçla ödenek tefrik edilmiş olması,

b) Yardımlarda kamu yararı gözetilmesi, yardımların öncelikle toplumun ihtiyaç ve sorunlarına çözüm sağlaması ile toplumsal gelişmeye katkıda bulunulmasına yönelik olması,

c) Yardım yapılacak, genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri ile bunlar tarafından oluşturulan birliklerin, 7. maddenin ikinci fıkrasında belirtilen konularda faaliyet göstermesi,

ç) Bakanlık ile yardım yapılacak, genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri ile bunlar tarafından oluşturulan birlikler arasında protokol yapılması,

gereklidir.

Yardım yapılan genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri ile bunlar tarafından oluşturulan birliklerin Bakanlık'ça desteklenen ve yapım işlerini ihtiva eden projeleri için proje başlangıç ve bitiş tarihleri arasında 6 ayda bir olmak üzere yılda iki defa proje gelişme-ilerleme raporunu hazırlayarak Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğüne sunmaları gereklidir.

II- ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞININ KENTSEL DÖNÜŞÜM VE ALTYAPI KONUSUNDAKİ YARDIMLARI

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına bağlı Kentsel Dönüşüm Başkanlığı 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun ve diğer ilgili mevzuat gereğince belediyeler ile kentsel dönüşüm ve altyapı hizmetleri konusunda işbirliği yapmaktadır.

16.10.2023 tarih ve 32341 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 153 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle kurulan Kentsel Dönüşüm Başkanlığının görev ve yetkilerinin sayıldığı 792. maddesinin M/1-e fıkrasında; "3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanununun 73 üncü maddesi kapsamındaki uygulamalara ilişkin kentsel dönüşüm ve gelişim alanı ilanı ile 16/6/2005 tarihli ve 5366 sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun kapsamındaki yenileme alanı İlanına ilişkin gerekli hazırlık işlemlerini yürütmek" şeklinde bir görev belirlenmiştir.

Ayrıca, 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 110. maddesinin1/e, f fıkrasında da, "mahalli idarelerin altyapı sistemleri ile ilgili ge-

nel planlama, programlama, fizibilite, projelendirme, işletme, finansman ihtiyacı ve yatırım önceliklerine; teknik altyapı tesislerinin mekansal strateji planları ile çevre düzeni ve imar planlarına uygun olarak planlanmasına, projelendirilmesine ve yapılmasına ilişkin usul ve esaslar ile bu konulardaki her türlü etüt, proje, yapı ruhsatı ve yapı kullanma iznine ilişkin usul ve esasları belirlemek, teknik altyapı tesisleri ve altyapı birlikleri kurulması konusunda mahalli idareler arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamak, rehberlikte bulunmak ve teknik altyapı tesislerine ilişkin envanteri tutmak" görevleri de Kentsel Dönüşüm Başkanlığına aittir.

Bu çerçevede Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına bağlı Kentsel Dönüşüm Başkanlığı belediyelere, hâlihazır harita, mekânsal planlara esas jeolojik-jeoteknik etüt, hak sahipliği tespiti ve gayrimenkul değerleme, dönüşüm modeli, master plan, imar planı, kentsel tasarım projesi ve hak sahibi olan vatandaşlarla uzlaşma süreci ve uygulama projesi aşamalarında mali ve teknik destek sağlamaktadır.

Bu mali ve teknik destek 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanuna dayanılarak çıkarılan ve 15.12.2012 tarih ve 28498 no.lu Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Uygulama Yönetmeliği gereğince ifa edilmektedir.

Söz konusu **Yönetmelikte aşağıdaki tabloda belirtilen tarihlerde Resmi Gazetede yayımlanmak suretiyle değişiklikler gerçekleştirilmiştir.**

Sıra No	Yönetmelikte Değişiklik Yapan Yönetmeliklerin Yayımlandığı Resmi Gazetelerin tarih ve no.su
1	2/7/2013 tarih ve 28695 sayılı Resmi Gazete
2	25/7/2014 tarih ve 29071 sayılı Resmi Gazete
3	27/10/2016 tarih ve 29870 sayılı Resmi Gazete
4	28/7/2017 tarih ve 30137 sayılı Resmi Gazete
5	16/2/2019 tarih ve 30688 sayılı Resmi Gazete
6	21/6/2019 tarih ve 30808 sayılı Resmi Gazete
7	19/10/2019 tarih ve 30923 sayılı Resmi Gazete
8	24/4/2020 tarih ve 31108 sayılı Resmi Gazete
9	26/6/2020 tarih ve 31167 sayılı Resmi Gazete
10	6/1/2023 tarih ve 32065 sayılı Resmi Gazete
11	24/8/2023 tarh ve 32289 sayılı Resmi Gazete

Adı geçen yönetmeliğin 5. maddesinde, riskli alan tespit ve ilanında Belediyelerin hangi bilgi ve belgeler ile Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına başvuracakları belirtilmiştir. Bu madde hükmüne göre,

Riskli alanın tespiti

MADDE 5– (1) (Değişik: RG-21/6/2019-30808) Riskli alan; a) Alanın, zemin yapısı veya üzerindeki yapılaşma sebebiyle can ve mal kaybına yol açma riski taşıdığına dair teknik raporu, b) Alan sınırları içerisinde 15/5/1959 tarihli ve 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısiyle Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanuna göre afete maruz bölge olarak kararlaştırılan alan olup olmadığına dair bilgi ve belgeyi, c) Alanın büyüklüğünü de içeren koordinatlı sınırlandırma haritasını, varsa uygulama imar planını, ç) Alanda bulunan kamuya ait taşınmazların listesini, d) Alanın uydu görüntüsünü veya ortofoto haritasını, e) Zemin yapısı sebebiyle riskli alan olarak tespit edilmek istenilmesi halinde yer bilim seletüd raporunu, f) Bu fıkra uyarınca belirlenecek riskli alanlar için Ek-2'de yer alan Riskli Yapıların Tespit Edilmesine İlişkin Esasların EK-A bölümüne göre hazırlanan analiz ve raporu, g) Alanın özelliğine göre Bakanlıkça istenecek sair bilgi ve belgeleri, ihtiva edecek şekilde hazırlanmış olan dosyaya istinaden Bakanlıkça belirlenir ve karar alınmak üzere Cumhurbaşkanına sunulur.

(2) (Değişik: RG-27/10/2016-29870) Bakanlıkça; a) Kamu düzeni veya güvenliğinin olağan hayatı durduracak veya kesintiye uğratacak şekilde bozulduğu yerlerde; 1) Planlama veya altyapı hizmetlerinin yetersiz olması, 2) İmar mevzuatına aykırı yapılaşmanın bulunması, 3) Altyapı veya üstyapıda hasar meydana gelmiş olması, sebeplerinden birinin veya bir kaçının bir arada bulunması halinde, b) Üzerindeki toplam yapı sayısının en az % 65'i imar mevzuatına aykırı olan veya yapı ruhsatı alınmaksızın inşa edilmiş olmakla birlikte sonradan yapı ve iskân ruhsatı alan yapılardan oluşan alanlarda, uygulama bütünlüğü gözetilerek belirlenen alanlar, riskli alan olarak belirlenmek üzere (Değişik ibare: RG-21/6/2019-30808) Cumhurbaşkanına sunulur. (Ek cümle: RG-6/1/2023-32065 (b) bendi kapsamında riskli alan belirlenirken, alanda bulunan yapıların ruhsat ve yapı kullan-

ma izin belgesi bilgileri ile imar mevzuatına uygunluk durumlarını gösteren bilgileri ihtiva eden Ek-4'te yer alan Yapı Değerlendirme Formunun doldurulması gerekir.

(3) (Değişik: RG-27/10/2016-29870) TOKİ veya İdare, riskli alan belirlenmesine ilişkin bilgi ve belgeleri ihtiva eden dosyaya istinaden Bakanlıktan riskli alan tespit talebinde bulunabilir. Bakanlıkça, uygun görülen talepler, (Değişik ibare: RG-21/6/2019-30808) Cumhurbaşkanına sunulur.

(4) (Değişik: RG-27/10/2016-29870) Riskli alan belirlenmesi için alanda taşınmaz maliki olan gerçek veya özel hukuk tüzel kişileri, riskli alan belirlenmesine ilişkin bilgi ve belgeleri ihtiva eden dosya ile birlikte Bakanlık veya İdareden riskli alan tespit talebinde bulunabilir. İdareye yapılacak talepler Bakanlığa iletilir. Bakanlıkça uygun görülen talepler, (Değişik ibare: RG-21/6/2019-30808) Cumhurbaşkanına sunulur.

Yukarıda belirtilen madde hükmünde geçen idareden anlaşılması gerekenlerin hangi idareler olduğu da Yönetmeliğin 3/b maddesinde açıklanmıştır. Buna göre idare, belediye ve mücavir alan sınırları içinde belediyeleri, bu sınırlar dışında il özel idarelerini, büyükşehirlerde büyükşehir belediyelerini, Bakanlık tarafından yetkilendirilmesi hâlinde büyükşehir belediyesi sınırları içindeki ilçe belediyelerini ifade eder.

Mezkur Yönetmeliğin 16/10 maddesine göre (Ek: RG-21/6/2019-30808) Riskli alanlarda, rezerv yapı alanlarında ve riskli yapıların bulunduğu parsellerde, gerçek kişilerce ve özel hukuk tüzel kişilerince uygulamada bulunulması halinde, fonksiyon değişikliğine bakılmaksızın mevcut inşaat alanının bir buçuk katına kadar olan yeni inşaat alanı için belediyelerce harç ve ücret alınmaz. Yeni inşaat konut ve işyerinden oluşuyor ise, muaf olunan inşaat alanı, yeni inşa edilen binadaki konut ve işyerinin bina içindeki metrekare cinsinden oranları çerçevesinde uygulanır.

Sözkonusu Yönetmeliğin 16/12 maddesinde belirtildiği üzere, (Ek: RG-21/6/2019-30808) Kanunun 7 nci maddesinin dokuzuncu ve onuncu fıkralarında belirtilen şartlar dahilinde alınmaması gereken harç, vergi ve ücretler şunlardır:

a) 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanununun 38 inci maddesi uyarınca alınan noter harçları.

b) Harçlar Kanununun 57 nci maddesi uyarınca alınan tapu ve kadastro harçları.

c) 26/5/1981 tarihli ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun 79 uncu, mükerrer 79 uncu, 80 inci ve ek 1 inci maddeleri uyarınca belediyelerce alınan harçlar.

ç) 1/7/1964 tarihli ve 488 sayılı Damga Vergisi Kanunu uyarınca damga vergisine tâbi kâğıtlar sebebiyle alınan damga vergisi.

d) 8/6/1959 tarihli ve 7338 sayılı Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu uyarınca alınan veraset ve intikal vergisi.

e) Kullandırılacak kredilerden dolayı lehe alınacak paralar sebebiyle 13/7/1956 tarihli ve 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu uyarınca alınması gereken banka ve sigorta muameleleri vergisi.

f) Kurum ve kuruluşlarca döner sermaye ücreti adı altında alınan bütün ücretler ile riskli olarak tespit edilen yapı ile bu yapının yerine yapılacak yeni yapıya ilişkin olarak belediye meclisi kararı ile belirlenen ve alınan her türlü ücret.

Mezkur Yönetmeliğin planlama başlıklı 18/3 maddesine göre, Büyükşehir belediyesi sınırları içerisindeki ilçe belediyelerince hazırlanan imar planı teklifleri hakkında ilgili büyükşehir belediyesinin görüşü alınır. Büyükşehir belediyesinin onbeş gün içinde görüş vermemesi halinde, uygun görüş verilmiş sayılır.

Kentsel dönüşüm konusunda, 5393 sayılı Belediyeler Kanunun 73. maddesi uyarınca da işlem yapılabilmektedir. Bu madde hükmü uyarınca, Belediye, belediye meclisleri, konut alanları, sanayi alanları, ticaret alanları, teknoloji parkları, kamu hizmeti alanları, rekreasyon alanları ve her türlü sosyal donatı alanları oluşturmak, eskiyen kent kısımlarını yeniden inşa ve restore etmek, kentin tarihi ve kültürel dokusunu korumak veya deprem riskine karşı tedbirler almak amacıyla kentsel dönüşüm ve gelişim projelerine karar verebilir. Bu karardan sonra Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığınca mali ya da teknik destek sağlanması mümkündür.

Öte yandan, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı riskli alanlar, kentsel dönüşüm

ve gelişim alanları ile yenileme alanları için belediyelere, 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun, 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 5366 Sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun uyarınca teknik destek ve yardım sağlamaktadır. Bu teknik destek ve yardımın alınacağı kuruluş Bakanlığın bağlı kuruluşu olan Kentsel Dönüşüm Başkanlığıdır.

III- ÇEVRE KORUMAYLA İLGİLİ OLARAK IPA FONLARINDAN BELEDİYELERE YAPILAN KARŞILIKSIZ (HİBE) YARDIMLAR

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişliği Bakanlığı çevre, iklim ve şehircilik alanlarında Avrupa Birliği IPA Fonları (Instrument for Pre-accession Assistance, Katılım Öncesi Yardım Aracı) kapsamında Belediyelere katkı ve destek sağlamaktadır. IPA kapsamında ülkemizde çevre sektöründe tahsis edilen fonların etkin bir şekilde kullanılması maksadıyla hazırlanan Çevre Operasyonel Programı (ÇOP) yürürlüktedir. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişliği Bakanlığı 2007 yılından beri AB fonlarının yönetimini sağlayan program otoritesi ve 2011 yılından beri ise projelerin ihalesi, uygulaması ve ödemesinden sorumlu sözleşme makamı olarak görev almaktadır. Bu itibarla, öncelikle yerel yönetimlerin en başta da belediyelerin teknik ve idari altyapı yatırım gereksinimlerini; çevre sektörüne ilişkin kapasite geliştirme taleplerini karşılamaktadır.

Bu yardımlar aşağıda belirtildiği üzere üç dönem itibariyle sürmektedir.

a- IPA I:

Avrupa Birliği Katılım Öncesi Mali Yardım Aracının (IPA) 1. dönemi olarak belirlenen 2007-2013 yılları için yaklaşık 597 milyonu AB hibesi, 113 milyonu ise ulusal katkı olmak üzere toplam 710 milyon Avro tutarında yatırım yapılmasına Çevre, Şehircilik ve İklim Değişliği Bakanlığı öncülük etmiş ve 30 adet projeyi hayata geçirmiştir. IPA I döneminde, AB hibesiyle birlikte Bakanlık da finansal katkı sağlamış ve bazı projeler vesilesiyle belediyeler ve genel olarak mahalli idarelerden hizmet yaklaşık 9 milyon vatandaşımız AB standartlarına uygun olarak daha temiz bir çevrede yaşama imkânı elde etmiştir.

b- IPA II:

IPA-II dönemi ise "Çevre ve İklim Eylemi Sektör Operasyonel Programı" kapsamında 3 temel eylem altındaki çalışmalarla yürütmekte olup, bunlar su, atık ve sürdürülebilir kalkınma için çevre yönetimi konularıdır. Avrupa Komisyonunca çevre ve iklim eylemi konusunda 335 Milyon Avro olarak tahsis edilen IPA fonun kullanımı için mevcutta 21'i altyapı ve 15'i teknik destek projesi olmak üzere toplamda 36 adet proje ile Operasyonel Programın uygulaması devam etmektedir.

Söz konusu projelerden, toplam bütçesi yaklaşık 72 Milyon Avro değerindeki 15 adet kapasite geliştirme projesi, toplam 458 Milyon Avro değerindeki 21 adet entegre su ve entegre katı atık altyapı projesinin finansman kararı alınmıştır.

Yaklaşık 42 milyon Avro değerinde 15 adet kapasite geliştirme projesi sözleşmeye bağlanmıştır. Bahse konu projelerden yatırım bedeli yaklaşık 6,8 Milyon Avro olan 6 adet proje tamamlanmıştır. Diğerlerinin uygulanma süreçleri başarılı bir şekilde devam etmektedir. 18 adet altyapı projesinin altında ise yaklaşık 257,4 milyon avro değerinde 44 adet yapım işi sözleşmeye bağlanmıştır. Söz konusu sözleşmelerden 11 adet yapım işinin geçici kabulleri yapılmış ve tesisler işletmeye alınmıştır. Kalan projelere ait ihale süreçleri ise devam etmektedir. 2022 yılı 3. Çeyrek itibariyle yaklaşık 134 Milyon Avroluk fon harcaması gerçekleşmiş ve programın önceki yıllarında olduğu gibi 2022 yılı için de herhangi bir fon kaybı oluşmamıştır.

c- IPA III:

Katılım Öncesi Yardım Aracının 2021-2027 dönemini kapsayacak olan 3. Döneminde ise (IPA III); Avrupa Komisyonu tarafından belirlenmiş olan tematik önceliklerden "çevre ve iklim değişikliği" konusunda Çevre, Şehircilik ve İklim Değişliği Bakanlığı lider kurum olarak programlama çalışmalarına 2020 yılından beri devam etmektedir. IPA III kapsamında çağrılara çıkılarak faydalanıcı kurumlardan toplanan aksiyon fişleri arasından 2021 ve 2022 programlama yılları kapsamında finanse edilmesi kabul edilen 16 adet proje ile 2023 programlama yılı kapsamında finanse edilmesi için Komisyon tarafından ön değerlendirmesi tamamlanan 3 adet proje ile

birlikte toplam 19 adet proje bulunmaktadır. Diğer yandan, IPA III döneminin diğer yıllarına ilişkin programlama çalışmaları tüm taraflarca, gerek Bakanlığımız ve ilgili kurum/kuruluşlar gerekse de Avrupa Komisyonu nezdinde devam etmektedir.

Katılım Öncesi Yardım Aracı kapsamında IPA-II ve IPA-III dönemlerinde tamamlanması planlanan çevre ve iklim değişikliği önceliğindeki projelerle, AB'ye uyum sürecinin hız kazanacağı hedeflenmektedir.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca Bu bileşenlerden bölgesel kalkınma başlığı altında ve çevre operasyonel programı kapsamında belediyelere özellikle katı atık depolama tesisleri, atık su arıtma tesisleri ve temiz içme suyu şebekeleri konusunda mali destek sağlanmaktadır. Bu desteğin alınması için sözkonusu Bakanlık bünyesinde bulunan Avrupa Birliği Yatırımları Dairesi Başkanlığına başvurulması gerekmektedir.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının kuruluşunu düzenleyen 1. numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 109/A maddesinde Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğünün görev ve yetkileri sayılırken "Avrupa Birliği ile mali ilişkiler çerçevesindeki operasyonel programları yürütmek ve fonların uygulanmasını koordine etmek, ilgili mevzuat, Avrupa Birliği müktesebatı ve uluslararası anlaşmalar çerçevesinde operasyonel programları hazırlamak ve uygulamak" şeklinde görev ve yetkiler belirtilmiş olup Belediyeler. IPA kapsamındaki mali ve teknik yardımlardan yararlanmak için adı geçen Genel Müdürlük ile irtibat kurmalıdır.

IV- ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞININ BELEDİYELERE TEKNİK YARDIMLARI

1- Mekansal Planlar Noktasında Sağlanan Teknik Yardımlar

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı yerleşme, yapılaşma ve arazi kullanımına yön veren, her tür ve ölçekte fiziki planlara ve uygulamalara esas teşkil eden üst ölçekli mekânsal strateji planlarını ve çevre düzeni planlarını ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yaparak hazırlamak, hazırlatmak, onaylamak ve uygulamanın bu stratejilere göre yürütülmesini sağlamak, kentlerde ve kırsal alanlarda arazi kullanımına ilişkin temel ilke, strateji ve standartları belirlemek ve uygulanmasını sağlamak, havza ve bölge bazındaki çevre düzeni planları da dâhil her tür ve ölçekteki çevre düzeni planlarının ve imar planlarının yapılmasına ilişkin usul ve esasları belirlemek, havza veya bölge bazında çevre düzeni planlarını yapmak, yaptırmak, onaylamak ve bu planların uygulanmasını ve denetlenmesini sağlamakla görev ve yetkilidir. Bu iş ve işlemleri yerine getirmek üzere Bakanlık merkez teşkilatı içinde Mekansal Planlama Genel Müdürlüğü mevcuttur. Adı geçen Genel Müdürlük belediyelere 3194 sayılı İmar Kanunu ve diğer ilgili mevzuat uyarında teknik destek ve yardım sağlamaktadır. Ayrıca, Bakanlığın bağlı kuruluşu Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünden de bu hususta teknik destek ve yardım sağlanabilmektedir.

2- Atıksu Arıtma Tesisleri ve Katı Atık Depolama Tesisleri Noktasında Sağlanan Teknik Yardımlar

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı atıksu altyapı tesisleri ile evsel katı atık depolama ve bertaraf tesislerinin kurulması, bakımı, onarımı, işletilmesi, kapatılması ve izlenmesi, bu tesislerle ilgili olarak verilen tüm hizmetleri desteklemek üzere 2872 sayılı Çevre kanunu ve bu Kanuna dayanılarak çıkarılan Yönetmelikler uyarınca belediyelere teknik destek ve yardım sağlamaktadır. Bakanlıkça Belediyelere özellikle, atıksu arıtma tesisleri ile katı atık bertaraf tesislerinde masraflarını karşılayabilecek tam maliyet esaslı tarifelerin belirlenmesi, katı atık ve atıksu altyapı yönetimlerinin oluşturulması noktalarında teknik destek ve yardım verilmektedir. Bu hususta Bakanlığın merkez teşkilatı içerisinde yer alan Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü görevli ve yetkilidir. Belediye yönetimlerinin adı geçen Genel Müdürlük ile irtibata geçmeleri ve atıksu altyapı tesisleri ile evsel katı atık depolama ve bertaraf tesisleri için teknik destek ve yardım istemeleri gerekmektedir.

Bu hususta teknik yardım ve destek sağlanacak ikinci kuruluş da İller Bankası Genel Müdürlüğüdür. Belediyeler, Çevre, Şehircilik ve

İklim Değişikliği Bakanlığının ilgili kuruluşu olan İller Bankasından teknik yardım ve destek almaktadır.

V- İLLER BANKASI KAYNAKLARI

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının ilgili kuruluşu olan İller Bankası finansman temini ve yatırım faaliyetleri olmak üzere iki ana konuda belediyelerle işbirliği yapmaktadır. Bu işbirliği suretiyle, belediyelere her türlü ihtiyaçları için kredi sağlandığı gibi, özellikle, harita, imar planı, jeolojik etüt, içmesuyu, kanalizasyon, arıtma tesisleri, deniz deşarjı, katı atık tesisleri gibi alanlarda katkı sağlanmaktadır. İller Bankası belediyelerin içmesuyu-atıksu şebeke ve arıtma tesisleri, deniz deşarjı ve katı atık tesisleri gibi çevre altyapı projelerinde kuruluşundan bugüne gerçekleştirdiği çok sayıda iş ile bu alanda en tecrübeli ve bilgi birikimine sahip olan kurumdur.

Geniş kapsamdan tecrübeye sahip İller Bankası kaynakları ile belediyelere temiz ve sağlıklı su temini, kanalizasyon ve atık su arıtıma tesisleri inşası, katı atık düzenli depolama tesisleri ile idari ve teknik kapasitenin güçlendirilmesi gibi hususlarda destek ve mali katkı sağlanması çevre koruma ve geliştirme açısından oldukça büyük önem taşımaktadır. Bu mali destek ve katkı belediyelerin talepleri üzerine gerçekleştirilmekte olup belediyelere kredi sağlamak, yatırım programları dahilinde alt ve üstyapı yatırımlarını yapmak veya yaptırmak, yapılan işlerin kontrollük ve denetimini yapmak, yatırımlar için gerekli araç ve malzemeyi sağlamak, taşınır ve taşınmaz mallarını sigortalanması alanlarında yoğunlaşmaktadır.

İller Bankası kaynaklarının özelliği kredi şeklinde olması ve karşılıksız olmamasıdır. Buna rağmen, bu mali kaynaklardan, içmesuyu, kanalizasyon, arıtma, deniz deşarjı, katı atık gibi kentsel alt yapı tesislerinin projelendirilmesi ve yapımı ile çevre temizliği hizmetlerinin yerine getirilmesinde ihtiyaç duyulan araç-gereç, kamyon, itfaiye ve benzeri hususlarda bu kaynaklardan istifade edilmelidir.

İller Bankasının kuruluşunun Cumhuriyetimizin kuruluş günlerine kadar uzanan çok eski bir tarihi olması ve belediyelerde bu kaynaklardan yararlanmak noktasında çok köklü bir bilgi birikiminin olması nedeniyle bu kaynakları kısaca açıklamak yeterlidir. Bu başlık altında yalnızca şunu öne çıkarmak gerekir. İller Bankası kaynaklarından özellikle çevre koruma ve çevre kirliliğini önleme konularında daha fazla yardım ve kredi talep edilmesi gelecekteki huzurlu ve temiz şehirler ve beldeler açısından büyük önem taşımaktadır.

VI- TAPU VE KADASTRO GENEL MÜDÜRLÜĞÜNÜN KAYNAKLARI

Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü; Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na bağlı, genel bütçe içinde ayrı bütçeli bir kurumdur. Kurumun ana maksadı, ülke koordinat sistemine göre memleketin kadastral veya topoğrafik kadastral haritasına dayalı olarak taşınmaz malların sınırlarını arazi ve harita üzerinde belirterek hukuki durumlarını tespit etmek suretiyle 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun öngördüğü tapu sicilini kurmak, mekansal bilgi sisteminin alt yapısını oluşturmaktır. Belediyelerin bu kurumdan mekansal planlama ile coğrafi bilgi sistemleri alanlarında işbirliği ve koordinasyonla yardım almaları mümkündür.

SONUÇ

Belediyeler beldede yaşayan halkın daha huzurlu ve müreffeh bir hayata kavuşmaları için genel yönetim kurum ve kuruluşlarından (özellikle de Çevre, Şehircilik ve İklim Değişliği Bakanlığından) mali ve teknik desteğe ihtiyaçları vardır. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının merkez teşkilatı ile bağlı ve ilgili kuruluşları tarafından belediyelere sağlanan mali ve teknik yardımlar ayrıntılı olarak bu yazıda anlatılmıştır. Hedefimiz daha temiz ve daha yaşanabilir çevre ve şehirleri vatandaşlarımıza sunmaktır. Bunun için her kurum ve kuruluşun birbirlerine destek ve yardımcı olması gerekmektedir.

1 Nisan 2024 tarihinden itibaren Belediyelerde yeni bir dönem başlamış ve 31 Mart 2024 yerel seçimleri sonrasında 5 yıllık bir süreci yönetecek yönetimler işbaşına gelmiştir. Bu yeni dönemde yeni seçilmiş ya da eskiden seçilmiş olsa da bu yeni dönemde yeniden seçilmiş belediye başkanları ve yönetim ekibinin temiz çevre ve müreffeh şehirler noktasında Çevre, Şehircilik ve İklim Değişliği Bakanlığıyla yakın işbirliği içerisinde belde halkına hizmet etmesini diliyorum.



Yazar
Salim DEMİRHAN
E. Devlet Bütçe Uzmanı

Belediye ve İl Özel İdarelerinde Stratejik Planlama



20. yüzyılda ticari hayatta yaşanan gelişmeler, işletmeler arasında rekabeti artırmış, artan rekabet ortamı işletmeye, gelişen çevre koşullarına uyma, ürünlerini pazarlama ve yatırım konusunda stratejik hedefler belirlemeye itmiştir. Böylece planlama ve yönetim "strateji" ön plana çıkmıştır. Bu anlayış daha sonraki süreçte kamu kurumlarını da etkilemiş kamu kurumlarının da "stratejik planlama"ya geçmesi, "stratejik yönetimi" ön plana çıkarmasına yönelik çalışmalar yapılmıştır.

Türkiye'de kamu yönetimi reformlarının yapıldığı 2000'li yılların ortalarında kurumsal düzeyde planlamayı geçerli hale getirmek ve sürekliliğini sağlamak amacıyla 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile düzenleme yapılmış, Kanunun 9 uncu maddesi ile kamu idareleri için "stratejik plan" yapma yükümlülüğü getirilmiştir. 5018 sayılı Kanunun tanımları içeren 3 üncü maddesinde stratejik plan: "Kamu idarelerinin orta ve uzun vadeli amaçlarını, temel ilke ve politikalarını, hedef ve önceliklerini, performans ölçütlerini, bunlara ulaşmak için izlenecek yöntemler ile kaynak dağılımlarını içeren plan" olarak tanımlanmıştır. Yerel yönetimler için ise bu genel hüküm yanında, 5393 sayılı Belediye Kanununun 41 inci maddesinde nüfusu 50.000'nin üzerinde olan belediyeler için ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunun 31 inci maddesi ile de İl Özel İdareleri için stratejik plan yapma yükümlülüğü getirilmiştir.

Bu yasal düzenlemeleri takiben, 5018 sayılı Kanunun verdiği yetki ve görev doğrultusunda 2006 yılında Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) tarafından "Kamu İdarelerinde Stratejik Planlamaya İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik" hazırlanmış ve yayımlanmıştır. Bu yönetmeliğin yayımlanması ile birlikte, kamu idarelerinde stratejik plan yapma süreci DPT'nin yönlendirmesi ve gözetiminde işlemeye başlamıştır. 2011 yılında "Kalkınma Bakanlığı"nın kurulması ve DPT'nin kapatılıp yetkilerinin bu bakanlığa devredilmesiyle birlikte stratejik planlamayla ilgili görev ve yetkiler de Kalkınma Bakanlığına geçmiştir.

Stratejik planlama alanında yaşanılan 12 yılı aşkın tecrübe ışığında kamu idarelerinin stratejik planlama uygulamalarını iyileştirmek ve yaşanılan bazı sorunları ortadan kaldırmak için 2018 yılında Kalkınma Bakanlığınca "Kamu

İdarelerinde Stratejik Planlamaya İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik" adında yeni bir yönetmelik çıkarılmış ve 2006 yılındaki ilk yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır. Ancak Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçildikten sonra, bakanlık yapıları yeniden düzenlenmiş ve Kalkınma Bakanlığı kaldırılmıştır.

Daha sonra Kalkınma Bakanlığının görevli ve yetkili olduğu birçok konuda görev ve yetki sahibi olan "Strateji ve Bütçe Başkanlığı" 13 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kurulmuş ve stratejik planlamaya dair hususlar Strateji ve Bütçe Başkanlığının görev alanına dâhil edilmiştir. Strateji ve Bütçe Başkanlığı, "Bakanlıklar, Kurullar ve Ofisler" adlı 1 nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 37 nci maddesinde Cumhurbaşkanlığına bağlı kurum ve kuruluşlar arasında sayılmıştır.

Bu çalışmada öncelikli olarak, "strateji", "stratejik planlama" ve "stratejik yönetim" kavramları üzerinde durulacak ve 2024 yılında belediye ve il özel idarelerince hazırlanacak "Stratejik Plan"lara ve planlama sürecine yardımcı olarak bilgilere yer verilmeye çalışılacaktır.

Stratejik yönetim, etkili olacak stratejiler geliştirmeye, bunları uygulamaya ve uygulamanın sonuçlarını değerlendirerek kontrol etmeye dair kararların ve faaliyetlerin bütünü olarak tanımlanabilir. Strateji, işletmenin amaçlarının tespiti, çevresi ile ilişiklerinin analizinin yapılarak, amaçların gerçekleşmesi için gereken faaliyetlerin tekrar düzenlenmesi ile ihtiyaç olan kaynakların uzun vadede etkili olacak şekilde dağıtımıdır. Dolayısıyla stratejik yönetim, strateji planlama yapılabilmesi için gerekli olan araştırma, inceleme, değerlendirme ve seçim çabalarını, planlaması yapılan bu stratejileri uygulayabilmek için işletme içi tüm tedbirlerin alınarak faaliyete geçirilmesi ve yapılan bu çalışmaların kontrolü ile ilgili faaliyetlerin tamamını kapsamaktadır.

Geleceğe yönelik kararlar alınmasında kullanılan bir yönetim tekniği olan stratejik yönetim, bir takım kararlar alınması, alınan bu kararların uygulanması ve uygulama sonuçlarının kontrol edilmesi süreçlerinden oluşmaktadır. Gelecekte meydana gelebilecek olayları ve yaşanabilecekleri net olarak bilmek ya da tahmin edebilmek imkansızdır. Geleceğin ne getireceğinin bilinmediği bir ortamda meydana gelebileceklerden en az etkilenmek ve belirlenen hedeflere ulaşabilmek için hem kişiler hem de kurumlar geleceklerine yönelik planlar yaparlar. İyi bir yönetimin daha doğusu stratejik yönetimin en önemli unsuru geleceğin şekillendirilmesidir. Uzun vadede kurumun vizyonunu gerçekleştirilebilmesi için, somut veriler doğrultusunda mevcut durumunun analizini yaparak stratejik yönetimin bir unsuru olan stratejik plan yapmaları ve bu planları uygulamaları, başarıya ulaşmak için şarttır.

Stratejik yönetim bu fonksiyonlarını etkin bir şekilde yerine getirebilmek için planlardan yararlanır. Stratejik planlama hâlihazırdaki durumdan ya da yakın gelecekten ziyade daha uzun vadede yapılacaklarla ilgilidir. Örgütün geleceğe yönelik olarak alacağı kararlar doğrudan onun başarısını etkileyecektir. Kontrol dışında gerçekleşecek unsurlardan olumsuz olarak etkilenilmemesi için bir takım tedbirlerin alınması gerekir. Meydana gelebilecek teknolojik, ekonomik ya da siyasi gelişmeler, iç ve dış çevre koşulları, toplumsal ve örgütsel gelişmelere karşı yaşanabilecek olumsuzlukları ortadan kaldırmak için stratejik planlardan faydalanılmaktadır. Stratejik planlar sayesinde uzun dönemli bir doktrin sunulmaktadır. Bununla birlikte bu planlar örgüte bir rehberlik sağlamakta ve kısa dönemli veya taktik düzeydeki yönetim kararları için de bir belge niteliği taşımaktadır.

Türkiye'de resmi anlamda kamu kurumlarında stratejik yönetim anlayışına, stratejik plan zorunluluğu gelmesiyle 2005 yılında geçilmiş ve ilk il özel idare uygulaması 2006-2010 yıllarını kapsayacak şekilde Denizli İl Özel İdaresinde ve ilk belediye uygulaması 2007-2011 kapsayacak şekilde Kayseri Büyükşehir Belediyesinde yapılmıştır. 2009 yılında yapılan yerel seçimlerden sonra ise 5393 sayılı Kanunun 41 inci maddesine göre 50 bin üzerinde olan tüm belediyeler stratejik planlarını hazırlamışlardır.

STRATEJİ KAVRAMI

Strateji uzun zamandır kullanılan bir kavramdır. Strateji, terim olarak Yunancadaki "Strategia–savaş sanatı" kelimesinden geldiği ve eski Yunanca'da "stratos"un ordu ve "ago"nun da

yönetmek, yön vermek kelimelerinin birleştirilmesiyle oluşturulduğu kabul edilmektedir. Aynı şekilde, stratejinin daha çok askeri alanda kullanılmış olması, Yunan General Strategos'la ilgili olduğunu da düşündürmektedir.

Bazı yazarların kelimenin Latince "stratum" kelimesinden türetildiğini de ifade ettikleri görülmektedir. Latincede "stratum"; "yol, çizgi, nehir yatağı" anlamlarına gelmektedir.

Türkçeye, Fransızca "stratégie" kelimesinden geçen kavram, Türk Dil Kurumu (TDK) sözlüğünde; "Bir ulusun veya uluslar topluluğunun, barış ve savaşta benimsenen politikalara destek vermek amacıyla politik, ekonomik, psikolojik ve askeri güçleri bir arada kullanma bilimi ve sanatı, sevkulceyş" olarak tanımlanmaktadır. Strateji karşılığı olarak kullanılan sevkülceyş Osmanlıca askeri bir terim olup, askeri birlikleri en uygun şekilde yerleştirme ve gerektiğinde hareket ettirme sanatı anlamına gelmektedir.

Örgütsel strateji ise kâr amacı gütmeyen kurum ve kuruluşun, misyonunu nasıl ilerleteceğini, vizyonunu nasıl gerçekleştireceğini ve topluma nasıl gerçek değer sunacağını veya rekabetçi, işbirliğine dayalı ve diğer pazar dinamiklerini başarılı bir şekilde yönlendirerek hizmetlerine nasıl yönlendireceğini belirlemek için kullandığı araçlardan oluşmaktadır. Bu anlamada kişiler ve kurumların amaçlarına ulaşmasını sağlayan araçlar bütünüdür.

Kavram olarak strateji savunma alanında geniş olarak kullanılmakla birlikte, zaman içerisinde yönetim alanında da kullanılmaya başlanmıştır. Yönetim biliminde ise strateji, "bir organizasyonun amacına ulaşmak için izleyeceği yollar" anlamında kullanılmaktadır. İşletmelerin ya da organizasyonların rakiplerine karşı izleyeceği stratejiler, önce "Stratejik Planlama" ve daha sonra da "Stratejik Yönetim" adı verilen bir disiplinin doğmasına yol açmıştır.

Bunların yanında strateji; bir plan, metot ya da belli bir amaca erişmek için planlanmış eylemler serisi, uzun süreli amaçların belirlenmesi ve belirli hedeflerin saptanması ve bu amaçları sürdürmek için kaynakların dağıtımı, hedeflerin, kararların veya amaçların şablonu, amaçlara ulaşmak için politika ve planlar şeklinde de ifade edildiği görülmektedir.

Her bireyin, her kurumun veya her ülkenin geleceğe yönelik bir takım kararları ve gerçekleştirmek istediği hedefleri vardır. Bu hedeflerin gerçekleştirilmesi için yapılması gereken faaliyetleri ve düzenlemeleri strateji olarak tanımlayabiliriz. Daha yalın ifade ile strateji hedeflere ulaşmak için izlenecek yoldur.

Eldeki kaynakları en uygun biçimde kullanarak zafer elde etmek askeri stratejinin amacıdır. Askeri stratejinin temelini savaş teçhizatının miktarı ve kalitesi bakımından düşman güçlerinin durumu, savaş alanının durumu ve kendi güçlerimizin durumu hakkında bilgi edinmek, fırsat ve tehlikeler ile güçlü ve zayıf yönleri tespit etmekten oluşturmaktadır. Stratejiler, düşman güçlerin olası faaliyetleri göz önünde bulundurularak oluşturulurken, karşıdaki düşman herhangi bir faaliyet göstermiyorsa, stratejiye gerek kalmadan planlara uygun olarak çalışmalar yürütülür.

Genel olarak askeri stratejik ilkeleri;

- güçlü olma ilkesi,

- kuvvetli olunan nokta etrafında güçleri birleştirerek düşmanı zayıf yerinden yıkma ilkesi,

- hedeflenen amaç ile kullanılacak araç uygunluk ilkesi,

- esneklik, uysallık ve ihtiyat ilkesi,

- eldeki güçlerin etkin olarak kullanılması ilkesi,

- ateş ile harekâtı birleştirme ilkesi,

- kayıp vermeden geri çekilmeyi bilme ilkesi olarak sıralanabilmektedir.

Yönetim alanında da strateji kavramı zaman içerisinde yaygın bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır. Strateji, yönetim biliminde bir organizasyonun belirlediği amaca ulaşmak için takip edeceği yollar olarak ifade edilmektedir. Kamu yönetimi bakımından strateji, kurumun kapasitesine ve dış çevresi hakkındaki tahminlere dayalı bir şekilde, kurumun hedefleri ve önceliklerini tespit etmeyi ve belirlediği hedefleri başarmak için planlamanın yapılması ve uygulanmasını içermektedir.

İşletmeler açısından strateji, fırsat ve tehditleri değerlendirerek işletmenin güçlü ve zayıf

yönlerinin tespit edilmesi ve işletmeye rekabet etme üstünlüğü sağlayacak konum belirleme, karar alma ve alınan kararların uygulanması süreci olarak ifade edilebilir. Strateji, işletmeyi rakiplerinden ayırt etme ile ilgilidir. Yani işletmenin yaptığı işlerde diğerlerinden farklı olmasıdır. Müşteri tercihlerindeki değişimi görerek, onlara rakiplerinin sunamayacağından başka değerler sunmaktır. Farklı bir ifade ile strateji, işletmeye rekabet ettiği pazarda rekabet üstünlüğü sağlayan bir araçtır.

Strateji, öncelikle sürekli değişen, belirsiz olan ve dolayısıyla da risk içeren bir çevrede işletmenin belirli bir istikamet ve yön kazanmasını sağlayan bir unsurdur. Strateji yokluğunun veya yanlış uygulanmasının, işletmelerin başarısızlıklarında temel faktör olduğu söylenebilir. Stratejinin işletmeye kazandıracağı faydaları şöyle ifade edilebilir:

- Strateji, değişim oluşturmak ve ona hükmedebilmektir.

- Strateji, ulaşmaya değecek bir gelecek için şimdiden çalışmaktır.

- Strateji, diğerleri tarafından fark edilmeyen fırsatları ve tehditleri önceden görebilmektir.

- Strateji, başkalarından farklı olarak riskleri öngörüp değerlendirebilmektir.

- Strateji, amaçlara ulaşmak için çevresel fırsatlar ve tehditleri öngörüp, örgütün üstünlüklerini ve zayıf taraflarını kullanabilmektir.

- Strateji, gelecekte elde edilecekler uğruna bugün kaybedilebilecekleri göze almaktır.

Strateji kavramının tıpkı stratejik yönetim kavramında olduğu gibi ortak bir tanımının olmadığı da görülmektedir.

STRATEJİK YÖNETİMİN KURULUŞLARA KATKISI

Stratejik yönetim en genel şekliyle örgütü değişen çevresel şartlara süratli bir şekilde uyumlu hale getirerek, örgütün sürekliliğini ve stratejik amaçlarına ulaşmasını hedefleyen bir yönetim anlayışıdır. Başka bir ifadeyle etkili olacak stratejiler oluşturma, bunları uygulama ve uygulamaya ilişkin sonuçları değerlendirip kontrol etmeye yönelik karar ve faaliyetlerdir. Stratejik yönetim, bir organizasyonun varlık nedenini, ne yaptığını ve gelecekte varmak istediği hedefleri ortaya koyan ve örgütün çevresinin taranması, strateji oluşturma, uygulama, ölçme ve değerlendirmeyi de kapsayan, uzun dönem performansı belirleyen yönetsel kararlar ve faaliyetler bütünü olarak da tanımlanabilmektedir.

Stratejik yönetim, çevre analizini de içermesinden dolayı stratejiden daha geniş bir terimdir. Strateji oluşturma amacıyla üst yöneticiler tarafından oluşturulan organizasyon ve strateji uygulama ve kontrol planlarını kullanır. Yani stratejik yönetim, devam eden faaliyetlerin adeta bir koleksiyonudur. Stratejik analiz, strateji oluşturma, uygulama ve izleme süreçlerine dayanır. Kaynakları, organizasyon genelinde vizyon, misyon ve stratejiye uygun olarak sistematik şekilde organize eder. Stratejik yönetim geleceği tahmin etmez, ancak gelecekte atılacak adımları stratejik olarak planlar.

Stratejik yönetimde, klasik örgüt yönetimde olduğu gibi planlama, organizasyon, koordine etme, yürütme, kontrol vb. uygulama alanları değişmemektedir. Ancak bu uygulama alanları dış çevre üzerinde odaklanarak, stratejik bakışla yürütülmektedir. Dolayısıyla stratejik yönetim örgütün çevresi ile ilgilidir. Örgütün çevresindeki gelişmeler, örgütü doğrudan etkiler. Bu kapsamda stratejik yönetim çevresel gelişmelere karşı örgüte bakış açısı kazandırır. Stratejik kararlar alarak bunları uygulama süreci olan stratejik yönetime, kurumsal anlamda baktığımızda, kamu kaynaklarını kullanan kurumun bu kaynakları en etkili ve verimli bir şekilde yönetmesini ve bu etkinliği ve verimliliği ölçmesini içerdiği görülmektedir.

Stratejik yönetim, benimsenen misyon ve vizyona sürekli bağlılık oluşturarak, örgütte misyon ve vizyonun desteklendiği bir kültürün oluşmasını sağlayarak, karar süreçleri ve bu kararların eyleme dönüşmesi bakımından örgütün stratejik fonksiyonuna yoğunlaşmasını sağlamaktadır. Stratejik yönetim kuruluşa kendini gelişen şartlara bağlı olarak yenilemesini, rakipleri ile arasındaki farkları görerek, eksik kalan yönlerinin giderilmesi ve güçlü olduğu yönlerde yetkinlik kazanmasını esas almaktadır. Bu yönetim anlayışından yoksun kuruluşlar, ellerindeki finansal semereleri ve insan kaynağını

etkin kullanamamakta, alacağı kararları günlük politikalar üzerinde temellendirerek, konjonktürel dalgalanmalardan olumsuz olarak etkileneceklerdir.

Kar etme amacı olmayan kamu sektörü için en önemli husus ise kaynakların etkin ve verimli kullanılarak kaliteli hizmet sunulmasıdır.

Tüm bunlar değerlendirildiğinde stratejik yönetimin, kuruluşa çevresel etkenleri de değerlendirerek geleceğe dair bir yol çizmesini sağladığı söylenebilir. Kuruluşlarda stratejik yönetimin uygulama sürecinde sahip olunan kaynaklar (ekonomi, fiziki, insan) analizlere dayalı olarak en etkili ve verimli bir şekilde kullanılmalıdır. Bu sayede kuruluşlar daha az maliyetle ya da daha az sayıdaki insan gücü ile belirledikleri hedefleri gerçekleştirme imkânına sahip olacaklardır. Kuruluşları yöneten üst yönetimin başarılı olmasında stratejik yönetimin önemi büyüktür. Stratejik yönetim sayesinde üst yöneticiler, kuruluşun vizyonunu belirleyerek geleceği şekillendirebileceklerdir.

Stratejik yönetimin uygulandığı kurumlarda kuruluşlar;

- Belirsizlikten kurtularak, değişimlerden daha az etkilenir.

- Üst yöneticiler stratejik yönetim sayesinde kuruluşa yön verme imkânı bulur.

- Çevrenin değerlendirmesini yaparak, çevresel değişikliklere karşı alacağı tedbirleri bilir ve hazırlıklı olur.

- Kuruluşlar kendini tanıma imkânı bulur.

- güçlü ve zayıf yönlerinin bilincinde olur.

Dolayısıyla stratejik yönetim sayesinde kuruluşlar daha doğru karar alma imkânı sağlanırken, kuruluşun dışındaki faktörlerden kaynaklanan tehdit ve fırsatları görme imkânı bulması ve buna göre pozisyonu alması da önem arzeder. Belirlenen misyon ve vizyonun ortak çalışmayı gerektirmesinden ve belirlenen stratejinin kuruluşa yön vermesinden dolayı alt seviyedeki birimler arasında da koordinasyon oluşturduğu görülmektedir. Stratejik yönetim kaynakların etkili tahsis edilmesi imkânını da sağlamaktadır. Kuruluşlar stratejik yönetim ile gerçekleştirilebilir hedefler belirlerler, değişimlere kolay uyum sağlayacak örgütsel kültürün oluşmasına olanak sağlar. Kurumsal olarak performansın artırılması ve süreç kalitesine odaklanmayı da ön plana çıkarır. Stratejik yönetim uygulamaları ile kuruluşlar öncelikle kendilerini tanıma imkânı bulurlar. Kendini tanıyan bir kuruluş bu sayede kapasitesini görür ve daha isabetli kararlar alır. Rakiplere nazaran alınan doğru kararlar da başarıyı getirir.

STRATEJİK PLANLAMA VE STRATEJİK YÖNETİM İLİŞKİSİ

Bilindiği gibi stratejik planlama bir yönetim planlaması modeli ve yaygın kullanılan bir karar verme aracıdır. Bu yönüyle de stratejik yönetim ile doğrudan ilişkilidir. Kamu yönetiminde ulusal kaynakların yönetim ve denetimini gerçekleştirmek, üretim ve insan gücünün geliştirilmesinde konusunda teknolojik yetersizliği önlemek amacına yönelik kullanılmaktadır. Stratejik planlama kurumun mevcut durumunu ortaya koyan, yol gösteren bir disiplindir. Kuruluşun ne olduğunu, ne yaptığını ve niçin yaptığını şekillendiren ve bu sürece rehberlik eden temel karar ve eylemleri üreten düzenli bir çalışmadır.

Kuruluşun bulunduğu konumu, bu seviyeye nereden geldiğini, nereye ulaşmak istediğini, bu hedefine nasıl ulaşacağını ve neticesinde hedefini gerçekleştirip gerçekleştirmediğinin tespitine yarayan orta vadeyi kapsayan bir yönetim aracıdır. Kuruluş üst yönetimi için stratejik planlama işlevi, örgüt içi ve dışı alanlar için rekabet analizi yapılmasını sağlar. Senaryo planlamasına ortam hazırlar ve yönetim ekibine stratejik seçeneklerde koçluk yapar. Ancak strateji, tek seferlik yıllık düşünülmemelidir. En iyi kurgulanmış strateji, gerçek dünyadaki geri bildirimleri yansıtacak şekilde iletilmeli, kaynak sağlanmalı, test edilmeli ve değiştirilmelidir.

Stratejik planlama bir yol haritasıdır ve kuruluş üst yönetimine bugünden beş veya on yıl sonra nereye gideceğini gösterir. Operasyonel planlama gibi çok spesifik olmayan çok yıllı projeksiyonları da içerir. Kuruluşun hedef geleceğin projeksiyonlarına dayanarak bugünü organize etmesine yardımcı olan iyi organize edilmiş bir dizi faaliyetler bütünüdür. Bu nedenle stratejik plan, kuruluşun hem uzun vadeli hem de stratejik unsurları içeren kapsamlı bir stratejik model geliştirmesi için çok önemlidir.

Stratejik planlama, iç ve dış çevrenin ekonomik, sosyal ve kültürel bakımdan analizinin yapılarak, belirlenen misyon doğrultusunda amaçlara ulaştıracak araçların, yöntemlerin, kaynakların belirlenmesini öngörür. Bu yönüyle kuruluşun amaçlarını, hedeflerini ve bunlara ulaşmayı mümkün kılacak yöntemleri belirlemesini gerektirir ve geleceğe dönük bir bakış açısı taşır. Bu süreçte örgütün fırsat ve tehditlerini göz önünde bulundurarak geleceğe yönelik planlar yapıp buna yönelik uygulamalar öngörerek örgütsel etkinliği artırmaya çalışır.

STRATEJİK YÖNETİMDE PLANLAMANIN YERİ VE ÖNEMİ

Stratejik yönetim ve stratejik planlama kavramları zaman zaman birbiriyle karıştırılmakta ve birbirlerinin yerlerine kullanılmaktadır. Stratejik planlar, stratejik yönetim kapsamında oluşturulmakta olup, bu planlar sayesinde örgüt, mevcut problemleri doğrultusunda ve kendi dışında gelişen çevresel faktörlere göre geleceğe yönelik faaliyetlerini planlamaktadır. Stratejik yönetim, aynı niteliklerin paylaşıldığı süreklilik gösteren esaslar üzerinde örgütün yönetimi ile alakalı daha geniş kapsamlı süreci ifade ederken, stratejik planlama ise geleceğe yönelik amaçların ve önceliklerin belirlendiği ve eylemlerin planladığı bir süreç olarak ifade edilebilir.

Dolayısıyla stratejik planlama, stratejik yönetime göre daha dar kapsamlı ve stratejik yönetimin ilk aşaması olarak değerlendirilebilir. Stratejik planlamada, alınacak kararlarla hızlı değişimlerin yaşandığı belirsizlik ortamında, değişimlerin yönünü tayin etme veya belirsizlik ve değişikliklerin olumsuz taraflarından en az seviyede etkilenilmesi hedeflenmektedir.

Stratejik yönetim anlayışının bilimsel olarak çıkış noktasını, yönetim unsurlarından biri olan planlamanın önem kazandığı dönem olarak belirtilebiliriz. 1950'lerde geleceğin düşünülmesi önem kazanmaya başlamış ve geleceğin tasarlanabilmesi için planlama süreci öne çıkmıştır. 1980'lerde ise izlenecek yolu açıkça tanımlayan ve stratejiler üreten bir mekanizma niteliğindeki stratejik yönetim süreci başlamıştır. 1950'li yıllarda sonra stratejik planlama işletmelerde uygulanmaya başlamıştır. Özellikle ikinci dünya savaşından ekonomik olarak büyüyen ve genişleyen işletmeler geleceğe yönelik daha planlı ve öngörülü çalışmalar yürütmeye başlamışlardır.

1970'lere gelindiğinde özel sektörde stratejik planlama faaliyetleri artmış, örgütler için planlama hedeflere ulaşmanın yolu olarak görülmüştür. 1980'li yıllarda ise stratejik planlama kamu kesiminde de kabul görmüştür. Zaman içerisinde stratejik planlamaya yönelik yapılan eleştiriler neticesinde, toplam kalite yönetimi, dengeli kartlar yöntemi gibi yeni geliştirilen modeller stratejik planlamaya alternatif olarak çıkmıştır. Ancak zaman içerisinde oluşturulan yasal düzenlemelerle, kamu kurumlarının birçoğunda stratejik planlama zorunlu hale getirilmiş ve kuruluşların stratejik yönetim süreçlerinin en önemli aracı olmuştur.

STRATEJİK PLANLAMANIN ÖZELLİKLERİ VE KURULUŞLARA FAYDALARI

Stratejik plan, kamu kurum ve kuruluşlarının orta ve uzun vadeli amaçlarını, temel ilke ve politikalarını, hedef ve önceliklerini, performans ölçütlerini, bunlara erişmek için takip edilecek yöntemler ile kaynakların dağılımlarını içerir. Bu süreçte, kuruluşun amaçlarının belirlenmesiyle alternatif stratejiler geliştirilir ve belirlenen amaçlara ulaşmada kullanılacak stratejiler ortaya konur.

Burada stratejik planlama, kuruluşun bulunduğu yer ile hedeflediği yer arasındaki yolu tarif eder. Dolayısıyla kuruluşun amaçlarını, hedeflerini ve bu hedeflere ulaşma imkânı sağlayacak yöntemleri içermesini gerektirir. Uzun dönemli ve geleceğe yönelik bir bakış açısına sahip olan stratejik planlama kuruluş bütçesinin hedeflerini ifade edecek bir şekilde hazırlanmasına, mevcut kaynakların önceliklere göre paylaştırılması ve hesap verme yükümlülüğünün getirilmesine imkân sağlamaktadır. Bu çerçevede stratejik planlamanın sahip olduğu özellikleri şu şekilde ifade edilebilir:

- Stratejik planlama, girdilerin değil ulaşılmak istenilen sonuçların planlamasıdır.

- Stratejik planlama değişim planlaması olup, değişimin hedeflenen yönde olabilmesi için çabalamaktadır.

- Dinamik aynı zamanda geleceği yönlendirici bir özelliğe sahiptir.

- Değişen şartlara uyarlanabilmesi için düzenli olarak gözden geçirilmesi gerekmektedir.

- Stratejik planlama gerçekçi olup, istenilen ve ulaşılabilir gelecek için yol gösterir.

- Stratejik planlama kuruluşun kendisini tanıması, neleri ne için yaptığını değerlendirebilmesi ve bunlara rehberlik edecek kararları almasına ve buna göre faaliyette bulunulmasına olanak sağlayan kaliteli bir yönetim aracıdır.

- Stratejik planlama sonuçların izlenmesi, değerlendirilmesi ve denetlenmesine imkân sağladığından hesap verme sorumluluğuna temel teşkil eder.

Stratejik planlama her düzeydeki personelin ortak çabası, katkısı ve desteklenmesi ile katılımcı bir yaklaşımla oluşturulmaktadır. Kısa dönemli bir planlamadan ziyade uzun dönemli bir yaklaşımdır. Kuruluşun değişik yapı ve ihtiyaçlarına göre uyarlanabilen esnekliğe sahiptir. Stratejik planlamanın sadece bütçe odaklı olmayıp, bütçeyi yönlendirmesi gerekir. Bu özellikler de ortaya koymaktadır ki ister özel bir işletme olsun ister bir kamu birimi olsun, bir örgütün modern dünyada entropiye uğramaması için stratejik planlama yapması şarttır. Bu planlama yukarıdaki özellikleri sağladığı ölçüde başarılı ve eylem alanında uygulanabilecek bir plan haline gelecektir. Stratejik planlama, çağımızda her kavramın bilgiye ve akla dayandırıldığı düşünülürse aklın ve bilginin örgüt yönetimine katılmış halidir. Hizmette kalite ya da kârda maksimizasyon arayan her örgüt stratejik planlama yapmak durumundadır.

Bu özelliklere sahip stratejik planlamanın kuruluşlara sağladığı önemli faydaları da şu şekilde belirtebiliriz:

- Stratejik planlama, etkili stratejiler geliştirerek daha uzun vadeli düşünmeyi sağlar.

- Stratejik planlama, belirlenen ortak hedefler doğrultusunda kaynakların verimli kullanımını sağlar ve kuruluşun takip edeceği yolu açar.

- Stratejik planlama, kuruluşun önceliklerini belirler ve bu öncelikler arasında hangisine yoğunlaşması gerektiğine yardım eder.

- Stratejik planlama, alınan kararların beklentileri karşılamasını sağlar.

- Stratejik planlama, karar verme sürecinde temel oluşturularak daha sağlıklı kararların alınmasını sağlar.

- Stratejik planlama, kuruluşta birimler arası uyum sağlanması, takım çalışmasını, bilgi ve fikir paylaşımı ile işbirliğinin geliştirilmesine destek olur.

- Stratejik planlama, önemli sorunların çözümünde kolaylık sağlar.

- Stratejik planlama, kuruluşun tüm kaynaklarının yerinde kullanılmasını sağlayarak performansın artmasını sağlar.

- Stratejik planlama faaliyetlerin daha iyi koordine edilmesini sağlar.

- Stratejik planlama, gelişen çevresel şartlara kuruluşun daha kolay ve hızlı uyum sağlamasına yardımcı olur.

- Stratejik planlama denetleme ve izlemenin daha kolay yapılmasını sağlar.

- Stratejik planlama yöneticiye uzun vadeli düşünme alışkanlığı kazandırarak ileriyi görme kabiliyetini geliştirir.

- Etkinlik ve verimliliği artırır, hizmet kalitesini yükseltir.

- Her ne kadar yukarıda stratejik planlamanın faydaları sayılmış olsa da, bütün kuruluşlarda stratejik planın ilk uygulamaları ile bunların sağlanacağına dair bir garanti verilemez.

- Stratejik planlama işlemler, kararlar ve araçlardan oluşan bir bütündür.

Üst yöneticiler ve planlamacılar planın nasıl uygulanacağı konusunda duyarlı olmalıdır. İlgililer tarafından sahiplenilerek desteklendiğinde ve duyarlı bir şekilde uygulandığında stratejik planlar başarıyı getirecektir.

ETKİN STRATEJİK PLANLAMA SÜRECİNİN AŞAMALARI

Literatürde plan, rakamlandırılmış ve yazılı olarak hazırlanmış bir öngörüdür. Yöneticilerin zihninde yer alan stratejiler bu anlamda bir değer katmamaktadır. Ancak stratejiler yazılı hale geldiklerinde stratejik yönetimin en önemli aşaması olan stratejik planlama olarak adlandırılabilirler. Kurumun çevresi ve gelişimi

ile ilgili olan planlarda, bir bakıma strateji ile benzerlik göstermektedir.

Stratejik planlama, işletmeler ve kamu kurumları için ellerinde bulunan mevcut kullandıkları kaynaklar ile gerçekleştirdikleri faaliyetler ve neticesinde elde ettikleri çıktı ile hizmetlerin sonucunda neler olacağının tespit edildiği bir süreçtir. Kamu kurumları için kamu mali yönetimi açısından stratejik planlama ise üst siyasi makam tarafından hesap verme sorumluluğu üstlenilen, siyasi tercih ve seçimlerin idareler tarafından uygulanacak yöntemlere dönüştürülen faaliyetler bütünüdür..

Stratejik planlama birbirini takip eden ve belirli süreçlerden oluşan sistemli bir yapıdan oluşmaktadır. Hazırlık çalışmalarının iyi yapılması, mevcut durumun ortaya konularak hedeflerin belirlenmesi, alternatif stratejilerin oluşturulması planlamanın başarıya ulaşması bakımından önemlidir. Bu süreçte kuruluşun nerede olduğu, nereye nasıl ulaşacağı ve neticesinde ulaşıp ulaşmadığı sorularına cevap aranır. Stratejik planlamanın süreci; durum analizi (GZFT), misyonun belirlenmesi, vizyonun belirlenmesi, temel değerler, stratejik amaç ve hedeflerin oluşturulması, faaliyetler ve projeler, izleme ve değerlendirme ve performans başlıkları altında incelenebilecektir.

a) Durum Analizi (GZFT):

Durum analizi İşletme ya da kurumun zayıf ya da güçlü yönlerinin tespit edilmesi ve dış çevreden kaynaklanan fırsatların ya da tehditlerin analizinin yapılması olarak tanımlamaktadır. Bu anlamda, durum analizi işletme ya da kurumun stratejik durumunu değerlendirmede kullanılan basit fakat güçlü bir araçtır.

Stratejik planlama sürecinde durum analizi ilk adım olup, bu süreçte "Neredeyiz?" sorusuna cevap aranır. Geleceğe yönelik hedef, amaç, stratejiler geliştirebilmek için kuruluşun öncelikle, mevcut haliyle ne tür kaynaklara sahip olduğunu ya da ne tür eksikliklerinin olduğunu, kendisi dışındaki olumlu veya olumsuz meydana gelebilecek gelişmeleri göz önünde bulundurması gerekir. Sağlıklı yapılan durum analizinde kuruluş kendisini ve çevresini daha iyi tanıyabilecektir.

Bu süreçte önemli bir konu çevrenin incelenmesidir. Sürekli değişim içerisinde olan çevre, kuruluşları da değişime zorlamaktadır. Bu aşamada öncelikte PEST (Politik, Ekonomik, Sosyal ve Teknolojik faktörler) Analizi veya PESTE (Çevre faktörü eklenen) Analizi, PESTEL (Çevre ve Yasal faktörü eklenen) Analizi gibi analizlerin yapılması gerekmektedir. Yaşanan her değişim, kuruluşlara fırsatlar oluşturduğu kadar tehditler de oluşturmaktadır. Dolayısıyla geleceğin doğru tahmin edilmesi için çevresel şartların iyi analiz edilmesi önem arz etmektedir. Kuruluşun kendi iç çevresinden kaynaklanan üstün yönleri ve zayıflıkları ile dış çevresinden kaynaklanan fırsatlar ve tehditlerin tespit edilerek gerekli değerlendirmesinin yapılması ile durum analizine başlanmış olacaktır.

Durum analizi çalışmasına kısaca SWOT (strengths, weaknesses, opportunities, threats) analizi ya da Türkçeye geçmiş haliyle GZFT (güçlü yönler, zayıf yönler, fırsatlar, tehditler) analizi de denilmektedir. Bu analiz, kuruluşun hem kendi iç durum değerlendirmesinde, hem de dış durum değerlendirmesinde kullanılan bir analiz tekniğidir. Bu analizde;

- Güçlü yönler, iç analizin neticesinde ortaya çıkan rakiplere karşı üstünlük sağlayabilecek varlık ve yeteneklerdir.

- Zayıf yönler, mevcut varlık ve yeteneklerin rakiplerinkine nazaran düşük olduğu durumu ifade etmektedir.

- Fırsatlar, dış çevre analizi neticesinde kuruluş için olumlu neticeler oluşturabilecek unsurlardır.

- Tehditler ise, kuruluşun varlığını devam ettirmesine engel oluşturabilecek ya da rakiplerine karşı üstünlüğünü kaybedebilecek çevredeki değişimler neticesinde ortay çıkabilen istenmeyen durumlardır.

Bu analiz yöntemi, farklı sistem ve yapıların çevrelerinde sahip olduğu kaynak ve yeteneklerin verimli bir şekilde kullanımına imkân sağlayan bilgileri elde etmek için kullanılan bir araç olarak geliştirilmiştir.

b) Misyonun Belirlenmesi:

En kısa tanımıyla misyon bir kuruluşun varlık sebebidir. kuruluşun amacını açık bir şekilde ifade eden kavramdır. Her kurum farklı

işlevler adına kurulmuş olsa dahi misyonun belirlenmesi kurum adına hayati önem taşımaktadır. Kuruluşun uzun vadede ne tip görevler üstleneceği misyonu ölçüsünde ele alınmaktadır. Misyon kuruluş için "Niçin varız?" veya "Şu an neredeyiz?" sorusunun yanıttır.

Stratejik yönetim anlamında misyon kavram ilk kez 1933 yılında bir Japon firmasında şirket için oluşturulan çalışanlarına yazılı olarak iletilmesiyle başlamıştır. Misyon, kuruluşun kendisine bakış açısını, hangi tür işler yaptığını, hangi iş kolunda faaliyet yürüttüğünü ya da ne türde hizmet ürettiğini, tüketici kitlesinin kimler olduğunu, ne tür teknolojiye ihtiyaç duyulduğunu ortaya koymaktadır. Stratejiyi daha somut hale getirip uygulanmasına yardımcı olmaktadır. Kuruluş için varlık nedeni olan misyon, üst yönetim ve planlamayı yapan ekip tarafından belirlenmektedir. Plana yol gösterici mahiyette olan misyonun müşteriler, ürünler ya da hizmetler, teknoloji, yer, ilkeler, toplumsal imaj ve öz benlik gibi unsurlara sahip olması gerekir. Ayrıca misyon kuruluşun ne olduğunu, nereye ulaşmak istediğini tarif etmeli, bir takım tehlikelerden uzaklaştırarak yeterli yaratıcı büyümeye müsaade etmeli, kuruluşun diğer kuruluşlardan farkını belirtmeli, ölçülebilir olmalı, herkes tarafından kolayca anlaşılarak benimsenmeli, motive edici ve heyecan verici olmalıdır.

c) Vizyonun Belirlenmesi:

Vizyon, gelecekte gerçekleştirilebilecek amaç ve hedeflerin ifade edilmesidir. Başka bir anlatımla vizyon, kuruluşun ulaşmak istediği geleceğin resmidir. Yani vizyon, inşa edilebilecek geleceği görebilmektir. Gelecekte başarıyı yakalamak için onu iyi görebilmek gerekmektedir. Vizyon ile mevcut gerçekler ile gelecekte beklenen koşulları birleştirerek, kuruluş için istenilen bir gelecek imajı oluşturulur. Vizyon, gelecekle ilgilidir ve belli bir zaman süresini kapsar. Aynı zamanda değişim ve yeniden yapılanma planlayan bir kuruluşta üst yönetim açısından bir referanstır. İyi oluşturulmuş bir vizyon, rehber görevi görecek, insanları motive ederek geleceğe yönlendirecektir. Vizyon kuruluş için "Nereye ulaşmak istiyoruz?" sorusunun yanıttır.

Vizyonun en önemli işlevi çalışanlara gelecekte rehberlik etmesidir. Onlara amaçlarına ulaşmak için nasıl davranmaları gerektiğine ilişkin yol gösterici niteliktedir. Kuruluşta çalışanları belirli ilkeler çerçevesinde hedeflere yönlendirerek onların verimsiz iş yapmasına engel olacaktır. Aynı şekilde vizyon tüm kaynakların doğru alanlarda kullanılmasını sağlamaktadır.

Vizyonu bulunmayan bir kuruluş, rotası bulunmayan bir gemiye benzetilebilir. Böyle bir kuruluşun bir yere varması beklenemez. Vizyonun varlığı, kuruluşu işbirliğine, yaratıcılığa ve rasyonel davranmaya yönlendirecektir. Vizyonun olmaması ise kuruluş ve çalışanları kaosa ve başarısızlığa sevk etmesi mümkündür.

Vizyon kuruluşta çalışanların verimliliğinin artmasına yönelik itici güç oluşturma ve işbirliğinin oluşması bakımından katkı sağlamaktadır. Vizyon, çalışanlarla bütünleştiğinde, çalışanları motive ederek performansının artmasını sağlayacaktır. Böylece çalışanlar en iyiyi yapmaya çalışacak ve yaratıcılığını ortaya çıkararak belirlenen amaçlara ulaşmak için daha çok çaba sarf edecektir.

Vizyon tespiti yapılırken, kuruluşun ideal geleceğinin ne olduğu, çalışanlar ve yararlanıcılarca kuruluşun nasıl algılanmak istendiği ve hesap verme sorumluluğuna sahip siyasi ve idari otoritelerin nasıl bir gelecek beklediği sorularına cevap aranmaktadır.

Güçlü bir vizyonun idealist olması, özgün olması ve çekici olması gerekmektedir. Yine vizyon kısa ve kolay hatırlanabilir olmalı, ilham verici ve iddialı olmalı, ideali tanımlayıcı olmalı, imkansız olmamalıdır.

Kuruluşlarda vizyon ve misyon birbirine benzemekte yada aynı olabilse de bu kavramlar oldukça farklıdır. Misyon şu anda var olan durumu ifade ederken, vizyon gelecekte olunması istenilen durumu ifade etmektedir. Misyon davranış biçimi ile ilgili iken, vizyon amaçlar ile ilgilidir. Öncelikle misyon olmalıdır ki istenilen hedefe, vizyona ulaşılabilir. Vizyonda, kuruluşun geleceğinin planlanmasına odaklanılırken, misyonda kuruluşun mevcut durumu ve varlık sebebi üzerine durulur. Misyon, vizyonun oluşturulmasında önemli bir yer tutar. Misyona göre daha geniş bir kavramdır. Kuruluşta vizyon; misyon, amaç ve hedefler ile değerlerin bir araya gelmesinden oluşur. Kuruluşun hedefe ulaş-

masında değerler, yöneticiler ve çalışanlar bakımından nelerin daha önem arz ettiğini ifade eder.

Temel Değerler:

Kuruluşta yönetim şekli, anlayış ve kurumsal kurallarından oluşmaktadır. Kurumda insanlara nasıl davranılacağını, davranma ve karar verirken hangi yöntemlerin geçerli olacağını belirtmektedir. Çalışanların davranışlarına yön veren, onların davranışlarını etkileyen şeffaflık, eşitlik, hizmet anlayışı ve ahlaki değer gibi etik ilkelerden oluşmaktadır.

Kuruluşlarda başarıyı elde edebilmek için bir takım evrensel kuralların ve değerlerin benimsenerek bunların kurumda uygulanması gerekir. Öncelikle çalışanlara değer verilmesi, en iyi hizmetin sunulmasının hedeflenmesi, iş birliğinin ve ekip çalışmasının ön plana çıkarılması ile sosyal sorumluluk anlayışına önem verilmesi gerekmektedir. Bu değerlerin oluşması belli bir süreç alacağından dolayı öncelikle yöneticiler tarafından evrensel değerlerin tanınması ve önem verilmesi gerekmektedir.

Temel değerler, kuruluşun var oluşundan itibaren süreç içerisinde yaşadığı deneyimler neticesinde sahip olduğu yazılı ve yazılı olamayan kurallar bütündür. Bu değerler kuruluşun faaliyet alanına ve sunduğu hizmet türüne göre farklılıklar gösterebileceği de unutulmamalıdır. Temel değerler kuruluşun geleceğini farklı boyutlarda etkileyebileceği de akıldan çıkmamalıdır.

Stratejik Amaç ve Hedefler:

Kuruluşta, misyon ve vizyonun tespitinden sonra geleceğe yönelik stratejilere yol gösterecek ve bu stratejilerin değerlendirilmesinde etken olacak amaç ve hedeflerin tespit edilmesi gerekmektedir.

Amaçlar yapılan faaliyetlerin ne için ve ne seviyede yapıldığını tanımlayarak performans değerlendirilmesinde yardımcı olacaktır. Dolayısıyla amaç ve hedefler kesin ve ölçülebilir olmalıdır.

Stratejik amaçlar; kuruluşun yaptığı faaliyetler neticesinde elde etmek istediği sonuçlar ya da belirli bir zaman süreci içerisinde ulaşmak için faaliyetlerini yönlendireceği kavramsal sonuçlar olarak ifade edilebilir. Misyon ve vizyonun etkili ve ölçülebilen hedefler olarak ifade edilebilmesini sağlarlar. Stratejik planlamanın ayrıntılarına ilişkin çerçeveyi oluşturarak bir bütün olarak kuruluşun stratejik yönünü belirlerler.

Politika, program, kaynakların belirlenmesi ve programların hazırlanması gibi temel kararların alınması stratejik amaçlar ile daha kolay olacağı açıktır. Stratejik amaçlar; yapılacak faaliyetlerin zamanı ve ne ölçüde yapılacağı hakkında bilgi verir, dolayısıyla somut ve gerçekçi amaçlar belirlemek önem arz etmektedir.

Hedefler ise amaçların gerçekleştirilebilmesine yönelik yapılacaklar listesi niteliğinde olan daha özel alanlara atıf yapan alt başlıklardır. Genel olarak 3 veya 5 yıllık dönemler için belirlenen stratejilerin yaşama geçirilmesinde gerekli olan ve yıllık periyotlarda tespit edilen hedefler, ana strateji ekseninde neden sonuç ilişkileri ile birbirleri ile ilişkilidir.

Hedefler, ulaşılması öngörülen çıktı ve sonuçların belirtilmiş bir zaman periyodu içinde, nitelik ve nicelik olarak ifade edilmesidir. Dolayısıyla hedefler, belirlenen amaçlara ulaşmak için gereken kısa dönemli süreçleri oluştururlar. Başka bir ifade ile hedefleri, stratejik amaçlara ulaşmak için gereken kısa süreli aşamalar olarak da tanımlanabilmektedir.

Kısaca hedefler, stratejik amaçlara ulaşmak için yapılması gereken ölçülebilir faaliyetlerin ayrıntılı olarak belirtilmesidir. Bu kapsamda hedeflerin oldukça net, kolay anlaşılabilir ve ölçülebilir olarak tespit edilmesi gerekmektedir. Zamanlama bakımından amaçlara göre daha kısa bir periyodu kapsayan hedefler stratejik amaçların gerçekçi olup olmadıklarının ölçülmesi bakımından önemlidir.

Stratejik planlama sürecinde "Olmak istediğimiz yere nasıl gideceğiz?" sorusunun yanıtı olan hedefler belirlenirken öncelikle misyon, vizyon ve amaçların değerlendirilmesi yapılır ve istenilen sonuçlara yönelik karar verilmektedir. Bu noktada önemli olan gerçekleştirilebilir (imkansız olmayan ancak zorlayıcı) hedeflerin belirlenmesidir.

Faaliyetler ve Projeler:

Stratejik faaliyetler/eylemler, stratejik planda bulunan hedeflere erişmek için yapılması gereken fiili uygulamalardır. Faaliyetler ve projeler stratejik planın uygulamasında kullanılan stratejilerin ve adımların detaylı bir şekilde tanımlanmasıdır.

Hedeflerin gerçekleştirilmesinde sorumluluğu olan birimlerin görev ve sorumluluklarının bu aşamada açık bir şekilde belirlenmesi önem arz etmektedir.

Stratejik planlama sürecinde kuruluş tarafından öncelik sırasına göre belirlenen hedeflerin tanımlaması yapıldıktan sonra, bu hedeflere erişmek için gereken faaliyet ve projelerin ele alınması gerekmektedir.

Öncelikler belirlenirken kuruluşun yetki ve görev kapsamı dâhilinde, kalkınma planları, hükümet programları, yıllık programlar, bölgesel programlar, ekonomik programlar ile olması halinde özel düzenlemelerin de göz önünde tutulmalı, ayrıca etkinlik, verimlilik, sürdürülebilirlik ve uygunluk ilkeleri de göz ardı edilmemelidir.

Faaliyet ve projeler kuruluşun şartlarına uygun olarak belirlenmelidir. Teorik düzeyden daha ziyade pratik olarak uygulanabilecek projelerin geliştirilmesi gerekir. Böylece stratejik amaçlara hangi faaliyetlerin yapılarak ulaşılacağı netliğe kavuşmuş olur. Amaçlara ulaşmak için hangi uygulamaların, ne zaman, kim tarafından ve nasıl yapılacağı hususları detaylandırılarak belirlenmelidir. Bu detaylandırmalar ile birimler ve çalışanlar sorumluluklarını bilirler ve ona göre iş takvimini oluştururlar.

İzleme ve Değerlendirme:

İzleme faaliyeti, görevin amaçlandığı gibi yapılıp yapılmadığının; istenilen sonuçların niceliksel ve niteliksel olarak elde edilip edilmediğinin takibinin yapılması için yönetimce devamlı olarak yapılan faaliyetlerin değerlendirilmesi sürecidir.

Belirlenen amaç ve hedeflerin gerçekleştirilme sürecindeki gelişmelerin belirli aralıklarla takibinin yapılarak, raporlanarak ilgililerin değerlendirmeleri için hazır edilmesi, izleme faaliyetini oluşturur.

İzleme, stratejik planlama uygulamasının düzenli bir şekilde takip edilerek, derlenen bilgilerin raporlanma işlemidir. Değerlendirme işlemi ise, uygulama neticelerinin, amaç ve hedeflere göre ne ölçüde ve ne kadar uygunlukta gerçekleştiğinin değerlendirmesinin yapılmasıdır.

İzleme ve değerlendirmenin etkin bir şekilde yapılması için stratejik planda belirlenen amaç ve hedefler, nesnel ve ölçülebilen göstergeler ile ilişkilendirilmelidir. Yapılan izleme ve değerlendirme faaliyeti neticesinde, stratejik plandaki amaç ve hedefler ile elde edilen neticeler karşılaştırılır.

İzleme ve değerlendirme faaliyetleri kuruluşa kurumsal öğrenmeyi ve faaliyetlerin devamlı suretle geliştirilmesini sağlar. Bunun yanında hesap verebilme sorumluluğunun oluşmasına katkısı olur. İzleme ve değerlendirme olmadan hem stratejik planın uygulanmasında hem de sorumlu kişilerin hesap verme sorumluluğunun oluşturulması zorlaşacaktır.

Etkin bir izleme ve değerlendirme için, uygun veri ve istatistiki bilgiler sağlanmalıdır. Stratejik planın başarısının ölçülmesinde ve değerlendirilmesinde doğru verilerin olması çok önemlidir.

Performans Göstergeleri:

Kuruluşun belirlediği amaç ve hedeflerine ulaşıp ulaşamadığı ya da ne derecede başarılı olduğunun belirlenmesi, bir takım ölçütlerin varlığı ile tespit edilebilir. Süreci takip edebilmek için daha önceden planlanan amaç ve etkinlikler ile bunlar için belirlenmiş ölçütlere ihtiyaç vardır. Stratejik planlamada "Hedefe doğru ilerlediğimizi nasıl bileceğiz?" sorusunun cevabını içerir.

Durum analizi, temel değerler, amaçlar ve hedefler doğrultusunda oluşturulan stratejik planın uygulaması neticesinde ortaya çıkan sonuçların ölçülüp, daha önceden tespit edilen stratejik amaçlar ve hedeflerle ne ölçüde örtüştüğünün tespiti ise performans ölçümü ile olur. Tespit edilen stratejik amaç ve hedeflerine göre kuruluşun faaliyette bulunup bulunmadığı ve gelişimi, performans göstergelerinden elde edilen verilerle izlenir.

Literatürde temel performans göstergeleri:

- Girdi: Beşeri, mali ve fiziksel kaynaklardan oluşur. Girdiler, ürün ya da hizmetin üretilmesi gerekli olup, ölçmeye esas teşkil eden başlangıç durumunu yansıtır.

- Çıktı: Girdiler neticesinde üretilen hizmet ve ürünlerin rakamsal değeridir. Her ne kadar çıktı göstergeleri ile hizmet ve malların miktarına ilişkin bilgi edinilse de, hizmet kalitesinin sağlanıp sağlanmadığı ve hizmet ve malların niteliği bakımından açıklayıcı değildir.

- Verimlilik: Girdi ile çıktı arasındaki ilişkiyi gösterir. Ayrıca birim çıktı başına girdi veya maliyeti ifade eder.

- Sonuç: Amaçlar ve hedeflerin gerçekleştirilmesi doğrultusunda, elde edilen çıktıların, ne derecede başarılı olduğu sonuç göstergeleri ile anlaşılır. Sonuç göstergeleri belirlenen amaçlar ile hedeflere ulaşılıp ulaşılmadığını tespit edilmesi bakımından önem arz eden performans göstergesidir.

- Kalite: Kuruluşun ürettiği hizmet ve malların, kullananların ya da hizmetten faydalananların beklentilerinin karşılanmasında elde edilen düzeydir.

TÜRKİYE'DE STRATEJİK YÖNETİM VE PLANLAMA

Toplumsal yaşamda meydana gelen değişimler gereği olarak, günümüzde gerek özel sektör gerekse de kamu kuruluşları çağa ayak uydurabilmek için değişikliklere ve yeniliklere hazır olmak durumundadırlar. Kurumsal devamlılığın sağlanması için bu artık zorunluluktur.

Dünyada yaşanan siyasal ve ekonomik gelişmelerden sonra özellikle yaşanan 1929 Büyük Buhran, yönetim anlayışında büyük değişime yol açmıştır. Bu süreçte ekonomide uygulanan klasik iktisat anlayışından, müdahaleci anlayışa geçilmiştir. Bu dönemde geniş bir müdahale alanı olan devlet, özel sektöre fazla imkân tanımamış, dolayısıyla bu anlayışla birlikte devletin işlevleri ve harcamaları da artmıştır. Merkeziyetçi, hiyerarşik kuralların katı olduğu bu anlayış 1970'li yıllara kadar olan süreçte devam etmiştir. Devam eden yıllarda yaşanan mali ve ekonomik krizle birlikte her alana müdahale eden sıkı bir şekilde kurallara bağlı kamu yönetimi anlayışı yerine, daha esnek teşkilat yapılı, daha yumuşak hiyerarşik yapılı, adem-i merkeziyetçi kamu yönetimi anlayışı hakim olmuştur.

Ülkemizdeki kamu yönetimi anlayışı da dünyada yaşanan bu gelişmelerden etkilenmiştir. Küreselleşme neticesinde, yaşanan gelişmeler, bilginin hızla yayılması, çeşitli uluslararası ve bölgesel kuruluşlarca yapılan düzenleme ve iyileştirme çalışmaları ve bireylerin devletten beklentisinin artması, kamu yönetimi anlayışında değişikliğe neden olmuştur. Geleneksel kamu yönetimi anlayışından yavaş yavaş uzaklaşılarak etkin ve verimli olma, hesap verebilme ve katılımcılık esasının hâkim olduğu bir yönetim şekli benimsenmiştir.

Bu yeni anlayışın aynı zamanda kamu kaynaklarının yerinde kullanılmasını, şeffaflığı ve hesap verebilirliği de gerektirmiştir. Bu yöndeki tüm değişimler bireylerden başlayarak kurumsal yapıları da doğrudan etkilemiştir. Değişimler, yönetim anlayışında ve süregelen bürokratik yapılarda tekrar yapılanmayı gündeme getirmiştir.

Türkiye'de modern anlamda işletmeciliğin ortaya çıkışı 1930'lu yıllardan sonra olmuştur. Fakat bu dönemde yönetim sorunları fazlaca önemsenmemiş ve yönetime ilişkin bilimsel yaklaşımlar henüz başlamamıştır.

1960'lardan sonra Türkiye'de faaliyette bulunan işletmecilerin planlama bölümleri oluşturdukları görülmekle birlikte ancak yapılan planlamaların yıllık veya daha kısa dönemleri kapsayacak şekilde olduğu söylenebilir. Özel sektör olarak ülkemizdeki uzun vadeli planlama çalışması ilk kez 1971 yılında Koç Grubunca yapılmıştır. 1970'li yılların sonlarında ve 1980'li yılların başından itibaren ise Eczacıbaşı Grubu, Şişe Cam Fabrikaları, Yaşar Holding ve Sabancı Grubu uzun vadeli planlama çalışmaları yapmaya başlamışlardır. 1990'lardan sonra Avrupa Birliği ile yapılan Gümrük Birliği antlaşması, dış pazara ve yabancı sermayeye açılım, pazarın çeşitlenmesi, rekabet ortamının artması ve ekonomik krizler gibi yaşanan gelişmeler, işletmeleri doğru strateji belirlemeye ve uygulamaya zorlamıştır.

1980'li yıllardan sonra dünya genelinde ve ülkemizde uzun yıllarca uygulanan kamu yö-

netimi araçlarının yeterliliğine dair tartışmalar, bu alanda yaşanan çeşitli sorunlarla birlikte artış göstermiştir. Vatandaşlara sunulan hizmetin kalitesinin yeterince artırılamaması, kamuda etkililiğin verimliliğin oluşturulamaması, istikrarlı bir biçimde refahın artırılamaması, yaşanan işsizliğin yok edilememesi ya da azaltılamaması, yıllarca süre gelen yıllık fiyat artışının istenilen seviyeye düşürülememesi gibi sorunlarla yeterince mücadele edilemediği sık sık gündeme taşınan hususlar olmuştur. Tüm bu arayışlar kamu yönetiminde daha yeni yönetim tekniklerinin uygulanmasını gündeme getirmiştir.

Aynı zamanda başta teknoloji olmak üzere ekonomi, sosyal ve siyasal alanda yaşanan gelişmeler, özel sektörde olduğu kadar kamu yönetimini de etkilemiştir. Özel sektörde amaç mal ve hizmet üreterek gelir elde etmektir. Kamu kurumlarında ise amaç kamu kaynaklarını daha etkin ve daha verimli kullanarak vatandaşa en iyi ve kaliteli hizmetin sunulmasıdır. Kaliteli hizmet sunulması için yaşanan gelişmelere ayak uydurulması, sürekli hizmet kalitesini artırmak için arayış içerisinde olması, vatandaşların beklentilerinin ve memnuniyetinin sağlanması gerekir. Bunların üstesinden gelinmesi için geleceğe yönelik hedeflerin tespit edilmesi, hedeflere ulaşmak için izlenecek yolun çizilmesi, başarı için şarttır. Dolayısıyla kamu kuruluşlarının da stratejik yönetim tekniklerinin uygulanması gereği ortaya çıkmıştır.

Bu çerçevede, 23 Şubat 2001 tarihli ve 24327 Resmi Gazetede yayımlanan 2001 Mali Yılı Bütçe Uygulama Talimatında "Toplam kalite yönetimi" başlığı altında;

- Kamu hizmetlerinin etkin ve verimli bir şekilde sunulması için kamuda harcama yönetimi sistemlerinin yeni bir anlayış ile ele alınması,

- Bürokratik yaklaşımlar yerine katılımcı modellerin uygulamaya konulması,

- Bütçelerin hazırlanması aşamasında, daha sonra uygulamada ve uygulama sonuçlarının kontrolü ve denetiminde Kalite yönetiminin etkin bir şekilde sürece dahil edilmesine yönelik açıklamalara yer verilerek, Talimatla;

- Kamuda sürdürülebilir gelişme sağlanması,

- Bütçe sistemlerinin kamu hizmeti yönetimini büyük ölçüde şekillendirmesi nedeniyle ivme yaratmak,

- Özdeğerlendirme yoluyla kendini sürekli geliştiren kamu kurumları,

- Vatandaş memnuniyetine odaklı, kaliteli kamu hizmeti amaçlanmıştır. Bu amacı gerçekleştirmek üzere de Maliye Bakanlığı ve Türkiye Sanayi Sevk ve İdare Enstitüsü (TÜSSİDE)'nin işbirliği ile "Sürekli Kalite Geliştirme ve Kamu Bütçeleme Sisteminin Yeniden Yapılandırılması Projesi" başlatmıştır.

Proje kapsamında;

- Milli Eğitim Bakanlığında yurtdışı bursları,

- TÜSSİDE'de tüm hizmetleri,

- Tarım ve Köy İşleri Bakanlığında süne ve kımıl mücadelesi,

- Karayolları Genel Müdürlüğünde kazaların en çok meydana geldiği noktalarının iyileştirilmesi ve takibi,

- Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunda Seyranbağları huzur evi, yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezi,

- Orta Doğu Teknik Üniversitesinde kütüphanecilik ve yayın hizmetleri

Pilot kurum olarak belirlenmiştir. Proje kapsamında eğitimler verilmiş stratejik yönetimi hedefleyen Toplam Kalite Yönetimi ile Stratejik Planlama ve Performans Esaslı Bütçeleme, Raporlama ve İzleme ve Değerlendirme üzerine çalışmalar yürütülmüştür. Projenin kapsamına Sayıştay ve DPT dahil edilmiştir.

2003 yılında hızlı bir geçiş süreci yaşatılarak Yüksek Planlama Kurulunun almış olduğu 2004 Malî Yılı Programı ve Malî Yılı Bütçesi Makro Çerçeve Kararı ile;

- Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı,

- Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı (TÜİK),

- Hacettepe Üniversitesi,

- Karayolları Genel Müdürlüğü,

- Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü,

- İller Bankası Genel Müdürlüğü,

- Denizli İl Özel İdaresi,
- Kayseri Büyükşehir Belediyesi

olmak üzere sekiz kuruluşta pilot olarak stratejik planlama çalışmaları başlatılmıştır.

Ancak görüleceği gibi, kuruluş düzeyinde pilot olarak Maliye Bakanlığı ve TÜSSİDE tarafından yürütülen projeden sadece Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı (süne ve kımıl mücadelesi) ve Karayolları Genel Müdürlüğü (kazaların en çok meydana geldiği noktalarının iyileştirilmesi ve takibi) alınmış, çalışmalar kuruluşlardan kapasite yaratılması yerine stratejik plan yapılmasına yönlendirilmiştir.

2004 yılı Makro Çerçeve Kararında da sekiz pilot kuruluşta stratejik planlama ve performans esaslı bütçeleme çalışmalarına devam edileceği, DPT'nin stratejik planlama çalışmalarının pilot kuruluşlar ile işbirliği içinde sonuçlandırılmasından yetkili ve sorumlu olacağı, performans esaslı bütçeleme çalışmaları, stratejik planlama çalışmaları ile uyumlu olarak ve bir bütünlük teşkil edecek şekilde anılan kuruluşlarda Maliye Bakanlığı'nın gözetim ve koordinasyonunda yürütüleceği ve 2003 yılı Makro Çerçeve Kararında olduğu gibi çalışmalarda yeterli ilerleme kaydeden pilot kuruluşların 2005 bütçe teklifleri pilot uygulamalarda elde edilen sonuçları yansıtacak şekilde düzenleyecekleri belirtilmiştir.

Bu arada iki Makro Çerçeve Kararında da Maliye Bakanlığınca 2002 yılında seçilen altı pilot kurumda bazı faaliyet ve projeler bazında yeni sistemin uygulanması yönünde başlatılan çalışmalara da devam edileceği ifade edilmiştir.

Aynı dönemde, Hükümet 2001 bütçesine dahil edilebilecek önerilerin geliştirilmesi amacıyla, "Kamu Harcamalarının ve Kurumsal Yapının Gözden Geçirilmesi (Public Expenditure and Institutional Review PEIR)" çalışmasının yapılması konusunda da Dünya Bankası'nın desteğini talep etmiş ve PEIR Çalışması 2001 yılının sonuna kadar tamamlanmıştır. Bu Raporda yer alan reform önerileri ile Türkiye'de stratejik yönetimin temelleri atılmış denilse de Maliye Bakanlığı ile TÜSSİDE tarafından oluşturulan proje ve 2001 yılı Bütçe Hazırlama Talimatı oluşturmaktadır.

Ülkemizde kamu sektöründen önce birçok özel sektör kuruluşunda uygulanmaya başlanan stratejik planlamanın kamu yönetiminde somut olarak gündemde yer alması 12 Temmuz 2001 tarihinde Dünya Bankası (IMF) ile imzalanan 1. Program Amaçlı Mali ve Kamu Sektörü Uyum Kredi Antlaşması sonucunda olmuştur. Bu antlaşma neticesinde ülkemiz; makroekonomik çevredeki reformlar, bankacılık reformları ve kamu sektörü reformları olmak üzere geleceğe yönelik mali ve kamu sektöründeki uygulayacağı politikalara yönelik taahhüt vermiştir. Hem yapılan bu antlaşmanın hazırlamış olduğu zemin hem de Maliye Bakanlığı, DPT ve IMF, OECD ve Dünya Bankası gibi uluslararası kuruluşların yönlendirmesi ile kamuda performansı ön plana çıkaran bütçe ve stratejik planlama uygulamaları hızlanmıştır..

Bununla birlikte Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı, Uzun Vadeli Strateji ve 8. Beş Yıllık Kalkınma Planında da toplam kalite yönetimi, mali kontrol, performans denetimi ile birlikte stratejik planlama hususlarının kamu kurumlarında uygulanmaları zorunlu hale gelmiştir.

2002 yılı Kasım ayında yapılan genel seçimler sonrasında kurulan 58. Hükümetçe açıklanan Acil Eylem Planında da, gereken mevzuat değişikliklerinin yapılarak ulusal plan ve stratejileri ışığında kamu kuruluşları düzeyinde stratejik plan çalışmalarına başlanacağı belirtilmiştir.

Tüm bu faaliyetler 10.12.2003 tarihinde resmi gazetede Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu"nun (KMYK) yayımlanmasıyla hukuki zemine kavuşmuştur. Söz konusu kanun 01.01.2005 tarihinde yürürlüğe kısmen girmiş ve kamu yönetiminde stratejik planlama yasal olarak zorunlu hale gelmiştir.

2006 yılında DPT tarafından yayımlanarak yürürlüğe giren Kamu İdarelerinde Stratejik Planlamaya İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik ile de Merkezi Yönetim Kapsamındaki kamu idareleri için bir geçiş takvimi oluşturulmuştur. Sözkonusu geçiş takvimine bakılacak olursa "plan değil bize pilav lazım" yaklaşımı değil ama "plan olsun bizim olsun" yaklaşımının hakim olduğu görülebilecektir.

Anılan Yönetmelikte DPT birinci grupta yer alan kurumlardan stratejik planlarını 31.12.2006 tarihine kadar istemektedir ki, bu kurumlardan Orta Doğu Teknik Üniversitesi Maliye Bakanlığı ve TÜSSİDE'nin projesinde yer almanın etkisiyle (2005–2010), 2003 ve 2004 Yılı Makro çerçeve planında yer almaların etkisi ile Türkiye İstatistik Kurumu (2007–2011), Hacettepe Üniversitesi (2007–2011), Karayolları Genel Müdürlüğü (2006–2010) ve Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü (2005–2009), yapılan çalışmalardan güç alarak İstanbul Teknik Üniversitesi (2006–2008), Boğaziçi Üniversitesi (2004–2008), Dokuz Eylül Üniversitesi (2006–2010), Yıldız Teknik Üniversitesi (2006–2008), Balıkesir Üniversitesi (2006–2010), Süleyman Demirel Üniversitesi (2006–2010), Milli Prodüktivite Merkezi (2006–2010), Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü (2007–2011), Akdeniz Üniversitesi (2007–2012), Savunma Sanayi Müsteşarlığı (2007–2011), Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü (2007–2011) ve Türk Patent Enstitüsü (2007–2011) yıllarını kapsamaktadır.

BELEDİYE VE İL ÖZEL İDARELERİNDE STRATEJİK YÖNETİM VE PLANLAMA

Stratejik planlama yaklaşımı, 5018 sayılı Kanununun kabulünden sonra 2004 tarih ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, 2005 tarih ve 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 2005 tarih ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununda da yer almıştır.

2004 tarih ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nda büyükşehir belediyesinin görevleri arasında, stratejik planın hazırlanması (md. 7/a) ve başkanın görevleri arasında ise belediyenin stratejik plâna uygun olarak yönetilmesi (md. 18/b) yer almaktadır.

2005 tarih ve 5393 sayılı Belediye Kanunu, belediye meclisini stratejik planı görüşmek ve kabul etmekle (md. 18/a); belediye encümenini stratejik plânı inceleyip belediye meclisine görüş bildirmekle (Md. 34/a); belediye başkanını ise stratejik planı hazırlamakla (md. 41) ve belediyeyi stratejik plana uygun olarak yönetmekle (md. 38/b) görevli kılmıştır. Kanun'da, belediyenin faaliyet raporlarının ve bütçesinin stratejik plana uygun olması gerektiği belirtilirken (md. 56 ve 61), nüfusu 50.000'i aşan belediyelere stratejik plan hazırlama zorunluluğu getirilmiş (md. 41) ve geçici dördüncü maddede, bu belediyelerin stratejik planlarının 2006 yılından itibaren hazırlanacağı belirtilmiştir.

2005 tarih ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, il genel meclisini stratejik plan ile yatırım ve çalışma programlarını, il özel idaresi faaliyetlerini ve personelinin performans ölçütlerini görüşmek ve karara bağlamakla (md. 10); Encümeni stratejik plan ve yıllık çalışma programı ile bütçe ve kesin hesabı inceleyip il genel meclisine görüş bildirmekle (md. 26); Valiyi il özel idaresini stratejik plana uygun olarak yönetmekle, kurumsal stratejileri oluşturmak ve bunlara uygun olarak bütçeyi, il özel idare faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerini hazırlamak, uygulamak, izlemek ve değerlendirmekle ve ilgili raporları meclise sunmakla (md. 29/b); genel sekreteri ise il özel idaresini vali adına ve mevzuat hükümlerine, il genel meclisi ve encümen kararlarına, il özel idaresinin amaç ve politikalarına, stratejik plan ve yıllık çalışma programına göre düzenlemek ve yürütmekle (md. 35) görevlendirmiştir. Kanun, il özel idaresi faaliyet programlarının ve bütçesinin stratejik plana uygun olarak hazırlanacağını da belirtmiştir (md. 39 ve 44). Ayrıca, Kanunun geçici üçüncü maddesinde il özel idarelerinin stratejik planlarının 2006 yılından itibaren hazırlanacağı belirtilmiştir.

2006 yılında ise "Kamu İdarelerinde Stratejik Planlamaya İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik" çıkarılmıştır. Yönetmelikte merkezi yönetim kapsamındaki kamu idareler için bir takvim belirlenirken yerel yönetimler için takvim belirlenmemiştir. Takvim belirlenmemesinin temel nedeni belediye ve il özel idarelerinde mahalli idare seçimlerinden sonra sürecin otomatik olarak belirlenmiş olmasıdır.

Yönetmelikte, stratejik plan çalışmalarına ilişkin genel bir çerçeve çizilmiş, stratejik planlama hazırlık sürecinde, çalışmanın başlatıldığının üst yönetici tarafından duyurulması ve bilgi eksikliklerinin tamamlanması; stratejik plan ekiplerinin oluşturulması ve hazırlık

süreçlerinin planlanması; tüm paydaşların sürece katılımının sağlanması; çalışmaların strateji geliştirme birimlerince koordine edilmesi; stratejik planların doğrudan doğruya ilgili kamu idaresi ve çalışanlarınca hazırlanması ve hesap verme sorumluluğunun dikkate alınması gereğine işaret edilmiştir. Geçen süreç içinde yerel yönetimler, ilk planlar 2006 yılında pilot kurumlardan olan Denizli İl Özel İdaresinde (2006-2010), Kayseri Büyükşehir Belediyesinde (2007-2011) yılları için hazırlanmıştır. 2009 yerel seçimlerinden sonra ise nüfusu 50 bin ve üzeri belediyeler 5 yıllık stratejik planlarını hazırlamışlardır.

Pilot kurumlar hariç diğer belediye ve il özel idareleri 3. dönem stratejik planlarının hazırlamışlar, 2024 Mart ayında yapılacak seçimlerden sonrada (2025-2029) yıllarını kapsayan 4. dönem planlarını hazırlayacaklardır.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi stratejik planlama, kamu kurumlarının daha katılımcı ve esnek bir planlama yaklaşımını benimseyerek teşkilatlarının mevcut durumu, misyonu ve temel ilkelerinden hareketle geleceğe yönelik bir vizyona sahip olmaları, bu vizyona uygun hedefler belirlemeleri ve ölçümü yapılabilir göstergeler geliştirerek, başarıyı takip etmeleri ve değerlendirmeleri bakımından bir araç olarak kullanılmasını öngörür. Kamuda stratejik planlama ise bir kamu kuruluşunun mevcut halini inceleme, muhtemel geleceğini öngörme, hedeflerini tespit etme, tespit edilen hedeflere erişmek için hangi yol ve yöntemlerin takip edileceğini içeren strateji geliştirme ve nihayetinde yapılan işlerin neticelerini (performans) ölçme aşamalarından oluşan bir süreçtir.

Son yıllarda kamudaki mali ve idari sorunlar neticesinde, kamu kurumlarının yaptığı faaliyetleri daha planlı bir şekilde yapmalarının önemi giderek artmıştır. Ülkemizde de süreç içerisinde kamu yönetimi ve kamu mali yönetimi alanında yapılan reform çalışmaları çerçevesinde, makro seviyede bütçe hazırlanması ve uygulanması, mali disiplinin sağlanması, kaynakları etkin ve verimli bir şekilde kullanılması ve denetlenmesini gerektiren bir süreç oluşmuştur. Kamu kurumlarının hizmet sunumu planlı olarak yapması, politikalar geliştirerek, bu politikaların iş programları ve bütçelere dayandırılması ile yapılan uygulamaların etkin bir şekilde izlenip değerlendirilmesine yönelik stratejik planlama ana unsur olarak benimsenmiştir. Bu şekilde gündeme gelen stratejik planlama ile kamu kurumlarının başta mali kaynakları olmak üzere tüm kaynaklarının yönetimine ve kullanımına disiplin ve etkinlik kazandırılması amaçlanmıştır.

Ortaya çıkan bu sorunların çözümü, insan kaynaklarının daha etkin ve daha verimli bir şekilde kullanılması, az girdi ile daha fazla çıktı edilmesi ve devamlılığın sağlanması için uygulanan yönetim sistemlerinden daha etkili ve bilimsel yönetim arayışı içerisine girilmiş ve 20. yüzyılın ortalarına doğru stratejik yönetim anlayışı ortaya çıkmaya başlamıştır. Sürekli bir şekilde gelişen dünyada, yaşanan gelişmelere ve değişime uyum sağlayabilmek, hem işletmeler hem de kamu kurumları açısından artık zorunlu hale gelmiştir.

İyi bir yönetim ile eldeki kaynakların etkin bir şekilde kullanılarak, beklentilerin karşılanması gerekmektedir. Bu süreçte stratejik yönetim, mevcut durumun iyi değerlendirilmesinin sağladığı güç ile belirsizlik içeren gelecekte, belirlenen hedeflerin gerçekleşmesi için daha az sapma payı olan uzun vadeli bir bakış açısının oluşmasına ve doğru ve sağlam adımlar atılmasına imkân sağlayacaktır.

Stratejik yönetim bir kuruluşa kendini gelişen şartlara bağlı olarak yenilemesini, rakipleri ile arasındaki farkları görerek, eksik kalan yönlerinin giderilmesi ve güçlü olduğu yönlerde yetkinlik kazanmasını esas almaktadır. Bu yönetim anlayışından yoksun kuruluşlar, ellerindeki finansal semereleri ve insan kaynağını etkin kullanamamakta, alacağı kararları günlük politikalar üzerinde temellendirerek, konjonktürel dalgalanmalardan olumsuz olarak etkilenebilmektedirler.

Tüm bunlar değerlendirildiğinde stratejik yönetim ve planlamanın kuruluşlara çevresel etkenleri de değerlendirerek geleceğe dair bir yol çizmesini sağladığı söylenebilir. Ancak, bu süreçte daha profesyonel davranılmalı, "plan olsun" diye plan hazırlanmamalıdır.



Yazar
Cem KASAPOĞLU
Afyonkarahisar Belediyesi
Kültür ve Sosyal İşler Müdürü
Etik Komisyonu Üyesi

Muhtarlık Müessesesinin Geçmişi: Muhtarların Görev ve Yetkileri, Belediye ile İlişkileri

1. GİRİŞ

Belediye sınırları içerisinde, ihtiyaç ve öncelikli benzer özellikler gösteren ve sakinleri arasında komşuluk ilişkisi bulunan idari birime mahalle, mahalli seçimle iş başına gelen en küçük yerel yönetim tüzel kişisine ise muhtar adı verilmektedir. Bir diğer ifade ile muhtar, köy veya mahalle tüzel kişiliğinde, yönetimin başında bulunan kişidir.

Bu çalışmanın amacı, mahalli idare seçimlerinde aday olarak seçilen muhtarlarımızın adaylık sürecinde yaşadıkları problemler, yapması gereken *işlemlere dair eksikliklerinin giderilmesine ve daha da geliştirilmesine yönelik öneriler sunmaktır.*

Bu önerilerin yanında muhtarlık müessesesinin tarihi arka planı, muhtarın görevleri nelerdir? Seçildikten sonrası muhatap olacağı iş ve işlemler nelerdir? Muhtarların mahallesine hizmet sunarken en çok diyalog içerisinde olacağı kurum olan belediye ile olan ilişkileri nelerdir? Bunlara cevap verelim.

2- MUHTARLIK MÜESSESESİNİN TARİHİ ARKA PLANI:

Muhtarlık birimlerinin temelleri ilk olarak 1829 senesinde İstanbul'da atılmıştır. II. Mahmut, Yeniçeri Ocağı'nı ortadan kaldırması sonucu yeniçerilerin yokluğunda tehlikeye meydan vermemek ve küçük birimlerin güvenliğini koruyabilmek için muhtarlık teşkilatını kurmuştur. II. Mahmut, hem devletin büyük derdi olan göçü azaltmak, hem de güvenliği ve düzeni daha mükemmel şekilde temin edebilmek maksadıyla 1829'da Üsküdar, Eyüp ve Galata Kadılıkları'na bağlı muhtarlık teşkilâtlarını kurdurdu ama muhtarlar seçimle değil tayinle göreve geldiler. Taşradaki ilk muhtarlık teşkilâtı ise 1833'te Kastamonu'ya bağlı Taşköprü'de kuruldu ve zamanla imparatorluğun değişik bölgelerinde de benzer uygulamaya geçildi.

Bu birimlerin düzenlenmesi ise yasal olarak ilk kez 1864 senesinde gerçekleşmiştir. Bu yasanın adı Vilayet Nizamnamesi olarak bilinmektedir. 1876 senesinde yapılan İdare-i Umumiye-i Vilayet Nizamnamesi ile muhtarların görevleri daha ayrıntılı ve net bir şekilde ortaya koyulmuştur. Ancak bu yasa ile muhtarlıklar ve mahalli yönetimler ile ilgili bütün düzenlemeler yürürlükten kaldırılmış ve bunun neticesinde muhtarlık görevleri son bulmuştur.

Mahalle muhtar ve ihtiyar heyetleri, 1913 tarihli İdare-i Umumiye-i Vilayet Kanunu ile kaldırılmış olduğu halde, varlıklarını mahallelerdeki kamu hizmetlerinin bir gereği olarak 1933 yılına kadar fiilen sürdürmüşlerdir. 1930 tarihli ve 1580 sayılı Belediye Kanunu ile mahalli idare yönetim biçimleri yeniden düzenlenmiş olsa da 1933 yılında **çıkartılan 2295 sayılı kanunla varlığı sona erdirilen** muhtarlık müessesesinin **görevlerini, zabıta ve belediye gibi bazı kuruluşların yapması öngörülmüştür. 1944 tarihli ve 4541 sayılı Şehir ve Kasabalarda Mahalle Muhtar ve İhtiyar Heyetlerinin Teşkiline Dair Kanun ile Kanunun uygulama şekil ve esaslarına dair 1945 tarihli tüzük çıkarılmıştır ve bugünkü şeklini almıştır. Günümüzde varlığını koruyan ve muhtarlık mahalle yönetimini düzenleyen** 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun 18.01.1984 tarihinde Bakanlar Kurulu Kararı ile kabul edilmiştir.

3- MUHTAR VE İHTİYAR HEYETİNİN GÖREVLERİ:

Şehir ve kasabalarda kurulu bulunan ve Belediye Kanununun 8 inci maddesine göre kurulacak olan mahallelerde bir muhtar ve muhtarın başkanlığında bir ihtiyar heyeti bulunur. Mahalle muhtar ve ihtiyar heyeti, bir muhtar ile dört azadan teşekkül eder. Heyetin dört yedek azası vardır.

Mahalle muhtarının görevleri 4541 sayılı Şehir ve Kasabalarda Mahalle Muhtar ve İhtiyar Heyetleri Teşkiline Dair Kanun ve Şehir ve Kasabalardaki Mahalle Muhtar ve İhtiyar Kurulları Tüzüğü hükümlerinde belirlenmiş olup, bu görevlerin bir kısmı yürürlükte olup bir kısmının ise Kanun ve Tüzük hükümlerinde yer almasına rağmen değişen mevzuat nedeniyle uygulama imkanı bulunmamaktadır.[1]

4541 sayılı Şehir ve Kasabalarda Mahalle Muhtar ve İhtiyar Heyetleri Teşkiline Dair Kanunun 3. Maddesine göre muhtar ve ihtiyar heyetinin görevleri;

1- Nüfus Kanunu hükümlerine göre:

A) Kendilerini nüfus sicillerine kaydettirmemiş olanlara,

B) Hüviyet cüzdanlarını kaybedenlere,

C) Doğum vakalarını nüfus idarelerine bildirmekle mükellef olanlara,

D) Ölüm vakaları için nüfus dairelerine,

E) Yer değiştirmelerinin kütüklere kaydı için alakadarlara,

F) Sanat, sıfat, mezhep ve eşkal gibi hususların nüfus sicillerine kaydı için talep edenlere, ilmuhaber vermek;

2- 1111 numaralı Askerlik Kanunu hükümlerine tevfikan:

A) Askerlik yoklama memurları tarafından istenilen malümatı vermek,

B) Askerlik şubelerine davet pusulalarını imza mukabilinde alarak sahiplerine tebliğ etmek ve davetlilerle beraber muayyen günde askerlik meclisine gitmek ve davete icabet etmemiş olanlar hakkında malümat vermek,

C) Alakadarlara bildirilmek üzere gönderilen askere sevk cetvellerini, hazır olan sahiplerine tebliğ ederek kendilerini ve hazır bulunmıyanlar hakkında icabeden meşruhatı kaydederek, cetveli o mahallin zabıta amirine teslim etmekle beraber kendisi de toplama yerinde hazır bulunarak istenilecek malümatı vermek,

D) Askere sevk tarihinden itibaren akibeti meçhul kalanlar hakkında şahadetname vermek,

E) Askerlik çağında olanlardan 15 günden fazla bir müddetle şubesinin bulunduğu mevkiden harice çıkmak istiyenlerin verecekleri haberi kaydetmek ve şubelerine bildirmek;

3- 1525 numaralı Şose ve Köprüler Kanunu hükümlerine göre:

A) Yol vergisi ile mükellef olanlar için hususi muhasebelerden verilecek cetvelleri doldurmak,

B) Mükellefiyetlerini bedenen ifa edecek olanların vesikalarını muayene ile bu mükellefiyeti ifadan kaçınmış olanların cetvellerini hususi muhasebeye vermek;

4- 1086 numaralı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu hükümlerine göre:

A) Sulh hakimleri nezdinde görülecek davalara ait vekaletname imzalarını tasdik etmek,

B) İmza vazına muktedir olmıyan veya yazı bilmiyen şahsın kullanacağı mührü veya el ile yapacağı işareti tasdik etmek,

C) Adli müzaheret talebinde bulunanların mahkemeye ibraz edecekleri şahadetnameleri tanzim etmek;

5- 1412 numaralı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu hükümlerine göre:

A) Bir davayı temyiz talebinde bulunacakların yatırmak mecburiyetinde oldukları depo şartından müstesna tutulabilmesi için fakir olduklarına dair ilmühaber vermek,

B) Zabıtaca yapılacak bina aramalarında hazır bulunmak;

6- Hayvan sirkatinin men'i hakkındaki kanun hükümlerine göre:

A) Hayvanını satmak istiyenlere ilmühaber vermek,

B) Tazmin ettirilmesi lazım gelen çalınmış hayvan bedelini, mahalle halkına taksim etmek,

C) Hayvan hırsızları ve yatakları hakkında zabıt tanzim etmek;

7- 797 numaralı Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu hükümlerine göre:

[1] *Bardakçı, 2014: 88.*

Mahallede her geçen ay içindeki ölüm vakalarını ertesi ayın on beşine kadar varidat dairelerine yazı ile bildirmek;

8- Tahsili Emval Kanunu hükümlerine göre:

Tahsili Emval Kanunu mucibince yapılacak hacizlerde hazır bulunmak ve borçlarını tediyede temerrüt edenlerin mali iktidarları olup olmadığına dair ilmühaber vermek;

9- 393 numaralı muzur hayvanların itlafı hakkındaki kanun hükmüne göre:

Hayvanların öldürülmesi için kullanılacak silah ve saireyi mücadele mevsiminde mücadele heyetinden makbuz mukabilinde alarak tevzi etmek ve mevsim hitamında silahları ve kullanılmamış maddeleri toplıyarak heyete teslim etmek;

10- 1580 numaralı Belediye Kanunu hükümlerine göre:

İntihap encümeni teşkili için, belediyeler tarafından istenilecek kimseleri seçmek;

11- Tedrisatı iptidaiye kararnamesi hükümlerine göre:

Her yıl okul açılmadan on beş gün evvel semtin bağlı bulunduğu ilk okulun baş öğretmeni ile birlikte mahalle hududu içinde oturan ve mecburi Öğrenim yaşında olan çocukların bir cetvelini tanzim ederek mühürlemek ve bu cetvelde adları yazılı çocuklardan okula devama mecbur olanları bu müddet içinde velilerine bildirmek ve devamsızlıkla ilgili her türlü tebliğ ve takiplere tavassut etmek;

12- 2613 numaralı Kadastro ve Tapu Tahriri Kanunu ile 2644 numaralı Tapu Kanunu hükümlerine göre:

Ferağ ve intikal ve kayıt işlerine ait ilmühaber ve vesikalar vermek ve meskenlere girerken hazır bulunmak;

13- Mahalleye girdiğini haber aldığı hüviyeti meçhul ve şüpheli şahıslar hakkında zabıtaya haber vermek;

14- İnsan ve hayvanlara arız olan salgın ve bulaşıcı hastalıkların ve nebatata hasar veren haşerelerin zuhurunu haber aldığı gün Hükümete bildirmek;

15- Yardıma muhtaç olanlara fakirlik ihtiyaç ilmühaberleri vermek;

16- Mahallede sakin olanlar hakkında resmi müesseselerce istenilen hüsnühal varakalarını tanzim ve ikametgâh senedi tasdik etmek;

17- Cumhurbaşkanınca, halkın ihtiyaçlarını karşılamak ve amme hizmetlerini kolaylaştırmak üzere karar altına, alınacak işlerden o mahalleye taallük eden kısımları tatbik etmektir."

26.04. 1945 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Şehir ve Kasabalardaki Mahalle Muhtar ve İhtiyar Kurulları Tüzüğünün 32. Maddesine göre ise, mahalle muhtar ve ihtiyar kurullarının göreceği işler şunlardır:

"1– (Nüfus Kanunu) na göre:

A) Kendilerini nüfus kütüğüne yazdırmamış olanlara ilmühaber vermek.

B) Nüfus kağıdını kaybedenlere, kendi imzalariyle verecekleri bildirime dayanarak ilmühaber vermek.

C) Doğum olaylarını nüfus idarelerine bildirmekle ödevli olan baba, veli veya vasilerin dolduracakları olay ilmühaberlerini onamak. (Bu ilmühaberlerde doğan çocuğun adı, soyadı, doğduğu yer, tarih ve günü, baba ve anasının adlariyle soyadları, mahalle, sokak ve ev numarası, şahitlerin adları, soyadları, yaptıkları iş ve oturdukları yer gösterilir.)

Ç) Ölüm olayları için bulunduğu nüfus dairesine (ölüm gününden başlıyarak en çok on gün içinde) ilmühaber vermek. (Bu ilmühaberde ölenin ve baba ve anasının adlariyle soyadları, ölenin evli olup olmadığı, evli ise kimin koca veya karısı olduğu, yaşı, işi, doğduğu yeri, ölümünün sebebi, günü ve mümkün ise saati yazılır.)

D) Yerleşmek maksadiyle veya altı aydan fazla devam edecek misafirlik suretiyle yapılacak yer değiştirmelerinin kütüklere yazılması için ilgililere ilmühaber vermek.

E) Sanat, sıfat, mezhep ve şekiller gibi hallerin nüfus kütüklerine yazılması için isteyenlere ilmühaber vermek.

2– (1111) sayılı Askerlik Kanunu hükümlerine göre:

A) Her yıl askerlik çağına giren erkeklerin nüfus kütüğündeki künyelerini gösteren cetveller üzerine gereken veya ilk ve son yoklama memurları veya askerlik şubeleri tarafından istenilen her türlü bilgileri vermek.

B) Sorulacak işler hakkında bilgi vermek üzere askerlik meclislerinde hazır bulunmak.

C) Askerlik şubelerince hazırlanan çağrı puslalarını imza karşılığında alarak puslalarda yazılı olanlar, mahallelerinde iseler, kendilerine, değil iseler ana, baba, kardeş veya başka hısımlarına bildirmek ve puslalarda gösterilen günde çağrılanları çağrı puslalariyle birlikte alarak askerlik meclisine gitmek ve çağrı üzerine gelmemiş olanlardan mahallelerinde bulunmıyanların nerede, ne gibi işlerde bulunduklarını, mahallelerinde bulundukları halde askerlik meclisine gelemiyecek derecede hasta veya çürük olanların hastalıklarını veya çürüklüklerini ve hapiste olanlar varsa ne için ve nerede mahpus olduklarını ve kaç gün hapis kalacaklarını, orta veya yüksek okullarda okuyanlar varsa, hangi okulda ne vakitten beri okumakta olduklarını askerlik meclisine bildirmek.

Ç) Yoklama gününde yoklama cetvelindeki adlar okunurken adları okunanların gelip gelmediklerini ve gelenleri cetvelde yazılı ad sahipleri olup olmadıklarını sorulacak soru üzerine bildirmek.

D) Askere yollama tarihinden başlıyarak sonu belirsiz kalanlar hakkında şahadetname vermek. Eratın sonunun belirsiz sayılması için:

1– Askerlik şubesi kayıtlarında askere gönderildiği yazılı olduğu halde yollama tarihinden başlıyarak beş yıl resmi bir haber veya kıtasınca tasdikli bir mektubu gelmemiş bulunmak,

2– Kıtaya girdiği hakkında şube veya kıtalarında kaydı bulunduğu halde o tarihten başlıyarak beş yıl aynı suretle bir haber alınmamış bulunmak, şarttır.

E) En büyük mülkiye memuru tarafından gönderilen ve askere çağrılanların adlarını taşıyan cetvelleri imza karşılığında alarak cetvellerde adları yazılı askerleri çağırıp istenilen güne kadar hazırlanmalarını ve belli günde askerlik şube merkezinde bulunmalarını kendilerine, eğer mahallerinde değil iseler ana, baba, kardeş veya hısımlarından kim varsa onlara bildirmek ve mahallerinde bulunmıyanların nerede bulunduklarını ve ne iş yaptıklarını ana, baba, kardeş ve başka hısımlarından veya bildiklerinden sorup soruşturarak ve bulundukları yerleri bilinmiyenlerin ne vakitten beri mahalleden çıkmış olduklarını anlıyarak cetveldeki adları karşısına yazmak ve cetvelin altını onamak ve bu cetveli ve istenilenleri çağrılan günde beraber alarak en büyük polis amirine ve jandarma komutanına teslim etmek.

F) Toplanma gününde hazır bulunarak gelmiyenlerin, gelmemeleri hastalık veya mevkufluk veya mahpusluk gibi bir sebepten ileri gelip gelmediği hakkında ilgili memurlar tarafından istenilecek bilgiyi vermek ve anılan sebeplerle gelemediklerinden dolayı bir ay süre ile yollanmaları geciktirilmiş olan kimseler için yeniden şahadetname veya rapor alarak şubelerine göndermek.

G) Askerlik çağında olanlardan on beş günden fazla bir süre ile şubenin bulunduğu yerden dışarıya çıkmak isteyenlerin, çıkmadan önce gidecekleri yerler hakkında verecekleri haberleri kaydetmek ve şubelerine bildirmek ve mahallerinde on beş günden fazla oturan yabancıları yoklama sırasında, kaçak, kalıntı, yoklama kaçağı, izinsiz ve saklıları her zaman şubelere bildirmek.

3– (1525) sayılı (Şose ve Köprüler Kanunu) na göre:

A) Yol vergisiyle ödevli olanlar için her yılın Şubat ayı başından Nisan ayı sonuna kadar özel muhasebelerinden verilecek cetvelleri doldurup geri vermek.

B) Daimi veya geçici tahsildar tayini mümkün olmıyan yerlerde yol paralarını alıp ilgili özel muhasebe dairesine vermek.

C) İl genel meclislerince her yıl tayin edilen yapı süresinin bitmesinden bir ay sonra kendi mahallelerinde oturan ve ödevlerini çalışmak suretiyle yapacak olanların belgelerini denetliyerek bu ödevlerini yapmaktan kaçınmış olanlar varsa, bunların cetvellerini ilgili özel muhasebeye vermek.

4– (1086) sayılı (Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu) na göre:

A) Sulh hakimleri önünde görülecek davalarla ilgili vekalatnamelerdeki imzaları onamak.

B) Adli kağıtların tebliği için gösterilen konutlarda tebliğ yapılabilecek kimse bulunmadığı zaman posta müvezzileri tarafından bırakılacak kağıtları almak.

C) İmza koyamıyan veya yazı bilmiyen kimsenin kullanacağı mührü veya el ile yapacağı işareti onamak.

Ç) Adli müzaheret isteğinde bulunanların mahkemeye verecekleri şahadetnameleri yazmak (Bu şahadetnamelerde isteklinin sanat ve sıfatı, varlığının ve Devlete vermekte olduğu verginin miktarı ve ailesinin durumu ve dava giderini vermeğe erki olmadığı yazılır.)

5– (1412) sayılı (Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu) na göre:

A) Yargıç veya cumhuriyet savcısı hazır olmaksızın kolluk tarafından evlerde veya iş görülen yerlerle kapalı yerlerde yapılacak aramalarda hazır bulunmak.

B) Bir davayı temyiz isteğinde bulunacak kimselerin yatırmak ödevinde bulundukları depo parasını yatırmaktan ayrıklı tutulabilmeleri için fakir oldukları hakkında ilmühaber vermek.

6– (Hayvan sirkatinin meni hakkındaki kanun) hükümlerine göre:

A) Hayvanını satmak isteyenlerle hayvan satın alanlara ilmühaber vermek.

B) Ödettirilmesi gereken çalınmış hayvan bedelini mahalle halkına paylaştırmak.

C) Hayvan hırsızları ve yatakları hakkında zabıt tutarak kolluğa vermek.

7– (797) sayılı (Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu) hükümlerine göre:

Mahallede her geçen ay içindeki ölüm olaylarını ertesi ayın on beşine kadar va-ridat dairelerine yazı ile bildirmek.

8– (Tahsili Emval Kanunu) hükümlerine göre:

A) Yapılacak hacizlerde hazır bulunmak.

B) Borçlarını ödemekte direnenlerin varlıkları olup olmadığı hakkında ilmühaber vermek.

9– (393) sayılı (Muzır hayvanların itlafı hakkındaki kanun) hükümlerine göre:

Hayvanların öldürülmesi için kullanılacak silah ve başka şeyleri mücadele mevsiminde mücadele kurulundan makbuz karşılığında alarak zararlı hayvanları öldürmekle ödevli bulunan şehir ve kasaba halkına dağıtmak ve mevsimin sonunda silahları ve kullanılmamış maddeleri toplayarak mücadele kuruluna teslim etmek.

10– (1580) sayılı (Belediye Kanunu) na göre:

Seçim işinin yapılmasına bakmak üzere belediye başkanı veya belediye şube müdürleri tarafından yazı ile verilecek haber üzerine mahalle halkı arasından belediye seçim hakkı olanlardan, okur yazarlar üstün tutulmak üzere, gizli oyla iki kişi seçmek.

11– (Tedrisatı İptidaiye Kararnamesi) ne göre:

A) Her yıl ilk okullar açılmadan on beş gün önce semtin bağlı bulunduğu ilkokulun başöğretmeni ile birlikte mahalle sınırı içinde oturan ve mecburi öğretim yaşında olan çocukların cetvellerini yaparak mühürlemek.

B) Bu cetvellerde adları yazılı çocuklardan okula devam etmek ödevinde olanları, okulların açılmasından önce on beş gün içinde velilerine bildirmek.

C) İlkokula devam etmeyen çocuklar hakkında yapılacak her türlü bildirme ve takiplere aracılık etmek.

12– (2613) sayılı (Kadastro ve Tapu Tahriri Kanunu) na göre:

Kadastro komisyon veya postaları, keşif, ölçme ve incelemeler yapmak için konutlara girerlerken komisyon veya posta başkanlarının istekleri üzerine hazır bulunmak.

13– (2644) sayılı (Tapu Kanunu) hükümlerine göre:

A) Sahiplerinin verecekleri bildirimle yetinilerek yapılacak malını ve hakkını kullanma işlemlerinin dışında kalan gayrı menkul mallara ilişkin bağıt ve kütüğe geçirme işlerinde gayrimenkulün sınırı ve diğer vasıfları hakkında sahipleri tarafından verilecek bildirimleri onamak.

B) Medeni Kanunun yürürlüğe girmesi tarihinden önce ölen kimselerin mirasçıları tarafından yaptırılacak intikal işlerinde ilmühaber vermek.

C) Kayıt ve senetlerine fotoğraf yapıştırmak isteyenlerin hüviyetlerini ve işin ilişkin olduğu gayrimenkulün sahibi olduğunu gösterir ilmühaber vermek.

Ç) Tapu işlemlerinde tapu dairelerince istenilecek hüviyeti onama ilmühaberlerini vermek.

14– Mahallede oturanlarla yakından ilgilenerek mahalleye girdiğini haber aldığı hüviyeti belirsiz, ve şüpheli kimseler hakkında kolluğa haber vermek.

15– (1593) sayılı (Umumi Hıfzıssıhha Kanunu) na göre haber verilmesi mecburi olan

salgın ve bulaşıcı insan hastalıklarını haber aldığı gün hemen şehir ve kasabada bulunan resmi sağlık kurumlarından birine ve en büyük mülkiye memuruna yazı ile bildirmek.

16– (1234) sayılı (hayvanların sağlık zabıtası hakkındaki kanun) hükümlerine göre haber verilmesi mecburi olan salgın ve bulaşıcı hayvan hastalıklarını haber aldığı gün hemen şehir ve kasabada bulunan resmi veteriner kurumlarından birine ve en büyük mülkiye memuruna yazı ile bildirmek.

17– (2906) sayılı (Nebatları Hastalık ve Zararlı Böceklerden Koruma Kanunu) hükümlerine göre bitkilere zarar veren böceklerin çıktığını haber aldığı gün hemen şehir ve kasabada bulunan resmi ziraat kurumlarından birine ve en büyük mülkiye memuruna yazı ile haber vermek.

18– Yardıma muhtaç olanlara fakirlik ihtiyaç ilmühaberlerini vermek.

19– Mahallede oturanlar hakkında resmi kurumlar tarafından istenilen iyihal kağıtlarını yazmak ve konut senedini onamak.

20– Bakanlar Kurulunca, halkın ihtiyaçlarını karşılamak ve kamu hizmetlerini kolaylaştırmak üzere karar altına alınacak işlerden o mahalleye ilişkin kısımları uygulamak, (Bu işlerin nasıl görülecekleri hakkında kararlarda ayrıca açıklık varsa bu yolda, yoksa ihtiyar kurullarının çokluğu ile görülür.)

21– (1918) sayılı (Kaçakçılığın men ve takibine dair kanun) hükümlerine göre:

A) Kanunun kaçakçılık saydığı eylemleri, bunları önlemek ve kovalamakla ödevli bulunan en büyük mülkiye memuruna, gümrük ve tekel memurlarına veya polis müdürü, merkez memuru, komiser, muavin ve memurlarından birine veya jandarma komutan, subay ve eratından birine veya sınır ve kıyılarda gümrük muhafaza kıtaları subay, erat ve memurlarından birine yazı ile haber vermek.

B) Kaçakçılık eylemlerini önlemek ve kovalamakla ödevli memurların bulunmadığı yerlerde kendisi kaçakçılığı önlemek ve kovalamakla beraber işi hemen gümrük ve tekel memurlariyle en büyük mülkiye memuruna bildirmek.

C) Kaçak eşya bulunduğundan şüphe edilen özel evlerde ve herkese açık bulunmadıkları zaman dükkan, mağaza, ticaret veya alış veriş yapılan özel evler, depo, ambar, antrepo, han, otel, pansiyon, sinema, tiyatro, gazino, kahvehane, bar, dansing ve bunlara benzer yerlerle eklentilerinde yapılacak aramalarda hazır bulunmak.

22– (904) sayılı (Islahı Hayvanat Kanunu) hükümlerine göre:

Mahallelerinde bulunan aygır ve buğaları muayeneleri yapılmak üzere ilgili veteriner veya ziraat memurlarına bildirmek.

23– (541) ve (1056) sayılı (Pamuklara arız olan haşarat ve emrazın imha ve tedavisi ve tohumlarının islahı hakkındaki kanunlar) hükümlerine göre: Pamuk mahsulüne her hangi bir böcek veya geçici bir hastalık geldiğinde: Hükümetçe ilan edilen fenni kısıntı ve usullere uyduklarını gösteren ziraat idarelerinin şehadetnamesini almadan pamuk çekirdeği, pamuk ve çekirdekli pamuk, koza, pamuk bitkisi ve kısımlarını kullanan, saklayan, bir yere bırakan veya memleket içinde hastalıksız ve pamuk bölgesi olan yerlere taşıyanları en büyük mülkiye memuruna bildirmektir."

Meri mevzuatta, bu saydığımız hükümlerin birçoğu zamanla uygulanamaz hale gelmiştir. Muhtarlarımızın halen uygulama imkânı olan görevleri kısıtlıdır. Çalışmamızın sonuç kısmında muhtarlarımızın hali hazırda yaptığı görevlerin açmazlarına değineceğiz.

4- MUHTARLARIN BELEDİYE İLE OLAN İLİŞKİLERİ:

Muhtarlık, kuruluşundan itibaren, yasalarla merkezi hükümetin bir parçası olarak tanımlanmış olmasına karşın halk tarafından kendisinin bir temsilcisi olarak kabul edilmiştir. Bu fiili durum, muhtarların sosyal ve kültürel alanlarda rol üstlenmesine yol açmıştır.[2]

Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip ERDOĞAN'ın Altıncı Muhtarlar Toplantısı'nda Yaptıkları Konuşmada[3]

"...Çünkü sizler de seçimle işbaşına geliyorsunuz, atanarak işbaşına gelmiyorsunuz. Sizin de hesap verdiğiniz bir makam var değil mi? Neresi bu makam? Bu makam, İçişleri Bakanlığı değil, bu makam, Başbakanlık değil, bu makam, Cumhurbaşkanlığı değil. Bu makam neresi? Millet, millet, halk, bunu göreceğiz.

[2] *Toksöz Fikret vd: 7*

[3] *https://www.tccb.gov.tr/konusmalar/1037/92879/altinci-muhtarlar-toplantisinda-yaptiklari-konusma.html*

Mahallesiyle, mahalle halkıyla irtibatını kesmiş bir muhtar düşünülebilir mi? Mahallenin ihtiyaçları için, gerekiyorsa kaymakamlığın, valiliğin, belediyenin kapısına dayanmayan, taleplerini ifade etmeyen, bunların takibini yapmayan muhtara, muhtar denir mi? Mesele bu. Mahallesindeki garipleri, fakirleri, muhtaçları tespit etmeyen, bunların dertlerine derman olmak için çalışmayan bir muhtar olabilir mi? Sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği içinde, mahallenin esnafıyla, eşrafıyla dayanışma içinde hizmet üretmek için çaba göstermeyen muhtar, bulunduğu yerin hakkını verebilir mi? Dargınları, küskünleri barıştırmanın gayreti içinde olmayan muhtarın sözü dinlenir mi? Allah aşkına, mahallesinde hangi evin bacası tütmüyor, hangi evde yas, hangi evde düğün var, bunu bilmeyenden muhtar olur mu?" Şeklindeki beyanıyla muhtarlarımızın yönetimdeki yeri ve öneminin büyüklüğünü vurgulamıştır.

İçişleri Bakanlığının 20.02.2015 tarihli ve 13316537-349-4467 sayılı (2015/8) "Muhtar Talepleri" konulu genelgesine istinaden; norm kadrolarında güncelleme yapmak suretiyle, Büyükşehirlerde Muhtarlıklar Daire Başkanlığı, İl ve İlçelerde Muhtarlıklar Müdürlüğü kurulması istenilmiştir. Kurulacak olan Müdürlük/Daire Başkanlığı'nın temel görevi; Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü'nün geliştirmiş olduğu Muhtar Bilgi Sistemi adını verdiğimiz otomasyon programı aracılığıyla, Sorumluluk ve yetki alanında bulunan muhtarlardan gelen talepleri elektronik ortamda almak, ilgili birimlere iletmek ve taleplerin yerine getirilip getirilmediğini takip etmektir. Talep belediyelerin sorumluluk ve yetki alanında değil ise Valilikler (İl Mahalli İdareler Müdürlüğü) talebi tasnif edip ilgili birimlere yönlendirmektedir.

Böylece muhtarlarımızın bizzat hizmetine sunulan bu birimler aracılığıyla; muhtarlıklar tarafından vatandaşlara sunulan hizmetlere yönelik ihtiyaçların elektronik ortamda kesintisiz, hızlı ve sürekli bir şekilde takip edilmesi ve sonuçlandırılması sağlanmış olacaktır. Bu amaç doğrultusunda muhtarlarımıza kurumsal bir e-Posta adresi tanımlanmış olup, tüm muhtarlarımıza hitap edecek bir web sitesi geliştirilmiştir. (www.muhtar.gov.tr)

Muhtarlık hem merkezi idarenin hem de yerel yönetimlerin bir parçasıdır. Mahalle muhtarlıklarının tüzel kişilik olmaması nedeniyle bir bütçesi yoktur. Hukuki özerkliği de sınırlıdır. Hizmetlerin yerine getirilmesinde giderler muhtarlarca karşılanmaktadır. Muhtarlarımıza verilen ödenek ile, mahallenin ihtiyaçlarının giderilmesi mümkün görülmemektedir. 5393 sayılı Belediye Kanununun 9. maddesinde belirtildiği üzere; Muhtar, mahalle sakinlerinin gönüllü katılımıyla ortak ihtiyaçları belirlemek, mahallenin yaşam kalitesini geliştirmek, belediye ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla ilişkilerini yürütmek, mahalle ile ilgili konularda görüş bildirmek, diğer kurumlarla iş birliği yapmak ve kanunlarla verilen diğer görevleri yapmakla yükümlüdür.

Belediye ise, mahallenin ve muhtarlığın ihtiyaçlarının karşılanması ve sorunlarının çözümü için bütçe imkânları ölçüsünde gerekli ayni yardım ve desteği sağlar; kararlarında mahallelinin ortak isteklerini göz önünde bulundurur ve hizmetlerin mahallenin ihtiyaçlarına uygun biçimde yürütülmesini sağlamaya çalışır.

5393 sayılı Belediye Kanununun 9. maddesi kapsamında, mahalle muhtarlarına bütçe imkanları ölçüsünde yapılan ayni yardım niteliğindeki (bilgisayar, yazıcı, sarf malzemesi vb.) zimmetli taşınırların hibe olarak çıkarılması uygun mudur? Konulu sorumuzu İdari ve Mali Mevzuat Dergisine sorduk.

"5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 9. maddesinin son fıkrasında "Belediye, mahallenin ve muhtarlığın ihtiyaçlarının karşılanması ve sorunlarının çözümü için bütçe imkânları ölçüsünde gerekli ayni yardım ve desteği sağlar; kararlarında mahallelinin ortak isteklerini göz önünde bulundurur ve hizmetlerin mahallenin ihtiyaçlarına uygun biçimde yürütülmesini sağlamaya çalışır." Hükmü yer almaktadır.

Diğer yandan 18 inci maddesinin (g) bendinde "Şartlı bağışları kabul etmek" belediye meclisinin, 38 inci maddenin (l) bendinde ise "Şartsız bağışları kabul etmek" belediye başkanının görev ve yetkileri arasındadır. Mevzuatımızda belediyeler bağış kabul edebilir, ama bağış yapamaz. Dolayısıyla demirbaş niteliğindeki alınan malların muhtarlık adına zimmetle teslim etmeniz gerekir." yanıtını aldık.

"Mahallenin ve muhtarlığın ihtiyaçlarının karşılanması" ibaresi, muhtarlarımızın büro, kırtasiye, telefon, su, elektrik, ısınma gibi giderleri düşünülerek daha net bir şekilde açıklanmalıdır, diye düşünüyoruz. Görülmektedir ki; mahallenin abisi, ablası, annesi, babası konumunda olan

muhtarlarımız, mahallesinde yaşayan vatandaşların kendilerine iletilen taleplerin hemen hemen tamamını belediyeler aracılığıyla (makine, ekipman, mal, malzeme vb.) çözümleyebilmektedir.

5393 sayılı Belediye Kanununun 76. Maddesinde "Kent konseyi, kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışır. Belediyeler kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, varsa üniversitelerin, ilgili sivil toplum örgütlerinin, siyasî partilerin, kamu kurum ve kuruluşlarının ve mahalle muhtarlarının temsilcileri ile diğer ilgililerin katılımıyla oluşan kent konseyinin faaliyetlerinin etkili ve verimli yürütülmesi konusunda yardım ve destek sağlar. Kent konseyinde oluşturulan görüşler belediye meclisinin ilk toplantısında gündeme alınarak değerlendirilir. Kent konseyinin çalışma usûl ve esasları İçişleri Bakanlığınca hazırlanacak yönetmelikle belirlenir." denilmektedir.

08.10.2006 tarihli ve 26313 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Kent Konseyi Yönetmeliğinin 8. Maddesinin (ç) bendine göre "Mahalle sayısı yirmiye kadar olan belediyelerde bütün mahalle muhtarları, diğer belediyelerde belediye başkanının çağrısı üzerine toplanan mahalle muhtarlarının toplam muhtar sayısının yüzde 30'unu geçmemek ve 20'den az olmamak üzere kendi aralarından seçecekleri temsilcileri" Kent Konseyi üyesi kabul edilmektedir. Muhtarlarımız, kent konseylerinde karar alma süreçlerine de katkı sunmaktadırlar.

Bunların yanında bizce en önemlisi, Belediye-Muhtar Çalışma Yönetmeliğinin bulunmayışıdır. 09.10.2005 tarihli ve 25961 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Belediye Meclisi Çalışma Yönetmeliği gibi müstakil bir yönetmelik, muhtarların çalışma usulüne ve isteklerine cevap verme niteliğinde olacaktır.[4]

5- YENİ BİR ALAN YÖNETİMİ: KIRSAL MAHALLE

Kırsal mahalle, büyükşehir belediyeleri sınırları içinde olup 1984 yılı ve sonrasında köy veya belde belediyesi iken mahalleye dönüşen mahallelere ilişkin bir yönetim şeklidir. Bir diğer ifade ile; Büyükşehir ilçe belediye sınırları içinde halkın yoğun olarak ikamet ettiği ya da sosyo-ekonomik nedenlerle etrafındaki yerleşim yerlerinden olumlu anlamda ayrıldığı veya imar ve altyapı hizmetleri bakımından bütünlük gösteren ticari, sosyal, kültürel yapılar ile kamu hizmetlerinin yürütüldüğü yapıların bir arada bulunduğu yerlerin yönetim şekline ilişkindir.

15.04.2021 tarihli ve 31455 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Kırsal Mahalle ve Kırsal Yerleşik Alan Yönetmeliği ile birtakım düzenlemeler belirlenmiştir. Muhtar adaylarının bu hususları bilmelerinde fayda görmekteyiz.

Yönetmelikte belirlenen hususlar ana hatlarıyla maddeler halinde sıralayacağız:

a- Kırsal Mahalle Tespiti Kriterleri

- 1984 yılı ve sonrasında köy veya belde belediyesi iken mahalleye dönüşmüş olmak üzere,
- Kırsal yerleşim özelliğinin devam edip etmemesi,
- Şehir merkezine olan uzaklık ve ulaştırma durumu,
- Belediyelerin yol, su, atık su, katı atık, toplu taşıma gibi hizmetlerinden en az birine erişebilme imkânına tam kapasitede ulaşıp ulaşmaması,
- Mevcut yapılaşma durumunun kırsal niteliğinin devam edip etmemesi,
- İmar mevzuatı uyarınca yerleşik ve gelişme alanları içinde olup olmaması,
- Kırsal mahallenin sosyo-ekonomik olarak kırsal nüfus oranının yüksek olması,
- Yüzölçümünün önemli bir kısmını tarım, orman, mera, yaylak ve kışlak arazilerin oluşturması, tarımsal üretimin, hayvancılık ve orman faaliyetlerinin başlıca geçim kaynağı olarak tespit edilmiş olmaması

Bu gibi hususlardan bir veya daha fazlası esas alınarak tespit yapılabilecektir.

Ayrıca, tamamı kırsal mahalle olarak tespit edilemeye uygun olmayan mahallelerde, 10 bin metrekareden az olmayacak şekilde bir veya birden fazla mahallenin bir kısmını içerecek şekilde kırsal yerleşik alan tespit edilebilecektir.

b- Belediyelerce Yapılacak İşlemler

- Tespit ile ilgili öncelikle ilçe belediye meclisince karar alınacak, teklifi içeren bu ka-

[4] *Kasapoğlu, 2017: 97.*

rar, büyükşehir belediyesine gönderilecektir. Büyükşehir belediye meclisi, en geç 90 gün içinde karar verecektir.

- Büyükşehir belediyesi meclisi, belirtilen süre içinde karar almak zorunda olup, ilçe belediyesinden gelen teklifi aynen veya değiştirerek kabul ya da reddedebilecektir.

- Büyükşehir belediyesi meclisi; bir mahalle içindeki kırsal yerleşik alanla ilgili teklifi, mahalle sınırlarına kadar genişletme, kırsal mahalle ile ilgili teklifi ise mahallenin bitişiğindeki diğer mahalleler ile ekonomik ve sosyal bütünlüğün gerektirmesi halinde komşu mahallelerde kırsal yerleşik alan belirlemek suretiyle genişletme veya daraltma yapabilecektir. Ancak büyükşehir belediye meclisi kendisine gelen teklifi, ilçe belediyesi sınırlarını kapsayacak veya aşacak şekilde değiştiremeyecektir.

c- Kırsal mahalle veya kırsal yerleşik alanın uygulama süresi ve sona ermesi

Kırsal mahalle veya kırsal yerleşik alanın ilanı sonrasında bunlarla ilgili uygulamalar, ilgili büyükşehir belediye meclisi kararının verildiği yılı takip eden takvim yılının başından itibaren başlar.

Kırsal mahalle veya kırsal yerleşik alanlar ile ilgili uygulamalar, belediyelerde yapılacak işlemler kısmında ifade edilen usule göre yapılacak çıkarılma işlemine ilişkin ilgili büyükşehir belediye meclisi kararının verildiği yılın sonuna kadar devam eder.

d- Kırsal Mahalle ve Kırsal Yerleşik Alanlarda Uygulanacak Muafiyet ve İndirimler

Gelir vergisinden muaf esnaf (çilingir, hamal, yorgancı gibi) tarafından bizzat işyeri olarak kullanılan bina, arsa ve araziler, basit usulde gelir vergisine tabi mükellefler (kendi işinde bilfiil çalışmak ya da bulunmak gibi çok küçük ölçekli işletmeler; terzi, ebe, sünnetçi vs.) tarafından bizzat işyeri olarak kullanılan bina, arsa ve araziler, mesken amaçlı kullanılan binalar (evler, konut vs.), zirai üretimde kullanılan bina, arsa ve araziler (ahır, samanlık, yemlik, tarla vs.) emlak vergisinden muaftır.

2464 sayılı Kanuna göre alınan bina inşaatı (yapı ruhsatı) harcı ile imarla ilgili harçlardan (parselasyon harcı, ifraz ve tevhit harcı, plan ve proje tasdik harcı, zemin açma izni ve toprak hafriyatı harcı ve yapı kullanma izni (iskan) harcı) muaf olacaktır.

Öte yandan, ticari, sınai ve turistik faaliyetlerde kullanılan (gelir vergisinden muaf esnaf ile basit usulde gelir vergisine tabi mükellefleri aşan ancak bilanço esasına göre defter tutmayan mükellefler, diğer bir ifadeyle işletme hesabı ile defter tutan mükelleflerin kullandığı) bina, arsa ve araziler için emlak vergisi ile 2464 sayılı Kanun uyarınca alınan vergi, harç ve harcamalara katılım payları %50 indirimli uygulanacaktır.

Su ücretleri tarifesi; işyerleri için belirlenmiş olan en düşük tarifenin %50'sini, konutlar için belirlenmiş olan en düşük tarifenin %25'ini geçmeyecek şekilde belirlenecektir.

Bilanço esasına göre defter tutan (sadece hasılat defteri tutan yabancı nakliyat kurumları dâhil) mükellefler için Kanun ve Yönetmelikte belirtilen muafiyet ve indirimler uygulanmaz.

Bilanço esasına göre defter tutan mükellefler ölçek ekonomisi bakımından büyük hacimli mükelleflerdir. Bunlar 1. sınıf tüccarlar olup Vergi Usul Kanununun 177 nci maddesinde düzenlenmiştir.

e- Diğer Hak, Sorumluluk ve İmtiyazlar

Kanunlar ile "orman köyleri ve orman köylüsüne" tanınan hak, sorumluluk ve imtiyazlardan bu maddeye aykırı olmayanların uygulamasına devam edecektir.

Bu uygulama, imar mevzuatınca belirlenen **kırsal yerleşik alan ve civarı sınırları** işlemini etkilemeyecektir.

Kırsal mahalle veya kırsal yerleşik alan olarak belirlenen yerler hakkında 6360 sayılı Kanunun geçici 1. maddesinin 15. ve 29. fıkralarında belirtilen ve 31 Aralık 2022 tarihine kadar uygulanması öngörülen indirim veya muafiyetlerin uygulamaları sona erecektir. **Yapılan düzenlemeyle**, kırsal mahalle veya kırsal yerleşik alan ilan edilen yerlerin mali yöndeki durumu **geçici hâlden kalıcı hale** gelmektedir.

6- SONUÇ

Mahalli idare seçimlerinde, 32.244 mahalle muhtarlığı ve 18.258 köy muhtarlığı için birçok aday yarışacak olup, nihayetinde yeni bir dönemin başlangıcı, miladı olacaktır. Konumuz dâhilinde bir takım açmazların olduğunu göz-

lemledik ve bunları çözümleri ile birlikte irdelemeye çalışacağız.

- Meri mevzuatımızda muhtarlık ve ihtiyar heyeti üyeliklerine adaylık usulü bulunmamaktadır. Aday olmasına mani hal bulunmayan her Türk vatandaşının seçim sabahı dahi adaylığını açıklayarak seçimlere katılacağını belirttik. Bizce, muhtar adaylarımız başvurularını, bağımsız milletvekili adaylarınınkine benzer bir şekilde, günün şartlarına uygun makul bir ücret karşılığında, diğer şartları da taşıyarak, seçim kurullarına başvuru yapmak suretiyle adaylığını ilan etmelidir.

- Muhtar adaylarımızın okuma yazma bilmesinin yanında, Milletvekili seçilme şartlarında yer alan ilkokul (İlköğretim) mezunu olma şartı aranmalıdır.

- Oy pusulasını o mahalle ya da köy için seçim kurulu bastırmalı, adaylarının isminin yanında resminin de yer aldığı pusulalar ile seçimde vatandaşlarımızın huzuruna çıkmaları sağlanmalıdır.

- Bunun yanında, kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan memur ve işçi kardeşlerimiz muhtar adaylığı noktasında kararsız kalmaktadırlar. Şöyle ki; *Yüksek Seçim Kurulunun 26.10.1999 tarihli ve 2317 sayılı Kararında "...2972 sayılı Kanuna göre, muhtarlık seçimlerinde adaylık usulü yoktur. Aynı Kanunun 31 inci maddesinde memuriyet seçilmeye engel hallerden sayılmamıştır. Aynı maddede, 2972 sayılı Kanunun atıf yaptığı diğer konulardaki seçilmeye engel hallerinde muhtar seçimlerinde geçerli olduğu ve yine aynı Kanunun 36 ıncı maddesinde 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununa yollamada bulunulmuş ise de, bu yollama, az önce belirtildiği gibi "seçilmeye mani hal" olarak sınırlandırılmıştır. Anılan Kanunun seçilemeyeceklere ilişkin 11 inci maddesinde, memuriyet seçilmeye engel, diğer bir deyimle "seçilmeye mani" hal olarak sayılmamıştır. Aynı Kanunun 18 inci maddesinde, kamu görevlilerinin belli sürelerde "ayrılma isteğinde bulunmadıkça" adaylıklarını koyamayacakları ve aday gösterilemeyecekleri belirtilmiştir. Maddedeki ifadeden de açıkça anlaşılacağı üzere, memuriyet adaylığa engeldir, fakat seçilmeye engel değildir. Adaylığa engel bir husus, seçimden sonra da seçilmeye engel bir durum arz eder ise de bu durum, sadece "adaylık" söz konusu hallerde vardır. Adaylık söz konusu değil ise, bu durumun seçimden sonra seçimi yapılan görev için yasal bir engel oluşturup oluşturmadığına bakılmalıdır. Bu konu ise seçim kurullarının görevi dışındadır. ...*" denilmektedir. Adaylık usulü olmayan muhtar ve ihtiyar heyetlerinde bu hususta da bir düzenleme yapılması elzemdir diye düşünmekteyiz.

- Fakirlik İlmühaberi vermek, ikametgâh vb. durumlarda da kamu kurum ve kuruluşları ile mahkemelerden görüş sorulan makam olarak anılan muhtarlıkların görev fonksiyonlarının artırılması, muhtarlık müessesesi icin Sn. Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip ERDOĞAN'ın gayretleri ile son yıllarda yeniden kazandığı itibarını sağlamlaştırmaya yönelik olacaktır.

- Son günlerde muhtarlık müessesesinin, muhtarlara ödenen ücretin ülke ekonomisine vereceği zarar neden gösterilerek kapatılması tartışılmaktadır. Bu faaliyetlerin belediyeler ve diğer kamu kurum ve kuruluşları tarafından aynen devam ettirilmesi şeklinde görüş sıkça dillendirilmektedir. Bizce demokrasinin mihenk taşı olan muhtarlık müessesesi kapatılmamalı, mahallelere nüfus kıstası getirilmeli, bazı mahalle ve köyler birleştirilmeli, muhtar maaşları ise asgari ücretin 1/3'ü ya da 2/3'ü oranına sabitlenerek ekonomiye katkı sağlanabilir.

- Son olarak, daha önce de belirttiğimiz, genel yönetmeliğin "Belediye-Muhtar Çalışma Yönetmeliği" bir an evvel yürürlüğe girmesi, hem hizmet alan muhtarlarımız hem de hizmet veren belediyeler için önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

- Bardakçı, Emin, (2014). "Mahalle Muhtarları El Kitabı (Açıklamalı)", Ankara.
- Dönmez, Mehmet, (2010). "Açıklamalı İçtihatlı Belediye Kanunu", Ankara.
- Kasapoğlu, Cem, (2017). "Mahalli İdareler Dergisi", Ankara.
- Salihoğlu, Enver, (2005). "Belediye Başkanları Rehberi", İstanbul.
- Şengül, Ramazan, (2010). "Yerel Yönetimler", Umuttepe Yayınları, Kocaeli.
- Toksöz, Fikret, vd. (2015). "Muhtarlar ve Haklarımız El Kitabı", Helsinki Yurttaşlar Derneği (hYd).
- Kasapoğlu, Cem, (2019). "İdari ve Mali Mevzuat Dergisi", Ankara.
- https://yerelyonetimler.csb.gov.tr/kirsal-mahalle-ve-kirsal-yerlesik-alan-yonetmeligine-iliskin-aciklamalar.



Yazar
Soner ALTAŞ
Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Başmüfettişi

Belediye Başkanı Açısından Belediye Şirketine Genel Bir Bakış



1. GİRİŞ

Ülkemizde belediyelerin ağırlıklı kısmının en az bir şirkete iştiraki bulunmaktadır. 2017 yılı sonunda 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'ye eklenen Geçici 24'üncü madde uyarınca, *belediyede taşeron olarak tek işçi çalışsa dahi, işçi statüsüne geçirilme hakkından yararlanılabilmesi için*, belediyenin ya tek başına ya da il özel idareleri, bağlı kuruluşları ve üyesi oldukları mahalli idare birlikleri ile birlikte sermayesinin yarısından fazlasına sahip olduğu bir şirketin bulunması ya da belediyenin bu nitelikte bir şirket kurması zorunlu kılınmıştır. Bakanlar Kurulu da 21/03/2018 tarihli ve 2018/11541 sayılı kararı ile il özel idareleri, belediyeler ile bağlı kuruluşları ve bunların üyesi olduğu mahalli idare birliklerinin yeni kurulacak şirketlerine izin vermiş, böylece, daha önceden var olan yüzlerce belediye şirketine ilaveten, anılan kararname ile 752 belediye şirketine daha kuruluş izni verilmiştir. Kurulmasına izin verilen bu şirketlerin ağırlıklı kısmı belediye personeli limited şirketi, diğerleri ise belediye personeli anonim şirketi statüsündedir. Genel olarak bakıldığında anılan şirketlerin sermayelerinin tamamının izin talebinde bulunan belediye tüzel kişiliğine ait olduğu, bir diğer deyişle tek ortaklı şirket olarak kuruldukları görülmektedir[1].

[1] ***Altaş, Soner, Belediye Personel Şirketlerinde Yönetim Organının Yapısı, Görevleri, Üyelerin Seçimi Ve Ücretlerinin Belirlenmesi, İdari ve Mali Mevzuat Dergisi, s.212, 2018, s. 20-21***

31 Mart 2024 tarihinde yapılacak olan mahalli idare seçimleri sonrasında ilk defa göreve başlayacak belediye başkanları açısından gündeme gelecek hususlardan birisi de bu belediye şirketleri olacaktır. Kamu tüzel kişiliğine sahip olan belediyenin iştirak ettiği söz konusu şirketlerin özel hukuk tüzel kişileri olması ve kendilerine has düzenlemelerinin bulunması, bu yönüyle ilk defa belediye başkanı olacak kişiler açısından anılan şirketlerin yapısının ve yönetiminin genel hatları itibariyle bilinmesini önemli kılmaktadır. İşte bu çalışmada, ilk defa belediye başkanı olarak seçileceklere yol göstermesi ve genel bilgi vermesi bakımından, belediye şirketinin hukuki niteliği, belediye şirketinin yasal organları ile görevleri, şirketin yönetimi ve temsili ile yöneticilerin seçimi, ücretleri ve sorumlulukları gibi konular üzerinde durulmaktadır. Ülkemiz uygulamasında belediye iştirakleri genelde anonim ve limited şirket statüsünde olduğundan, çalışma konumuz bu iki ticaret şirketi türü bazında ele alınacaktır.

2. BELEDİYE ŞİRKETİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ VE TABİ OLDUĞU MEVZUAT

Türk Hukukunda, 4046 sayılı Özelleştirme Kanunu'nun belediye şirketinin kuruluşunda izin alınması ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun sermayesinin yarısından fazlası belediyelere ait olan şirketleri kapsamına alması gibi istisnaî birtakım düzenlemeler haricinde, belediye şirketinin kuruluşundan sona ermesine dair özel bir yasal düzenleme bulunmamaktadır. Bu nedenle, beledi-

ye iştiraki olan anonim ve limited şirketler, kuruluşlarından tasfiye olmalarına kadar 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu[2] (TTK[3]) hükümlerine tabidirler. Şirketin tek veya hakim ortağının belediye olması bu sonucu değiştirmemektedir.

TTK'nın 16'ncı maddesi uyarınca belediye tarafından kurulan bu şirketler tacir sayılmaktadır. Tacir sayıldığından dolayı da, belediye şirketi, her türlü borcu için iflasa tabi olup, ayrıca kanuna uygun bir ticaret unvanı seçmek, ticari işletmesini ticaret siciline tescil ettirmek ve TTK hükümleri uyarınca gerekli ticari defterleri tutmakla yükümlüdür.

3. BELEDİYE ŞİRKETİNİN YASAL ORGANLARI VE GÖREVLERİ

Anonim ve limited şirket statüsündeki belediye şirketlerinde yasal olarak bulunması gereken şirket organları genel kurul ve yönetim organıdır. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 135'inci maddesi uyarınca "yönetim organı", anonim şirketlerde yönetim kurulu, limited şirketlerde ise müdür veya müdürlerdir.

Belediye şirketinde genel kurul, olağan ve olağanüstü olmak üzere iki şekilde toplanır. Olağan genel kurul toplantısının her faaliyet dönemi sonundan itibaren üç ay içinde yapılması gerekmektedir. Olağanüstü genel kurul toplantısı ise, gerektiği takdirde her zaman için yapılabilir.

3.1. Belediye Anonim Şirketi Genel Kurulunun Devredilemez Görev ve Yetkileri

Genel kurul, kanunda ve şirket sözleşmesinde açıkça öngörülmüş bulunan hâllerde karar alır. Anonim şirket statüsündeki belediye şirketinde genel kurula ait aşağıdaki görevler ve yetkiler devredilemez:

a) Esas sözleşmenin değiştirilmesi.

b) Yönetim kurulu üyelerinin seçimi, süreleri, ücretleri ile huzur hakkı, ikramiye ve prim gibi haklarının belirlenmesi, ibraları hakkında karar verilmesi ve görevden alınmaları.

c) Kanunda öngörülen istisnalar dışında denetçinin seçimi ile görevden alınması.

d) Finansal tablolara, yönetim kurulunun yıllık raporuna, yıllık kâr üzerinde tasarrufa, kâr payları ile kazanç paylarının belirlenmesine, yedek akçenin sermayeye veya dağıtılacak kâra katılması dâhil, kullanılmasına dair kararların alınması.

e) Kanunda öngörülen istisnalar dışında şirketin feshi.

f) Önemli miktarda şirket varlığının toptan satışı.

3.2. Belediye Anonim Şirketi Yönetim Kurulunun Devredilemez Görev ve Yetkileri

Anonim şirket statüsündeki belediye şirketinin yönetim kuruluna tanınan devredilemez ve vazgeçilemez görev ve yetkiler de şunlardır:

a) Şirketin üst düzeyde yönetimi ve bunlarla ilgili talimatların verilmesi.

b) Şirket yönetim teşkilatının belirlenmesi.

c) Muhasebe, finans denetimi ve şirketin yönetiminin gerektirdiği ölçüde, finansal planlama için gerekli düzenin kurulması.

d) Müdürlerin ve aynı işleve sahip kişiler ile imza yetkisini haiz bulunanların atanmaları ve görevden alınmaları.

e) Yönetimle görevli kişilerin, özellikle kanunlara, esas sözleşmeye, iç yönergelere ve yönetim kurulunun yazılı talimatlarına uygun hareket edip etmediklerinin üst gözetimi.

f) Pay, yönetim kurulu karar ve genel kurul toplantı ve müzakere defterlerinin tutulması, yıllık faaliyet raporunun ve kurumsal yönetim açıklamasının düzenlenmesi ve genel kurula sunulması, genel kurul toplantılarının hazırlanması ve genel kurul kararlarının yürütülmesi.

g) Borca batıklık durumunun varlığında mahkemeye bildirimde bulunulması.

3.3. Belediye Limited Şirketi Genel Kurulunun Devredilemez Görev ve Yetkileri

Limited şirket statüsündeki belediye şirketinde ise genel kurula ait aşağıdaki görevler ve yetkiler devredilemez:

a) Şirket sözleşmesinin değiştirilmesi.

b) Müdürlerin atanmaları ve görevden alınmaları.

c) Topluluk denetçisi ile denetçilerin atanmaları ve görevden alınmaları.

d) Topluluk yılsonu finansal tabloları ile yıllık faaliyet raporunun onaylanması.

e) Yılsonu finansal tablolarının ve yıllık faaliyet raporunun onaylanması, kâr payı hakkında karar verilmesi, kazanç paylarının belirlenmesi.

---

[2] 14 Şubat 2011 tarih ve 27846 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

[3] Çalışmamızda, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu için "TTK" kısaltması kullanılmıştır.

f) Müdürlerin ücretlerinin belirlenmesi ve ibraları.

g) Esas sermaye paylarının devirlerinin onaylanması.

h) Bir ortağın şirketten çıkarılması için mahkemeden istemde bulunulması.

ı) Müdürün, şirketin kendi paylarını iktisabı konusunda yetkilendirilmesi veya böyle bir iktisabın onaylanması.

i) Şirketin feshi.

j) Genel kurulun kanun veya şirket sözleşmesi ile yetkilendirildiği ya da müdürlerin genel kurula sunduğu konularda karar verilmesi.

3.4. Belediye Limited Şirketi Müdürlerinin Devredilemez Görev ve Yetkileri

Limited şirket statüsündeki belediye şirketinin müdürlerine tanınan devredilemez ve vazgeçilemez görev ve yetkiler de şunlardır:

a) Şirketin üst düzeyde yönetilmesi ve yönetimi ve gerekli talimatların verilmesi.

b) Kanun ve şirket sözleşmesi çerçevesinde şirket yönetim örgütünün belirlenmesi.

c) Şirketin yönetimi için gerekli olduğu takdirde, muhasebenin, finansal denetimin ve finansal planlamanın oluşturulması.

d) Şirket yönetiminin bazı bölümleri kendilerine devredilmiş bulunan kişilerin, kanunlara, şirket sözleşmesine, iç tüzüklere ve talimatlara uygun hareket edip etmediklerinin gözetimi.

e) Küçük limited şirketler hariç, risklerin erken teşhisi ve yönetimi komitesinin kurulması.

f) Şirket finansal tablolarının, yıllık faaliyet raporunun ve gerekli olduğu takdirde topluluk finansal tablolarının ve yıllık faaliyet raporunun düzenlenmesi.

g) Genel kurul toplantısının hazırlanması ve genel kurul kararlarının yürütülmesi.

h) Şirketin borca batık olması hâlinde durumun mahkemeye bildirilmesi.

Belediye şirketinin genel kurulu, yönetim organına ait devredilemez yetkileri kendisi üzerine alamayacağı gibi, yönetim organı da genel kurulun yetkilerini kullanamaz. Yetki ve görev aşımı, alınan organ kararının geçersizliğine sebebiyet verir. Örneğin, belediye şirketinin yönetim organı alacağı karar ile şirket sözleşmesini değiştiremez; üyelerin alacağı ücreti veya huzur hakkını belirleyemez; kâr dağıtamaz; şirketi feshedemez, birleşme, bölünme, tür değiştirme işlemi yapamaz. Bu türden bir karar aldığı takdirde TTK'nın 391'inci maddesi uyarınca, alınan yönetim organı kararı batıl (geçersiz) sayılır ve hüküm doğurmaz

4. BELEDİYE ŞİRKETİNİN YÖNETİMİ VE TEMSİLİ

Anonim şirket statüsündeki belediye şirketi, kural olarak, yönetim kurulu tarafından yönetilir ve temsil olunur. Yönetim kurulunun "*kurul organ*" olması noktasında, yönetim görev ve yetkisi kurul olarak icra edilir. Bu yönüyle, anonim şirket statüsündeki belediye şirketinin yönetimi ve temsili –devredilmediği takdirde-, yönetim kurulunun tüm üyelerine aittir.

Bununla birlikte, TTK'nın m.367/f.1 hükmü ile, yönetim kuruluna, şirketin yönetimini, bir veya birkaç yönetim kurulu üyesine veya yönetim kurulu üyesi olması şart olmaksızın üçüncü bir kişiye ya da kişilere devretme imkanı getirilmiştir. Yönetimin devri, "*kısmen*" veya "*tamamen*" olabilir. Bir başka deyişle, yönetim kurulu, şirketin yönetimini tümüyle yukarıda sayılan kişilere devredebileceği gibi, bir kısmını da devredebilir.

Anonim şirket statüsündeki belediye şirketinin temsiline ilişkin olarak da TTK'nın 370'nci maddesinin birinci fıkrasında "*Esas sözleşmede aksi öngörülmemiş veya yönetim kurulu tek kişiden oluşmuyorsa temsil yetkisi çift imza ile kullanılmak üzere yönetim kuruluna aittir.*" hükmüne yer verilmiştir. Böylece, tek kişilik yönetim kuruluna sahip olan belediye şirketinde, temsil yetkisi tek imza ile kullanılır. Birden fazla üyeye sahip olan yönetim kurulunda ise, şirket esas sözleşmesinde aksine hüküm yok ise, temsil yetkisi çift imza ile kullanılır. Ancak, TTK, temsil yetkisinin esas sözleşme ile düzenlenebileceğini ve esas sözleşmede TTK'nın m.370/f.1 hükmünden farklı bir düzenlemeye gidilebileceğini öngördüğünden, anonim şirket statüsündeki belediye şirketinde yönetim kurulu yedi veya dokuz gibi çok üyeden oluşsa dahi, şirket esas sözleşmesine açıkça bir hüküm konularak birden fazla üyeli yönetim kurullarında da temsil yetkisinin tek imza ile kullanılması, yani "tek imza sisteminin" benimsenmesi mümkündür.

Anonim şirket statüsündeki belediye şirketinde, yönetim kurulu, temsil yetkisini, yönetim yetkisinden ayrı olarak devredebilir. Bu çerçevede, yönetim kurulu, temsil yetkisini bir veya daha fazla murahhas üyeye veya müdür olarak üçüncü kişilere devredebilir. Ancak, TTK'nın m.370/f.2 hükmü, bu durumda "*en az bir yönetim kurulu üyesinin temsil yetkisini haiz olması*"nı şart koş-

muştur. Bu bağlamda, yönetim kurulu, şirketi temsil etme noktasında, varsa bir ya da birden fazla murahhas azayı ya da şirket müdürünü görevlendirebilir.

TTK'nın 373'üncü maddesinin birinci fıkrasında "*Yönetim kurulu, temsile yetkili kişileri ve bunları temsil şekillerini gösterir kararının noterce onaylanmış suretini, tescil ve ilân edilmek üzere ticaret siciline verir.*" hükmü yer aldığından, yönetim kurulu, şirketi temsile yetkili kişileri ve bunların temsil şekillerini gösterir bir karar almak ve bu kararın noterce onaylanmış suretini, tescil ve ilân edilmek üzere ticaret siciline vermek zorundadır.

TTK, limited şirketin yönetiminin ve temsilinin ise şirket sözleşmesi ile düzenlenmesini şart koşmuştur. Ayrıca, TTK'nın 616'ncı maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi ile "müdürlerin atanmaları ve görevden alınmaları" genel kurulun devredilemez yetkileri arasına dahil edilmiştir. Bu itibarla, limited şirket statüsündeki belediye şirketinin sözleşmesine konulacak bir hüküm ile limited şirketin yönetimi ve temsili, *müdür sıfatını taşıyan bir veya birden fazla ortağa ya da tüm ortaklara veyahut ortak olmayan üçüncü kişilere* verilebilir. Genel kurul ise müdürleri her zaman görevden alıp yerlerine yenilerini atayabilir ve görev sürelerini belirleyebilir. Ancak, TTK, ***en azından bir ortağın, şirketi yönetim hakkının ve temsil yetkisinin bulunmasını zorunlu*** kılmıştır.

TTK, ayrıca, müdürlerin birden fazla olmaları durumunda onların bir kurul olduğunu belirterek anonim şirketteki yönetim kuruluna özgü bir işleyiş kuralını hükme bağlamıştır. Buna göre, şirketin birden fazla müdürü bulunduğu takdirde, bunlardan biri, şirketin ortağı olup olmadığına bakılmaksızın, genel kurul tarafından "***müdürler kurulu başkanı***" olarak atanır.

TTK'nın 629'uncu maddesinin birinci fıkrasında ise "*müdürlerin temsil yetkilerinin kapsamına, yetkinin sınırlandırılmasına, imzaya yetkili olanların belirlenmesine, imza şekli ile bunların tescil ve ilânına TTK'nın anonim şirketlere ilişkin ilgili hükümlerinin kıyas yolu ile uygulanacağı*" hükme bağlanmıştır. Bu yollama uyarınca, tek müdürü olan limited şirkette, temsil yetkisi tek imza ile kullanılır. Birden fazla müdürü bulunan limited şirkette ise, şirket sözleşmesinde aksine hüküm yok ise, temsil yetkisi çift imza ile kullanılır. TTK'da çift imzanın kime ait olacağı konusunda bir açıklık yahut sınırlamaya yer verilmediğinden dolayı, temsil yetkisi müdürler kurulu başkanı ve müdürlerden birisinin imzası ile kullanılabileceği gibi, başkan şartı aranmaksızın herhangi iki müdürün imzası ile de kullanılabilir. Bununla birlikte, birden fazla müdürü olan limited şirkette, şirket sözleşmesine konulacak hüküm ile temsil yetkisinin tek imza ile *kullanılacağının* hüküm altına alınması, yani *"tek imza sistemi"*nin benimsenmesi mümkündür. Bu durumda, temsilde çift imza şartı aranmaz ve sözleşmede yazılı hükme göre şirket tek imza ile temsil edilir.

Tek olması halinde şirket müdürü, birden fazla olmaları durumunda müdürler kurulu, temsile yetkili kişileri ve bunların temsil şekillerini gösterir kararının noterce onaylanmış suretini, tescil ve ilân edilmek üzere ticaret siciline verir. Temsil yetkisinin ticaret sicilinde tescilinden sonra, ilgili kişilerin seçimine veya atanmalarına ilişkin herhangi bir hukukî sakatlık, şirket tarafından üçüncü kişilere, ancak sakatlığın bunlar tarafından bilindiğinin ispat edilmesi şartıyla ileri sürülebilir.

TTK ile ultra vires kuralı kalktığı için, belediye şirketinin işletme konusu dışında yapılan işlemler de şirketi bağlamakta, bu işlemler nedeniyle üçüncü kişiye karşı şirket sorumlu olmakta, ancak sınırı aşan temsil yetkisini haiz kişiye karşı şirket rücu edebilmektedir. Buna karşılık, şirketin işletme konusu dışında olduğu üçüncü taraflarca açıkça bilinen veya bilinmesi lazım gelen işlemler ile sadece merkezin veya bir şubenin işlerine özgülenmiş olup da tescil ve ilan ettirilen temsil yetkisi dışındaki işlemler şirketi bağlamamaktadır. Bu nedenle, anonim ve limited şirket statüsündeki belediye şirketlerinin yönetim organlarının yönetim ve temsil yetkilerini kullanırken ve bu yetkilerini devrederken TTK'nın aradığı şartlara uymalarını, şirket merkezine ve şubelere ilişkin temsil yetkilerinin sınırlarını açık bir şekilde belirlemelerini ve ultra vires ilkesi kalkmış olsa dahi işletme konusu dışında yapacak işlemlerde son derece dikkatli olmalarını tavsiye etmekteyiz.

5. BELEDİYE ŞİRKETİNİN YÖNETİCİLERİN SEÇİMİ, GÖREV SÜRELERİ VE AZLEDİLMELERİ

TTK anonim şirkette "*tek üyeli yönetim kurulu*"nun oluşumuna izin vermiş, pay sahibi olmayan kişilerin yönetim kurulu üyesi olarak seçilmelerine ve görev yapmalarına imkan sağlamış, ayrıca gerçek kişiler yanında, tüzel kişilerin de, tüzel kişilik olarak yönetim kurulu üyeliğine seçilmesinin önünü açmıştır. Buna karşılık TTK'nın 359'uncu maddesinin beşinci fıkrasında "*Devlet, il özel idaresi, belediye, köy ile diğer kamu tüzel kişile-*

*rinin pay sahibi olduğu anonim şirketlerde, sayılan tüzel kişiler veya bunlar*ın gerçek kişi temsilcileri yönetim kuruluna seçilebilir. Yönetim kurulu üye sayısı ikiden fazla olan şirketlerde üyelerin tamamının aynı kamu tüzel kişisinin temsilcisi olmaması şartıyla kamu tüzel kişisini temsilen birden fazla gerçek kişi yönetim kurulu*na seçilebilir."* hükmüne yer verilmiştir. Buna göre; belediyenin pay sahibi olduğu anonim şirkette, belediye bizzat yönetim kurulu üyesi olarak seçilebileceği gibi gerçek kişi temsilcilerini de seçtirebilir. Ancak, anılan fıkra belediyenin atayacağı temsilcilerin sayısı konusunda bir sınırlama getirmektedir. Zira, fıkranın "*Yönetim kurulu üye sayısı ikiden fazla olan şirketlerde üyelerin tamamının aynı kamu tüzel kişisinin temsilcisi olmaması şartıyla kamu tüzel kişisini temsilen birden fazla gerçek kişi yönetim kuruluna seçilebilir."* şeklindeki hükmü gereği, eğer belediyenin pay sahibi olduğu anonim şirketin yönetim kurulu tek üyeli ise, bu tek üyeliğe belediyenin temsilcisi seçilebilir. Eğer, yönetim kurulu üye sayısı iki ve üzerinde ise, yönetim kurulu üyelerinin tamamı belediye temsilcilerinden oluşamaz. Bu durumda, yönetim kurulu üyelerinden en az birinin belediye temsilcileri dışından seçilmesi gerekir.

TTK'nın 362'nci maddesinde "*Yönetim kurulu üyeleri* ***en çok üç yıl süreyle*** *görev yapmak üzere seçilir. Esas sözleşmede aksine hüküm yoksa, aynı kişi yeniden seçilebilir*." denilmiştir. Dolayısıyla, belediye anonim şirketi yönetim kurulu üyeleri en çok üç yıl süreyle görev yapmak üzere seçilebilirler. Eğer şirket esas sözleşmesinde tekrar seçilmelerini engelleyen bir hüküm yok ise, görev sürelerinin bitiminde yeniden seçilebilirler. Kanunun öngördüğü üç yıllık süre azami olarak belirlenmiştir. Yoksa, yönetim kurulu üyelerinin "en az üç yıllık" olarak seçilmesi yönünde bir zorunluluk bulunmamaktadır. Genel kurul dilerse, yönetim kurulu üyelerini bir ya da iki yıl görev yapmak üzere de seçebilir. Ancak, dört ya da beş yıl görev yapmak üzere seçemez. Yönetim kurulu üyelerinin genel kurul kararında kaç yıl için seçildikleri belirtilmemişse, bir faaliyet dönemi için seçildikleri kabul edilir ve seçimler bir sonraki genel kurulda yenilenir[4].

Anonim şirkette yönetim kurulu üyeleri, ister seçimle gelmiş ister ise esas sözleşme ile atanmış olsunlar, genel kurul kararıyla her zaman görevden alınabilirler. Ancak, bu genel kuralın bir istisnası bulunmaktadır, o da TTK'nın 334'üncü maddesi gereği atanan belediye ve diğer kamu tüzel kişisi temsilcileridir. Anılan maddenin birinci fıkrasında "*Devlet, il özel idaresi, belediye ve köy ile diğer kamu tüzel kişilerinden birine, esas sözleşmede öngörülecek bir hükümle, paysahibi olmasalar da, işletme konusu kamu hizmeti olan anonim şirketlerin yönetim kurullarında temsilci bulundurmak hakkı verilebilir*." hükmüne yer verilerek, bahsi geçen kamu tüzel kişilerinin işletme konusu kamu hizmeti olan anonim şirketlerin yönetim kurullarında pay sahibi olarak ya da olmadan temsilci bulundurmalarına imkan sağlanmış, maddenin ikinci fıkrasında ise "*Birinci fıkrada yazılı şirketlerde* ***paysahibi olan kamu tüzel kişilerinin*** yönetim kurulundaki *temsilcileri, ancak bunlar tarafından görevden alınabilir*." hükmüne yer verilmiştir. Bu çerçevede, *işletme konusu kamu hizmeti olan belediye şirketlerinde pay sahibi olan belediyelerin yönetim kurulunda bulundurdukları temsilcileri şirket* genel kurul tarafından değil, ancak kendilerini atayan belediye tarafından görevden alınabilir.

Limited şirket statüsündeki belediye şirketinin yönetim ve temsil organı ise, müdür veya müdürlerdir. Mülga 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na hakim olan ve "*tüm ortakların,* şirketi birlikte yönetmesi dolayısıyla, şirketin yönetiminin ve temsilinin ortaklar için hem hak hem yüküm niteliği taşıması anlamına" gelen "özden organ ilkesi" TTK ile terk edilmiş ve yerine "*seçilmiş yönetim ilkesi*" benimsenmiştir. Bu bağlamda, belediye limited şirketinin sözleşmesi ile şirketin yönetimi ve temsili, *müdür sıfatını taşıyan bir veya birden fazla ortağa ya da tüm ortaklara veyahut ortak olmayan üçüncü kişilere* verilebilir. Ancak, TTK'nın 623'üncü maddesi, en az bir ortağın, şirketi yönetim hakkının ve temsil yetkisinin bulunmasını zorunlu kılmıştır. Bakanlar kurulu kararı ile en son kurulan belediye personeli limited şirketlerinin tamamına yakını tek ortaklıdır. Ve tek ortak da şirketi kuracak olan, belediye, il özel idaresi yahut mahalli idare birliğidir. TTK'nın bu emredici hükmü karşısında, belediyenin aynı zamanda şirket müdürü olarak seçilmesi zarureti ortaya çıkmaktadır. Böylece, eğer personel belediye şirketinde yönetim organı olarak tek müdür bulunacak ise, bu durumda müdür, belediyenin kendisi olacaktır. Yani, şirket müdürü, tüzel kişi olacaktır. TTK, böyle bir durumda, tüzel kişi müdürün, kendi adına bu görevi yerine getirecek bir kişiyi belirlemesini öngörmektedir. Yani, belediye, müdürlük görevini kendisi adına yerine getirecek bir gerçek kişiyi belirleyecektir.

---

[4] Çamoğlu, Ersin, Poroy, Reha, Tekinalp, Ünal, Ortaklıklar ve Kooperatifler Hukuku (10.bs.), Arıkan Yayınevi, İstanbul, 2005, s. 310.

Ancak, belediye limited şirketinin tek ortaklı olması müdürün de tek kişi olmasını zorunlu kılmamaktadır. Belediye personel limited şirketinde birden fazla müdür de bulunabilir ve bunların şirket ortağı olması da şart değildir.

Belediye limited şirketine birden fazla müdür seçilmesi hâlinde, bunlardan biri, genel kurul tarafından -şirketin ortağı olup olmadığına bakılmaksızın- ***müdürler kurulu başkanı*** olarak atanır. Zira, şirketin birden fazla müdürünün bulunması durumunda bunların bir kurul teşkil ettiği kabul edilir ve müdürlerden biri kurul başkanı olarak atanır. Ancak, TTK, bu atama yetkisini genel kurula tanımıştır. Yoksa, kurulu oluşturan müdürler kendi aralarından bir başkan seçemezler.

Belediye personel limited şirketin genel kurulu (ki, genel kurul tek ortak olan belediyeden oluşur aslında), müdürü veya müdürleri görevden alabilir; yönetim hakkını ve temsil yetkisini sınırlayabilir. Böylece, limited şirket müdürü veya müdürleri ister ortak olsun isterse olmasınlar, genel kurul, her zaman için bu kişileri görevden almaya yetkilidir.

TTK'da limited şirket müdürlerinin görev sürelerine ilişkin herhangi bir düzenlemeye ve sınırlamaya yer verilmediğinden, belediye limited şirketinin müdürleri, şirket sözleşmesine konulacak hüküm ya da genel kurul kararıyla 10-15 yıl ya da daha uzun bir süreyle görev yapmak üzere seçilebilirler.

6. BELEDİYE ŞİRKETİNİN YÖNETİCİLERİNE ÜCRET VE HUZUR HAKKI ÖDENMESİ

TTK'nın 394'üncü maddesi uyarınca, belediye anonim şirketinin yönetim kurulu üyelerine, tutarı esas sözleşmeyle veya genel kurul kararıyla belirlenmiş olmak şartıyla huzur hakkı, ücret, ikramiye, prim ve yıllık kârdan pay ödenebilir. Belediye limited şirketinde de müdürlere ücret ödenebilir. Her iki şirket türünde de, şirket sözleşmesi ile ücret belirlenmesi uygulaması nadiren olduğundan, genelde ödeme tutarları şirketin genel kurulu tarafından belirlenmekte ve özellikle anonim şirkette toplantı başına huzur hakkı ödeme yönetimi tercih edilmektedir. Ancak, TTK'daki bu düzenlemeye karşılık, belediye şirketinde yönetim organı üyelerine yapılabilecek ödemeleri sınırlayan başkaca yasal düzenlemeler bulunmaktadır. Bunlardan birisi yönetim organında görev alacak kamu görevlilerine, diğeri de ödemenin tutarına ilişkin sınırlamadır.

631 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 666 sayılı KHK ile değiştirilen ve 15/1/2012 tarihinde yürürlüğe giren 12'nci maddesinde "Memurlar ve diğer kamu görevlilerinden, kurum ve kuruluşların yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu, danışma kurulu üyelikleri ve komisyon, heyet, komite ile benzeri organlarda görev alanlara, kurum içi ve kurum dışı ayrımı yapılmaksızın bu görevlerinden sadece biri için ücret ödenebilir. Bu maddenin uygulanmasında oluşacak tereddütleri gidermeye Maliye Bakanlığı yetkilidir." hükmü yer almaktadır. Anılan maddeye ilişkin olarak uygulama birliğini sağlamak amacıyla Maliye Bakanlığı tarafından 162 Seri No.lu Devlet Memurları Kanunu Genel Tebliği çıkarılmıştır.

Anılan Tebliğe göre;

1) Memurlar ve diğer kamu görevlilerinden kurum ve kuruluşların; yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu, danışma kurulu üyelikleri ve komisyon, heyet ve komite ile benzeri organlarda görev alanlara, aldıkları görevler karşılığında ilgili mevzuatında herhangi bir ücret ödenmesinin öngörülmüş olması halinde 15/1/2012 tarihinden itibaren bu görevlerden sadece biri için ücret ödenecektir.

2) Maddede geçen "kurum ve kuruluşların" ibaresinden, memur veya diğer kamu görevlilerinin memur veya diğer kamu görevlisi sıfatı nedeniyle ilgili mevzuatı uyarınca belirtilen görevleri alabilecekleri, asli görevli bulundukları kurum da dahil olmak üzere her statüdeki kurum ve kuruluşların anlaşılması gerekmektedir.

3) 631 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 12'nci maddesi yeni bir ödeme veya mali hak getirmemekte, söz konusu görevler karşılığında memurlar ve diğer kamu görevlilerine ilgili mevzuatında öngörülmüş olan ödemelerden sadece birinin yapılabilmesine yönelik hüküm içermektedir. Dolayısıyla, ilgili mevzuatında ücret ödenmesi öngörülmeyen görevler için bu maddeye dayanılarak herhangi bir ödeme yapılmayacaktır.

4) 631 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 12'nci maddesi kapsamında birden fazla görev alanlar, bu görevlerin hangisinden ücret alacağını belirleyerek asli görevli bulunduğu kurumun merkez teşkilatı personel birimi ile görev yaptığı birime on gün içerisinde bildirecektir.

5) Anılan maddede belirtilen görevler karşılığında ödeme yapacak kurum tarafından, ödeme yapılmadan önce ilgiliden kurumundan veya

başka kurumlardan bu kapsamda kendisine herhangi bir ödeme yapılmadığına dair yazılı beyan alınacaktır. Bu beyanda bulunmayanlara herhangi bir ödeme yapılmayacaktır.

7. BELEDİYE ŞİRKETİNİN ZARARINA SEBEBİYET VERİLMESİ VE SORUMLULUK HÜKÜMLERİ

Anonim ve limited şirket statüsündeki belediye şirketlerinde, şirketin yönetim kurulu üyeleri ile müdürlerini yakından ilgilendiren hususlardan birisi hukukî sorumluluktur. Belediye şirketlerinin de tabi oldukları TTK'nın 549 ilâ 554'üncü maddelerinde anonim şirketlerde hukukî sorumluluk hükümleri yer almakta olup, TTK'da limited şirketin müdürlerinin hukukî sorumluluklarına dair ayrı bir düzenleme öngörülmemiş, anonim şirket hükümlerine yollamada bulunulmuştur. Bu sorumluluk hükümlerinden hareketle, anonim şirket statüsündeki belediye şirketlerinde yönetim kurulu üyeleri, limited şirket statüsündeki belediye şirketlerinde ise müdür veya müdürler, kanundan ve şirket sözleşmesinden doğan yükümlülüklerini kusurlarıyla ihlâl edip şirkete, ortaklara ve şirket alacaklılarına zarar verdikleri takdirde, bu zarardan sorumlu olurlar[5]. Bu sorumluluk hükmü, hem doğrudan hem de dolayısıyla zarara uygulanır. Kanun, bu konudaki dava hakkını şirkete, şirket ortaklarına, şirket alacaklılarına ve iflas halinde iflas idaresine tanımıştır. Ancak, şirket ortakları tazminatın sadece şirkete ödenmesini isteyebilirler, kendilerine ödenmesini isteyemezler. Şirketin iflâsı hâlinde ise, tazminatın şirkete ödenmesini isteme hakkı, öncelikle iflâs idaresine aittir. TTK, şirket alacaklılarına da, zarara uğrayan şirketin iflâsı hâlinde, tazminatın şirkete ödenmesini isteme hakkı tanımıştır. Bu bağlamda, iflâs idaresinin şirket zararının tazmini için dava açmaması durumunda, her ortak veya şirket alacaklısı mezkûr davayı ikame edebilir.

Tazminat davası, belediye şirketinin merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinde dava açılır. Sorumlu olanlara karşı tazminat istemek hakkı, davacının zararı ve sorumluyu öğrendiği tarihten itibaren ***iki yıl*** ve her hâlde zararı doğuran fiilin meydana geldiği günden itibaren ***beş yıl*** geçmekle zamanaşımına uğrar. Ancak, anılan fiil cezayı gerektirip, Türk Ceza Kanunu'na göre daha uzun dava zamanaşımına tâbi bulunuyorsa, tazminat davasına da bu zamanaşımı uygulanır. Sorumluların veya zararın öğrenilmemesi ve bu sebeple iki yıllık zamanaşımının söz konusu olmaması halinde yönetim kurulu üyelerinin ve müdürlerin daha uzun bir süre sorumluluk tehdidi altında kalmalarını uygun bulmayan kanun koyucu beş yıllık azamî bir süre koymuştur. Bu müddet zarar verici fiilin meydana geldiği tarihten itibaren yürür[6].

8. ÖZET VE SONUÇ

Ülkemizde istisnaî birtakım düzenlemeler haricinde, belediye şirketlerine özel bir yasal düzenleme bulunmamaktadır. Bu nedenle, belediyelerin iştirak ettikleri anonim ve limited şirketler, kuruluşlarından tasfiye olmalarına kadar 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine tabidirler. Türk Ticaret Kanunu'nun belediye şirketlerini de kapsama alan düzenlemelerine bir çalışmada yer vermek oldukça güçtür. Bu nedenle, çalışmamızda, belediye şirketinin hukuki niteliği, belediye şirketinin yasal organları ile görevleri, şirketin yönetimi ve temsili ile yöneticilerin seçimi, ücretleri ve sorumlulukları gibi temel konulara değinilmiş ve özellikle ilk defa belediye başkanı olarak seçilecek kişilere genel bir bakış açısı verilmesi amaçlanmıştır.

Anonim ile limited şirket statüsündeki belediye şirketlerinde yasal olarak bulunması gereken şirket organlarından birisi yönetim organıdır. Yönetim organı üyeliklerine de genelde belediye başkanları ve belediyenin üst düzey yöneticileri seçilmektedir. Belediye şirketi özel hukuk hükümlerine tabi olsa da, genelde işletme konularının kamu hizmeti olması, sermayelerinin belediye tarafından karşılanması ve personel belediye şirketlerinde olduğu üzere gelirlerinin ağırlıklı kısmının belediye tarafından yapılan ödemelerle sağlanması, kamunun bu şirketlere yönelik denetimini de önemli kılmaktadır. Bu bağlamda, belediye şirketleri 6085 sayılı Kanun uyarınca Sayıştay denetimine tabi oldukları gibi, TTK'nın 210'uncu maddesi uyarınca ilgili Bakanlık tarafından yapılan şirket denetimlerinde de belediye şirketlerinin özel bir yere sahip olduğu görülmektedir. 31 Mart 2024 tarihinde seçilecek olan belediye başkanlarına bu çalışmamız vesilesiyle hayırlı olsun dileklerimizi iletiyor, hem belediye görevlerinde hem de belediye şirketlerine dair iş ve işlemlerinde başarılar diliyoruz.

---

[5] ***Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, Esas No:1/324, TBMM Tutanak Dergisi, Dönem: 23, Yasama Yılı:2, S. Sayısı: 96, Nr. 112.***

[6] ***Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu***

I. DEVLET MEMURLARINA İLİŞKİN BİLGİLER

KATSAYILAR (01.01.2024 - 31.12.2024)
(05.01.2024 tarih ve 27998389-010.06.02-2774790 No'lu (Sıra No: 1) Hazine ve Maliye Bakanlığı Kamu Mali Yönetim ve Dönüşüm Genel Müdürlüğü'nün Genelgesi)

Çeşidi	Kanuni Dayanağı	Aylar	Tutarı (TL)
Aylık Maaş Katsayısı	657 s.K. md.36, 37, 43, 64, 67, 68, 154-161; 418 s. KHK md. 2; 527 s. KHK md.28,	Ocak- Haziran	0,760871
		Temmuz-Aralık	
Taban Aylık Katsayısı (Taban Aylık Gösterge x 1000)	657 s. K. md. 154; 375 s. KHK md 1.; 433 s. KHK md. 11; 527 s. KHK md. 28,	Ocak-Haziran	11,909083
		Temmuz-Aralık	
Yan Ödeme Katsayısı	657 s. K. md. 213'den sonraki Ek md., 570 s. KHK md. 9;	Ocak-Haziran	0,241297
		Temmuz-Aralık	
Özel Hizmet Tazminat Tavanı (9.500 x Katsayı)	657 s. K. md. 213'den sonraki Ek md., 570 s. KHK md. 9,	Ocak-Haziran	7.228,27
		Temmuz-Aralık	
Kıdem Aylığı (Yıl x 20 Gösterge)	657 s. K. md. 154, 375 s. KHK md.1., 433 s. KHK md. 11, 527 s. KHK md. 28, 94/6302 s BKK	25 yıl ve fazlası için azami 500	20

İLAVE ÖDEME (01.01.2024 - 31.12.2024)
(15.07.2023 Tarih ve 32249 Sayılı R.G. Yayınlanan 7456 Sayılı Kanun)
(20.07.2023 tarih ve 27998389-010.06.02-2330644 No'lu Hazine ve Maliye Bakanlığı Kamu Mali Yönetim ve Dönüşüm Genel Müdürlüğü'nün İlave Ödemeler Hakkında Genelgesi)

Açıklama	Aylar	Tutar (TL)
İlave Ödeme: *375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin "EK MADDE 40"* (Gösterge Rakamı **(15.965) x** Memur Aylık Katsayısı **(0,760871) -** Damga Vergisi **Binde 7,59) =**	Ocak- Haziran	12.055,10
	Temmuz-Aralık	

- Bilindiği üzere, 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 40 ıncı maddesinde, kapsamdaki personele (15.965) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarda ilave ödeme yapılacağı; ilave ödemeye hak kazanılmasında ve bu ödemenin yapılmasında, personelin aylık veya ücretlere ilişkin tabi olduğu hükümlerin uygulanacağı; bu ödemenin, ilgili mevzuatı uyarınca ödenmekte olan veya mali ve sosyal hakların tespitinde esas alınan aylık, ücret, zam, tazminat, ödenek, döner sermaye ödemesi, ikramiye ve diğer herhangi bir ödeme unsurunun ya da ücret tavanının hesabında dikkate alınmayacağı ve damga vergisi hariç herhangi bir vergi ve sigorta prim kesintisine tabi tutulmayacağı hüküm altına alınmıştır.
- Öte yandan, 5393 sayılı Belediye Kanununun 49 uncu maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca istihdam edilen tam zamanlı sözleşmeli personelin de söz konusu ek 40 ıncı maddede yer alan usul ve esaslar çerçevesinde ilave ödemeden yararlandırılması ve bu ödemenin maaş bordrosunda sözleşme ücreti ile birleştirilmeksizin ayrı bir sütun halinde ayrıca gösterilmesi gerekmektedir.

DEVLET MEMURLARINA YAPILAN SOSYAL YARDIMLAR (01.01.2024 - 31.12.2024)
(05.01.2024 tarih ve 27998389-010.06.02-2774790 No'lu (Sıra No: 1) Hazine ve Maliye Bakanlığı Kamu Mali Yönetim ve Dönüşüm Genel Müdürlüğü'nün Genelgesi)

Çeşidi		Kanuni Dayanağı	Aylar	Tutarı (TL)
Aile Yardımı (2.273 x Maaş Katsayısı)		657 s.K.md.202-206; 375 s KHK md.10; 527 s. KHK md.28;	Ocak-Haziran	1.729,46
			Temmuz-Aralık	
Çocuk Yardımı - 7 yaş ve üzeri çocuklar için (250 x Maaş Katsayısı)		657 s.K.md.202-206; 375 s KHK md.10; 527 s. KHK md. 28;	Ocak-Haziran	190,22
			Temmuz- Aralık	
Çocuk Yardımı - 0-6 yaş çocuklar için - 72 nci ay dahil (500 x Maaş Katsayısı)		657 s.K.md.202-206; 375 s KHK md.10; 527 s. KHK md. 28;	Ocak-Haziran	380,44
			Temmuz-Aralık	
Doğum Yardımı 633 s. KHK. Ek md. 4		Birinci çocuk için	Ocak-Aralık	300,00
		İkinci çocuk için		400,00
		Üçüncü ve sonraki çocuklar için		600,00
Ölüm Yardımı	Eş ve Çocuk Ölümü (9500 x Maaş Kat.)	657 s. K. md. 208, 562 s. KHK md. 4; 527 s. KHK md. 28;	Ocak-Haziran	7.228,27
			Temmuz-Aralık	
	Memurun Ölümü (9500xMaaş Kat.) x 2	657 s. K. md. 208, 562 s. KHK md. 4; 527 s. KHK md. 28;	Ocak-Haziran	14.456,55
			Temmuz-Aralık	

MEMURLARA VERİLECEK GİYECEK YARDIMI TABLOSU (01.01.2023 - 31.12.2024)

- 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 211 inci Maddesi -

(09.03.2023 tarih ve 27998389-010.06.02-1986557 (Sıra No: 9) ve 01.04.2024 tarih ve 27998389-010.06.02-3022155 (Sıra No: 4) Hazine ve Maliye Bakanlığı Kamu Mali Yönetim ve Dönüşüm Genel Müdürlüğü'nün, sayılı Genelgeleri)

(EK: 1) **Ayni Olarak Yapılacak Giyecek Yardımına İlişkin Azami Birim Fiyat Listesi**

Sıra No	CİNSİ	KDV Hariç Birim Fiyatlar (TL)	
		2023 Yılı	2024 Yılı
1	Takım Elbise	447,99	**626,92**
2	Tayyör	326,55	**456,97**
3	Yazlık Takım Elbise	444,18	**621,59**
4	Ceket	352,52	**493,32**
5	Pantolon-Etek	94,94	**132,86**
6	Gömlek-Bluz-Yelek-Tişört	61,34	**85,84**
7	Kravat-Papyon	17,22	**24,10**
8	Palto-Manto	447,99	**626,92**
9	Pardösü-Gocuk	221,00	**309,27**
10	Yağmurluk (Muşamba)	97,20	**136,02**
11	Meşin Ceket-Deri Ceket	402,44	**563,17**
12	Parka-Mont-Montgomer	198,97	**278,44**
13	Kaput	121,90	**170,59**
14	Erkek Ayakkabısı	126,42	**176,91**
15	Kadın Ayakkabısı	126,42	**176,91**
16	İş Ayakkabısı	88,08	**123,26**
17	Bot-Fotin	126,42	**176,91**
18	Lastik Çizme	45,96	**64,32**
19	Çorap	8,64	**12,09**
20	Eldiven (Yün)	11,05	**15,46**
21	Eldiven (Deri)	33,34	**46,66**
22	Atkı-Kaşkol	17,22	**24,10**
23	Kazak	69,11	**96,71**
24	Sarık veya Başörtüsü	34,32	**48,03**
25	Cüppe	102,51	**143,45**
26	Şapka-Başlık-Kep	33,67	**47,12**
27	İş Gömleği	45,20	**63,25**
28	İş Önlüğü	45,20	**63,25**
29	Ebe önlüğü	45,20	**63,25**
30	İş Elbisesi	126,42	**176,91**
31	Tulum	86,21	**120,64**
32	Hemşire-Ebe Forması	97,20	**136,02**
33	Laboratuvar Kıyafeti	70,62	**98,83**
34	Ameliyathane Kıyafeti	70,62	**98,83**
35	Bel Kemeri-Palaska	37,65	**52,69**
36	Baret	85,71	**119,94**
37	İçlik	65,45	**91,59**
38	Teçhizat Takımı	65,45	**91,59**

(EK: 2) **Nakdi Olarak Yapılacak Giyecek Yardımına İlişkin Azami Birim Fiyat Listesi**

Sıra No	CİNSİ	Birim Fiyatlar (TL)	
		2023 Yılı	2024 Yılı
1	Takım Elbise	483,84	**677,09**
2	Tayyör	352,67	**493,53**
3	Yazlık Takım Elbise	479,71	**671,31**
4	Ceket	380,70	**532,75**
5	Pantolon-Etek	102,51	**143,45**
6	Gömlek-Bluz-Yelek-Tişört	66,22	**92,67**
7	Kravat-Papyon	18,60	**26,03**
8	Palto-Manto	483,84	**677,09**
9	Pardösü-Gocuk	238,69	**334,02**
10	Yağmurluk (Muşamba)	104,96	**146,88**
11	Meşin Ceket-Deri Ceket	434,62	**608,21**
12	Parka-Mont-Montgomer	214,87	**300,69**
13	Kaput	131,68	**184,27**
14	Erkek Ayakkabısı	136,53	**191,06**
15	Kadın Ayakkabısı	136,53	**191,06**
16	İş Ayakkabısı	95,14	**133,14**
17	Bot-Fotin	136,53	**191,06**
18	Lastik Çizme	49,62	**69,44**
19	Çorap	9,34	**13,07**
20	Eldiven (Yün)	11,92	**16,68**
21	Eldiven (Deri)	35,99	**50,36**
22	Atkı-Kaşkol	18,60	**26,03**
23	Kazak	74,64	**104,45**
24	Sarık veya Başörtüsü	37,04	**51,83**
25	Cüppe	110,72	**154,94**
26	Şapka-Başlık-Kep	36,34	**50,85**
27	İş Gömleği	48,81	**68,30**
28	İş Önlüğü	48,81	**68,30**
29	Ebe önlüğü	48,81	**68,30**
30	İş Elbisesi	136,53	**191,06**
31	Tulum	93,08	**130,26**
32	Hemşire-Ebe Forması	104,96	**146,88**
33	Laboratuvar Kıyafeti	76,24	**106,69**
34	Ameliyathane Kıyafeti	76,24	**106,69**
35	Bel Kemeri-Palaska	40,65	**56,89**
36	Baret	92,56	**129,53**
37	İçlik	70,68	**98,91**
38	Teçhizat Takımı	70,68	**98,91**

II. BELEDİYE BAŞKANI ÖDENEĞİ, BELEDİYE ile BİRLİK MECLİS ve ENCÜMEN ÜYELERİ ile SULAMA BİRLİKLERİ BAŞKANI HUZUR HAKLARI

BELEDİYE BAŞKANI ÖDENEĞİ (01.01.2024 - 31.12.2024)
(5393 sayılı Belediye Kanununun 39 uncu md.)
(15.07.2023 Tarih ve 32249 Sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 7456 Sayılı Kanunun 28 nci md.)

Ödenecek Dönem	Belediyenin Nüfusuna Göre Başkan Ödeneği	Aylık Brüt Ödenek (TL)
01.01.2024 30.06.2024	10.000'e kadar olan beldelerde 72.280 x **0,760871 + Ek Ödeme**	54.995,76 TL
	10.001'den 50.000'e kadar olan beldelerde 82.280	62.604,47 TL
	50.001'den 100.000'e kadar olan beldelerde 102.280*	77.822,65 TL
	100.001'den 250.000'e kadar olan beldelerde 117.280	89.234,95 TL
	250.001'den 500.000'e kadar olan beldelerde 137.280	104.452,37 TL
	500.001'den 1.000.000'a kadar olan beldelerde 157.280	119.669,79 TL
	1.000.001'den 2.000.000'a kadar olan beldelerde 192.280	146.300,28 TL
	2.000.001'den fazla olan beldelerde 232.280	176.735,12 TL
	Gösterge Rakamı **(15.965) x** Memur Aylık Katsayısı **(0,760871) -** Damga Vergisi **(Binde 7,59) = 12.055,10.- TL**	**12.055,10 TL****

*Nüfusu 50.001'den az olan il merkezi beldelerde bu ödeneğin hesaplanmasında 100.000 gösterge rakamı esas alınır.
** Aylık Brüt Ödeneklere Ek Ödeme Net Olarak Eklenecektir.

Ek Ödeme: 7456 Sayılı Kanunun 28. Maddesi:
- 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin "EK MADDE 40"a Göre: Belediye Başkanlarına **15.965** gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarda ilave ödeme yapılır. Bu ödeme Damga Vergisi **(Binde 7,59)** hariç herhangi bir vergi ve sigorta prim kesintisine tabi tutulmaz.
- Belediye Başkan ve Belediye Başkan Yardımcılarına "**Ek Ödeme"** Tam Olarak Ödenir
- 5393 sayılı Kanunun 49 uncu maddesinin 7 nci fıkrasına göre belediye meclis üyeleri arasından görevlendirilen başkan yardımcılarının 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Ek 40 ıncı maddesinin (a) bendine göre memurlara verilen net tutar ilave ödemede herhangi bir orana bağlanmaksızın (2/3 gibi) tam olarak ödenir. (5393 sayılı Kanunun 40 ıncı maddesinin üçüncü fıkrasının uygulanmasında dikkate alınmak üzere başkan vekilleri dahil);

BELEDİYE MECLİS ÜYELERİ HUZUR HAKKI (01.01.2024 - 31.12.2024)
(5393 sayılı Belediye Kanununun 32 nci md.)

Ödenecek Dönem	Nüfuslarına Göre Belediye Meclisi Huzur Hakkı	Azami Günlük Brüt Huzur Hakkı (TL)
01.01.2024 - 30.06.2024	10.000'e kadar olan beldelerde	611,06 TL
	10.001'den 50.000'e kadar olan beldelerde	695,61 TL
	50.001'den 100.000'e kadar olan beldelerde	864,69 TL
	100.001'den 250.000'e kadar olan beldelerde	991,50 TL
	250.001'den 500.000'e kadar olan beldelerde	1.160,58 TL
	500.001'den 1.000.000'a kadar olan beldelerde	1.329,66 TL
	1.000.001'den 2.000.000'a kadar olan beldelerde	1.625,56 TL
	2.000.001'den fazla olan beldelerde	1.963,72 TL

Meclis başkan ve üyelerine, belediye başkanına ödenmekte olan aylık brüt ödeneğin günlük tutarının üçte birini geçmemek üzere (Başkan ödeneği/90) meclis tarafından belirlenecek miktarda huzur hakkı ödenir. TL cinsinden yapılan işlemlerin sonuçlarında ve ödeme aşamalarında yarım kuruş ve üzerindeki değerler bir kuruşa tamamlanır; yarım kuruş altındaki değerler dikkate alınmaz.

BELEDİYE ENCÜMEN ÜYELERİ ÖDENEĞİ (01.01.2024 - 31.12.2024)
(5393 sayılı Belediye Kanununun 36 ncı md. ve 5216 sayılı Kanunun 16 ncı md.)

Ödenecek Dönem	Nüfuslarına Göre Seçilmiş Belediye Encümeni Başkan ve Üyeleri Ödeneği	Aylık Brüt Ödenek (TL)
01.01.2024 - 30.06.2024	Nüfusu 10.000'e kadar olan belediyelerde 3.500 x **0,760871**	2.663,05 TL
	Nüfusu 10.001-50.000'e kadar olan belediyelerde 4.500	3.423,92 TL
	Nüfusu 50.001-200.000'e kadar olan belediyelerde 6.000	4.565,23 TL
	Nüfusu 200.001'in üzerinde olan belediyelerde ise 7.500	5.706,53 TL
	Büyükşehir belediye encümen başkanı ve seçilmiş üyelerine 12.000	9.130,45 TL

Encümenin memur üyelerine bu tutarların yarısı ödenir.

BİRLİK BAŞKANI, ENCÜMENİ ve MECLİS ÜYELERİ HUZUR HAKLARI (01.01.2024 - 31.12.2024) (5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanununun 22 nci md.)		
Ödenecek Dönem	**Mahiyeti**	**Brüt Ödenek** (TL)
01.01.2024 30.06.2024	Birlik Başkanı (5.000 x **0,760871**)	**3.804,35 TL**
	Birlik Encümen Üyeleri (2.000 x Katsayı)	**1.521,74 TL**
	Birlik Meclis Üyeleri (Köylere hizmet götürme birliklerinin birlik meclisleri hariç) 1.500	**1.141,30 TL**

SULAMA BİRLİK BAŞKANI, YÖNETİM ve DENETİM KURULU ÜYELERİNE ÖDENECEK HUZUR HAKLARI **(01.01.2024 - 31.12.2024)** (6172 sayılı Sulama Birlikleri Kanununun)		
Ödenecek Dönem	**Mahiyeti**	**Ödenecek Üst Limit** (TL)
01.01.2024 31.12.2024	Birlik Başkanı Ödenecek Aylık Huzur Hakkı Brüt Asgari Ücretin 3 Katı (20.002,50 x 3)	**60.007,50 TL**
	Yönetim Kurulu Üyelerine Ödenecek Aylık Huzur Hakkı Brüt Asgari Ücretin Yarısı (20.002,50 /2)	**10.001,25 TL**
	Denetim Kurulu Üyelerine Ödenecek Yıllık Huzur Hakkı Brüt Asgari Ücret (10.008,00)	**20.002,50 TL**
Not: Birlik başkanı, yönetim ve denetim kurulu üyelerine ödenecek huzur hakkı, üst limitler ve üst limitlerin altında, birlik meclisinin dönem başı toplantısında belirlenir.		

BELEDİYE MECLİSİNİN GÖRÜŞECEĞİ MUTAT KONULAR VE AYLARI	
Belediye Meclisin Mutat Olarak Görüşeceği Konular	**Meclisin Görüşeceği Ay veya Görüşme Zamanı**
Tam ve kısmi zamanlı sözleşmeli personelin ücretlerinin görüşülmesi	Ocak ayı meclis toplantısı
Meclis üyesi başkan yardımcısı ücreti	Ocak ayı meclis toplantısı (Belediye başkanına verilen ödeneğin 2/3'ünü aşmamak üzere)
Komisyon üyeleri huzur ücreti	Ocak ayı meclis toplantısı
Meclis üyeleri huzur ücreti	Ocak ayı meclis toplantısı
Zabıta ve itfaiye personeli maktu fazla çalışma ücretleri	Ocak ayı meclis toplantısı
Denetim komisyon üyelerinin seçimi	Ocak ayı meclis toplantısı
İhtisas komisyon üyelerinin seçimi	Mahalli idareler seçiminden sonraki Nisan ayı meclis toplantısı (Her yıl Nisan ayında komisyon üyeleri seçimleri yenilenir)
Faaliyet raporunun görüşülmesi	Nisan ayı meclis toplantısı
Meclis birinci ve ikinci başkan vekillerinin, ikisi yedek olmak üzere en az dört kâtip üyelerinin, encümen üyelerinin, il ve ilçe belediyeleri ile nüfusu 10.000'in üzerindeki belediyelerde plan ve bütçe komisyonuyla imar ve bayındırlık komisyonu üyelerinin, büyükşehir belediyelerinde ise plan ve bütçe, imar ve bayındırlık, çevre ve sağlık, eğitim, kültür, gençlik ve spor komisyonu ile ulaşım komisyon üyelerinin iki yıl görev yapmak üzere seçilmesi (İki yıldan sonra seçilecek başkanlık divanı, yapılacak ilk mahalli idareler seçimlerine kadar görev yapar)	Mahalli idareler seçim sonuçlarının ilânını takip eden Nisan ayında
Encümen üye seçimi	Mahalli idareler seçiminden sonraki Nisan ayında (Her yıl Nisan ayında encümen seçimleri yenilenir)
Denetim raporunun okunması suretiyle bilgi verilmesi	Nisan ayı meclis toplantısı
Kesin hesabın görüşülmesi	Mayıs ayı meclis toplantısı
Büyükşehir ilçe belediyelerin bütçeyi görüşmesi **	Ekim ayı meclis toplantısı
Bütçenin görüşülmesi	Kasım ayı meclis toplantısı
Su kanalizasyon idarelerinin bütçelerinin görüşülmesi	Kasım ayı meclis toplantısı
Performans programının görüşülmesi	İlgili olduğu yılın başından önce
Stratejik plânın görüşülmesi *	Mahalli idareler genel seçimlerinden itibaren 6 ay içinde

* Nüfusu 50.000'in altında olan belediyelerde stratejik plân yapılması zorunlu değildir. Stratejik plân ve performans programı bütçenin hazırlanmasına esas teşkil eder ve belediye meclisinde bütçeden önce görüşülerek kabul edilir.
** Meclisin bütçe görüşmesine rastlayan toplantı süresi plan ve bütçe komisyonu toplantı süresi de dahil olmak üzere en çok yirmi gündür. Meclis bu süre içinde bütçeyi görüşüp karara bağlar. Büyükşehir ve ilçe belediye bütçeleri, büyükşehir belediye meclisinde Kasım ayı toplantısında, birlikte görüşülerek karara bağlanır.

DAVA KONUSU UYUŞMAZLIKLARIN ANLAŞMA YOLUYLA TASFİYESİ (01.01.2024 - 31.12.2024) (5393 sayılı Belediye Kanunun 18 inci maddesinin (h) ve 34 üncü maddesinin (f) bentleri) (Yeniden Değerleme Oranı: 58,46)		
Yetkili Organ	**Mahiyeti**	**Tutarı** (TL)
Belediye Meclisi	Vergi, resim ve harçlar dışında kalan dava konusu olan belediye uyuşmazlıklarını sulh ile tasfiyeye, kabul ve feragate karar vermek	101.735,36.- TL'den fazla olan
Belediye Encümeni	Vergi, resim ve harçlar dışında kalan dava konusu olan belediye uyuşmazlıklarının anlaşma ile tasfiyesine karar vermek	101.735,36.- TL'den az olan

III. 4734 SAYILI KAMU İHALE KANUNU PARASAL LİMİTLERİ ile (4734) İHALE İLAN SÜRELERİ ve KURALLARI, 2886 SAYILI DEVLET İHALE KANUNU PARASAL LİMİTLERİ ile (2886) İHALE İLAN SÜRELERİ ve USULLERİ

4734 SAYILI KAMU İHALE KANUNU PARASAL LİMİTLERİ (01.02.2024 - 31.01.2024)

(23.01.2023 tarihli ve 32084 sayılı R.G.'de Kamu İhale Kurumu tarafından yayımlanan 2023/1 no'lu Kamu İhale Tebliği)
(24.01.2024 tarihli ve 32439 sayılı R.G.'de Kamu İhale Kurumu tarafından yayımlanan 2024/1 no'lu Kamu İhale Tebliği)

Açıklama	Alımın Türü	Kanuni	(2023 Yılı) Tutarı (TL) *	(2024 Yılı) Tutarı (TL) *
Belediye Şirketleri	Mal ve Hizmet Alımları	4734 sayılı K. 3/g Md.	66.224.498	**95.508.971**
Eşik Değer	Mal ve Hizmet Alımları (Genel Büt. Dahil İd, Katma Bütçeli	4734 sayılı K. 8/a Md.	7.916.776	**11.417.574**
	Mal ve Hizmet Alımları (Belediye, Özel İda. ve Birlik)	4734 sayılı K. 8/b Md.	13.194.664	**19.029.344**
	Yapım İşleri (Kanun Kapsamındaki Tüm İdareler)	4734 sayılı K. 8/c Md.	290.284.533	**418.648.353**
Açık İhale Usulü Kamu (İhale tarihinden en az **40** gün önce en az bir defa **Kamu İhale Bülteni**) (EKAP 28 Gün Önce) Ön ilan yapılması halinde 40 günlük ilan ve davet süresi 24 (yirmi dört) güne kadar indirilebilir	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı K 13/a-1 Md.	13.194.664 ve üzeri	**19.029.344 ve üzeri**
	Yapım İşleri	4734 sayılı K 13/a-1 Md.	290.284.533 ve üzeri	**418.648.353 ve üzeri**
Belli İstekliler Arasında İhale Usulü **Kamu İhale Bülteni** Ön Yeterlilik İlan Limiti (Son başvuru tarihinden en az 14 gün önce en az bir defa)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı K 13/a-2 Md.	13.194.664 ve üzeri	**19.029.344 ve üzeri**
	Yapım İşleri	4734 sayılı K 13/a-2 Md.	290.284.533 ve üzeri	**418.648.353 ve üzeri**
Pazarlık Usulü **Kamu İhale Bülteni** İlan Limiti (İhale tarihinden en az 25 gün önce en az bir defa)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı K 13/a-3 Md.	13.194.664 ve üzeri	**19.029.344 ve üzeri**
	Yapım İşleri	4734 sayılı K 13/a-3 Md.	290.284.533 ve üzeri	**418.648.353 ve üzeri**
İhale tarihinden en az **7** (yedi) gün önce ihalenin ve işin yapılacağı yerde çıkan bir gazete ve internet haber sitesinde en az birer defa yayımlanarak ilân edilecektir. İhalenin veya işin yapılacağı yerde gazete çıkmaması veya internet haber sitesi yönetimi bulunmaması hâlinde ilan, aynı süreler içinde **Basın İlân Kurumu İlan Portalında** yayınlanacaktır.	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı K 13/b-1 Md.	863.700	**1.245.628**
	Yapım İşleri	4734 sayılı K 13/b-1 Md.	1.727.489	**2.491.384**
İhale tarihinden en az **14** (ondört) gün önce **Kamu İhale Bülteninde** ve işin yapılacağı yerde çıkan bir gazete ve bir internet haber sitesinde, en az birer defa yayımlanarak ilân edilecektir. İhalenin veya işin yapılacağı yerde gazete çıkmaması veya internet haber sitesi yönetimi bulunmaması hâlinde ilan, aynı süreler içinde **Basın İlân Kurumu İlan Portalında** yayınlanacaktır.	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı K 13/b-2 Md.	863.700 - 1.727.489 arası	**1.245.628 - 2.491.384 arası**
	Yapım İşleri	4734 sayılı K 13/b-2 Md.	1.727.489 - 14.396.542 arası	**2.491.384 - 20.762.692 arası**
İhale tarihinden en az **21** (yirmibir) gün önce **Kamu İhale Bülteninde** ve işin yapılacağı yerde çıkan bir gazete ve bir internet haber sitesinde, En az birer defa yayımlanarak ilân	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı K 13/b-3 Md.	1.727.489 - 14.396.542 arası	**2.491.384 - 20.762.692 arası**

edilecektir. İhalenin veya işin yapılacağı yerde gazete çıkmaması veya internet haber sitesi yönetimi bulunmaması hâlinde ilan, aynı süreler içinde **Basın İlân Kurumu İlan Portalında** yayınlanacaktır.	Yapım İşleri	4734 sayılı K 13/b-3 Md.	1.727.489 - 14.396.542 arası	**2.491.384 - 20.762.692 arası**
Doğrudan Temin Usulü ile Yapılacak Alımlar	**Büyükşehir Sınırı İçindeki İdareler**	**4734 sayılı K. 22/d Md.**	**431.810**	**622.756**
	Diğer İdareler	**4734 sayılı K. 22/d Md.**	**143.845**	**207.453**
Şikayette Bulunan İsteklilerin Kamu İhale Kurumuna Yatıracakları İtirazen Şikayet Başvuru Bedeli	Yaklaşık maliyeti 4.557.797.- TL'ye** kadar olan ihalelerde **Yaklaşık maliyeti 6.573.254 .- TL'ye kadar olan ihalelerde**	4734 sayılı K 53/j-2 Md.	27.322	**39.403**
	Yaklaşık maliyeti 4.557.797.- TL'den 18.231.255.- TL'ye kadar olanlarda** **Yaklaşık maliyeti 6.573.254.- TL'den 26.293.115.-TL'ye kadar olanlarda**	4734 sayılı K 53/j-2 Md.	54.677	**78.855**
	Yaklaşık maliyeti 18.231.255.- TL'den 136.734.452.- TL'ye kadar olanlarda** **Yaklaşık maliyeti 26.293.115.- TL'den 197.198.426.- TL'ye kadar olanlarda**	4734 sayılı K 53/j-2 Md.	82.018	**118.286**
	Yaklaşık maliyeti 136.734.452.- TL** ve üzerinde olanlarda **Yaklaşık maliyeti 197.198.426.- TL ve üzerinde olanlarda**	4734 sayılı K 53/j-2 Md.	109.370	**157.733,-**
Pazarlık Usulü ile Yapılacak Alımlar		**4734 sayılı K. 21/f Md.**	**1.456.202**	**2.076.108**
İhalelerden Kesilecek Kamu İhale Kurumu Payı (Sözleşme bedelinin onbinde beşi)		4734 sayılı K. 53/j-1 Md.	2.879.202	**4.152.385**
Yapım işlerinde İş deneyimi bulunmayan mühendis veya mimarların, aldıkları lisans eğitimine uygun yapım işi ihalelerine başvurularında, toplam süresi onbeş yılı geçmemek kaydıyla mezuniyetlerinden sonra geçen her yıl, hesaplanmak üzere 10 uncu madde kapsamındaki benzer iş deneyimi olarak dikkate alınacak limit		4734 sayılı K. 62/h Md.	1.597.917	**2.304.515**
* KDV Hariçtir. ** 2023 Yılı				

İHALE İLAN SÜRELERİ ve KURALLARI (2023 - 2024 Yılı)
(4734 Sayılı Kamu İhale Kanunu 13. Md.)

Eşik Değere Eşit ve Aşan İhalelerde

İHALE USULLERİ	AÇIK İHALE	BELLİ İSTEKLİLER	PAZARLIK (21/ b-c-f de İlan Zorunlu Değil)
2023 Yılı: Yaklaşık maliyeti eşik değerlere eşit (Mal ve Hizmet Alımları **Genel Büt: 7.916.776.-TL Diğer Büt: 13.194.664.-TL) (Yapım İşleri 290.284.533.-TL)** veya bu değerleri aşan ihaleler **2024 Yılı:** Yaklaşık maliyeti eşik değerlere eşit (Mal ve Hizmet Alımları **Genel Büt: 11.417.574.-TL Diğer Büt: 19.029.344.-TL) (Yapım İşleri 418.648.353.-TL)** veya bu değerleri aşan ihaleler **(13/a kapsamında)**	İhale tarihinden en az **40 gün** önce **Kamu İhale Bülteni ***	Ön yeterlilik ilanları son başvuru tarihinden en az **14 gün** önce Ön Yeterlilik İlanı **Kamu İhale Bülteni**	İhale tarihinden en az **25 gün** önce **Kamu İhale Bülteni**

(*) İlanların elektronik araçlarla hazırlanması ve gönderilmesi halinde 40 günlük ilan süresi 7(yedi) gün, İlan ile ihale ve ön yeterlik dokümanına Elektronik Kamu Alımları Platformu üzerinden doğrudan erişimin temin edilmesi halinde 40 günlük ilan ve davet süresi 5(beş) gün kısaltılabilir. İhaleye katılmak için ihale dokümanının EKAP üzerinden e-imza veya Kurumca belirlenecek diğer elektronik yöntemlerden birisi kullanılarak indirilmesi zorunluluğu ile birlikte bu süre 28 gün olarak uygulanmaktadır. (Bkz: Elektronik İhale Uygulama Yönetmeliği - Madde 16)
- Ön ilan yapılması halinde 40 günlük ilan ve davet süresi 24 (yirmi dört) güne kadar indirilebilir.

Eşik Değerin Altındaki İhalelerde	
2023 Yılı: Yaklaşık maliyeti eşik değerlerin altında ve **863.700.-TL** ye kadar olan mal ve hizmet alımları ile **1.727.489.-TL** kadar olan yapım işleri ihalesi **2024 Yılı:** Yaklaşık maliyeti eşik değerlerin altında ve **1.245.628.-TL** ye kadar olan mal ve hizmet alımları ile **2.491.384.-TL** kadar olan yapım işleri ihalesi **(13 b/1 kapsamında)**	İhale tarihinden **en az 7 (yedi) gün önce** ihalenin ve işin yapılacağı yerde çıkan **bir gazete ve internet haber sitesinde** en az birer defa yayımlanmak suretiyle ilân edilerek duyurulur. İhalenin veya işin yapılacağı yerde gazete çıkmaması veya internet haber sitesi yönetimi bulunmaması hâlinde ilan, aynı süreler içinde **Basın İlân Kurumu İlan Portalında** yayınlanacaktır.
2023 Yılı: Yaklaşık maliyeti **863.700.-TL** ile **1.727.489.-TL** arasında kalan mal ve hizmet alımları ile **1.727.489.-TL** ile **14.396.542.-TL** arasında kalan yapım işleri ihalesi **2024 Yılı:** Yaklaşık maliyeti **1.245.628.-TL** ile **2.491.384.-TL** arasında kalan mal ve hizmet alımları ile **2.491.384.-TL** ile **20.762.692.-TL** arasında kalan yapım işleri ihalesi **(13 b/2 kapsamında)**	İhale tarihinden **en az 14 (ondört) gün önce** Kamu İhale Bülteninde ve işin yapılacağı yerde çıkan **bir gazete ve bir internet haber sitesinde,** en az birer defa yayımlanmak suretiyle ilân edilerek duyurulur. İhalenin veya işin yapılacağı yerde gazete çıkmaması veya internet haber sitesi yönetimi bulunmaması hâlinde ilan, aynı süreler içinde **Basın İlân Kurumu İlan Portalında** yayınlanacaktır.
2023 Yılı: Yaklaşık maliyeti **1.727.489.-TL** üzerinde ve eşik değer altında kalan mal ve hizmet alımları ile **14.396.542.-TL** üzerinde ve eşik değerin altında olan yapım işleri ihalesi **2024 Yılı:** Yaklaşık maliyeti **2.491.384.-TL** üzerinde ve eşik değer altında kalan mal ve hizmet alımları ile **20.762.692.-TL** üzerinde ve eşik değerin altında olan yapım işleri ihalesi **(13 b/3 kapsamında)**	İhale tarihinden **en az 21 (yirmibir) gün önce** Kamu İhale Bülteninde ve işin yapılacağı yerde çıkan **bir gazete ve bir internet haber sitesinde,** En az birer defa yayımlanmak suretiyle ilân edilerek duyurulur. İhalenin veya işin yapılacağı yerde gazete çıkmaması veya internet haber sitesi yönetimi bulunmaması hâlinde ilan, aynı süreler içinde **Basın İlân Kurumu İlan Portalında** yayınlanacaktır.

EŞİK DEĞERLER (2023 - 2024 Yılı)
(4734 Sayılı Kamu İhale Kanunu 8. Md.)

Açıklama	Mal / Hizmet Alımları	Yapım İşleri
a) Genel bütçeye dahil daireler **(2023)**	7.916.776.-TL	290.284.533.-TL
b) Kanun kapsamındaki Diğer idareler **(2023)**	13.194.664.-TL	290.284.533.-TL
a) Genel bütçeye dahil daireler **(2024)**	**11.417.574.-TL**	**418.648.353.-TL**
b) Kanun kapsamındaki Diğer idareler **(2024)**	**19.029.344.-TL**	**418.648.353.-TL**

NOT: 1- Kamu İhale Bülteni'nde 4734 - 13(b)/1 kapsamındaki ihale ilanları ücretsiz, diğer tüm ihale ilanları (4734 Kapsamında, Kapsam dışı, İstisna vb.) ücretli yayımlanmaktadır. Tüm Düzeltme / İptal / Sonuç İlanları ise ücretsiz yayımlanmaktadır.
2- 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 67. maddesinde belirtilen eşik değerler ve parasal limitler 01.02.2024 tarihinde güncellenmiş ve 24.01.2024 / 32439 tarih ve sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmıştır.

2886 SAYILI DEVLET İHALE KANUNU PARASAL LİMİTLERİ (01.01.2023 - 31.12.2024)
(Bu parasal limitler satış, kiraya verme, mülkiyetin gayri ayni hak tesisi ve trampa işleri için uygulanacaktır)
(31.12.2022 tarih ve 32060 (1. Mükerrer) sayılı R.G. yayınlanan 7427 sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Eki İ Cetveli)
(31.12.2023 tarih ve 32416 (1. Mükerrer) sayılı R.G. yayınlanan 7489 sayılı 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Eki İ Cetveli)

İşlemin Türü		Kanuni Dayanağı	(2023) Tutarı (TL)*	(2024) Tutarı (TL)*
Basın İlan Kurumunca Yapılan İlanın Alt Parasal Limiti		2886 s.K. md. 17/2	2.138.400	**3.210.000**
Resmi Gazete ile İlanın Alt Parasal Limiti		2886 s.K. md. 17/3	6.415.200	**9.625.000**
Açık Teklif Usulü Parasal Limiti		2886 s. K. md. 45**	6.411.600	**9.620.000**
Pazarlık Usulü Parasal Limiti	İllerde, kuruluş merkezlerinde, büyükşehir belediyesi sınırları içindeki ve nüfusu 50000'i geçen ilçelerde	2886 s. K. md. 51/a	234.000	**355.000**
	Diğer ilçelerde	2886 s. K. md. 51/b	115.920	**175.000**
Mahalli Komisyonların Yetkileri (2886 s. Kan. 76. Md.)	Taşınır ve taşınmaz malların satış, kira, trampa edilmesi ve mülkiyetin gayri ayni hak tesislerinde, mahalli komisyonların ihaleye selahiyetleri miktarı Yılı Bütçe Kanunu ile belirlenmektedir. (2886 s. Kan. 76. Md.) - (7427 ve 7489 s. Bütçe Kanunu (İ) cetveli)			
	a) Ankara, İstanbul ve İzmir illerinde	2886 s. K. md. 76	1.411.200	**2.118.000**
	b) Diğer büyükşehir belediyesi olan illerde	2886 s. K. md. 76	707.400	**1.070.000**
	c) Diğer illerde ve nüfusu 50 bini geçen ilçelerde	2886 s. K. md. 76	513.000	**770.000**
	ç) Diğer ilçelerde	2886 s. K. md. 76	383.400	**578.000**
	Bu madde ile ilgili parasal sınırları, her biri için ayrı ayrı veya birlikte dört katına kadar artırmaya Çevre ve Şehircilik Bakanı yetkilidir.			

* KDV Hariçtir.
,** Bu madde ile ilgili parasal sınır, Hazineye ait taşınmazların satışında 10.000.000 TL olup, bu tutarı yirmi katına kadar artırmaya Çev. Şeh. ve İk. Değ. Bak. yetkilidir.

İHALE İLAN SÜRELERİ ve KURALLARI (2023 - 2024 Yılı) (2886 Sayılı Devlet İhale Kanunu 17. Md.)
1. İhalenin yapılacağı yerdeki ilanlar:
İhaleler, ihalenin yapılacağı yerde çıkan bir gazete ve bir internet haber sitesinde duyurulur. Gazete ve internet haber sitesi ile yapılacak ilk ilan ile ihale günü arası 10 günden, son ilan ile ihale günü arası 5 günden az olamaz. İhalenin yapılacağı yerde gazete çıkmıyor veya internet haber sitesi yönetimi bulunmuyorsa, ilk ilan ile ihale günü arası 10 günden, son ilan ile ihale günü arası 5 günden az olmamak üzere Basın İlân Kurumu İlan Portalın da yayınlanacaktır.
2- Diğer şehirlerde yapılacak ilanlar:
2023 Yılı: Tahmin edilen bedeli her yıl Genel Bütçe Kanunu ile belirlenecek miktarı **(KDV hariç 2.138.400.-TL)** aşan ihale konusu işler, **2024 Yılı:** Tahmin edilen bedeli her yıl Genel Bütçe Kanunu ile belirlenecek miktarı **(KDV hariç 3.210.000.-TL)** aşan ihale konusu işler, "İhalenin yapılacağı yerdeki ilanların" haricinde bu ilana ilaveten, tirajı göz önüne alınarak ili Basın-İlan Kurumunca tespit olunacak günlük gazetelerden birinde, ihale tarihinden an az 10 gün önce birer defa daha ilan edilir.
3- Resmi Gazete ile yapılacak ilanlar:
2023 Yılı: Tahmin edilen bedeli **2.138.400.-TL'sının** üç katını **(KDV hariç 6.415.200.-TL)** aşan ihale konusu işler, **2024 Yılı:** Tahmin edilen bedeli **3.210.000.-TL'sının** üç katını **(KDV hariç 9.630.000.-TL)** aşan ihale konusu işler, "İhalenin yapılacağı yerdeki ilanlar" ve "Diğer şehirlerde yapılacak ilanlar"ın haricinde bunlara ilaveten, ihale tarihinden en az 10 gün önce bir defa da Resmi Gazete'de ilan edilecektir.
4- Yurt içinde ve yurt dışında çıkan başka gazeteler veya internet haber siteleri ya da öteki yayın araçları ile ilan:
İdareler, işin önem ve özelliğine göre bu ilanları yurt içinde ve yurt dışında çıkan başka gazeteler veya internet haber siteleri ya da öteki yayın araçları ile de ayrıca yayınlatabilirler.
5. Pazarlık usulü ile yapılacak ihalelerin ilanı:
Pazarlık usulü ile yapılacak ihaleler için idareler, ilan yapıp yapmamakta serbesttirler.
- İlan sürelerinin hesaplanmasında ilanın yayımlanması gereken yayın organında veya yerinde yayımlandığı gün dikkate alınır, ihale günü veya son başvuru günü dikkate alınmaz. Maddede belirlenen ilan sürelerine uyulması amacıyla, ilan metinlerinin ilan yapılacak yerlere yeterli süreler hesaplanarak öncesinden gönderilmesi zorunludur.

IV. 5018 SAYILI KAMU MALİ YÖNETİMİ ve KONTROL KANUNU PARASAL LİMİTLER

AVANS VE KREDİ MİKTARI ve DİĞER HUSUSLAR (01.01.2023 - 31.12.2024)
(31.12.2022 tarih ve 32060 (1. Mükerrer) sayılı R.G. yayınlanan 7427 sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Eki İ Cetveli)
(31.12.2023 tarih ve 32416 (1. Mükerrer) sayılı R.G. yayınlanan 7489 sayılı 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Eki İ Cetveli)

5018 sayılı Kanununun 35 inci maddesinin 1 inci fıkrası ile 40/4 ve 79 uncu maddesine ilişkin parasal hadler	2023 Tutarı (TL)	2024 Tutarı (TL)
a) Yapım işleri ile mal ve hizmet alımları için (5018 sayılı K. 35/1. Madde)		
1) İllerde, kuruluş merkezlerinde, büyükşehir belediye sınırları içindeki ilçeler ve nüfusu 50.000'i geçen ilçelerde (1/a)	3.820	8.600
2) Diğer ilçelerde (1/b)	1.990	4.400
b) Erbaş ve erlerden terhis, terhis mahiyetinde izin ve muayeneye sevk edilenler ile asker sevk ve celp dönemlerinde asker sevki ile ilgili olarak askerlik şubesi ve eğitim merkez K.lığı, askeri daire, Jandarma ve Sahil Güvenlik mutemetlerine	295.900	660.000
c) Şehit cenazelerinin nakli, firari askerler, şüpheli, tutuklu veya hükümlü askerlerin sevkinde kullanılmak üzere	44.000	99.000
ç) Yabancı konuk ve heyetlerin ağırlanması amacıyla görevlendirilen mihmandarlara	25.530	57.000
d) Bakanların katılacağı yurt dışı seyahatlerde kullanılmak üzere	74.000	165.000
e) Mahkeme harç ve giderleri için		
1) Mahkeme harç ve giderleri (Ankara ve İzmir il merkezleri için)	300.000	500.000
2) Mahkeme harç ve giderleri (İstanbul merkezleri için)	250.000	300.000
3) Diğer il ve ilçelerde	100.000	150.000
f) Doğal afetler nedeniyle oluşacak ihtiyaçlar için	202.200	455.000

g) İl dışına yapılacak seyahatlerde kullanılacak akaryakıt giderleri için	19.900	45.000
ğ) Yakalanan yasa dışı göçmenler ile sınır dışı edilecek şahıslar için kullanılmak üzere	81.000	181.000
h) Türkiye Büyük Millet Meclisi İdari Teşkilatı ve Cumhurbaşkanlığı	1.470.130	3.300.000
ı) Askeri daire, Jandarma ve Sahil Güvenlik mutemetleri ile Milli İstihbarat Teşkilatı daire mutemetlerine ve dış temsilcilikler emrine verilecek avans tutarları, ilgili idarelerin görüşleri alınmak suretiyle askeri birlik, daire ve dış temsilcilikler itibarıyla Hazine ve Maliye Bakanlığınca ayrıca belirlenmek üzere;		
1- Askeri daire, Jandarma ve Sahil Güvenlik mutemetlerine	295.900	660.000
2- Milli İstihbarat Teşkilatı mutemetlerine	148.000	330.000
3- Dış Temsilciliklere	1.110.340	2.480.000
i) 5018 sayılı Kanuna ekli (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idarelerin;		
- Kuruluş merkezlerindeki mutemetlerine	2.762.000	6.160.000
- Merkez dışındaki birim mutemetlerine	1.111.000	2.480.000
j) Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı mutemetlerine	2.762.000	6.160.000
k) Yükseköğretim Kurumları Sağlık Kültür ve Spor Daire Başkanlıklarının harcamaları için kullanılmak üzere	19.900	45.000
l) Yargılama giderleri	50.000	112.000
m) Posta ve Telgraf Giderleri (Yüksek Mahkemeler için)	9.250	21.000
n) Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına ait kadın konukevleri ve bağlı birimlerinden hizmet alan kadınların harçlıkları için		
1) Büyükşehir belediye sınırları içinde (5018 sayılı K. 35/1. Madde)	20.100	45.000
2) Diğer il ve ilçelerde (5018 sayılı K. 35/1. Madde)	12.060	27.000
o) Bağış ve Yardımlar (5018 sayılı K. 40/4. Madde)	90.000	164.000
p) Taşınır ve taşınmaz satışı (5018 sayılı K. 46/2. Madde)	1.140.000.000	1.711.000.000
r) Kamu alacaklarının silinmesi		
1) Zarurî veya mücbir sebeplerle takip ve tahsil imkânı kalmayan, (5018 sayılı K. 79. Madde/a)	30.000	50.000
2) Tahsili için yapılacak takibat giderlerinin asıl alacak tutarından fazla olacağı anlaşılan (5018 s. K. 79. Mad./b)	30	50
s) Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı kararnamesi (4 sayılı C.K. 409-1/ı Madde) (Kurumun Hak ve Alacaklarının Terkini)	1.364	1.750

TAHSİLDARLARIN KASADA TUTABİLECEKLERİ PARA LİMİTİ (01.01.2023 - 31.12.2024)

(31.12.2022 tarih ve 32060 (1. Mükerrer) sayılı R.G. yayınlanan 7427 sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Eki İ Cetveli)
(31.12.2023 tarih ve 32416 (1. Mükerrer) sayılı R.G. yayınlanan 7489 sayılı 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Eki İ Cetveli)

Kanuni Dayanağı	Nüfusu	2023 Miktarı (TL)	2024 Miktarı (TL)
Belediye Tahsilat Yönetmeliğinin 10. Md., 5018 sayılı K. 35. md. 1. fıkrası (1/a) 7427 S. 2023 Y. Bütçe Kan. (İ) cetveli **(3.820 TL)** 7489 S. 2024 Y. Bütçe Kan. (İ) cetveli **(8.600 TL)**	10.000'e kadar olan belediyeler (1/a x 2)	7.640	17.200
	10.000'den fazla olan belediyeler (1/a x 4)	15.280	34.400

V. BELEDİYE SÖZLEŞMELİ PERSONEL ÜCRETLERİ ve EK ÖDEME ORANLARI

(1) SAYILI CETVEL DÖNEMİNDE GEÇERLİ OLMAK ÜZERE, 5393 SAYILI KANUN ÇERÇEVESİNDE ÇALIŞTIRILACAK SÖZLEŞMELİ PERSONELİN UNVAN BAZINDA ÜCRET TAVANLARI (01.01.2024 - 30.06.2024)

(Hazine ve Maliye Bakanlığı Kamu Mali Yönetim ve Dönüşüm Genel Müdürlüğü'nün 05.01.2024 tarih ve 27998389-010.06.02-2774790 sayılı (Sıra No: 3) Genelgesi)

Unvan	Sınıf	Derece	657 Sayılı Kanuna Göre Net Aylık Tutarı (TL)	Kısmi Zamanlı Sözleşmeli Personel Net Ücret Tavanı (TL)	Tam Zamanlı Sözleşmeli Personel Net Ücret Tavanı (TL)
Avukat	AH	1/1	21.838,16	10.919,08	27.297,70
Çocuk Eğiticisi (Yükseköğrenim Mezunu)	TH	3/1	15.521,75		19.402,19
Çocuk Eğiticisi (Lise Dengi Mesleki Öğrenim Mezunu)	TH	3/1	15.330,01		19.162,51
Çocuk Eğitimcisi (Yükseköğrenim Mezunu)	SH	1/1	16.056,79		20.070,99
Çocuk Rehberi ve Gözetimcisi (Yükseköğrenim Mezunu)	TH	1/1	16.056,79		20.070,99

Eğitmen (Yükseköğrenim Mezunu)	TH	3/1	15.521.75		19.402,19
Eğitmen (Lise Dengi Mesleki Öğrenim Mezunu)	TH	3/1	15.330.01		19.162,51
Hukuk Müşaviri	TH	1/1	26.526,22		33.157,78
Kameraman (Yükseköğrenim Mezunu)	TH	4/1	15.262,90		19.078,63
Kameraman (Lise Dengi Mesleki öğrenim Mezunu)	TH	4/1	15.167,03		18.958,79
Mütercim	TH	1/1	16.538,85		20.673,56
Tercüman (Yükseköğrenim Mezunu)	TH	3/1	15.642,40		19.553,00
Antropolog	TH	1/1	19.186,20		23.982,75
Bakteriyolog	TH	1/1	19.099,62		23.874,53
Biyolog	TH	1/1	19.479,62		24.349,53
Çocuk Gelişimcisi (Sağlık Bilimleri Lisansiyeri)	TH	1/1	19.099,62		23.874,53
Diş Protez Teknisyeni (Lise Dengi Mesleki Öğrenim Mezunu)	TH	3/1	16.727,73		20.909,66
Diş Tabibi	TH	1/1	21.284,47		26.605,59
Diyetisyen (Sağlık Bilimleri Lisansiyeri)	TH	1/1	19.099,62		23.874,53
Ebe (Sağlık Bilimleri Lisansiyeri)	TH	1/1	19.099,62		23.874,53
Ebe (Lise ve Dengi Okul Mezunu)	TH	3/1	16.727,73		20.909,66
Eczacı	TH	1/1	20.472,02		25.590,03
Fizikoterapist (Sağlık Bilimleri Lisansiyeri)	TH	1/1	19.099,62		23.874,53
Fizyoterapist	TH	1/1	19.099,62		23.874,53
Hemşire (Sağlık Bilimleri Lisansiyeri)	TH	1/1	19.099,62		23.874,53
Hemşire (Lise ve Dengi Okul Mezunu)	TH	3/1	16.727,73		20.909,66
Laborant (Lise Dengi Mesleki Öğrenim Mezunu)	TH	3/1	16.727,73		20.909,66
Pedagog (Sağlık Bilimleri Lisansiyeri)	TH	1/1	19.099,62		23.874,53
Psikolog	TH	1/1	19.099,62		23.874,53
Radyoterapist (Sağlık Bilimleri Lisansiyeri)	GİH	1/1	19.099,62		23.874,53
Sağlık Fizikçisi (Sağlık Bilimleri Lisansiyeri)	GİH	1/1	19.099,62		23.874,53
Sağlık Memuru (Sağlık Bilimleri Lisansiyeri)	GİH	1/1	19.150,28		23.937,85
Sağlık Memuru (Önlisans Mezunu)	GİH	1/1	18.648,14		23.310,18
Sağlık Memuru (Lise ve Dengi Okul Mezunu)	GİH	3/1	16.727,73		20.909,66
Sağlık Teknikeri	GİH	1/1	18.648,14		23.310,18
Sağlık Teknisyeni (Lise Dengi Mesleki öğrenim Mezunu)	GİH	3/1	16.727,73		20.909,66
Sosyal Çalışmacı (Yükseköğrenim Mezunu)	GİH	1/1	19.099,62		23.874,53
Tabip	GİH	1/1	23.125,01		28.906,26
Tıbbi Teknolog (Sağlık Bilimleri Lisansiyeri)	GİH	1/1	19.099,62		23.874.53
Uzman (Tıpta Uzmanlık Tüzüğüne Göre)	GİH	1/1	23.148,95		28.936,19
Uzman Tabip	TH	1/1	25.731,48		32.164,35
Veteriner	SH	1/1	22.863,35	11.431,68	28.579,19
Veteriner Sağlık Teknikeri	SH	1/1	18.755,90		23.444,88
Veteriner Sağlık Teknisyeni (Lise Dengi Mesleki Öğrenim Mezunu)	SH	3/1	16.902,67		21.128,34
Arkeolog	SH	1/1	21.803,73		27.254,66
Çözümleyici (Yükseköğrenim Mezunu)	SH	1/1	19.671,74		24.589,68
Dekoratör (Yükseköğrenim Mezunu)	SH	1/1	19.633,73		24.542,16
Desinatör (Yükseköğrenim Mezunu)	SH	1/1	19.633,73		24.542,16
Ekonomist (Lisans Mezunu)	SH	1/1	15.652,24		19.565,30
Fizikçi	SH	1/1	21.616,51		27.020,64
Grafiker (Yükseköğrenim Mezunu)	SH	1/1	19.633,73		24.542,16
Heykeltraş (Yükseköğrenim Mezunu)	SH	1/1	19.633.73		24.542,16
Hidrobiyolog	SH	1/1	19.671.74		24.589,68
Hidrolog	SH	1/1	21.616,51		27.020.64
İstatistikçi	SH	1/1	21.616,51		27.020,64

Jeofizikçi	SH	1/1	21.616,51		27.020,64
Jeolog	SH	1/1	21.616.51		27.020,64
Jeomorfolog	SH	1/1	21.616,51		27.020,64
Kaptan (Yükseköğrenim Mezunu)	SH	1/1	19.633,73		24.542,16
Kimyager	SH	1/1	21.616,51		27.020,64
Kütüphaneci (Yükseköğrenim Mezunu)	SH	1/1	19.684,41		24.605.51
Laborant (Lise Dengi Mesleki Öğrenim Mezunu)	SH	3/1	16.113,27		20.141,59
Matematikçi	SH	1/1	21.616,51		27.020,64
Mimar	SH	1/1	24.154,52	12.077,26	30.193,15
Mühendis	SH	1/1	24.154,52	12.077,26	30.193,15
Ölçü Ayar Memuru (Lise Dengi Mesleki Öğrenim Mezunu)	SH	3/1	16.306,31		20.382,89
Paleontolog (Yükseköğrenim Mezunu)	SH	1/1	19.671,74		24.589,68
Peyzaj Mimarı	TH	1/1	24.154,52		30.193,15
Pilot	TH	1/1	19.671,74		24.589,68
Programcı (Yükseköğrenim Mezunu)	TH	1/1	19.671,74		24.589,68
Restoratör (Yükseköğrenim Mezunu)	TH	1/1	19.633,73		24.542.16
Sanat Tarihçisi	TH	1/1	19.633,73		24.542,16
Sosyolog	TH	1/1	19.671,74		24.589,68
Şehir Plancısı	TH	1/1	24.154,52		30.193,15
Tekniker	SH	1/1	19.621,76		24.527.20
Teknisyen (Lise Dengi Mesleki Öğrenim Mezunu)	SH	3/1	16.113,27		20.141,59
Teknik Ressam (Yükseköğrenim Mezunu)	SH	1/1	19.528,76		24.410,95
Teknik Ressam (Lise Dengi Mesleki Öğrenim Mezunu)	SH	3/1	16.113,27		20.141,59
Topograf (Lise Dengi Mesleki Öğrenim Mezunu)	SH	3/1	16.113,27		20.141,59

(2) SAYILI CETVEL 5393 SAYILI KANUN ÇERÇEVESİNDE ÇALIŞTIRILACAK TAM ZAMANLI SÖZLEŞMELİ PERSONELİN EK ÖDEME ORAN VE TUTARLARI (01.01.2024 - 30.06.2024)

(Hazine ve Maliye Bakanlığı Kamu Mali Yönetim ve Dönüşüm Genel Müdürlüğü'nün 05.01.2024 tarih ve 27998389-010.06.02-2774790 sayılı (Sıra No: 3) Genelgesi)

Unvan	Öğrenim Durumu	Hizmet Yılı	Oran (%)	Dönemi Brüt Tutar (TL)
Hukuk Müşaviri		a) 13 yıl ve daha fazla olanlar	170	12.288,07
		b) 0-12 (dahil) yıl arasında olanlar	130	9.396,76
Avukat		a) 19 yıl ve daha fazla olanlar	150	10.842,41
		b) 13-18 (dahil) yıl arasında olanlar	140	10.119,58
		c) 0-12 (dahil) yıl arasında olanlar	130	9.396,76
Mimar, Mühendis, Şehir Plancısı		a) 18 yıl ve daha fazla olanlar	150	10.842,41
		b) 12-17 (dahil) yıl arasında olanlar	140	10.119,58
		c) 0-11 (dahil) yıl arasında olanlar	130	9.396,76
Fizikçi, Kimyager, İstatistikçi, Jeolog, Arkeolog, Hidrolog, Jeofizikçi, Jeomorfolog, Matematikçi		a) 18 yıl ve daha fazla olanlar	120	8.673,93
		b) 12-17 (dahil) yıl arasında olanlar	110	7.951,10
		c) 0-11 (dahil) yıl arasında olanlar	100	7.228,27
Restoratör, Tekniker, Grafiker, Kaptan, Teknik Ressam, Hidrobiyolog, Pilot, Sanat Tarihçisi, Sosyolog, Ekonomist, Topograf, Teknisyen, Laborant, Ölçü Ayar Memuru, Kütüphaneci, Dekoratör, Desinatör, Heykeltraş, Paleontolog, Peyzaj Mimarı	Lisans mezunu olanlar	a) 21 yıl ve daha fazla olanlar	110	7.951,10
		b) 15-20 (dahil) yıl arasında olanlar	100	7.228,27
		c) 6-14 (dahil) yıl arasında olanlar	90	6.505,45
		d) 0-5 (dahil) yıl arasında olanlar	85	6.144,03
	Önlisans mezunu olanlar	a) 23 yıl ve daha fazla olanlar	110	7.951,10
		b) 17-22 (dahil) yıl arasında olanlar	100	7.228,27
		c) 8-16 (dahil) yıl arasında olanlar	90	6.505,45
		d) 0-7 (dahil) yıl arasında olanlar	85	6.144,03
	Diğerleri	a) 25 yıl ve daha fazla olanlar	100	7.228,27
		b) 16-24 (dahil) yıl arasında olanlar	90	6.505,45
		c) 0-15 (dahil) yıl arasında olanlar	85	6.144,03

Uzman Tabip		a) 13 yıl ve daha fazla olanlar	200	14.456,55
		b) 7-12 (dahil) yıl arasında olanlar	190	13.733,72
		c) 0-6 (dahil) yıl arasında olanlar	180	13.010,89
Tabip, Uzman (Tıpta Uzmanlık Tüzüğüne Göre)		a) 16 yıl ve daha fazla olanlar	190	13.733,72
		b) 10-15 (dahil) yıl arasında olanlar	180	13.010,89
		c) 0-9 (dahil) yıl arasında olanlar	170	12.288,07
Diş Tabibi		a) 17 yıl ve daha fazla olanlar	185	13.372,31
		b) 11-16 (dahil) yıl arasında olanlar	175	12.649,48
		c) 0-10 (dahil) yıl arasında olanlar	165	11.926,65
Veteriner		a) 17 yıl ve daha fazla olanlar	165	11.926,65
		b) 11-16 (dahil) yıl arasında olanlar	155	11.203,83
		c) 0-10 (dahil) yıl arasında olanlar	145	10.481,00
Eczacı		a) 17 yıl ve daha fazla olanlar	140	10.119,58
		b) 11-16 (dahil) yıl arasında olanlar	130	9.396,76
		c) 0-10 (dahil) yıl arasında olanlar	120	8.673,93
Psikolog, Diyetisyen, Fizyoterapist, Sosyal Çalışmacı, Biyolog, Bakteriyolog, Çocuk Gelişimcisi, Antropolog, Sağlık Fizikçisi		a) 18 yıl ve daha fazla olanlar	115	8.312,52
		b) 12-17 (dahil) yıl arasında olanlar	105	7.589,69
		c) 3-11 (dahil) yıl arasında olanlar	95	6.866,86
		d) 0-2 (dahil) yıl arasında olanlar	90	6.505,45
Sağlık Teknikeri, Ebe, Hemşire, Sağlık Memuru, Veteriner Sağlık Teknikeri, Diş Protez Teknisyeni, Sağlık Teknisyeni, Laborant, Veteriner Sağlık Teknisyeni, Fizikoterapist, Pedagog, Tıbbi Teknolog, Radyoterapist	Sağlık bilimleri lisansiyeri olanlar	a) 21 yıl ve daha fazla olanlar	115	8.312,52
		b) 15-20 (dahil) yıl arasında olanlar	105	7.589,69
		c) 6-14 (dahil) yıl arasında olanlar	95	6.866,86
		d) 0-5 (dahil) yıl arasında olanlar	90	6.505,45
Sağlık Teknikeri, Ebe, Hemşire, Sağlık Memuru, Veteriner Sağlık Teknikeri, Diş Protez Teknisyeni, Sağlık Teknisyeni, Laborant, Veteriner Sağlık Teknisyeni, Fizikoterapist, Pedagog, Tıbbi Teknolog, Radyoterapist	Önlisans mezunu olanlar	a) 23 yıl ve daha fazla olanlar	115	8.312,52
		b) 17-22 (dahil) yıl arasında olanlar	105	7.589,69
		c) 8-16 (dahil) yıl arasında olanlar	95	6.866,86
		d) 0-7 (dahil) yıl arasında olanlar	90	6.505,45
	Diğerleri	a) 25 yıl ve daha fazla olanlar	105	7.589,69
		b) 16-24 (dahil) yıl arasında olanlar	95	6.866,86
		c) 0-15 (dahil) yıl arasında olanlar	90	6.505,45
Çözümleyici, Programcı, Mütercim		a) 25 yıl ve daha fazla olanlar	115	8.312,52
		b) 16-24 (dahil) yıl arasında olanlar	110	7.951,10
		c) 0-15 (dahil) yıl arasında olanlar	100	7.228,27
Çocuk Eğitimcisi, Çocuk Rehberi ve Gözlemcisi, Tercüman, Eğitmen, Çocuk Eğiticisi, Kameraman	Yükseköğrenim mezunu olanlar	a) 23 yıl ve daha fazla olanlar	110	7.951,10
		b) 17-22 (dahil) yıl arasında olanlar	100	7.228,27
		c) 8-16 (dahil) yıl arasında olanlar	90	6.505,45
		d) 0-7 (dahil) yıl arasında olanlar	85	6.144,03
	Diğerleri	a) 25 yıl ve daha fazla olanlar	100	7.228,27
		b) 16-24 (dahil) yıl arasında olanlar	90	6.505,45
		c) 0-15 (dahil) yıl arasında olanlar	85	6.144,03

SÖZLEŞMELİ PERSONELE YAPILACAK İLAVE ÖDEME (01.01.2024 - 31.12.2024)

(15.07.2023 Tarih ve 32249 Sayılı R.G. Yayınlanan 7456 Sayılı Kanun)

(20.07.2023 tarih ve 27998389-010.06.02-2330644 No'lu Hazine ve Mal. Bak. Kamu Mali Yön. ve Dön. Gen. Müd.'nün İlave Ödemeler Hakkında Genelgesi)

Açıklama	Aylar	Tutar (TL)
İlave Ödeme: *375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin "EK MADDE 40"* (Gösterge Rakamı **(15.965) x** Memur Aylık Katsayısı **(0,760871) -** Damga Vergisi **Binde 7,59) =**	Ocak- Haziran	12.055,10
	Temmuz-Aralık	

- 5393 sayılı Belediye Kanununun 49 uncu maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca istihdam edilen tam zamanlı sözleşmeli personelin de söz konusu ek 40 ıncı maddede yer alan usul ve esaslar çerçevesinde ilave ödemeden yararlandırılması ve bu ödemenin maaş bordrosunda sözleşme ücreti ile birleştirilmeksizin ayrı bir sütun halinde ayrıca gösterilmesi gerekmektedir.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NİN YÜZÜNCÜ YILI

Tacirsoft Hukuk Bilgi Sistemi

Belediyelere ve Belediye Şirketlerine

Özel %10 İndirim Kampanyası

Kampanya bitiş tarihi

30 Nisan 2024

ABONELİK VE BİLGİ HATTI

507 - 652 05 50

TÜRKİYE'NİN ŞİRKETLER HUKUKUNA ÖZEL İLK VE TEK VERİ TABANI

Tacirsoft, Türkiye'nin Şirketler Hukukuna özel ilk ve tek bilgi sistemidir. Konu bazında tek tek sınıflandırılmış, özetleri çıkarılmış yüzlerce konu başlığı altında binlerce içeriğe sahip olan TacirSoft; halihazırda İçtihat, Mevzuat, Makale, Yazı, Doküman ve OSB Hukuku Veri Tabanı olmak üzere altı veri tabanından oluşmaktadır.

www.tacirsoft.com.tr

TacirSoft®

KAMPANYA KOŞULLARI

Kampanyadan sadece Belediyeler ve bunların iştiraki olan Belediye Şirketleri yararlanabilecektir. Kampanya bitim tarihi 30 Nisan 2024'tür.

1 ÜYELİK, 6 VERİ TABANI
1 Yıllık üyelik ile 6 veri tabanına erişim sağlanmaktadır.

DOLDUR - KULLAN DOKÜMANLAR
Doküman Veri Tabanı ile genel kurul belgelerinizi, faaliyet raporlarınızı vs. kolayca hazırlayabilirsiniz.

SÜREKLİ GÜNCELLENEN İÇERİK
TacirSoft içeriği sürekli güncellenmektedir.

İletişim

Söğütözü Mah. Söğütözü Cad. Koç Kuleleri No:2/A D.13 Çankaya, Ankara

(312) 911 63 39
(507) 652 05 50

info@tacirsoft.com.tr